+2573
2566 / 2591

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 1 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
MARDI 1 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7155 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ: ԹԻՒ 2566

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ո՞ՒՐ Է ՄԵՐ ԲԱԺԻՆԸ

●

Յաճախ գիտել տուած ենք թէ ինքն իր մէջ կծկուած վիճակ մը կը ներկայացնեն Արեւմտեան Եւրոպայի գաղութները, գլուխն ըլլալով մենք:

Իբրեւ ընդհանուր երեւոյթ, ամէն մէկուն աչքերը հազիւ թէ սահմանէն անդին կ՚անցնին. իսկ թեւերն ալ՝ պատահաբար:

Եթէ աւանդաբար նշանակուած պարտականութիւններ կան, կը կատարեն: Այլապէս, կը գոհանան բարեացակամ չէզոքութեամբ:

Մնաց որ, իրենց ներքին գործերուն մէջ ալ չափազանց սահմանափակ են:

Կը գործեն սովորամոլութեամբ: Եղածը մաշեցնելով:

Եթէ այսպէս չըլլար, Փարիզը պիտի դառնար կեդրոնաձիգ փարոս մը: Ոչ միայն հարեւան գաղութներուն համար, այլ եւ աւելի հեռուն տարածելով իր ճառագայթները:

Մինչդեռ, իր գլուխը կապելու շնորհն անգամ կորսնցուցեր է:

Աւելի ուժգոյն պատկեր մը կը ներկայացնեն Լոնտոնը եւ Մանչեսթըրը: Երկուքն ալ սակաւաթիւ, բայց բախտաւոր:

Քիչ անդին, Պրիւքսէլն ու Անվէրսը, նոյնքան սակաւաթիւ բայց ունեւոր, չկրցան սովորականէն դուրս գործ մը կատարել: Տեւական ձեռնարկ մը:

Վերջին քանի մը տարիներու ընթացքին, իտալահայ գաղութն է որ բացառիկ ճիգեր կը փորձէ, առաջնորդութեամբ Միլանի:

Եւ վերջապէս Զուիցերիան — ամէնէն կրտսերը՝ համրանքով, որ տարին քանի մը հանգէս կը սարքէ, նախաձեռնութեամբ Ուս. Միութեան:

Երբեմն այս կացութիւնը կը բաղդատենք ամերիկահայ գաղութին բազմակողմանի գործունէութեան հետ, եւ աւելի մռայլ տեսարան մը կը պարզուի:

Քանի մը տարի առաջ, հեռաւոր Գալիֆորնիայէն երեք ընկերներ Փարիզէն անցնելով դացին միջին Արեւելք, ուսումնասիրելու համար տարագիր բազմութեանց անմիջական պահանջները:

Անոնք մասնաւորապէս աչքէ անցուցին Պէյրութի եւ Հալէպի ազգ. կրթարանները:

Երբ Գալիֆորնիա վերադարձան, իրենց առաջին գործը եղաւ ոչ թէ հոգեհանգիստ քարոզներ կարդալ, այլ անմիջապէս ընկերութիւն մը հիմնել եւ օգնութեան հասնիլ:

Որքան կը յիշենք, իրենց առաջին ձեռնարկէն գոյացաւ 25.000 տոլարի գումար մը, որ անմիջապէս փոխադրուեցաւ Միջին Արեւելք, բաժնուելու համար:

Այնուհետեւ ուրիշ ձեռնարկներ ալ կատարեցին եւ ահաւասիկ շնորհակալութեան գիր մը Լիբանանի առաջնորդարանէն, որ կը ներկայացնէ 6000 տոլարի բաշխումը (Տես Գ. էջ):

Ուրիշ աղբիւրներէ ալ շարունակ պատկառելի գումարներ կը հոսին դէպի Միջին Արեւելք:

Միեւնոյն ատեն այցելութիւններ կը կատարուին սրտցաւ ազգակիցներու կողմէ, խօսքէն գործի անցնելով:

Հիմա դուք հարցուցէք թէ արեւմտեան Եւրոպայի «ազգային ազդը» ի՞նչ կը բանի, այս ճակատին վրայ: Թէ ինքն իրեն եւ թէ ուրիշին համար:

Թող չըսեն թէ ամերիկեանը ունեւոր է: եւրոպականը չքաւոր եւ անճար:

Ո՞վ հաշուեց Արեւմտեան Եւրոպայի գաղութներուն հայկական հարստութիւնները: Մանաւանդ անոնք որ տարուէ տարի կը դիզուին, բայց չեն երեւար...

Արդ, ունի՞նք այդ հարստութեանց համապատասխան գործ, Ֆրանսայի մէջ կամ այլուր: Ներսի թէ դուրսի համար:

Ակնարկ մը նետեցէք ձեր բոլորտիքը եւ պատասխանը կը գտնէք:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՐԻԷՍԹԷԻ ԽՆԴԻՐԸ ԿԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԻ՞

●

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐ ԵՒ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐ

Իտալական կառավարութիւնը յուշագիր մը ուղղելով Ատլանտեան դաշնակիցներուն, յայտնեց թէ Եուկոսլաւիա կրնայ ձեռնարկ մը սարքել, Թրիէսթէի ազատ շրջանը բռնագրաւելու համար: Այս առթիւ վարչապետը՝ Փելլա մասնաւոր տեսակցութիւններ ունեցաւ Հռոմի ամերիկեան, անգլիական եւ ֆրանսական դեսպաններուն հետ: Միեւնոյն ատեն ծանուցագիր մը ուղղեց Եուկոսլաւիոյ կառավարութեան, զգուշացնելով «անխոհեմ եւ անպատասխանատու» ձեռնարկի մը դէմ, որ կրնայ շատ ծանր ազդեցութիւն գործել Իտալիոյ ժողովուրդին վրայ: Իտալիոյ ազգ. պաշտպանութեան վարիչներն ալ բացառիկ նիստի հրաւիրուեցան, կացութեան մասին խորհրդակցելու համար:

Ամերիկեան գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ իտալական զինուորներ եւ հրասայլեր կը շրջին սահմանամերձ Կորիցա քաղաքին մէջ, Եուկոսլաւիոյ սահմանագլուխէն քանի մը հարիւր մեթր հեռու: Կ՚ըսուի թէ ցամաքային եւ ծովային ուժեր ղրկուած են Եուկոսլաւիոյ սահմանագլուխը:

Եուկոսլաւիոյ կիսապաշտօնական գործակալութիւնը, «Եուկոփրէս» հետեւեալ տեղեկութիւնը հրատարակեց. — «Իտալիոյ վարչապետին վերջին յայտարարութիւնները կ՚ապացուցանեն թէ Եուկոսլաւիոյ չափաւոր դիրքը չի դիւրացներ Թրիէսթէի հարցին լուծումը, բաղդատելով Հռոմի ոչ-շինարար դիրքին հետ»: Գործակալութիւնը կ՚ուզէ այնտպաւորութիւնը ձգել թէ Իտալիա պիտի գրաւէ Թրիէսթէն: Պելկրատի «Պորպա»ն, կեդր. Կոմիտէին պաշտօնաթերթը, կ՚ազդարարէ այս առթիւ. — «Եուկոսլաւիա տրամադիր չէ ընդունելու Իտալիոյ նոր դիրքը Թրիէսթէի հարցին մէջ»: Ուրիշ թերթ մըն ալ կ՚ազդարարէ. — «Թրիէսթէ կը մնայ Եուկոսլաւ երկրամասին անբաժանելի մասը»:

Իտալական բոլոր թերթերն ալ բուռն լեզու մը կը գործածեն Եուկոսլաւիոյ դէմ: «Կա՛նգ առէք, աւազակներ», կ՚ազդարարէ թերթ մը, խոշորխորագիրներով, «Արթուն կացէք», կըսէ ուրիշ թերթ մը, Թեմփօ, աւելցնելով.

— «Թիթօ չարաչար կը սխալի եթէ կը կարծէ թէ Իտալիոյ վերջին նախարարական տագնապը եւ Տէ Կասփերիի փոխարէն Փելլայի անուանումը պատեհութիւն կ՚ընծայեն իտալացի ժողովուրդին գլխուն զարնելու: Ոեւէ կառավարութիւն չի կրնար կատարել այնպիսի զիջում մը որ վտանգէ մեր արժանապատուութիւնը եւ ապահովութիւնը»:

Կարգ մը աղբիւրներու համաձայն, Իտալիոյ վարչապետը գանգատեր է թէ արեւմտեան երեք մեծ պետութեանց զինուորական աջակցութիւնը կը քաջալերէ Եուկոսլաւիան որ անհաշտ դիրք մը բռնէ: Այս առթիւ զարմանք յայտներ է նաեւ որ այդ պետութեանց սպայակոյտներուն ներկայացուցիչները պիտի մասնակցին Եուկոսլաւիոյ ռազմափորձերուն, Թրիէսթէի շրջանին մօտ:

Միւս կողմէ, Եուկոսլաւիոյ արտաքին նախարարը ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ Թրիէսթէ անգլեւամերիկեան զինուորական իշխանութեան պաշտօնեաները կ՚օգնեն Իտալիոյ, որ կը փորձէ գրաւել Թրիէսթէն եւ ազատ երկրամասին ուրիշ մասերը: Այս ճառին հետ միաժամանակ Պելկրատի անթելը կը ծանուցանէր թէ իտալական երկու զօրաբաժիններ ղրկուած են Եուկոսլաւիոյ սահմանագլուխը: Պելկրատի պաշտօնական գործակալութիւնը հերքեց այն լուրերը թէ Եուկոսլաւիա կ՚ուզէ գրաւել Թրիէսթէի Բ. շրջանը:

× Ռուշինկթընի մէջ թերահաւատութեամբ կ՚ընդունին այն լուրերը թէ Թիթօ կ՚ուզէ կցել Թրիէսթէի Բ. շրջանը: Լոնտոնի մէջ ալ չափազանցուած կը նկատեն երկու կողմէն սանձուած իրարանցումը:

Քաղաք. շրջանակներու մէջ անձկութեամբ կը սպասեն այն ճառին զոր Թիթօ պիտի արտասանէ սեպտ. 6ին, ազատագրուած հողերու տասնամեակին առթիւ:

× Երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր կռուախնձոր դարձած է Թրիէսթէն իր յարակից շրջանով (Ադրիականի հիւսիսային անկիւնը): Նախապէս այդ շրջանը կը պատկանէր Իտալիոյ: Հաշտութեան դաշնագրով (1947), Թրիէսթէի Ազատ Երկրամաս մը հաստատուեցաւ Ազգաժողովին հովանաւորութեան տակ: Ա. շրջանը, որ նեղ անցք մըն է եւ Թրիէսթէի քաղաքը դրուեցան Դաշնակիցներու հրակողութեան տակ, 5000ական անգլիական եւ ամերիկեան զօրքով: Բ. շրջանը, որ քաղաքին հարաւային մասն է, դրուեցաւ Եուկոսլաւիոյ հսկողութեան տակ, բայց անոր մաս չի կազմեր:

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՆՈՐԷՆ ԿԸ ՄԵՐԺԷ

●

ԵՒ ԱՆՎԵՐՋ ԿԸ ՁԳՁԳՈՒԻ ԱՒՍՏՐԻՈՅ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն արտաքին նախարարներու փոխանորդները որոշեր էին նոր ժողով մը գումարել Բչ. օր, քննելու համար Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագիրը որ կը ձգձգուի տարիներէ ի վեր: Վերջին պահուն, շաբաթ օր, Խ. Միութիւնը ծանուցագիր մը յանձնեց, յայտնելով թէ չի կրնար մասնակցիլ ժողովին:

Այս մերժումը ծանր տպաւորութիւն գործեց քաղաքական շրջանակներու մէջ: Մոսկուա մէկ տարիէ ի վեր կը մերժէր ընդունիլ դաշնագրին կրճատեալ նախագիծը: Երեք դաշնակիցները վերջերս ետ առին այդ նախագիծը: Եւ սակայն Խ. Միութիւնը նորէն ժխտական դիրք մը բռնած է: Երէկ 261րդ ժողովն էր որ պիտի գումարուէր, նոյն չարաբաստիկ խնդիրը քննելու համար: Մոսկուայի նոր մերժումով կատարեալ անել մը կը ստեղծուի:

Դաշնակիցները 1952ի կրճատեալ նախագիծը ետ առած ատեն (17 Օգոստոս), հաւաստիք պահանջած էին թէ խորհրդ. կառավարութիւնը ուրիշ խնդիրներ պիտի չխառնէ, երբ քննեն Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագիրը: Մոսկուա իր ծանուցագրին մէջ կը բողոքէ այս վերապահումին դէմ: Նոյն իմաստով ծանուցագիր մըն ալ Աւստրիոյ յանձնած է: Իր ըսածը այն է որ Աւստրիոյ խնդիրը կապուի Գերմանիոյ հետ: Այս շաբթու երեք դաշնակիցները նոր ծանուցագիր մը պիտի ղրկեն Մոսկուա, ի պատասխան Գերմանիոյ մասին ուղղուած երկու ծանուցագիրներու: Կ՚ըսուի թէ պիտի առաջարկեն Չորսերու ժողով մը գումարել Հոկտեմբերին, Լուկանոյի մէջ:

Ուաշինկթընի մէջ գիտել կուտան թէ Խ. Միութիւնը պարզապէս քարոզչական մարզանքներ կը փորձէ եւ միտք չունի հաշտութիւն կնքելու Աւստրիոյ հետ:

ՀԱՑԻՆ տեսակը պիտի բարւոքի այսօրուընէ սկսեալ, շնորհիւ այս տարուան հունձքին որ 88 միլիոն կենդինարէն աւելի է: (Անցեալ տարի 83 միլիոն):

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ամերիկեան դեսպանները բացառիկ ժողով մը գումարեցին Գահիրէի մէջ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

ԲԱՐԵՄԻՏ ԲԱՑԹ ՀՈՒՄ

Հետաքրքրութեամբ կարդացի տեսութիւն մը՝ հետեւեալ խորագրով.— «Երիտասարդ գրողներու հակազդեցութիւնը իսթանպուլահայ գրականութեան վրայ» (*Լուսաղբիւր*, 1953 Յունիս – Յուլիս):

Յօդուածագիրը փորձեր է ապացուցանել թէ գրական նոր սերունդ մը հասած է Պոլսոյ մէջ:

Իր վկայութեան համաձայն, այդ սերունդը իրական, կենդանի, *տենդենցիոզ* գրականութիւն կը մշակէ 1945էն ի վեր, մէկդի դնելով սոխակին դայլայլը, զեփիւռին գգուանքը, աստղերն ու լուսնկան եւ մնացեալը:

Ձէ՞ք ուրախանար:

Որեւէ նիգ՝ մշակոյթի ճակատին վրայ, արժանի է գնահատութեան: Ո՛ւր որ ալ կատարուի:

Կը պատրաստուէի ծափահարել պոլսահայ նոր սերունդին յառաջդիմութիւնը, սակայն ձեռքերս յանկարծ թուլցան:

Յօդուածագիրը կարգ մը ոտանաւորներ արձանագրած է, իբրեւ նմոյշ նոր եւ «ձգտումնաւոր» գրականութեան:

Ահաւասիկ հատ մը.—

Կիկօն կամուրջին վրայ է
շոգենուը տիւթ կ՚ընէ կ՚երթայ
Կիկօն բազրիքին յենած կը նայի
Ամէն շոգենաւ գալուն
Կիկօն կ՚ուրախանայ:
Կամուրջին վրայ է Կիկօն,
քիթը վեր վեր կը քաշէ
մարդիկ կուգան, մարդիկ կ՚երթան
Կիկօն կամուրջին վրայ է
շոգենաւը տիւթ կ՚ընէ կ՚երթայ

Վախնալով որ բան չենք հասկնար, կամ «զանեշտ» մը կը նկատենք, յօդուածագիրը անմիջապէս օգնութեան կը հասնի:

Արդարեւ, այս ինը տող ոտանաւորին կցեր է իր արձակ նախադասութիւն, բացատրելու համար իւրաքանչիւր տողին խորախորհո՛ւրդ իմաստը.—

1. Կիկօն կամուրջին վրայ է — *Կը նշանակէ տուն – տեղ չունի. դրամ չունի:*

2. Շոգենաւը տիւթ կ՚ընէ կ՚երթայ, — *Այս տիւթը չունեւոր տղուն միակ զբօսանքն է:*

3. Կամուրջին վրայ է Կիկօն. — *Գործ չունի, դրամ չունի, ընտանիք չունի, ո՞ւր երթայ:*

6. Քիթը վեր վեր կը քաշէ. — *Թաշկինակ առնելու դրամ չունի:*

Եւ այսպէս մնացեալը:

Ուրիշ նմոյշ մը, «Վաստակաւոր ուսուցիչը».—

Մէկ աշակերտը առեւտրական
Մէկ աշակերտը սեղանաւոր
Քարիւղի թագաւոր
Լեմոնի թագաւոր
Ինք՝ ամէնուն թագաւորը՝
Անօթութեան թագաւոր:

Ահա ձեզի «արիւնով գրուած» բանաստեղծութիւններ: «Նիւթի, խորքի, ձեւի, ոճի, արտայայտութեան, լեզուի, բառերու նորութիւններով»:

Դժբախտաբար, արուեստին հետ, լեզուն ալ «*տիւթ*» կ՚ընէ կ՚երթայ, այս բարեմիտ մարզանքներուն մէջ:

Քանի մը խօսք ալ այդ մասին:

ՎԱՀԷ

ՄԻՍԻՆ ԳԻՆԸ տասը առ հարիւր պիտի զեղչուի Սեպտ. 8էն սկսեալ, համաձայնութիւն գոյացած ըլլալով կառավարութեան եւ մսավաճառներուն միջեւ: Կառավարութիւնը բանակցութիւններ կը կատարէ, շաքարին, ձէթին, գետնախնձորին եւ հագուստ կապուստի, կարասիներու գիներն ալ իջեցնելու համար (5 – 10 առ հարիւր):

ԹՈՒՆՈՒԶԻ ամերիկեան դեր-հիւպատոսը խեղդուեցաւ, երբ կը փորձէր փրկել իր յաջորդին երկու զաւակները:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Պ. Էտուառ Սապլիէ, «Լը Մոնտ»ի արեւելագէտ աշխատակիցը, որ այժմ Գահիրէ կը գտնուի, յօդուածաշարքով մը կը պարզէ նոր Եգիպտոսի քաղաքական, ընկերային եւ տնտեսական կեանքը:

Դրական են իր եզրակացութիւնները, բովանդակալից եւ անաչառ: Կ'արժէ ամփոփել հիմնական մասերը:

Բոլոր վարչութեանց մէջ նորեկներ գործի վրայ են: Ամէն մէկը ծրագիր մը կը բերէ, կը ջանայ իր երազները յարմարցնել օրուան պահանջներուն: Անշուշտ այդ է պատճառը որ «Ազատութեան քայլերգը» վալս մըն է:

Նոր բարքեր երեւան կ'ելլեն: Հազուադէպ չէ տեսնել այսինչ պետական վարիչը որ յանկարծ կը ձգէ իր այցելուները, աղօթքի պարտականութիւնը կատարելու համար: Ամէն ուրբաթ նախարարական կազմը ամբողջովին համախմբուելով նախագահ Նեկիպի շուրջը, կը ծնրադրէ մզկիթի մը մէջ, փառք տալու համար Արարիչին: Եւ մարդ զարմանքով կը տեսնէ միւէզզին մը որ ժողովուրդը աղօթքի կը հրաւիրէ Ֆարուքի նախկին բնակարանին բարձունքէն:

Արքայական պարտէզները, ուր մասնաւոր պահակներ դաժան հսկողութիւն մը կը կատարէին, այժմ բաց են հասարակութեան առջեւ: Ապտինի պալատին մէկ թեւին մէջ, որ յատկացուած է Նոր Նախարարութեան մը, բազմաթիւ այցելուներ կարգի կը սպասեն, վիճաբանելով սահմանադրական խնդիրներու մասին:

Նոր նշանախօսքեր կ'երեւան քաղաքին ամէն կողմը, իբրեւ ուղեցոյց,— միութիւն, բարեկարգութիւն, աշխատանք:

Ոստիկանութիւնը երբեք այսքան հաճոյակատար չէր եղած: Կը թուի թէ մասնաւոր հրահանգներ տրուած են: Երկրին նոր վարիչները եւ մասնաւորապէս զօր. Նեկիպ ջերմապէս կը հետաքրքրուին օտար հասարակութիւններով: Նոր օրէնքները խիստ են տակաւին. բայց եւ այնպէս բազմաթիւ հաստատութիւններ կը խորհին ընդարձակել իրենց գործերը: Հելիոպոլիսի պելժիական ընկերութիւնը նոր հողեր կ'ըղձէ, զարկ տալու համար «Արեւաքաղաքին»: Օտարականներուն վստահութիւն ներշնչելու համար պաշտօնական իշխանութիւնները մեծ հոգածութիւն կը ցուցնեն, իսկ Սուտանցիներուն հանդէպ կատարեալ խանդավառութիւն կը տիրէ: Անոնք ներկայ են բոլոր հանդիսութեանց եւ կ'օգտուին ամէն տեսակ շնորհներէ: Յուլիս 23ի յեղափոխութեան տարեդարձին առթիւ անոնց լուսանկարները իրար կը հրմշտկէին թերթերուն մէջ:

Անշուշտ ամէնէն աւելի կը լուսանկարուի նախագահը, զօր. Նեկիպ: Եգիպտական մեծ թերթի մը լուսանկարիչը կ'ըսէ թէ տասը հազար լուսանկար քաշած է միայն մէկ տարուան ընթացքին:

Անխոնջ տիպար մըն է զօրավարը: Ամէն տեղ է,— նախագահական պալատին մէջ, սպայակոյտի կեդրոնը, Օթէլ Սեմիրամիս (Շամիրամ), ցուցահանդէսներու մէջ, Գահիրէ, Աղեքսանդրիա, Վերին Եգիպտոս, Պաղեստին: Անապատի երկարատեւ վարժութեան շնորհիւ շատ քիչ կը քնանայ: Կը տասնապատկուի ճառեր խօսելով, Սուէզի ջրանցքի մասին վիճելով կանանչ սեղաններու շուրջ, աշխարհի չորս կողմերէն եկած լրագրողներու պատասխանելով:

Այսօր Եգիպտոսի ամբողջ քաղաքականութիւնը յանձնուած է զինուորականներուն: Մէկ տարի առաջ, պետական յեղաշրջումէն ետք, ամէն վարչութեան մէջ կ'երեւար սպայ մը՝ կցուած քաղաքային իշխանութեանց: Այսօր ճիշդ հակառակն է: Ամէն էական վարչութեան գլուխը կը գտնուի սպայ մը, որուն մօտ երբեմն կ'երեւայ քաղաքային խորհրդական մը:

Այցելութեանս ընթացքին, վարչութեանց մէջ ամէնէն աւելի կը լսէի հետեւեալ խօսքը. — «Մուշ մեւկուտ» (Հոս չէ): Արդարեւ, սպաները մեծ մասով իրենց ժամանակը կ'անցընեն նախարարութեանց, յեղափոխութեան խորհուրդին, ընդհ. սպայակոյտին, Ազատագրութեան շարժումի կեդրոնին մէջ, բացի այն վայրերէն ուր զինուորական պարտականութիւններ ունին: Հետեւաբար դժուար է զանոնք գտնել որոշ տեղ մը, իսկ շատ աւելի դժուար՝ հեռաձայնով խօսիլ:

Անգամ մը հարցուցի զօր. Նեկիպի թէ բանակը կը տկարանայ, եթէ սպաները այսպէս ցրուին հանրային կեանքի բոլոր ասպարէզներուն մէջ: Նախագահը շատ մտահոգ չերեւար այս տեսակէտով: Ինծի հաւաստեց թէ բաւարար վարչակազմ ունի, զինուորական թէ քաղաքական գործերը լաւագոյնս վարելու համար:

Յեղափոխական շարժումի սպաները ամէն տեսակ պաշտօններ վարեցին մէկ տարուան ընթացքին: Մինչեւ անգամ փողոց իջան, հսկելու համար լոլիկի, վառեակի վաճառումին վրայ որ ենթակայ է մասնաւոր սակագնի: Նաեւ դատական ատեաններու մէջ, խուզարկութիւններ կատարեցին, ճառեր խօսեցան, պարեցին՝ հաճոյք պատճառելու համար Սուտանցիներուն: Երէկ ձմեռնային նպաստ կը բաշխէին, այսօր նախարար են: Հանրապետութեան հռչակումէն ի վեր զօր. Նեկիպ թէ նախագահ է եւ թէ վարչապետ: Սպաներ են ներքին գործերու, քարոզչութեանց եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարներ: Միայն եօթը քաղաքային նախարարներ կան դահլիճին մէջ:

Պաշտօնապէս, երկիրը կը կառավարուի «Համագումար»ին կողմէ, որ կը բաղկանայ դահլիճին անդամներէն եւ յեղափոխութեան խորհուրդին սպաներէն: Իրականին մէջ Յեղափոխութեան Խորհուրդն է բուն իշխանութիւնը: Տեւականօրէն նիստ գումարելով Կէզիրէի նախկին արքայական ապարանքին մէջ, անոր անդամները կը քննեն քաղաքականութեան գլխաւոր գիծերը, կը մաղեն նախարարներուն գործերը եւ անվերաքննելի վճիռներ կ'արձակեն: Յեղափոխութեան Խորհուրդը այժմ կը բաղկանայ 12 անդամներէ: Բոլորն ալ ծանօթ են: Յեղափոխութեան սկիզբը դժուար էր որեւէ տեղեկութիւն ստանալ անոնց մասին. իսկ այժմ թերթերը լեցուած են անոնց կենսագրականներով: Իրենց լուսանկարները կը տպուին եւ կը ծախուին հազարաւոր օրինակներով: Անոնց պաշտօններն ալ յայտնի են: Տասներկուքը միացեալ ճակատ մը կը կազմեն: Բոլորին միջեւ հաւասարակշռութիւնը կը պահէ Կամալ Ապտէլ Նասըր, որ ներքին նախարար է եւ փոխվարչապետ: Ան էր որ տասը տարի առաջ ազատ սպաներու գաղտնի ընկերութիւն մը կազմեց բանակին մէջ: Յեղաշրջումին գլխաւոր կազմակերպիչը կը համարուի եւ յեղափոխութեան հոգին:

Անշուշտ երկրին մէջ ամէնէն ժողովրդական դէմքն է զօր. Նեկիպ, զոր կը պաշտեն: Բայց չափազանց զբաղած ըլլալով շատ ժամանակ չունենար մանրամասնութիւններով զբաղելու: Ընդհակառակն, Կամալ ծրագիրներ կ'որոճայ գրասենեակին մէջ: Նեկիպ կ'ապրի յեղափոխութիւնը. Կամալ «կը խորհի»: Տասներկուքը միասին տոգորուած են անվիճելի քաջութեամբ եւ հայրենասիրութեամբ: Բոլորն ալ ժողովուրդի խոնարհ խաւերէն սերած:

Թ. Ա. Թ.

ՅՈՒՇԵՐ ԾՆՆԴԱՎԱՅՐԷՍ

Իր հրապուրիչ ծովախորշերով եւ պատմական գեղեցիկ բերդով, Կիրասոնը գեղատեսիլ նաւահանգիստ մըն է, Սեւ Ծովու հարաւային ափին վրայ: Կ'ըսէք՝ թագուհի մըն է բազմած հինաւուրց քղանցքով:

Քսենոֆոն, յոյն փիլիսոփան եւ պատմագէտ զօրավարը իր տասը հազարնոց արշաւախումբով Կիրասոն բնակած է իր նահանջին ժամանակ երբ Պարսից թագաւոր Արտաքսէս (Արտաշէս) զայն պարտութեան մատնեց Եփրատի մօտերը 401ին (Ք. Ա.):

Լուկուլլոս, Հռովմայեցի զօրավարն ալ, Կիրասոնէն տարած է առաջին կեռասենիները դէպի Եւրոպա 71ին (Ք. Ա.):

Պոնտական ափերուն վրայ հաստատուած յունական իշխանութեան շրջանին Կիրասոնի ճամբով կը փոխադրուէին Վանայ թագաւորութեան մէջ շինուած առարկաները եւ ուրիշ արտադրութիւններ:

Կիրասոն, ըլլալով Պոնտական քաղաք մը, սերտ կապ ունեցած է այդ հին թագաւորութեան հետ, որ հայկական կը համարուէր, հռոմէական կամ յունական տիրապետութենէ առաջ:

Կիրասոնի անունը նոյնը մնացած է սկզբնական շրջանէն ի վեր:

Կիրասոնի բնակչութեան ընդհանուր թիւը 18.000ի կը հասնէր 1915էն առաջ: (Թուրք, Յոյն, եւ Հայ):

Հայ համայնքը մօտաւորապէս չորս հարիւր տուներէ կը բաղկանար: Քաղաքը շէն էր եւ մաքուր: Գրեթէ ամէն ընտանիք առանձին իր սեփական տունը ունէր: Շրջանը իրեն յատուկ գաւառաբարբառը չունէր:

Կիրասոնը նաւահանգիստն էր Շապին Գարահիսարի, Ակնայ եւ ուրիշ ներքին գաւառներու ճամբորդներուն:

Եւրոպայի հետ շոգենաւային ամենօրեայ երթեւեկը զարկ տուած էր քաղաքին բարելաւման: Տնտեսապէս բարեկեցիկ վիճակ ունէր ամէն ընտանիք: Արտագաղթ չկար դէպի հեռաւոր Ամերիկաները: Կլիման բարեխառն է: Հայկական կեդրոններն էին Գում-Եալը, Սէօքէն, Սայտաղ եւ ուրիշ թաղեր:

Հայոց եկեղեցին ունէր ընդարձակ բակ մը ուր ամփոփուած էին Ազգ. վարժարանները եւ մանկապարտէզը:

Նոր դպրոցի մը կառուցման յատակագիծը պատրաստ էր, բայց 1915ի Մեծ Աղէտը ամէն ինչ թաղեց ...

Կիրասոնի հայ հասարակութիւնը միշտ նախանձախնդիր է եղած իր զաւակներուն դաստիարակութեան եւ դպրոցը միշտ կ'օժտուէր կարող ուսուցիչներով:

Ժամանակ մը, քաղաքին թաղապետն էր Պ. Մատթէոս Թոզաթլեան, յարգուած քաղաքացիներու բոլոր խաւերէ: Այս առթիւ շքանշան մըն ալ ստացած էր:

Տնտեսական կեանք.— Կիրասոնի բերքը եւ գլխաւոր արտածումը կը կազմէր կաղինը, ճանչցուած իբրեւ լաւագոյն տեսակը:

Իր եղանակին — Օգոստոսէն սկսեալ, նաւերը կը բեռնաւորուէին կաղինի քանի մը հարիւրաւոր պարկերով՝ Եւրոպայի համար: Նաւային երթեւեկը գրեթէ ամենօրեայ էր: Ղրկուած կաղինի պարկերուն վրայ կը կարդացուէր Թրիէսթէ, Հավրը, Լիվրփուլ, Համպուրկ, Ամսթերտամ եւ Մարսէյլ:

Ձուկերն ալ շատ առատ էին, բազմատեսակ եւ համեղ: Ձկնիկներն խամսին միայն պահածոյ վիճակի մէջ դրուելով կ'արտածուէր սահմանափակ քանակութեամբ:

Պահածոներու պատրաստութեան լաւագոյն վարպետը կը հանդիսանար Պետրոս Ժամկոչեան, որ միանգամայն արտածումը կը կատարէր:

Տեղացիներն ալ իրենց տուներուն մէջ միշտ պատրաստ կ'ունենային այդ ձկնիկը, պահածոյ:

Հայ վաճառականներու թիւը 200ի կը հասնէր: 25 կերպասավաճառ, հարիւրէ աւելի ամէն տեսակի առեւտրականներ եւ արհեստաւորներ: Կային նաեւ երկու փաստաբան (Աբիկ Զօրեան եւ Թորոս Պասլեան), երեք դեղագործ (Ա. Զիչէքեան, Ե. Պարոնվարդեան եւ Վ. Գըլըճեան): Երկու բժիշկ (Մ. Սէրայտարեան, Ն. Պ. Վարդեան), չորս ապահովագրիչ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Ն Շ Ե Ն Ի Ս

★

Բանականութիւնս, որ տեղէն չուած էր — շուտով եկաւ ու տեղը թառեցաւ: Ու, տրամաբանեցի. — Պէտք է կծիկը գնելու միջոց մը հնարել:

Եւ, սողալով դէպի ձախ՝ հասակիս կէս խորութեամբ ձորակը նետուեցայ: Մէջքս կամար՝ սուրացի, սահեցայ ձորակն ի վար, հեւասպառ, շունչս բռնած:

Սակայն, նորէն չար սատանան փորս մտաւ.— հապա, եթէ վարէն՝ ձորակին բերանը առջեւս ելլէ, կտրէ... Պահիկ մը կանգ առի: Շունչս կանոնաւորեցի, բայց սիրտս շատ արագ կը զարնէր: Արդէն այս փորձանքէն առաջ ալ բնականոն չէր ...:

Տէր Աստուած, մտածեցի եւ մեղմաձայն խօսեցայ ես ինծի — Օգնէ, փրկէ զիս:

—«Քալէ», լսուեցաւ ձայն մը, խորունկէն ...:

Քալեցի: Արդէն պէտք էր որ քալէի: Ծռած, գճկած եւ, ուշադրութեամբ քալեցի աչուըս մխրճած վտանգաւոր ամէն դի, վեր ու վար, աջ ու ձախ, ետ ու առաջ:

Անգամ մը որ ձորակէն դուրս ձգէի ինքզինքս, փրկուած էի: Որովհետեւ, ձորակը կը վերջանար ճիշդ ճամբու մը վրայ, որ լայն էր եւ բանուկ, կառքերու ու ամէն բանի համար:

Ու ես, իբրեւ թէ պտոյտի ելած պիտի ձեւացնէի ինքզինքս, հանդարտօրէն ու ձեռուըս գրպաններս, փարտուելով «արեւոտ ճամբաներու վրայ»:

—«Քաջութիւն, քաջութիւն, քալէ», կը խօսէր մէկը ներսէս ....:

Եւ սուրացի, սողացի ու շնչահատ ձորակէն դուրս նետուեցայ ճամբան առանց մէկու մը հանդիպելու:

— Փառք քեզ, Տէր: Ողորմած Աստուածս:

Ալ հիմակ հանգիստ եմ: Հանդարտ:

Ձեռուըս տաբատիս գրպանները, անհոգի մը երեւոյթով կը քալեմ, քայլերուս կարկինները լայն - լայն առնելով, մենաւոր նշենիէն ու իր տիրոջմէն որքան կարելի է շատ ու շուտ հեռանալու:

Հանդիպող այգեպաններուն խնդուն դէմքով բարեւ մը՝ ու կը բաժնուիմ՝ քայլերուս լայնութիւնը պահելով:

Բայց, արեւը տաքուկ էր, իսկ ես՝ աղուոր մը քրտնած էի:

Ձեռքս կը նետեմ բաճկոնիս գրպանը թաշկինակս հանելու ու դէմքս, ճակատս ու վիզս ցամքեցնելու: Ձեռքս ՟կ'երթայ՝ պարապին: Չկար բաճկոն՝ որ ըլլար գրպան, ու, չկար գրպան՝ որ ըլլար թաշկինակ:

— Բաճկոնս, Տէր Աստուած ...:

Արեւին տաքութիւնը զգալի ըրած չէր անոր բացակայութիւնը կոնակէս: Միայն արեւին տաքութի՞ւնը:

Յիշեցի վայրկենապէս: Դուք ալ, «տիկիններ եւ պարոններ», անշուշտ մտաբերեցիք, թէ՝ ուր ձգած, կախած կամ անտէր թողած էի զայն:

Ի՞նչ ընել այժմ: Առանց բաճկոնի տո՞ւն երթալ ...: Ի՞նչ պիտի ըսէր կնիկս: Վայ ինծի ...:

Քաջութիւն, անգամ մըն ալ: Ետ դարձ վրկընկի: Որքան վտանգաւոր բան պիտի ըլլար, եթէ բաճկոնս նշենիուն տիրոջը ձեռքը անցնէր, անձնագիրս ալ ներսի գրպանը:

Սոխլուած ու քաջաբար կը վերադառնամ: Կը վերադառնամ ճիշդ նոյն ճամբով: Ու, ձորակէն կ'երկննամ քիչ առաջուան դիրքովս, կամար շինած մէջքս: Կը բարձրանամ հոն՝ ուր մորենի թփիկները կային, ու ես անոնց ետեւը պահուած եւ գետին խրելու ստիճան տափած՝ այգետէրը կը հետապնդէի թարթիչներս բաց խուփ ընելով:

Տէր Աստուած, տեսարանը նոյնն էր ինչ որ քիչ առաջ: Մարդուկը տակաւին հոն էր, ճիշդ նշենիուն տակը, սեւ բաճկոն ..., գորշ տաբատ ..., քարացած, անշարժ վիճակի մէջ:

Ահ, խելքի եկայ վայրկենապէս: Եւ ակռաներուս մէջէն սուր յիշոց մը թռաւ.

— Վայ, թշուառական «բենճակ»: Զիս հալածողն ու այդքան չարչարողը ինքն էր եղած ...:

×

Այդ տարին, երկրորդ արշաւանքս դէպի մենաւոր նշենին, դարձեալ տեղի ունեցաւ օրուան մը յետմիջօրէին:

Երբ գիւղէն դուրս ելայ, երկինքը գորշագոյն ամպերու խաւով մը ծածկուած էր: Բայց, հիւսիսային թեթեւ քամին — միստրալ — կոնակս կը շոյէր զգալի կերպով, երբ ես դէպի վեր՝ հոն, բլուրին տակի նշանակէտս կը յառաջանայի:

Միստրալը հետզհետէ կ'ուժեղանայ: Վերեւի թուխ ամպերը կը ճերմկին: Ցեղոյ, ծուէններու կամ շղարշներու վերածուելէ ետք կը բաժնուին մասերու: Ու այնուհետեւ, կ'ըլլան ոչխարներու խումբեր, հօտեր, որոնք կապտորակ երկնակամարին վրայ հանդարտօրէն կը սահին դէպի հարաւ, երբեմն ալ խաղաղ, անշարժ մնալով իրենց արօտավայրերուն վրայ:

Այժմ, արեւը դէպի վար խրած իր աշնանային թուլիկ շողերը ու թեթեւ միստրալին խառնելով անուշութիւն մը կու տայ գորշ բլուրներուն, դեղնաւուն հագուած այգիներուն ու ծառերուն:

Կը քալեմ: Կը յառաջանամ մտածելով. — արդեօք մենաւոր նշենիին վրայ բան մը պիտի կրնա՞մ գտնել, թէ՝ գիւղին լակոտները արդէն ինծի ալ բաժին ձգած պիտի չըլլան, զայն բոլորովին մերկացուցած ըլլալով:

(2) ՆԵՐՍԷՍ ՇԻՆԱԿԱՆ

Յ. Խոսչեան, Յ. Վելէտեան, Մելքեան եղբարք, եւ Վահան Պատլեան), մէկ չոգենաւային գործակալ (Մ. Փիլոսեան), մէկ «Սինկէր»ի մեքենային գործակալ (Ե. Տատեան (չորս յանձնակատար (Պ. Թօգաթլեան, Կէչեան եղբարք, Գ. Նարլեան եւ Յ. Խոսչեան), չորս չոգենաւային գործակալութեանց պաշտօնեաներ (Յ. Յով-հաննէսեան, Ա. Գաբիկեան, Պ. Թահմիզեան, եւ Պապիկ Աբրահամ), մէկ տպագրիչ եւ գրավաճառ (Վ. Նարլեան), երկու հիւրանոց (Տ. Զօրեան եւ Տէրօրդի), մէկ առեւտրական գործակալ (Յովհ. Շահրիկեան), մէկ պխքիւի Փեռօօ տան գործակալ (Գարեգին Խաչչեան), մէկ գերմանական տան մը (կաղինի, Յ. Ղազարոսեան), մէկ Պօյաճեան կաղինի տան Օտեսայի, Պ. Ճիւհէրեան, ոսկերչութիւնը ամբողջովին Հայերու ձեռքն էր:

Բերդը.— Կ'ենթադրուի թէ կիրասոնի փնական բերդը մեծ դեր կատարած է Պոնտոսի պատմութեան մէջ, հռովմէական եւ յունական պատերազմներու ընթացքին:

Բերդը՝ բարձր ժայռերու զանգուածային կառուցուածքը եւ իրենց ներդաշնակ համադրութիւնը գեղեցիկ համայնապատկեր մը կը կազմեն:

Բերդին ներքին կողերուն վրայ կը տեսնուին չոր հորեր, փոսեր, եւ սենեկանման վայրեր, որոնք ոչ մէկ արձանագրութիւն ունին: Բերդին վրայ կը գտնուի տափարակ եւ ընդարձակ գետին մը, գրեթէ միշտ կանանչազարդ: Երբեմն կ'երթան պտոյտի, ճաշեր սարքելով եւ զուարճանալով:

Բերդին չուրջ եւ ծովեզերքի երկայնքը շարուած են տուները: Բերդ կը բարձրանան քաղաքին մէջէն (հիւսիսի կողմէն) շինուած բազմաթիւ սանդուղներով:

Սուրբ Սարգիսը.— Բերդին վարի կողմը, ծովուն մօտիկ, ժայռին մէջ բացուած է Ս. Սարգիս մատուռը՝ որ ամբողջ տարիներ փակ կը մնար: Հազուադէպօրէն իր անուան օրին կը կատարուէր եկեղեցական պաշտամունք:

Այս մատուռին մէջէն կը սկսի ժայռին մէջէն ստորերկրեայ անցք մը մութ ու խոնաւ, որ կ'երկարի մինչեւ բերդին վրայ ելքով մը: Կը կարծուի թէ աւելի քան երկու հարիւր մեթր երկայնութեամբ ներքնուղի մը ունի:

Այդ անցքը կը ներկայանայ կէս հասակի բարձրութեամբ: Միայն մէկ մարդ կրնայ մտնել լայնքէն:

Փորձեր կատարուած են այդ ներքնուղիով մինչեւ վերջաւորութեան հասնելու, բայց օդի պակասը արգելք եղած է:

Չէ ճշդուած թէ ի՞նչ բանի կը ծառայէր այդ ստորերկրեայ անցքը: Կարծողներ կան, թէ հռովմէական եւ յունական շրջաններուն, երկարատեւ պատերազմներու ընթացքին, բերդին վրայ ջուր հասցնելու համար է շինուած: Մատուռէն դուրս աղբիւր մըն ալ կար, ինչպէս եւ դամբարան մը:

ԱՐՏԱԽԱԶԴ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

6000 ՏՈԼԱՐԻ ՆՊԱՍՏ ՄԸ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱԶԳ. ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՆ

★

ԽՄԲ.— Լիբանանի Ազգ. Առաջնորդարանէն ստացանք հետեւեալ զեկոյցը, Օգոստ. 12 թուակիր, ուղղուած՝ Լոս Անճելէսի Հայ Կրթական Հիմնարկութեան քարտուղար Պ. Հէրրի Քարեանի:

Սրտագին շնորհակալութեամբ եւ խոր երախտագիտութեամբ ստացած ենք Հայ Կրթական Հիմնարկութեանդ վեց հազար տոլարի նուիրաբերումը ի նպաստ Լիբանանի Ազգ. վարժարաններու վերելքին ու բարգաւաճման 1952 – 53 ուսումնական տարեշրջանին համար:

Կրթանուէր հիմնարկութեանդ սոյն ընծայաբերումը այս տարի եւս մեծ գոհունակութեամբ ընդունուեցաւ մեր Թեմի պաշտօնական մարմիններուն կողմէ:

Խորապէս կը գնահատենք Կրթական Հիմնարկութեանդ նպատակը, որ նուիրական է, եւ որ կը ձգտի նիւթապէս սատարել Սուրիոյ եւ Լիբանանի դպրոցաշուրկ եւ չքաւոր հայ մանուկներու ազգային կրթութեան եւ տոհմային դաստիարակութեան:

Յարգելի Պ. Քարեան, դուք եւ Հիմնարկութեանդ հիմնադիր անդամները, ձեր բոլորանուէր գործունէութեամբ եւ ամբողջական ճիգով կ'իրագործէք իմաստունին այն խօսքը որ կ'ըսէ.— «Լաւ է մանուկ մը կրթել քան թէ պալատ մը կերտել»: Ձեր նիւթական զոհողութիւններով դուք կենդանի պալատներ կը կերտէք մտքի եւ հոգիի լոյս ու գիտութիւն ջամբելով ուսումնակարօտ մեր նորահաս սերունդին:

Հայ կրթական հիմնարկութիւնդ իր նպատակին եւ իր տեսակին մէջ միակն է ու առաջինը, որ կը բարեգործէ աւետարանական սկզբունքով ու քրիստոնէական ոգիով, կուսակցութեան, առանց խտրութեան, առանց պայմանի եւ առանց սակարկութեան:

Լիբանանի Ազգ. վարչութեան Ուսումնական Խորհուրդը, որ կը բաղկանայ բանիրուն եւ կրթական գործի մասին խոր հասկացողութիւն ունեցող փորձառու ու զարգուն անձերէ, իր ամբողջ կարելին կ'ընէ մեր Թեմի Ազգ. վարժարաններու կրթական մակարդակի բարձրացման եւ հայ մանուկներու ազգային շունչով ու ոգիով առողջ դաստիարակութեան:

Աւելորդ չենք նկատեր հոս աւելցնել թէ մեր Ազգ. վարժարաններու պիւտճէները խիստ ծանրաբեռնուած են: Աշակերտներէ գանձուած թոշակները եւ հոգաբարձութեանց կողմէ կազմակերպուած զանազան հասութաբեր ձեռնարկները անբաւարար կ'ըլլան փակելու պիւտճէի բացերը, քանի որ անգործութիւն ու չքաւորութիւն մեծապէս կը ճնշեն ընտանիքներու վրայ եւ որոնց հետեւանքով յաճախ դժուարութեանց կը մատնուինք:

Այս պիւտճէները աւելի ծանրացան վերջին տարիները պարզ այն պատճառաւ որ անգլիերէն լեզուի ուսուցումը մեր Ազգ. վարժարաններու մէջ անհրաժեշտ նկատուեցաւ:

Հիմնարկութեանդ մեզի ուղարկած վեց հազար տոլարը ստացուած օրուան սակով արժեց 21.000 լիբ. ոսկի, որուն բաշխումը կատարուեցաւ մասնակցութեամբ Պ. Պ. Տօքթ. Յ. Ենիգոմշեանի եւ Տօքթ. Ս. Սէմէրճեանի:

Սոյն գումարին բաժանումը արդար եւ իրաւ կատարելու համար նկատի ունեցած ենք.—

Ա.— Ազգ. վարժարաններ եւ պիւտճէի բացերը:

Բ.— Չքաւոր եւ ձրիավարժ աշակերտներու թիւը:

Գ.— Վարժարաններու աշակերտութեանց ընդհանուր թիւը:

Ստորեւ կուտանք ազգ. վարժարաններու ընդհ. ցանկը եւ բաշխուած գումարներու քանակը.—

1.— Ազգ. Արզարեան վարժարան, Նոր Ատանա, 2500 Լ. Ո.:

2.— Ազգ. «Յառաջ» վարժարան, Այնճար, 2000 Լ. Ո.:

3.— Ազգ. Նոր Մարաշի վարժարան, Նոր Մարաշ, 1500 լ. ո.:

4.— Ազգ. Նուպարեան վարժարան, Թիրօ, 1500 լ. ո.:

5.— Ազգ. Մեսրոպեան վարժարան, Նոր Ամանոս, 1500 լ. ո.:

6.— Ազգ. Լուսինեան վարժարան, Նոր Սիս, 1150 լ. ո.:

7.— Ազգ. Սահակ Մեսրոպեան վարժարան, Նոր Հաճըն, 1000 լ. ո.:

8.— Ազգ. Խրիմեան վարժարան, Թրիփօլի – Մինա, 1000 լ. ո.:

9.— Ազգ. Էշրէֆիյի վարժարան, Էշրէֆիէ, 1000 լ. ո.:

10.— Ազգ. Ռուբինեան վարժարան, Ռըմէյլ, 1000 լ. ո.:

11.— Ազգ. Թորգոմեան վարժարան, Հայաշէն, 700 լ. ո.:

12.— Ազգ. Հայկազեան վարժարան, Մազրա, 700 լ. ո.:

13.— Ազգ. Կիլիկեան վարժարան, Նոր Ատանա, 700 լ. ո.:

14.— Ազգ. Արամեան վարժարան, Ճիւնի, 600 լ. ո.:

15.— Ազգ. Պիքֆայայի վարժարան, Պիքֆայա, 550 լ. ո.:

16.— Ազգ. Նուպարեան վարժարան, Թրիփօլի քաղաք, 500 լ. ո.:

17.— Ազգ. Պալըքճեան վարժարան, Զահլէ, 500 լ. ո.:

18.— Ազգ. Ազբալեան վարժարան, Շթօռա, 500 լ. ո.:

19.— Ազգ. Արամեան վարժարան, Սին Իլ Ֆիլ, 500 լ. ո.:

20.— Ազգ. Մեսրոպեան վարժարան, Անթիլիաս, 500 լ. ո.:

21.— Ազգ. Թոչնոց Բոյն վարժարան, Ճիպէյլ, 400 լ. ո.:

22.— Ազգ. Սայտայի վարժարան, Սայտա, 300 լ. ո.:

23.— Ազգ. Ռայագի վարժարան, Ռայագ, 200 լ. ո.:

24.— Ազգ. Ալէյի վարժարան, Ալէյ, 200 լ. ո.:

Ընդհանուր գումար 21.000 լ. ո.:

Յանուն Ազգ. վարչութեան եւ Ուսումնական Խորհրդոյ, Ազգ. վարժարաններու ուսուցչութեան եւ ուսանողութեան, կը ներկայացնենք մեր խորին շնորհակալութիւնները պատուարժան վարչութեանդ եւ ազնուասիրտ նուիրատուներուն եւ բարգաւաճում կը մաղթենք կրթական հիմնարկութեանդ: Աստուած օրհնէ բոլորդ: Մնամ ողջունիւ սիրոյ աղօթարար Խորէն եպիսկոպոս, Առաջնորդ Հայոց Լիբանանի եւ Նախագահ ազգ. Ուսումնական Խորհրդոյ:

ԼՈՒՐԵՐ ԿԻՊՐՈՍԷՆ

•

ՆԻԿՈՍԻԱ.— Վերջին քանի մը ամիսներու ընթացքին Պ. Նուպար Մաքսուտեան 19 հայանուէր յօդուածներ հրատարակեց Կիպրոսի, Աթէնքի եւ Եգիպտոսի յունարէն թերթերուն մէջ, Հայոց պատմութեան, Հայ. եկեղեցւոյ, մշակոյթի, Բիւզանդիոնի, Հայ կայսրերու, հայեւյունական յարաբերութեանց եւուրիչ պատմական նիւթերու մասին: Աթէնքի անթէլը հաղորդեց կարգ մը ամփոփումներ:

Յօդուածագիրը, որ այս կարգի ուսումնասիրութեանց նուիրուած է քսան տարիէ ի վեր, ծրագրած է նոր յօդուածաշարք մը պատրաստել Լոնտոնի ու Ամերիկայի թերթերուն համար:

X Յուլիսի վերջերը Կիպրոս հասաւ Եթովպիոյ հոգեւոր հովիւ Տէր Յովհաննէս քահանայ Կէվհէրեան եւ Վարդավառի կիրակին պատարագեց ու քարոզեց: Յուլիս 31ին, այցելեց Կիպրոսի Յունաց Մեծ Արքեպիսկոպոսին: Անցեալ Մայիսին ալ Դեբենիկ եպիսկ. այցելած էր Յունաց վանքը, ուր հիւրասիրուեցաւ գիշեր մը եւ քարոզներ խօսեցաւ դպրեվանքի ուսանողներուն: — Տեղեկատու

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԱՌԱԾՆԵՐ

— Մտնելուց առաջ դուրս գալու մասին մտածիր:

X Միայն լաւից լաւ բան ակնկալիր:

X Լաւութիւն մի արա, վատութիւն չես գտնի:

X Սրտերը գաղտնիքների պահեստներն են, շրթունքները նրանց կողպէքները եւ լեզուները նրանց բանալիները:

X Մեղրին ձեռք տուողը ստիպուած է իր մատները լիզել:

X Հիւրընկալը հիւրի բանտարկեալն է:

X Վատ շրջանում լաւը կեղծաւոր է երեւում:

X Տգիտութիւնը որ ինձ պաշտպանում է, աւելի լաւ է քան խելացութիւնը, որին ես պիտի պաշտպանեմ:

Հաւաքեց՝ Ս. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (2)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Ասորեստանի եւ Կալաքայի երփներանգ գորգեր հրաշալի նաչխերով — Թղղաթ – Բալասար թագաւորին բարեկամական նուէրները, — գեղարուեստական խճանկարներ Նինուէէն, Նիբրովթէն եւ Սարգոնէն, չքնաղ նկարէն հիւսուածեղէններ Քատուարէն, ոսկեկուռ բաժակներ Տիւրոսէն, իսկ Սիդոնէն՝ գունաւոր ապակիներ, Պոնտէն՝ ու Պապ էլ Մանտէպի մօտ կը գտնուի՝ այն հազուագիւտ անուշահոտութիւնները, — նարդոս, հալուէ, կինամոն, քրքում, ամբրոս, մուշկ, քաղբան, զմուռս եւ խունկ, որոնց տէր դառնալու համար Եգիպտոսի փարաւոնները մէկէ աւելի անգամներ սկսած էին արիւնահեղ պատերազմներ:

Արծաթը Սողոմոնի օրով պարզ քարի մը արժէքը ստացաւ, իսկ կարմիր փայտը՝ ոչ աւելի սուղ, քան հասարակ թեղօշ ծառը, որ դաշտերը կ'աճի առատօրէն:

Թագաւորը շինել տուաւ նաեւ քարաշէն բաղնիքներ՝ պորփիւրով պատած, մարմարեայ աւազաններ եւ զով շատրուաններ, որոնց ջուրը հրամայեց բերել լեռնային աղբիւրներէ որոնք կեդրոնի հեղեղատը կը թափէին: Իր պալատին չուրջը տնկել տուաւ պարտէզներ եւ պուրակներ, ինչպէս նաեւ խաղողի այգի մը՝ Բահաղ – Համոնի վրայ:

Սողոմոն քառասուն հազար ախոռ ունէր իր ձիերուն եւ կառքի ձիերուն համար, տասներկու հազար ախոռ ալ հեծելազօրքի համար: Ամէն օր գաւառներէն գարի եւ յարդ կը բերէին իրբեւ ձիերուն կեր: Սողոմոնի, ինչպէս նաեւ անոր արքունիքի չքախումբի եւ թիկնապահներուն ճաշասեղանին համար ամէն օր տասներկու վերակացուներու միջոցով կը մատուցանէին յատկապէս պարարտացուած տասը եզներ եւ քսան հատ ալ ուղղակի արօտավայրերէն կը բերէին. երեսուն քոռ մաքուր ցորենի եւ վաթսուն քոռ ալ ուրիշ տեսակի ալիւրէ հաց կը թխէին, հարիւր կարաս զանազան տեսակի գինիներ կը սպառէին, երեք հարիւր ոչխար, դեռ չհաշուելով պարարտացուած թռչնեղէնները, եղջերուները, լեռնայծերը եւ վիթերը: Իր զինուորներուն — թիւով հինգ հարիւր — ամէնէն ուժեղ եւ ամէնէն քաջ — վաթսուն հոգի ամէն օր հերթով շարունակ պահակ կը կանգնէին իր արքունիքին ներքին չէնքերուն առջեւ: Սողոմոն հրամայեր էր հինգ հարիւր հատ ոսկեայ թիթեղով պատած վահան պատրաստել իր թիկնապահներուն համար:

Թագաւորը կ'ունենար ինչ որ տեսնէին ու ցանկային ի բաչքերը: Իր սիրտը առատօրէն կը վայելէր ամէն տեսակ ուրախութիւններ: Եօթը հարիւր կիներ ունէր թագաւորը, երեք հարիւր ալ հարճեր, — չհաշուելով ստրկուհիները եւ պարուհիները: Եւ Սողոմոն անոնք բոլորը կը կախարդէր իր սէրովը, որովհետեւ Աստուած իրեն տուած էր կիրքերու անսպառ ուժ մը, որմէ զուրկ էին սովորական մարդիկը: Ան կը սիրէր սպիտակադէմ, սեւաչեայ, կարմրաշուրթն քետացի կիները իրենց վառ, թէեւ վայրկենական գեղեցկութեանը համար. որ սակայն, ինչպէս կանխահաս ու շքեղօրէն կը փթթի, նոյնպէս եւ արագօրէն կը խամրի նման նարկիս ծաղիկին: Սողոմոն կը սիրէր նաեւ Թխադէմ, բարձրահասակ, կրակոտ Փղշտուհիները՝ կոշտ ու գանգուր մազերով, որոնք ոսկեայ օղեր կը կրէին իրենց ուսերուն վրայ եւ լայն ապարանջաններ՝ թեւերուն վրայ. կը սիրէր նաեւ կարճահասակ, նրբակազմ ու ճկուն Ամոնացիուհիները, որոնց հաւատարմութիւնը եւ հնազանդութիւնը սիրոյ մէջ՝ առածի կարգ անցած էին: Թագաւորը ասորեստանցի կիներ ալ ունէր, որոնք ներկերով իրենց աչքերը կ'երկնցնէին եւ կապոյտ աստղանիշերով կը խարանէին իրենց ճակատներն ու այտերը. ունէր նաեւ Սիտոնի կիրթ, շէնշող ու սրամիտ աղջիկներ, որոնք լաւ կ'երգէին, կը պարէին, կը նուագէին տաւիղ, վին ու սրինգ՝ դափի ընկերակցութեամբ: Սողոմոն կը սիրէր դեղնամորթ Եգիպտուհիներ եւս, որոնք ոչ սիրոյ մէջ յոգնիլ գիտէին, ոչ ալ խանդի ու նախանձի մէջ սահման կըճանչնային, յետոյ նաեւ վաւաշոտ Բաբելուհիներ, որոնց մարմինը հագուստներուն տակ հարթ ու ողորկ էր՝ ինչպէս մարմարիոնը, որովհետեւ անոնք յատուկ դեղով մը կ'ոչնչացնէին մարմնի մազերը. Բակտրիոյ կոյսերը, որոնք իրենց մազերու գդակները եւ եղունգները կը ներկէին բաց կարմիր գոյնով եւ այր մարդու նման լայն վարտիքներ կը հագնէին. սակաւախօս, ամօթխած Մովաբուհիներ, որոնց փարթամ կուրծքերը զով կը մնային ամառնային ամենատաք գիշերներն իսկ, անհոգ ու շռայլ Ամմոնուհիներ՝ հրավառ ծամերով եւ մութ խաւարին մէջ ճառագայթող սպիտակաթոյր մարմինով. հիւսիսէն՝ Արեգ քաղաքին վրայով բերուած դիւրաբեկ, կապտաչուի կիները՝ վշադոյն վարսերով եւ որթիին քնքոյշ հոտովը, որոնց լեզուն անհասկնալի էր Պաղեստինի բոլոր բնակիչներուն համար: Այս բոլորէն զատ՝ Յուդայի եւ Իսրայէլի բազմաթիւ աղջիկներ եւս:

Ան իր առագաստին մասնակից կ'ընէր նաեւ Բալքիս Մակեդան, Սաբայի թագուհին, որ աշխարհիս բոլոր կիները կը գերազանցէր իր գեղեցկութեամբ, իմաստութեամբ, հարստութեամբ եւ կիրքերու արուեստին բազմազանութեամբ:

(Շար.)

ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

(ՆՈՐ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԹԻՒ)

Մեծ խրարանցում կը տիրէ ամբողջ Գերմանիոյ մէջ, արեւմտեան շրջանին երեսփ. ընտրութեանց առթիւ: Տօքթ. Ատընաուըրի կառավարութիւնը ձերբակալեց 1600 կարմիր գործակալներ որոնք ղրկուած էին արեւելեան Գերմանիայէն, ընտրական պայքարին առթիւ: Մօտ հազար գործակալներ ձերբակալուեցան Հելմշթէտի մէջ, երբ կ՚անցնէին սահմանագլուխը, կեղծ արտօնագիրներով: Ուրիշ հարիւրաւորներ ձերբակալուեցան գլխաւոր կեդրոններու մէջ: Պաշտօնական տեղեկագիրը կ՚ըսէ թէ կալանաւորները կեղծ թուղթեր եւ ղէզերով թուուցիկներ ունէին, ինչպէս եւ առատ դրամ: Շատերը խոստովանեցան թէ յատկապէս ղրկուած էին համայնավարական քարոզութիւններ կատարելու համար: Կառավարութիւնը կը կասկածի թէ խռովութիւններ ալ պիտի յարուցանէին ընտրութեանց օրը (կիրակի 6 Սեպտ.): Կը կարծուի թէ հարիւրաւորներ յաջողած են հասնիլ որոշուած վայրերը: Բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուած են ամէն տեղ: Շատ մը կալանաւորներ յայտնած են թէ ստիպուած էին ընդունիլ իրենց առաջարկուած պաշտօնը, վախնալով սպառնալիքներէ: Կառավարական շրջանակներու մէջ հրապարակաւ կ՚ամբաստանեն Մոսկուան թէ մեծ գումարներ տրամադրած է, Տօքթ. Ատընաուըրը պարտութեան մատնելու եւ ջուրը ձգելու համար արեւմտեան Գերմանիոյ մասնակցութիւնը եւրոպական բանակին:

× Վերջին լուրերու համաձայն ձերբակալուած կարմիր գործակալներուն թիւը երեք հազարի կը հասնի: Տասը հազար ոստիկաններ յատկացուած են, կառախումբերը խուզարկելու եւ ձերբակալութիւններ կատարելու համար:

Ուրիշ լուրի մը համաձայն, Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ իրենց գործէն եւ բնակարանէն պիտի վտարուին այն բոլոր Գերմանները որ կ՚ընդունին Ատընաուըրի ղրկած ուտելիքները: Հրապարակային ժողովներ կը գումարուին Պերլինի արեւելեան շրջանին մէջ, այս սպառնալիքը ծանուցանելու համար: Հեռագիրը կ՚ըսէ թէ շատեր կը շարունակեն արեւմտեան Պերլին երթալ, ուտելիքի կապոցներ ստանալու համար:

Նոյն աղբիւրին համաձայն արեւելեան Գերմանիոյ խորհրդային զօրքը գրաւած է կարգ մը մեծ գործարաններ, խափանելու համար հակարոլշեւիկեան ցոյցերը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ Տօքթ. Մոսատեղ զինուորական ատեանի մը պիտի յանձնուի մօտերս, դատուելու համար: — Զօր. Զահետի յայտարարեց թէ Իրան պատրաստ է քարիւղ ծախելու արեւմուտքին թէ արեւելքին: — Նախորդ արտաքին նախարարը, Հուսէյն Ֆաթեմի, որ փախած էր, նամակ մը ուղղելով կնոջը, կը յայտնէ թէ ողջ առողջ է, անմատչելի թաքստոցի մը մէջ:

400 ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐ եւ պահակներ հսկողութիւն պիտի կատարեն գլխաւոր պողոտաներուն վրայ, նկատելով որ ինքնաշարժի արկածները յաճախադէպ են, արձակուրդէ վերադարձի առթիւ:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, «Լը Փոփիւլէր», որ դադրած էր Օգոստոս ամսուան ընթացքին, երէկ առտու վերսկսաւ իր հրատարակութիւնը:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ նոր ցնցումներ պատահեցան յոնիական կղզիներուն մէջ, մասնաւորապէս աւերելով Արկոսթոլի քաղաքը: — Ամերիկեան կառավարութիւնը որոշեց արտօնել 15.000 արկածեալներու մուտքը: Ալժերիոյ Սեթիֆ եւն. քաղաքներուն մէջ ալ ցնցումներ զգացուեցան կիրակի օր: Պատեր ճեղքուեցան, անցորդներ գետին փռուեցան:

ՄԱՐՈՔԻ կրօնական մայրաքաղաքին՝ Ֆէսի փաշան պաշտօնանկ եղաւ: — Ռապաթի ոստիկանութիւնը բազմաթիւ զէնքեր գտաւ գահընկէց Սուլթանին յարկաբաժիններուն մէջ: — Արաբական Դաշնակցութիւնը կը հերքէ այն զրոյցները թէ դաւ մը սարքուած է, գահընկէց սուլթանը առեւանգելու համար: — Գահիրէի Ալ Ազհար համալսարանին Իւլէմաները յայտարարութիւն մը հրատարակեցին, «անիծելով Մարոքի եւ Հիւս. Ափրիկէի հայրենադաւներուն գործակիցները»:

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Կը խնդրենք բոլոր բաժանորդներէն եւ գործակալներէն որոնք առկախ հաշիւներ ունին, փութացնել իրենց վճարումները: Երկարատեւ գործադուլը դժուարին կացութեան մը մատնած է նաեւ վարչութիւնս, որ ամէն զոհողութիւն յանձն առաւ, թերթին հրատարակութիւնը ապահովելու համար անընդհատ:

Օգոստոս 6էն սկսեալ բաժանորդներու թերթերը թղթատարին յանձնուած են եւ հետզհետէ պիտի ստացուին:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Պ. Աբրահամ Լուսիկեան եւ զաւակները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց եւ մասնաւորաբար Զարսանճաքի Հայր. Միութեան, որոնք անձամբ, գրաւոր, ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ կնոջ եւ մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՍԱԼՎԻ ԼՈՒՍԻԿԵԱՆԻ

(Ծնեալ Դարբինեան)

մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 24 Օգոստոսին Ս. Մարկրիտի հիւանդանոցին մէջ: Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Օգոստոս 25ին իր բնակարանը, Շըմէն Մարտեկօ, Պուլվառ Ռում, Լէ զ՚Օլիվ եւ մարմինը փոխադրուեցաւ տեղւոյն գերեզմանատունը:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ Եօթնեղբայրեան խումբը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Աշոտ Իսահակեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն, իր զոքանչին՝ Տիկին Երանեակ Ջաֆարեանի մահուան առթիւ: Նոյնպէս ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկեր Բիւզանդ Աճէմեանի եւ իր ընտանեկան պարագաներուն իր հօր դառնաղէտ մահուան առթիւ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ. — Թրիէսթէի գաղթականէն Տիկին Հեղինէ Վարդանեան կը փնտռէ Տրապիզոնցի երեք քոյրեր՝ Պերճուհի, Համեստուհի եւ Տիրուհի (քահանայի աղջիկ) որոնք 1919ին Պոլիս կը գտնուէին եւ հոնկէ անցած են Ֆրանսա: Կը կարծուի թէ Փարիզ կը գտնուին: Տեղեկացնել Հ. Վարդանեանի՝

Via Rio Primario S. Sabba Trieste (F.T.T.)

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները:

Այն ծնողները որոնք կը փափաքին արձանագրել իրենց զաւակները, թող փութան հաղորդել տեսչութեան, որպէսզի կանխաւ ապահովուին տեղերը:

Արձանագրութեան, ապահովագրութեան, եւն., կանխիկ վճարելիք գումարն է 5000 ֆրանք:

Կ՚ընդունուին 9–14 տարեկան աշակերտներ: Նաեւ 15 տարեկան տղաքներ՝ եթէ տարիքին համաձայն ունին ուսումնական պատրաստութիւն եւ բարեկրթութիւն:

Դիմել Տեսչութեան մանրամասնութիւններու համար:

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ
ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար:

Եօթը հատորը միասին, կ՚արժէ վեց հազար ֆր. թղթատարի ծախքով:

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
La Résidence : 5, Rue Henri Regnault,
St. Cloud (S. et O.)
FRANCE

Բոլոր առաքումները
Contre remboursement
կամ անձամբ դիմել Յառաջի վարչութեան:

ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԻ ՓՆՏՌԷՔ
ԵՐԲ ՍԱՍՈՒՆԻՆ ԿԱՅ

31, RUE d'ALEXANDRIE
Métro Sentier, Réaumur et St. Denis
Tél. GUT.

Արեւելեան թէ եւրոպական ձեր բոլոր ուզած համադամ կերակուրները, անուշեղէնները, ըմպելիները, աղանդերները:

ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԵԱՄԲ
եւ
ՇԱՏ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 17ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12:

Հեռաձայն Ռէնսի 172

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին համար լաւ խոհարարուհի մը (կամ խոհարար) որ լաւ կերակուր եփել գիտնայ: Գոհացուցիչ պայմաններ:

Դիմել վարժարանը, Պուլվառ տիւ Նոռ, Լը Ռէնսի:

Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

43, Rue Richer, Paris (9·)
Tél. PRO. 25-46 R.C. No. 46325

Եթէ կը փափաքիք որ ձեր արձակուրդը անցնի հաճելի եւ օգտակար, գիրք կարդացէք: Ունինք ամէն տեսակ վէպեր, պատմական ուսումնասիրութիւններ եւ յուշագրութիւններ:

Մեր գրատունը կեդրոնատեղին է նաեւ հայկական, արեւելեան եւ եւրոպական երգապնակներու (տիսք):

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE

25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ

Ծախու ունինք հայերէն հին եւ նոր հրատարակութեանց հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր՝ ամէն լեզուով
ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
Ֆրանսայէն եւ արտասահմանէն ստացուած ապսպրանքները կը գործադրուին օրը օրին
ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՒՄՈՎ ԿԸ ԳՆԵՆՔ՝
Հայերէն եւ օտար լեզուներով արեւելագիտական ամէն կարգի գրքեր եւ մատենադարաններ
LIBRAIRIE ORIENTALE H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur le Prince, Paris (6e)
Tél. DAN. 88-65, Chèque Postal, Paris 1278-35

ՁԵՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ԴԻՄԵՑԷՔ՝

Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale, MARSEILLE
(Face Rue Parmentier)
Téléphone : Colbert 33 - 22

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ
(Ֆուռնիթիւր), ԱՍՏԱՌ, ԹԵԼԱ,
ԴԵՐՁԱՆ, ԿՈՃԱԿ, ԵՒ ԱՅԼՆ:

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris 2e
Téléphone : CENtral 78 - 44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris 20e
Téléphone : MEN 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ.
Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ 2–28, 2–40, 3–28 և 1–40

★

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԺԻԼԷՔԻ ԵՒ ԷՆԹԵՐԼՕՔԻ ԲՈՒՐԴԷ ԿԱՄ ԲԱՄԲԱԿԷ
ԲԱՄԲԱԿ՝ ԳՕԹ 2/2 ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԾԱԽՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ
ՈՒ ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
2
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
•
MERCREDI
2 SEPTEMBRE
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7156 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2567

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՐԱՐՄՈՎ ԶՕՐԱՆԱԼ

•

Ինքնապաշտպանութեան համար տարրական պայման է որ ամէն գաղութ ներշնչման աղբիւր մը ունենայ: Ինքն իր մէջ եւ աւելի հեռուն :

Ֆրանսայի եւ Հարեւան գաղութներուն մէջ կա՞ն այդ աղբիւրները :

Կան ու չկան: Եւ մարդիկ հոգ չեն տանիր, երեւոյթները իրականութեան վերածելու համար :

Ժամանակին Պոլիսը ոչ միայն ինքն իր մէջ կ'եռար, այլ եւ կը ներշնչուէր «Գաւառ»ով:

Տարիներ եւ տարիներ, ան լարած էր աչքերն ու ականջները, անոր կերպարանքը տեսնելու եւ ձայնը լսելու համար :

Այդ սրտցաւ հոգածութեան շնորհիւ էր որ հիմնական ձեռնարկներ կը կատարուէին, Թրքական բռնակալութեան ամէնէն քստմնելի օրերուն :

Եթէ պարագաները թոյլ տային, պիտի չգոհանային միայն կրթական գործունէութեամբ :

Այսպէ՛ս էր որ հրաշքներ կը գործէին երբեմնի «Ազգանուէր»ն ու «Միացեալ»ը,

Այս գործակցութեամբ, եղբայրական կապ մը կը հաստատուէր բախտաւորին եւ անբախտին միջեւ :

Պոլիսը կուտար, «Գաւառ»ը կ'օգտուէր: Իսկ երկուքը միասին կը ներշնչուէին, բարոյապէս ալ կազդուրուելով :

Այն ատենուան Գաւառը երազուած Հայաստանն էր: Ապա ուրեմն կրկնապէս արժանի՝ հոգածութեան :

Այսօր, թէեւ արմատախիլ եւ ցիրուցան, միեւնոյն դերը կ'իյնայ իւրաքանչիւր կեդրոնի: Եւ շատ աւելի լայն աստիճանով մը:

Այլեւս վախ չունինք պարբերական կոտորածներէ եւ կողոպուտներէ :

Ամուր արմատներ ձգած ենք ամէն տեղ, աւելի քան երեսուն տարուան ընթացքին: Ամէնէն անճարն ալ սերտած է տուն–տեղ դառնալու, նոյնիսկ հարստանալու ճամբաները :

Զուներորներ միշտ ալ կան եւ պիտի ըլլան: Իսկ ունեւորները երբեք այսքան պատկառելի բազմութիւն մը կազմած չէին, կեդրոն քաղաքներէն մինչեւ գիւղական շրջանները:

Մասնաւոր ուսումնասիրութեան մը կը կարօտի այս խնդիրը :

Ամփոփուինք մեր առաջադրած նիւթին վրայ :

Ուրեմն, ռեւէ գաղութ ներշնչումի, կենդանի գործունէութեան աղբիւր մը պիտի ունենայ: Նախ ինքն իր մէջ, յետոյ դուրսը :

Հիմնական աղբիւր մը կրնար ըլլալ Հայաստանը, իբրեւ Հայրենիք :

Բայց, կը տեսնէք արդէն: Կրնա՞ք հասարակ բարեւագիրէ մը աւելի բան ստանալ, իբրեւ կապ :

Ատեն մը Հայր. Միութիւններ կ'ոգեւորուէին Նոր աւաններու շինութեամբ եւ ուրիշ ձեռնարկներով :

Այդ գործն ալ կէս ճամբան մնացած չէ՞: Կրնա՞ն վերսկսիլ: Իրենց նախաձեռնութեամբ եւ նոյն թափով :

Հարցումներն անգամ աւելորդ են : Փոխանակ բազկատարած տրտնջալու եւ ծալապատիկ նստելու, պիտի ջանանք ուրիշ պահանջներ լրացնել:

Անշուշտ, ամէնէն առաջ՝ կարգի դնել մեր տունը:

Ո՛ւր որ համրանք մը ունինք, ստուարաթիւ կամ փոքրաթիւ, իր գլխուն ճարը պիտի նայի, բոլոր կարելի միջոցներով : Ինքնապաշտպանութեան ցանցեր պիտի կազմէ, աւելի երկար դիմանալու, ճոխանալու, սերտածագործելու համար :

Եւ պիտի չգոհանայ միայն ինքն իրեն համար աշխատելով: Պիտի ջանայ կենդանի կապեր հաստատել հարեւանին եւ աւելի հեռաւորին հետ: Իր իսկ բարիքին համար : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

•

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԿԸ ԽՈՐՀԻՆ 250 ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐԸ ԻՋԵՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, համաձայնութիւն գոյացած է կառավարութեան եւ մսավաճառներու արհեստապետութեան միջեւ, տասը առ հարիւր իջեցնելու համար միսին գինը :

Տրուած որոշումը պիտի գործադրուի Սեպտ. 7էն սկսեալ (Բշ.): Այն ատեն «պիֆթէք»ի ամէնէն ընտիր տեսակը պիտի արժէ 700 - 750 ֆրանք (այժմ 760 – 800): Համեմատաբար պիտի զեղչուին միւս տեսակներուն գիները, իջնելով 650–723 ֆրանքի: Այս համաձայնութեան համար մեծ աշխատանքներ թափած է Պ. Պերնար Լաֆէյ, տնտեսական գործերու փոխ-նախարարը:

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը ձեռնարկած է իջեցնելու 250 ընթացիկ ապրանքներու գիները, կրճատելով միջնորդներու շղթան: Իրազեկներ գիտել կուտան թէ այժմ 7-8 միջնորդներ դրամ կը շահին միեւնոյն անասունէն : Կառավարութեան ծրագիրը կը տրամադրէ արտադրիչներուն ձեռքը կեդրոնացնել իրենց մսացու անասուններուն հաւաքումը, առաքումը, զենումը եւ վաճառումը: Այս ձեւով կը յուսան 40 առ հարիւրի խնայողութիւն մը կատարել միսի գիներուն վրայ: Նոյն քաղաքականութիւնը պիտի փորձեն միւս անհրաժեշտ ապրանքներու գիներն ալ իջեցնելու համար:

Նախարարական խորհուրդը այսօր (Դշ.) պիտի զբաղի այս կենսական հարցով : Տեղական թերթերը կը գրեն թէ առայժմ համոզկեր միջոցներ պիտի փորձեն. իսկ եթէ բանակցութիւնները ձախողին, այն ատեն ուրիշ միջոցներ ձեռք պիտի առնեն, մասնաւոր հրամանագիրներ հրատարակելով: Այսպէս պիտի փորձեն 10 առ հարիւր զեղչել տալ սննդեղէններու գիները, — սուրճ, ձէթ, էմորեղէն, մարկարին, օճառ, շաքար, գինի, կաթնեղէն եւն.: Հինգէն տասը առ հարիւրի զեղչ մը կը նախատեսուի կօշիկի, զգեստի, տնային առարկաներու, ելեկտրական գործիքներու, երկաթեղէնի, կարասինեռու գիներուն վրայ :

Աջակողմեան թերթերը գոհունակութեամբ կ'արձանագրեն այս լուրերը. իսկ ձախերը վերապահ դիրք մը բռնած են :

Գիներու կրճատման հետ, կառավարութիւնը արդիական միջոցներ կը խորհի, զարկ տալու համար ընթացիկ առեւտուրին: Այսպէս սառնարաններ պիտի հաստատուին, որպէսզի կարելի ըլլայ արտածել աւելորդ միսերը: Կառավարութեան գլխաւոր նպատակն է աւելցնել ժողովուրդին գնելու կարողութիւնը, որպէսզի չստիպուի աշխատավարձքի ընդհ. յաւելում կատարել :

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

33 ՄԻԼԻՈՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐ ՊԻՏԻ ԸՆՏՐԵՆ ՆՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն արեւմտեան Գերմանիոյ երեսփ. ընտրութեանց որոնք տեղի պիտի ունենան այս կիրակի, մեծ պատրաստութեամբ: Արդիւնքը կրնայ մեծապէս ազդել միացեալ Եւրոպայի ծրագրին գործադրութեան վրայ, թէր կամ դէմ: Այս դաշնակցային խորհրդարանն է «Պունտսթակ»ը որ կը վարէ արեւմտեան Գերմանիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը: Այս հարցին մէջ դէմ դիմաց կանգնած են Տոքթ. Ատընաուըր եւ ընկերվարական կուսակցութիւնը :

Երկրորդ անգամ է որ երեսփ. ընտրութիւններ կը կատարուին արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ: Մեծ փոփոխութիւններ կատարուած են վերջին չորս տարիներու ընթացքին, ներքին թէ արտաքին ճակատի վրայ: Այս անգամ աւելցած է նաեւ ընտրողներուն թիւը, շնորհիւ արեւելքէն եկած է, 1.200.000 տարագիրներու: Ընտրող դարձած են երեք միլիոն երիտասարդներ, իսկ իրենց քաղաքացիական իրաւունքները վերստացած են 100.000 նախկին Նացիներ: Ընտրական օրէնքը շատ մը նորութիւններ կը պարունակէ: Ամէն ընտրող երկու ձայն ունի, բայց միայն մէկը կրնայ գործածել: Առաջին ձայնը կ'երթայ իր թեկնածուին, իր արձանագրուած ընտրական շրջանին մէջ: Կ'ընտրուի ան որ ամէնէն շատ քուէ շահած է : Երկրորդ ձայնը կ'երթայ շրջանային ցանկերէն մէկուն: Այս ցանկերը պատրաստուած են կուսակցութեանց կողմէ, համրապետութեան ինը երկրամասերուն մէջ:

Հրատարակուած տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ ընտրող կիներուն թիւն է 18 միլիոն, այրերուն թիւը՝ 15 միլիոն : Բայց 1709 թեկնածուներու ցանկին վրայ կ'երեւան միայն 81 կիներ: Այր թէ կին թեկնածուներուն կէսէն աւելին 40–60 տարեկան են :

× Արեւմտեան Գերմանիոյ ոստիկանութիւնը նոր ձերբակալութիւններ կատարեց սահմանագլուխին վրայ: Ընկերվարականները կ'ըսեն թէ համայնավարները կ'ուզեն տասը հազար գործակալներ ղրկել արեւմտեան Գերմանիա, ազդելու համար ընտրութեանց վրայ: Կառավարութիւնը ամէն միջոց ձեռք առած է, զանգուածային արշաւներ արգիլելու համար: Վերջին լուրերու համաձայն ցարդ ձերբակալուած են 5000 կարմիր գործակալներ: Մէկ անգամէն 1200 հոգի ձերբակալուեցան Լուտվիկշտատի մէջ, 88ը կիներ:

ԹՐԻԷՍԹԷԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

•

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐԸ ԶԱՓԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԽՐԱՏՆԵՐ ԿՈՒՏԱՆ

Տրիէսթէի մասին շրջած զրոյցներուն վրայ, արեւմտեան երեք դաշնակիցները փութացին չափաւորութեան խրատներ տալ Իտալիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ վարիչներուն: Իրենց առաջին գործը եղաւ հանդարտեցնել Իտալիան, հաւաստելով թէ թոյլ պիտի չտան որ Եուկոսլաւիա փորձէ գրաւել վիճելի հողամասը: Այդպիսի արարք մը պիտի համարուի բռնաբարում Իտալիոյ հաշտութեան դաշնագրին:

Այս հաւաստիքները տրուեցան Հռոմի անգլիական, ֆրանսական եւ ամերիկեան դեսպաններուն կողմէ: Նոյն ատեն Եուկոսլաւիա բողոքագիր մը կ'ուղղէր, գանգատելով թէ իտալական զինուորներ անցած են սահմանագիծը, 50 մեթր խորութեամբ, իսկ ուրիշներ ռազմափորձեր կը կատարեն սահմանագլուխին մօտ : Հռոմի ամերիկեան դեսպանը, Տիկին Լիւս, կարճ կապեց իր արձակուրդը, նկատի առնելով կացութեան փափկութիւնը :

Երեք պետութեանց հաւաստիքներուն վրայ, Իտալիոյ վարչապետը յայտարարեց թէ եղած բարեկամական ցեկուցումները ապահովութիւն կը ներշնչեն կառավարութեան եւ երկրին: Երեքն ալ կը հաւատան թէ Եուկոսլաւիա միտք չունի բռնագրաւելու Թրիէսթէի Բ. շրջանը, հետեւեալ պատճառներով. — 1. Մոսկուայէ թիթօ չուզեր պաղեցնել Արեւմուտքը, բռնութեան դիմելով. — 2. Ան աւելի տրամադիր է ուղղակի բանակցելու Իտալիոյ հետ կամ յետաձգելու Թրիէսթէի խնդրին լուծումը, քան դէպքերը զգացնելու :

Բայց եւ այնպէս, երեք դաշնակիցները անձկութեամբ կը հետեւին անցուդարձին, մասնաւորապէս նկատի առնելով վերջին զինուորական շարժումները: Երեքն ալ կ'ըմբռնեն թէ զինեալ միջադէպ մը նեղացուցիչ կացութեան մը պիտի մատնէ զիրենք :

× Իտալիոյ արտաքին գործերու նախարարութիւնը վճռապէս հերքեց այն լուրերը թէ զինուորներ անցած են Եուկոսլաւիոյ սահմանագլուխը: Զեկոյցը կ'ըսէ. — «Ոչ մէկ զինուոր անցած է սահմանը. մենք կռիւ չենք փնտռեր ոեւէ մէկուն հետ. բայց կ'ուզենք պատրաստ ըլլալ յանկարծակիի չգալու համար: Երեւի Եուկոսլաւները իրենց երեւակայութեան դիտակով տեսեր են իտալացի զինուորներ »:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

*

ԼԵԶՈՒՆ ԱԼ ՏԻՒԹ Կ'ԸՆԷ Կ'ԵՐԹԱՅ

Ամէնքդ ալ գիտէք թէ ինչպէս թուղթ կը մրոտեն մեր մէջ :

Գիտէք, նաեւ, որ անօգուտ է դաս տալ:

Բայց եւ այնպէս, թող մեր պարտքն ըլլայ կարգի հրաւիրել: Մանաւանդ երբ գրական տեսութիւններ կը հրատարակեն:

Երէկ պատմեր էի թէ յօդուածագիր մը փորձած է պարզել «Երիտասարդ գրողներու հակազդեցութիւնը իսթանպուլահայ գրականութեան վրայ»:

Այս առթիւ, արտատպեր էի, նաեւ, երկու ոտանաւորներ, իբրեւ նմոյշ «նիւթի, խորքի, ձեւի, ոճի, լեզուի, բառերու նորութեան »:

Շարժումը գնահատելի է, բայց հում: Թերխաշ մարգանք :

Ըսեր էի թէ լեզուն ալ «տիւթ կ'ընէ կ'երթայ»:

Քանի մը օրինակներ .—

— « Բ. համաշխարհային պատերազմին արհաւիրքը տեսած մեր երիտասարդ գրողներուն համար կը շահագրգռեն դանգուածները»:

Գրէ .— « Գրողները կը շահագրգռեն » եւայլն:

— Անհատապաշտութեան ձգտումը այսքան զօրաւոր եղող մեր բանաստեղծներուն մէջ կայ շնորհալի մէկը». (Լուսաղբիւր, էջ 372):

Կատարեալ թրքաբանութիւն : «Եղող»ն ալ՝ կապարէ օղ:

Յօդուածագիրը կրնայ օրինաւոր աշխարհաբարի վերածել զայն, նիգ մը փորձելով :

Ա՛խ, սա «զոր»ը որ միշտ խաղեր կը խաղայ ամէնէն վարժ գրիչներու գլխուն:

« ... Շեփորը հնչեցուցին Յ. Նուրհանի յառաջաբանով ԶՈՐ գրականութեան նպատակի մասին սապէս կը յայտարարէ» (էջ 374):

— «Եթէ չարունակէ բծախնդրութեամբ աշխատիլ, իր մէջ հաւանաբար ողջունենք այն բանաստեղծը ԶՈՐ մեզ կը խանդավառէ », (էջ 278):

Տարրական դասարանի մը ամէնէն անճարակ աշակերտն ալ գիտէ . — Երկու «զոր»երն ալ ՈՐ պիտի ըլլան:

Հոչակաւոր ոտանաւորին մէջ,— «Կիկօն բազրիքին յենած»— գրէ՝ յեցած: Արմատըն ալ յենուլ է, ոչ թէ յենուլ:

— «Պէտք է մեր ուշադրութեան եւ քաջալերանքին ենթակայ ըլլայ »:

Ըսել կ'ուզէ — առարկայ կամ արժանի ըլլայ: «Ենթակայ» բառը բացասական իմաստ ունի: Կը նշանակէ ենթարկուիլ գէշ բանի մը :

Ու դեռ ուրիշ խորթ, անփոյթ, անտաշ բառեր ու բացատրութիւններ:

Եթէ ամէն գրող գրիչը ձեռք առած ատեն «քիթը վեր վեր քաշէ», այն ատեն լեզուն ալ տիւթ կ'ընէ կ'երթայ :

Դիտողութիւնս ամէն տեղի համար է :

ՎԱՀԷ

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ յետաձգման համար նոր դիմում մը կատարեց փոքր եւ միջին առեւտրականներու դաշնակցութիւնը, պարզելով գործադուլներուն հետեւանքով ծագած դժուարութիւնները: Կը խնդրեն մէկ ամիս յետաձգել Օգոստ. 15էն Սեպտ. 15 վճարելի տուրքերը :

ՓԱԿԱԳԻԾ

●

ԽՄԲ. — Թղթատարական գործադուլին պատճառով նոր ստացանք մեր աշխատակցին այս յօդուածաշարքը, որ Հաբաւ. Ֆրանսայէն նամակատուն յանձնըւած է Օգոստ. 5ին.—

Մասիսի հետ մեր վիճաբանութիւնը սկսելէն ի վեր՝ պատասխաններս լոյս կը տեսնէին «Յառաջ»ի եւ «Նայիրի»ի մէջ միաժամանակ: «Աղի, լեղի եւ կծու» խոբագրով պատասխանիս հետ, սակայն, «Նայիրի» հրատարակեց, իր կողմէ, փակման հրաւէր մը, փափաքելի գտնելով որ վերջ գտնէ այս բանավէճը: Այսուհանդերձ «Նայիրի» ինծի կուտայ վերջին խօսքը ըսելու իրաւունքը, ինչպէս է օրէնքը, պարզ այն պատճառաբանութեամբ թէ դժտութեան քարը «Մասիս»ն էր արձակած՝ առաջին անգամ, աւելցնենք՝ բոլորովին անտեղի, բոլորովին անսպասելի: Տեսակէտներով իրարմէ տարբեր՝ բայց, իբրեւ մտաւորական, իրարու հետ հաշտ և բարեկամ ապրելու պայմաններուն հակառակ, ըսենք ճիշդ բառը՝ թշնամաբար: Հայհոյելով հայ յեղափոխութեան, որ, մինա՛կը, առանց ուրիշ դէպքերու, կը լեցնէ Հայոց Պատմութեան վերջին հարիւր տարիներու շրջանը:

Ճիշդ է թէ «Նայիրի»ի հրաւէրը ուղղուած է «Մասիս»ի, որու կը սպառնայ, եթէ այս վերջինը լռելու իմաստութիւնը չունենայ, չարունակել պատասխաններուս հրատարակութիւնը, ինչպէս ըրաւ առաջին օրէն:

«Մասիս» կը լռէ թէ չի լռեր՝ չեմ գիտեր:

Արդ, վէճը վիժեցնելու առաջին փորձը «Մասիս»ն էր որ կատարեց՝ երբ հրատարակեց Թուցիկ մը, բոլորովին ձախաւեր, նոյնքան դատապարտելի: Թուցիկին փաստաբանական ձեւը ընդվզեցուցիչ էր, բայց վէճը վիժեցնելու նպատակին կրնար ծառայել՝ եթէ Աշրաֆիէի մարտկոցը լռէր ընդմիշտ: Չլռեց: «Մասիս» ինք քանդեց իր պատնէշը:

Միջանկեալ ըսեմ թէ այս Թուցիկը, արդարացնելու համար «Մասիս»ի խայտառակ նիւթը, կ'աշխատէր համոզել մեզ թէ հայ յեղափոխութեան ճակտին նետուած մուրը «կարգ մը անձեր» միայն ունէր իբրեւ հասցէ,— ուղղուած էր, ուրեմն, իբր թէ միայն դրուժաններուն: «Մասիս» չխորհեցա՞ւ երբեք թէ հայ եկեղեցականութիւնն ալ տուած է «կարգ մը անձեր», հին բառով մը՝ դժոխագգիներ, որոնք գործած են դեհենարժան նոյն մեղքը հանդէպ Հայոց Պատմութեան: Բայց, կը հարցնեմ, մենք սեղծեցի՞նք միջադէպեր, նմանօրէն իր զզուելի նիւթին: Սուլթան Համիտի ծանօթ բացատրութիւնը, «կարգ մը անձեր», որու կառչած՝ «Մասիս» ծիծաղելի արդարացում մը կը փորձէ ահա, կը խտացնէ, սակայն, խարդախութեան եւ ազգադաւութեան ամբողջ վարդապետութիւն մը, որ թափանցելէ ետք հայ «չարչի»ներուն հոգիէն ներս՝ իրենց չուկաներուն խանգարման վրէժխնդրութեան նշաւակ փրնտռելու ձեւով մը, վարակեց նաեւ հայ տէր-ողորմիններուն հոգին, պակսած ժամուցներուն հաշիւին համար պատասխանատուներ որոնելով հայ յեղափոխութեան մէջ: Թէ հայ տէր-ողորմին ի վերջոյ բոլորովին միացաւ հայ «չարչի»ին, ապացո՞յց կ'ուզէք, — առէք հայ բարձրաստիճան եկեղեցականութիւնը:Իր ապաքաղաքականութիւնը ձեւով մը կերպարանափոխութիւնն է երբեմնի հակայեղափոխականութեան, որ կոտոշ կը ցցէ ժամանակ առ ժամանակ: Կը յիշէ՞ք որ, այս վերջին տարիներուն, նախկին վարդապետ մը, նմանօրէն, կոտոշամարտութիւն մը փորձեց հայ յեղափոխութեան դրահներուն դէմ:

Բայց ի՞նչն է ընդվզեցուցիչ այս ամէնուն մէջ, — անտարբերութիւնը: Մամուլը զբաղած է հանապազօրեայ իր ապուրը տաքցնելով կամ ամուլ լուրերու որսորդութեամբ, իսկ դո՛ւն, երիտասարդութի՛ւն Հայոց, կը մեծնաս անպտուղ ծառի մը պէս: Գրուած չէ՛ Հայ Յեղափոխութեան Պատմութիւնը, (Լէօի գործը «լաքէ»ի գործ է), եւ չես պահանջեր: Եւ այսպէս հայ յեղափոխութեան գնահատութիւնը մնացեր է չուկայի կամ եկեղեցւոյ մարդոց բերանը, հոդ չէ թէ մտաւորական պատրաստութիւն չունենան անոնք, ոչ ալ վերլուծումի յարմարութիւն: Ա՜խ, եթէ ինծի տրուէր, օր մը, գրել այդ պատմութիւնը՝ գիտական վերլուծումով, քննական ոգիով եւ ընդհանուր վերագնահատութեամբ, Աստուած է վկայ՝ պիտի չխղճահարէի երբեք պատմելու ժամանակ թէ ի՛նչպէս իրարու մօրուք խուզած են մեր եկեղեցականները, տիրանալու համար կաթողիկոսական գահին, մինչ իր օծակիցին մօրուքը խուզող այդ կաթողիկոսներէն մէկուն անունով կ'երդուըննայ, տակաւին, նախկին վարդապետ մը՝ հայհոյելով հայ յեղափոխութեան: Կամ, նման կաթողիկոսական եւ եպիսկոպոսական այլ խայտառակութիւններ մոռցնելու համար է որ «Մասիս» կը յանդգնի պատմել ինչ որ՝ կը վերագրէ հայ յեղափոխութեան կամ ... «կարգ մը անձերու», քնատ մամուլի մը մրափէն օգտուելով: Բայց պիտի գայ ժամանակը եւ պիտի մերկացնէ յանցապարտները օր մը չէ օր մը,- Tempora patet occulta veritas.

Այժմ «Նայիրի»ի փորձը:

Իմ երիտասարդ, իմ չատ սիրելի ընկերս, «Նայիրի», կը ներէ ինծ՝ եթէ կուզամ ըսել ոչ թէ փակման խօսք մը, այլ փակագիծի մէջ խօսք մը:

Կը նշանակէ թէ այլեւս... չի կրնար փակուիլ այս վէճը, զի սխալուած եմ հետապնդել «Մասիս»ը իբրեւ ըէսիտիվիսթ:

Չի կրնար փակուիլ, անշուշտ, ինծ համար:

«Մասիս» կը լռէ, չի լռեր, իմ գլխնալիք բանս չէ: Գժտութեան քարը նետուած է այլեւս: Նետուած քարը իր արձագանգներն ունի, զայն հետապնդողն ալ՝ իր ռազմավարութիւնը, յօդուածագրութեան իր ւըրոյն ձեւերով:

Կը ցաւիմ որ «Մասիս» ամէնուն ցաւ պատճառեց իր ցաւալի նիւթով, — արատ մը՝ գեհենային հուրով միայն մաքրագործելի: Կը ցաւիմ նոյնպէս որ այս սխալը, փոխանակ դատապարտելու վերին իշխանութեան մէկ սաստով, վայելեց «Մասիս»ի պաշտպանութիւնը, տեսաբանական վէճի մը ձեւին տակ, իբրեւ տիվերսիոնի խաղ: Վիճաբանական «թէքնիք»ի վարժ մէկը պիտի կարծէր թէ այդ խաղը կը կատարուի,ընթերցողներու կրօնական զգացումներուն օգտագործումով, զգետնելու համար զիս՝ իբրեւ անկրօն, անաստուած, թշնամի եկեղեցւոյ եւ Ս. Գիրքերու: Մանաւանդ որ պակաս չեղան նաեւ բարոյական ձաղկումներ, կոչելու համար զիս՝ ամբարտաւան, ինքնագով, գոռոզ:

Բայց այդ խաղը կը մատնէ զէնքի աղքատութիւն մը: Ուստի պիտի հետապնդեմ հակաճառողը մինչեւ իր զինարանը, (պիտի չզբաղիմ այլեւս յեղափոխութեան պաշտպանութեամբ, այլ միայն Եղբայր «Մասիս»ներու... կալուածական հարցերով), ապացուցանելու համար թէ այն որ զիս թշնամի կը ներկայացնէ Ս. Գիրքերու, բա՛ն չի հասկնար Ս. Գիրքերէն:

Ս. Գիրքերու կամ կրօնական դասական մատենագրութեան իմ չարմաղս կրնայ, սակայն, օգտակար դառնալ նաեւ անոնց որ կը սիրեն վերագնահատութեան ենթարկել ինչ որ Հայ. Եկեղեցին տուած է մեր պատմութեան:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՄԵՐ ՃԵՄԱՐԱՆՆԵՐԸ

●

Ցեղապահպանման ճիգերուն զարկ տըւող երկու զօրաւոր ազդակներ պիտի մընան Պէյրութի Փալանճեան եւ Հալէպի Քառէն Եփփէ ճեմարանները:

Առաջինը ունի քսանըհինգ տարիներու կեանք մը. վերջինը՝ հինգ տարիներու միայն:

Բացուած թէ մին եւ թէ միւսը հայաշատ երկու կարեւոր կեդրոններու մէջ, կ'աշխատին իրենց լաւագոյնը ընել ու հասցնել գաղթաշխարհի համար աղաղակող պահանջ մը, նոր մտաւորականութիւն մը:

Մտաւորականութիւն մը, որ լեցնէ մնզմէ խլալու բաժնուող արժէքներու ձըգած բացը:

Մտաւորականութիւն մը, որ լծուի նոր սերունդի դաստիարակութեան գործին, երբ գրեթէ անտէր մնացած են հայրենահեռու բազմաթիւ գաղութներու մեր դըպրոցները,

Մտաւորականութիւն մը, որ պարտականութիւն նկատէ լրջօրէն հետաքրքրըւիլ աշխարհացրիւ հայութեան խլեակներու կեանքով, ու ջանայ իր վերելքով ու ձեռք բերելիք լայն պատրաստութեամբ առաջնորդել մեր բազմութիւնները ամէն տեղ:

Քիչեր կը զգան այս երեւակ մարզերու վրայ ներկայացուած պահանջները:

Ուստի չենք զարմանար, որ այդ քիչերը լծուած են զոհաբերութիւն ու նուիրում ենթադրող նման դժուարին ու սպառիչ աշխատանքներու:

Մենք կը հաւատանք կրթական մարզի վրայ թափուած ճիգերու արդիւնքին:

Կը հաւատանք հայ դպրոցին վերապահուած դերին:

Կը հաւատանք, որ Մեսրոպեան տառերը ինչպէս հինգերորդ՝ նոյնպէս քսանեըորդ դարուն կրնան հրաշք գործել, եթէ ունենանք գուրգուրանք մեր կրթական յարկերուն հանդէպ:

Այս տեսակէտով Փալանճեան եւ Քառէն Եփփէ ճեմարաններուն կարեւոր դեր մը վերապահուած է:

Առնուազն առաջինը արդէն անցնող քառորդ դարու ընթացքին տուաւ աւարտականներու բեղուն հունձք մը, որ ամէն տեսակէտով պատիւ կը բերէ իր հիմնադիրներուն ու գործին ղեկավարութիւնը ստանձնող երկու մեծ մտաւորականներու՝ Լեւոն Շանթի եւ Նիկոլ Աղբալեանի:

Եթէ անցնող դժուարին տարիներու մէջ փայլուն եղաւ հունձքը եւ խօսուն, պատճառ չկայ, որ չըլլայ այդպէս յառաջիկայ տարիներուն նոյնպէս, երբ փորձառու ուժեր կանգնած են անոր գլուխը, երբ ժամանակին հետ քալելու որոշումը դարձած է գործին ղեկավարութիւնը ստանձնող վարիչներուն նպատակը:

Ապացոյց, որ Փալանճեան ճեմարանը վերջապէս ունեցաւ իր գիշերօթիկի բաժինը. ընդարձակուեցաւ ու օժտուեցաւ առանձին ընթերցասրահով, իր մատենադարանը ճոխացաւ նոր ստացուած գիրքերով:

Նոյն ձեւի ճիգեր կը թափուին Քառէն Եփփէ ճեմարանին համար ալ: Մինչեւ հեռաւոր Ամերիկայէն, այցելուներ կը հետաքրքրուին այս երկու հաստատութիւններով ու իրենց նիւթական յատկացումներով կ'աշխատին տեսնել լոյսի այս զոյգ փարաքաններ իրենց կոչումին բարձրութեան վրայ:

Մեծ է հետաքրքրութիւնը նմանապէս երկու հայաշատ այդ շրջաններու մեր հայրենակիցներուն, հանդէպ այս երկու հաստատութեանց:

Անոնք սիրով կ'ուղարկեն իրենց զաւակները հոն, որպէսզի ստանան հայկական ուսում եւ կրթութիւն:

Կը հաւատան թէ միջնակարգ հայերէն դաստիարակութիւն մը աւելի կ'արժէ քան օտար հաստատութեանց մէջ ստացուած բարձրագոյն դաստիարակութիւն մը:

Փորձով տեսած ու հաստատած են, թէ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՆՇԵՆԻՍ

★

Ճամբուս վրայ, դրացի կիւսթաւը այգի կը փետէ, ձին որթահան մեքենային լըծած:

— Բարեւ դրացի, աշխատանքդ թեթեւ ըլլայ, այգի՞ կը փետես, կը հարցնեմ, պահիկ մը կանգ առնելով մօտիկը՝ թումբին վրայ:

— Բարեւ, բարեւ սիրելի բարեկամ, ձին կեցնելով կը պատասխանէ այգեպանը. — Այո, ինչպէս կը տեսնէք, տունկերը ծերացած են: Ծերացածները կը փետեն, կը հանեն, չէ՞, նորոգելու, երիտասարդացնելու համար:

— Այո, բարի դրացիս, կը հաստատեմ ու կ'աւելցնեմ, — աշխարհի կարգն այդպէս է: Հինները, ծերերը կ'երթան, կ'անհետանան քանի որ պտղաբերելէ դադրած էն ալ, տեղ բանալով նորերուն, երիտասարդներուն:

Կ'անցնիմ, կը չարունակեմ ճամբաս: Արեւը հետզհետէ կը զաղջանայ: Կը մօտենամ մենաւոր նշենիին: Նորէն, կը հետախուզեմ ամէն դի: Կը նայիմ, կը դիտեմ քանի մը բոպէ ոսկեգոյն հագուած կանխահաս այգիին, որուն մէջ թռչուններ խումբ խումբ ու տեղէ տեղ պար կը դառնան: Կ'ելլեն, կ'իջնեն իրենց բաժին մնացած ճուտիկներուն հատիկները կտցահարելով, երգելով:

Գործս յաջող է, կը մտածեմ: Մարդամարդասանք չկայ, չերեւար այս վերերը: Կիւսթաւենք ալ հեռու են ու իրենց տեղը՝ ցած: Կը մօտենամ նշենիին ու հասակին ի վեր աչք կը պտտցնեմ: Կը դառնամ անգամ մը չուրջ-բոլորը: Յայտնի է, որ, ուրիշ ձեռքեր ալ երկնցած են մենաւոր նշենիին մատղաշ ճիւղերուն, իմ առաջին հանդիպումէս ետքը: Բայց, հոգ չէ, եղածը, մնացածը բաւական է իմ լայն ու խորունկ գրպանները լեցնելու ...: Արագօրէն գործս տեսած՝ հազիւ ոտքս գետին դրած էի, ահա, յանկարծ քովս կը բուսնի այգետէրը, լուռ ու մունջ:

Վայ թշուառական ...: Ինչպէս կ'երեւի կը հետապնդէ եղեր զիս: Ապահովաբար, կանուխէն եկած՝ այգիին մէջ պահուած էր եւ կը սպասէր, որ, գրպաններս լեցուն ձերբակալէ:

Կը պաղիմ: Գո՞յնս, — չէի կրնար տեսնել...: Արիւնս կը չորնայ, պահ մը, ի տես իրեն: Բայց նորէն «քաջութիւն» կը ձայնէ մէկը ներսէս.. Ու ես չուտով ինքզինքս կը վերագտնեմ ու կը պատրաստուիմ դերիս մէջ մտնելու:

Մարդը առանց բառ մը արտասանելու ու հանդարտօրէն, նախ՝ նշենիին աչք մը կը նետէ, յետոյ կը դառնայ ինծի.

— Ինչպէս կը տեսնեմ, հատ մը անգամ չես ձգած...: Գէշ չէ, պարոն, կը խօսի գլխ հեգնելով ու՝ պաղարիւն:

— Ես մաքուր գործը կը սիրեմ ...:

— Սակայն, որմէ՞ հրաման առիք, գող պարոն, կը պոռթկայ բարկաճայթ ու կարմրած աչքերը լայն բացած:

— Արգիլուած ըլլալը չէի գիտեր ...:

Կտոր մը թուղթ եւ կճատ մատիտ մը երկարելով ինծի կ ըհրամայէ խստօրէն:

— Ձեր անունը գրեցէք տեսնեմ սա թուղթին վրայ, այն ատեն կը հասկնաք արգիլուած ըլլալն ու չըլլալը:

— Ֆրանսերէն գրել չեմ գիտեր, պարոն:

— Այն ատեն անձնագիրդ ինծի յանձնէ:

— Ինչո՞ւ, ի՞նչ ընելու համար:

— Գրպանս դնելու ու մինչեւ մեր տունը տանելու համար:

— Յետո՞յ:

— Յետո՞յ, ոստիկանութեան յանձնելու ու վրադ գանգատելու:

— Դուք Աստուած, Քրիստոս չունի՞ք:

— Տիպըը: Ի՞նչպէս թէ՝ Աստուած, Քրիստոս չունիմ: Ամէն կիրակի առտու ժամ կ'երթամ: Տէր հօր հետ ալ դրացի ենք:

— Այն ատեն, Իւպէռ, Աստուծմէ վախցիր ...:

— Թիէն, անունս ալ գիտես եղեր: Ուրկէ՞ կը ճանչնաս զիս:

— Թող անունիդ ու քեզ ճանչնալու խնդիրը, պահ մը: Ձեր տունէն ներս թըչուառութիւն, դժբախտութիւն ու հիւանդութիւն մտա՞ծ է երբեք:

— Մինչեւ հիմա ոչ:

— Աղէկ: Եթէ կ'ուզես, այսուհետեւ ալ միշտ երջանիկ ըլլալ, թշուառութիւն, հիւանդութիւն չտեսնել, ոչ անունս գըրպանդ դիր, ոչ ալ տունէդ ներս անցուր..:

— Տարօրինակ մէկու մը կը նմանիս ... ի՞նչ ըսել կ'ուզես:

— Ինչո՞ւ տարօրինակ, Իւպէռ: Իմ խօսքերուս մէջ անկեղծութիւն ու ճշմարտութիւն կայ միայն: Դժբախտութիւնը, հիւանդութիւնն ու թշուառութիւնը իմ կեանքէս ու անունէս անբաժան են եղած աւելի քան տասնեակ մը տարիներէ ի վեր: Եւ, հիմա իմ այս խօսքերը իբրեւ բարեկամի խօսքեր ընդունէ ու անունս առնելտանելէ հրաժարէ:

Իւպէռ, որ կրակ կտրած էր քանի մը վայրկեան առաջ, այս խօսքերուս վրայ կը սառի, կը թուլնայ եւ աւելի բարեկամական վերաբերում ցոյց տալով, կը յարէ հանդարտիկ.

— Լաւ, հիմա թողունք այդ բոլորը: Դուն ան ըսէ ինծի, թէ՝ ուրկէ՞ գիտես իմ անունս: Ո՞ւր լսած ես:

— Հրապարակին վրայ, պուլ (գնդակ) խաղալու ատեն յաճախ ես ալ դիտողներու չարքին մէջ կը գտնուիմ: Հոնկէ ալ սորված եմ անունդ:

(3) ՆԵՐՍԷՍ ՇԻՆԱԿԱՆ

(Շար.)

մինչ օտար համալսարաններու մէջ ուսում ստացած ու իրենց մայրենի լեզուին ու մշակոյթին անծանօթ երիտասարդութիւն մը իր ժամանակը կը վատնէ օտար մշակոյթի ծառայելով, դարձեալ մեր համեստ միջնակարգ վարժարաններու ուսանողութիւնն է որ լծուած է հայ գրականութեան ու դաստիարակչական գործի սպասարկման :

Եթէ ցարդ պահուած է հայ գրականութիւնը ու ճոխացած, եթէ այս ազգը տուած է իր քաղաքական դատին ու մշակոյթին ծառայող նուիրեալներ, մեծագոյն մասը անոնց եղած են հայվարժարաններէ շրջանաւարտ :

Անուրանալի է ազդեցութիւնը հայ կրթական յարկերուն, հայ նոր սերունդի հոգիին ու մտքին վրայ :

Եթէ կ'ընդունինք այս ճշմարտութիւնը, ապա ուրեմն մեր պարտականութիւնը պէտք է ըլլայ մեր կարգին՝ դառնալ հոգածու այս լոյս լոյսի կեդրոններու հանդէպ :

Հիւս. Ամերիկայի մեր հայրենակիցները միշտ ու ամէն առիթով, իրենց նիւթական օժանդակութիւնը չեն զլանար անոնց :

Նոյնը պարտինք ընել եւ մենք: (Հարաւ. Ամերիկա):

Կրնանք պահել սաներ այս հաստատութիւններուն մէջ: Կրնանք կտակներով ու նիւթական յատկացումներով նպաստել անոնց պիւտճէի հաւասարակշռութեան : Կրնանք ու պէտք է ճոխացնենք անոնց գրադարանները :

Բոլոր անոնք որ կ'ուզեն իրենց զաւակներուն հայկական լուրջ կրթութիւն մը տալ, կրնան նոյնիսկ Փալանճեան Ճեմարան ուղարկել զանոնք :

Բարեգործութեան համար լայն ասպարէզներ կան :

Մեզ սպառնացող վտանգներու մասին կը խօսուի ամէն օր: Բոլորս ալ գիտենք, թէ առանց դպրոցի, առանց նոր առաջնորդներու, առանց պատրաստուած նոր դէմքերու, պիտի չկրնանք չէզոքացնել մեզի սպառնացող վտանգները : Ճեմարանները այդ նպատակին ծառայող երկու անգերազանցելի հաստատութիւններ են. պէտք է կանգուն պահել զանոնք, ակնկալուած արդիւնքը ստանալու համար անոնցմէ :

Դժուար չէ շատ մը բարեկեցիկ ազգայիններու համար, որդեգրել սան մը զոյգ ճեմարաններէն մէկուն մէջ ու վճարել անոր մի քանի տարիներու ցերեկօթիկի կամ գիշերօթիկի թոշակը:

Այս ձեւ բարերարութիւն մը կրկնակի գոհունակութիւն պիտի պատճառէ ենթակային. նախ՝ աղքատիկ ուսանողի մը օգտակար ըլլալու հոգեկան հաճոյքը, երկրորդ՝ պատրաստուած երիտասարդ մը ցեղին նուիրած ըլլալու ուրախութիւնը, երբ կը զգանք թէ նման նոր դէմքերով միայն պիտի կրնանք մեզմէ հեռացնել արտասահմանեան վտանգները:

Դրական աշխատանք ուրեմն :

ԱՐՄԵՆԻԱ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

★

«102 ՀՈԳԻ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԱԾ ԱՆԻՐԱՒԱԲԱՐ »

Պոլսոյ թերթերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնը որ նորութիւն մը կըկազմէ Թուրքիոյ պատմութեան մէջ. —

Տիարպաքըրի երեսփոխան Մուսթաֆա Էքինճի հարցագիր մը առած էր Ազգ. Ժողովին, յիշեցնելով թէ անցեալին մէջ 102 հայրենակիցներ անիրաւաբար գնդակահարուած են արեւելեան նահանգներուն մէջ եւ պէտք է քննութիւն բանալ այդ դէպքին հերոսներուն դէմ: Կազմուած էր հինգ հոգինոց քննիչ մարմին մը, որուն մաս կը կազմէր նաեւ Հալքեան երեսփոխան Աւնի Տօղան :

Յանձնաժողովը լրացուցած է իր քննութիւնները եւ այն եզրակացութեան յանգած է թէ այդ 102 հայրենակիցները անիրաւաբար եւ առանց պատճառի գնդակահարուած են, հետեւաբար անհրաժեշտ է խորհրդարանական քննութիւն բանալ այս մասին :

Գլխաւոր պատասխանատուներն են այն ատենուան նախագահ եւ Հալք կուսակցութեան այժմու ընդհ. նախագահ Իսմէթ Ինէօնիւ, նախկին ներքին գործավար Շիւքրիւ Գայա եւ նախկին սպարապետ Ֆեւզըմ Օրպայ :

Ստացուած տեղեկութեանց համաձայն, Ազգ. Ժողովը երբ վերաբացուի, առաջին առթիւ օրակարգի վրայ պիտի ունենայ քննիչ մարմնին այս տեղեկագիրը: Եթէ Ազգ. Ժողովը ընդունի տեղեկագիրը, անմիջապէս խորհրդարանական քննութիւն պիտի բացուի եւ Բարձրագոյն Ատեանը պիտի գումարուի, դատելու համար Իսմէթ Ինէօնիւն, Շիւքրիւ Գայան, Ֆեւզըմ Օրպայը եւ միւս ամբաստանեալները :

Եթէ այդպիսի որոշում մը տրուի, Թուրք հանրապետութեան պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով Հանրապետութեան նախորդ նախագահ մը իբրեւ ամբաստանեալ պիտի ներկայանայ Բարձրագոյն Ատեանին :

× Ինչպէս կ'երեւայ, « Արեւելեան նահանգներու» կացութիւնը միշտ մտահոգութիւն կը պատճառէ կառավարութեան: Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, դահլիճը որոշած է վճռապէս արգիլել արաբական տառերով դասաւանդութիւնները այդ նահանգներուն մէջ: Միեւնոյն ատեն խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին յետադիմական շարժումներուն դէմ :

~~~~~~~~~~

ԿԱՐԳ ՄԸ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐ կը շարունակուին տակաւին: Հավռի մէջ աշխատանքը դադրեցուցած են 14.000 մետաղագործական եւ շինութեանց բանուորներ:

ՃԱՓՈՆԻ զինուորական ուժերը հետզհետէ կ'աւելնան: Այժմ հասած են 110 հազարի: Կարգ մը ամերիկացի վարիչներ կը պահանջեն փութացնել վերազինումը :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԵՐԿՈՒ ՅԱՒԱԼԻ ՄԱՀԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վերջին շաբթուան մէջ, իրարու ետեւէ սեւ հողին յանձնեցինք, երկու ազնիւ մայրեր, որոնց կորուստը մեծ ցաւ պատճառեց Մարթէկօ եւ Ֆոնտադը Թաղամասերու հայրենակիցներուն

Առաջինը, Տիկին Աննիկ Մելտոնեան, մայրը՝ մեր բարի հայրենակիցներէն՝ Պ. Պ. Ստեփան եւ Յակոբ Մելտոնեանի, բնիկ Քէօթահեացի, իր մահկանացուն կնքեց հինգշաբթի գիշեր, եւ թաղումը կատարուեցաւ երկուշաբթի 24 Օգոստ. : Մարմինը ամփոփուեցաւ Սէն Փիէռի գերեզմանատան մէջ: Հանգուցեալը 72 տարեկան էր:

Փոխան դամբանականի քանի մը խօսք ըրաւ, Պ. Կ. Յովհաննէսեանը յանուն Հայկ՝ դպրոցի խնամակալութեան : Ըսաւ թէ Տիկին Ա. Մելտոնեան, հակառակ թրքախօս ըլլալուն ունէր բաբախուն սիրտ եւ ազգասիրական ոգի: Ընդհ. տարագրութեան շրջանին օգտակար եղած է շատ մը տարագիրներու, Քէօթահեայի մէջ:

Միեւնոյն ատեն հոգ տարած էր երկու զաւակներուն ազգ. կրթութեան համար :

Այս տխուր առթիւ, Պ. Ստեփան Մելտոնեան 4200 Ֆր. կը նուիրէ Մարթեկոյի Հայկ. դպրոցին, փոխան ծաղկեպսակի :

Երկրորդը՝ Տիկ. Սալվի Լուսիկեան, կողակիցը Պ. Աբրահամ Լուսիկեանի, որ իր մահկանացուն կնքեց 51 տարեկան հասակին, (24 Օգոստոս):

Պ. Ա. Լուսիկեան Մարթեկոյի մեր ազգասէր ու ազնիւ հայրենակիցներէն մէկն է: Տիկնոջ յուղարկաւորութեան ներկայ էր մեծ բազմութիւն մը:

Այս առթիւ Պ. Լուսիկեան յայտարարեց թէ 4600 Ֆրանք կը նուիրէ դպրոցին, փոխան ծաղկեպսակի: Իրեն հետեւեցան քանի մը հայրենակիցներ եւս.— Պ. Պ. Կիր. Մինասեան 1500 Ֆրանք, Նշան Քորտոշեան հազար, Ոսկիան Նալպանտեան հազար, Ղազար Տէրտէրեան հազար :

Խնամակալութիւնը հրապարակաւ շընորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր նուիրատուներուն:

Թաղեցի մը

224 ՀՈԳԻ ՋՈՀ ԳԱՑԱԾ ԵՆ լեռնային արշաւներու, Ֆրանսայի, Գերմանիոյ, Աւստրիոյ, Զուիցերիոյ եւ Իտալիոյ մէջ, այս ամառ: Ամէնէն շատ զոհ տուած է Աւստրիա (75 հոգի):

ՔԱՄՊՈՃԻ (Հնդկաչին) ոստիկանութեան եւ դատական իշխանութեան փոխանցման մասին համաձայնութիւն գոյացաւ Ֆրանսայի հետ: Զինուորական խնդիրը առկախ կը մնայ :

ԳԵՐՄԱՆ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ օգնելու համար 15 միլիոն տոլարի նոր վարկ մը քուէարկուեցաւ Մ. Նահանգներուն մէջ : Գումարը պիտի յատկացուի տուներու շինութեան :

ԱՐՏԱՔՍՈՒՄ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան շարքերէն արտաքսուած է «Ազդարար» շաբաթաթերթի խմբագիր Օննիկ Թոփուզեան, իր հակադաշնակցական արարքներուն համար :

Հ. Յ. Դ. ԲԻՒՐՕ

~~~~~~~~~~

ՏԽՐՈՒՆԻ.— ՎԱՂԻՆԱԿ Ա. ՔԱՀԱՆԱՅ

Պատահաբար ձեռք անցած մահազդէ մը ցաւով կ'իմանանք թէ անցեալ Յուլիս 30-ին Փլովտիւի մէջ (Ֆիլիպէ) մեռած է Վաղինակ աւագ քահանայ Տէր Մինասեան, յետ երկարատեւ հիւանդութեան :

Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Օգոստոս 2ին եւ մարմինը ամփոփուած է եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ: Դամբանականներ խօսած են թեմական եւ եկեղեցական վարչութեանց ներկայացուցիչները :

Ողբացեալ քահանան ունեցած է արդիւնաւոր գործունէութիւն մը պուլկարահայ գաղութին մէջ, շատ մը պատասխանատու պաշտօններ վարելով, ամէնէն տագնապալի պահերուն: Վերջին տարիներու ընթացքին կքած տարիքի բեռան տակ, միեւնոյն ատեն կը կրէր բարոյական տառապանք մը, ի զուր սպասելով իր աքսորական փեսին՝ Կարօ Ղազարոսեանի վերադարձին ...

Մեր խորին ցաւակցութիւնները իր ընտանեկան պարագաներուն :

▪ ▪

ՀԱՅ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆԻ ՄԸ ՆՈՒԷՐԸ

Դամասկոսի «Ֆէյհա » թերթին Հալէպի թղթակիցը կը գրէ թէ, ծանօթ առեւտրական Նազար Նազարեան 15 ինքնաշարժ նուիրած է ոստիկանութեան եւ ապահովութեան տեսչութեան: Նուիրատուն հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրած է, որ իր պարզութեամբ նոյնքան տպաւորիչ եւ գեղեցիկ է.— «Հայրենիքէս՝ Հայաստանէն Սուրիա գաղթեցի, վրայի հագուստովս միայն: Այս գեղեցիկ երկրին մէջ, ես գտայ ապահովութիւն՝ վախին դէմ, ուժ՝ տկարին համար, մարդասիրութիւն՝ վայրագութեան դէմ, եւ յոյս՝ յուսահատութեան դէմ, եւ իմ երկրորդ հայրենիքիս իրաւունքն է օգտուիլ՝ իմ հարստութենէս, ինչպէս անձը կ'օգտուի իր հոգիէն»:

Թերթը կ'եզրակացնէ .

«Կը հաւատանք, թէ Նազար Նազարեանի յայտարարութիւնը շատ աւելի յուզիչ է, քան իր նուէրը: Ան, շատ օգտակար եւ մեծ դաս մըն է ամէնուս համար:

«Աստուած թող փոխադարձէ Նազար Նազարեանին, լաւագոյն ձեւով, եւ անոր նմանները շատցնէ, հայրենիքի զաւակներուն մէջ: Հայրենիքը բոլորին օժանդակութեան պէտք ունի: Հայրենիքի բոլոր զաւակները պէտք է հետեւին Նազար Նազարեանի օրինակին, առատաձեռնութեամբ նուիրաբերելու՝ առանց որեւէ ակնկալութեան »:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (3)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿՆԱՆՔԷՆ)

★

Նաեւ Աբիսադա Սունամուհին որ Դաւիթ թագաւորին ծերութիւնը կը ջերմացնէր, — այդ քնքուշ, խաղաղ գեղուհին, որու պատճառով Սողոմոն իր անդրանիկ եղբայրը՝ Ադոնիան մահուան մատնեց Յովիդայեայ որդի Բանէայի ձեռքով :

Բայց բոլոր կիներուն մէջ, իր ամբողջ սիրտովը կը սիրէր, միայն, խաղողի այգիին աղքատ աղջնակը Սուլամիթը:

Սողոմոն իրեն համար շինել տուաւ դահաւորակ մը՝ ամենալաւ մայրի փայտէ, արծաթեայ սիւնակներով եւ ոսկեայ ոմակալներով, որոնք պառկած առիւծներու կերպարանքը ունէին. դահաւորակը ծածկոյթ մը ունէր Տիւրոսի ծիրանի կերպասէ: Ներսէն՝ ծածկոյթը զարդարուած էր ոսկեկարերով եւ թանկագին քարերով — Երուսաղէմի կիներու եւ կոյսերու սիրային ընծաները: Եւ երբ, մեծ տօնախմբութիւններու ժամանակ, բարձրահասակ եւ սեւամորթ ստրուկներ Սողոմոնը կ'անցնէին ժողովուրդին մէջէն, — իրաւցնէ՝ թագաւորը Սարոնի հովտին շուշանի գեղեցկութեամբը կը փայլէր :

Անոր դէմքը գունատ էր, շուրթները — ինչպէս վառ կարմիր ժապաւէն մը. ալետատան մազերը սեւ էին, քիչ մը կապտորակ, իսկ անոնց մէջ տեղ տեղ կը փայլէին իմաստութեան զարդը կազմող ճերմակ մազեր, որոնք Աճէրմոնի մթին ժայռերէն թափող լեռնային ջուրերու արծաթեայ թելերուն կը նմանէին: Սպիտակ մազեր կ'երեւային նաեւ անոր սեւ մօրուքին մէջ, որոնք հիւսուած էին համաձայն Ասորեստանի թագաւորներուն սովորութեան, կանոնաւոր եւ մանր շարքերով :

Թագաւորին աչքերը մթին էին ինչպէս ամենասեւ ակատը, ինչպէս ամառնային անլուսին գիշերը. անոր թարթիչները արձակուած նետերու պէս վեր ու վար կը շարժէին ու սեւ աստղերին շուրջը սուրացող սեւ ճառաքայթներու կը նմանէին: Ու ամբողջ տիեզերքին մէջ չկար մէկը, որ կարենար դիմանալ Սողոմոնի հայեացքին, առանց աչքերը վար խոնարհելու : Իսկ բարկութեան կայծերը թագաւորին աչքերուն մէջ՝ գետին կը զարնէին մարդերը :

Սրտագին ցնծութեան վայրկեաններ կ'ունենար թագաւորը, երբ կ'արբենար սիրով, կամ գինիով, կամ իշխանութեան անուշով, եւ կամ կ'ուրախանար պատահաբար լսուած իմաստուն եւ գեղեցիկ խօսքի մը առեն: Այդ պահերուն, անոր երկար թարթիչները հանդարտօրէն, կիսով չափ վար կը խոնարհէին, կապտորակ ստուերներ արձակելով իր լուսափայլ դէմքին վրայ. թագաւորին աչքերուն մէջ ալ կը բոցավառէր զուրգուրալից, քնքուշ ծիծաղի մը կրակը, ինչպէս կայծեր՝ արձակուած սեւ գոհարներէն: Եւ բոլոր անոնք, որ տեսեր էին այդ ժպիտը պատրաստ էին անոր տալու իրենց մարմինը եւ հոգին, — այնչափ անպատմելի գեղեցիկ էր ան:

Սողոմոն թագաւորի անունը միայն, արտասանուած բարձրաձայն՝ կը յուզէր կիներու սիրտը, ինչպէս բոյրը թափուած զմուռսի, որ սիրոյ գիշերներու վերյիշումը կ'արթնցնէ :

Թագաւորին ձեռքերը քնքուշ էին, տաք եւ սիրուն, ինչպէս կիներունը, բայց այդ ձեռքերուն մէջ ամփոփուած էր այնչափ անսպառ ներքին ուժ մը, որ բաւ էր միայն հիւանդներուն գլխուն դնել, եւ ահա կ'անցնէին գլխացաւերը, ջղաձգութիւնները, սեւ մելամաղձը եւ այսահարութիւնը: Սողոմոն իր ձախ ձեռքին ցուցամատին վրայ կը կրէր մոյգ կարմիր գեմաքար մը, որ ինքն իր մէջ մարգարտագոյն վեց ճառագայթներ կ'արձակէր: Երկար դարերու հնութիւն ունէր այդ մատանին, որու քարի հակառակ կողմը հին, անհետացած ժողովուրդի մը լեզուով փորագրուած էր այս մակագրութիւնը. — «Ամենայն ինչ անցողական է »:

Եւ Սողոմոնի հոգիին իշխանութիւնը այնչափ մեծ էր, որ մինչեւ իսկ անասուններ կ'ենթարկուէին, առիւծները եւ վագրերը կը սողային թագաւորին ոտներուն առջեւ եւ դունչերը անոր ծունկերուն կը քսէին, անոր ձեռքերը կը լզէին իրենց կոշտ լեզուներով, երբ դոմերը կը մտնէին: Եւ Սողոմոն, որուն սիրտը կը խայտար թանկագին քարերու խաղէն ու փողփողէն, որ կը հրճուէր եգիպտական անուշահոտ խէժերու բուրմունքէն, ան որ, թեթեւ կերպասներ քնքշօրէն շօշափելով, սիրտի թրթիռ կը զգար քաղցրահնչիւն երաժշտութեան մը հանդէպ, որ կը զմայլէր նիւնուէական մետաղեայ սկիհի մէջ լեցուած կարմիր ու պղպջուն գինիի նրբաճաշակ համէն,— նոյն այդ մարդը կը սիրէր նմանապէս շոյել առիւծներու բիրտ բաշերը, սեւ յովազներու թաւշանման կռնակները եւ բծաւոր, մատղաշ ընձառիւծներու փափլիկ թաթերը: Կը սիրէր վայրենի գազաններու ոռնոցը լսել, տեսնել անոնց ուժեղ ու գեղեցիկ շարժումները, առնել անոնց գիշակեր շնչառութեան հոտը:

Ահա այսպէս կը նկարագրուի Սողոմոն թագաւորը իր օրերու պատմաբան Աքեղովդի որդի Յովսափատի կողմէ . —

«Որովհետեւ դուն քեզի համար երկար կեանք չխնդրեցիր, հարստութիւն չխնդրեցիր, ոչ ալ քու թշնամիներուդ հոգին, այլ իմաստութիւն խնդրեցիր, ուստի եւ ահա ես քու ցանկութեանդ համաձայն կ'ընեմ :

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏՈՒՐՔԻ ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ խափանելու համար մասնաւոր քննիչներ նշանակուած են, խիստ հրահանգներով։ Իրենց գլխաւոր գործը պիտի ըլլայ երեւան հանել պահուած դրամագլուխները։ Ի հարկին կրկնապատիկ բռնագրաւում պիտի կատարուի պահուած գումարին վրայ։ Քննիչները գործի սկսած են Բշ. օրէն ի վեր։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ հաշտութեան դաշնագրի մասին որոշուած ժողովը գումարեցին երեք արեւմտեան պետութեանց արտաքին նախարարներու փոխանորդները, Լոնտոնի մէջ, հակառակ Խ. Միութեան մերժումին։ Այս առթիւ զեկոյց մը հրատարակեցին, ուր կ'ըսեն թէ «իրենց կառավարութեանց հրահանգին համաձայն, ամէն ջանք պիտի թափեն վերջապէս աւարտելու համար Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագիրը»։ Յետոյ յիշելով Խ. Միութեան բացարձակ մերժումը, հակառակ տասը տարի առաջ եղած յանձնառութեան, կ'եզրակացնեն թէ «խորհրդային ծանուցագիրը ուրիշ նպատակ չունի եթէ ոչ յաւելուածական խոչընդոտներ յարուցանել բանակցութեանց ճամբուն վրայ»։

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ Օգոստ. 31ին վերսկսաւ իր նիստերը, շարունակելու համար Մարոքի հարցին քննութիւնը։ Առաջին անգամ խօսեցաւ Յունաստանի պատուիրակը, Պ. Քիրու, որ բացատրեց թէ Ապահովութեան Խորհուրդը այս հարցը քննելով ոչ միայն պիտի չկրնայ մէկ թիզ մօտեցնել անոր լուծումը, այլ եւ պիտի վտանգէ Ազգաժողովին մէկ հիմնական սկզբունքը։ Հետեւաբար, Յունաստան ձեռնպահ կը մնայ։ Յետոյ խօսեցաւ Խ. Միութեան պատուիրակը, Ցարապկին, որ չեշտեց թէ Մարոքի կացութիւնը արժանի է Ազգաժողովին ուշադրութեան եւ թէ Ապահովութեան Խորհուրդը չի կրնար մերժել այս հարցին քննութիւնը։ Այս առթիւ վէճ մը ծագեցաւ Ֆրանսայի եւ Լիբանանի պատուիրակներուն միջեւ։ Առաջինը դիտել տուաւ թէ պաշտօնական նստարաններուն վրայ բազմած է «Իսթիքլալ» կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը։ Պ. Մալիք առարկեց թէ ան անդամ է Փաքիստանի պատուիրակութեան։ Բողոքը զօհ չմնաց, մանաւանդ որ վերոյիշեալ քարտուղարը Փաքիստանի հպատակ չէ։

ԱՆԳԼԻՈ-ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ բանակցութիւնները բաւական յառաջ գացած են եւ մօտալուտ կը համարուի համաձայնութիւն մը Սուէզի մասին։ Քանի մը կնճիռներ չեն լուծուած տակաւին։

ՍՈՒՐԻՈՅ երեսփ. ընտրութիւնները պիտի կատարուին հոկտ. 9ին, նոր օրէնքով։ Հանրապետութեան նախագահը, զօր. Շիշաքլի 1951ին լուծած էր նախորդ խորհրդարանը։ Ինչպէս գրած էինք, իւրաքանչիւր 50.000 բնակիչ պիտի ունենայ մէկ երեսփոխան, որով ընդհ. թիւը 140էն կ'իջնէ 70ի, կամ շատ աւելի պակաս։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ արտակարգ նիստի հրաւիրելու համար նոր ձեռնարկներ կը կատարուին։ Արդէն իսկ նամակներ գրած են 170 երեսփոխաններ։ Մէկ երրորդի մեծամասնութեան համար անհրաժեշտ է 209 ձայն։

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐՈՒ առթիւ պատժըւած յանցաւորներու համար ընդհ. ներում առաջարկեց ընկերվարական կուսակցութիւնը։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը Հռոմ պիտի այցելէ արտաքին գործերու նախարարին հետ։ Պիտի մնայ չորս օր։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», կը գանգատի թէ կարգ մը տեղական վարիչներ կը բռնաբարեն ժողովրդապետութեան եւ հաւաքական ղեկավարութեան սկզբունքը, խանգարելով թեկնածուներու ազատ ընտրութիւնը։ Այս առթիւ շարք մը փաստեր կը յիշէ։

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՏԱՔ ՄԸ կը տիրէ Նիւ Եորքի մէջ, հինգ օրէ ի վեր։ Ջերմաչափը 37 - 41 աստիճան կը ցուցնէ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ. — Թրիէսթէի գաղթակայանէն Տիկին Հեղինէ Վարդանեան կը փնտռէ Տրապիզոնցի երեք քոյրեր՝ Պերճուհի, Համեստուհի եւ Տիրուհի (քահանայի աղջիկ) որոնք 1919ին Պոլիս կը գտնուէին եւ հոնկէ անցած են Ֆրանսա։ Կը կարծուի թէ Փարիզ կը գտնուին։ Տեղեկացնել Հ. Վարդանեանի՝
Via Rio Primario S. Sabba Trieste (F.T.T.)

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Կը խնդրենք բոլոր բաժանորդներէն եւ գործակալներէն որոնք առկախ հաշիւներ ունին, փութացնել իրենց վճարումները։ Երկարատեւ գործադուլը դժուարին կացութեան մը մատնած է նաեւ վարչութիւնս, որ ամէն զոհողութիւն յանձն առաւ, թերթին հրատարակութիւնը ապահովելու համար անընդհատ։

Օգոստոս 6էն սկսեալ բաժանորդներու թերթերը թղթատարին յանձնուած են եւ հետզհետէ պիտի ստացուին։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԻ ամէնէն տաղնապալի օրերուն, իսկ լէ Մուլինոյի բաժանորդներուն թերթերը ցրուելու եւ ամենօրեայ վաճառումը դիւրացնելու համար մասնաւոր աշխատանքներ թափած էր ծանօթ սրճարանատէրը, Պ. Զատիկեան։ Վարչութիւնս շնորհակալութեամբ կ'արձանագրէ այս պարագան։

Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

43, Rue Richer, Paris (9·)
Tél. PRO. 25-46 R.C. No. 46325

Եթէ կը փափաքիք որ ձեր արձակուրդը անցնի հաճելի եւ օգտակար, գիրք կարդացէք։ Ունինք ամէն տեսակ վէպեր, պատմական ուսումնասիրութիւններ եւ յուշագրութիւններ։

Մեր գրատունը կեդրոնատեղին է նաեւ հայկական, արեւելեան եւ եւրոպական երգապնակներու (տիսք)։

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէին։

Այս կիրակի, Սէն Փէրէի Մայրապետներու զուարճութեան պարտէզին մէջ, առաւօտէն մինչեւ իրիկուն։

Մասնակցութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Արտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ եւ անակնկալներ։

Ճոխ պիւֆէ, զուարճացուցիչ ըմպելիներ։ Գիները դիւրամատչելի։

Սոփորական օթօպիւսներէ զատ, ամէն քսան վայրկեանը անգամ մը ձրիաբար փոխադրութիւն ինքնաշարժերով, որոնք տրամադրուած են երկու ընկերներու կողմէ։

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները։

Այն ծնողները որոնք կը փափաքին արձանագրել իրենց զաւակները, թող փութան հաղորդել տեսչութեան, որպէսզի կանխաւ ապահովուին տեղերը։

Արձանագրութեան, ապահովագրութեան, եւն., կանխիկ վճարելիք գումարն է 5000 ֆրանք։

Կ'ընդունուին 9–14 տարեկան աշակերտներ։ Նաեւ 15 տարեկան տղաքներ՝ եթէ տարիքին համաձայն ունին ուսումնական պատրաստութիւն եւ բարեկրթութիւն։

Դիմել Տեսչութեան մանրամասնութիւններու համար։

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30-ին, Ահարոնեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ շաբաթ 5 Սեպտ. ժամը իրիկուան 9ին։ Կարեւոր օրակարգ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 17ին։ Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12։

Հեռաձայն Ռէնսի 172

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին համար լաւ խոհարարուհի մը (կամ խոհարար) որ լաւ կերակուր եփել գիտնայ։ Գոհացուցիչ պայմաններ։

Դիմել վարժարանը, Պուլվար տիւ Նոռ, Լը Ռէնսի։

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS

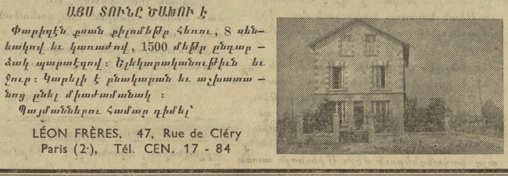
SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE

25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ։

Մեր մատչելի գինները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար։

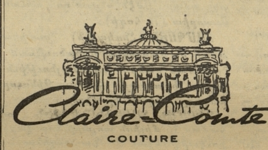

ԱՅՍ ՏՈՒՆԸ ԾԱԽՈՒ Է

Փարիզէն քսան քիլոմեթր հեռու, 8 սենեակով եւ կառատնով, 1500 մեթր ընդարձակ պարտէզով։ Ելեկտրականութիւն եւ ջուր։ Կարելի է բնակարան եւ աշխատանոց ընել միաժամանակ։

Պայմաններու համար դիմել՝

LÉON FRÈRES, 47, Rue de Cléry
Paris (2·), Tél. CEN. 17 - 84

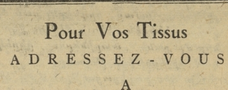
17, Bld. des Capucines
(Face au Café de la Paix)

Tél. : OPÉra 80 - 34
— 00 - 25

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ
ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Pour Vos Tissus
ADRESSEZ-VOUS
A
HAMALIAN
68, Rue Nationale, MARSEILLE
(Face Rue Parmentier)
Téléphone : Colbert 33 - 22

FOURNITURES
POUR TAILLEURS
DOUBLURES, TOILES,
MERCERIES
Meilleurs Prix

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris 2e
Téléphone : CENtral 78 - 44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris 20e
Téléphone : MEN 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ

Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ 2–28, 2–40, 3–28 և 1–40

★

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԺԷՐՍԷՅԻ ԵՒ ԷՆԹԵՐԼՕՔԻ ԲՈՒՐԴԻ ԿԱՄ ԲԱՄՊԱԿԻ

ԲԱՄՊԱԿ՝ ԴՕԹ 2/2 ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԾԱԽՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ
ՈՒ ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ծախու են նաեւ գործածուած մեքենաներ, լաւ վիճակի մէջ եւ պոպլինուարներ։ Դիմել գործատուն

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամսեայ 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 3 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • JEUDI 3 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7157 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2568

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՍԿ ՎԱՂՈՒԱ՞Ն ՀԱՄԱ՞Ր

●

Տարիներէ ի վեր ոչ մէկ նոանդուն, գործօն չարժում՝ այս գաղութէն մինչեւ Հարեւան երկիրները։

Կրկնենք անգամ մը եւս,— ամէնքն ալ կը գոհանան ընթացիկ, սովորական գործերով։ Եւ մանաւանդ, եղածը մաշեցնե-լով։

Նոյն տարրերը եւ նոյն գործունէութիւնը։

Իսկ վա՞ղը։ Երբ մարդիկն ալ հատնին, իրենց ետին ձգելով մատուռ մը կամ ծաղկոց մը։

Վաղուան մասին կը մտածե՞ն գոնէ միջին սերունդի մարդիկը, անոնք որ թեւ կուտան քառասունէն յիսուն։

Կը մտածե՞ն Փարիզի, Լիոնի, Վալանսի եւ Մարսէյլի մէջ։ Կամ Հարեւան Լոնտոնի եւ Պրիւսէլի մէջ։

Եթէ կը մտածեն եւ ծրագիրներ ալ կ'որոճան, ո՞ւր է արդիւնքը։ Ո՞ր օրուան կը սպասեն, խօսքէն գործի անցնելու համար։

Եւ յետոյ, ի՞նչ կ'արժէ ծրագիրը, երբ մարդիկ հաւատք եւ ինքնավստահութիւն չունին եւ հեռաւոր սուրբերու կը սպասեն։

Անցեալ փառքերու յիշատակները եւ սնամէջ երազներ կրնա՞ն կասեցնել օտարացման, այլասերման, կազմալուծման յորձանքը։

Ահա, օրինակ, բախտաւոր Լոնտոնը, Մանչեսթրով։ Ունին եկեղեցի եւ ժողովարահ։ Ունին գրոց-բրոցներ եւ կը վայելեն ամէն ազատութիւն կենդանի գործունէութեան։

Արդ, ի՞նչ կը բանի այդ չէն ոստանը, որ մեծ բազմութիւն մըն ալ չի ներկայացներ։

Տարիներէ ի վեր կը լսենք այս կամ այն կազմակերպութեան, Միութեան անունը եւ զանազան ձեռնարկներ։

Ի՞նչ օգուտ, երբ գիտենք որ Պոլսէն, Իզմիրէն, Սեւ Ծովու ափերէն եւ Միջին Արեւելքէն գացած հայրերու եւ մայրերու զաւակներն անգամ ոչ հայերէն գիտեն, ոչ ալ կը հետաքրքրուին «հայկականութեամբ»։

Նոյն հարցումը Պելժիոյ մասին (Պրիւսէլ եւ Անվերս)։

Բանուորութիւն չունին։ Բարեկեցիկ են ամէնքն ալ։ Եւ ընդհանրապէս «գաւառացի», բառին լաւագոյն առումով։

Ո՞ւր է իրենց ինքնապաշտպանութեան, ինքնագործունէութեան շօշափելի փաստը։

Գիտենք որ ինչպէս Անգլիոյ մէջ, այնտեղ ալ չեն պակսիր հայրենասէր տիպարներ։ Պատրաստ՝ ամէն զոհողութեան։

Եւ սակայն, կրնա՞նք վստահ ըլլալ թէ ամէնէն ազգասէրն ալ չէ կրցած, չէ փորձած երկու տող հայերէն կարդալ-գրել սորվեցնել իր զաւակներուն։

Նոյն ողբերգութիւնը ամէն տեղ։

Շնչասպառ կը տքնին եւ կը վաստկին։ Դիրքերու կը տիրանան եւ կը ճոխանան։

Իսկ վա՞ղը։ Որո՞նք պիտի ըլլան իրենց ժառանգորդները։ Ո՞ր արժանիքով պիտի պարծենան։ Ի՞նչ բաժին պիտի բերեն հայկական ջաղացքին։

Գործնական ժողովուրդի համբաւ ենք հանած։ Բայց երբեք չենք մտածեր թէ օտար ցեղերու մէջ պիտի հոսին մեր բոլոր վաստակները, եթէ միայն երէկն ու այսօրը մտածենք։

«Ինձմէ ետք ջրհեղեղը» կրնայ պատշաճիլ անհատական պարագաներու։ Բայց ոճիր է հանրային տեսակէտով։ Ամենափոքր համրանքէն մինչեւ ամէնէն ստուարաթիւը։

Ուր է ժողովուրդ դատապարտուած է ամլութեան եւ կազմալուծման, երբ չի մտածեր վաղուան համար։

Շատ չպարծենանք մեր արժանիքներով։

Անոնք ալ կը մաշին, եթէ ժամանակէն ետք մնանք։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՕՐՈՒԱՆ ՀՐԱՏԱՊ ԽՆԴԻՐԸ ԳԻՆԵՐԸ ԻՋԵՑՆԵԼ

●

ԽԻՍՏ ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԵԱՆՑ ԴԷՄ

Նախարարական խորհուրդը երէկ առտու նոր ժողով մը գումարեց Էլիզէի պալատին մէջ, քննելու համար ներքին եւ արտաքին խնդիրներ։ Պ. Պիտօ տեղեկութիւններ հաղորդեց միջազգային կացութեան մասին։ Ելմտական նախարարը, Պ. Էտ. Ֆոռ շարունակեց իր զեկուցումը տնտեսական խնդիրներու մասին։

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ միսի գինէն վերջ, պետութիւնը ինք օրինակ պիտի հանդիսանայ, դադրեցնելով գործառնութեանց եւ տեղական տուրքերու գանձումը հետեւեալ արտադրութեանց վրայ, — ձէթ, օճառ, խմորեղէն, սուրճ, շաքար, շոքոլա, բրինձ, մանուկներու յատուկ ալիւր եւն.։

Այս տնօրինութեամբ կը յուսան վեց առ հարիւրի զեղչ մը ապահովել։ Ուրիշ միջոցներ ալ կը խորհին, 250 ընթացիկ ապրանքներու գիները զեղչելու համար։ Եթէ զանազան արհեստակցութիւններ ինքնաբերաբար չզեղչեն գիները, այն ատեն կառավարութիւնը ինք պիտի պարտադրէ։ Կ'ըսուի թէ կարգ մը գործատէրեր կ'ընդդիմանան այս ձեւին։ Ամէն պարագայի մէջ, գիներու կրճատումը նախաբան մը կը համարուի կառավարութեան տնտեսական, ընկերային եւ ելմտական քաղաքականութեան։

Միեւնոյն ատեն պիտի ջանան աւելցնել այն աշխատավարձքերը որ սովորականէն շատ վար կը մնան, ինչպէս եւ լման գործ ճարել բանուորներու։

500 ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, ելմտական նախարարութիւնը մասնաւոր քննիչներ նշանակած է, երեւան հանելու համար հարկային խարդախութիւնները եւ ծածկուած դրամագլուխները։

Երէկուան թերթերը կը գրեն թէ արդէն իսկ երեւան հանուած են 500 օրինազանցներ, ինչպէս եւ 30 – 50 միլիառ ֆրանք պահուած դրամագլուխ։

Ամենախիստ հետապնդումը կը համարուի այս ձեռնարկը, որ մասնաւորապէս ուղղուած է դրամական փոխանակութեան գործառնութեանց եւ արտասահման փոխադրուած բայց չյայտարարուած ստացուածքներու դէմ։ Ցանցառներուն համար նախատեսուած պատիժներն ալ պիտի գործադրուին արագօրէն։ Ելմտական նախարարութենէն կը հաղորդեն թէ պատիժները շատ ծանր են անոնց համար որ դրամ ունին արտասահմանի մէջ եւ թէ բռնագրաւումները կրնան պահուած դրամագլուխին կրկնապատիկը կազմել։

Կառավարութիւնը նոր հրամանագիրներ կը պատրաստէ, համաձայն իրեն տրուած մասնաւոր իրաւասութեանց։

✕ Ժողովրդական Շարժումի ներկայացուցիչը, որ միջնորդած էր գործադուլները վերջացնելու համար, առջի օր տեսակցութիւն մը ունեցաւ վարչապետին հետ, հասկնալու համար թէ ի՛նչ միջոցներ ձեռք առած է, ի գործադրութիւն Օգոստոս 21ի խոստումներուն։ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը եւ միւս սենտիքաները եւս կը հետապնդեն այս խնդիրը։

••••••••••••

ՕԴԱՆԱՒ ՄԸ ջախջախուեցաւ Ալպեան լեռներուն վրայ, երեք հազար մեթր բարձրութեամբ։ Օրլիէն ճամբայ ելած էր Գշ. ժամը 21.50ին, Սայկոն երթալու համար։ Կորսուած են ինը օդաչուները եւ 33 ուղեւորները, որոնց երեքը մանուկներ։ Գիշերը ժամը 23.30ին օդանաւը բռնկած էր Պարսելոնէթի մօտ։

ԱՄԵՐԻԿԱ Կ'ՕԳՆԷ ԻՐԱՆԻ

ԹԵՀՐԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՂԸ ՊԱՇԱՐՈՒԱԾ ԷՐ ԵՐԵՍՈՒՆ ՀԱՅԵՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ ԻԲՐԵՒ ԿԱՍԿԱԾԵԼԻ

Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը ծրագիր մը կը մշակէ, անմիջական օգնութիւն հասցնելու համար Իրանի։ Մասնաւոր գումար մը նշանակուած չէ, բայց կը կարծուի թէ առաջին առթիւ պիտի տրամադրուի աւելի քան 30 միլիոն տոլար։ Այզընհաուըր ինք պիտի ծանուցանէ վերջնական որոշումը, մասնաւոր գիր մը ուղղելով զօր. Զահետիի։

Մ. Նահանգները ցարդ Իրանի կը տրամադրեն միայն Չորրորդ Կէտով նախատեսուած գումարներ եւ իբր 24 միլիոն տոլար յանձնած են ներկայ տարեշրջանին համար։ Այժմ նկատի առնելով երկրին տագնապալի վիճակը, անհրաժեշտ կը համարեն այս վարկը, մինչեւ որ համաձայնութիւն գոյանայ Անգլիոյ հետ եւ քարիւղի հորերը վերսկսին բանիլ։ Առ այժմ գաղտնի խորհրդակցութիւններ կը կատարուին։

✕ Թեհրանէն կը հեռագրեն թէ ձերբակալութիւնները կը շարունակուին։ Սեպտեմբեր 1ին ոստիկանական կարեւոր գործողութիւն մը կատարուեցաւ Թեհրանի կեդրոնին մէջ։ Կէս հեկտար տարածութեան վրայ չարք մը տուներ պաշարուեցան ոստիկաններու եւ զինուորներու կողմէ որոնք խիստ խուզարկութիւններ կատարեցին։ Կ'ըսուի թէ զէնքերու կարեւոր պահեստ մը երեւան հանուած է։ Ոստիկանները ետ կը մղէին հետաքրքիրները։

Ոստիկանութիւնը եւ բանակը նոյն օրը խուզարկութիւններ կատարեցին նաեւ Բեհրետապատի հայկական թաղին մէջ, մայրաքաղաքին հիւսիս-արեւմտեան կողմը որ նախապէս պաշարուած էր զինուորներու կողմէ։ Զինուորական կառավարութիւնը լուր առած էր թէ զէնքի կարեւոր պահեստ մը կը գտնուի այդ թաղին մէջ։ Նախ կարծուեցաւ թէ բազմաթիւ զէնքեր բռնուած են, բայց ոստիկանութիւնը միայն երկու քոլտ ատրճանակ, երեք որսի հրացան եւ երկու սնտուկ ձեռնառումբ եւ փամփուշտ գտաւ։ Երեսուն Հայեր ձերբակալուեցան եւ կը հարցաքննուին։ Կասկածելիներուն մէկ մասը ազատ արձակուած է արդէն։

Այս առթիւ հեռագիրը կ'ըսէ թէ բազմաթիւ Հայեր որոնք այժմ Թեհրան կը բնակին մայրաքաղաք եկած էին 1945ին, Իրանի զանազան մասերէն, Խ. Միութիւն (Հայաստան) երթալու համար։ Քանի մը հազար Հայեր այն ատեն արտօնութիւն ստացան Խ. Հայաստան երթալու, յետոյ Մոսկուա յանկարծ դադրեցուց ներգաղթը։ Այսպէս տասը հազար Հայեր, ամէն բանէ զրկուած, յուսահատ փակուեցան Թեհրանի մէջ։ Ոստիկանութիւնը Թուտէ կուսակցութեան անդամներ կը փնտռէ այս Հայերուն մէջ։ Շատ անգամ խուզարկութիւններ եւ ձերբակալութիւններ կը կատարուին այս թաղին մէջ, բայց կալանաւորները մեծ մասով վար չեն դրուիր։

✕ Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Իրանի կառավարութիւնը առաջին ձեռնարկները կատարած է, վերսկսելու համար անգլեւիրանեան բանակցութիւնները որոնք խզուած էին մէկ տարի առաջ, Տոքթ. Մոսատեղի կողմէ։ Ուրիշ աղբիւրէ մը կը հաղորդեն թէ մօտերս առեւտրական համաձայնութիւն մը պիտի կնքուի Խ. Միութեան եւ Իրանի միջեւ։

••••••••••••

ԻՐԱՔԻ դահլիճը հրաժարեցաւ։ Եթէ նախկին վարչապետ Նուրի Սայիտ փաշա չընդունի, նոր դահլիճին կազմութիւնը պիտի յանձնուի Ալի Մումթազի, որ ելմտական նախարար էր հրաժարեալ դահլիճին մէջ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

ՊԵԽԵՐՆ ԱՆԳԱՄ...

Թեհրանի վերջին դէպքերուն առթիւ, հեռագիրները տարօրինակ լուր մը կը հաղորդէին։

— Ոստիկանութիւնը խստօրէն կը հետապնդէ անոնք որ Սթալինեան պեխեր ունին։ Թաւ եւ ցցուն։

Անշուշտ ամէնքն ալ այդ շնորհը իրենց հօրմէն ժառանգած չեն։

Բայց, կը թուի թէ շատերը յատկապէս խնամած, մշակած էին իրենց պեխերը, որպէսզի աւելի հաւատարմօրէն հետեւած ըլլան «Արեւ - Առաջնորդ»ին։

Իրանի մէջ անոնք մասնաւոր կազմակերպութիւն մըն ալ ունին, Թուտէ (յառաջդիմական), որ այժմ խստօրէն կը հետապնդուի։

Ինչպէս օրը օրին հաղորդուեցաւ, շատեր ձերբակալուած են արդէն. իսկ ուրիշներ կը փնտռուին։

Այս պատճառով ալ, բոլոր «փալապեխ»ները իրար անցած են։

Հեռագիրը կ'ըսէր թէ հարիւրաւորներ տունէն դուրս չեն ելլեր։ Եւ կամ հապճեպով կը շտկեն, կը կլորցնեն իրենց պեխերը, ոչնչացնելով նմանութեան ամէն հետք։

Ի՛նչ տարակոյս որ ամէնէն առաջ կինները ահուդողի մատնուած են։

— Մարդ, սա պեխերդ ածիլէ։ Եւ կամ կտրէ, պզտիկցուր եւ այնպէս դուրս ելիր. փորձանքի կը հանդիպիս։

Պեխերը ածիլելը սովորական բան է այս տեղ։

Իսկ այնտե՞ղ։ Անպեխ տղամարդը նոյն պատիւը կը վայելէ՞...

Ամէն բանով, նոյնիսկ պեխերու յարդարումով ալ «յառաջդիմական» երեւալու, Սթալինի նմանելու այս խեղկատակութիւնը ձեզի բան մը չի՞ յիշեցներ մեր կեանքէն։

Մեր մէջ ալ մասնաւոր դասակարգ մը չէ՞ն կազմեր անոնք որ տասը կտոր կ'ըլլան, ընդօրինակելու, նմանելու, կապկելու, վաւերական կարմիրէն աւելի կարմիր երեւալու համար։

Խեղճերը կը կարծեն թէ ինքնուրոյն գիծ մը մշակած կ'ըլլան, իրենց քիթը վեր քաշելով կամ պեխերը «ա լա Սթալին» մշակելով, փոխաբերաբար։

Գոնէ իրենց անձնական կեանքին մէջ սահմանափակէին այս տժգոյն եւ օտարոտի մարզանքը։

Ո՛չ, հանրային կեանքի մէջ ալ նոյն թութակաբանութիւնը կը փորձեն, պարզապէս գործի վրայ երեւալու համար։

Եւ շատերուն ամբողջ քաղաքական գիտելիքը պեխերը ոլորելու ձեւէն անդին չանցնիր։

ՎԱՀԷ

ԱՆՁՆԱՍՊԱ՞Ն ԹԷ ՀԻՒԱՆԴ

Իրանի արտաքին գործերու նախարարութեան արտարողապետը Օգոստ. 31ին լուր առած էր խորհրդային տեղեկատու գրասենեակէն թէ Թեհրանի խորհրդային դեսպանը՝ Լաւրենտիյեւ անձնասպան եղած է։ Երբ մանրամասնութիւններ պահանջեցին, տեղեկատու գրասենեակը բացարձակ լռութիւն պահեց։ Քիչ վերջ դեսպանատունը կը ծանուցանէր թէ սուտ է անձնասպանութեան զրոյցը եւ թէ Պ. Լաւրենտիյեւ սրտի տագնապ մը անցուցած է կիրակի օր։

Հակառակ այս հերքումին, հեռագիրը կ'ըսէ թէ ամբողջ գաղտնիքը լուսաբանուած չէ տակաւին։ Պ. Լաւրենտիյեւ դեսպան նշանակուած էր Յուլիս 11ին։

••••••••••••

ԹՐԻԷՍԹԷԻ ԽՆԴԻՐԸ գզալապէս մեղմացած է, բայց եւ այնպէս կը զբաղեցնէ դաշնակից երկիրները։ Իտալական կառավարութիւնը պատասխանելով Եուկոսլաւիոյ սպառնալիքին, կ'ըսէ թէ իրաւունք ունի զգուշական միջոցներ ձեռք առնելու։ Այս առթիւ նոր մեղադրանքներ ուղղելով, կը սպառնայ Ազգաժողովին դիմել։

ՓԱԿԱԳԻԾ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Վէճը շարունակելու այս որոշումս ինծի կը յիշեցնէ առած մը.—

Մեղքը քաւելով, ցաւը ճեղքելով :

Այսպէս կ'ըսէ մեր իմաստուն ժողովուրդը, որու ծառայելու համար միայն գրիչ կը բռնեմ: Միակ ուրախութիւնս, միակ հրճուանքս: Եւ երբ ժողովուրդ կ'ըսեմ, կը հասկնամ Հայութիւն,— նման բառ մը ունի՞ն Ֆրանսացիները, Անգլիացիները, Ամերիկացիները, կ'անգիտանամ: Հրեաները ունին Հրէութիւն բառը, որ կը նշանակէ ոգի, օրէնք, իտէալ, ազգային աւանդութիւն, կրօնական ժառանգութիւն, վերջապէս ամէն բան՝ որ մասնայատուկ է Հրեաներուն հանճարին ու կը ծառայէ հրէական յաւերժութեան կաղմութեան: Նմանօրէն պէտք է հասկնալ Հայութիւն բառը: Արդ, մեծ վտանգ մը յանձն առնել է երդուընկալ՝ ծառայելու համար Հայութեան: Վասնզի ցաւը ճեղքելու ժամանակ, յանկարծ, կը տեսնես որ ձեռքդ կը խածնէ ցաւին ենթական, որու կը դաշնակցին նաեւ ցաւ ունեցողները եւ չունեցողները: Բայց գործելու ժամանակ՝ խորհիլ թէ ինչ անախորժութիւն կրնայ պատահիլ ինծի, իմ սովորութիւններուս մէջ չէ:

Ես մշակ եմ, դուշակ չեմ:

Այսպէս կ'ըսէ մեր մեծ ժողովուրդը, վա՜յ տալով այն հողագործին, որ, ցանելու ժամանակ, շա՛տ կը խորհի թէ ի՛նչ պիտի պատահի վաղը, անձրե՞ւ պիտի գայ, ձի՞ւն պիտի նստի թէ թռչունը պիտի ուտէ սերմը: Ահա թէ ինչո՛ւ կը սիրեմ ճեղքել ցաւը, արհամարհելով յետամնաց մարդոց միջամտութիւնը, որ ապացոյց է իրենց անարդ դայթակղութեան՝ կրօնական թարախակալութիւն մը մաքրելու փորձերուս առթիւ:

Գիտե՛մ, ինծի դաշնակցիլն ալ ունի իր վտանգները: Համակրանք ու բարեկամութիւն կորսնցնելու վախը կայ ու կայ անպայման: Վասնզի յեղափոխական խօսքը նշդրակի պէս է, կը ծակէ, կը ճեղքէ ու կը վանէ կը հեռացնէ :

«Նայիրի», իմ արի եւ խիզախ ընկերս, յանձն առաւ այդ վտանգը՝ դաշնակցելով ինծի, երբ կ'արձակէր վիճաբանութեան առաջին քարը: Չխորհեցաւ երբեք թէ կրնային գայթակղիլ կրօնասէրները՝ բարեկամ իրեն: Չմտածեց երբեք թէ կրնային վշտանալ այս կամ այն եկեղեցին յաճախողները՝ համակիր իրեն :

«Նայիրի» հաշիւի մարդ չէ, ինչպէս եւ ես :

Գեղեցիկ է տեսնել որ կը դաշնակցին սերունդին երէցը եւ կրտսերը: Ահաւասիկ երկուքս ալ նոյն անտարբերութեան մէջ՝ ընթերցող կորսնցնելու շուկայիկ սպառնալիքին դէմ, կաթոլիկ կոչուին անոնք թէ լուսաւորչական,— ո՛վ իմ գրիչս, ների՛ ինծ՝ այս անամէջ եւ տգեղ բառերը գործածելուս համար :

Եւ սակայն դիտողութիւն մը ունիմ գինակից ընկերոջս .—

«Մասիս»ի ստեղծած վէճը այն վէճերէն չէ, որոնք կը փակուին երբ հակաճառողները պում - պում գոռան դէմ դէմ երկու անգամ, Րամազանին ծոմ լուծող թոփը եւ իր արձագանգը յիշեցնելու ձեւով մը: Սիրելի չէ ինծ հրապարակագրութեան այն դպրոցը, որ նիւթ մը կ'առնէ եւ գետին կը ձգէ առանց սպառելու, այն պատճառաբանութեամբ թէ ամէն օր որ կը ծագի՝ նոր հարց մը կը ստեղծէ: Կը սիրեմ այն հրապարակագրութիւնը, որ հեռու կ'ապրի պուլվարներու հետաքրքրութենէն, աւանդութենէն եւ հանապազօրեայ շլացուցիչ բոլի - փըշէներու ցուցափեղկէն, նուիրուելու համար ծանրարժէք գաղափարներու առուտուրին :

Մտքի պարենաւորման տեսակէտով, կը նախընտրեմ հետեւիլ մեղուին քան ճանճին,— երկուքն ալ դժգոհ չեն թերեւս անանելու իրենց սովորութենէն, բայց մեղուն է խելացին :

Ահա թէ ինչո՛ւ սխալ է ըսել թէ վիճաբանութիւն մը, որ երկար կը տեւէ, կը ձապաղի եւ չահեկանութիւնը կը կորսնցընէ ընթերցող բազմութիւններու համար:

Ինծի ծանօթ է հայերէն թերթերու բովանդակութիւնը: Ծամածը կրկին ծամելու ձեւը,—չգործածելու համար աբէրէթիփի աշաւոր բառը—, զոր իրենց օրինակ ընտրած են կարգ մը յօդուածագիրներ, չեմ կարծեր թէ ձապաղութենէ փրկէ հրապարակագրութիւնը: Ընդհակառակն, որքան ալ երկարի վիճաբանութիւնը, զոր մենք կը կատարենք՝ հմտութիւն թափելով եւ դատախազական պայքար մղելով, վերադնահատութեան փորձեր ընելով եւ գաղափարական յեղաշրջում ըստեղծելով, լեզուն թարմացնելով ու ձեւի նորութիւն բերելով, արդարօրէն շահեկան կը դարձնէ ընթերցանութիւնը եւ կը դարմանէ ձապաղութիւնը :

Հետաքրքրութեան հարցին գալով, ընթերցող բազմութիւններուն հետաքրքրութիւնը չէ՛ որ կը փրկէ թերթ մը, այլ խմբագրապետին կամ աշխատակիցներուն հետաքրքրութիւնը: Ընթերցող բազմութեանց հետաքրքրութեան արժէքը ծանօթ է մեզի, բայց պէտք չէ այդ գորշ հետաքրքրութիւնը չփոթել այն պայմանին հետ, որ կը պահանջուի պատրաստուած աշխատակիցէն՝ իր նիւթը աւելի մատչելի, աւելի դիւրամարս դարձնելու համար ընթերցողին :

Այս ճշդումներէն ետքը, հարկ կը համարիմ պնդել թէ ծանօթ վիճաբանութիւնը ոչ միայն պատիւ կը բերէ յառաջապահ որեւէ թերթի, այլեւ նիւթի նորութեամբ, — սպասեցէք եւ կը տեսնէք, — կը սրէ ընթերցողին միտքը, կը ծաղկեցնէ երիտասարդ իմացականութիւնը, կը զարգացընէ քննական ոգին :Այլ մանաւանդ կ'արգիլէ հայկական արժէքներու թերագնահատութիւնը, իբրեւ անհաճոյ եւ վնասակար ներշնչում, որ եկեղեցին բերաւ մեղի, յրտաշունչ հովի մը պէս , օտար սուրբերու բաց ձգուած պատուհանէն: Բայց եթէ, այս վերջին տրամաբանութեամբ, վերաքննութեան մեր փորձը ցաւ պատճառէ այն եկեղեցականին՝ որ բարեկամ է մեզի, իր խնդրեմ չմոռնալ պայման մը. — Մե՞նք ուղեկից ենք եկեղեցականներուն, թէ եկեղեցականները՝ մեզի: Կ'ընդունիմ միայն վերջին պայմանը :

Այսպէս կը փակուի փակագիծը :

Վիճաբանութիւնը կը շարունակուի :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԼԻՒՔՍԷՆՊՈՒՐԿԻ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

Ամառնային կարճ դադարէ մը վերջ, հանրային պարտէզները դարձեալ կը լեցուին սովորական բազմութեամբ :

Քանի մը շաբթուան կարճ վայելքը բընութեան ծոցին մէջ չէ յագեցուցած գիւղացիները եւ քաղաքին պարտէզներուն մէջ կը փնտռեն անոր շարունակութիւնը :

Փարիզի յիշատակարաններուն հետ զարդը կը կազմեն նաեւ իր հանրային պարտէզները: Երբեմն նեղ փողոցի մը մէջ կը հանդիպինք, եկեղեցիի մը կուշտին եւ կամ բարձրաբերձ տուներու շուքին տակ պզտիկ պարտէզի մը, որուն դըրան վրայ գրուած կ'ըլլայ «յատկացուած միայն տղոց եւ անոնց ընկերացող անձերուն »:

Այս պարտէզներուն մէջ ամէնէն չքեղն է, ապահովաբար, Լիւքսէնպուրկի դաբաստանը: Իր կեդրոնական մասը, որ ճարտարապետական կառուցուածք ունի, այս պատիւը կրնայ ընծայել իրեն: Մէջտեղը ութանկիւն աւազան մը, որուն շուրջը շարուած են, համադրական կարգով, քարէ վանդակորմերը, սանդուխները, ծաղկազարդ մարգերը եւ պատոյտի յատկացուած գետինները: Այս ընդհանուր պատկերէն խորքը կը կազմէ Ծերակոյտի պալատը:

Բազուկներս խաչաձեւ դրած վանդակորմին վրայ բարձրէն կը դիտեմ կիներու եւ մանուկներու բազմութիւնը, գոյնզգոյն հագուստներով :

Լիւքսէնպուրկի պարտէզին անունը կապուած է նաեւ աշխարհահռչակ ջոջի մը անունին հետ, ինչպէս կը գրէ տեղական թերթ մը:

Լենին 1914էն առաջ կը բնակէր Փարիզ եւ իր գլխաւոր զբօսավայրն էր այս պարտէզը: Այն ատեն քառասուն տարեկան էր:

Միջանկեալ ըսեմ որ 14րդ Թաղամասին մէջ տուն մը կը բնակէր եւ կը յաճախէր Ավընիւ տ'Օրլէանի վրայ պզտիկ սրճարան մը :

Լենին որ սիրահարուած էր, պարտէզին մէջ, աթոռապան աղջկան մը, իր Ֆրանսացի բարեկամներէն մէկուն ոտանաւոր մըդրել կուտայ անոր ձօնուած :Օր մը այդ թուղթը դրպանը սրտատրոփ կը սպասէ աղջկան գալուն, իր քառասնամեայ դալար սիրտը բանալու համար անոր: Երբ աղջիկը կը մօտենայ աթոռին դրամը գանձելու համար, անմիջապէս թուղթը կ'երկարէ, սակայն իր կարճ եւ տափակ դէմքը եւ նեղ աչքերը հաճելի չէին Փարիզուհիին որ թուղթին վրայ արհամարհական նայուածք մը նետելէ վերջ կ'ըսէ.

— «Աւելի լաւ կ'ընէիք եթէ աթոռին դրամը վճարէիք»:

Այս պարտէզը կրնայ շատ յիշատակներ արթնցնել մեր մէջ ալ: Անոնք որ դեռ Փարիզ չեկած կարդացած էին Վիքթոր Հիւկոյի «Թշուառները», անշուշտ կը յիշեն այս պարտէզը եւ երբ առաջին անգամ մտան հոն՝ ապահովաբար, Մարիուսի եւ Քոզէթի ուրուականները փնտռեցին նըստարաններուն վրայ, ինչպէս ես...

Այժմ նստած աթոռի մը վրայ, շուրջս կը դիտեմ: Մօտս երկուքուկէս երեք տարեկան տղեկ մը պզտիկ թիով մը փորած աւազը կլ լեցնէ նոյնքան պզտիկ դոյլի մը մէջ, կը պարպէ, դարձեալ կը լեցնէ: Այս մանրտիկ տղան ալ հիմակուց աշխատանքի կը պատրաստուի:

Մարդկային կեանքի մը ամէնէն հաճելի բանն ալ եթէ երկար տեւէ անհաճոյ կը դառնայ: Ասիկա ճիշդ է մեծերուն ինչպէս փոքրերուն համար: Մեր տղեկն ալ ձանձրանալով այս միօրինակ խաղէն պահ մը թին եւ դոյլը գետինը կը դնէ եւ մօրը կռթնելով շուրջը կը դիտէր : Կարծես նոր բան մը կը փնտռէր զուարճանալու համար: Դիտելու բա՞ն կը պակսի, մանաւանդ այդ տարիքին երբ ամէն բան իրենց հետաքրքրութիւնը կը շարժէ:

Քիչ մը անդին «քլոշար» մը նստած նստարանի մը վրայ կը ճաշէր: Զափազանց պատիւ կ'ընծայէր հաց ու պանիրին : Այնքան ախորժակով կ'ուտէր, ատեն ատեն կը ջրէր կարմիր գինիով: Այս մարդուն արտաքոյ կերպարանքը չէր կրնար անտարբեր ձգել տղեկը որ վազելով գնաց քովը, երկու մեթր հեռուն կեցաւ թեւերը ետին, փոքր տնկած ակնապիշ կը դիտէր: Մանրամասնօրէն կը հետեւէր անոր շարժումներուն, հացին պատառը փրցնելէն մինչեւ բերանը տանիլը: «Քլոշառն» ալ իր կարգին, ծամելով մէկտեղ, հայրական հոգածու աչքերով տղան կը դիտէր : «Քլոշառ»ն ալ մարդ է եւ բան մը տալու մարդկային տարրական զգացումէն մըղուելով՝ պատառ մը հաց երկարեց տղուն, առանց համոզուած ըլլալու որ պիտի առնէ: Ի՞նչ անցաւ տղեկին պզտիկ ուղեղէն: Հացը առնել եւ ուտե՞լ: Հաւանական չէ : Ձնճղուկներո՞ւն տալ.— Կարելի է :

Վերջապէս նկատումէ մղուած՝ տղան թեւը երկարելով երկու քայլ յառաջացաւ հացը առնելու համար: Մայրը, որ մէկ երկվայրկեան իսկ աչքէ չէր ձգած զաւակը — « Միշէլ, մի առներ» պոռալով վագրի մը պէս ցատկեց տեղէն եւ մարդուն վրայ խոժոռ նայուածք մը նետելէ վերջ, տղան տարաւ անդին :

«Քլոշառ»ը խորապէս վշտացաւ կնոջ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՆՇԵՆԻՍ

— Ուրեմն, տեսա՞ծ էք«պուլ» խաղալս:

— Շատ անգամներ: Եւ ուշադրութեամբ հետեւած եմ խաղերուդ ...

— Ի՞նչպէս կը խաղամ :

— Հրաշալի: Չեմ չափազանցեր :

— Այն ատեն, տեսած ըլլալու էք հրապարակին վրայ գիւղին բոլոր « պուլ » խաղցողներն ալ :

— Անշուշտ: Երկար ատենէ ի վեր հոս կը բնակիմ: Եւ, ամէն կիրակի հրապարակին վրայ՝ դիտողներու շարքին մէջ կ'ըլլամ: Ինծի համար մեծ հաճոյք է դիտելը:

— Ձեր դատումովը ո՞վ է առաջինը՝ վարպետ խաղցողը գիւղին մէջ :

— Առանց այլեւայլի՝ քուէս քեզի կու տամ :

— Տարբեր մտածողներ կան գիւղին մէջ, թէեւ քու տեսակէտդ ունեցողները մեծամասնութիւն կը կազմեն:

— Պարզապէս նախանձորդներ ըլլալու են:

Ուր է ըքիչ առաջուան բարկաճայթ եւ արիւնոտ աչքերով Իւպէրը: Իր « պուլ » խաղալը յիշելս եւ հանիլս վայրկենապէս հոգեփոխած էին զինքը: Դէմքը ուրախութեամբ կը փայլէր այժմ ու աչքերուն մէջէն կարծէք ժպիտ փռուած էր:

Շոյած էի այգեպանին անմեղ եւ համեստ փառասիրութիւնը: Եւ ան խորապէս ուրախ, մոռցած էր իմ արարքս:

Իւպէր չէր վերջացուցած՝ հարցումները :

— Խաղիս ո՞ր տեսակին աւելի կը հաւնիք, քշելո՞ւս թէ՝ կէտադրելուս :

— Անտարակոյս՝ աւելի քշելուդ :

— Ատանկ է: Լաւ քշող մը՝ լաւ կէտադրող չըլլար :

— Ձեր քշելուն ձեւին ալ շատ հաւնած եմ ու սիրած: Երբ սապէս գնդակը ափիդ մէջ մէյ մը վեր՝ աչքիդ առջեւ կը հանես եւ աջ - ձախ կը դարձնես:

— Ըրած «քառէ»ներուս դիտողութիւն մը ունի՞ս:

— Ոչ, սքանչելի է: Գնդակդ ճիշդ հակառակորդին գնդակի ճակտին՝ ու ան քանի մը քայլ անդին կը թռի, իսկ քուկինդ՝ անոր տեղը կը դրաւէ: Այս մեծվարպետութիւնը ամէն մարդու տրուած չէ :

Իւպէրի գոհունակութիւնը սահման չունէր: Ան մոռցած էր նշենին, գողութիւնը, իր սպառնալիքը: Եւ մենք, տակաւին երկար խօսելով խաղին շուրջ, մինչեւ գիւղ, բաժնուեցանք ուրախ տրամադրութեամբ եւ բարեկամական խոստումներով:

Յաջորդ առտու, կանուխ իրարու կը հանդիպէինք հրապարակին վրայ: Բարեւներու փոխանակումէն ետքը, Իւպէր ըսաւ:

— Նախ, (Ներսէս), գիտե՞ս ինչ կայ: Երէկ մոռցայ յայտնել: Պէտք էր ներողութիւն խնդրէի քեզմէ :

— Ի՞նչ բանի համար :

— «Գող պարոն» ըսելուս համար: Կը ներէք, անշուշտ, չէ՞, բան մըն էր եղաւ ...: Այժմ խօսքս ետ կ'առնեմ ու ներողութիւն կը խնդրեմ, քանի որ մենք բարեկամներ պիտի ըլլանք այսուհետեւ: Ու չմոռնամ յայտնել նաեւ թէ՝ նշենին երէկուընէ սկսեալ քուկդ է, քեզի կը պատկանի ան :

— Շատ շնորհակալ , Իւպէր:

— Երբ դարունը բացուի, գնա, խնամէ, հող տար մինչեւ աշուն, ու սեփականութեանդ պէս հաւաքէ նուշերը ազատօրէն: Մինակ, պէտք է հետապնդել գիւղին ըստահակները, որոնք իրենց ազատ օրերուն եւ ժամերուն երամ - երամ թռչուններուն պէս պողատու ծառերուն վրայ կը թափին դաղտուկ, ու խիստ վարպետօրէն կը կողոպտեն, կը մերկացնեն առանց երբեք ձերբակալուելու: Անոնք քեզի պէս միամիտ չեն ...:

Արդարեւ, Իւպէր, իրաւունք ունէր զգուշութիւն պատուիրելու: Ստահակներու այդ խումբը առաջնորդութեամբ Շէկ Միքէի, հինգշաբթի եւ կիրակի օրերը, երբ դպրոցը փակ կ'ըլլար, արշաւանքներ կը կազմակերպէր ծիրանի, կեռասի, նուշի ու զանազան պտուղներ յափշտակելու համար: Իրենք էին որ կը ճաշակէին առաջին բերքը :

Իմ նոր բարեկամիս՝ Իւպէրի ինծի տըւած խոստումին վրայ առաջին գործս կ'ըլլայ տեսնել Շէկ Միքէն խստօրէն, պատուիրել որ նշենիիս չմօտենան ալ :

— Հոս եկուր, Միքէ:

— Ի՞նչ կայ, պարոն, քէմո՞լ:

— Ինծի նայէ, Միքէ, թէմոլը ուրիշ առթիւ: Այսօր շատ կարեւոր պատուէր մը ունիմ քեզի ու խումբիդ: Կը պահանջեմ, որ, այսուհետեւ Իւպէրի մենաւոր նշենիին ձեռք չզարնէք :

— Շատ աղէկ, պարոն :

— Պատուիրէ, նաեւ խումբիդ բոլոր անդամներուն ալ: Իւպէրը այդ նշենին ինծի նուիրեց : Իմ նշենիս է այլեւս :

— Այդ ի՞նչպէս եղաւ, որ, պարոն :

— Ինչպէս կ'ուզէ թող ըլլայ, Միքէ : Ատիկա ձեր գիտնալիք բանը չէ: Ան իմ նշենիս է այսուհետեւ: Եթէ ան կողոպտուի, անգամ մըն ալ նամակադրոշմի երես չես տեսներ:

— Այդ մասին անհոգ եղիր, պարոն: Ալ անոր մօտեցող մը չի կրնար ըլլալ քանի որ քու սեփականութիւնդ դարձեր է :

... Ուրեմն, այգեպան Իւպէրը նշենին ինծի նուիրեց : Այսինքն, ես սեփական ծառ մը ունիմ հիմա, թէեւ չունիմ բունիկ մը, ոչ ալ ոտնակոխ մը հող, այս փչելիք աշխարհին վրայ:

Այսուհետեւ ,ամէն աշնան՝ նուշի եղանակին, ես պատիւ պիտի ըլլամ այն, առանց վախի ու համարձակ զգալ մեր՝

ՏՈՄՍԵՐ

ԹԱՓԹՓԱԾՈՒԹԻՒՆ

★

Աչքիս առջեւն է «Քանկրէչնըլ Րէքըր»ի Յուլիս 28ի թիւը, որուն էջերէն անգամ մը եւս կըստուգեմ որ խորհրդարանը վճռապէս մերժած է քանի մը հազար Հայեր եւս Ամերիկա բերել տալու առաջարկը: Այս լուրը, «Յառաջ»ի մէջ դըրուած էր:

Մէսէչուսէց նահանգին ներկայացուցիչներէն Տիկին Իտիթ Նորս Բաճըրս Յուլիս 28ին, երբ օրակարգի վրայ էր 240 հազար տարագիրներու վերաբերեալ օրինագիծը, կ'առաջարկէ բարեփոխել այս վերջինը եւ արտօնել տասը հազար Հայերու եւ երկու հազար հայ որբերու մուտքը: Ժողովականները կը մերժեն՝ հակառակ Տիկին Բաճըրսի սրտառուչ բառերուն:

— Արդարութիւնը կը պահանջէ որ Հայերն ալ օգտուին այս օրէնքէն ... Անոնք էին որ հալածուեցան Առաջին Աշխարհամարտին եւ տառապեցան Երկրորդ պատերազմին եւ մինչեւ այսօր ալ կը քաշեն ... Մի մոռնաք, ամէնքս ալ օտարականներէ սերած ենք եւ գաղթականներու շառաւիղներն ենք...

Տիկին երեսփոխանին բանաձեւին կը յաջորդեն 140 հեռագիրներ, որոնք ղըրկուած էին Պոսթընի եւ արուարձաններու Հայերէն: Իրականին մէջ, ղրկուած են միայն տասը հեռագիրներ, որոնք կրկնըւած են 16, 18, 20 անգամ:

Ո՞վ նախաձեռնարկ եղած էր այս աշխատանքին — «Մէսէչուսէցի հայ – ամերիկեան հանրապետական ակումբ»ը:

Գնահատելի է Ակումբին թափած ճիգը: Սրտանց կը շնորհաւորենք խրանդամները:

Եթէ տրուած լուրը անճիշդ չէ, Ակումբը, որ համազգային հիմնարկութիւն մը չէ, գործի սկսած է յուլիս 23ին, այսինքն օրինագծին քննութենէն միայն հինգ օր առաջ: Շնչասպառ դիմում մը կատարուած է Տիկին երեսփոխանին, որ հապճեպով խմբագրած է իր բանաձեւը:

Բնականաբար, հինգ օրուան մէջ աւելի աւելին ընելու հնարաւորութիւն չկար: Հեռագիրներուն միօրինակութիւնը եւ անխնամ խմբագրութիւնն իսկ ցոյց կուտան թէ «ժամանակ չկար»: (Զհասկցանք թէ ինչու 16 հեռագիրներու տակ դրուած է «աչքդ լոյս»: Որո՞ւն աչքը լոյս: Տիկին Բաճըրսի՞ն: Երեւի ստորագրողները ըսել կ'ուզէին «բարի յաջողութիւն» ...:

Այս պատմութիւնը չապացուցանե՞ր թէ Ամերիկահայ գաղութը ամէն բան մատին ծայրովը բռնած է ու այսքան կարեւոր խնդիր մը ձգուած է պատահականութեան:

Եթէ այսինչ անձը, այնինչ անձին հեռաձայն ըրած չըլլար թէ «եկուր, դիմում մըն ալ մենք ընենք մեր եղբայրներուն համար», Տիկին երեսփոխանը իր բանաձեւը ներկայացուցած պիտի չըլլար ...

Երեւակայեցէք, ուրեմն, թէ ուր հասած է մեր անկազմակերպութիւնը: Ահաւասիկ, քառորդ միլիոնի հասնող գաղութ մը, որ կեդրոնական մարմին մը չունի՝ ամբողջ ազգը շահագրգռող հարց մը իր օրակարգին վրայ բերելու համար:

Այս տեսակ դիմումներ ընդհանրապէս արդիւնաւոր կ'ըլլան, երբ նախապէս աշխատանք թափուած է պատկան պաշտօնատուներէն ներս: Ով գիտէ որքան խնդացած են մեր խեղճութեան վրայ ..

Կը կրկնենք — ծափի մը արժանի է Ակումբը, բայց ո՞վ պիտի համարձակէր ծափահարել ազգին թափթփածութիւնը ..

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

•

ՄԱՐՍԷՅԼ, 25 Օգոստոս.— Ինչպէս յայտարարուած էր «Յառաջ»ի մէջ, Համախորհրդեցիական Միութեան Ֆրանսայի շրջանի 13րդ պատգ. ժողովը տեղի ունեցաւ 15–16 Օգոստոսին Սէնթ Անթուանի մէջ:

Հակառակ տիրող գործադուլին, պատգամաւորներուն 80 առ հարիւրը ներկայ էր եւ ժողովը կըցաւ իր օրակարգն ու ժամանակացոյցը անփոփոխ պահել:

Նախկին Կեդր. վարչութեան նախագահը բարի գալուստ մաղթեց բոլոր ներկաներուն եւ իր կազմին հրաժարականը ներկայացնելով առաջարկեց դիւանի մը կազմութիւնը, վարելու համար ժողովի աշխատանքը: Մարսէյլի ներկայացուցիչ Պ. Կ. Կիւմիւշեան ընտրուեցաւ նախագահ, իսկ Կառաանի պատգամաւոր Պ. Գ. Գալուստեան ժողովի քարտուղար:

Բոլոր մասնաճիւղերու պատգամաւորները ունէին օրինաւոր լիազօրագիր եւ իրենց գործունէութեան նիւթական ու բարոյական գործունէութեան զեկուցումները:

Ժողովը տեւեց մէկուկէս օր, խաղաղ ու համերաշխ մթնոլորտի մը մէջ եւ տրուած լուսաբանութիւնները եւ մտքերու փոխանակութիւնը որեւէ տարակարծութիւն չթողուցին:

Եթէ Միութենէն դուրս շատ հիւր չունեցանք, գործադուլին վերագրելու է այս պարագան: Սակայն եւ այնպէս ոչ – անդամ հայրենակիցներ տեսան որ մեր գործունէութիւնը յստակ ու պայծառ է, բոլորին մատչելի եւ համակրանքով արտայայտուեցան այս մասին:

Բոլոր որոշումները տրուեցան միաձայնութեամբ կամ բացարձակ մեծամասնութեամբ:

Նախկին Կեդր. վարչութեան եւ մասնաճիւղերու տարեշրջանի գործունէութիւնը գոհացուցիչ եւ գնահատութեան արժանի նկատուեցաւ Պատգ. ժողովին կողմէ:

Բոլոր այժմէական եւ Միութիւնը հետաքրքրող հարցերը ժողովականներու դատաստանին ենթարկուեցան լրիւ բացատրութիւններով:

Նախկին Կեդր. վարչութիւնը տարուան մը համար վերընտրուեցաւ նոյնութեամբ:

Կիրակի կէսօրին, 16 Օգոստոս, ժողովը իր օրակարգը սպառած ըլլալով, Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղը ժողովականներուն ի պատիւ ճաշ մը տուաւ եւ կէսօրէն վերջ կերուխում ու խրախճանք վերջակէտը դրին 13րդ պատգ. ժողովին:

Մասնաւոր շնորհակալութեան արժանի են Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի անդամները եւ իրենց տիկինները ընդհանրապէս, իսկ Տիկիններ Նաճարեան եւ Մարտիկեան մասնաւորաբար:

Խնջոյքի ընթացքին եղան երգ, պար, արտասանութիւն եւ մաղթանքներ բոլո–

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ այցելած է Եգիպտոսի առաջնորդ Մամբրէ արք. որ միեւնոյն ատեն կը վարէ յունահայ գաղութին առաջնորդութիւնը: Օգոստոս 15ին Սելանիկ հանդիպելով, Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ քահանայ ձեռնադրած է Ա. Բաբաղամեանը եւ սարկաւագութեան աստիճան տուած է դպիրներ Պ. Խորխոռունիի, Կ. Գալֆայեանի եւ Վ. Աւետիսեանի: Ժողովուրդը առաջին անգամ տեսնելով քահանայական ձեռնադրութիւն, յուզումով հետեւած է արարողութեան ընծայացուն կը չուած է տէր Մատթէոս: Առաջնորդը յունահայ գաղութին խոր վիշտը յայտնած է Յունաստանի երկրաշարժի վերջին աղէտին առթիւ եւ կոչ ըրած յունահայութեան գործնապէս ապացուցանել իր երախտագիտական զգացումները, լայնօրէն մասնակցելով հանգանակութեան: Կոչ ըրած է ժողովուրդին բոլորուիլ ազգային եկեղեցիին շուրջ եւ զօրավիգ կանգնիլ Թաղ. խորհուրդին: Շեշտած է հայ մայրերուն դերի մասին հայ ընտանեկան յարկերէն ներս: Այցելած է նաեւ եկեղեցիին յարակից նորակառոյց շէնքը գնահատելով այս ազգօգուտ գործը: Ցետոյ այցելած է Սելանիկի մետրապոլիտ Բանտելէյմոն արք.ի հայ համայնքին ցաւակցութիւնները յայտնելով երկրաշարժի աղէտին առթիւ եւ շեշտելով թէ բոլոր Հայերը լայնօրէն պիտի մասնակցին հանգանակութեան: Մետրոպոլիտը խոստացած է թարգմանը հանդիսանալ հայ ժողովուրդի անկեղծ զգացումներուն կուսակալ Պ. Սթրաթոսի:

Մամբրէ արք. այցելած է նաեւ շրջանները Գոմոթինի (Կիւմիւլճինա), Քսանթի, Տիտիմոթիքա, Ալեքսանդրապոլիս, (Տէտէ Աղաճ) եւ Գավալա:

× Աթէնքի մէջ, առաջնորդը այցելած է կրօնից եւ կրթական նախարար Պ. Գալլիասին եւ արժանացած սիրալիր ընդունելութեան: Իր երկրորդ այցելութեան ատեն առաջնորդը յուշագիր մը յանձնած է գաղութին վերաբերեալ հարցերու մասին:

× Աթէնքի թերթերը կը գրեն թէ Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեան կէս միլիոն Ֆրանք նուիրած է Յունաստանի աղէտեալներուն: «Քաթիմէրին» թերթին թղթակիցը հայ միլիոնատէրը կը կոչէ «Ծանօթ հելլենասէր Հայ»:

այս ընթացքէն: Հացին պատառը բերնին մէջ անշարժ մնաց: Կարծես ծամելու կարողութիւնը կորսնցուց եւ աչքերը կնոջ կողմը յառելով բաներ մը մըլտաց: Բաները մինչեւ ականջս չհասան: Շատ հաւանաբար ըսաւ.

— Կարելի՞ է այս աստիճան արհամարհել ուրիշը, հոգ չէ թէ «քլոշառ» մը ըլլայ ան: Աւելի քաղաքավար ձեւ մը չկա՞ր դժգոհութիւն յայտնելու համար:

Եւ սկսաւ դարձեալ ծամել առանց գիտնալու թէ անօթի է թէ ոչ, այնքան խռոված էր սիրտը:

ՎԱՀՐԱՄ ՄՈՍԿՈՖԵԱՆ

ԱՐԵՒՏՄԵԱՆ ՃԱԿԱՏԻ սպարապետը, զօր. Կրուէնթըր, Տանըմարքա գնաց, քննական պտոյտ մը կատարելու համար: Այս առթիւ կրկին փչեցուց թէ Ռուսերը կը շարունակեն վերազինուիլ եւ թէ Խ. Միութիւնը ցարդ որեւէ հիմնական զինաթափում չէ կատարած: Հետեւապէս, իրենք ալ պարտաւոր են արթուն կենալ, առանց թուլցնելու պաշտպանութեան ճիգերը: Իր կարծիքով, յառաջիկայ երկու տարիները հաւանաբար աւելի տաժանելի պիտի ըլլան Ատլանտեանի զինակիցներուն համար քան առաջին երկուքուկէս տարիները:

ԻՏԱԼԱՑԻ ԺԱՄԿՈՉ ՄԸ երկու աէրտէրներու վրայ յարձակելով, մէկը սպաննեց, միւսն ալ ծանրապէս վիրաւորեց: Հոմէն վաթսուն քիլոմեթր անդին: Ձերբակալուած ատեն յայտարարեց թէ չարաչար կը չահագործէին զինքը եւ թէ «կ'ուզէր կարելի եղածին չափ շատ քահանաներ սպաննել»:

ըին կողմէ: Փարիզաբնակ հայրենակիցներ Տէր եւ Տիկին Գարագաշ իրենց երգ ու նուագով խանդավառ մթնոլորտ մը ստեղծեցին:

Կիրակի իրիկուն ուշ ատեն իրարմէ բաժնուեցանք, ժամադրութիւն տալով յաջորդ տարուան համար, ուրիշ քաղաքի մը մէջ:

Ա. Ա.

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

— ՊԱՐՈՆ Ամրակում, վաղը՝ ըստ մեր որոշման, առաւօտէ պտոյտի կ'երթանք գետի մեծ ակը: Ես՝ միս, պտուղ, հաւկիթ եւ հաց առի: Դուն ի՞նչ պիտի բերես:

— Ես ալ բարեկամս կը բերեմ ...

գիւղին վերեւի մենաւոր նշենին երթալու:

Ամէն գարնան, երբ տաք արեւը գայ, ան սպիտակ ծաղիկներ պիտի բանայ: Պիտի հագուի – սքուի նոր հարսի մը պէս: Կամ՝ կճեպներէն, խճուճներէն հանուած բամպակի ծուէններ պիտի ցանցնէ:

Ու ես, անհամբեր պիտի սպասեմ աշնան: Դեղնաւուն բաշերով եղանակին: Ու երբ ան այլեւս հասունցած, միջուկ կապած ըլլայ՝ կիսաճկոյթ, պիտի քաղեմ ու տուն բերեմ:

Այն ատեն, երբ՝ կարմրագոյն տաշտիկը ցուցադրելով խնդայ, երեսիս, ես՝ հասակիս ցած առջեւը պիտի ըսեմ. — Իմ աղուորիկ նշենիս:

Ու այլեւս, անգամ մըն ալ, գողն ի գող, հեւասպառ պիտի չչուլլուիմ հաստակն ի վեր: Այլ՝ հանդարտօրէն ոտքերս պիտի տեղաւորեմ ոտնակին ոստերուն եւ, իւրաքանչիւր ճիւղի մէկ մէկ բռունցք պիտի տամ, ղողացնելով ու սրսփացնելով պիտի մերկացնեմ զայն:

Այն ատեն, նուշերը փթր փթր պիտի փրթին իրենց ցամքած ու թուլցած կոթուններէն ու պարելով պիտի իյնան վար, պիտի պառկին՝ կողիկներուն վրայ:

Այժմ, բոլոր գիւղացիները, ու նաեւ արար – աշխարհ գիտէ, գիտէ որ այդ մենաւոր նշենին ինծի կը պատկանի: Իմ նշենիս է, այգեպան Իպէւին նուէրը:

(4) ՆԵՐՍԷՍ ՇԻՆԱԿԱՆ

(Վերջ)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (4)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Ահաւասիկ ես քեզի կուտամ իմաստուն եւ խոհուն սիրտ, այնպէս որ նման ոեւէ մէկը եղած չըլլայ քենէ առաջ եւ քեզ նըման մէկը չծնի քենէ ետքը:

Այսպէս ըսաւ Աստուած Սողոմոնի, եւ անոր խօսքին համաձայն թագաւորը գիտցաւ տիեզերքին կազմութիւնը եւ տարրերու գործողութիւնները, ըմբռնեց ժամանակներու սկիզբը, վախճանը եւ ընթացքը, թափանցեց դէպքերու յաւիտենական աւեծումի եւ ոլորապտոյտ կրկնութիւններուն: Բիբղոսի Ագրայի, Սարգոնի, Բորսիպայի եւ Նինուէի աստղագէտներուն քով սորվեցաւ հետեւիլ աստղերու դիրքերու փոփոխութեան եւ տարեկան շարժումներուն: Ճանչցաւ նաեւ բոլոր կենդանիներուն բնութիւնը եւ կրնար կռահել գազաններու զգացումները. կը հասկնար հովերու ծագումը եւ ուղղութիւնը, բոյսերու այլազան յատկութիւնները եւ բուժարար խոտերու ուժը:

Մարդկային սրտին գաղտնիքները խոր ջուրի կը նմանին, — իմաստուն Թագաւորը անոնց մէջ եւս թափանցելու կարողութիւնը ունէր: Մարդոց խօսքերուն եւ ձայնին մէջ, աչքերուն մէջ, ձեռքերու շարժումներուն մէջ եւս ան յստակօրէն կը կարդար հոգիներու ամենասքօղուած խորհուրդները, ինչպէս գիրերը բաց գիրքի մը մէջ: Այդ պատճառով ահա Պաղեստինի բոլոր ծայրերէն բազմաթիւ մարդեր կուգային իր մօտ դատ ու դատաստան խնդրելու, խորհուրդ, օգնութիւն կամ վէճի մը լուծումը հայցելու ինչպէս նաեւ անհասկնալի երազներու եւ նշաններու բացատրութիւնը լսելու: Եւ բոլորը կը հիանային Սողոմոնի պատասխաններուն խորութեան եւ նրբութեան վրայ:

Երեք հազար առակ յօրինեց Սողոմոն, հազար եւ հինգ հատ ալ երգ: Այդ ամէնը գրել կուտար Սիվայի որդոց՝ Ելիքովերի եւ Աքիայի, որոնք հռչակ ունէին իբրեւ տաղանդաւոր եւ արագագիր դպիրներ, իսկ վերջէն ինք կը բաղդատէր իրարու հետ երկուքին գրածներն ալ: Միշտ իր միտքերը կը վերածէր ընտրելագոյն արտայայտութիւններու, որովհետեւ չնորհալի խօսքը կը նմանի ոսկեայ խնձորի մը թափանցիկ սարդիւնէ շինուած դաւաթի մը մէջ, այդ պատճառով ալ իմաստուններու խօսքերը սուր են ինչպէս ասեղը, հաստատ են ինչպէս զարնուած գամը. ու անոնց բոլորին հեղինակները մէկ հովիւ է: «Խօսքը — կայծ մըն է սիրտի շարժումին մէջ», — կ'ըսէր Թագաւորը: Ու Սողոմոնի իմաստութիւնը բարձր էր Արեւելքի բոլոր որդիներու իմաստութենէն եւ Եգիպտացիներու բովանդակ գիտութենէն: Եւ սակայն մարդկային սովորական իմաստութեան գեղեցկութիւնը սկսեր էր արդէն ծանր գալ անոր, եւ չունէր այլեւս իր նախկին արժէքը Թագաւորին համար: Անոր անհանգիստ եւ քննասէր ոգին ծարաւի էր այն վերին իմաստութեան, զոր տէրը իր ճամբուն վրայ ունէր իր բոլոր ստեղծագործութիւններէն առաջ, ի սկզբանէ անտի, երկրագունդին ծագումէն առաջ: Սողոմոն ծարաւի էր այն իմաստութեան որուն մեծ արուեստագէտն էր ան, այն միջոցին, երբ անդունդներուն վերեւ շրջագիծ կ'անցնէր: Ու Սողոմոն չէր գտներ այդ իմաստութիւնը:

Ուսումնասիրեց Թագաւորը Քաղդէացիներու եւ Նինուէացիներու մոգերու ուսմունքները. Արիգոսի, Սայիսի եւ Մեմփիսի աստղաբաշխներու գիտութիւնը, Ասորեստանի կախարդներու եւ քուրմերու, Բակտրիոյ եւ Պերսեպոլիսի գուշակներու գաղտնիքները, — ու համոզուեցաւ թէ անոնց ամէնուն գիտութիւնները մարդկային էին:

Ան իմաստութիւն կ'որոնէր նաեւ հին դարերու հեթանոսական հաւատալիքներու մէջ, ուստի եւ կը յաճախէր մեհեանները եւ զոհ կը բերէր աստուածներուն:

Շար.

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ ԱՆՀԵՏԱՑԱՒ

Սիլվէն Կիւմիւշեան անուն հայ երի– տասարդ մը, 26 տարեկան, ամիս մը անձնասպան եղաւ եղերական պայման– ներու մէջ, [illegible]:

Հրապարակուած տեղեկութեանց համա– ձայն, դժբախտ երիտասարդը, "որ հաշուակալի պաշտօն կը վարէր գործա– րանի մը մէջ (Նանթէռ) եւ որ դեռ նոր վերադարձած էր զինուորութենէ, նշան– ուած էր Օր. Էլէն Կրոզի հետ: Աղջիկը 22 տարեկան էր եւ 60 տարեկան մօրը հետ կը բնակէր Քոլոմպ – ի [illegible]: Իրարու հետ ծանօթացած էին պարահանդէսի մը մէջ եւ աղջիկը համաձայնած [illegible] Դանիէլ Ժելէնի կը նմանցնէր իր սիրա– կանը: Այդպէս ալ ներկայացու– ցած էր իր մօրը: Տեղական թերթերը, ո– րոնք իր պատկերն ալ հրատարակած են, կ'ըսեն թէ դիւրագրգիռ, ցասկոտ բնաւո– րութիւն մը ունէր:

Արդ, աղջիկը վերջերս կը յայտնէ թէ նշանտուքը խզուած է: Երիտասարդը կ'ուզէ վերջին տեսակցութիւն մը ունենալ: Ուս– տի անոր բնակարանը կ'երթայ կիրակի առտու: Մայրը կ'ըսէ թէ Էլէնը տունը չէ եւ կը պատուիրէ որ յաջորդ օրը գայ: Տղան ամբողջ գիշերը կը թափառի: Ե– րեքշաբթի առտու դուռը զարնելով ներս կը մտնէ: Տիկինը Կրոզ, որ դուռը կը գոցուէր, յանկարծակիի կուգայ: Տղան առանց բառ մը արտասանելու ատրճանա– կը կը պարպէ եւ կինը գլուխէն զարնուե– լով կը մեռնի: Ատրճանակի ձայնին վրայ աղջիկը վազելով կուգայ. Սիլվէն նորէն կը պարպէ ատրճանակը, ծանրապէս վի– րաւորելով Էլէնը: Յետոյ վերջին գնդակ մը կը պարպէ իր գլխուն:

Տեղական թերթ մը կը գրէ թէ Սիլվէն 15 օր առաջ փորձած էր խեղդել աղջիկը:

Այս ողբերգութեան առթիւ, մեզի կը տեղեկացնեն թէ դժբախտ երիտասարդը տաժանելի մանկութիւն մը ունեցած է ըն– տանեկան պարագաներու հետեւանքով ո– րոնք մեծապէս ազդած են իր նկարագրին վրայ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ կուսակցական պաշտօնա– թերթը, «Փրաւտա» խստօրէն կը քննա– դատէ վարչական իշխանութեանց աշխա– տելու ձեւերը եւ կը ծանուցանէ թէ նա– խարարական խորհուրդը որոշած է, [illegible] Սեպտ. 1էն սկսեալ, պետական պաշտօնատուները պիտի աշխատին ժամը 9էն 19, մէկ ժամ դադար ունենալով ճաշի հա– մար — 2. Տեղական վարչութիւնները ժամը 10էն 19, նոյնպէս մէկ ժամ դադա– րով [illegible] 2–3 ժամ կ'ունենային, եւ գործերը իրարու վրայ կը դիզուէին:

ՏԱՔԵՆ ԿԸ ՄԵՌՆԻՆ Մ. Նահանգներու կարգ մը շրջաններուն մէջ, ուր ջերմա– չափը 100-107 կը ցուցնէ (Ֆարէնհայթ): Արդէն իսկ մեռած են 28 հոգի միայն Նիւ Եորքի մէջ: — [illegible] Փարիզի մէջ:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ընտրու– թեանց առթիւ, [illegible]

ՔՈՒԲԱՅԻ [illegible] 16 պե– տութիւններ [illegible] Մ. Նա– հանգներուն [illegible]

ՄԱՐՇԱԼ ԺՈՒԻՆ, Կենր. Եւրոպայի հրամանատարը, [illegible]

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԴԷՄ «պայքար» մը սար– քելու համար [illegible]

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ կը վտանգեն Եգիպտո– սի հողագործական շրջանները [illegible] 1946էն ի վեր:

ԹՐՔԱԿԱՆ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵՆԷ ՎՏԱՐՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐ

Թուրքիոյ պաշտօնաթերթը վերջերս հրատարակեց հպատակութենէ վտարուած Հայերու ցանկը: Մաս – մաս կ'արտատպենք Պոլսոյ թերթերէն (6 Օգոստ.) —

Սուրէն Համբեան (ամերիկ.), Ալիք– սան Պալապանօղլու (Փրանս.), Արթին Մու– թաֆեան (անգլ.), Արթին Անամաղօղլու (Հէթումեան) (Ցորդան.), Միհրան Թաթարեան Նուպար (Փրանս.), Յովսէփ Շահինեան (Փրանս.), Անժէլ (Զապէլ) Ալեքսանեան (ամերիկ.), Քոլըյ Նուպար Ժերմէն (ամերիկ.), Գրիգոր Կարապետ Պօղոսեան (Փրանս.), Զապէլ Թորոսեան (Օհանեան) (Ցորդան.), Սիրանոյշ Զէյ– թունեան (Փրանս.), Սոսինա Փէրչեան (Սուրիա), Զապէն Յովսէփ Երզէք (Փրանս.), Զարեհ Աչոտ Նալպանտեան (Փրանս.), Գառնիկ Ասլանեան (Փրանս.), Յարութիւն Քէչեան (Փրանս.), Ավետիս Տէր Յակոբեան (Փրանս.), Ղուկաս Գարբիսեան (ամերիկ.), Վարվառէ Սեր– վարդ (Փրանս.), Նորայր Ժիրայր (Փր– անս.), Նուպար Տիգրան Սարաֆեան (Փրանս.), Յակոբ Թաշճեան (Փրանս), Արամ Ճինեան (Փրանս.):

(Շար.)

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Կը խնդրենք բոլոր բաժանորդներէն եւ գործակալներէն որոնք տակաւին հաշիւ– ները ուղին, փութացնել իրենց վճարում– ները: Երկարատեւ գործադուլը դժուարին կացութեան մը մատնած է Յառաջը – թերթը, որ ամէն զոհողութիւն յանձն ա– ռաւ, թերթին հրատարակութիւնը ա– պահովելու համար անընդհատ:

Օգոստոս 6էն սկսեալ բաժանորդներու թերթերը [illegible] յանձնուած են եւ նոյնպէս պիտի ստացուին:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— [illegible]

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Յ. Դ. [illegible]

ԳՆԵԼ ԵՒ ԿԱՐԴԱԼ
ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ
(Դիմելով հայ գրավաճառներուն)

ՅՈՒՇԱՄԱՏԵԱՆ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒ– ԹԵԱՆ (1890 – 1950) Հրատ. Հ. Յ. Դ. Բիւրոյի: 636 էջ: Ընտիր տպագրութեամբ եւ պատկերազարդ: Տպ. «Հայրենիք»:

Հ. Յ. Դ. ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿ (1890 – 1950), կազմեց՝ Ս. Վրացեան: 265 էջ: Տպ. «Հայրենիք»: Պատկերազարդ:

ԻՄ ԾԻՒՇԵՐԸ, Վահան Փափազեան: Ա. Բ. հատոր: Երկու ստուար հատորներ, պատկերազարդ:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ, Հրատ. Կենր. Կոմիտէի, Փարիզ:

ԴԻՊՔԵՐ ՀԱՅ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐ– ԺՈՒՄԻՆ Գ. Լազեան: 400 մեծադիր էջ: Պատկերազարդ: Տպ. «Բոստոն»:

ԳԻՐԱԿԱՆ ԳՈՀԱՐՆԵՐ միջնադարեան աշխարհաբար գրականութեան եւ ժողո– վրդական բանահիւսութեան: Կազմեց Կ. Սասունի: 524 մեծադիր էջ: Հրատ. Հա– մազգային ընկերութեան: Տպ. Պէյրութ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալան– ս ԽՇրջ. կոմիտէին:

Այս կիրակի, Սէն Փէրէի Մայրապետ– ներու զովասուն ծառաստանին մէջ, ա– ռաւօտէն մինչեւ իրիկուն:

Մասնակցութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Արտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ եւ անակնկալներ:

Ճոխ պիւֆէ, զովացուցիչ ըմպելիներ: Գիները դիւրամատչելի:

Սովորական օթօպիւսներէ զատ, ամէն քսան վայրկեանը անգամ մը ձրիաբար փոխադրութիւն ինքնաշարժերով, որոնք տրամադրուած են երկու ընկերներու կող– մէ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Միլոյեան, Հարուստեան եւ Քիլիբեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ այս կի– րակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, (15 ռիւ Ժան Կուժօն) ի յիշատակ

ՏԻԿԻՆ ՈՎՍԱՆՆԻԿ ՄԻԼՈՅԵԱՆԻ

(Ծնեալ Հարուստեան, Մեծ Նոր գիւղացի) մահուան տարելիցին առթիւ: Կը հրաւիր– ուին իր յիշատակը յարգողները:

INDUSTRIELS, COMMERÇANTS, PARTICULIERS

Pour toutes vos assurances
Consultez un professionnel

A. AGLAGHANIAN

49, Rue Rivay
Levallois-Perret. — Tél. : PER. 53-97
Ecrire ou téléphoner pour rendez-vous

ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԻ ՓՆՏՌԷՔ
ԵՐԲ ՍԱՍՈՒՆԻՆ ԿԱՅ
31, RUE d'ALEXANDRIE
Métro Sentier, Réaumur et St. Denis
Tél. GUT 92 - 65

Արեւելեան թէ եւրոպական ձեր բոլոր ուզած համադամ կերակուրները, անուշեղէնները, ըմպելիները, աղանդերները:
ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԵԱՄԲ
եւ
ՇԱՏ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻ – ՆԵՐՈՎ:
Նոր գիներ
Articles polichinelles-ի համար:
Միակ հասցէն՝
BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր– ները՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30– ին, Աճարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրա– կարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ԿՐԸՆՈՊԼ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայր– եան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ շա– բաթ 5 Սեպտ. ժամը իրիկուան 9ին: Կա– րեւոր օրակարգ:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 17ին: Արձանագրու– թեան համար դիմել վարժարան հինգ– շաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12:

Հեռաձայն Ռէնսի 172

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին հա– մար լաւ խոհարարուհի մը (կամ խոհա– րար) որ լաւ կերակուր եփել գիտնայ: Գոհացուցիչ պայմաններ:

Դիմել վարժարանը, Պուլվառ տիւ Նոռ, Լը Ռէնսի:

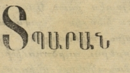
PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS
SOCIÉTÉ ARMIN
PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:
Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստա– ւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

ՁԵՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ
ԴԻՄԵՑԷՔ՝
Ս. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ
68, Rue Nationale, MARSEILLE
(Face Rue Parmentier)
Téléphone : Colbert 33 - 22
ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ (Ֆուռնիթիւռ), ԱՍՏԱՌ, ԹԵԼ, ԴԵՐՁԱՆ, ԿՈՃԱԿ, ԵՒ ԱՅԼՆ:
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ԱԲԳԴԵԶԷԸԹԺԻԼԽԾԿՀՁՂՃՄՅՆՇՈՉՊՋՌՍՎՏՐՑՒՓՔՕՖԱԲԳԴԵԶԷԸԹԺԻԼԽԾԿՀՁՂՃՄՅ

Տպարան

Կը յանձնարարենք առեւտրական ձեր բոլոր տպագրեալ թուղթերուն համար «Արաքս»ը:

★

Նամակի թուղթ, Պահարան, Քարթ, Հաշուեցոյց եւն. Գիրքերու հրատարակութիւն՝ հայերէն, ֆրանսերէն եւ անգլիերէն:

Ճաշակով ու վայելչօրէն տպագրուած թուղթ մը՝ լաւագոյն ներկայացուցիչն է ձեր առեւտրական Տան:

46, RUE RICHER - PARIS (9e) ● PRO. 05-73

ՓՕՃՓՎՑՅՏՒՈՍՇՆՃՍՉԴՑՂՋՓՕՃՓՎՑՅՏՒՈՍՇՆՃՍՉԴՑՂՋՆՃՀԿՁՊԼՎՓԺՃՂՑԳՆԵԺՌ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամսեայ 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՈՒՐԲԱԹ 4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • VENDREDI 4 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7158 | խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2569

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՔՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

•

Տունը մնացած պառաւներ կան որոնք օրը իրիկուն կ'ընեն յօրանջելով, ղառանցելով, զրպարտելով :

Օրուան բոլոր ժամերուն, անոնք միշտ ալ առիթ մը կը գտնեն, հարեւանին միսը ծամելու եւ պաղչկելու համար :

Մանաւանդ, եթէ իրենք չուքի մէջ մնացած են, իսկ հարեւանը կը բանի եւ կը փայլի :

Այսպէս ալ ռամկավար խմբագիրները :

Հազուադէպ է որ անոնք որ եւ է ազգային - քաղաքական խնդիր քննած ատեն քսութիւն մը չսահեցնեն Դաշնակցութեան դէմ :

Ամէնէն չափաւորն ալ անպատճառ մազձ եւ թոյն պիտի խառնէ, ուշադրութիւն գրաւելու համար :

Կա՛մ սուտ մը պիտի գլորէ: Կա՛մ պիտի խեղաթիւրէ, եւ կամ իրար պիտի խառնէ Դաշնակը եւ... Թուրքը :

Վերջին զէնքն է այս՝ ձախաւեր ձախին եւ սմսեղուկ աջին համար :

Բութ, չատոնց ժանգոտած դանակ մը, որ երբեմն կը նորոգուի, բայց միշտ ալ կը ձոնչէ:

Եւ, իրենց չար բախտէն, ամէնէն առաջ գործածողին ձեռքերը կը վիրաւորէ :

Ո՞ր մէկ փաստը յիշել :

Ռամկավարներուն Պէյրութի պաշտօնաթերթը, «Զարթօնք», վերջերս շարք մը խմբագրականներ հրատարակեց — «Խորհրդածութիւններ Լիբանանի երեսփոխանական ընտրութեանց առթիւ»:

Խմբագիրը կը խօսի նաեւ քաղաքական հոսանքներու եւ անոնց գործունէութեան մասին:

Աչքի առջեւ ունինք թիւ Թ. խմբագրականը: Թուականն ալ 9 (Օգոստ.):

Համայնագէտ խմբագիրը կ'ուզէ ապացուցանել թէ Դաշնակցութիւնը «էապէս պատեհապաշտ» կազմակերպութիւն մըն է:

Եւ օրինակներ կը յիշէ սարէն - ձորէն: «Փաստե՛ր» Լիբանանի լեռներէն կամ աւազուտքէն :

Կ'ըսէ թէ Դաշնակցութիւնը «աշխատած է մօտենալ համայնավարութեան»: Յետոյ «մօտեցած է Անգլիացիներուն եւ Ֆրանսացիներուն եւ եղած է անոնց վստահելի կազմակերպութիւնը» :

— «Համաշխարհային երկրորդ պատերազմի ընթացքին մօտէն կապ պահած է նացի և ֆաշիստ պետութիւններուն հետ»:

Իսկ ա՞յժմ, — կարդացէք եւ տարածեցէք ·

— «Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը որդեգրած է նաեւ ամերիկեան «օրիանդացիա»ն, եւ Ամերիկացիներուն բացարձակ վստահութիւնը շահելու համար եւ օգտուելու նպատակով անոնց բարոյական եւ նիւթական ամբողջական օժանդակութենէն, հրաժարած է իր «հիմնական նպատակէն» իսկ, — «Անկախ եւ Միացեալ Հայաստան»ի ծրագրէն, ու յանձն առած է պատերազմի մը պարագային զինակցի՛լ Թուրքիոյ հետ...»:

Ուրիշ գունաւոր խօսքեր եւ բառեր ալ իրարու կցելով, ծուռ - բերան դպիրը «դաշնակ ղեկավարութեան» կը վերագրէ «ազգադաւ եւ հայրենադաւ արկածախնդրութիւններ»:

Կը տեսնէք ո՛րքան արթուն են ռամկավար պահակները:

Ոչ միայն արթո՛ւն են, այլ եւ գաղտնիքնե՛ր ալ գիտեն,— «Դաշնակցութիւնը հրաժարած է Անկախ եւ Միացեալ Հայաստանի ծրագրէն», «ու յանձն առած է պատերազմի մը պարագային զինակցի՛լ Թուրքիոյ հետ ...»:

Այս ահաւոր գաղտնիքը իմանալէ ետք, չարքերուն կը մնայ իրենց դիրքը ճշդել «Դաշնակ ղեկավարութեան» դէմ ···

Փորձենք պահել մեր պաղարիւնը, քանի մը հարցումներ ուղղելով այս նորընծայ պոլիտիկոսներուն :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

10 — 15 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ ԶԵՂՉ ԿԸ ՅՈՒՍԱՆ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

•

ԿԱՐԳ ՄԸ ԲԱՑԱՌԻԿ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ

Նախարարական խորհուրդը առջի օրուան նիստին մէջ յատկապէս զբաղեցաւ ապրուստի սղութեան եւ տնտեսական վերակազմութեան խնդիրներով: Այս առթիւ կարգ մը որոշումներ տրուեցան, որոնց գործադրութեամբ կը յուսան 10 – 15 առ հարիւր զեղչել նպարեղէններու գիները, աւելցնել ժողովուրդին գնելու կարողութիւնը եւ նոր գործադուլներու առաջքը առնել յառաջիկայ հոկտեմբերին երբ կը վերսկսի խորհրդարանին նոր նստաշրջանը :

Տրուած որոշումներուն գործադրութեան համար դահլիճը չորս շաբթուան ժամանակաշրջան մը կը նախատեսէ: Ելմտական նախարարը, Պ. Էտ. Ֆոռ յայտարարեց թէ 10 – 15 առ հարիւր զեղչը իրականութիւն պիտի դառնայ այս շարթու: Կառավարութիւնը յանձն առած է զեղչել կարգ մը տուրքեր, եւ խոստումներ ստացած է շարք մը արհեստապետութիւններէ: Ինչպէս գրած էինք արդէն, առաջին զեղչերը պիտի կատարուին հետեւեալ սննդեղէններուն վրայ, — ձէթ, սուրճ, շաքար, շօքօլա, մարկարին, արմտիք, բրինձ եւն.: Եթէ կամաւոր զեղչերը ուշանան, կառավարութիւնը ուրիշ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ: Ժողովէն վերջ Պ. Ֆոռ յայտարարեց թէ ելմտացոյցին ծախքերն ալ պիտի զեղչուին ինչպէս միսին գինը: «Գիները իջեցնելու համար ձեռք առնուած միջոցները միայն մէկ մասն են տնտեսական վերակազմութեան այն ծրագրին որ պիտի շարունակուի անընդհատ, Սեպտեմբեր ամսուան ընթացքին: Անցեալ ուրբաթ ըսի թէ կառավարութիւնը պէտք ունի պայմանաժամի մը: Կրնայի շաբաթներու մասին խօսիլ, վասնզի գալիք չորս շաբաթներէն իւրաքանչիւրը պիտի յատկացուի ճշգրիտ նպատակի մը: Առաջինը՝ գիներու զեղչն է: Այս առթիւ ձեռք բերուած անմիջական փորձերը պիտի ընդլայնուին, մանաւանդ վերակազմելով միսի շուկան եւ ուրիշ միջոցներ ձեռք առնելով: Երկրորդ շաբաթը պիտի յատկացուի ելմտացոյցին : Գիներու զեղչը եւ պետական ելեւմուտքին կրճատումը իրարու կապուած խնդիրներ են: Յետոյ պիտի ձեռնարկենք տնտեսական ծաւալման գործին : Պիտի ջանամ թեթեւցնել կարգ մը ծախքեր որոնք ծանր կը կշռեն տնտեսութեան վրայ: Վերջապէս ձեռք պիտի առնենք ընկերային միջոցներ որոնք արդէն կ'ուսումնասիրուին: Այդ միջոցները մեր բուն նպատակակէտը կը կազմեն : Այսօր ծանուցուած միջոցները ամբողջութիւն մը կը կազմեն. վասն զի միայն խոր եւ լայն գործողութիւն մը կրնայ ապահովել տնտեսական վերակազմութիւնը »:

Ծրագրուած միջոցներէն մէկն է աւելցնել սովորականէն վար աշխատավարձքը եւ բարեփոխել հանդստեան թոշակի օրէնքը: Կառավարութիւնը այն տեսակէտն ունի թէ աշխատավարձքի ընդհ. յաւելումը ի դերեւ պիտի հանէ իրենց առաջադրած նպատակները: Հաւաքական պայմանագիրներու Գերագոյն յանձնաժողովը պիտի գումարուի Սեպտեմբերի վերջը : Պետական ծախքերու վրայ եւս 10 – 15 առ հարիւր զեղչ մը կը նախատեսուի :

········

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ նախագահը որոշեր է մինչեւ իր պաշտօնավարութեան վախճանը ունկնդրութեան չընդունիլ մարէշալ Ժիւէնը, խորապէս ազդուելով անոր կարգ մը ակնարկներէն :

ԱՆԳԼԻԱ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱՆ Ֆրանսայի վարչապետը, Պ. Լանիէլ եւ արտաքին նախարարը, Պ. Պիտօ, հոկտեմբեր 1ին:

ՉՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ ՀՈԿՏ. 15ԻՆ

•

ԵՐԵՔ ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Արեւմտեան երեք դաշնակիցները Սեպտ. 2ին նոյնիմաստ ծանուցագիրներ ուղղեցին Խ. Միութեան, առաջարկելով Չորսերու ժողով գումարել հոկտ. 15ին, Լուկանոյի մէջ (Զուիցերիա): Երեք ծանուցագիրներն ալ կը պահանջեն օրակարգ անցընել գերմանական հարցը եւ Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագիրը, դուրս ձգելով ուրիշ ամէն խնդիր որուն քննութիւնը կրնայ բարդացնել վիճաբանութիւնները եւ վտանգել ձեռնարկին յաջողութիւնը :

Գերմանական հարցին քննութեան համար երեք դաշնակիցները բացորոշապէս ճշդած են իրենց դիրքը. — ազատ ընտրութիւններ Գերմանիոյ մէջ, իբրեւ միակ միջոցը գոհացուցիչ կերպով լուծելու այդ խնդիրը: Նախ ազատ ընտրութիւններ, որոնցմէ պիտի բխի Գերմանիոյ ապագայ կառավարութիւնը, իբրեւ արտայայտիչը ժողովուրդի կամքին: Այդ ընտրութեանց համար անհրաժեշտ է որ նախապէս համաձայնութիւն մը գոյանայ չորս պետութեանց միջեւ :

Երեք ծանուցագիրները կը յիշեցնեն թէ «իրական յառաջդիմութիւն մը կատարած պիտի ըլլան դէպի խաղաղութիւն եւ միջազգային լարումը պիտի մեղմանայ, եթէ յաջողին անմիջապէս լուծել Գերմանիոյ վերաբերեալ կարգ մը խնդիրներ եւ կնքել Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագիրը : Այս առթիւ կը մերժեն Խ. Միութեան կարգ մը առաջարկները, դիտել տալով թէ նոր դժուարութիւններ կրնան ծագիլ, Ուստի, աւելորդ գտնելով ծանուցագիրներու նոր փոխանակութիւն մը, կը հրաւիրեն Խ. Միութիւնը մասնակցիլ հոկտ. 15ի ժողովին :

× Երեք դաշնակիցներուն հաշտարար առաջարկները մեծ գոհունակութիւն պատճառեցին Աւստրիոյ մէջ :

ԾԱՆՐԱԿՇԻՌ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ. Ֆ. Տըլըս, ծանրակշիռ ազդարարութիւն մը ուղղեց կարմիր Չինաստանի, ըսելով թէ պիտի ստիպուին միջամտել, եթէ չինական ուժեր ղրկուին Հնդկաչին :

Նախարարը այս ազդարարութիւնը ուղղեց ճառ մը խօսելով Ամերիկեան Լեգէոնի համագումարին առջեւ: Ահաւասիկ ամփոփումը. —

1. Քորէայի զինադադարի որեւէ խզում յառաջ պիտի բերէ նոր եւ հաւաքական ձեռնարկ մը այն 16 պետութեանց կողմէ որոնք կռուեցան հարաւ. Քորէացիներու հետ: Այդ պարագային կացութիւնը այնքան պիտի ծանրանայ որ անկարելի պիտի ըլլայ թշնամութիւնները սահմանափակել Քորէայի սահմաններուն մէջ :

2. Մ. Նահանգները Քորէայի հաշտութեան ժողովին պիտի մասնակցին ամենայն ուղղամտութեամբ, սակայն ոչ անսահման ժամանակով : Եթէ ժողովը երեք ամիս երկարաձգուի առանց արդիւնքի մը յանգելու, Մ. Նահանգները պիտի քննեն դիւանագիտական կացութիւնը եւ պիտի քաշուին, երբ համոզուին որ բանակցութիւնները աւելորդ են :

3. Մ. Նահանգները վճռած են Քորէան եւ Հնդկաչինը համարել յարձակման միեւնոյն ճակատին երկու ծայրագոյն մասերը եւ կը յայտարարեն հրապարակաւ :

········

ՄԱՐՈՔԻ խնդիրը դուրս ձգուեցաւ Ապահովութեան Խորհուրդի օրակարգէն, օրինական մեծամասնութիւն գոյացած չըլլալով: Բայց կը մնայ ՄԱԿի ընդհ. ժողովի օրակարգին վրայ :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք ընկեր Հայկ Սէրէնկիւլեանէ 5000 ֆրանք, իր այցելութեան առթիւ :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

*

ՁԲԱՂԻԼ – ՉՁԲԱՂԻԼ

Այս ամառ ալ բազմաթիւ այցելուներ ունեցանք, մասնաւորապէս Միջին Արեւելքէն :

Ընկերներ, բարեկամներ եւ հիւրեր, որոնք պարտք սեպեր էին անձամբ ալ ողջունել *Յառաջ*ը:

Դժբախտաբար շատերուն արձակուրդը գործադուլի շաբաթներուն զուգադիպեցաւ :

Եւ անոնք որ առաջին անգամ Եւրոպա կուգային, տեսան թէ ի՛նչ կը նշանակէ միլիոնաւոր բանուորներու աշխատանքի դադարումը, այս ծով քաղաքին մէջ···

Առջի օր խմբագրատուն մտաւ բարեկամ մը զոր չէի տեսած քառասուն տարիէ ի վեր:

Սովորական հարց – պատասխաններէն ետք, բարեկամս յորդոր մը կարդաց, նոյն մտերմութեամբ ·

— Ջերմապէս կը գնահատեմ *Յառաջ*ի ուղղութիւնը: Միայն թէ լաւ կ'ըլլայ որ չզբաղիք Խ. Հայաստանով: Ոչ թեր, ոչ ալ դէմ :

— Ի՞նչպէս կարելի է չզբաղիլ մեր հայրենիքով, չպարզել անոր չարն ու բարին: Ես կը սպասէի որ հարցնէիք թէ ինչո՞ւ աւելի լայնօրէն չենք զբաղիր :

— Ոչ. լաւ է չզբաղիլ:

— Ձեր ուզածը գաղափարական թե՞րթ թէ *գազեթա* ··· Հայրենիքին անցուդարձը պիտի չարձանագրե՞նք, տեսակէտներ, պահանջներ պիտի չյայտնե՞նք ···

— Ի՞նչ օգուտ: Ոչ կը կարդան, ոչ ալ ի վիճակի են որեւէ պահանջ գոհացնելու:

— Աւելի ուշադրութեամբ կը կարդան, կը հետեւին, քան դուն եւ միւսը : Հայրենիքը անտեսել եւ մեր առտնին գործերով, ներքին վէճերով զբաղիլ՝ կը նշանակէ անջրպետ մը բանալ եւ փութացնել օտարացումը :

— Անոնք մեր լեզուն չեն հասկնար, մենք ալ անոնց քաղաքականութիւնը ···

— Խնդիրը այդքան ալ պարզ չէ: Աւելի լայնօրէն կը խօսինք ուրիշ առիթով մը:

ՎԱՀԷ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆԻ օգնութեան խնդիրը լրջօրէն կը զբաղեցնէ Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը: Նախագահ Այզընհաուըր հրատարակեց զօր. Զահետիի հեռագիրը, որ ստիպողաբար օգնութիւն կը խնդրէր, ըսելով թէ «պետական գանձը պարապ է»: Նախագահը հրատարակեց նաեւ իր պատասխանը, ուր կ'ըսէ թէ «համակրանքով պիտի քննեն իր խնդրանքը»: Կ'ըսուի թէ 30 միլիոնէն մինչեւ հարիւր միլիոն տոլարի վարկ մը պիտի տրամադրեն:—Վերջին լուրերու համաձայն, հետապնդումները կը շարունակուին Թուտէ կուսակցութեան դէմ :

ՓԱՐԻԶ – ՍԱՅԿՈՆ օդանաւին 42 ուղեւորուն մէջ կը գտնուի Ֆրանսայի աշխարհահռչակ ջութակահարը, Ժաք Թիպօ, իր ընկերակցին եւ հարսին հետ : Ինչպէս գրած էինք երէկ, օդանաւը բռնկած էր Պարսելոնէթի մօտ, Ալպեանց Սեմէ լերան գագաթ, երեք հազար մեթր բարձրութեան վրայ, երբ դէպի Նիս կ'երթար, ճամբան շարունակելու համար դէպի Սայկոն: Կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ սովորական ճամբէն շեղած էր :

104 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱԾ ԵՆ տաքէն, Մ. Նահանգներուն մէջ: Ջերմաչափը 36 աստիճան՝ շուքի մէջ :

ԼԱՒՐԵՆՏԻՅ ԲԵՐԻԱ

(ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԻՒ ՄԷԿ ԹՇՆԱՄԻՆ)

... Թերեւս Հայութիւնն իր դարաւոր պատմութեան ընթացքում այնպիսի անողորմ, անգութ եւ դաժան Հայակեր ու Հայակուլ թշնամի չէ ունեցած, ինչպէս Լաւրենտիյ Բերիան: Նա էր որ հայատեաց իր գործելակերպով Հայ եւ վրացի ազգերի միջեւ գոյութիւն ունեցող անվստահութեան եւ թիւրիմացութեան վիհն առաւել խորացուց...: Նրա շնորհիւ էր եւ իր արեւափայլ տիրոջը, որ բոլոր դաշնակից հանրապետութիւնների մէջ Խորհրդային Ռուսաստանում Հայաստանն ամենայետին տեղը գրաւեց ու խորթ զաւակ դարձաւ: «Եթէ անհրաժեշտութիւն լինի բոլշեւիկեան յեղափոխութեան ամրապնդման համար, որ մի ազգ ոչնչանայ՝ մենք չպիտի կանգ առնենք այդ կորուստի առջեւ»: Եւ Հայ բոլշեւիկները զայրացած ու զարմանքով կը հարցնէին «Ինչո՞ւ անպայման յեղափոխութեան նախադն Հայ ժողովո՞ւրդը պիտի լինի» եւ պատասխանը գտնում, որովհետեւ այդպէս են ցանկանում երկու վրացի անարգ ոճրագործներ ու սադիստներ... Հայակեր Ստալինն ու Բերիան: Եւ մէկը ծրագրում էր ու ծածուկ հրահանգում, միւսը յայտնի ու խարերայութեամբ իրագործում ...

Ո՞վ ծրագրեց ոչնչացնել Ալ. Մեասնիկեանին, այդ նշանաւոր համայնավարին եւ լաւ Հային, որին երբ հարցուցին «ինչպէ՞ս պիտի լինի Տաճկահայաստանի գաւառների խնդիրը» — պատասխանեց, «Սահման քաշաց զէնն իւրեանց: Այդ օրն էլ պիտի գայ եւ մենք պէտք է տիրանանք մեր երկրին»:

Ու իր համակովկասեան համայնավարութեան ընդհանուր քարտուղարութեան պաշտօնավարութեան շրջանին մտադրած էր Ախալցխան ու Ախալքալաքն իր մօտ հարիւր րհազար հայութեամբ, միացնել Հայաստանին եւ բաժանել Վրաստանից, որովհետեւ Ախալքալաքի գաւառում մէկ հարիւր վրացի ալ չկար: Եւ Արխազիա երթալու պահուն օդանաւը վառուեց ու Մեասնիկեանը զոհ գնաց Բերիայի ու Ստալինի խարդաւանքներին:

Սահակ Տէր Գաբրիէլեան նախկին Դաշնակցական եւ Դրոյի զինուորներից, շատ լաւ Հայ ու գաղափարական, նուիրուած համայնավար էր: 1921 թուից Մոսկուայում Հայաստանի ներկայացուցիչն էր, նաեւ Կովկասեան երեք հանրապետութեանց — Հայաստանի, Վրաստանի եւ Ատրպէյջանի, սիրուած ու յարգուած ոչ միայն համայնավար բարձր շրջանակներից, այլ նաեւ անկուսակցական խաւերից:

Հայաստանում Հայ համայնավարները միմեանց միս էին ուտում, անդադրպայքարի ու գժտութեանց մէջ կ'ապրէին: Ռիկովը, որ այդ ժամանակ համայն Խորհրդային Ռուսիոյ վարչապետն էր, ինչպէս այսօր Մալենկովը, առաջարկել էր Ս. Տէր Գաբրիէլեանին գէթ երկու – երեք տարով երթալու Հայաստան վարչապետի պաշտօնով եւ խաղաղութիւն ու համերաշխութիւն հաստատելու իր համայնավար ընկերների մէջ:

Մի քանի շաբաթ Մոսկուայի բոլոր խաւերից կը գային Նրա տունը ողջերթ մաղթելու: Այդ ժամանակ նա Մոսկուայի Հայոց Ս. Խաչ եկեղեցւոյ բակում կը բնակէր, իմ բնակարանիս վերը: Իսկ Հայաստան երթալու օրը մի քանի հազար մարդ էր գնացել կայարան, ճանապարհ դնելու Նրան դէպի Հայաստան:

Նոյն սէրն ու յարգանքը, ինչպէս նաեւ համակրութիւնը շահեց Ս. Տէր Գաբրիէլեանը Հայաստանում, ուրտեղ վարչապետ եղաւ 8 – 9 տարի: 1936ին Բերիան նրան այնպիսի վիճակի մէջ է դնում, որ նա ստիպուած է լինում առանց բռնակալի — Ստալինի — հաճութիւնն առնելու փախչել Հայաստանից ու Մոսկուա գալ: Երբ կը ներկայանայ Ստալինին, վերջինս կը հարցնէ. «Ձե՞ր կարող հրաժարականդ Հայաստանից ուղարկել ու սպասել իմ պատասխանին»:

Տէր Գաբրիէլեանը կը պատասխանէ «Ընկեր Ստալին, այնպիսի վիճակ էր ստեղծուած, որ ես մի վայրկեան անգամ այլեւս չէի կարող սպասել, ու առանց ձեր թոյլտուութեան հեռացայ»:

«Լաւ, պատասխանած էր բռնապետը. գնա, կը տեսնենք»...

Եւ այդ «կը տեսնենք»ը ունենում է իր հետեւանքը: Տէր Գաբրիէլեանը Մոսկուայում բաւական լաւ պաշտօն է ստանում, ու մի օր գալիս են, որպէս թէ առանց Ստալինի գիտութեան, 1903 թուի համայնավարին ձերբակալում են եւ տանում Հայաստան ու երրորդ յարկից նետում են վար ու սպանում: Անմիջապէս Հայաստան են ուղարկում Վիշինսկիին եւ Միկոյեանին քննելու այս «զարմանահրաշ» ոճրագործութիւնը:

Քննութեան հետեւանքը—չեկայի անդամներին Մուղդուսին եւ ընկերներին էլ դատապարտում են, որպէսզի իսկական պատմութիւնը Երեւանում կատարուած ոճրի՝ երեւան չգայ ամենեւին... «Ոճրագործութեան ամենաորակեալ ձեւը:

Խանճեանի պատմութիւնն ալ շատ յայտնի է ու բացայայտ: Նա եւս Մեասնիկեանի նման Հայ ժողովուրդի հանդէպ գոյութիւն ունեցող անարդարութեան դէմ ուզեց պայքարել, Հայաստանի սահմաններն իր բնական դիրքերի վրայ դնել եւ Բերիան նրա հաշիւը տեսաւ ու տարածեց, թէ Խանճեանը վերջին օրերը հոգեկան հիւանդութեան նշաններ էր ցուցադրում եւ դրա հետեւանքով անձնասպանութիւն գործեց ....:

Այս շարքը կարելի էր աւելի երկարացնել — Նիկողայոս Կուսել, Արամայիս Երզնկեան, Ս. Լուկաշին, Բժ. Համբարձումեան, Գալիկ Պարզեան եւայլք:

... Ստալինի, Մոսկուայի չուրջը գտնուող բազմաթիւ պալատներից շացի՝ նոր պալատը Սեւ ծովի ափին, Սոչիում արժել է եօթը միլիոն րուբլի: Վորոշիլովի եւ Բերիայի պալատներն ալ մի քիչ պակաս: Բերիան կը սիրէր բիլիար խաղալ, երեւի այսօր Չեկայի զնտանումն էլ կը խաղայ: Պալատը դեռ նոր շինուած, ճարտարապետը բիլիարի սրահը դէպի ծովը չի կառուցել, այլ հակառակ կողմը: Արիւնռուշտ գազանը երբ առաջին անգամ ոտք է կոխել իր պալատն ու այդ պակասութիւնը նկատել՝ սպառնացել է ճարտարապետին. «Երկու շաբաթից վերադառնալու եմ, եթէ բիլիարի սրահը դէպի ծովը չնայէ գնդակահարել կը հրամայեմ...»:

Ռուսիոյ բանուորների արիւն – քրտինքով ապրող այս զարշելի տզրուկները չնայելով այս ամէն արքայական վայելքներին, այնուամենայնիւ վերջ ի վերջոյ դաւաճանում են նրանց եւ համայնավարութեան եւ խորհրդային իրաւակարգի թշնամիների կողմն են անցնում ...

ԱՐՍԷՆ Ա. ՔՀՆՑ. ՍԻՄԷՈՆԵԱՆՑ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

«Լը Մոնտ»ի հմուտ աշխատակիցը, Պ. Ժ. Սապլիէ, իր թղթակցութիւններէն մէկը նուիրած է «Իսլամ եղբայրներու»:

Այս առթիւ մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցած է ընկերակցութեան փոխ. առաջնորդին՝ Տոքթ. Խամիսի հետ, որ սահուն անգլերէն կը խօսի:

Ահաւասիկ իր քաղած տեղեկութեանց ամփոփումը. —

«Եղբայրութիւնը», որ հիմնուած է 25 տարի առաջ, երեւութապէս հակասական գործունէութիւն մը ցոյց կուտայ, թիւրիմացութիւններ ստեղծելով: Համարուած է բարոյախօս, ահաբեկիչ, յետաշրջական կամ ընկերվարական: Ընկերակցութեան կեդրոնը կը գտնուի Գահիրէի ամէնէն ժողովրդական թաղերէն մէկուն՝ Հելմեյա - էլ - Կետիտայի մէջ, փոքր հրապարակի մը վրայ որ կը կոչուի կազմակերպութեան հիմնադիր եւ առաջին առաջնորդ Հասան էլ Պանայի անունով: Այս գերագոյն պետը սպաննուեցաւ 1949 փետրուարին, անծանօթներու կողմէ:

Ամէն օր անընդհատ երթեւեկ մը տեղի կ'ունենայ շէնքին ընդարձակ սրահներուն մէջ որոնք շատ գահ – կարասի չունին, խորը, կանանչի վրայ զետեղուած են Գուրանը եւ երկու սուրեր իբրեւ խորհրդանշան իշխանութեան եւ արդարութեան: Պատերուն վրայ կ'երեւայ «Եղբայրութեան» նշանաբանը, —«Վա էտտաուա», որ կրնայ թարգմանուիլ՝ «Պատրաստ եղիր» եւ որ առնուած է Մարգարէին մէկ պատուէրէն. — «Պատրաստէ ինչ ուժ որ ունիս»:

Եւ իսկապէս «եղբայրները» կը պատրաստուին, անընդհատ քարոզութիւններ կատարելով իսլամներու մէջ, հրահրելով անոնց զաւանանքը եւ դերը: Իրենց մամուլը, գիրքերը, հրապարակային ժողովները կամ անձնական հանդիպումները կը ծառայեն այս նպատակին: Այնուհետեւ նորընծաները կ'առնուին իրենց կազմակերպութեան մէջ:

«Եղբայրութեան» հիմքը թեմն է, կազմուած՝ իւրաքանչիւր մզկիթի շուրջը: Տեսակ մը ընտանիք որ իբրեւ պետ կ'ընտրէ Գուրանի մեկնութեանց մասնագէտ մը: Այս «ընտանիքները» պարբերաբար ժողովներ կը գումարեն, Գուրանը ուսումնասիրելու եւ զեկուցումներ լսելու համար զանազան հարցերու մասին: Ընկերակցութիւնը ունի նաեւ արիներու խումբեր եւ կիներու կազմակերպութիւն մը:

Ընկերակցութեան գլուխը կը գտնուի «Մուրշետ»ը, որ գերագոյն պետն է եւ որ կը գործէ աջակցութեամբ 12 հոգինոց վարչութեան մը: Իբրեւ ընդհ. ժողով կը ծառայէ 150 անդամներէ բաղկացեալ համագումար մը որ կը համախմբէ բոլոր իսլամական երկիրներու ներկայացուցիչները: Այսպէս «եղբայրութիւնը» օժտուած է ներքին կազմակերպութեամբ մը որուն շնորհիւ կրնայ գործել իբրեւ իրական կառավարութիւն մը:

Կազմակերպութեան միակ օրէնքն է Գուրանին խստակրօն պահպանումը: Այդ գրքին պատուէրները այնքան այլազան են որ ամէն բան կախում ունի անոնց մեկնութենէն: Տոքթ. Խամիսի բացատրութեան համաձայն, ընկերակցութիւնը միշտ ընդունակ է ընկերային յառաջդիմութեան: Եւ իրաւունքներու հաւասարութեան, մինչեւ անգամ կիներու ազատագրութեան: Ահաւասիկ իր խօսքերը.

— «Կնոջ իրաւունքնե՞ր»: Մեր Գուրանը այդ հարցումին պատասխանած է 1372 տարի առաջ: Իսլամ կինը միշտ նոյն իրաւունքներն ունեցած է ինչ որ այրը: Ան կրնայ ուսանիլ, աշխատիլ, իր ապրուստը ճարել, պատերազմի երթալ: Այշէ, Մարգարէին աղջիկը, առաջին օրերու քարոզիչ մը չէ՞ր: Գալով կնոջ քաղաքական իրաւունքներուն, մենք անպատեհութիւն մը չենք տեսներ որ կիները աթոռ ունենան խորհրդարանին մէջ. պայմանաւ որ վայելուչ հագուին: Մենք երբեք հակառակ չենք որեւէ բարենորոգման, կը բաւէ որ համաձայն ըլլայ Գուրանին: Ուրիշ խօսքով, կառավարութիւնը կրնայ որ եւ է օրէնք հաստատել պայմանաւ որ ներշնչուի մեր բարոյական սկզբունքներէն:

— Եթէ վէճ մը ծագի Եղբայրութեան եւ կառավարութեան միջեւ, Եղբայրները որո՞ւ պիտի հնազանդին:

— Մեր օրէնքը Գուրանն է: Եթէ վէճ ծագի, կը նշանակէ թէ կառավարութիւնը կ'ընդդիմանայ Գուրանին: Այդ պարագային մենք Գուրանին պիտի հետեւինք անվարան:

Եղբայրութեան գործունէութեան շրջանակը կը տարածուի գլխաւորաբար պետական վարչութեանց, բանակին եւն մէջ, եղբայրները սերտ կապեր ունին նաեւ Եգիպտոսի նոր վարիչներուն հետ որոնք հաւատացեալ սպաներ են: Ամէն հանդիսաւոր առիթի մէջ Տասներկու վարիչները հրապարակաւ կը կատարեն աւանդական աղօթքները: Կ'ըսուի թէ անդամներ ալ ունին Եղբայրութեան մէջ:

Անցեալ Սեպտեմբերին հրատարակուած օրէնք մը պահանջեց եղբայրութենէն ճշդել իր գործունէութիւնը, — քաղաքական կամ կրօնական: Իբրեւ բարի միւսիւլմաններ, Եղբայրները չեն կրնար խտրութիւն դնել աշխարհիկին եւ հոգեւորին միջեւ: Երկար վիճաբանութիւններէ ետք, որոշուեցաւ կրօնական գործունէութեան նուիրուիլ: Բայց եւ այնպէս կը մասնակցին նաեւ քաղաքական աշխատանքներու: Շատ մը Եղբայրներ անդամ են այն յանձնաժողովին որ նոր սահմանադրութիւնը կը մշակէ:

Կազմակերպութեան գործունէութիւնը միայն Եգիպտոսի մէջ սահմանափակուած չէ, այլ կ'ընդգրկէ բոլոր արաբական երկիրները եւ ամբողջ իսլամական աշխարհը: Շարունակ մասնաւոր քարոզիչներ կը ղրկէ մինչեւ Փաքիստան եւ Ծայր. Արեւելք: Իր անդամները գործօն դեր կը կատարեն Իրաքի, Իրանի եւ Թուրքիոյ մէջ, յայտնապէս կամ գաղտնի: Ցանցեր ունին Ափրիկէի միւս երկիրներուն մէջ: Միայն Եգիպտոսի մէջ իրենց անդամներուն թիւը կը հաշուեն երկու միլիոն:

Թ. Ա. Թ.

ՅԵՍԱԴԻՄԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ՏԱԿԱՒԻՆ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՏԱՌԵՐ ԿԸ ԳՈՐԾԱԾԵՆ. — ԱՌԱՍՊԵԼԱԼԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պոլսոյ «Ճիւմհուրիյէթ» օրաթերթին աշխատակիցներէն Եաշար Քէմալ, որ քանի մը տարի առաջ նկարագրած է «Արեւելեան նահանգներու» թշուառութիւնը, նոր յօդուածաշարքով մը կը պարզէ յետադիմական շարժումին զանազան երեւոյթները (13 Օգոստոս). —

Անատոլուի ամէն անկիւնը կարելի է հանդիպիլ նախկին տառեր ուսուցանող թաղային կամ գիւղական դպրոցներու: Կը բաւէ շրջիլ արեւելքի, աւելի ճիշդ բովանդակ Անատոլուի մէջ, անուններովն ու հասցէներովը ճշդելու համար հազարաւորներ: Սխալած կ'ըլլամ եթէ ըսեմ որ միայն արեւելեան նահանգներուն յատուկ են անոնք: Գայսէրիի, Գոնիայի, Մալաթիոյ, Անթէպի, Ատանայի մէջ առնցմէ շատեր տեսայ: Բայց է ի բաց դասաւանդութիւն կը կատարեն: Արեւելքի մէջ յոռեգոյնին յոռեգոյնը կայ: Յետադիմութեան աղբիւրներ կան: Հօճաներ հասցընող մեդրէսներ կան: Մեծագոյնը Նորշինի մեդրէսէն է, որ Օսմանցիներու շրջանէն ի վեր կը գործէ: Ոչ մէկ շրջանի, նոյնիսկ Աթաթիւրքի շրջանին չէ դադրեր գործելէ: Հիմա 150 աշակերտ ունի: Գըլըխն ալ Շէյխ Մասում կը գտնուի: Նորշին Մուշի նահանգին կից Շէյխերու գիւղ մըն է: Ցեռոյ Տիարպաքըրի Լիճէ գաւառակին կապուած Հիչանի մեդրէսէն... որ ի վաղուց կը գործէ:

Թղթակիցը ծպտուելով Լիճէի ճամբան բռներ է այցելելու համար այնտեղի համբաւաւոր մեդրէսէն: Ճամբան տեսակցութիւն մը ունեցած է սրճարանպետի մը հետ, որ զառնօրէն սա անհաւատալի զանգատը կը ներկայացնէ.

— Սա ռատիօն առած օրէս ի վեր գործերս աւրուեցան: Ոչ եկող կայ, ոչ գացող: Ռատիօն ձեղի ծախեմ:

Երբ հարցուցի թէ ռատիօն ինչո՞ւ վնաս պատճառած է, պատասխանեց.

— Աստուած պէլան տայ շէյխերուն եւ հօճաներուն, գիւղացիներուն ըսեր են որ «հարամ» է այդ սրճարանը երթալ եւ այնտեղի ջուրը խմել: Հակառակ պարագային «քեաֆիր» կ'ըլլաք: Որովհետեւ այնտեղի աղբիւրի ջուրին մէջ ռատիոյի ձայնը բոյն է դրած: Քեաֆիրութիւն է նոյնիսկ ոտք կոխել այն հողը ուր ռատիոյի ձայն թափանցած է: Ուր որ է ռատիօն, դժոխքն ալ հոն է:

Երկրորդ նամակի մը մէջ, Եաշար Քէմալ կ'արձանագրէ Քէմալէտտին անուն Շէյխի մը հետեւեալ մերկացումները (16 Օգոստոս). —

— Հէյպէթ անուն շէյխ մը կայ, որ 15–20 գիւղ հետեւորդներ ունի: Իւրաքանչիւր տուն ստիպուած է ամէն տարի հարիւր ոսկի ղրկել անոր: Շէյխութիւնը ինչ է գիտէ՞ք: Շէյխութիւնը կազմակերպութեան խնդիր մըն է: Շէյխութեան կազմակերպութիւնը հետեւեալ կերպով կը հիմնուի. 1) Մեծ Շէյխը, 2) Անոր խալիֆաները որոնք առաւելապէս գաւառակները կը բնակին: Խալիֆաներն ալ իրենց կարգին ունին չավուշներ որոնք գիւղերը տարածուած են: Ասոնք թէ շէյխին քարոզիչները եւ թէ դրամ հաւաքողներն են: Օրինակ, Շէյխ Հէյպէթի խալիֆաները դրամները կը հաւաքեն եւ անոր կը տանին: Մեղք է դրամը թղթատարին յանձնել: Ձէք կրնար երեւակայել այս շէյխերուն հանդէպ տիրող աւելորդապաշտութիւնը: Օրինակ, կը հաւատան թէ շէյխի մը կոխած հողը եռացնել ու խմել, ջերմը կը բուժէ: Ալ աւելի սարսափազդու եւ կեղտոտ ուրիշ բան մըն ալ կայ.— Զաւակ չունեցող կիները շէյխին մէզը կը խմեն, մայրանալու համար: Ասիկա արարողութեամբ տեղի կ'ունենայ: Շաբաթ մը աստղերուն տակ շիշին մէջ կախուած մնալէ վերջ աղօթքով կը խմուի եւ այդ գիշեր կինը ամուսնոյն հետ կը պառկի: Աւանդութիւնը կը պահանջէ որ այս պայմաններուն տակ ծնած մանկիկին տրուի շէյխին անունը:

Շէյխ Քէմալէտտինի հետ կ'ուղղուինք դէպի ցից Անտուշ լեռները: Ճամբաներուն վրայ բոկոտն կիներու, փաթթոց կրող տղոց, պատռտած շալվարներով գիւղացիներու կը հանդիպինք: Կը համբուրեն շէյխին ձեռքերը: Շատ մը կրօնամոլ–

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱԹԷՆՔԻ Տուրկութի (Ֆիքս) Թաղին բնակիչներէն հայ խանութպաններ դիմած են Ազգ. Կեդր. վարչութեան գանգատելով թէ խնամատարութեան նախարարութիւնը շատ ծանր վարձքեր կը պահանջէ իրենց տաղաւար–խանութներէն: Եթէ ստիպուին վճարել պիտի փճանան: Ուստի խնդրած են ազգ. միջամտութիւն մը կատարել: Ժողովը որոշած է նախկին նախարար Զիւէմօղլուի հետ տեսակցութիւն մը ունենալ: Իրաւագէտ խորհրդական Պ. Ֆէսճեան յանուն վարչութեան եւ Բարեգործականի այցելած է խնամատարական պաշտօնատարներէն Պ. Ֆիքիսթինի, որ իրեն յայտնած է թէ Նէա Զմիռնիի տնակներու հարցին մէջ նախարարական խորհուրդը ընդունած է խնամատարական նախարարութեան տեսակէտը, Պ. Ֆէսճեան բուռն կերպով բողոքած է այս անարդարութեան դէմ, յայտնելով թէ ազգ. իշխանութիւնները դիմումներ պիտի կատարեն հելլէն բարձրագոյն ատեաններու, հայ ժողովուրդի բացորոշ իրաւունքներու բռնաբարման դէմ: Կարծիքներու փոխանակութենէ ետք որոշուած է խառն ժողով գումարել, ճշդելու համար դիմումներու եղանակը:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԿՏԱԿ ՄԸ.— Հիւս. Ամերիկայի ընկերներէն տէր եւ տիկին Նշան Զափութեան, իրենց երկյարկանի քարաշէն շէնքը կտակած են Հ. Յ. Դաշնակցութեան, իսկ ազգային հաստատութեանց նուիրած են. — Նիւ Եորքի Ս. Լուսաւորիչ մայր եկեղեցիին հազար տոլար, Սեբաստիոյ Հայր. Միութեան հազար տոլար, Հ. Օ. Միութեան հազար տոլար Հալէպի Քարէն Եփփէ ճեմարանին հազար տոլար, Պէյրութի Փալանճեան ճեմարանին հազար տոլար, Լիբանանի Ազունիէ հիւանդանոցին 500 տոլար, Հայաստան Քէմփին 500 տոլար, իրենց անունին նուիրուած տաղաւարի մը շինութեան համար: Դաշնակցութեան կտակուած շէնքին ներքնայարկը Վռամեան կոմիտէին տրամադրած են ձրի իբրեւ ժողովատեղի: Կտակը պիտի գործադրուի երկուքին մահէն ետք:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՑԵՂԱՍՐԶՈՒՄԻՆ Ա. տարեդարձը տօնուած է Գահիրէի Հայկազեան վարժարանին մէջ եւս, նախաձեռնութեամբ Կիզէի Հայ Կրթասիրաց Երիտասարդաց Միութեան: Ներկայ եղած են օտար հիւրեր: Աւենապետ Պ. Մակար Եօթնոցեան կարդացած է արաբերէն ուղերձ մը, իսկ հայերէն Պ. Նուպար Վարժապետեան: Հիւրերէն Կիզէի կամաւորական շարժման քարտուղար Քամալ Ապուհակար իր խոր գոհունակութիւնը յայտնած է Հայերուն: Իսկ կամաւորական շարժման նախագահ Ապտտ Զոմր ըսած է.— «Պատմութիւնը ցոյց կուտայ թէ հայ ժողովուրդը ինչ պայքարներ մղած է եւ կը տանի իր անկախութեան համար: Ես միշտ հիացում ունեցած եմ Հայերու հանդէպ, մանաւանդ հայ մայրերու, որոնք մեծ դեր ունին իրենց զաւակներու կրթութեան մէջ: Կը մաղթեմ որ մեր մայրերը եւս օրինակ առնեն ձեր մայրերէն»:

ՊՈԼՍՈՅ Ս. Փրկիչ հիւանդանոցին մէջ վախճանած է Ոսկի վրդ. Թէրզեան, 41 տարեկան: Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց վանքին միաբաններէն էր: Օծման եւ յուղարկաւորութեան արարողութիւնները տեղի ունեցած են Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցիին մէջ, նախագահութեամբ Գարեգին պատրիարքի, որ իր դամբանականին մէջ շեշտած է թէ վարդապետը օժտուած էր հոգեկան ընդունակութիւններով:

ԱՆԳԼԻԱԳԻՐ ԳՐԱԳԷՏ Բարսեղ Տէր Յակոբեանի «Փարփին» գիրքը դեռ չհրատարակուած 1945ին Հոլիվուտի շարժանկարի ընկերութիւն մը անոր երեք գլուխները սեփականացնելով պատրաստած էր երկու շարժանկարներ: Հինգ տարի դատավարութենէ ետք, հեղինակը շահած է դատը: Այժմ երեք շարժանկարի մեծ ընկերութիւններ կ՚աշխատին այս գիրքը գնել եւ մնացեալ 19 գլուխները շարժանկարի վերածել: «Փարփին» որուն հերոսը Հայ մըն է եւ հերոսուհին պարսիկ իշխանուհի մը, գրքի վերածուած է եւ կը ծախուի հատը երեքուկէս տոլարի:

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՑԱՌԱՋ»Ը

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ ՎԱՐԴԱՆ
Ի՞ՆՉՊԷՍ ՄԵՌԱՒ ԳՆԱԼԸԻ ՄԷՋ

Թուրք հրապարակագիր մը, Ս. Վուրալ կը գրէ «Միլլիյէթ»ի մէջ.—

Կ՚ուզենք խօսիլ Իշխանաց կղզիներու ողբերգութեան մասին. պատմական տուեալներու յենլով: Պատկերացնենք մեզի ամէնէն մօտիկ կղզին, Գնալըի մէջ գործուած պատմական ոճիր մը: Պուլկարներն ու Բիւզանդացիք պատերազմեցան եւ կռուի ընթացքին սպաննուեցաւ Նիկոփոր կայսրը: Ծածկամիտ մարդ մըն էր, չափազանց հանդարտ կ՚երեւէր, բայց անսպասելի վայրկեանի մը դուրս կը հանէր իր խայթոցը: Բիւզանդացիք տեղ տեղ ընդված էին իր դէմ:

Հայ զօրական մը, Վարդան հրամանատար, որ յառաջադէմ ռազմիկ մըն էր, այդ օրերուն Անատօլու կը գտնուէր, եւ մօտէն գիտէր թէ ժողովուրդը դժգոհ է եւ դառնացած կայսեր դէմ: Առիթը յարմար սեպեց եւ ըմբոստութեան դրօշը պարզեց ու թագաւորութիւն հռչակելու նպատակով, ճամբայ ինկաւ դէպի Կոստանդնուպոլիս:

Ճամբու ընթացքին, քաղաքներ, աւաններ հաւատարմութիւն եւ հպատակութիւն կը յայտնէին իրեն: Նոյնիսկ կայանէ կայան, գեղեցիկ աղջիկներ իրեն կը սպասէին, սէր եւ հաւատարմութիւն յայտնելու համար: Վարդանի կամքը ամէն ինչ էր, իր փափաքները անմիջապէս կ՚իրագործուէին: Համակ բեհեզեայ եւ մետաքսեայ գլեստներ կը հագնէր, անոնց մէջ կը թաղուէր, վեհապետի մը փառաշուք կեանքը կը վարէր:

Բայց երբ Սկիւտար եկաւ, խնդիրը փոխուեցաւ: Վարդան իր յաղթական բանակին հետ մեծ ընդդիմութեան մը բախեցաւ: Հակառակ իր բոլոր ջանքերուն, չկրցաւ խորտակել այդ դիմադրութիւնը: Նիկոփոր կայսր իր բանակով լերան պէս ցցուած էր իր դէմ: Կանչեց իր ամէնէն մօտիկ մարդիկը, Թոթովախօս Միքայէլը եւ Հայ Լեւոնը, հարցնելու համար թէ ինչ պէտք է ընել այդ ամենի ուժին դէմ: Իրեն ըսին թէ Միքայէլ եւ Լեւոն իրենց վախէն Նիկոփորի կողմը անցած էին:

Վարդան առանձին մնաց այսպէս իր գոհարներուն, բեհեզներուն եւ հարճերուն մէջ: Շուարումի երկարատեւ շրջանէ մը վերջ, առաւ իր զօրքը եւ նահանջեց դէպի Նիկոմիդիա: Սրտին մէջ սարսուռ մը կար սակայն, կը նախզգար թէ ինչ ալ ընէր, պիտի պարտուէր: Նստաւ իր վրանին տակ, մտմտաց եւ խորհեցաւ ներում խնդրել եւ անձնատուր ըլլալ:

Նիկոփոր կայսր ընդունեց Վարդանի դաշտնի բանագնացը, անոր խնդրանքին հաւանեցաւ, սա պայմանաւ որ իբրեւ կրօնաւոր պիտի քաշուէր Գնալըի մէկ մենաստանը, վանական պիտի ըլլար եւ ինք ալ պիտի ներէր այս ըմբոստութիւնը:

Պատգամաւորը ուրախութեամբ ետ դարձաւ եւ կայսեր որոշումը հաղորդեց Վարդանի իբրեւ աւետիս: Վարդան խոնարհեցաւ բախտին առջեւ, հրաժարեցաւ բեհեզէն, բարձէն, նետեց գոհարները եւ փակուեցաւ Գնալըի մէկ վանքը:

Հոն մազերը ածիլեցին, կռնակը տուին կղերականի հաստ եւ սեւ քուրձ մը, եւ գլուխը նետեցին քարէ սենեակ մը: Իբրեւ առարկայ ունէր կոտրած կուժ մը, երկար համրիչ մը: Վարդան այս գնտանին մէջ անդրադարձաւ իր ողբալի կացութեան, եւ հարցուց թէ ինչու մահը չէր նախընտրած: Կակուղ բարձերէն, անկողիններէն ետք, քարը իր կռնակը կը խոցէր:

Աւելի գէշը կար սակայն: Երկու գիշեր վերջ, Նիկոփոր կայսր իր Թոյնը դուրս թափեց, եւ գաղտնաբար իր մարդիկը ղրկելով, վրէժը լուծեց, Վարդանի աչքերը փորել տուաւ:

Վարդան իր կեանքը քաշքշեց այդ խաւարին մէջ, կարդաց հիւանդներու վրայ, մեռաւ իբր սուրբ եւ երանելի:

ՌՈՒՍՍԵՒԹՈՒՐՔ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«Նիւ Եորք Թայմզ»ի Անգարայի թղթակիցը կը գրէ թէ բանակցութիւններ տեղի կ՚ունենան Խորհրդային եւ Թուրք կառավարութեան միջեւ, Իգտիրի դաշտին ոռոգման համար:

Ըստ թղթակցին, Խ. Միութիւնը սահմանային այս կարեւոր խնդրին մէջ բռնած է մեղմ գործելակերպ մը, որ կասկածով դիմաւորուած է Թրքական շրջանակներուն կողմէ:

Թուրքեւխորհրդային յանձնաժողով մը 30 Յունիսէն ի վեր Իգտիրի մէջ «գաղտնի նիստեր»կը գումարէ:

Կարեւորագոյն խնդիրն է հաւաքական օգտագործումը Հոկտեմբերեան ամբարտակին, որ կը գտնուի Կարսի հարաւ արեւելակողմը խորհրդային հողին վրայ:

Այս ամբարտակը ըստ 8 Յունիս 1927 Թուակիր Մոսկուա–Անգարա պայմանագրութեան կառուցուած էր Խ. Միութեան կողմէ: Շինութեան բոլոր ծախքերը հաւաքարար պիտի հոգացուէին եւ ջուրերն ալ հաւաքարար պիտի օգտագործուէին:

Բայց Թուրքիա բարձր գտաւ Ռուսիոյ ուզած գինը եւ յարդ չկրցաւ օգտուիլ Ապաքս_գետին ամբարտակէն:

Թղթակիցը կը հաղորդէ որ Իգտիրի խորհրդաժողովին Թուրքիոյ կողմէ կը մասնակցին Կարսի կուսակալ Հատի Իւչէր, օգնականը, հանրօգուտ շինութեանց գործավարութենէն երեք, ազգայինպաշտպանութեանգործավարութենէն մէկ փորձագէտ, իսկ Խ. Միութեան կողմէ գնդապետ մը եւ ջուրի ճարտարագէտ մը:

ՀԱՅ ԼՈՒՂՈՐԴ ՄԸ

ՎԱԼԱՆՍ.— 1948էն ի վեր Ժորժ Պօյաճեան անմրցելի է լողալու կարճ հեռաւորութեան մէջ: Այդ թուականէն ի վեր է որ հարիւր մեթրի մրցանիշը կոտրեց 1'04". 4/10: Յուլիս 14ին 36 մրցակիցներու հետ լողալով անցաւ Վիէն չորս քիլօ 500 մ., ուր նշանակեց 150 մեթրի առաւելութիւն մը: Պօյաճեան նախկին կափամարտիկ մըն է:

Տեղական թերթերը մանրամասնօրէն կը նկարագրեն իր յաջողութիւնները, լուսանկարն ալ հրատարակելով:

նէր չէյլին ձեռքը պինդ մը բռնելէ վերջ անգամ մըն ալ թող չէն տար եւ անընդհատ կը համբուրեն:

Վտանգաւոր արահետներէ եւ կածաններէ ջորիի վրայ յառաջանալէ ետք, վերջապէս կը հասնինք հարթ փոքր դետին մը, որ Արդին Փունար կը յորջորջուի: Անմիջապէս գիւղացիներ կը շրջապատեն չէյլը եւ կը սկսին համբուրել ձեռքերը: Անոնցմէ մին ափ մը դրամ կը դնէ չէյլին ձեռքը: Շէյխը առանց նայելու դրպանը կ՚իջեցնէ: Մարդը լալագին, հեծկլտալով չէյլին թախանձել սկսաւ.

— Ի՞նչ կ՚ըլլայ, մի թողուր մեզ, դուն չկաս, մենք առանց չէյխի մնացինք: Շէյխս, թէքքէին գլուխը եկուր... Շէյխըս, քու պարտքդ է թէքքէին գլուխը գալ: Եկուր մեզի ուղիղ ճամբան ցոյց տուր: Եթէ չգաս Աստուած չի ներեր քեզի: Եկուր թէքքէդ, բաց ու նստէ...:

Այնտեղի բոլոր գիւղացիներն ալ նոյն ձեւով թախանձել սկսան չէյխին: Շէյխը բնաւ չպատասխանեց: Միայն բոլորն ալ հրաւիրեց Անտուք լեռը երթալ: Մեկնումի պահուն իւրաքանչիւրը երեքական անգամ համբուրեց չէյխին ձեռքը ու ճակատին տարաւ:

Ասոնք այծեմօրուս, փաթթոցաւոր անձեր էին: Իւրաքանչիւրը մինչեւ կէս մէջքը մօրուք ունէր: Տարբեր աշխարհէ եկած սարսափազդու տիտաններու տպաւորութիւն կը ձգէին այս մարդիկը:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (5)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ
(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

*

...Սակայն թագաւորը հեթանոսական ծէսերու մէջ բան մը չէր գտներ բացի գինեմոլութենէ, գիշերային ցոփութենէ, անառակութենէ, արեան խառնակումէ եւ անբնական կիրքերէ. անոնց հաւատքին մէջ ալ միայն անպաշտութիւններ եւ խաբէութիւններ կը տեսնէր: Բացի իր հպատակներէն եւ ոչ մէկուն կ՚արգիլէր գոհ բերել սիրած աստծուն. եւ մինչեւ իսկ ինքն ալ Ձիթենեաց Լերան վրայ մեհեան մը շինեց մովաբական պղծութեան աստուածութեան՝ Քամոսի, ինչպէս խնդրած էր այն ատեն թագաւորին սիրեցեալ կինը՝ գեղեցկուհին եւ խոհուն Էլլասն մովաբուհին: Միայն մէկ բանի չէր կրնար հանդուրժել: Սողոմոն մահով կը պատժէր — մանուկներու զոհաբերութիւնը:

Եւ ան իր որոնումներու ընթացքին տեսաւ որ մարդկային ցեղի որդիներուն եւ անասուններուն ճակատները միեւնոյնն են. ինչպէս կը մեռնին առաջինները, այնպէս ալ կը մեռնին միւսները. միեւնոյն շունչը ունին ամէնն ալ, եւ մարդ արարածը առաւելութիւններ չունի անասուններու վրայ: Եւ հասկցաւ թագաւորը, թէ շատ իմաստութեան մէջ շատ ալ տխրութիւն կայ, թէ իր գիտութիւնը բազմացնող մարդը կը մեծցնէ նաեւ իր վիշտը: Հասկցաւ նաեւ որ՝ ծիծաղի միջոցին ալ երբեմն կը ցաւի մարդու սիրտը եւ որ ուրախութեան վախճանը տխրութիւնն է:

Եւ առտու մը, առաջին անգամ ըլլալով՝ թագաւորը գրել տուաւ Եկլեսիաստի եւ Աքիայի.

— Ունայնութիւն ունայնութեանց, ամենայն ինչ ընդունայն է:

Բայց այն ատեն թագաւորը չէր գիտեր որ, Աստուած շուտով իրեն պիտի ուղարկէր այնպիսի քնքուշ եւ բոցավառ, անձնուէր ու գեղեցիկ սէր մը, որ ինքնին աւելի կ՚արժէր քան բոլոր հարստութիւնները, սէր մը, որ կեանքէն ալ թանկ է. որովհետեւ կ՚արհամարհէ կեանքը եւ երբեք չի վախնար մահէն:

×

Թագաւորը խաղողի այգի մը ունէր Բահաղ Համոն՝ Բաալն էլ Քարի հարաւային լանջին վրայ, Մողոքի մեհեանէն դէպի արեւմուտք: Ան կը սիրէր հոն առանձնանալ իր մեծ խոկումներու ժամերուն: Նռնենիները, ձիթենիները եւ վայրի խնձորենիները մայրի ծառերուն եւ նոճիներուն հետ մէկտեղ երեք ճակատէ կը շրջապատէին այգին՝ լերան կողմէն, իսկ չորրորդ կողմէն այգին քարաշէն բարձր պարիսպով պաշտպանուած էր պողոտայէն: Սողոմոն խաղողի ուրիշ այգիներ ալ ունէր շրջակաները, զորս վարձու կուտար պահապաններուն, իւրաքանչիւրը հազար արծաթ դրամի:

Առտու մը, հազիւ լոյսը ճեղքուած, կը վերջանար արքունիքին մէջ չքեղ խնջոյք մը, տրուած Իսրայէլի թագաւորին կողմէ ի պատիւ Ասորեստանի հռչակաւոր թագաւոր Թագղաթ Բալասարի դեսպաններուն:

Սողոմոն թէեւ շատ յոգնած էր, բայց չկրցաւ քնանալ այդ առտուն: Ոչ գինին, ոչ ալ ուրիշ ոգելից խմիչքներ չկրցան մըթագնել Ասորեստանցիներու պինդ գլուխները եւ կամ բանալ անոնց խորամանկ լեզուները: Սակայն իմաստուն թագաւորին թափանցող միտքը կրցած էր արդէն կանխել անոնց ծրագիրները: Ան իր կարգին կը հիւսէր քաղաքական նրբին ցանց մը, որով կը կաշկանդէր ամբարհաւաճ եւ քսու խօսքերու վարպետ այդ նշանաւոր մարդերը: Սողոմոն այսպէսով կրցաւ պահպանել անհրաժեշտ բարեկամութիւնը Ասորեստանի տիրոջ հետ եւ միեւնոյն ատեն, Տիւրոսի Քիրամին հետ յաւիտենական բարեկամութեանը համար, կրցաւ յափշտակութենէ փրկել անոր թագաւորութիւնը որ նեղ փողոցներու գետնափոր նկուղներուն մէջ պահուած իր անհամար հարստութիւններով շատոնց գրաւած էր արեւելեան իշխանաւորներուն ագահ հայեացքները:

Եւ ահա, նոյն առտուն շատ կանուխ, լուսաբացին Սողոմոն հրամայեց գինքը տանիլ Բաալ էլ Քար լեռը: Գահաւորակը թողուց հեռուն, ճամբուն վրայ իսկ ինքը այժմ մինակ նստաւ փայտեայ պարզ նըստարանի մը վրայ, այգիին վերեւը, ծառերու ստուերին տակ, որոնք իրենց ոստերուն վրայ դեռ կը պահէին գիշերուան ցօղառատ զովութիւնը: Թագաւորը վրան ունէր սպիտակ պարզ թիկնոց մը, որ աջ ուսին վրայ եւ ձախ կողէն ամրացուած էր եգիպտական երկու ճարմանդներով՝ կանանչ ոսկիէ շինուած, կծկըուած կոկորդիլոսի մը կերպարանքով, — որ խորհրդանշանն է Սեպահ աստծուն: Թագաւորին ձեռքերը անշարժ կեցած էին ծունկերուն վրայ, իսկ աչքերը խոր մտածումով մթագնած, անթարթ սեւեռած էին դէպի արեւելք, Մեռեալ ծովուն կողմերը, — հոն ուր Անադէի կլոր գագաթի տակէն արշալոյսի բոցերուն մէջ կը ծագի արեւակը:

Առաւօտեան հովը կը փչէր արեւելքէն եւ խաղողի ծաղկած այգիին բուրումը կը տարածէր ամէն կողմ, — յափուկի եւ եռացող գինիի քնքուշ բոյրը:

(Շար.)

ԵՐԵՔ ԴԻԱԿ, ԵՐԿՈՒ ՎԻՐԱՒՈՐ

★

ՍԻԼՎԷՆ ԿԻՒՄՇԵԱՆ ՀԱՅՐՆ ԱԼ ՍՊԱՆ-ՆԱԾ ԷՐ, ԻՍԿ ՄԱՄԸ ՎԻՐԱՒՈՐԱԾ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, հայ երիտասարդ մը՝ Սիլվէն Կիւմշեան իր Փրանսացի գործընկերը սպաննած, նշանածը վիրաւորած եւ անձնասպան եղած էր փարիզեան արուարձանի մը մէջ, Քոուպի սիւռ Սէն :

Ոստիկանութիւնը առջի օր երեւան հանեց այլապէս ծանրակշիռ դէպք մը, — անձնասպան երիտասարդը մէկ օր առաջ սպաննած էր իր հայրը եւ ծանրապէս վիրաւորած՝ մեծ մայրը :Սպանեալին եւ վիրաւորին մարմինները երեւան հանուեցան հետեւեալ պարագաներուն մէջ · —

Երեքշաբթի առտու ոչ ոք զարմացաւ, երբ տղուն հայրը՝ գոհարավաճառ Արամ Կիւմշեան եւ մամը՝ Պէաթրիս չերեւցան, վասնզի իրենց բնակարանին ռատիօն կը բանէր (Պէքոն լէ Պուիյէու, Մատէյրա փողոց) : Զորեքշաբթի առտու ժամը 9ին ընտանիքին մէկ բարեկամը, Պ. Մութաֆեան դուռը կը զարնէ, բայց պատասխան չստանար : Եւ սակայն ռատիօն կը բանէր : Մտահոգութեան մատնուելով լուր կուտայ ոստիկանութեան : Այդ միջոցին ոստիկանութեան տեսուչը՝ Պ. Ժիռօ կը պատրաստուէր անձնասպան երիտասարդին ծնողքը քննութեան ենթարկելու : Անմիջապէս անոնց բնակարանը գնաց Պ. Մութաֆեանի հետ : Դուռը ներսէն գոցուած էր, իսկ պատուհաններուն փեղկերը բաց էին : Եւ ռատիօն միշտ կը բանէր : Ոստիկանները պատէ մը մագլցելով ներս մտան : Կիւմշեանի գլուխը ջախջախուած էր եւ մարմինը պաղած, ինչ որ կը նշանակէր թէ սպանութիւնը տեղի ունեցած է մօտ 24 ժամ առաջ : Քիչ անդին կը հոնդար Տիկին Պէաթրիս, որ գլուխէն վիրաւորուած ըլլալով անմիջապէս հիւանդանոց փոխադրուեցաւ :

Կը հետեւի թէ Սիլվէն նախ այս ոճիրները գործած, յետոյ, մէկուկէս ժամ վերջ, գացած է նշանածին տունը, խզման վրէժը լուծելու համար : Հայրը սպաննուած էր ծանր եւ հաստ գործիքով մը զոր ոստիկանները չեն գտած :

Տեղական թերթ մը կը գրէ թէ Սիլվէն լրակեաց տղայ մըն էր եւ չափազանց նախանձոտ : Կը սիրէր գեղեցմանները թափել, ինչպէս կը պատմէ նշանածը, եւ բուռն տեսարաններ կը պարգէր : Այս առթիւ կ'ըսէ թէ Կիւմշեանի բնակարանը «անիծեալ տուն» կը կոչուէր, քանի մը տարի առաջ ալ եղերական դէպք մը պատահած ըլլալով :

••••••••••••

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը շարժման մէջ դրած է4·500·000 երիտասարդներ, պաշտպանելու համար քուէարկութեան 70·000 դրասենեակները, այս կիրակի, երբ տեղի կ'ունենան երեսփ· ընտրութիւնները : Հեռագիրները կ'ըսեն թէ հազարաւոր երիտասարդներ դիրք բռնած են սահմանագիծերուն վրայ, արեւմտեան շրջանը խուժելու համար :

ԱՆԳԼԵՒԵԳԻՊՏԱԿԱՆ բանակցութիւնները նորէն կը ձգձգուին, հակառակ վերջին օրերու լաւատես տեղեկութեանց : Եգիպտոսի նախարարներէն Սալահ Սալեմ յայտարարեց թէ Անգլիացիները չեն ուզեր անմիջապէս պարպել Սուէզի շրջանը :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ մարզպան նշանակուեցաւ Պ. Փիէռ Վուազառ, յաջորդելով Պ. Ժան տը Հոթքլոքի : Նոր մարզպանը 57 տարեկան է եւ զինուորական ամենաբարձր շքանշանը շահեցաւ Ա. մեծ պատերազմին, իր քաջութեան համար :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ կոչ մը պիտի ուղղէ բոլոր երկիրներուն, յոնիական կղզիներու վերաշինութեան համար :

ՄՈԽԻՐ դարձաւ Սէն գետի պատմական բաղնիքը, Տէլինյի, որ շինուած է 1803ին եւ մեծ համբաւ կը վայելէրՆափոլէոնեան շրջանին : Հարիւր յիսուն հրշէջներ մեծ դժուարութեամբ կրցան մարել հրդեհը :

Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ
43, Rue Richer, Paris (9·)
Té!. PRO. 25-46 R.C. No. 46325

Եթէ կը փափաքիք որ ձեր արձակուրդը անցնի հաճելի եւ օգտակար, գիրք կարդացէք : Ունինք ամէն տեսակ վէպեր, պատմական ուսումնասիրութիւններ եւ յուշագրութիւններ :

Մեր գրատունը կեդրոնատեղին է նաեւ հայկական, արեւելեան եւ եւրոպական երգապնակներու (տիսք) :

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

ԹՐՔԱԿԱՆ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵՆԷ ՎՏԱՐՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐ

Բ.

Գէորգ Կարապետեան (փրանս.), Գրիգոր Պալըքօղլու (փրանս.), Վահան (պուլկար), Գրիգոր Մարուքեան (փրանս.), Մանուէլ Պէրպէրեան (փրանս.), Բերուզիկ Հալաճեան (փրանս.), Միքայէլ Վահան Ունճեան (փրանս.), Իսաք Պահարլեան (Մեքսիկա), Օննիկ Վարդանօղլու (իտալ.), Անժէլ Թադւորեան (ամերիկ.), Միհրան (Եգիպտ.), Խաչիկ Րէխեան (եգիպտ.), Կարապետ Պապիկեան (փրանս.), Թադուհի Վարժապետեան (ամերիկ.), Էտուար Կէրմիքեան (փրանս.), Արաքսի Մահնիքեան (փրնս.), Գէորգ Հայկասէր (փրնս.), Խաչատուր Մերսխօղլու (փրանս.), Հրանտ Էճիթեան (փրանս.), Պերճ Սիւզմէեան (Իրան), Տիգրանուհի Գամճեան (ամերիկ.), Տիրուհի Պէյնիրեան (ամերիկ.), Միհրան Պէյնիրեան (ամերիկ.), Աւետիս Զիլճիօղլու (ամերիկ.), Յակոմ Գալփաքճօղլու (փրնս.), Մելինէ Գալփաքճեան (փրանս.), Ագնիւ Ռաքէլ Վարդանեան (ամերիկ.) :

(Շար.)

ԱՅՆՃԱՐԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՀԱՄԱՐ.— Պ. Մ. Յովսէփեանի միջոցով բարեսէր ազգային մը երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Այնճարի «Յառաջ» վարժարանին :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Յ. Դ. Կարտանի Նիկոլ Դուման խումբը, եւ Նոր Սերունդի Վարանդեան խումբը, խորին ցաւակցութիւն կը յայտնեն, Պ. Սիմոն Անթոյեանի եւ զաւակներուն, նոյնպէս Պ. Թորոս Թումասեանի, իրենց կնոջ, մօր եւ մօրաքրոջ աղջկան Տիկին Սառա Անթոյեանի *(ծնեալ Շմըլիկեան) տխուր մահուան առթիւ եւ 500 ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման եւ 500 ֆր. ալ Անտիլիի ծերանոցին :*

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱՐՑԱԽԻ ՎԱՆՔԵՐԸ : Գրեց՝ Դոկտ. Հ. Համազասպ Ոսկեան, Մխիթարեան ուխտէն : Վիէննա, 1953 : Ազգ. Մատենադարան ՃՀԵ : Գին երեք զուից. ֆրանք :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալանս իՇրջ. կոմիտէին :

Այս կիրակի, Սէն Փէրէի Մայրապետներու զովասուն ծառաստանին մէջ, առաւօտէն մինչեւ իրիկուն :

Մասնակցութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Արտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ եւ անակնկալներ :

Ճոխ պիւֆէ, զովացուցիչ ըմպելիներ : Գիները դիւրամատչելի :

Սովորական օթօպիւսներէ զատ, ամէն քսան վայրկեանը անգամ մը ձրիաբար փոխադրութիւն ինքնաշարժերով, որոնք տրամադրուած են երկու ընկերներու կողմէ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Միլոյեան, Հարուտեան եւ Քիզիրեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, (15 ռիւ Ժան Կուժօն) *ի յիշատակ*

ՏԻԿԻՆ ՈՎՍԱՆՆԻԿ ՄԻԼՈՅԵԱՆԻ

(Ծնեալ Հարուստեան ,Մեծ Նոր գիւղացի) *մահուան տարելիցին առթիւ : Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :*

ՀԱՅԵՐԷՆ ԴԱՍԵՐ

Ա. Աժտէրեան հայերէնի դասեր կուտայ մասնաւորներու եւ խումբերու, ամէն օր, ինչպէս նաեւ իրիկունները : Գրել հետեւեալ հասցէին ՝ A. AJDERIAN
41, Avenue des Gobelins, Paris (13e)

LԻLԱՅԻՆ

Միշտ լաւագոյն ճաշը կրնաք ընել հոն, իսկ շաբաթ եւ կիրակի օրերը ունկնդրել նաեւ արեւելեան նուագ :

Ձեր ճամբուն վրայ է

L Ի L Ա Ն

24, Rue Saint Lazare, Paris 9e
Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

★

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30-ին, Ահարոնեան ակումբը : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ շաբաթ 5 Սեպտ. ժամը իրիկուան 9ին : Կարեւոր օրակարգ :

ՀԱՄԱ - ԽԱՐԲԵՐԴԻ Եփրատ Միութեան Կարտանի եւ Պիվէռի նորակազմ մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամ եւ ոչ անդամ հայրենակիցները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Գեղունի սրահին մէջ :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 17ին : Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12 :

Հեռաձայն Ռէնսի 172

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS

DERNIERE NOUVEAUTE

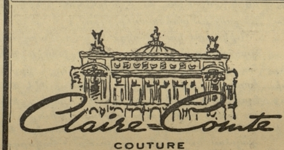
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ :

Մեր մատչելի գինե-ը խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար :

Pour Vos Tissus
ADRESSEZ-VOUS
A
HAMALIAN
68, Rue Nationale, MARSEILLE
(Face Rue Parmentier)
Téléphone : Colbert 33 - 22

FOURNITURES
POUR TAILLEURS
DOUBLURES, TOILES,
MERCERIES
Meilleurs Prix

17, Bld. des Capucines
(**Face au Café de la Paix**)

★

Tél. : OPÉra 80 - 34
— 00 - 25

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ
ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԴՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris 2e
Téléphone : CENtral 78 - 44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris 20e
Téléphone : MEN 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ

Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ 2–28, 2–40, 3–28 և 1–40

★

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ *ԺԷՐՍԷՅԻ ԵՒ ԷՆԹԵՐԼՕՔԻ ԲՈՒՐԴԷ ԿԱՄ ԲԱՄՊԱԿԷ*

ԲԱՄՊԱԿ՝ ԳՈԹ 2/2 *ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԾԱԽՈՂՆԵՐՈՒՆ*

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ
ՈՒ ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ծախու են նաեւ գործածուած մեքենաներ, լաւ վիճակի մէջ եւ *պայմանաւորներ* : Դիմել գործատուն

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՇԱԲԱԹ 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • SAMEDI 5 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7159 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2570

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՔՆԱՆԱԼ ԵՒ ՔՆԱՑՆԵԼ

Մասնաւոր յատկութիւն մը ունին ոամկավարները, — քնանալ եւ քնացնել Ջիւթ ծամել եւ զրոյց անել:

Երբեմն խելօք բաներ ալ կ'ըսեն: Բայց — միշտ բազմոցին անկիւնէն: Առանց սանդուղէն վար իջնելու:

Կ'ուզեն որ դուք ճամբայ ելլէք եւ իրենք պատուհանէն դիտեն: Դուք այս կամ այն ուղղութեան հետեւիք, իսկ իրենք զուարճանան, կամ քարեր նետեն:

Այս երանելիները կը մոռնան որ քաղաքական հոսանք մը արժէք ունի ոչ թէ իր յայտնած կարծիքով, այլ կատարած գործերով:

Ի՞նչ կ'արժէ խելքը, երբ քաջութիւնը չունիս պատասխանատուութիւններ ստանձնելու: Ի հարկին կրակը նետուելով:

Քաղաքական կեանքն ալ է՛ւ գիտութիւն է է՛ւ շարժում: Կը պահանջէ ոչ միայն պաշար եւ հորիզոն, այլ եւ աշխատանք եւ պայքար:

Պիտի հետեւիս, պիտի դիտնաս, պիտի ստուգես թէ ի՛նչ կ'անցնի կը դառնայ քու բոլորտիքդ: Քու գլխուդ վերեւ կամ ճամբուդ վրայ:

Եւ պիտի ունենաս ուղեգիծ՝ անոր համեմատ գործելու համար:

Քաղաքական կեանքի մէջ ներելի չէ քաբացած վճիռներ արձակել եւ տունը նստիլ, իմաստութեան մարգարիտներ կաթեցնելով:

Այլեւս Ասիոյ խորերը չենք, բաղկատարած աղօթելու եւ աւետարեր լուրեր մուրալու համար:

Բաց աչքերով կը տեսնենք դէպքերու ընթացքը:

Գիտենք թէ ո՛ւր եկած ենք եւ ուր կրնանք երթալ, եթէ հաւաքական ուղեգիծ մը չունենանք:

Գիտենք, նաեւ, որ երբեք այսքան ստիպողական դարձած չէր ուժերու աշխուժացումը եւ համախմբումը:

Դեր եւ աշխատանք չի պակսիր ոեւէ կազմակերպութեան համար: Կը բաւէ որ ըմբռնէ կացութեան պահանջները:

Ռամկավար խմբագիրները եւ գործիչները կ'ըմբռնի՞ն այս տարրական գիտելիքները:

Եթէ կ'ըմբռնին, այն ատեն ի՞նչ կը նշանակէ օրն ի բուն ջուր ծեծել, ըսելու համար բաներ որոնց իրենք ալ չեն հաւատար:

Դաշնակցութիւնը «աշխատած է մօտենալ համայնավարութեան», կը գրէ «Զարթօնք»ի խմբագիրը:

Ըսելու ձեւն անգամ կեղծիք է:

Դաշնակցութիւնը, այո՛, փորձած է «մօտենալ» ոչ թէ «մարքսիստ» ձեւանալու, այլ բանակցելու, լեզու գտնելու համար, ճակատագրական պարագաներու մէջ: Ի շահ ժողովուրդին եւ հայրենիքին:

Եթէ մերժեցումի այս փորձերը մեղքեր են, այն ատեն ինչո՞ւ կը տրտնջան թէ լեզու չգտանք եւ հանրապետութիւնը կորսնցուցինք:

Յետոյ «մօտեցած է Անգլիացիներուն եւ Ֆրանսացիներուն եւ եղած է անոնց վստահելի կազմակերպութիւնը»:

Կը նշանակէ թէ աշխատեր է ելք մը գտնել, հայկական շահերը պաշտպանելու համար, երբ կացութեան բանալին կը գտնուէր անոնց ափին մէջ:

Առանց այդ աշխատանքին, ոչ թէ Սեւրի դաշնագիր, «բարի վարուց» վկայական մը անգամ պիտի չկրնայիք ստանալ:

Այս առթիւ ծուռբերան խմբագիրը ուրիշ քսութիւններ ալ կը սահեցնէ:

Կ'ուզէ այն տպաւորութիւնը ձգել թէ Դաշնակցութիւնը արաբական շահերուն դէմ գործած է, Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ, Ֆրանսական հովանաւորութեան տակ:

«Տեղդ ծանր նստէ», ըսենք, եւ անցնինք միւս բանսարկութեանց:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

« ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ ԿԸՍՊԱՌՆԱՅ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ »

Կ'ԸՍԷ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ, ՆՈՐ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՈՒՂՂԵԼՈՎ

Պ. Ֆ. Տըլըս, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ իր լրագրական ասուլիսին առթիւ, Ծայր. Արեւելքի դէպքերուն եւ գերմանական հարցի մասին: Եւ նոր ազդարարութիւն մը ուղղեց Չինաստանի: Ըսաւ թէ քանի մը հարիւր հազար հոգինոց չինական բանակ մը դիրք բռնած է Հնդկաչինի սահմանին վրայ: Յետոյ շնդալից յայտարարութիւններ ըրաւ գերմանական հարցի մասին, բացատրելէ վերջ թէ Տոքթ. Ատընաուըրի պարտութիւնը աղէտալի պիտի ըլլայ Գերմանիոյ միացման համար: Ահաւասիկ իր խօսքերուն ամփոփումը.

— «Գայթակղութիւն մըն է Գերմանիոյ տեւական բաժանումը: Աւելին, — Ոճիր մըն է: Մեծն Բրիտանիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները չորս տարի առաջ միացուցին իրենց շրջանները: Խ. Միութիւնը յամառօրէն կառչեցաւ իր գրաւած շրջանին: Ասիկա ոչ միայն վնասակար է Գերմաններուն, այլ եւ վտանգ մը խաղաղութեան համար: Արեւելեան Գերմաններու յարաճուն դառնութիւնը իրենց տէրերուն հանդէպ հաստատուեցաւ խռովութիւններով եւ գործադուլներով որոնց ընթացքին նոյն իսկ զինաթափ Գերմանները ստիպուեցան քարերով դիմադրել կարմիր բանակին հրասայլերուն: Խորհրդային շրջանի Գերմանները, որոնք աւելի քան ութ տարիէ ի վեր անջատուած են իրենց ազգակիցներէն եւ խորհրդային խրտուիլակներու բռնապետութեան ենթարկուած, հետզհետէ աւելի անհանդարտ կը դառնան: Իրենց տնտեսական թշուառութիւնը հասկնալու համար կը բաւէ տեսնել թէ ինչ անձկութեամբ կը փնտռեն արեւմտեան Պերլինի մէջ տրամադրուած ուտելիքի կապոցները:

«Այժմ, շնորհ գտնելու համար, եւ մասնաւորապէս աչքի առջեւ ունենալով յառաջիկայ ընտրութիւնները, խորհրդային վարիչները քարոզչական նոր շարք մը սկսած են, երեսանց պաշտպանելով գերմանական միութիւնը: Եւ սակայն, այնպիսի պայմաններ դրած են որ գործնական արդիւնք մը չսպասուիր: Օրինակ, Օգոստոս 4ի ծանուցագրով Խ. Միութիւնը կ'առաջարկէր որ համայնավար Չինաստանն ալ մասնակցի արտաքին նախարարներու խորհրդակցութեանց՝ գերմանական միութեան մասին: Առաջարկ մը որ կը ձգտի խափանել որեւէ չինարար արդիւնք: Անշուշտ գերմանական հարցին լուծումը չ իկրնար ստորադասուիլ չինական հարցին, ոչ ալ Գերմաններու ճակատագիրը կրնայ ձգուիլ չինացի համայնավարներու: Խ. Միութիւնը կ'ըսէ նաեւ թէ Գերմանիոյ միացումէն առաջ պէտք է հաշտութեան դաշնագիր մը կնքել եւ թէ արեւելեան Գերմանիոյ իր խրտուիլակ իշխանութիւնը պէտք է մասնակցի հաշտութեան դաշինքին»:

Նախարարը այստեղ պարզելով դաշնակիցներու վերջին ծանուցագրին բովանդակութիւնը, շարունակեց. — «Խ. Միութեան պատասխանը ազատ ընտրութեանց մասին նոր փորձ մըն է դիտնալու համար թէ Ռուսերը ուղղամտօրէն կ'ուզե՞ն լուծել այն առկախ հարցերը որոնք կը սպառնան միջազգային խաղաղութեան ծանրապէս լարելով կացութիւնը: Կը յուսանք նպաստաւոր պատասխան մը ստանալ Հոկտեմբեր 15ի ժողովի մասին: Կը յուսանք թէ Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագիրն ալ պիտի կնքուի նոյն ժողովին մէջ: Գործը փութացնելու համար արեւմտեան դաշնակիցները իրենց ծանուցագրէն դուրս ձգած են բոլոր վիճելի խնդիրները»:

× Գերմանիոյ ընկերվարական կուսակցութիւնը դայրալից յայտարարութիւն հրատարակեց ըսելով թէ Մ. Նահանգները միջամտած կ'ըլլան Գերմանիոյ ներքին գործերուն, երբ կը թելադրեն քուէ տալ Տոքթ. Ատընաուըրի, կիրակի օրուան ընտրութեանց առթիւ: Ընկերվարականները սկիզբէն ի վեր պայքար կը մղեն վարչապետին դէմ, քննադատելով անոր արտաքին քաղաքականութիւնը: Այս անգամ աւելի բուռն լեզու մը կը գործածեն, մեղադրելով Ամերիկացիները թէ կ'ուզեն մոլորեցնել գերման քուէարկուները:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Կառավարութիւնը կը շարունակէ նոր միջոցներ ձեռք առնել, ապրուստի սղութեան դէմ: Երէկ հրատարակուեցան միսի նոր գիները, որոնց համաձայն պիֆթէքը պիտի ծախուի 580 - 720 ֆրանի, այսինքն 10–15 առ հարիւր զեղչով (Միջին գինը կը հաշուեն 650): Միւս տեսակներուն համար ալ նոր գիներ որոշուած են:

Տնտեսական գործերու խորհրդականը, Պ. Պէրնար Լաֆէ առջի օր ունկնդրութեան ընդունեցաւ մօտ քառասուն առեւտրական ներկայացուցիչներ որոնք տրամադրութիւն յայտնեցին զեղչելու կարգ մը գիներ:

Թերթերը նորէն կը յիշեցնեն թէ կամ պարզ համաձայնութիւններ պիտի կնքուին եւ կամ նախարարական հրամանագիրներ պիտի հրատարակուին, ուրիշ ընթացիկ ապրանքներու գիներն ալ զեղչելու համար:

× Վերջին լուրերու համաձայն, կառավարութիւնը նոր գործողութեան մը պիտի ձեռնարկէ երեքշաբթի օր, իջեցնելու համար աւելի քան հազար տեսակ ապրանքներու գիները, Այսպէս, հինգ առ հարիւր զեղչ կը նախատեսուի կարասիներու, կօշիկներու, ապակեղէնի, երկաթեղէնի, հագուստի եւն. վրայ, վեց առ հարիւր ելեկտրական գործիքներու, 7–10 առ հարիւր առտնին առարկաներու վրայ եւն.:

× Հիւս. Ափրիկէի խնդիրներուն առթիւ անհամաձայնութիւն մը ծագած էր դահլիճին մէջ: Նախարարներէն Պ. Միթռան, որ Ֆրանսայի ներկայացուցիչն է միացեալ Եւրոպայի խորհուրդին մէջ, վերջնապէս հրաժարեցաւ, տեսնելով որ իր տեսակէտները չեն ընդունուիր: Իր գլխաւոր հակառակորդն է արտաքին նախարարը, Պ. Պիտօ: Իր կարծիքով, վերջերս Մարոքի մէջ կատարուած փոփոխութիւնները աւելի կը ծանրացնեն կացութիւնը:

Պ. Միթռան եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Փլեւէն, անդամ են փոքր խմբակցութեան մը որ ծնաւ Դիմադրական շարժումէն: Չի կարծուիր որ Պ. Փլեւէն ալ հրաժարի: Ուրիշ խօսքով, դահլիճին միասնականութիւնը խանգարուած չէ: Բանավէճը կը շարունակուի մամուլի միջոցաւ: Վարչապետը, Պ. Լանիէլ, մասնաւոր տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ «ընկերային կարեւոր բարենորոգումներ պիտի կատարուին անյապաղ, Մարոքի մէջ»: Պ. Միթռան դիտել կու տայ թէ «Սուլթանին գահընկէցութիւնը իմաստ կ'ունենայ եթէ ազգանշանը տայ խոր կերպարանափոխութեանց»: Իր կարծիքով, նախարար մը պէտք է հրաժարի, երբ իր տեսակէտները չեն ընդունուիր:

× Քանի մը երեսփոխաններ օրինագիծ մը առաջարկեցին, որով կ'առաջարկեն «գործադուլներու դրդիչները եւ կազմակերպիչները բարոյապէս պատասխանատու նկատել այն վնասներուն զոր կը պատճառեն պետութեան, հասարակութեան եւ անհատներու:

× Հնդկաչինի վարչապետը, որ Փարիզ կը գտնուէր կայսեր հետ, բանակցութիւններ վարելու համար, մեկնելէ առաջ յայտարարեց թէ երբ կատարեալ անկախութիւն ստանան, ընդհ. զօրաշարժ պիտի կատարեն:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

ԽԱՌՆԻԽՈՒՌՆ

Մէկ շաբաթէ ի վեր թղթաբերը սեղանիս վրայ կը դիզէ արտասահմանի թերթերը:

Գործադուլի հետեւանքով ուշացած թիւեր, որոնք իրար խառնուած են ոչ միայն կապոցներով, այլ եւ թուականներով:

Երեք օր առաջ «Հայրենիք» թերթին —Օգոստոսի առաջին շաբթուան թիւեր: Երէկ՝ Յուլիսի թիւեր:

Պոլսէն թերթեր եկան Օգոստոս 1, 5, 7, 12: Յետոյ 22 - 23, յետոյ Օգոստոս 4, 27 եւայլն:

Պէյրութէն եկած թերթերուն ամէնէն նորերը՝ Յուլիսի կէսէն կը սկսին, հասնելով մինչեւ Օգոստ. 8–10:

Երէկ յանձնեցին Երուսաղէմի «Սիոն» ամսագրին վերջին թիւը,— 1953 Յունիս:

«Ցուսաբեր»ը նոր սկսաւ օրը օրին գալ (օդանաւով):

Ֆրանսերէն կարեւոր շաբաթաթերթի մը Օգոստոսի չորս թիւերը հասան երեք անգամէն, — մէկ, երկու եւ մէկ: Թուականներն ալ՝ ետ - առաջ:

Այսպէս բոլոր թերթերը:

Խմբագրութիւնը ստիպուած է կարգի դնել այս բոլոր «ժամանումները», մաղելու եւ քաղելու համար ինչ որ անհրաժեշտ է:

Անշուշտ «Յառաջ»ն ալ նոյն ձեւով հասած է ամէն տեղ:

Շնորհակալ ըլլանք որ թղթատարական վարչութեան աշխատաւորները կրցան կարգի դնել սպասարկութիւնը, մէկ շաբթուան ընթացքին:

Այս առթիւ, ակամայ կը յիշեմ քանի մը տրտունջներ՝ գաւառէն:

— Թերթերը ուշ մնացած, հինցած են: Հետեւաբար ...

Ուրեմն պէտք է նորէն բացատրել. —

Թղթատարը չգործեց:

Երկաթուղին չքանեցաւ:

Ցրուիչը «չքալեց»: Ֆրանսերէն ամէնէն մեծ օրաթերթերն ալ չկրցան օրը օրին հասցնել բաժանորդներուն թերթը:

Շատ մեծ թերթ մը առժամապէս դադրեցուց բաժանորդագրութիւնները:

Հարեւան երկիրներն անգամ զրկուեցան փարիզեան թերթերէն կամ շատ ուշ ստացան: Եւ այլն, եւայլն:

Եւ այս ամէնը՝ մօտ երեք շաբաթ: Երկրին մէկ ծայրէն միւսը:

Ես նորէն զոհ եմ որ ժամը ժամին թերթ կը փնտռեն:

Բայց սա «հինցաւ»ը քիչ մը պաղ չի՞ հնչեր ...

ՎԱՀԷ

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ԱՌԱՋՆ. ՏԵՂԱՊԱՀԸ

Թեհրանի «Լիք»ը (17 Օգոստ.) կը գրէ թէ առաջն. տեղապահը, Կարապետ Ա. քահանայ Մանուկեան, ձեռնթափ եղած է, «ժողովրդի ինքնակոչ ներկայացուցիչ թափթփուքների սպառնալիքների հետեւանքով»:

Իրեն հետեւեր է Թեմական խորհուրդի ատենապետը, Պ. Յովի. Բուղաղեան, օրով եւ մեր թեմը մատնուել է անիշխանութեան»:

Հաւատա՞նք թէ ամէն բան կարգի մտած է, դահլիճի փոփոխութենէն վերջ ...

ՓԱՐԻԶ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ

Մկրտիչ Պարսամեան, որ Պոլիս կը գտնուէր աւելի քան մէկ ամիսէ ի վեր եւ ուր դրական դասախօսութիւն մը տուած էր:

ՄԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ, ՁԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ

Դ.

Այսպէս կը գրէ Եղբայր Մասիս.—

« Հին Կտակարանը ազգի մը (Հրէից) պատմութիւնը չի նկատուիր սոսկ, այլ պատմութիւնը հին շրջանի մը, որ կը պատրաստէ նոր շրջանը»:

Այս սքանչելի դիալեկտիկայէն այնպէս կը հասկցուի թէ Նոր Կտակարանը պիտի գոյութիւն չունենար՝ եթէ Հին Կտակարանը գրուած չըլլար նախապէս: Այսինքն, Յիսուս կրնար չծնիլ՝ եթէ գրուած չըլլար Հին Կտակարանը, «ուր կը գտնուին Քրիստոսի հայող մարգարէութիւնները»: Վասնզի «այդ մարգարէութիւններն են որ պատրաստեցին Քրիստոսի գալուստը», ապահովաբար հաստատելու համար առածը որ կ'ըսէ. «Սպասումն է որ մեսիա կը ստեղծէ»:

Քրիստոսագիտութեան մասին այսքան հմուութի՛ւն ... ապշութիւն կը պատճառէ ինծի: Մարդկային ուղեղի մը մէջ անկարելի է ամբարել այսքան ... խելքի կոյտ:

« Կարելի չէ ըմբռնել Նոր Կտակարանը առանց Հին Կտակարանին», կը պնդէ մեր աննման գիտունիկը՝ միշտ Եղբայր Մասիս: Բայց որո՞ւնն է մեղքը՝ եթէ ինք, Աշրաֆիէի աստուածաբանը, ի վիճակի չէ ըմբռնելու Նոր Կտակարանը, Յիսուսի առակները, հրաշքները, այլակերպութիւնը, յարութիւնը՝ առանց ի ձեռին ունենալու Հին Կտակարանը: Ատոր համար փա՞ռք տանք արդեօք Հրէից, խոստովանելով թէ մե՛ծ պիտի ըլլար աղէտը՝ եթէ Աբրահամի թոռները փրկած չըլլային Թամարին պատմութիւնը, ոտքերուն կողմէն՝ գիշերով ազգականին անկողինը մտնող Հռութին ճարպիկութեան վկայութիւնը կամ ծերուկ Դաւթին անկողինը մտնող կոյսերուն համբանքը:

Կը յայտնուի թէ կրօնքի պատմութեան, Հին ու Նոր Կտակարաններու բովանդակութեան կամ քրիստոնէութեան ծագման մասին այնքան բան գիտէ Եղբայր Մասիս, որքան մեծ - մամիկս, — ատիկա ճշմարտութիւն մըն է, սակայն, որ պատիւ կը բերէ ... մեծ – մամիկիս: Ուրեմն, Աշրաֆիէի բարձունքէն ճառելը պայման չէ բարձրաթռիչ աստուածաբան կարծելու համար ինքզինք, — բարձրէն կը թուի թըռուցիկն ալ եւ ամէն բան որ թեթեւ է, ո՛վ թիթ ու թիթ... Եղբայր Մասիս բարձրաթիռ:

Տեղը չէ՞ դիտել տալու մեր ափոլոժիսթ»ին, որ կը հասկնայ Աստուծոյ դէմ լուտանքներս՝ բայց չի հասկնար Նոր Կտակարանը առանց Հին Կտակարանին, թէ չարաչար կը մեղանչէ ուղղափառ քրիստոնէութեան դէմ, երբ կը կարծէ թէ բանի մը պիտի չծառայէր Քրիստոսի գալուստը՝ եթէ ի ձեռին չունենայինք Հին Կտակարանը:

Ճիշդ է թէ Նոր Կտակարանը շատ բան գողցած է Հին Կտակարանէն: (Ոմանք կը պնդեն թէ միթիք վիպերգութիւն մըն է առաջինը, հիւսուած՝ երկրորդին շարք մը ասացուածքներուն թելադրանքով):

Մեր կարծիքը կը տարբերի հիմնովին:

Երբեք խնդրոյ առարկայ պիտի չդարձնեմ անձերու, դէպքերու եւ նոյնիսկ մատենագրական հին վկայութեանց վաւերականութիւնը, (հասկցողը հասկցաւ թէ ո՞ր վէճերուն կ'ակնարկեմ): Պիտի առնեմ անձերը, դէպքերը եւ գիրքերը այնպէս ինչպէս կ'աւանդուին: Ու պիտի ցոյց տամ Նոր Կտակարանին պայքարը Հին Կտակարանին դէմ՝ ամէն ապացոյց եւ վկայութիւն առնելով Հին ու Նոր Կտակարաններէն, եւ թող ապշի՛ իկը – վիկը, պարապ տիկը, բարձրախօսիկ գիտունիկը, որ անունի Եղբայր Մասիս՝ քարոզիչ չգիտութեան: Անմիջապէս աւելցնեմ թէ նորութիւն է ինչ որ պիտի ներկայացնեմ, — երբ նորութիւն կ'ըսեմ, Եղբայր Մասիս կրնայ դարձեալ լարել իր լաթեռնան՝ յայտարարելու համար թէ պարծենալու եւ ինքզինքս գովելու պատրուակ կը ստեղծեմ, (կը նախընտրեմ պարծենալ՝ տոպրակս լեցուն, քան թէ համեստանալ՝ տոպրակս պարապ), մինչ իմ բարեկամներս առիթ կ'ունենան հաստատելու թէ ճգնութեան եւ վերագնահատութեան դեւը, որ կ'աշխատի մէջս, շա՛տ ու շա՛տ է չարչարեր զիս՝ առաջնորդելու համար այս եզրակացութեանց, երիտասարդ տարիներուս զոհողութեան գնով:

Եւ, յանուն Աստուծոյ՝ իմ Խորենացիիս սրբութիւնն ուրացողը, յանուն խաչուած Քրիստոսի՝ սա իմ խաչուած ժողովուրդիս յեղափոխութիւնն ուրացողը, յանուն օտար մարտիրոսներու՝ իմ արիւնաթաթախ ֆետայիներուս յիշատակն եւ իտէալը անարգողը ի վերջոյ թող հասկնա՛յ թէ հաւատացեալ ժողովուրդի մը առջեւ կրկնաբանութեամբ եւ թութակաբանութեամբ սոնքացողներէն տարբեր են այն մտաւորականները, որոնք, դժբախտութեան մը առջեւ ընդվզելով՝ եթէ պէտք տեսնեն հայհոյելու Աստուծոյ կամ ուեւէ մոմակալ սուրբի, նախ կ'աշխատին աւելի լաւ ճանչնալ Աստուածը կամ մոմակալը, քան անոնք՝ որ աղօթք մը միայն գիտեն «հանապազօրեայ հացը» խնդրելու համար, սոսկ այդքանով եւ ատո՛ր համար միայն աստուածապաշտ:

Արջա՛ռսպ, արջա՛ռսպ, այո, արջա՛ռսպ կը թափեմ այսպէս, երբ մէկը այնքան կը յիմարանայ, որ օտար սուրբերը պաշտպանելու համար՝ կը յարձակի Հայութեան սուրբերուն վրայ:

Զմեռած՝ պիտի կրնա՞մ հասկցնել թէ պայման մը կայ իրար յարգելու, որ այնքան նուիրական է որքան սուրբ մը պաշտելը: Պիտի կրնա՞մ հասկցնել թէ պայման մը կայ մտաւորական յարգելու, որ այնքան սրբազան է, որքան Աստուած պաշտելը, — մտաւորակա՛նն է որ ձեզի Աստուած կուտայ եւ կը ճանչցնէ, եւ ոչ թէ մամիկս: Կրօնական գաղափարներու զարգացման տեսակէտով՝ ի՞նչ արժէք կը ներկայացնէ հաւատացեալ մեծ – մամիս աստուածպաշտութիւնը, — երբեւէ իցէ խորհա՞ծ էք այդ մասին: Անարգեցէք մտաւորականը, ինչպէս կ'ընէ չարչին, եւ Աստուած պիտի հեռանայ ազգին մէջէն, (Աստուած չարչի – պաշի չէ ի վերջոյ): Ահա թէ ինչո՛ւ կը պահանջեմ յարգա՛նք հանդէպ մտաւորականին, եթէ նոյնիսկ... վարդ մըն է պաշտածը իբրեւ Աստուած: Յարգա՛նք հայ մտաւորականին, օտար սուրբեր պաշտելէ առաջ: Պօղոս կը կրկնէ չարունակ, «նախ Հրէին, ապա օտարին»: Հետեւեցէք Պօղոսին յանկերգին, ըսելու համար՝ «նախ Հայուն, յետոյ օտարին»: Յարգեցէք Հայը, վասնզի « իւրաքանչիւր Հայ բեկոր մըն է հայրենիքէն», նշխար մը մեր պատմութենէն, ինչպէս կ'ըսէր մեծապայծառ իմացականութիւն մը, Աղաճանեան կաթողիկոս: Այդ խօսքը, որ աւետարան մը կ'արժէ, գրեցէք ձեր եկեղեցիներուն մէջ, ձեր դպրոցներուն մէջ, ձեր տուներուն մէջ,— պատմական անջնջելի խօսք մըն է ատիկա: Գրեցէք նաեւ Եղբայր Մասիսի ճակատը (Բ. Օր. Զ .8):

Բայց երբ, մէկը՝ չարչի, միւսը՝ աղանդամոլ, երկու դասակարգ կը միանան անարգելու համար մտաւորականը, հրաչակելով զայն առաջինին բառով՝ մուրացկան, երկրորդին բառով՝ անկրօն կամ անաստուած, կրնան վստահ ըլլալ թէ հայ մտաւորականը շա՛տ է փոխուած՝ Եւրոպա գալէն ի վեր, այլեւս նախկին գիւղական վարժապետը չէ՛, խայտառակ ածականներու նշաւակ, ու կրնայ, իր կարգին, ինք ալ խայտառակել չարչին եւ աղանդամոլը, — այսինքն՝ մաքսաւորն ալ, փարիսեցին ալ, Նոր Կտակարանին բառերով:

Ահա թէ ինչո՛ւ այս փիլիպպականը:

Եղբայր Մասիսը պարզապէս զոհ մըն է ձեռքիս մէջ: Եթէ ամուր բռներ եմ օձիքէն ու կը ցնցեմ, նպատակս է ըսել մօտաւորին եւ հեռաւորին, Քրիստոսի փեսաւէրին եւ գերապայծառներու փոքրաւորին, ահաս մոնթին եւ աբեղային. — Ցիմարներ մի՛ կարծէք մեզ, գաղափարական յեղաշրջումի պայքար մըն է որ կը մղենք, ու զօրաւո՞ր ենք, զօրաւոր՝ տապալելու համար հակառակորդը, եպիսկոպոս ըլլայ թէ քորեպիսկոպոս, փոխերէց ըլլայ թէ պերեառու: Մեր պայքարին ձեւն է նախ ճանչնալ հակառակորդին զէնքը եւ աւելի լաւ գործածել այդ զէնքը՝ նոր զէնքեր գործածելէ առաջ:

Այս վճռականութեամբ կը ճակատիմ անոր դէմ՝ որ Հին ու Նոր Կտակարաններ ցոյց կուտայ, Խորենացիի աւետարանաբաժան սուրբ մատեանին փոխարէն, յայտարարելու համար մեզի. «Ահա փրկութեան աւետարանը»: Պատասխանելէ առաջ թէ Խորենացի՛ն է մեր առաջին, մեր նախապատիւ աւետարանը, վճռեցի հաստատել թէ Հին ու Նոր Կտակարաններուն ջատագովը հասարակ ագէտ մըն է, որ բան չի գիտեր այդ գիրքերուն բովանդակութենէն:

Հարկ էր, ուրեմն, հետապնդել զինք մինչեւ իր աղբիւրները:

Արդ, բացէք Ափոլոժէթիքի որեւէ գիրք, ուր, ինչպէս մեր fոփիսթ հակաճառողը գրեց իր ջատագովականին մէջ, կը յայտարարուի թէ «Հին Կտակարանը պատրաստած է(*) Նոր Կտակարանը», կամ «մեսիայական մարգարէութիւնները կարեւոր, նոյնիսկ գլխաւոր տեղ մը կը կազմեն աւետարաններու պատրաստութեան մէջ»: Կը տեսնէք որ տարբեր բան չէ ըսած մեր Եղբայր Մասիսը, այլ պարզապէս, դպրոցական աշակերտի պէս, բառացի ընդօրինակած է նոյն թութակաբանութիւնը: Պիտի հաստատեմ, սակայն, թէ սխալ է Ափոլոժէթիքի այդ տեսութիւնը, ինչպէս եւ Եղբայր Մասիսի գիտցածը, որ կը մնայ հասարակ fոփի:

Ես ոչ վարդապետ եմ, ոչ ալ, կը կրկնեմ, հաւատացող մը թէ քրիստոնէութիւնը, երէկ ուղեկից՝ յառաջապահ ժողովուրդներու, կրնայ այսօր ալ խաղալ նոյն դերը: Բայց եթէ շատ զբաղած եմ քրիստոնէութեան պատմութեամբ եւ իր մատենագրութեան ուսումնասիրութեամբ, պատճառն այն է որ գիտեմ թէ իմ ժողովուրդիս պատմութեան եւ մատենագրութեան մէջ քրիստոնէութիւնը թողած է ժառանգ մը՝ այլապէս շահեկան: Ինչպէս եւ քրիստոնէութեան վարդապետական զարգացման մէջ իմ ժողովուրդս ալ ձգած է իր ազգային նպաստը՝ նոյնքան հետաքրքրական: Ահա թէ ինչո՛ւ երկարատեւ ուսումնասիրութիւններու եւ պրպտումներու առարկայ դարձուցած եմ Հին ու Նոր Կտակարանները, — այսպէս նօթեր առեր եմ, վկայութիւններ քաղեր, անճշտութիւններ արձանագրեր, բաղդատական հանդիպութեան հատուածներ ընդօրինակեր ու պահեր: Այդ նօթերն են որ քով են հիմա, եւ կ'օգտագործեմ Վօժիրարի նահանգին այգեստաններուն մէջ, արձակուրդի այս օրերուն: Այլապէս պիտի չկարենայի շտկել Եղբայր Մասիսի ծուռը՝ այս տեղէն, հեռու մատենադարանէս եւ իմ «առատ գիրքերէս», որոնցմէ կ'առնեմ ինչ որ կուտամ, ինչպէս կը գրէ Պէյրութցի տղեկ մը, մեծաշնորհ գիւտ մը ընողի պէս կամ գաղտնիք մը երեւան հանողի վրէժխնդրական ուրախութեամբ:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Ինծի կը թուի թէ այս *պատրաստութիւն* բառը, որ սարազ մըն է խտացնելու համար ամբողջ վարդապետութիւն մը՝ Նոր Կտակարանով Հին Կտակարանը դաշնակից պահելու, — այդ վարդապետութեան կեդրոնը երեւան պիտի հանեմ ետքը,— թելադրուած է Պօղոսի մէկ բացատրութենէն: Արդարեւ, Տարսոնցի առաքեալը կ'ըսէ թէ «Օրէնքը (Հին Կտակարան) մեր դաստիարակը եղաւ՝ մեզ Քրիստոսին բերելու, որ մենք հաւատքով արդարանանք» (Գաղ. Գ. 24): Պէտք է կարդալ, սակայն, յաջորդ հատուածն ալ. «Բայց երբ հաւատքը (Նոր Կտակարան) եկաւ, այլեւս պէտք չմնաց դաստիարակի (Հին Կտակարան) հետեւելու»: Այս մասին, աւելի յստակ, յաջորդաբար:

ԼՈՒՐԵՐ ՀԻՆ ԽԱՐԲԵՐԴԷՆ

(ՀԱՄԱՏԱՐԱԾ ԱՒԵՐԱԿ)

●

Ամերիկահայ հայրենակից Տիկին Թագուհի Նուրիկեան իր զաւկին հետ Խարբերդ գացած ըլլալով վերադարձին Լիոն հանդիպեցաւ, այցելելու իր ազգականներուն Պ. Գ. Նուրիկեանի եւ Պ. Աստուր Մարկոսեանի: Այս առթիւ ծանօթներ եկած էին լուրեր քաղելու թէ Ամերիկայի եւ թէ Խարբերդի ազգականներու մասին: Ութ օր շարունակ ծանօթներ այցի կու գային: Տիկին Թագուհին մաքուր հայերէնով շահեկան տեղեկութիւններ տուաւ:

Խարբերդի մէջ Թուրք զինուորի մը եւ քաղաքապետին առաջնորդութեամբ պըտտած են ամէն կողմ: Միասին տարած են լուսանկարի եւ շարժանկարի մեքենայ մը, նկարելու համար բոլոր պատմական վայրերն ու սրբատեղիները, բայց ոչինչ մնացած է անցեալէն: Բերդի ճամբուն վրայ ֆրանսական դպրոցն ու որբանոցը ժամանակին կառքերով կ'երթեւեկէին: Այժմ քանդուած եւ աւերակներու տակ մնացած է այդ պողոտան: Բերդը հանելու համար կը ստիպուին ճանկռտելով յառաջանալ: Մայրը կը պատուիրէ տղուն՝ Ջաւէն, նկարել Խարբերդի ընդհանուր տեսարանը: Տղան ինքն ալ սքանչանալով կը սկսի նըկարել: Թուրք պաշտօնեաները դիտել կու տան թէ արգիլուած է, բայց Ջաւէն թուրքերէն չգիտնալով կը շարունակէ իր գործը:

Տիկինը Թուրքերուն կ'առաջարկէ վար իջնած ատեն այցելել Հայոց Ս. Աստուածածին եկեղեցին: Այս առթիւ կ'ըսէ թէ բանալին առած է քահանայէն: Թուրքերը զինքը կ'առաջնորդեն եկեղեցին: Տիկինը բանալին կուտայ որ դուռը բանան: Դեռ չբացած աղաւնիները կը սկսին խուճապահար փախչիլ ջարդուփշուր պատուհաններէն: Տիկինը եւ տղան կ'ուզեն յառաջանալ մինչեւ տաճարը, սակայն անկարելի էր, տարիներու ընթացքին աղաւնիներու կուտակած ծիրտէն չեն կրնար յառաջանալ: Կ'անցնին Ասորիներուն թաղը որ բերդին տակն էր: Հոն ալ աւերակ: Ամէն կողմ աւերակ: Խարբերդը ամբողջովին քանդուած եւ ամայի: Կը մեկնին շնորհակալութիւն յայտնելով Թուրք պաշտօնեաներուն եւ ըսելով թէ Մէզրէ պիտի երթան: Կէս ճամբան Սուլթանիէ կոչուած զինուորական դպրոցին քով կանգ կ'առնեն, այն տեղէն փոքրիկ ճամբով մը կ'երթան Հիւսենիկ, իրենց ծննդավայրը:

Քառորդ ժամէն գիւղաքաղաքը հասած են: Առաջնորդող Թուրքը սիրայօժար ամէն կողմ կը պտտցնէ, սակայն գիւղը անճանաչելի դարձած էր: Վերջապէս տիկինը կը գտնէ իր հայրենի սեմը եւ յուզուելով կուլայ: Քանի մը Թըրքուհիներ իրենց սեւ քողերուն տակ ծածկուած կըմօտենան եւ կը խօսին: Ամէն տեղ շրջելէ վերջ, Թուրքեր կուզան նկարուելու իրենց քողերով, ոմանք առանձին, ոմանք տիկնոջ հետ միասին: Այդ լուսանկարները մենք ալ տեսանք: Ամէն կողմ ամայութիւն եւ աւերակներ: Քանի մը նմոյշ նըկարներ ալ հայրենիքի ջուրի սափորով:

Կ'այցելեն եկեղեցին: Այդ հսկայ քարաշէն տաճարն ալ աւերակներու կոյտ մըն է: Անվնաս մնացած միայն աւազանը:

Հայոց գերեզմանատունէն հետք չէ մընացած: Խարաչորցիներուն թաղին մէջ որ գերեզմանատան մօտն էր եւ ամբողջովին հայաբնակ ոչ մէկ տուն կանգուն մնացած է: Լեռնէն հոսած ջուրն ու աւազը հաւասարեցուցած են հողին: Ջաւէնը ամէն կողմ նկարած է: Շինութիւններէն զատ, հետք չէ մնացած Հայոց երբեմնի այգիներէն, անտառէն եւ դաշտին շարան շարան թթենիներէն որոնց շնորհիւ կը ծաղկէր մետաքսի վաճառականութիւնը: Այդ կապուտակ դաշտը անապատ է դարձեր: Կանգուն մնացած է միայն Տավատամսուն իր կամարով եւ զոյգ հոսած ջուրով: Անկուշտ խմեցինք այդ ջուրէն ու ափ մը հող եւ քանի մը խճեղ պայուսակիս մէջ զետեղեցի Ամերիկա տանելու: Ջաւակս, ըսի, կը տեսնես սա դիմացի պարապ բըլուրներն ու լեռները, առաջ բոլորն ալ ծածկուած էին այգիներով եւ պարտէզներով: Ջուրերը կը գլգլային, սոխակները կ'երգէին, մեր աղջիկներն ու մանչերը իրենց անուշ ձայներով խանդավառութիւն կը ստեղծէին այդ այգիներուն եւ պարտէզներուն մէջ ...

Սեբաստիայէն մինչեւ Խարբերդ այս է պատկերը: Կրնաք երեւակայել մնացեալը, մինչեւ Կարին, Մուշ, Վան եւն.,

— Մեկնելէ առաջ գաւաթ մը ջուր եւս խմեցինք հայրենի աղբիւրէն: Կառապանը պատրաստ էր եւ ճամբայ ելանք Մէզրէ երթալու: Թուրք մանուկներ մեզ տեսնելով կ'աղաչէին որ «բան մը տանք ի սէր Աստուծոյ»: Կէս ժամէն հասանք Մէզրէ: Հրապարակին վրայ ոչ մէկ բառ հայերէն, բայց բաւական թիւով Հայեր կան քաղաքին մէջ, ընդհանրապէս, Կարնեցի, Քղեցի, Զարսանճացի, Բալուցի: Թուրքի մը հարցուցինք թէ կրնա՞յ Հայ մը ցուցնել մեզի: Զմերժեց եւ առաջնորդեց կօշկակար Հայու մը խանութը: Կառքէն վար իջանք եւ մեզ հիւրասիրեցին: Հիւրընկալները Զարսանճացի են, Տ. Մելքոնեան, եղբայրը՝ Փարաւոն: Մնացինք եւ ճաշեցինք: Յաջորդ օրը Փարաւոն մեզ տարաւ պտտցուց ամէն կողմ: Տեսանք ուրիշ Հայեր ալ որոնք զարմանքով կը մօտենային մեզի: Տարեցները ընդհանրապէս հայախօս են, չեն մոռցած մայրենի լեզուն, իսկ նոր սերունդը Թուրքերէն կը խօսի:

Երեք օր ալ Մէզրէ քաղաքը մնացինք: Ոչ դպրոց ունին, ոչ եկեղեցի, ոչ ալ քահանայ: Միայն գիտեն որ Հայ են: Մեզրէն բաւական յառաջդիմած տեսայ: Ունի ելեկտրականութիւն, սակայն լոյսերը այնքան զօրաւոր չեն: Կօշկակարին տունը մնացինք իրիկունը: Ելեկտրական լոյսը այնքան անզօր էր որ երկու հատ ալ քա—

ՏՈՄՍԵՐ

ԻՆՁ Կ'ԸՍԷՐ ԵՐԷԿ...

★

Տասը տարի առաջ :

— Եղբայր, մենք զարմանալի ազգ մըն ենք. ջուրը ամանին մէջ կը լեցնենք ու կը ծեծենք՝ սպասելով որ թանձրանայ. կարեւոր բաներ մէկ կողմ դրած ենք եւ անկարեւորներով կը զբաղինք :

— Սա կարեւորներէն քանի մը հատը կրնա՞ս յիշել ...

— Որ մէկը ըսեմ, սիրելիս, մեր թերթերուն մէջ, ամէն օր կը գրեն թէ նոր սերունդին Հայերէն սորվեցնելու ենք. աղէկ, շատ աղուոր ծրագիր է, բայց ինչո՞ւ սանկ գունաւոր նկարներով դասագիրքեր չենք պատրաստեր ...

— Իրաւունք ունիս, պատրաստելու ենք ...

— Յետոյ, առտու իրիկուն կ'ըսենք թէ մեր ժողովուրդը օտարներուն ներկայացնելու ենք, անոնց տալու ենք մեր պատմութիւնը, մեր գրականութիւնը, մեր արուեստը.... լաւ, բայց ինչո՞ւ գործի չենք սկսիր ...

— Իրաւունք ունիս, սկսելու ենք ...

— Մէյ մըն ալ սա մեր լրագիրներուն խեղճութիւնը... Եղածը, չեղածը չորս էջ. նայէ սա «Թայմզ»ին, օրական 40 – 50 էջ, կիրակի օրերն ալ 240 – 300... Ասանկ չըլլար, բան մը ընելու ենք ...

— Իրաւունք ունիս, ընելու ենք :

Տասը տարի վերջը :

— Ես ալ քեզ կը փնտռէի, եկուր սուրճ մը առնենք.... Մի՞տքդ է, ասկէ տասը տարի առաջ շատ մը իմաստուն ծրագիրներ ներկայացուցիր ...

— Միտքս չէ ...

— Եղբայր ,ինչպէս միտքդ չէ. դուն չէի՞ր որ կը յանձնարարէիր նկարազարդ դասագիրքեր հարտարակել մեր երախաներուն համար... Դուն չէի՞ր որ կ'ըսէիր թէ մեր ունեցածն ու չունեցածը պէտք է օտարներուն ներկայացնենք ... Դուն չէի՞ր որ մեր թերթերուն խեղճութեան վրայ կուլայիր ...

— Այո, հիմա յիշեցի ...

— Շատ ուրախ եմ. հիմա առենը եկած է որ բաղձանքներդ իրագործուին, յառաջիկայ երեք տարիներուն. մեր տրամադրութեան տակ ունինք կարգ մը ձեռնհաս մարդիկ, որոնք անմիջապէս գործի պիտի լծուին, ոմանք արդէն իսկ նիւթեր հաւաքած են եւ մեկենասի մը կը սպասեն, որպէսզի իրենց ճակտին քրտինքը մեքենային յանձնուի ...

— Աղէկ: Ժամը քանի՞ն եղաւ, տեղ մը պիտի երթայի ....

— Սպասէ, չվերջացուցի. այս ծրագիրները գլուխ հանելու համար 250.000 տոլարի պէտք ունինք եւ շուտով, հանգանակութեան պիտի ձեռնարկենք, բնականաբար, դուն ալ պարարտ գումարով մը կը մասնակցիս :

— Խե՞նթ ես, ի՞նչ ես:

— Բայց դուն էիր որ :

— Մտիկ ըրէ որ ըսեմ — ես, ասկէ տասը տարի առաջ տասնոց չունէի եւ ժամանակ ունէի ատանկ խնդիրներու մասին գլուխ յոգնեցնելու... Փառք Աստուծոյ , պատերազմ մը վրայ եկաւ եւ կէս միլիոն շինեցի. հազար տեսակ գործ ունիմ , ժամանա՞կ կայ գիրք ու լրագիր խաղցնելու. ուրիշ դուռ զարկ, սիրելիս ...

Այս զրոյցէն վերջ, յիշեցի հետեւեալ զրոյցը, զոր բարեկամս ունեցած է Կարմիրի մը հետ .

— Լաւ, եթէ բոլշեւիկները այդքան կը սիրես, գոնէ իրենց նիւթապէս կ'օգնե՞ս ..

— Վայ ապուշ վայ, թէ խելք տամ իրենց, թէ ծափ տամ, մէյ մըն ալ ելլեմ դրա՞մ տամ ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ոլուցի լամբար վառեց, իրար լաւ տեսնելու համար :

Օդակայանը հաստատուած է Վարդաթիլ գիւղին մէջ, քաղաքէն երկուքուկէս – երեք ժամ հեռու: Այնտեղէն օթոքարերով կը փոխադրեն քաղաքը: Երեք օր մնալէ վերջ օդանաւով մեկնեցանք Պոլիս, Մեղրէ – Սեբաստիա - Անգարա գծով:

Պոլսոյ մէջ այցելեցինք պատմական վայրեր եւ Ազգ. Հիւանդանոցը, ուր երիտասարդ հայ բժիշկ մը մեզ պտտցուց բոլոր յարկաբաժինները, այնքան մաքուր եւ ճաշակով շինուած: Կը պակսէր միայն ծննդաբերութեան մասը : Հարցուցի բըժիշկին, ըսաւ այդ մասին ալ կը խորհինք: Եւ խնդրեց որ Ամերիկա վերադարձած ատեն կոչեր ուղղենք, որպէսզի նիւթական միջոցներ ճարուին: Ես լսածս գրեցի : Անշուշտ Տիկինը մանրամասնօրէն կը պատմէ Ամերիկայի մէջ:

Այս առթիւ սեղան մը սարքած էր Պ. Աստուր Մարկոսեան ի պատիւ Հայրենակիցներու եւ դրացիներու, եւ լաւ ժամանակ անցուցինք նուագով եւ երգերով: Հայրենակից Տիկինը եւ զաւակը Ամերիկա մեկնեցան Օգոստոս 3ին:

ԱՐՄԷՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

— Ինչպէ՞ս անցաւ ճամբորդութիւնդ :

— Լաւ է, բայց պատուհանին ճիշդ առջեւ նստած ըլլալով՝ հարբուխի բռնուեցայ :

— Թող տեղդ փոխէիր մէկուն հետ :

— Ես ալ ատիկա խորհեցայ , բայց վակոնին մէջ ինձմէ զատ մարդ չկար ...

×

ԱՄԲԱԿՈՒՄ երեք ամիսէ ի վեր վարձք չի վճարեր իր տանտիրոջ :

ՏԱՆՏԷՐԸ.— Պարոն, այս գիշեր երազիս մէջ տեսայ որ երեք ամսուան պարտքդ միանուագ վճարեցիր :

— Դուն երազի կը հաւատա՞ս :

— Անշուշտ կը հաւատամ:

— Ուրեմն տուր առադ դրամիդ ստացագիրը ...

ՅԵՏԱԴԻՄԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

« ԱՆ ԿԵԱՎՈՒՐԸ, ԱՆ ՀԱՅՈՒ ՓԻՃԸ »

★

ԽՄԲ.— Թուրք ծանօթ հրապարակագիրը, Եաշար Քէմալ, կը շարունակէ պատկերազարդ պատմութիւններ հրատարակել Ճիւմհուրիյէթի մէջ, արեւելեան նահանգներու մասին: Ահաւասիկ հատուած մը եւս . —

Եաշար Քէմալ որ անցեալ տարի պատկերացուց Արարատը եւ արեւելեան նահանգներու համապատկերը, նոր յօդուածաշարք մը կը հրատարակէ «Ճիւմհուրիյէթ»ի մէջ: Ստորեւ կուտանք շահեկան մաս մը այդ նկարագրականէն.

— Փոշեթաթաւ ճամբաներ, տաք է, սաստիկ տաք: Կրակի պէս հով մը կ'այրէ, կը մրկէ մարդը: Փոշիի սիւներ ոլորապտոյտ կը դառնան հովին մէջ: Քըրտինքս հեղեղի պէս կը հոսի: Այս տաքին դէմէս կ'ինէր կուգան սեւսեւ «չարշաֆ»ներու մէջ փաթթուած եւ փաթթոց դրած այրեր ...

Լեզուս չորցաւ, պապակէս կը տոչորիմ, եւ դեռ բաւական կայ մեր դասատուին գիւղը հասնելու համար: Գետինը նստիմ քիչ մը հանգչիմ, խորհեցայ :Անկարելի է, գետինը կրակի պէս կ'այրէ քեզ: Այստեղի մարդիկը գիրկ մը մօրուք ունին, անոնցմէ մին ուղեկից եղաւ ինծի: Ըսաւ իր գիւղը, որ ընկերոջս, մեր դասատուին գիւղն էր: Շատ գոհ մնացի :

Ըսեմ որ դասատու ընկերոջս անունը եւ որ գիւղին մէջ ուսուցչութիւն ընելը պիտի չգրեմ: Գլխուն գործ մը կրնան փաթթել: Աղէկ գիտեմ: Դուք ալ գիտէք թէ ուսուցիչ մը ինչ պայմաններու տակ կը մաքառի այսօր գիւղերու մէջ: Ընկերս ալ արդէն յանձնարարեր էր որ իր անունը չգրեմ :

Տաքէն հալած էի կարծես : Քովիս կեղտոտ մարդուն ոտքերն ալ բոպիկ էին : Ջիու պէս արագ կը քալէ, ետեւէն դժուար կը հասնիմ: Ան ալ ինծի չափ քրտինքով ողողուած է, բայց կարեւորութիւն չի տար :

Կը խօսակցինք :

— Սօֆի, ի՞նչ գործ կ'ընես, ինչով կ'ապրուիս :

Արեւելքի մէջ տարիքոտ մօրուսաւորներուն « Սօֆի » անունը կուտան: Մեր Սօֆին Թուրքերէն ալ չի գիտեր բնականաբար :

Կը հարցնեմ իրեն. — Զաւակ ունի՞ս , տղաքդ կը կարդա՞ն :

Հազիւ թէ հին տառերու խօսքը բրած էի, Սօֆի կրակ կտրեցաւ սոսկալի զայրոյթով մը :

— Ան եղիտը, ան կեավուրը, ան Հայու «փիճ»ը, ան դնչուի արմատը, ան անպատիւ դասատուն, որուն մասին խօսեցար , անկրօն դասատուն, մեզի աչք բանալ կու տա՞յ միթէ: Հօճաները օձիք կը թօթուեն իրմէ: Այդ կեավուրը զօռով մեր տղաքը դպրոց կը դնէ: Եւ երբ վարժարանի շրջանը լրանայ, եղածը եղած է ալ, տղաքը մեծցած են այլեւս: Անդիի կողմի գիւղերուն մէջ կեավուրի դպրոց չկայ , այդտեղի տղաքը հանգիստ հանգիստ կը սորվին լեզուն, ամէն տղայ կրօնաւորի մը չափ Գուրան կը կարդայ: Ամէն մէկը հօճա մըն է :

Խօսքը փոխեցի :

— Սօֆի, ըսի, դուն ո՞ր աղանդին կը պատկանիս: Շէյխդ ո՞վ է :

— Ով Տէր, պատասխանեց, էյ Ապտիւլգատիր Կէյլանի: Մերին Շէյխը շատ մեծ է, Եա Շէյխ, մեր Շէյխին մէկ ձեռքը երկինքն է, միւս ձեռքը դրախտը :

— Եահու ըսի, կ'իմանամ թէ քու շէյխդ օղի կը խմէ, աղջիկ կը խաղցնէ Իսթանպուլները: Շիտա՞կ է :

— Այդպէս կ'ըսեն, գոռաց, բայց անհաւատները կը զրպարտեն Շէյխը: Անոր խըմածը օղի չէ, մարդոց աչքերը գոցուեր են արեւին ու չեն տեսներ: Շէյխը երբ ձեռքը դպցնէ օղիի գաւաթին, ան անմիջապէս կենաց ջուր կ'ըլլայ: Այդ կիներն ալ դրախտէն եկած հուրիներ են: Շէյխը կնոջ կը նայի՞ միթէ :

— Սօֆի, ըսի կը նշանակէ որ այդ ուսուցիչը «գընտըզ» մըն է , այո՞ :

—Մի հարցներ: ըսաւ, «գընտըզ» մը կեավուր մը :

ՈՒՐԻՇ 33 ՀԵԳԻ ԱԼ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐԲԵՐ ԵՆ

Ատանայի թերթերէն մէկը կը գրէ թէ ոստիկան զօրքի վաստակաւոր գնդապետ Նազմի Սեվկէն, որ ներկայիս Թաղապետութեան նախագահ է, 1933ին իր հրամանին տակ գտնուող Իմամօղլու գիւղին շրջակայքը, Թերմէլի կամուրջին վրայ առանց պատճառի գնդակահարել տուած է 31 աւազակներ: Ոճիրը գործուած է այն պահուն ուր յելուզակները իրարու կապուած Ատանա կը բերուէին:

Այս մերկացումները լայն շահագրգռութիւն արթնցուցած են Ատանայի մէջ եւ «Դեմոկրատ» թերթն ալ անդրադառնալով այս մեծ դէպքին, կը գրէ թէ Հալքեան իշխանութեան նոր մէկ ոճիրն է որ երեւան կ'ելլէ, եւ իր սիւնակներուն մէջ կը հրատարակէ դէպքին վերաբերեալ երկու ծածկագիրներ: Նազմի Սեվկէն իր մէկ ծածկագրին մէջ կ'ըսէ .— Շատ դժուար կացութեան մատնուած ենք: Գօզան— Ատանա ճամբուն վրայ անժամանակ կերպով բնաջնջելով 31 յելուզակներ, որոնք մեծ զոհողութեանց գնով ձերբակալուած էին: Այս կերպով մեր կիրարկած կանոններն ու հետապնդած քաղաքականութիւնն ալ խոչընդոտներու կը բախին :

Քեազըմ Օզալփ ալ գրած էր .— Պատահած դէպքը ցաւ պատճառեց եւ Գործադիր վարչութիւնը հիմնական քննութեան մը ձեռնարկեց այս մասին: Պէտք չէ որ դէպքը այն տպաւորութիւնը թողու թէ արգելք մը եղած է մեր յաջողութեան :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (6)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Մթին նոճիները խորհրդաւոր կերպով կը ճօճէին իրենց քնքուշ կատարները, հիւթեղ շունչ մը տարածելով շուրջը : Արագ իրարու հետ կը շաղակրատէին ձիթենիներու կանաչորակ տերեւները :

Բայց ահա Սողոմոն վեր կը ցատկէ տեղէն ու ականջ կը դնէ: Կնոջական սիրահալ ձայն մը, որ յստակ է ու վճիտ՝ ինչպէս այս ցօղաթուրմ առաւօտը, կ'երգէ ոչ հեռու ծառերուն ետին:

Պարզ ու քնքուշ երգին եղանակը ինքնիրեն կը հոսի, ինչպէս լեռներու կարկաչուն վտակը, կրկնելով շարունակ միեւնոյն հինգ վեց ձայնանիշերը: Եւ այդ երգին անսեթեւեթ ու գեղթական գրաւչութիւնը յոյզի անդորր ժպիտ մը կը շողացնէ Թագաւորին աչքերուն մէջ:

Աւելի ու աւելի մօտէն կը լսուի ձայնը: Ահաւասիկ ան արդէն այստեղ է , շատ մօտը, ճիւղաւորուած մայրիներուն ետեւը, ցախիներու մթաստուեր կանանչին միւս կողմը: Այդ միջոցին Թագաւորը իր ձեռքերով զգուշօրէն իրարմէ կը բաժնէ ծառերուն ճիւղերը, հանդարտօրէն առաջ կը շարժի փշոտ թուփերուն մէջէն եւ դուրս կուգայ բաց տեղ մը :

Անոր առջեւը, դեղնագոյն մեծ քարերէ կոպտօրէն շարուած պատնէշին այն կողմը, դէպի վեր կը տարածուի խաղողի այգին: Կապտորակ թեթեւ հագուստով աղջնակ մը կը քալէ որթատունկերու շարքերու մէջէն, կը հակի բանի մը վրայ եւ կրկին կ'ուղղուի ու կ'երգէ :

Շիկահեր աղջկան մազերը կը վառին արեւին տակ :

Հով ու զով է սիւքն առտուան ,
Մինչ ստուերնե՛րը կ'երեւան
Տըրտում ցայգին՝
Որ կը փախչին :
Եկո՛ւր, եկո՛ւր ո՛վ սիրական ,
Սարերէն վար, ինչպէս կուգան
Եղնիկն աղուոր ու ոստոստուն ,
Եւ կիրճերու գի՛րգ եղջերուն :

Այսպէս կ'երգէ ան, որթատունկերը իրարու կապելով, ու յամրաքայլ վար կ'իջնէ , աւելի ու աւելի կը մօտենայ քարաշէն պարիսպին , որուն ետեւը կեցած է Թագաւորը: Աղջնակը մոս մինակ է, ոչ ոք կը տեսնէ եւ կը լսէ զայն. խաղողի ծաղկաւէտ բուրմունքը, առտուան բերկրանիթ թարմութիւնը եւ վառ արիւնը սիրտին մէջ՝ կը գինովցնեն զինքը, եւ ահա միամիտ երգին բառերը ակնթարթի մը մէջ կը ծաղկին իր շուրթներուն վրայ եւ հովերուն կը տրուին ու կը մոռցուին յաւիտեան .

Որսկան ,որսա՛ աղուէսն ու իր ձագուկներ,
Որ կը սփռեն այգիներուն մէջ աւեր
Այգինե՛ր որ կը լողան
Ծաղիկներուն մէջ բուրեան :

Այսպէս երգելով ՝աղջնակը կը հասնի պատին մօտ ու, չնշմարելով Թագաւորը , ետ կը ծռի ու կը քալէ սարալանջէն ի վեր: Այժմ երգը աւելի խուլ կը հնչէ .

Ո՛վ սիրական վազէ՛ եկուր ,
Այծեա՛մ եղի՛ր , վազէ՛ եկուր ,
Սիրոյս մատղա՛շ եղջերուն՝
Որ բոյրն ունիս լեռներուն .

Բայց յանկարծ կը լռէ ու կը ծռի գետնին վրայ որ ,այլեւս անտեսանելի կը մնայ այգիին մէջ:

Ճիշտ այդ պահուն, Սողոմոն քաղցրալուր ձայնով մը կը կանչէ.

— Սիրուն աղջիկ, ցուցուր ինծի քու երեսդ, շարունակէ երգդ:

Աղջնակը կ'ուղղուի արագօրէն եւ երեսը դէպի Թագաւորին կը դարձնէ: Ուժգին հով մը կը սուրայ այդ րոպէին՝ ալիք ալիք ծփացնելով անոր թեթեւ հագուստը որ յանկարծ սեղմօրէն կը սողոսկի աղջկան մարմինին բոլորտիքը՝ դէպի վեր ու ոտքերուն միջեւ: Ու Թագաւորը մէկ ակնթարթի մէջ — երբ դեռ աղջնակը չէր կրցած մէջքը հովին դարձնել,— կը տեսնէ անոր անզգեստ մերկ մարմինը, որ սըլացիկ էր ու բարեկազմ, իր տասներեք տարեկանի ծաղկեփթիթ յորդութեանը մէջ: Թագաւորը կը տեսնէ անոր փոքրիկ, կլոր եւ ամրագեղ կուրծքն ու ծիծերուն բարձունքը, որոնց վրայէ կերպասը ճառագայթներ կ'արձակէր. կը նշմարէ աղջկան կուսական փորիկը, կլոր ինչպէս բաժակ մը, կը նշմարէ այն խոր գիծը, որ կը բաժնէ անոր ոտքերը վարէն մինչեւ վեր. ու այնտեղ երկուքի կը բաժնուի՝ ուռուցիկ գլուխներուն մօտերը:

— Որովհետեւ քու ձայնդ քաղցր է եւ քու դէմքդ հաճելի, կ'ըսէ Սողոմոն:

Աղջնակը աւելի կը մօտենայ եւ Թագաւորին կը նայի թրթռուն եւ զմայլագին: Աննկարագրելի կերպով գեղեցիկ է անոր թուխ ու պայծառ դէմքը, իր փարթամ ու խիտ, մութ ոսկեգոյն մազերը, որոնց մէջը անցուցած է վառ կակաչի երկու փոքրիկ ծաղիկներ, անթիւ եւ պիրկ գանգուրներով կը ծածկեն իր ուսերը ու վար կ'իջնեն մէջքին վրայ, ոսկեայ ծիրանիի մը նման բոցավառելով արեգակի ճառագայթներու տակ:

(Շար.)

ԹՐԻԷՍԹԷԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Հռոմի մէջ խոր դառնութիւն պատճառեց Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարին խօսքը թէ 1948ի յայտարարութիւնը անփոփոխելի չէ։ (Այդ յայտարարութեամբ արեւմտեան երեք դաշնակիցները համաձայն էին որ Թրիէսթէի ազատ երկրամասը Իտալիոյ յանձնուի)։

Իտալիոյ արտաքին նախարարութեան պաշտօնատարներէն մին յայտարարեց թէ «Ամերիկացիները լաւ միջոց մը գտեր են Իտալիան կորսնցնելու»։

Նոյն օրը իտալական կառավարութիւնը «պարզապէս անճիշդ» հռչակեց Եուկոսլաւիոյ վերջին բողոքը, — երրորդը՝ մէկ շաբթուան ընթացքին։

Բանավէճը կը շարունակուի երկու երկիրներուն միջեւ։ Եուկոսլաւիա խնդրած է արեւմտեան երեք դաշնակիցներէն յորդորել որ Իտալիա ետ առնէ իր զինուորական զգուշութիւնները։ Մ. Նահանգները չեն ուզեր միջամտել Իտալիոյ վեհապետութեան իրաւունքներուն։ Հռոմի ամերիկեան դեսպանուհին, Տիկին Լիւս «շատ սիրալիր» տեսակցութիւն մը ունեցաւ վարչապետին հետ։ Այս առթիւ Թրիէսթէի մասին ալ խօսած են։ Քաղաքական շրջանակներու մէջ անհամբեր կը սպասեն Թիթոյի ճառին, որ կրնայ մեղմացնել կամ թանձրացնել մթնոլորտը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹԵՀՐԱՆԻ խորհրդային դեսպանը, Պ. Լաւրենտիյեւ, որ «անտեսանելի» էր քանի մը օրէ ի վեր, հիւանդութեան պատրուակով, երէկ ունկնդրութեան պիտի ընդունէր Իրանի արտաքին գործերու արարողապետը։

ԻՐԱՆԻ կառավարութիւնը 23.400.000 տոլարի գումար մը ստացաւ Մ. Նահանգներու Դ. Կէտի վարկերէն, իբրեւ անմիջական օգնութիւն։ Այս գումարը պիտի յատկացուի շարք մը ծրագիրներու գործադրութեան։ Այզընհաուըր խոստացած է ուրիշ գումարներ ալ տրամադրել։ — Թեհրանէն հասած վերջին լուրերու համաձայն պաշարման վիճակը կը շարունակուի։ Կառավարութիւնը պարգեւներ կը խոստանայ անոնց որ կը յայտնեն զէնքերու պահեստները։ Ոստիկանութիւնը կ'ըսէ թէ Թուտէ կուսակցութիւնը կազմալուծուած է, թէեւ կը շարունակէ հանգանակութիւններ եւ ուրիշ գործեր կատարել։

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ եւ մառեշալ Ժիւէնի միջադէպին առթիւ թերթերը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակեն. — Զօրավարը ըսեր է, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ. — «Անշուշտ չէք ուզեր որ Ֆրանսայի մառեշալի տիտղոսը զոհեմ պաշտօնի մը համար (Հանրապետութեան նախագահ) որ աւելի շատ տաղտուկ կը նշանակէ քան իրական իշխանութիւն»։ Պ. Վէնսան Օրիոլ իմանալով այս ակնարկը, բացագանչեր է. — «Գոնէ մէկ տաղտուկէ պիտի ազատիմ, այլեւս անգամ մըն ալ չընդունելով մառեշալ Ժիւէնը»։

ՔՈՐԷԱՅԻ գերիներու փոխանակութիւնը վերջանալու վրայ է։ Կարմիրները արձակեցին նաեւ ամերիկեան առաջին հրամանատարը, զօր. Տին։

ԱՆԳԼԻՈՅ վարչապետը Չըրչիլ, որ բոլորովին ապաքինած է, յայտարարեց թէ պիտի մնայ իր պաշտօնին գլուխը, կարգ մը փոփոխութիւններ կատարելով հանդերձ։ Հաւանական է որ փոխ-վարչապետի պաշտօն մը հաստատուի։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ նոր ցնցումներ զգացուեցան Յոնիական կղզիներուն մէջ։ Քեֆալոնիոյ գիւղերը հագուստ-կապուստի եւ պատսպարանի կարօտին։ Գիւղացիները կը հաւաքեն աւերակներու փայտերը, առժամեայ պատսպարաններ շինելու համար։ Ողողումներն ալ մեծ վնասներ պատճառած են։

ՃԱՓՈՆԻ վերազինման խնդիրը միշտ կ'արծարծուի Մ. Նահանգներուն մէջ։ Արտաքին նախարարը առջի օր յոյս յայտնեց թէ Ճափոն աւելի ազդու միջոցներ ձեռք պիտի առնէ, իր ներքին պաշտպանութեան համար։ Ամերիկեան Լեգէոնը անցեալ օր բանաձեւ մը՝ քուէարկած էր, պահանջելով որ Մ. Նահանգները հիւլէական ռումբ գործածեն, եթէ պատերազմը վերսկսի Քորէայի մէջ։ Նախարարը մերժեց պատասխանել այս առթիւ եղած հարցումի մը, դիտել տալով թէ կառավարութիւնը խաղաղութեան կը սպասէ եւ ոչ թէ պատերազմի վերսկսման։

ԹՐՔԱԿԱՆ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵՆԷ ՎՏԱՐՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐ

Գ.

Հ. Պետրոսեան (Ֆրանս.), Մինաս Պարսամեան (Հելլէն), Արամ Կիւնէլեան Թորոսեան (Լիբանան), Արմաւենի Ուլուպէյեան (Ֆրանս.), Սիմոն Թէրվիշեան (Ֆրանս.), Տիւրիկ (Ֆրանս.), Յարութիւն Մագլումեան (Ֆրանս.), Ներսէս Ճարէս (Ֆրանս.), Ագնիւ Յակոբ Շիրինեան (Եգիպտ.), Շնորհիկ Տէմիրճի Տէտէօղլու (Սուր.), Մարգար Մարգարօղլուլարը (Ֆրանս.), Յովակիմ Գազօղլու (Ֆրնս.), Կարապետ Բարսեղեան (Ֆրանս.), Սարգիս Գույումճու (Սուր.), Լեւոն Պէյլիքեան (Ֆրանս. բանակին մէջ ծառայած), Գէորգ Գէորգեան (սուրիահպատակ դարձած), Վահրամ Վաղարշակ Ֆրէնկեան (իրանահպատակ), Հայկ Արմենակ Դուկասեան (Ֆրանս.), Յելինէ Կառավարեան (Իրան), Կիրակոս Թումանեան (Եգիպտ.), Ներսէս Գասապեան (Եգիպտ.), Արուսեակ Էկինլիօղլու Վահանեան Տալեան (Ֆրանս.), Հայկ Խօդգալֆաեան (Ֆրանս)., Երուանդ Հուկանեան Կայծ (Եգիպտ.), Անահիտ Տիանա Պէկրէր Նամիքեան (Ֆրանս.), Թադէոս Դաւիթեան (Ամերիկ.), Յակոբ Պօյաճըօղլու (Վարդանեան) (Ամերիկ.), Զաւէն Տիրատուրեան (Ֆրանս.), Գասպար Նուպար Փափազեան (Իրան), Յովսէփ Բօսպըյըքեան (Ֆրանս.), Յովակիմ Նարէեան (Ֆրանսական բանակին մէջ ծառայած), Խաչիկ Քուլէճեան (Ֆրանս.), Հր. Թորոսեան (Ֆրանս.), Վիքթորիա Փանոսեան Մէկէրեան (Ֆրանս.), Մարգար Հայկ Քէրէսթ (Անգլ.), Մագսուտ Էրթաղոսեան (Ամերիկ.), Արուսեակ Հերմինէ Հանըմեան (Ամերիկ.), Պօղոս Փափազեան (Ֆրանս.)։ (Վերջ)

ԽԱՂՈՂԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է, Ս. Աստուածածնի տօնին առթիւ, խաղողի հետեւեալ նուէրները. — Տիկին Թագուհի Զաքչաքեան, Տիկ. Էլիզա Շահինեան, Տիկին Ժ. Պետրոսեան եւ իր մայրը, Այրի Տիկին Սրբուհի Յովհաննէսեան, Այրի Տիկին Հաճի Փանոսեան, Տէր եւ Տիկին Միհրան Գավէզեան, Տէր եւ Տիկին Սընըքճեան, Այրի Տիկին Նունիա Զօրաեան եւ իր զաւակները, Այրի Տիկին Էլիզապէթ Յակոբեան, Տէր եւ Տիկին Սթաթեան, ընտանիք Էնարտ, Տիկին Պալապանեան, Տիկին Նարդուհի Տէմիրճեան, Տէր եւ Տիկին Պզտիկեան, Տիկին Մուրատեան, Տէր եւ Տիկին Ալեքսանեան, Պ. Պ. Փայլակ Միքայէլեան, Ղազարոս Զաքչաքեան, Գէորգ Ալեքսանեան, Կարապետ Փափազեան, Պապիկեան, Մարտիրոս Աճէմօֆ եւ Միհրան Ոսկերիչեան։

TAPISSERIE — LITERIE

TRANSFORMATION

Ամէն տեսակ բիկնաթոռ, աթոռ, հինի եւ նորի մասնագիտութիւն, միշտ լաւագոյնը լաւագոյն գինով՝

MAISON ALEXANIAN

283, Fg. St. Antoine, Paris 11e

Աշխատանոց՝

29, *Rue Claude Tiller, Paris* 12e

Tél. : DIDerot 62 — 58

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալանս ԻՇրջ. կոմիտէին։

Այս կիրակի, Սէն Փէրէի Մայրապետներու ձորակուն ծառաստանին մէջ, առաւօտէն մինչեւ իրիկուն։

Մասնակցութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Արտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ եւ անակնկալներ։

Ծրխ պիւֆէ, զովացուցիչ ըմպելիներ։

Գիները դիւրամատչելի։

Սովորական օթօպիւսներէ զատ, ամէն քառորդ վայրկեանը անգամ մը ձրիաբար փոխադրութիւն ինքնաշարժերով, որոնք տրամադրուած են երկու ընկերներու կողմէ։

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները։

Այն ծնողները որոնք կը փափաքին արձանագրել իրենց զաւակները, թող փութան հաղորդել տեսչութեան, որպէսզի կանխաւ ապահովուին տեղերը։

Արձանագրութեան, ապահովագրութեան, եւն., կանխիկ վճարելիք գումարն է 5000 ֆրանք։

Կ'ընդունուին 9–14 տարեկան աշակերտներ։ Նաեւ 15 տարեկան տղաքներ՝ եթէ տարիքին համաձայն ունին ուսումնական պատրաստութիւն եւ բարեկրթութիւն։

Դիմել Տեսչութեան մանրամասնութիւններու համար։

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Միլոյեան, Հարուստեան եւ Քիզիրեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, (15 ռիւ Ժան Կուժօն) ի յիշատակ

ՏԻԿԻՆ ՈՎՍԱՆՆԻԿ ՄԻԼՈՅԵԱՆԻ

(Ծնեալ Հարուստեան, Մեծ Նոր գիւղացի)

մահուան տարելիցին առթիւ։ Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները։

ԿԱՐԻ ՈՒ ՁԵՒԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

45 տարուան փորձառութիւն եւ լաւագոյն վկայականներով

ACADEMIE LAYDOU
12 Rue Lafayette, Paris (9·)
Métro Chaussée d'Antin

եւ թղթակցութեամբ։

ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԻ ՓՆՏՌԷՔ

ԵՐԲ ՍԱՍՈՒՆԻՆ ԿԱՅ

31, RUE d'ALEXANDRIE
Métro Sentier, Réaumur et St. Denis
Tél. GUT. 92 - 65

Արեւելեան թէ եւրոպական ձեր բոլոր ուզած համադամ կերակուրները, անուշեղէնները, ըմպելիները, աղանդերները։

ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԵԱՄԲ

եւ

ՇԱՏ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ

Ճոխ մթերք հայերէն հին եւ նոր հրատարակութեանց
Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր՝ ամէն լեզուով
ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
Ֆրանսայէն եւ արտասահմանէն ստացուած ապսպրանքները
կը գործադրուին օրը օրին
ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՒՄՈՎ ԿԸ ԳՆԵՆՔ՝
Հայերէն եւ օտար լեզուներով արեւելագիտական ամէն կարգի գրքեր
եւ մատենադարաններ
LIBRAIRIE ORIENTALE H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur le Prince, Paris (6e)
Tél. DAN. 88-65, Chèque Postal, Paris 1278-35

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

★

ԱՆԻԷՌ. — Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ. — Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ շաբաթ 5 Սեպտ. ժամը իրիկուան 9ին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՀԱՄԱ - ԽԱՐԲԵՐԴԻ Եփրատ Միութեան Կարտանի եւ Պիվէոի նորակազմ մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամ եւ ոչ անդամ հայրենակիցները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Գեղունի սրահին մէջ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 17ին։ Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12։

Հէռաձայն Ռէնսի 172

ՀԱՅԵՐԷՆ ԴԱՍԵՐ

Ա. Աժտէրեան հայերէնի դասեր կուտայ մասնաւորներու եւ խումբերու, ամէն օր, ինչպէս նաեւ իրիկունները։ Գրել հետեւեալ հասցէին՝ A. AJDERIAN

41, Avenue des Gobelins, Paris (13e)

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի - պա, ներքին ներմակեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ։

Նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար։

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

PEINTURE DECORATION

VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS

DERNIERE NOUVEAUTE

25, Rue des Pivoines, Alfortville

Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ։

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար։

ՁԵՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Դ Ի Մ Ե Ց Է Ք՝

Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale, MARSEILLE
(Face Rue Parmentier)
Téléphone : Colbert 33 - 22

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ
(Ֆուռնիթիւռ), ԱՍՏԱՌ, ԹԵԼԱ,
ԴԵՐՁԱՆ, ԿՈՃԱԿ, ԵՒ ԱՅԼՆ։

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 • R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԿԻՐԱԿԻ 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
DIMANCHE 6 SEPTEMBRE
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7160
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2571

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹԵՒԵՐ ԱՌԱՆՑ ԳԼՈՒԽԻ

•

Դեռ ամէն բան չըսինք արեւմտեան Եւրոպայի հայկական գաղութներու մասին։

Այդ գաղութներէն իւրաքանչիւրին մէջ տակաւին կան երեւոյթներ եւ իրողութիւններ, որոնք լուրջ քննութեան կը կարօտին։

Միջանկեալ, պիտի խնդրէինք աշխատակիցներէ կամ իրազեկներէ, որպէսզի օգնէին մեզի, պատկերը լրացնելու համար։

Նոյնը կը թելադրենք Ֆրանսայի հայաշատ կեդրոններու թղթակիցներուն։

Թող ամէն մէկը փորձէ բանալ դրքին զանազան էջերը, որպէսզի կարենանք ամբողջական եզրակացութեան մը յանգիլ։

Մինչ այդ, յիշեցնենք անգամ մը եւս,— չափազանց երկար տեւեցին այս համատարած անտիրութիւնը եւ անիշխանութիւնը։

Բացատրեցինք, արդէն, թէ ինչպէս կը գործեն մասնանշուած շրջանները, Փարիզ – Մարսէյլէն մինչեւ Հարեւան գաղութները։

Ամէն տեղ ալ, հիմնական ցաւը մէկն է, աւելի կամ պակաս.—

Ցրուած – ղարբած, յայտնապէս ծանրաբեռնուած կամ նախապաշարուած մարդիկ մնացեր են գործի գլուխ։

Նոր տարրեր չեն հասնիր։ Չեն ալ հետաքրքրուիր։

Նոյն իսկ ի բնէ աղգասէրներ կը դոհանան մօմաղին, իւղաղին կամ անդամատուրք վճարելով եւ մնացեալը ջուրին տալով։

Եթէ կարելի եղաւ երեսուն տարի դիմանալ այս ոճով, անավարի գործունէութեամբ, այդ չի նշանակեր թէ կըրնանք երեսուն տարի եւս շարունակել, այսպէս։

Արդէն այնպիսի ճեղքեր եւ փոսեր բացուած են որ, դժուար չէ նախատեսել հետեւանքները։

Կրնա՞ք ձեր թեւերը փարատել, գործել, գլուխը բարձին տակ ծածկելով։

Որքան ալ առողջ թեւեր ունենաք, դատապարտուած էք անշարժութեան եւ ամլութեան, երբ գլուխը չի գործեր։

Այսպէս ալ հանրային կեանքի մէջ։ Ամէն ուր որ համրանք ունինք։

Տարրական պայման է գլուխներ ստեղծել ամէն տեղ։ Եւ կեդրոնաձիգ, ղեկավար գլուխ մը՝ ամէնուն համար։

Ճամբան կը հարթուի, եթէ սկսինք մեր տունէն։ Երբ կարգի դնենք մեր տունը։

Նախ՝ Ֆրանսահայ շրջանը։ Յետոյ հարեւան գաղութները։

Նախ վերանորոգում, վերակազմութիւն ամէն տեղ։ Յետոյ ընդհանուր կապ մը, կեդրոնավար գլուխ մը՝ ամբողջ արեւմտեան Եւրոպայի համար։

Ծրագիր եւ ուրիշ մանրամասնութիւններ միշտ ալ կարելի է մշակել։

Մենք հիմնականը, գաղափարն է որ կ'արծարծենք։

Նոր չէ գաղափարը, բայց կացութիւնը կը պահանջէ նորոգել։ Մանրել եւ տարածել։

Այն մարմինները որ այժմ կը գործեն մեր յիշած գաղութներուն մէջ, եթէ փորձեն խորհրդակցական ժողովներ գումարել, պարբերաբար, առաջին քայլերը առած պիտի ըլլան դէպի աշխուժացում։

Այդ ժողովներուն մէջ, պիտի գտնեն դէմքեր որոնք մոռցուած կամ անծանօթ մնացած էին։

«Անծանօթները» թերեւս իրենք ալ կ'ոգեւորուին եւ ասպարէզ կը նետուին։

Կարճ խօսքով, տեսակ մը մարդահամար կատարուած կ'ըլլայ, երեւան հանելով պիտանի ուժեր։

Միեւնոյն ատեն նոր լոյսեր կը ծագին, թարմացնելով մթնոլորտը։

Օրուան պահանջը,— նորոգել բոլոր ուժերը։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՍՓ. ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

•

33 ՄԻԼԻՈՆ ՔՈՒԷԱՐԿՈՒՆԵՐ

Այսօր, կիրակի, երկրորդ անգամ ըլլալով երեսփ. ընտրութիւններ կը կատարուին արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, մասնակցութեամբ 33 միլիոն ընտրողներու։

Եւրոպա եւ Ամերիկա անձկութեամբ կը հետեւին այս ընտրութեանց, որոնց արդիւնքը մեծապէս պիտի ազդէ միջազգային կացութեան վրայ։

Բնականաբար ամէնէն աւելի շահագրգռուած է Նարեւմտեան դաշնակիցները, ինչպէս եւ Խ. Միութիւնը։ Առաջինները կ'ուզեն որ յաղթանակը շահի ներկայ վարչապետը, Տոքթ. Ատընաուըր,— ջերմ կուսակից իրենց քաղաքականութեան։ Երկրորդը, Մոսկուա, ամէն միջոց կը փորձէ տապալելու համար արեւմտեան Գերմանիոյ ներկայ իշխանութիւնը։

Ընտրութիւններէն քանի մը օր առաջ, Տոքթ. Ատընաուըր առաջարկեց երաշխաւորութեան դաշինք մը կնքել բուն Եւրոպայի եւ Խ. Միութեան միջեւ, ամէն ապահովութիւն ներշնչելով այս վերջին պետութեան։

Այս առթիւ հրատարակած յայտարարութեան մէջ, արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը յիշեցնելով իր նախընթաց առաջարկները, կը բացատրէ թէ «Եւրոպայի պաշտպանութեան կազմակերպութիւնը ոչ միայն չսպառնար Խ. Միութեան, այլեւ կը պարունակէ երաշխիքներ՝ անոր ապահովութեան համար. մասնաւորապէս զօրքի եւ սպառազինութեանց սահմանափակում։ Կարելի չէ հաւատալ թէ Խ. Միութիւնը վտանգուած կ'ըլլայ եւրոպական հասարակութեան մը կազմութեամբ, իր մէջ առնելով 12 գերման զօրաբաժիններ»։

Վարչապետը յետոյ կը պարզէ իր ծրագիրը,— 1. Նկատի առնելու համար Խ. Միութեան ապահովութիւնը, Եւրոպական համայնքը կապուելով Ատլանտ. կազմակերպութեան, կրնայ շրջանային համաձայնութիւն մը կնքել արեւելեան ճակատին հետ Ազգաժողովին միջոցաւ։— 2. Տնտեսական գործակցութեան եւ քաղաքական ապահովութեան խնդիրները իրարու կապուած ըլլալով, սպառազինութեանց կրճատման շնորհիւ ձեռք բերուած միջոցները կարելի է յատկացնել բոլոր ժողովուրդներու կենցաղի բարւոքման եւ առեւտրական փոխանակութեանց զարգացման։

ՄՈՍԿՈՒԱ ԿԸ ՄԵՐԺԷ

Խ. Միութիւնը անմիջապէս «ոչ» պատասխանեց այս առաջարկին։ Մոսկուայի անթելը եւ գործակալութիւնը կ'ըսեն թէ Տոքթ. Ատընաուըր կը փորձէ ապահովել իր ընտրական յաղթանակը եւ գերման ժողովուրդին ընդունիլ տալ Արեւմուտքի հետ կնքուած համաձայնութիւնները։ «Խ. Միութիւնը չի կրնար ուժ տալ այդ ծրագիրներուն որոնք սահմանուած են նախայարձակման բոյն մը ստեղծելու Եւրոպայի մէջ եւ որոնք չեն համապատասխաներ գերման ժողովուրդին շահերուն»։ Այս առթիւ, Խ. Միութիւնը նորէն կը յիշեցնէ թէ գերմանական հարցին կարգադրութեան արդելքները Մոսկուա չեն գտնուիր, այլ արեւմտեան երեք պետութեանց կողմը։ «Խ. Միութիւնը անկեղծօրէն կը համակրի այն բոլոր Գերմաններուն որոնք տեւական խաղաղութիւն եւ ազատութիւն կ'ուզեն, միացեալ եւ անկախ Գերմանիա մը մաղթելով»։

Մ. Նահանգներու քաղաքական շրջանակներուն մէջ տհաճութիւն պատճառեց արտաքին նախարար Պ. Տըլըսի այն յայտարարութիւնը որով հրապարակաւ յաջողութիւն կը մաղթէր Տոքթ. Ատընաուըրի, այսօրուան ընտրութեանց առթիւ։ Այս յայտարարութիւնը զարմանք պատճառեց նաեւ արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, մասնաւորապէս գրգռելով ընկերվարականները, ինչպէս գրած էինք երէկ։

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ԶԷՆՔԻՆ ԴԷՄ

•

Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ նախագահ Այզընհաուըր մօտերս հանդիսաւոր կոչ մը պիտի ուղղէ ամբողջ աշխարհի, առաջարկելով ստիպողաբար սահմանափակել հիւլէական սպառազինութիւնները եւ հսկողութիւն կատարել այդ կարգի նիւթերու շինութեան վրայ։

Իրազեկներ կը կարծեն թէ այս անգամ իրական ահազանգ մըն է որ պիտի արձակուի, նախագահական ճառով մը։ Կ'ըսուի թէ բնագիրը կը մշակուի եւ թէ նախագահը անձամբ Ազգաժողովին պիտի ներկայանայ, այդ ճառը արտասանելու համար։

ՄԱԿի յաջորդ ընդհ. ժողովը կը բացուի Սեպտ. 15ին, ի ներկայութեան շատ մը պետութեանց արտաքին նախարարներուն։ Այզընհաուըր պիտի պարզէ այն մահացու վտանգը որ կրնայ ծագիլ հիւլէական սպառազինութեանց գինարշաւէն։ Այս վտանգը Ազգաժողովին բեմէն աղդարարելով, ամերիկեան կառավարութիւնը հետեւած պիտի ըլլայ ծերակոյտին մէկ բանաձեւին որ միաձայնութեամբ քուէարկուեցաւ անցեալ յուլիսին եւ որ ստիպողաբար կը պահանջէր միջազգային համաձայնութիւն մը կնքել զինաթափութեան մասին։ Իրազեկներ կը կարծեն թէ այս հարցը հրատապ հանգամանք ստացած է այժմ, քանի որ Մ. Նահանգները իրենք երկու անգամ յայտարարեցին թէ ջրածին ռումբի փորձեր կատարուած են Խ. Միութեան մէջ։ Նոյն աղբիւրին համաձայն, վերջին պայթիւնը, որ անցեալ շաբթու արձանագրուեցաւ, կ'ապացուցանէ թէ Ռուսերը այժմ անցած են փորձի շրջանը եւ հիւլէական ռումբի քանի մը տեսակներ ունին։ Մասնագէտներ դիտել կուտան թէ Մ. Նահանգները այլեւս կորսնցուցած են 1949ի մենաշնորհը։

ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Բոլոր թերթերը կը հաստատեն թէ ապրուստի սղութեան դէմ բացուած պայքարը պիտի բացուի երեքշաբթի օր, սկսելով միսի գիներուն անկումէն։

Տնտեսական գործերու նախարարութենէն կը հաղորդեն թէ կառավարութեան ձեռք առած միջոցները կ'ընդգրկեն հաբիրաւոր ընթացիկ ապրանքներ, ուտելիքներէն մինչեւ միւս սովորական պիտոյքները։ Այս առթիւ, անգամ մը եւս կը հաւաստեն թէ տասը առ հարիւր պիտի զեղչուի սուրճին, ձէթին, խմորեղէններու, բրինձին, օճառին եւն. գիները։ 6 առ հարիւր աժան պիտի ծախուի շաքարը, հինգ առ հարիւր կօշիկը, կարասիները, հանդերձեղէնը եւն.։ Շուկաներ պիտի բացուին արտադրութեանց վայրերուն մէջ։ Փարիզի առեւտրական սենեակը եւ մեծ վաճառատուները խոստացած են աջակցիլ գիներուն կրճատման, ընդ առաջ երթալով վարչապետին թելադրութեանց։

Մսավաճառներու Դաշնակցութեան նախագահը առջի օր ճառ մը խօսելով 2800 մսավաճառներու առջեւ, տեղեկութիւններ հաղորդեց վարչապետին հետ ունեցած խօսակցութեանց մասին եւ ըսաւ թէ «մսավաճառին խօսքը համազօր է ստորագրութեան»։ Այս առթիւ հետեւեալ կոչը ուղղեց տանտիրուհիներուն.

— Կրամով գնեցէք եւ ոչ թէ ֆրանքով։ Օրինակ, հարիւր կրամ սիֆթէք պահանջեցէք շաբաթ օր եւ երեքշաբթի եկէք նոյնքան տանելու։ Պիտի տեսնէք գիներու անկումը։

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք հետեւեալ գումարները.—

Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէ 2000 Ֆր. (Տես Դ. էջ)։

Պ. Կ. Ս. (Լիոն) 2500 ֆրանք։

Պ. Վ. Քիւփէլեանէ (Մարսէյլ) 1500 ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի Պ. Սուքիաս Գույումճեանի մահուան առթիւ։

Պ. Անդրանիկ Փափազեան (Նիս) 1000 ֆրանք։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

« ԱՐԴԻԱԿԱՆ » ԲԱՐՔԵՐ

Աշխարհի բոլոր եպիսկոպոսները եւ արքեպիսկոպոսները իրար անցած են, ի տես ծովեզերեայ ցուցադրութեանց, որոնք տարուէ տարի կը զարգանան։ Առանց երկրի, ազգի, կրօնի եւ տարիքի խտրութեան։

Եւ շարունակ հովուական թուղթեր կը հրատարակեն։ Երբեմն յորդոր կարդալով հայրաբար, երբեմն ալ շանթեր արձակելով։

Ամենավերջինը՝ Սեվիլլայի արքեպիսկոպոսը գրած է։

Ձեռնարկը այնքան կարեւոր կը համարուի որ, հեռագրով ալ հաղորդուած է միջազգային մամուլին։

Ինչպէս կ'երեւայ, սպանիացի հովուապետը խորապէս ազդուած է իր երկրին «փլաժ»ներուն վրայ պարզուած տեսարաններէն։

Անշուշտ ինք տեսած չէ։ Բայց ականատեսներ չեն պակսիր, վկայութիւն տալու համար։

Ի՜նչ զայթակղութիւն,— բացագանչեր է արքեպիսկոպոսը։— Մերկանդամ կիներ՝ հազիւ երկու կտոր իրենց վրայ՝ իբրեւ «մայօ»։

Այս չի բաւեր, ծովեզերքէն, աւազափէն եկեղեցի կուգան առանց վայելչօրէն հագուելու...

Չեմ գիտեր թէ այս հովուական թուղթերը արդիւնք մը կ'ունենա՞ն, երբ ոստիկանական հսկողութիւնը եւ զանազան կանոնագիրներ անգամ կ'անտեսուին աշխարհի բոլոր «փլաժ»ներուն վրայ։

Մեր մէջ ալ նմոյշներ չեն պակսիր, այս ծովեզերեայ բարքերէն։

— Ինչո՞ւ մեր եպիսկոպոսներն ու արքեպիսկոպոսներն ալ խրատականներ, շրջաբերականներ չեն հրատարակեր, կարգի հրաւիրելով ծայրայեղները։

— Թերեւս անոր համար որ աւելի պատկերազարդ բաներ գիտեն մեր «կուսակրօն» վանականներու ներքին կեանքէն...

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզես։

— Օրինակ, հոգեւոր հովիւներ կան, որոնք անտէր աղջիկ մը սինեմա կը տանին քանի մը անգամ, եւ յետոյ կենդանի սինեմա մը կը սարքեն անոր գլխուն... Եւ կամ (ուրիշ առթիւ)։

ՎԱՀԷ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴԱՏ ՄԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Քաղաքական ոճիրի մը դատը սկսաւ Պէյրութի մէջ, Սեպտ. 4ին։ Ամբաստանեալն է 24 տարեկան երիտասարդ մը, Մոհամմէտ Ալչէյխ, որ հինգ շաբաթ առաջ սպաննած էր նախկին ելմտական նախարար մը, միլիոնատէր Մոհամմէտ Ապուտը։ Կ'ամբաստանուին նաեւ երեք եղբայրներ, որոնցմէ Սիւլէյման Էլալի սպանեալին մրցակիցն էր, վերջին ընտրութեանց ատեն։

Աքքարի շրջանէն բազմաթիւ լեռնականներ, որոնք սպանեալին կուսակիցներն են, քաղաք իջած էին ցոյցեր սարքելու համար։ Ոստիկանութիւնը բռնած էր փողոցները եւ կը խուզարկէր բոլոր կառքերը։ Դատական պալատն ալ խիստ հսկողութեան տակ առնուած էր եւ ներս մտնող—

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ, ՁԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ

Ե.

Շրջան մը, որ կ'ընդգրկէ Քրիստոսէ առաջ եւ ետք, աւելի ետք քան առաջ, գրեթէ մէկ դար, երբ Հրէից պատմութիւնը կը նմանի հնձանի մը, ուր թափուած խաղողի արիւնը կը պղպջայ, կ'եփի, կը բարձրանայ: Իսրայէլի ազատագրութիւնը այն միակ տենչն է, այդ օրերուն, որ կը վառէ կանանչ մորենիները Երուսաղէմի բլուրներուն վրայ, — Եհովա կ'որոտայ, շանթեր կ'արձակէ եւ կը սպառնայ հռովմէական լեգէոններուն, որոնք, սակայն, անխնայ կը զարկեն Աբրահամի զաւակ թոռներուն ապստամբութիւնը, արեան մէջ կը խեղդեն Դաւիթի փառքով գինովցած երիտասարդութիւնը :

Հրէական ազգայնականութիւնը դէմ յանդիման հռովմէական աշխարհակալութեան :

Ցուպայի առիւծը կը մռնչէ Հռոմի գայլերուն դէմ :

Մակաբայեցիներու ազատագրական շարժումն է որ կը կրկնուի, կը խանդավառէ, կը պանծացնէ, կ'աստուածացնէ եւ երիտասարդութիւնը կը տանի դէպի յաւերժութիւն :

Տարբերութիւն մը, — Մակաբայեցիներու շարժումը բարձրագոյն դասակարգերու գործ է, այս երկրորդը՝ ստորին դասակարգերու գործ է, որուն կը միանան յաճախ illuminé ներ :

Ազատագրական նոր ու խիզախ այդ շարժումներուն պատմութիւնը կը գտնէք Յովսեպոսի մէջ ընդարձակ եւ մանրամասն, — ափսո՜ս որ անկարելի է տեղ տալ այդ պատմութեան՝ այս յօդուածաշարքին մէջ: Նոր Կտակարանին մէջ եւս կը գտնէք յիշատակութիւնը (Գործք, Ե. 36): Պահ մը նոյնիսկ Պօղոս կը կարծուի թէ մին է այն ապստամբներէն, որոնք փորձեցին ազատագրել Իսրայէլը հռովմէական լուծէն (Գործք, ԻԱ. 38): Երուսաղէմի երկինքին մէջ կը ծփար արեան հոտ մը, — Եհովայի սիրեցեալ ժողովուրդին պատարագին բոյրը:

Յիսուս ծնաւ այդ բուրմունքին մէջ :

Երուսաղէմ կը սպասէր իր Փրկիչին, իր ազատարարին, որ պիտի վերահաստատէր Դաւիթի գահը: Բայց երկար առենէ ի վեր, Իսրայէլի երազը ստացեր էր արեան կարմիր գոյն, — ազատագրութեան գոյնը, որ կարմիր է բոլոր ժողովուրդներուն համար՝ երբ կը բորբոքին ազգային տենչով մը :

Non sine sanguine (Եբր. Թ. 22):

Ազատագրութիւնը արիւն կը պահանջէ ժողովուրդներէն: Երբ ժողովուրդ մը, կը դրէ Հոյցնէր, դարերով կ'ապրի ստրկութեան մէջ կամ օտար տիրապետութեան տակ, կը սկսի երազել, ինչպէս բանտարկեալը՝ իր խուցին մէջ: Այդ երազը, ազատութեան այդ երազը արեան գոյն ունի միշտ :

Ահա թէ ինչո՛ւ Յիսուս եւս, նման կարմիր կլիմայի մը տակ ծնած, ազատագրութեան ներշնչումով, խրած էր ազգայնականութեան մէջ, բայց, կ'աւելցնէ Ժիլսոն (Աստուծոյ քաղաքին կերպարանափոխութիւնը, էջ 15), «կ'աշխատէր դուրս ելլել Իսրայէլը Իսրայէլով Իսրայէլի մէջ փրկելու » ծրագրէն, որ կը հակասէր աւետարանական ոգիին: Գեղեցիկ է տարազը, — Իսրայէլը Իսրայէլով Իսրայէլի մէջ փրկելու ծրագրէն հեռանալն էր որ, յետագային, մեզի տուաւ քրիստոնէութիւն մը: Իր կարգին, Թիւրմէլ, հեղինակ Պատմութիւն դաւանական վարդապետութեանց գործին (7 հատոր), կը վկայէ թէ « Յիսուս ազգայնական գործիչ մը եղաւ » (Ա. հատոր, էջ 307), թէ Յիսուս « բացարձակօրէն ազգայնական ծրագիր մը ունէր» (Է. հատոր, էջ 17): Զարմանալի չէ, ուրեմն, երբ Էմմաւուսի ճամբորդները կ'ըսեն. « Կը յուսայինք թէ ան էր (Յիսուս), որ պիտի ազատէր Իսրայէլը » (Ղուկ. ԻԴ. 21):

Սթրազպուրկի դպրոցը եւս, Ա. Քօս (Իսրայէլ եւ մարդկութեան տեսիլքը) հակասութիւն մը կը տեսնէ հրէական սկզբնական ազգայնականութեան եւ կրօնական գաղափարներու միջեւ :

Ազգայնական այդ շարժումը, սակայն, եթէ ոչ ազատագրութեան տանելու, դէթ բիւրեղացնելու ընդունակ չէին Յիսուսի աշակերտները, ոչ իսկ Պօղոս: Նման յաջողութեան մը համար՝ անհրաժեշտ էր առիութիւն կամ մտաւորական պատրաստութիւն :

Արիութի՞ւն, — ունէին այնքան միայն՝ որքան պէտք էր կտրելու համար Մաղքոսին ականջը (Յովհ. ԺԸ. 10):

Մտաւորական պատրաստութի՞ւն, — «տգէտ եւ առանց ուսման մարդիկ էին » Պետրոս եւ ընկերները (Գործք, Դ. 13): Ճիշդ է թէ պատմութեան անծանօթ չէ սովորութիւն մը տգիտութեամբ պարծենալու, միտքով աղքատ եւ անուսում երեւնալու, (քրիստոնեայ մատենագիրները շատ մաշեցուցին համեստանակ պարծենքութեան այդ տարազը), այն պատճառաբանութեամբ թէ «Աստուած աշխարհիս յիմարները ընտրած է, ամօթով ձգելու համար իմաստունները»(Ա. Կորնթ. Ա. 27), կամ թէ Աստուած կը նախընտրէ իր գիտութիւնը յայտնել երախաներուն քան իմաստուններուն (Մատթ. ԺԱ. 25):

Գալով Պօղոսի, որ կը խոստովանի թէ կը սիրէ պարծենալ միայն իր «տկարութիւններով» (Բ. Կորնթ. ԺԲ. 5), Փեստոսի բերանը դրուած խօսքի մը համաձայն՝ պէ՞տք է ընդունիլ թէ «շատ կարդացող » էր... խելագարելու աստիճան. «Կը խելագարիս, Պօղոս, շատ կարդացողութիւնդ կը յիմարացնէ քեզ» (Գործք, ԻԶ. 24): Կը տարակուսիմ, որովհետեւ ոչ մէկ ապացոյց գտայ Պօղոսի «շատ կարդացողութենէն»: Պետրոս «դժուարիմաց խօսքեր» կը գտնէ Պօղոսի Թուղթերուն մէջ (Բ. Պետր. Գ. 16), իսկ Պօղոս կը պարծենայ թէ շատ ըսելիքներ ունի, «դժուարապատում ի մեկնել» (Եբր. Ե. 11), նոյնիսկ կը յանդգնի իմաստութիւն ծախել Աթէնքի փիլիսոփաներուն կաճառին մէջ, ուր խօսած ճառը (Գործք, ԺԷ.), դարձեալ, փայլուն վկայութիւն մը չի տար մտաւորական իր արժէքին մասին : Ոչ ալ փիլիսոփայութիւն ... որուն ճառը «հաւատք»ի մասին (Եբր. ԺԱ.): (Ռընանի ծանր աշխատութիւնը մէկ կողմ, վերջերս մեծարժէք ուսումնասիրութիւններ լոյս տեսան Պօղոսի մասին, օրինակ՝ ըսքանչելի է Հոյցնէրի գիրքը՝ թէեւ չա՛տ հիացախառն, բայց պիտի չկարենամ վկայութիւններ քաղել ու բերել ձեզի... այս այգիներէն, ուր ժիժիները՝ «Ո՜վ քաղցր ծուլութիւն» կ'երգեն ինձ):

Եւ սակայն, պէտք է խոստովանիլ թէ Նոր Կտակարանին գլխաւոր, եթէ ոչ միակ ափոլոժիսթը կը մնայ Պօղոս Տարսոնցի : Իրմով կը զօրանայ Նոր Կտակարանը, կը շեշտուի Յիսուսի հեղինակութիւնը իբրեւ Քրիստոս, կը տարածուի քրիստոնէութիւնը իբրեւ տիեզերական կրօնք, այնքան որ Օկիւսթ Քոնթ կ'ընդունի թէ քրիստոնէութեան հիմնադիրն է.... Պօղոս :

Ի՞նչ ըրաւ Պօղոս :

Ազատագրական տենչը, որ կ'աճի, կ'ուռի, կը բարձրանայ Հին Կտակարանին եռանդական ջատագովութեամբ՝ եբրայական եսին տալով չտեսնուած քոմփլէքս մը սիւփէրիորիթէ մը, ի վերջոյ եւ ընդմիշտ կը ջարդուի, կը փշրուի, անալի կը վերածուի Տիտոսի յաղթանակով : Պատմութեան ամէնէն անգութ դասն է ատիկա, Կարքեդոնէն ետքը : Արդարեւ, Կարքեդոն եւ Երուսաղէմ կռուեցան բոլորովին նման այն հերոսներուն, որոնք կը շարունակեն կռիւը մինչեւ անձնասպանութիւն, — երբ չեն կրնար յաղթել, կը մերժեն նահանջել եւ յետին զինուորին նահատակութենէն եւ յետին զէնքին քանդումէն ետք՝ վերջին գնդակը կը պարպեն իրենց քունքին ու կ'իյնան նահատակուած ընկերներու կողքին, հերոսական դիրքերու փլատակներուն մէջ: Այդպէս ինկաւ Կարքեդոն, այդպէս ինկաւ նաեւ Երուսաղէմ, ճիշդ ինչպէս փշուր – փշուր կ'ըլլայ ապառաժի կտոր մը, եւ յետին ժամուն՝ հրդեհն ալ լափեց մնացածը : Տիտոս, հռովմայեցի երիտասարդ զօրականը, յաղթական, կը խոստովանի թէ անառիկ էին Իսրայելացւոց դիրքերը ու կը դարմանայ պաշտպանողներուն պարտութեան վրայ: Արդ, մինչեւ վերջին պահուն, Երուսաղէմի պաշտպանները կը կռուէին... պառակտած: Բաժնուած էին դիրքերը ցեղերու միջեւ... կրօնական տարակարծութիւններով, ու կռիւը կը շարունակուէր, ճիշդ է թէ առանց զինուորական յարաբերութիւնները խզելու դիրքէ դիրք կամ համակարգութիւնը խանգարելու հրամանատարութենէ հրամանատարութիւն, բայց միշտ քէնոտ, իւրաքանչիւր ցեղ իր հաշւոյն, իր միջոցներով :

Ո՞ւր էր ցաւը :

Յոգնած էր ղեւտական ցեղը: Թերեւս ցամքած էր աւիշը՝ դարէ դար երկար հոսումով: Բայց այս ցեղն էր, որ, իբրեւ աստուածընտիր ցեղ Եհովայի սիրեցեալ ազգին մէջ, քահանայապետական կարգ հաստատած էր, տեսակ մը կրօնական ազնուապետութիւն, իր մականին տակ պահելով բոլոր Իսրայելացիները: Այս ցեղն էր, որ Մովսէսի պատուիրանքը (Բ. Օր. ԼԱ. 24), իբրեւ սրբազան պատգամ, տաւացի անյեղլի, կը գործադրէր դարերէ ի վեր, ամենայն խստութեամբ, այնքան որ ըմբոստութիւններ ծագեցան նոյնիսկ Մովսէսի օրով, որ ամէն անհնազանդութիւն կը խեղդէր արեան մէջ : Այս ցեղն էր, որ երբեք չյեղաշրջուեցաւ, ընդհակառակն եբրայական Օրէնքը համարեց քիլոկրամ, անփոփոխ: «Ձեզի պատուիրած խօսքիս վրայ բան մը չաւելցնէք, եւ անկէ բան մը չպակսեցնէք» (Բ. Օր. Դ. 2): Յետոյ սարսափելի անէծքներ՝ ամէն անոնց դէմ, որ «այս գիրքին մէջ գրուած օրէնքներուն ամէն մէկ խօսքը չեն կատարեր զգուշութեամբ» (ԻԸ. 58):

Վերջապէս այս ցեղն էր, որ աւանդութեան տուաւ ժառանգութեան իմաստ՝ եբրայական նշանակութեամբ : Վերածեց զայն կտակի: Եւ իր տիրապետութիւնը պահելու համար, համակերպեցաւ օտար գերիշխանութեան՝ պայմանով որ, կրօնական ճամբով, ուժն ունենար Կտակը կատարելու, Օրէնքը գործադրելու, իր սեփական դատարանով եւ՝ ատեանով (Գործք, ԻԴ, 6), այնպէս ինչպէս աւանդեր էր Մովսէս կամ Սինայի լերան Աստուածը:

Սինակոկները ունէին նկուղներ՝ բանտի վերածուած, ուր կը նետէին անոնք որ կը դաւաճանէին հրէական աւանդութիւններուն, Մովսիսական օրէնքներուն, — անոնց պատիժն էր՝ անխնայ խարազանել, արիւն ցայտեցնելու աստիճան խարազանել: Այդ տեսակէտով նշանաւոր էր «Ազատացելոց» սինակոկը, զոր հիմներ էին Պոմպէոսի դէմ զէնք բարձրացուցած մարտիկները: Գերի տարուած Հռոմ եւ յետոյ ազատ արձակուած :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱՅԳԻ

•

Անցեալ տարի, երբ Ռենսի կը գտնուէի, կանանչագեղ այդ հիւղը փարիզեան արուարձանին, ինծի համար սրտայոյզ ուրախութիւն մը եղաւ հանդիպիլ դպրոցական ընկերոջ մը՝ որուն հետքը կորսնցուցած էի աւելի քան երեսուն տարիներէ ի վեր :

Ոգեկոչեցինք միասին անցեալը՝ որ մեր երկուքին համար ալ լեցուն էր քաղցր յուշերով: Ինծի կը թուէր թէ տակաւին երէկ բաժնուած էինք դպրոցական գրասեղաններէն, եւ դեռ նոր մտած կեանքի աշխարհը: Ընկերոջս ներկայութեան՝ աչքիս առջեւ կուգային ընտանեկ. տեսարաններ՝ որոնց մէջ իր մասնաւոր տեղը կը գրաւէր անիկա՝ մեր տան ամէնէն սիրելի բարեկամն ըլլալով: Վերին Եգիպտոսի մէջ հայ մեծահարուստ կալուածատէրի մը մօտ կարեւոր պաշտօն մը կը վարէր ան եւ առիթը չէր փախցներ ամէն եղանակի մեր տունը ղրկելու կողով մը մեղրահամ թուզ կամ լորամարգիներով լեցուն սակառ մը : Բարեհամբոյր եւ սրտագին զգացումներու տէր մէկն էր այդ երիտասարդը՝ որուն հետ իմ հանդիպումս յարուցեալ կեանքի մը խորունկ հրապոյրներովը կը լեցնէր հոգիս :

Այն մէկ քանի շաբաթները զորս անցուցի Ռենսիի մէջ, եւ որոնց վրայ մտածելով սրտի ճմլում մը կը զգամ այսօր, երազային մթնոլորտով մը կարծես շրջապատուած կը թուին ինծի: Բայց ինչ որ լուսահեղ իրականութեան մը պատկերը դրոշմած է յիշողութեանս մէջ, ապրուած օրուան մը, ճշմարիտ կեանքով սարսռուն միակ օրուան մը արեւն է :

Դպրոցական ընկերս, Խորէնը, Կանյիի մէջ փոքրիկ այգի մը ունէր: Կանյի կը գտնուի Ռենսիէն ոտքով կէս ժամ հեռու: Հոն հրաւիրեց զիս օր մը: Կէսօրէն վերջ գացի այգին: Ես որ գրեթէ ամբողջ մանկութիւնս անցուցած եմ Ամասիոյ այգիներուն մէջ, կախարդական տպաւորութիւն մը կրեցի պտղատու ծառերով ծածկուած այդ կտոր մը հողին վրայ: Դեղձի, խնձորի, սալորի այդ մրգազարդ հանդիսութիւնը գրաւեց ամբողջ հոգիս՝ ուր բիւրատեսիլ գեղեցկութեամբ մը կը պատկերանար ուրիշ այգի մը, Արտաշատի մէջ՝ երբ տարիներ առաջ (1945) Հայաստան գացած էի: Կը յիշեմ որ հոն, առաւօտեան շաղը վրան ողկոյզ մը խաղողը չկրցայ ճաշակել ամբողջովին: Ոչ թէ որովհետեւ ողկոյզը արտասովոր ծանրութիւն մը ունէր, այլ ինքզինքս կը գտնէի նուիրական սեղանի մը առջեւ, աստուածային ընծայի մը արժանացած: Եւ լուսեղէն ամէն հատիկ որ կը ճմլուէր բերնիս մէջ, կը վերափոխուէր անպատում պղլխանքի մը :

Ոչ նուազ խորունկ եւ սրտայոյզ զգացումով մը համակուած էի մտնելով այդ փոքրիկ այգեստանը: Ջերմագին եւ քաղցր մանկութիւնս վերադարձած էր կարծես արեւաշող ծառերուն մէջ :

Ամենաբարձր ոստերուն վրայ կը տեսնուէր տղայ մը որ մազերը հովին տըւած՝ կ'օրօրուէր անվախ: Կը նետուէր մէկ ճիւղէն միւսը, հրեղէն նետի մը պէս : Կը տեսնէի այդ տղան որ Ամասիոյ այգիներէն եկած էր անապատին եզերքը, եւ տաքերով կարօտն էր քաշած իր հեռաւոր ծննդավայրին: Իսկ հիմա բան մը գըտած էր վերջապէս, ցնորքի նման աղուոր խնկաբոյր բան մը՝ որուն հետ կը նոյնանար եւ կը մերժէր հաւատալ թէ այս հրապոյրը վաղանցուկ էր այնքան :

— Ա՜հ, եթէ միջոցներս ներէին եւ այս այգիին մէկ անկիւնը տնակ մը շինել տալ, եւ իմս ըլլար այգին իր ծառերով : Չես կրնար գիտնալ թէ ինչ ցաւագին կարօտ է ասիկա, ամբողջ օրերուս եւ գիշերներուս աշխարհը մրրկող երազ մը՝ որուն յաճախանքէն պիտի չփրկուիմ մինչեւ մահս, կ'ըսէր Խորէնին :

Ան կը ժպտէր եւ կը յուսադրէր զիս :

— Եթէ օր մը որոշես Ֆրանսա գալ, այս այգիէն աւելի աղուորը կրնաս ունենալ :

— Ի՞նչ ընեմ Ֆրանսայի այգիները, սիրելի Խորէն: Իմ կարօտներուս աշխարհը հայրենիքն է: Երբ հիմա հոս կը տեսնես զիս, հոգիով ես ուրիշ տեղ եմ, հեռաւոր երկինքի մը տակ: Ծաղկաձորի մէջ, օրինակի համար, կամ Արտաշատի այն լուսավառ այգիներուն մէջ՝ որոնց մէկ ողկոյզն իսկ չկրցայ ուտել ամբողջապէս, այնքան որ զգլխիչ էր ոսկեհուռ եւ խնկաւէտ:

— Բայց ի՞նչ ընենք, ինչպէ՞ս փրկուինք այս տանջանքէն, որ մեզմէ ամէն մէկուն ողբերգութիւնն է: Ցիրուցան եղանք : Արինոտ փոթորիկը աշնան տերեւներու պէս տարտղնեց ամէնքս: Բայց ունեցանք նոր հայրենիք մը՝ որուն անունն է Սփիւռք: Ո՞ւր կը սկսին սահմանները. ո՞ւր կը վերջանան: Աշխարհի մէկ ծայրէն միւսը կը հասնի մեր աղաղակը՝ որուն դէմ մարդկութեան խիղճը քար է կտրած..

Ու ես կ'ըսէի անոր.

— Պիտի չդադրինք երբեք աղաղակելէ: Կուգայ օր մը որ մեր ձայնը կը հասնի վերջապէս արդարութեան Աստուծոյ ականջը: Իսկ մինչեւ այն ատեն պիտի պոռանք, պիտի մռնչենք: Մեր եղունգներով, մեր ակռաներով իսկ պիտի քանդենք ամէն խոչնդոտ :

Երկար ժամերով, մինչեւ որ իրիկուան հրդեհը իր մարմրուն ճաճանչներով ծառերուն կատարները ոսկեզօծեց, այսպէս խօսակցեցանք խնձորենիի մը շուքին մէջ նստած :Յետոյ կարծես իրենց ցաւին մէջ ներամփոփ մեր հոգիները տարուեցան լռութեան անմրմունջ աղբիւրին, եւ մենք անխօս քալեցինք մինչեւ գիւղին կայարանը :

— Ուրեմն չե՞ս ուզեր որ քեզի համար պահեմ փոքրիկ այգեստանը :

— Ձէ, սիրելի Խորէն, պատասխանեցի : Հոս ըլլայ կամ ուրիշ տեղ մը, Ֆրանսա թէ Եգիպտոս, Սփիւռքի դժբախտ զաւակներն ենք ամէնքս ալ: Գոնէ մեզի համար ամէն յոյս կտրուած է: Թող բախտաւոր ըլլան մեր զաւակները: Մեր արեւը հասեր է քարին: Եթէ վաղը չարթննանք, պիտի գտնուի՞ արդեօք բարեսիրտ մէկը, որ ափ մը հող նետէ մեր գերեզմանին վրայ, ափ մը հող՝ որուն մէջ սաստկօրէն բաբախէ ցեղին վիրաւոր բայց անմահ սիրտը :

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ հերոսներէն Էրօլ Ֆլին առջի օր խալացի աղջիկի մը հետ պարած ատեն, յանկարծ տկարանալով հիւանդանոց փոխադրուեցաւ : Քննութիւնը հաստատեց թէ սրունքները անդամալուծուած են :

ԵՐԵՒԱՆԻ ԳՐՔԻ ՊԱԼԱՏԸ

★

«ՍՊԻՏԱԿ ՄԱՄՈՒԼ». — ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ԳԻՐՔԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆԸ. — ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆ.— ՆԿԱՐ – ՉԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ.— «ԴԱՒԻԹ ԱՂԱ»:

ԽՄԲ.— Իրազեկ մը կը գրէ (Հայրենիք ամսագիր, 1953 Օգոստ.).—

Աշխարհի բոլոր հայատառ թերթերն ու գրքերը, ընկավէտէի (Չեկա) մութ ճամբաներով հաւաքում են Երեւանի Գրքի Պալատի Սպիտակ մամուլի բաժնում:

«Սպիտակ» բաժինը գտնւում է ընկավէտէի անմիջական հսկողութեան տակ եւ այդտեղ երբեք վարիչներ է թաղել ընկավէտէի խաւարում...: Այնտեղ, այդ բաժնում են բանտարկուած հայ դասական հեղինակների արգիլուած գրական գործերը, ինչպէս նաեւ խորհրդահայ բանտարկուած կամ բանտերում մեռած կամ դրնդակահարուած գրողների «հակայեղափոխական» գրական գործերը:

Այնտեղ են արգելափակուած նոյնպէս Դաշնակցութեան հրատարակութիւնները եւ համայնավարութեան ուղեկից կամ ծառայ՝ ռամկավար թերթերը: Այնտեղ են, վերջապէս, արգելափակուած արտասահմանի անմեղ, ապաքաղաքական հայ գիտական հրատարակութիւններն անգամ:

«Սպիտակ» բաժինը հայ մտքի մեկուսացման ճամբարն է: Չգիտես ինչո՞ւ հայ մտքի այդ բանտը Հայ Գրքի Պալատ է կոչւում: Խեղճ հայ գրողներ, մեռնելուց յետոյ, Խորհրդային Հայաստանում «պալատականներ» են դառնում...

× Մինչեւ 1934 Հայաստանի բոլոր թանգարանները միացուած էին եւ կոչւում էին՝ Հայաստանի Կուլտուր – պատմական Թանգարան:

Կուլտուր – Պատմական Թանգարանի նախնական կորիզը կազմում էին Էջմիածնի նախկին Ազգագրական Թանգարանը Եր. Լալայեանի Թիֆլիզի հայ Ազգագրական Ընկերութեան Թանգարանը եւ Անիի Թանգարանի ժողովածուները:

Թանգարանի հիմնադիրը եւ առաջին տնօրէնն էր բազմավաստակ ազգագրագէտ Եր. Լալայեանը:

1934ին Կուլտուր – Պատմական Թանգարանը բաժնուեց իրարից անկախ երեք թանգարանների.

ա) Հայոց գրականութեան պատմութեան թանգարան:

բ) Արուեստի պատմութեան թանգարան:

գ) Հայոց պատմութեան թանգարան:

Գրականութեան պատմութեան թանգարանում ցուցադրուած է Հայոց գրականութեան միայն նորագոյն շրջանը, այն էլ խիստ պակասաւոր: Թանգարանի ներածական բաժնում ցուցադրուած են Սայեաթ – Նովայի, Ալամդարեանի, Թաղիադեանի եւ Խ. Աբովեանի գրական գործերը: Այնուհետեւ ժամանակագրական հերթականութեամբ եւ խիստ վերապահութեամբ առանձին – առանձին ցուցադրուած են Ստ. Նազարեանի, Մ. Նալբանդեանցի, Ռ. Պատկանեանի, Րաֆֆիի, Շահազիզի, Ս. Շատուրեանի, Մուրացանի, Թումանեանի, Յովհաննէսեանի, Նարդոսի, Շիրվանզադէի, Տէրեանի գրուածքները:

Չարենցի եւ Ա. Ահարոնեանի գործերը բանտարկուած են «Սպիտակ» մամուլի բաժնում:

Արեւմտահայ գրական դէմքերը գրեթէ բացակայում են...

Բանտարկութիւնների պատճառով, խորհրդահայ գրական բաժինը շարունակ ենթակայ է փոփոխութիւնների: 1936ի գրական ջարդերից յետոյ, խորհրդահայ գրական բաժինը այլեւս գրեթէ նոր է...

Հայ գրականութեան պատմութեան թանգարանը շարունակաբար ենթակայ է Խորհրդային արտաքին եւ ներքին քաղաքական հաշիւներին: Ճիշդ այդ պատճառով թանգարանի ցուցահանդէսները մերթ ընդարձակւում են եւ մերթ էլ անողոք կերպով կրճատւում...

× Արուեստի թանգարանն ունի հոլանտական, իտալական, ֆրանսական, ռուսական եւ հայկական ազգային նկարչական բաժիններ:

Հայկական բաժնից յետոյ, բնագիր նըկարներով, ամէնից հարուստը ռուսական բաժինն է:

Հայկական բաժնի ներածական մասում ցուցադրուած են 600ի չափ հայ մանրանկարչական ընտիր գործեր: Այստեղ են հռչակաւոր հայ ծաղկողները՝ Պիծակը, Ռուսլինը, Մինաս վարդապետը եւ ուրիշներ:

Նոյն տեղում ցուցադրուած են նաեւ Պօղոս – Պետրոս եկեղեցիի մէջ գտնուած Ե. — ԺԱ. դարերու երկու գունաւոր որմանկարներ:

Հայ նորագոյն նկարչական բաժինը սկսւում է նկարիչ Վ. Սուրէնեանի պատմական նկարներով՝ «Սալոմէ», «Թալանուած վանքը», «Արա Գեղեցիկ եւ Շամիրամ»: Ապա իրար յետեւից ցուցադրուած են նկարիչներ Ներսէսեանի «Օրթաճալա» զուարճալի նկարը, Յակոբեանի «Մօրս պորտրէն», (դիմանկար), Աղաջանեանի պորտրէների շարքը, Թէրլէմէզեանի դաշտանկարը, Կօջոյեանի գրաֆիկ գործերը, Թադէոսեանի նկարներն ու ճամբորդական էտիւտները, Ախիկեանի նաթիւր – մորտները, եւն.:

Առանձին ցուցադրուած են ժամանակակից հայ նշանաւոր էքսպրէսիոնիստ Մ. Սարեանի սքանչելի գործերը:

Արտասահմանեան հայ նկարիչների բաժնում ցուցադրուած են Երկանեանի, Խաչատրեանի, Հայրապետեանի, Ֆէթվաճեանի, Մախոխեանի, Մահտեսեանի, Շահէնի առանձին մի քանի գործերը:

Հայազգի նշանաւոր ծովանկարիչ Այվազովսկիի գործերը ցուցադրուած են ռուսական բաժնում:

× Հայոց պատմութեան թանգարանը իր պատմական հազուագիւտ ժողովածուներով Երեւանի ամէնից ընդարձակ եւ հարուստ թանգարանն է: Նա կազմուած է երկու գլխաւոր բաժիններից Ազգագրական եւ Հնագիտական:

Հնագիտական բաժնի ցուցադրութիւնները սկսւում են նախահայկական վաղ շրջանից եւ հասնում են մինչեւ մեր թուագրութեան ԺԶ. դարը: 18րդ դարից սկըսեալ սկսւում են ազգագրական բաժնի ցուցահանդէսները:

Վերջին տարիներին Համբերդի, Դուինի, Կարմիր Բլուրի հնագիտական պեղումները եւ հայ գաւառների ազգագրական ուսումնասիրութիւնները է՛լ աւելի հարստացրին թանգարանը պատմական նոր իրերով եւ նիւթերով:

Թանգարանի շէնքի փոքրութեան պատճառով, ցուցադրուած է միայն իրերի մի ամէնէն աննշան մասը, իսկ մեծ մասը գտնւում է թանգարանի նկուղներում, անբարենպաստ պայմանների մէջ...

× Հայաստանի Գիտութեանց Կաճառի իսկական անդամ գրականագէտ Հաջիէ Ջնդին (Եզիդի), առաջին անգամ լինելով գրի առաւ քրտերէն «Սասունցի Դաւթի» երեք քրտական պատումները, «Դաւիթ աղա անունով»:

× Վրացական ազգային երաժշտութեան հիմնադիր «Դոխսի – Էթէրի» օպերայի հեղինակ Զաքարէ Պալիաշվիլին, ծագումով Հայ, Տրապիզոնցի Զաքար Պալեանն է:

Պալիաշվիլու վրացի կենսագիրները ղիտմամբ թագցնում են երաժշտագէտի հայկական ծագումը:

× Ծերունազարդ վրաց շնորհալի բանաստեղծ Գրիշաշվիլին Հայ Յովհաննիսեանն է:

Գրիշաշվիլու գրչին են պատկանում հայ դասական բանաստեղծների գործերի վրացերէն ընտիր թարգմանութիւնները:

Բանաստեղծներ Յովհ. Թումանեանի եւ Գրիշաշվիլու նախաձեռնութեամբ, 1916ին Թիֆլիզի Խօջիվանքի բակում դրուեց կովկասահայ մեծանուն աշուղ Սայեաթ - Նովայի յուշարձանը:

Սակայն, 1934ին Սովետական Վրաստանի կառավարութիւնը Խօջիվանքի հետ միասին աւերեց նաեւ Սայեաթ Նովայի յուշարձանը, ինչպէս եւ Խօջիվանքի հայկական գերեզմանատունը, ուր հանգչում էին Րաֆֆին, Ս. Զաւարեանը եւ ուրիշներ:

ՏՈՄՍԵՐ

ԼԱՑԻՆ ՈՒ ԼԱՑՈՒՑԻՆ

★

Փարիզ, 17 Յունիս, 1919:

Դաշնակիցներու Գերագոյն Խորհուրդը, ունկնդրութեան հրաւիրած է Օսմանեան մահամերձ կայսրութեան մեծ եպարքոսը, Տամատ Ֆէրիտ փաշան: Իրեն պիտի պատմեն թէ ինչ ծրագիրներ մշակուած են Թուրքիոյ ապագային համար եւ մինչնոյն ատեն, պիտի լսեն Պապը Ալիի բացատրութիւնները՝ 1915ի կոտորածին մասին:

Եւ Մեծ Եպարքոսը կը բարբառի.

— Պատերազմի օրերուն, բովանդակ քաղաքակիրթ մարդկութիւնը սարսափեցաւ՝ լսելով պատմութիւնը այն չարագործութեանց, որոնք, ենթադրաբար, գործուած էին Թուրքիոյ կողմէ: Նպատակ չունիմ քողարկելու այդ չարիքները, որոնք այնքան ահաւոր են որ մարդիկ զարհուրանքով պիտի յիշեն զանոնք, յաւիտեանս... Բայց, Թուրք ժողովուրդը չայց տուաւ մէջ կրնայ յարգել իր օրէնքներուն հպատակ քրիստոնեաներուն կեանքը, պատիւը եւ նուիրական զգացումները...

Մեծ Եպարքոսին այս աներես պատասխանին պատասխան կուտայ Ֆրանսայի վարչապետը, Միլռան որ քուրջի կտոր մը կը վերածէ Թուրք ներկայացուցիչն ու իր ազգը:

Յետոյ, ուրիշ բաներ կը պատահին:

1920ի ապրիլին, Սան Րէմոյի մէջ կը խմբագրուի հաշտութեան դաշնագիրը, որ անկախութիւն կը խոստանայ «պզտիկ դաշնակցին»: Ապագայ Հայաստանի սահմանները պիտի ճշդէ Ամերիկայի նախագահը: Մայիս 11ին, Եպարքոսին կը յանձնուի դաշնագրին նախագիծը: Եպարքոսը կը քրտնի, գոյն կ'առնէ, գոյն կուտայ. կը՝փրփրի, կը կատղի (յուլիս 8).—

— Էֆէնտի՛ներ, Հայերը անկախութեան պէտք չունին. մենք անոնց անանկ աղէկ հող կը տանինք որ...

Մեր մեծ բարեկամները, ականջ չեն կախեր այդ ցափատուքներուն եւ Թուրքիոյ ականջէն բռնելով կը քաշկռտեն զայն Սեւրի պալատէն ներս եւ անոր ստորագրել կուտան պալատին անուանակից դաշնագիրը, յամի Տեառն 1920, Օգոստոսի 10ին... չմոռնալ յիշելու որ նախագահՈւիլսըն, Մայիս 24ին, դիմած էր Քանկրէսին որ իր հաւանութիւնը տայ Հայաստանի հոգատարութեան: Բայց, իր յանձնարարութիւնը մերժուած էր, յունիս 1ին, 23ի դէմ 52 ձայնով...

Վե՞րջը, վե՞րջը ինչ պատահեցաւ: Այն ինչ որ աւանդական սովորութեամբ կը պատահի անճար կամ անճարակ ժողովուրդներուն գլխուն:

Դեկտեմբերին, Երեւանի մէջ տուն – տեղ եղաւ վարչաձեւերուն ամէնէն ահաւորը, շնորհիւ Լենինի եւ Քէմալի բացվառ սիրահարութեան... Յաջորդ փետուարին Երեւան ըմոստացաւ: Կարմիր բանակը կացիններով ու հրացաններով «անդորրութիւնը վերահաստատեց»: Այս ողբերգութեանց ականատես էին մեր «բարեկամները»՝ հեռադիտակ ի ձեռին...

Կարճ: 1919ին, 1920ին Պապը Ալիին եբեսին թքնող յաղթականները, 1923ի յուլիս 24ին, Լօզանի մէջ կնքեցին նոր դաշնագիր մը, որուն մէջ Հայ ու Հայաստան բառերը չեն յիշուած՝ ոչ իսկ մէկ անգամ:

Ահաւասիկ Սեւրը նախորդող ու Սեւրին յաջորդող դէպքերուն պատմութիւնը՝ կճեպի մը մէջ:

Զմոռնաք, Սեւրի դաշնագրին տակ կը փայլին դաշնակիցներու ստորագրութիւնները, Աւետիս Ահարոնեանի անունին հետ: Լօզանի խայտառակութեան տակ չկայ մեր անունը:

Երբ Լօզանէն Լոնտոն կը վերադառնար Մեծն Բրիտանիոյ արտաքին նախարարը, Լորտ Քըրզըն, թաց էին իր աչքերը...

Ինչպէս չարտասուէր, խեղճը: Ինչպէս չարտասուէինք մենք: Ըմէթ Ինէօնիւ մը ծունկի բերել տուած էր օրուան յաղթականները եւ բզիկ բզիկ ընել տուած էր Սեւրի դաշնագիրը...

Բան մը կ'արժէ՞ այդ դաշնագիրը, այսօր: Կ'արժէ, եթէ անամէջ խօսքեր չեն՝ փոքր ազգերու ազատութեան եւ անոնց իրաւունքներուն պաշտպանութեան համար արտասանուած ճառերը: Զարժեր, եթէ մարդիկ այնքան ստորնացած են որ նախ իրենց մատներուն վրայ կը խաղցնեն «պզտիկները» մինչեւ որ կամուրջէն անցնին, յետոյ անոնց քթին խնդալու համար...

Բայց, մենք կը հաւատանք որ մեծ ազգերուն կուրծքին տակ, տակաւին, չիջած չէ մարդկային զգացումը: Մենք մեր արիւնով շահեցանք Սեւրը: Ոչ մէկ ազգ կը հրաժարի հերոսներուն արիւնով շահուած պարգեւէն:

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

■ ■

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (7)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Կարմիր, չոր հատիկներով՝ իր ձեռքով իսկ շինուած մանեակը քնքշօրէն եւ պարզօրէն կրկնակ շարք մը կը կազմէ իր թուխ, սլացիկ ու նազելի վիզին շուրջը:

— Ես չնշմարեցի քեզ, կ'ըսէ աղջնակը մեղմօրէն եւ իր ձայնը կը հնչէ ինչպէս երգը սրինգին:

— Ուրկէ՞ եկար դուն:

Ու ամօթխած՝ աչքերը վար կը յառէ, ու կը կարմրի: Սակայն թաքուն ժպիտ մը կը դողայ իր երկայն թարթիչներուն տակ եւ շրթներուն անկիւնները:

— Դուն կ'երգէիր քու սիրահարիդ երգը, որ արագավազ է ինչպէս այծեամը, ինչպէս լեռներու մատղաշ եղջերուն: Շատ գեղեցիկ է քու սիրահարդ, այնպէս չէ՞, սիրուն աղջիկ:

Աղջիկը կը խնդայ այնպէս հնչեղ ու երաժշտական, որ կարծես արծաթեայ կարկուտ կը տեղայ ոսկեայ ափսէի մը վրայ:

— Ես սիրահար չունիմ. չունիմ պարզապէս երգ մըն է որ կ'երգեմ: Ես տակաւին սիրահար չեմ ունեցած...

Անոնք կը լռեն բոպէ մը ու խորաթափանց, անժպիտ իրարու կը նային... Ծառերու ոստերուն վրայ թառած թռչունները կը ճռուողեն բարձր ձայնով: Աղջկան կուրծքը արագ արագ կը տրոփէ մաշած կտաւին տակ:

— Ես չեմ հաւատար քեզի, աղուոր աղջիկ: Ո՞րչա՛փ սիրուն ես դուն:

— Ախ դուն վրաս կը խնդաս: Նայէ, ինչպէս սեւ եմ ես...

Վեր կը բարձրացնէ իր սեւ ու նազելի ձեռքերը, իր լայն թեզանիքները թեթեւ մը վար կը սահին եւ ուսերուն մօտ կը ներկայանեն իր արմուկները՝ այս բոլորէն ձեւացնելով կուսական նուրբ եւ գեղոլոր նկար մը:

Ու աղջնակը կ'ըսէ թախծոտ շեշտով մը:

— Եղբայրներս զայրացան ինծի դէմ եւ գիս խաղողի այգիին պահապան կարգեցին. եւ ահա տես արեւը որչափ խանձեր է գիս:

— Օ, ոչ արեւը քեզ աւելի եւս գեղեցկացուցեր է, դուն, ամենագեղեցիկը կիներուն մէջ: Ահաւասիկ, դուն ծիծաղեցար ու քու ատամներդ կը փայլին ինչպէս լողանքէն նոր ելած գառնուկներ՝ որոնց ոչ մէկուն վրայ բիծի մը հետքն իսկ չկայ: Քու այտերդ ճշմարտապէս կիսուած նուռի մը կը նմանին գանգուրներուդ տակ: Շրթունքներդ վառ կարմիր են, — ճշմարիտ վայելք մըն է անոնց նայիլը:

Իսկ քու վարսերդ.... — գիտե՞ս թէ ինչի կը նմանին անոնք: Տեսե՞ր ես երբեք երեկոյեան դէմ Գաղաատէն վար իջնող ոչխարներուն հօտը, ան կը ծածկէ ամբողջ լեռը, կատարէն մինչեւ ստորոտը, եւ արշալոյսի շողերուն ու սկեփոշիին տակ այնպէս վառ կարմիր ու ալեծածան կ'երեւայ, ինչպէս քու գիսակներդ: Իսկ աչքերդ խորունկ են Եսեբոնի զոյգ լճակներուն նման՝ Բատրաբիմի դուռներուն մօտ: Ո՜հ ինչպէս գեղեցիկ ես դուն: Քու վիզդ սլացիկ է եւ բարձրուղէշ, ինչպէս Դաւիթ թագաւորին աշտարակը...

— Ինչպէ՞ս Դաւիթ թագաւորին աշտարակը, կը կրկնէ աղջիկը զմայլած:

— Այո, այո, ամենաչքնաղ գեղեցկուհի: Թիւով հազար վահաններ կախուած են Դաւիթ թագաւորին աշտարակէն, եւ անոնք պարտուած հրամանատարներու վահաններն են: Եւ ահա ես եւս իմ վահանս կը կախեմ քու աշտարակէդ...

— Ո՛հ, խօսէ, խօսէ:

— Իսկ երբ դուն ետ դարձար իմ ձայնիս վրայ, եւ երբ այդ իսկ վայրկեանին հովը փչեց, ես տեսայ ստինքներդ ու մըտածեցի ահաւասիկ երկու մատղաշ այծեամներ, որոնք կ'արածին շուշաններու մէջ: Հասակդ արմաւենիի կը նմանէր, իսկ ծիծերդ խաղողի ողկոյզներու:

(Շար.)

ները զինաթափ կ'ըլլային: Երկու շաբաթ առաջ Ապուտի երիտասարդ այրին Պէյ-րութ իջած էր հարիւրաւոր կուսակիցներու հետ, արդարութիւն պահանջելու համար: Ցուցարարներուն գլուխն անցած, տիկինը ինքնաշարժին մէջէն ցոյց կուտար իր սպանեալ ամուսնին արիւնոտ զգեստները:

Դատավարութեան առաջին օրը մարդասպանը յայտարարեց թէ ոչ ոք դրդած է զինքը: Բաւ թէ միլիոնատէրլանողորմ կալուածատէր մըն էր, եւ ստանձնեց սպանութեան ամբողջ պատասխանատուութիւնը: «Երբ տեսայ որ Ապուտ Նախագահին պալատէն դուրս կ'ելլէ, արիւնը գլուխս ցատկեց եւ որոշեցի վերջացնել»:

Այս առթիւ բացատրեց թէ զուգադիպութեամբ կը գտնուէր Էլալիներու կառքին մէջ. ինք խնդրած էր որ քաղաք տանին զինքը: Երեք եղբայրներն ալ հերքեցին որ եւ է մեղսակցութիւն: Թեկնածու եղբայրը պնդեց թէ պէտք չունէր մէջտեղէնվերցնելու Ապուտը, վասն զի շատ աւելի յոյս ունէր ընտրուելու:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՐԻԷՍԹԷԻ հարցին առթիւ բանավէճը կը շարունակուի Եուկոսլաւիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ: Թիթօ ազդարարեց թէ պիտի հարկադրուի զինուոր ղրկել իտալական սահմանագլուխը, եթէ Հռոմ չդադրեցնէ իր զինուորական շարժումները: Այս ծանուցագիրը յանձնուած ատեն, Պելկրատի ռատիօն երկու նոր մեղադրանքներ կ'ուղղէր, ըսելով թէ Իտալիա հրասայլեր կեդրոնացուած է Կորիցայի մէջ եւ թէ իտալացի զինուորներ խրամներ կը փորեն սահմանագլուխին երկայնքը: Իտալիա չորրորդ անգամ ըլլալով մերժեց եղած մեղադրանքը:

ՀԻՒՍ. ԱՓՐԻԿԷԻ պաշտպանութեան կոմիտէի վերջին նիստին մէջ, Եգիպտոսի նախկին Նախարարներէն Մոհամմէտ Սէլահէտտին հրաւիրեց արաբական երկիրները խզել ամէն յարաբերութիւն Ֆրանսայի հետ: Կոմիտէն որոշեց 1. Կիներու ընկերակցութիւն մը կազմել, ղեկավարութեամբ «Նեղոսի աղջիկներ» ընկերակցութեան Նախագահ Տորիա Շէֆիքի, «պոյքոթ» կազմակերպելու համար ֆրանսական արտադրութեանց դէմ. — 2. Ետ քաշել ֆրանսական դրամատուններու մէջ ի պահ դրուած գումարները: — 3. Ազգայնացնել ֆրանսական դպրոցները: Միւս կողմէ Արաբական Դաշնակցութեան քաղաքական յանձնախումբը լսեց Մարոքի, Ալժերիոյ եւ Թունուզի պատուիրակները որոնք զանազան միջոցներ առաջարկեցին, Ֆրանսայի դէմ պայքարելու համար:

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ արտակարգ նիստի հրաւիրելու համար նամակներ դրած են 196 երեսփոխաններ: (Անհրաժեշտ է 209 ձայն):

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ խորհրդային դեսպանատունը կը շարունակէ բացարձակ լռութիւն պահել դեսպան Լաւրենտիյեւի առողջական վիճակի մասին: Զանազան զրոյցներ կը շրջին քաղաքին մէջ: Նոյնիսկ բամբեր կան թէ մեռած է: Ֆրանսական գործակալութեան թղթակիցը տեսակցութիւն մը խնդրած էր. պատասխանեցին թէ «չափազանց զբաղած են»:

ԻՐԱՆԻ նախորդ վարչապետը, Տօքթ. Մոսատեղ, երէկ պիտի դատուէր իր ընկերներուն հետ: Ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ թէ Թուտէի նոր մասնաճիւղ մը երեւան հանած են Թեհրանի շրջակաները, մեծ քանակութեամբ զէնքեր եւ թռուցիկներ բռնելով: Տեմաւենդի մէջ ձերբակալուած են 13 անդամներ:— Վարչապետը, զօր. Զահետի տեսակցութեան մը առթիւ կրկին բացատրեց թէ «ողբալի է երկրին տնտեսական կացութիւնը: Գանձը դատարկ է, մեր օտար դրամները սպառած են, մեր տնտեսութիւնը քայքայուած է վերէն վար»: Զօրավարը համաձայն է վերսկսելու բանակցութիւնները Անգլիոյ հետ, պայմանաւ որ յարգուին Իրանի գերիշխանութիւնը եւ անկախութիւնը:

ԱՆԳԼՈ-ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ բանակցութիւնները կը շարունակուին: Զօր. Ռապըրթսըն, որ Գահիրէ կը գտնուէր, Լոնտոն վերադարձաւ, նոր հրահանգներ ստանալու համար:

ՄԱՐՈՔԻ բարենորոգումներու մասին հանդիսաւոր յայտարարութիւն մը ուղղեց նոր Սուլթանը, իբրեւ առաջին քայլ: Երկիրը աստիճանաբար պիտի առաջնորդուի դէպի ժողովրդապետութիւն:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէին:

Այս կիրակի, Սէն Փէրէի Մայրապետներու զովասուն ծառաստանին մէջ, առաւօտէն մինչեւ իրիկուն:

Մասնակցութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Արտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ եւ անակնկալներ:

Ճոխ պիւֆէ, զուարճացուցիչ ըմպելիներ: Գիները դիւրամատչելի:

Սովորական օթօպիւսներէ զատ, ամէն քսան վայրկեանը անգամ մը ձրիաբար փոխադրութիւն ինքնաշարժերով, որոնք տրամադրուած են երկու ընկերներու կողմէ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆ. Կապ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Ցարէթ Ցովհաննէսեանէ իր տղուն պսակադրման առթիւ հազար ֆրանք, ինչպէս նաեւ «Վէմ»ի 29 թիւերը:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԴԱՍԵՐ

Ա. Աժտէրեան հայերէնի դասեր կուտայ մանուկներու եւ խումբերու, ամէն օր, ինչպէս նաեւ իրիկունները: Գրել հետեւեալ հասցէին՝ A. AJDERIAN

41, Avenue des Gobelins, Paris (13e)

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL

Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 89)

Հ. ՊԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

43, Rue Richer, Paris (9e)

Tél. PRO. 25-46 R.C. No. 46325

Գրատունս ստացած է հետեւեալ նորութիւնները.—

Ճամբուս վրայ, Մալխասի 2000 ֆր. Կէօթէ, Նորավէպեր, Արտ. Աբեղեանի, 1200 ֆրանք: Մանկապատում, Եղ. Տարոնեանի 500 ֆրանք: Ընտանիքին Գիրքը, Երազահան եւայլն, 1000 ֆրանք: Կեանքի եւ Մահուան Երգեր, Մ. Զարիֆեանի 250 ֆրանք: Թեւածող Մտքեր, Լուսիկի 600:

ԾԱՆՕԹ.— Լոյս տեսաւ գրատանս ընդարձակ գրացուցակը, 144 էջ, որ կը պարունակէ հայերէն եւ ֆրանսերէն գիրքերու ճոխ մթերք մը:

Փափաքողին հատ մը ձրի կը ղրկենք:

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Անիէռ-Պ. Քոլոմպի Հ. Յ. Դ. Արամ Ենթակոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Աշոտ Իսահակեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն՝ Տիկին Ե. Ջաֆարեանի մահուան առթիւ եւ երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար:

Pour Vos Tissus

ADRESSEZ-VOUS

A

HAMALIAN

68, Rue Nationale, MARSEILLE

(Face Rue Parmentier)

Téléphone : Colbert 33 - 22

FOURNITURES
POUR TAILLEURS

DOUBLURES, TOILES,
MERCERIES

Meilleurs Prix

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

★

ԱՆԻԷՌ.— Հ. Յ. Դ. Արամ Ենթակոմիտէի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեպտեմբեր 30ին կը բացուի ուսումնական նոր տարին: Փութացէք տոհմային կրթութեան եւ լուսաւորութեան այս հաստատութեան մէջ արձանագրել ձեր զաւակները:

Արձանագրութիւններու եւ որեւէ տեղեկութեան համար դիմել ամէն օր տեսչութեան:

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 17ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12:

Հեռաձայն Ռէնսի 172

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE

25, Rue des Pivoines, Alfortville

Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:

Մեր մատչելի գինները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

TRICOTS TERZIAN

ԹՐԻՔՕԹԱԺԻ ԱՄԵՆԱՀԻՆ ՀԱՅԿ. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1928-ԻՆ

■

ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԱՌԱՔՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

3, RUE POISSONNIÈRE, PARIS (2e) TÉLÉPHONE : CENtral 93 - 75

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • MARDI 8 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7161 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2572

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲԱՑԱԿԱՆ ՁԱՅՆ ՉՈՒՆԻ

•

Երբ ո եւ է անհատ կամ խմբակցութիւն քաղաքական ուղղութիւն մը կը քննէ, պայման է որ զգուշանայ սորված - փորձ բանդիտութենէ եւ խուժանավարութենէ :

Զարթօնք հետեւեալ քսութիւնն ալ կը սահեցնէ Դաշնակցութեան դէմ, իր ծանօթ խմբագրականին մէջ (9 Օգոստ.).

— «Համաշխարհային երկրորդ պատերազմի ընթացքին մօտէն կապ պահած է նացի եւ ֆաշիստ պետութիւններուն հետ» :

Պէյրութի ռամկավար պաշտօնաթերթը այս փոքրոգի նախադասութիւնը կը զուգահեռէ կարգ մը վերագրումներով, որոնք միայն իր խելապատակին մէջ գոյութիւն ունին :

Երանելին կը մոռնայ որ այդ «կապերը» որեւէ զաղտնիք չունէին իրենց համար ալ, երբ «երկու ճակատի քաղաքականութիւն» կը մշակուէր Գահիրէի մէջ :

Գաղտնիք չէին, նաեւ, պատերազմի ամէնէն տաք շրջանին, երբ օրը օրին տեղեկութիւններ կը ստանային :

Նպատակն ալ շատ պարզ էր :

Ոչ թէ երազներ հիւսել, այլ չարիքներ խափանել :

Ամէն պարագայի մէջ, ներկայ ըլլալ : *Հետեւիլ անցուդարձին*, ոտքի տակ չերթալու համար :

Մանաւանդ որ, հարեւանները կարաւանին առջեւն անցած, բանկր, բան՛ր կը փափային յաղթականին : ի վնաս մեր տարագիր բազմութեանց եւ հայրենիքին :

Եւ վերջապէս ուրիշ անքաւելի մեղք մը.

— «Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը որդեգրած է նաեւ ամերիկեան *օրէնդացիան..*

Ռամկավար խմբագիրը այս մեղադրանքն ալ կը զօնաւորէ ակռայլիկ պառաւի մը լեզուագարութեամբ.

—«Ամերիկացիներուն բացարձակ վստահութիւնը շահելու համար եւ օգտուելու նպատակով անոնց բարոյական եւ նիւթական օժանդակութենէն՝ հրաժարած է իր հիմնական նպատակէն իսկ, — «Անկախ եւ Միացեալ Հայաստան»ի ծրագրէն» :

Դեռ աւելին, — ահաւոր դաւը.

«... Ու յանձն առած է պատերազմի մը պարագային զինակցիլ Թուրքիոյ հետ..»;

Ինչպէս կը տեսնէք, Դաշնակցութիւնը երբեք որեւէ հանրօգուտ, հայրենասիրական մտահոգութիւն չէ ունեցած եւ չունի, երբ այս կամ այն ուղղութեան կը հետեւի :

Ոչ համայնավարներուն հետ խօսած առեն — տարիներ առաջ : Ոչ Ֆրանսացիներուն եւ Անգլիացիներուն մօտեցած, ոչ ալ ուրիշ քաղաքական կապեր հաստատած ատեն :

Ան պարզապէս կուսակցական շահեր կը հետապնդէ կամ արկածախնդրութիւններ կը փորձէ : Միշտ ի վնաս Հայկական Արտասահմանի եւ հայրենիքին :

Մինչդեռ իրենք, ռամկավար խմբագիրներն ու վաստակաւորները, օրն ի բուն ազգին եւ հայրենիքին օգուտը կը մտածեն : Առանց որեւէ ակնկալութեան :

Ի՞նչպէս : — Գրասենեակին պատուհանները ամուր փակելով եւ ձիւթ ծամելով : Թիկնաթոռի մը վրայ բազմելով եւ թուղթ մրոտելով :

Միեւնոյն ատեն լրտեսելով, հետապնդելով Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը : Ի հարկին մատնանշումներ կատարելով : Միշտ ի շահ ազգին ...

Դուք որքան ալ յիշեցնէք թէ բացական ձայն չունի, անոնք հակառակը պիտի պնդեն :

Պիտի վիճին, պիտի յերիւրեն, պիտի խեղաթիւրեն, ապացուցանելու համար թէ անհրաժեշտ չէ պատուհանը բանալ կամ սանդուղէն վար իջնել, քաղաքական գործ կատարելու համար :

Անցնինք օրակարգին :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԵՐՄԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

•

ՕՐՈՒԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՇԱՀԻ

Ինչպէս կը նախատեսուէր, արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին՝ Տոքթ. Ատըն-աուըրի կուսակցութիւնը յաղթ[...]ան հանդիսացաւ կիրակի օրուան՝ ընտրութեանց մէջ :

Առաջին տեղեկութիւնները կը ներկայացնէին հետեւեալ պատկերը. — Քրիստոնեայ - դեմոկրատներ (տոքթ. Ատընաուըր) 243 աթոռ. ընկերվարականներ 151, ազատականներ 48, գերման կուսակցութիւն (Թունդ ազգայնական)15եւն. :Բոլոր հեռագիրները կը հաստատեն թէ ընտրութիւնները տեղի ունեցան կատարեալ անդորրութեամբ : Ամենածանր պարտութիւնը կրած են ծայրագոյն աջն ու ծայրագոյն ձախը (Նացի եւ համայնավար) : Զգալի կորուստներ կրած է նաեւ Տոքթ. Ատընաուըրի գլխաւոր հակառակորդը, ընկերվարական կուսակցութիւնը : Շատ մը մանր խմբակցութիւններ ջախջախուած են :

Իրազեկներու կարծիքով, Տոքթ. Ատընաուըրի կուսակցութիւնը շահած պիտի ըլլար քուէներու 35 — 38 առ հարիւրը, ընկերվարական հոսանքը» 29 առ հարիւր, որով կը դառնար երկրորդ զօրաւոր կուսակցութիւնը : Երրորդ՝ ազատականները, թերեւս 12 առ հարիւր : Միւս բոլոր հոսանքները կորսնցուցած են : Համագերման կուսակցութիւնը հազիւ մէկ առ հարիւր շահած կրնայ ըլլալ :

Վարչապետը մեծ յաղթանակ մը տարած է Ֆրանքֆուրթի մէջ ուր ընկերվարականներուն միջնաբերդը կը համարուէր : Շահած է նաեւ Համպուրկի եւ Պրեմէնի մէջ : Ընտրութեանց մասնակցած են ընտրողներու առ նուազն 80 առ հարիւրը : Նախորդ ընտրութեանց ատեն (1949) համեմատութիւնը 78.5 առ հարիւր էր :

Այս անգամ ընտրողներուն թիւն էր 33Ա.200.000 : *Երեսփ. Ժողովը (Պունտս - թակ) ունի 484 աթոռ եւ երկրորդ անգամն է որ կ'ընտրուի, արեւմտեան Գերմանիոյ քառամեայ հանրապետութեան մէջ :*

Միջազգային մամուլը ուշադրաւ կը գտնէ որ համայնավարները խռովութիւններ չյարուցին, հակառակ իրենց սպառնալիքներուն : Ինչպէս յայտնի է, անցեալ շաբթու հազարաւոր կարմիրներ ձերբակալուեցան, երբ կը փորձէին արեւմտեան շրջանը խուժել արեւելքէն : Տեղացի համայնավարներն ալ մասնաւոր գործունէութիւն մը ցոյց չեն տուած :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ նոր դահլիճը վստահութեան քուէ ստացաւ 4ի դէմ 34 ձայնով : Երեք հոգի ձեռնպահ մնացին : Վարչապետը՝ Ապտալլահ Եաֆի, իր յայտարարութեան մէջ մասնաւորապէս ծանրացաւ տնտեսական վերակազմութեան վրայ : Կառավարութիւնը կարգ մը հանրօգուտ շինութեանց պիտի ձեռնարկէ, գործազրկութիւնը մեղմացնելու համար : Ցետոյ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ ներածումները սահմանափակելու, տուրքերը թեթեւցնելու եւ ապրուստը աժանցնելու համար : Այս առաջադրութեամբ անհրաժեշտ կը գտնէ փութացնել Սուրիոյ հետ կատարուած տնտեսական բանակցութիւնները, Քարիւղի ընկերութեանց հետ ալ պիտի բանակցին, Լիբանանի ստանալիք բաժինը աւելցնելու համար : Արտաքին քաղաքականութեան մէջ դահլիճը պիտի հետեւի աւանդական ուղեգծին, — գործակցութիւն արաբական երկիրներու եւ միւս պետութեանց հետ :

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ համար 70 միլիառ ֆր.ի յաւելուածական օգնութիւն մը ստանալու համար բանակցութիւններ կը կատարուին Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ :

« ԹՐԻԷՍԹԷՆ ԱԶԱՏ ՔԱՂԱՔ, ՄՆԱՑԵԱԼԸ ՄԵԶԻ »

Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ՄԱՐԵՇԱԼ ԹԻԹՕ

Եուկոսլաւիոյ նախագահը, մարեշալ Թիթօ, կիրակի օր քաղաքական ճառ մը խօսեցաւ իտալական սահմանագլուխէն ութ քիլոմեթր հեռու, Օկրոկլիքայի մէջ, ի ներկայութեան 200.000 *ունկնդիրներու : Գլխաւոր նիւթն էր Թրիէսթէի խնդիրը : Մարեշալը առաջարկեց միջազգային ազատ քաղաք հռչակել այդ նաւահանգիստը, իսկ մնացեալ հողամասը կցել Եուկոսլաւիոյ : Վճռապէս մերժեց այդ երկրամասը բաժնել ազգագրական սկզբունքով, հանրաքուէ կատարել կամ խառն վարչութիւն մը կազմել դաշնակից կառավարիչ մը նշանակելով : «Թրիէսթէի խնդիրը անելի մը մատնուած է, ըսաւ, եւ չկայ ուրիշ միջոց բացի միջազգայնացնելէ եւ ներքնաշխարհը Եուկոսլաւիոյ կցելէ» :*

Մարեշալին լեզուն չափաւոր էր, բայց վճռական : Ահա իր խօսքերը. — «Երբեք թոյլ պիտի չտանք որ գրաւեն Թրիէսթէի Ա. շրջանը : Թող լաւ գիտնան : Իտալացիները կ'ըսեն թէ կ'ուզենք վերջնապէս կցել Բ. շրջանը : Ինչո՞ւ գրաւենք, քանի որ արդէն հոն ենք : Մենք բոլոր անհրաժեշտ զէնքերը ունինք. բայց պիտի չգործածենք, մինչեւ որ յարձակում չկրենք : Մենք կը պահանջենք միայն այն որ մեզի կը պատկանի : Մենք կ'ուզենք որ մեր ձեռքէն անցնի մեր հողին իւրաքանչիւր թիզը : Իտալացիները աշխարհակալութեան դիտումներ ունին Եուկոսլաւիոյ հանդէպ : Անոնք կ'ուզեն թագաւոր մը պարտադրել Ալպանիոյ, կ'ուզեն Իտալիոյ միացնել Մոնթէնէկրօն» :

Մարեշալը ուրիշ մեղադրանքներ ալ ուղղեց, ըսելով թէ Իտալացիները հրկիզած են Թրիէսթէի Սլովէնեան շէնքերը եւ կ'ոչնչացնեն խրուաթ եւ սլովէն տարրերը : «Մենք պատրաստ ենք մոռնալու այս ոճիրները, պայմանաւ որ Իտալիան ալ մոռնայ, փոխանակ սուր ճօճելու : Ինչո՞ւ Սինեոր Փելլա (Իտալիոյ վարչապետը) փայտէ սուր մը կը ճօճէ : Երկիր մը որ այնքան բարձր մշակոյթ եւ հարուստ պատմութիւն ունի, եւ բարի ժողովուրդ մը, ի՞նչպէս թոյլ կուտայ որ իր կառավարութիւնը այսքան անպատասխանատու արարքներ գործէ : Եուկոսլաւիա հակամիջոցներ ձեռք առած չէ եւ կը զարմանայ որ Իտալիա այսպէս կը գործածէ Դաշնակիցներէն ստացած զէնքերը : Եթէ երկրորդ աշխարհամարտի ընթացքին Իտալացիները պարտուեցան եւ վտարուեցան այս երկրամասէն, ինչ որ կորսնցուցին իրենց չէր պատկաներ այլ մեզի. անոնք որեւէ իրաւունք չունէին մեզի սպառնալու : Թող Իտալիա վերջ տայ իր զինուորական շարժումներուն, որպէսզի կարենանք խնդիրը քննել կլոր սեղանի մը շուրջ : Կան միջազգային ատեաններ, ինչպէս Ազգաժողովը, կարգադրելու համար Թրիէսթէի պէս խնդիրներ » :

ՃԱՅՐՈՅԹ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

Այս ճառը մեծ զայրոյթ պատճառեց Իտալիոյ մէջ : Անմիջապէս պաշտօնական զեկոյց մը հրատարակուեցաւ որ կ'ըսէ թէ «Թիթօ բոլորովին դիկտատորական անպատկառութեամբ մը կը մերժէ որեւէ լուծում որ առաջարկուած էր Իտալիոյ, դաշնակիցներուն կամ նոյնիսկ Եուկոսլաւիոյ կողմէ » :

Զեկոյցը «մեծամոլութիւն» կը վերագրէ մարեշալին : Այս առթիւ հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Իտալիա ոչ միայն ետ պիտի չքաշէ իր զօրքը, այլեւ ռազմական դիրքեր պիտի պատրաստէ սահմանամերձ շրջանին մէջ, մինչեւ որ պարզուին Թիթոյի դիտումները

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

« ՑԱԻՍ ԽՈՐՆ Է, ՃԱՐ ՉԿԱՅ »

Աշխարհը երկու մասի բաժնուած է, կ'ըսեն ճաղաճագէտներ եւ նառախօսներ:

Իսկ Հայոց ա՞զգը: Հաշուա՞ծ էք թէ քանի մասի բաժնուած է, օրուան այս ժամուն :

Ոչ միայն իբրեւ ամբողջութիւն, այլեւ իւրաքանչիւր ծննդավայրի մէջ, — գիւղ, քաղաք, նահանգ :

Բարեմիտներ կը կարծէին թէ գոնէ Հայր. Միութիւնները իրար կը հասկնան : Տեղական յիշատակներով, բարքերով եւ լեզուով : Ի հարկին... «տավուլ – զուռնա» զարնելով :

Մինչդեռ, չկայ Հայր. Միութիւն մը որ մասերու բաժնուած չըլլայ :

Ահաւասիկ յիսնամեայ Միութիւն մը, — Մալաթիոյ Կրթասիրաց ընկերութիւնը հիմնուած 1904ին :

Մէկ թեւը կը կոչուի այս անունով, եւ վերջերս բացառիկ թիւ մը հրատարակեց, «Նոր Մալաթիա», յիսնամեակին առթիւ:

Միւս թեւն ալ նոյն անունը կը գործածէ, բառ մը աւելցնելով, — «Հարազատ» :

Ուրեմն անվաւեր կը նկատէ առաջինը : Կամ անոր Կեդր. վարչութիւնը :

Նոր ստացայ «Հարազատ»ին պարբերաթերթը, «Պապ Ուխտի» :

Խմբագրականէն եւ ուրիշ յօդուածներէ յայտնապէս կ'երեւայ որ մասնաւորաբար Ֆրանսայի մէջ դժգոհ են այս պառակտումէն: Եւ ստիպողաբար կը պահանջեն «անգամ մը եւս արծարծել միասնականութեան հարցը» :

Ի պատասխան այս կոչին, խմբագրականը կը մատնանշէ «անգորրյն եւ անընկելի չարիք մը, որ կը խափանէ առողջ եւ շինարար միտքերու իրականացումը» :

— «*Այդ չարիքը համայնավարութեան ու սովետասիրութեան չար ոգին է, որ սողոսկեր է Կրթասիրացի անունը չահագործող մեր մաս մը հայրենակիցներու սրտին եւ հոգիին մէջ* » :

— «*Կրթասիրացի պառակտումն ու բաժանումը վերջ կը գտնեն միայն այն ատեն, երբ ժողովրդական լայն զանգուածներու ճնշման տակ կը սանձուին մեր Ընկերութեան մէջ համայնավարութիւն եւ սովետասիրութիւն խաղցող ունայնամիտ պարոնները* » :

Ուրեմն, «ցաւս խորն է, ճար չկայ» :

Ցաջորդ գրութիւնը ծալք մը եւս կը բանայ :

ՎԱՀԷ

~~~~~~~~~~

ԴԻՄԱԴՐԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԻ « Լիբանան » մասնաճիւղին կազմակերպիչը Պ. Հ. Ստեփան, որ երկար ատեն պատասխանատու տնօրէն եղած է «Ցառաջ»ի, նոր չքանշան մը ստացած է Ներքին գործերու նախարարութենէն, ի վարձ իր մատուցած ծառայութեանց :

ՄԻԼԱՆՕ, 5 Սեպտ. (Ցառաջ). — Հռոմի «Քորրիէրէ Տէլլօ Սփոր» մարզական օրաթերթը գնահատական տողեր կը նուիրէ ոտնագնդակի վարիչ Կ. Կարապետեանի, Գ. Աստիճանէն առաջին դասակարգի վարիչ նշանակուելուն առթիւ :

Թրիէսթէի Բ. շրջանի մասին :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Թրիէսթէի 400.000 *բնակիչները իրենց գործերով կը զբաղին հանդարտօրէն, բայց անգլիական եւ ամերիկեան զինուորները աչալուրջ կը հսկեն, ի նախատեսութիւն անակնկալներու :*

Իտալական զեկոյցը կ'ըսէ թէ Թիթոյի ճառը նոր տարրեր կը պարունակէ, ամբողջ կացութիւնը վերաքննելու համար : Քաղաքական շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ Թիթոյի ճառը չի ծանրացներ կացութիւնը, հակառակ կարգ մը բուռն ականարկներու :
~~~~~~~~~~

ՄԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ, ՁԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ

Զ.

Հինը պահպանելու այդ անողորմ կամքը մարտահրաւէր մըն էր, անշուշտ, պայքարելու համար ժամանակին եւ միջավայրին դէմ: Բայց կարելի՞ է միթէ անփոփոխ պահել բան մը... Ադամէն ի վեր: Նոյնիսկ Աստուծոյ գաղափարը: Ահա թէ ինչո՛ւ ընդվզումներ պատահեցան, դժգոհութիւններ, դասալքութիւններ, ապստամբութիւններ:

Հրեան սկսաւ հեռանալ Երուսաղէմէն, ուր խիստ էր Օրէնքը:

Եւ երեւան եկան երկու տեսակ Հրեաներ.

1.— Երուսաղեմացի Հրեաներ, որոնք խստիւ կը պահպանէին Օրէնքը կամ աւանդութիւնը:

2.— Ասիացի Հրեաներ, որոնք բարեխառնութիւն մը կը մտնէին իրենց աւանդութեանց պահպանութեան մէջ:

Այս վերջինները սկսեր էին արդէն ամուսնանալ օտարներու հետ, զանց առնել Թլփատութիւնը եւ Մովսիսական ուրիշ սովորութիւններ:

Ձո՛ւր էր այլեւս յայտարարել թէ հակառակ է Օրէնքին՝ հաղորդակցիլ օտարներու հետ (Գործք, Ժ. 28): Ձո՛ւր էր այլեւս Սաւուղներ ղրկել, յանուն Երուսաղէմի, դատելու եւ հալածելու համար օրինազանց դրսեցիները:

Նոր Կտակարանը այս դրսեցիներուն կուտայ «հեթանոսներու մէջ ապրող Հրեաներ» (Գործք, ԻԱ. 21) անունը կամ պարզապէս կը կոչէ Ասիացի Հրեաներ:

Դրսեցի Հրեան, ուրեմն, կը ներկայանայ իբրեւ նոր տարր մը Իսրայէլացւոց պատմութեան մէջ: Ուստի պէտք չէ զարմանալ, երբ ազատագրութեան ախոյեաններ կու գան Հրէաստանի երբեմն հարաւէն, երբեմն հիւսիսէն: Ընդհակառակն այդ իրողութեան մէջ պէտք է փնտռել այն փաստը թէ Երուսաղէմ կը համակերպէր օտար տիրապետութեան, կը բաւէր որ պահպանէր իր Օրէնքին անձեռնմխելիութիւնը, իսկ դրսեցին կը ջանար ազատագրել Երուսաղէմը օտար տիրապետութենէն:

Փողոս ուշիմութիւնն ունեցաւ կանուխէն գնահատելու թէ ի՛նչ մեծ դեր պիտի կատարէր դրսեցի Հրեան, այն որ սկսեր էր կազմել Սփիւռքը (տիասփորա): Ինք եւս դրսեցի Հրեայ, Սաւուղ, յետոյ Սողոս, ի վերջոյ Փողոս, որ երկար ատեն գործեր էր Երուսաղէմի քահանայապետներուն հաշւոյն՝ հալածելու համար անոնք, որ բարեխառնութիւն մը ցոյց կու տային Հրէական աւանդութեանց պահպանութեան մէջ, առանց հետաքրքրուելու քաղաքական ազատագրութեան երազներով, յանկարծ կը փոխէր(**) վարդապետութիւն եւ քաղաքականութիւն, հետաքրքրուելու համար միայն կրօնական ազատագրութեան գաղափարներով:

Այսինքն իւրացնելով հալածուած կողմին միսթիսիզմը, որ հալածողը պիտի դարձնէր հալածեալ:

(Հետաքրքրական է ուսումնասիրել Փողոսի հոգեփոխութիւնը, — կը թողում, որովհետեւ շատ կ'երկարի յօդուածը, բայց կը թելադրեմ կարդալ Ա. Ֆրանսի «Թայիս»ը՝ խորհրդածելու համար «ատածը սիրելու» հոգեբանական իրողութեան վրայ):

Եւ ահա Փողոս կը համաձայնի Պետրոսի հետ, գործելու համար դրսեցի Հրեաներուն մէջ: Այսպէս է որ ինքզինք կը կոչէ «հեթանոսաց առաքեալ» (Հռովմ. ԺԱ. 13), կամ առաքելութիւն կուտայ ինքն իր անձին «ի հեթանոսս աւետարանել» (Եփես, Գ. 8): Թերեւս ոմանք կարծեն թէ Փողոս, «հեթանոսաց առաքեալ» կոչելով ինքզինք, անջատուած էր այլեւս Հրեաներէն: Ո՛չ: Քարոզչական իր ճամբորդութեանց ընթացքին, այցելելով ամէն քաղաք՝ ուր հաստատուած էր հրէական գաղութ մը, սովորութիւն ըրած էր նախ մտնել Հրէից ժողովարանը: Այսպէս նախ ժողովարան կը մտնէ՝ երբ կը հասնի Իկոնիոն (Գործք, ԺԴ. 1) Թեսաղոնիկէ (Գործք, ԺԷ. 1), Կորնթոս, ուր հրէական մեծ գաղութ մը կար (Գործք, ԺԸ. 4), Եփեսոս (Գործք, ԺԸ. 19): Եւ ամէն անգամ որ Հրեաները կը հակառակին իրեն՝ կը սպառնայ թէ պիտի երթայ քարոզել օտարներուն, (ազգախաղ մը, զոր պիտի բացատրեմ ետքը):

Փողոսի «ունկնդիր հասարակութիւնը», չփոթութիւն պատճառելու ձեւով մը, կը կոչուի երբեմն «Թլփատուածներ» եւ «անթլփատներ», երբեմն Հրեաներ եւ Յոյներ, երբեմն հեթանոսներ եւ Ասիացի Հրեաներ: Մեկնիչները կը կարծեն թէ «Թլփատուածներ» բացատրութեամբ պէտք է հասկնալ Հրեայ, «անթլփատ» բացատրութեամբ՝ հեթանոս, եւ «հեթանոս» բացատրութեամբ՝ Յոյն կամ օտար ազգի: Անհրաժեշտ կը համարիմ ճշդում մը կատարել այստեղ,— «Թլփատուածներուն» մէջ կային նաեւ ոչ-Հրեաներ, օրինակ՝ Տիտոս որ Յոյն էր՝ թլփատուած էր: Եւ «անթլփատներուն» մէջ կային օտարածին Հրեաներ, օրինակ՝ Տիմոթէոս, որուն հայրը Յոյն էր, իսկ մայրը՝ Հրեայ, (ճիշդ է թէ թլփատուեցաւ ետքէն): Ու վերջապէս Յոյն կոչուածները ապահովաբար յունախօս Հրեաներ էին, այլապէս տրամաբանակա՞ն կը գտնէք, որ Իկոնիոյ ժողովարանին մէջ, «Հրեաներ եւ Յոյներ» հաւատան աւետարանին՝ լսելէ ետք Փողոսի խօսքը (Գործք, ԺԴ. 1), կամ Կորնթոսի ժողովարանին մէջ՝ Փողոս խօսի ամէն շաբաթ յաջորդաբար, համոզելով «Հրեաները եւ Յոյները» (Գործք, ԺԸ. 4), եւ ժամանակ մը ետք, երբ կը հակառակին իրեն, սպառնայ թէ «այսուհետեւ պիտի երթայ խօսիլ հեթանոսներուն» (Գործք, ԺԸ. 6): Ի՞նչ բան ունէին Յոյները Հրէից ժողովարանին մէջ, մանաւանդ Շաբաթ օրերը՝ երբ, աղօթքներէն ետքը, սովորութիւն էր կարդալ Մովսէսի օրէնքները եւ մարգարէութեանց գիրքերը (Գործք, ԺԵ. 21):

Պէտք է ընդունիլ, ուրեմն, թէ Փողոս սկիզբները կը գործէր միայն «Ասիացի Հրեաներուն» մէջ (Գործք, ԺԱ. 19 եւ ԺԳ. 46): Այլապէս Հրեաները ինչո՞ւ պիտի հալածէին զինք՝ եթէ կը քարոզէր հեթանոսներուն մէջ:

Ճիշդ է թէ յետագային Փողոս սկսաւ քարոզել նաեւ օտար ժողովուրդներու մէջ առանց խտրութեան: Գործելու ուղղութեան այս փոփոխութեան պատճառն էր Երուսաղէմի հաւատացեալ Հրեաներուն ընդդիմութիւնը, այլապէս ազգայնական ոգին յանկերգի վերածուած էր իր քարոզներուն մէջ, «Նախ Հրէի եւ ապա հեթանոսաց» (Հռովմ. Ա. 16): Յետոյ, սակայն, ընդդիմութիւնը խորտակելու համար, որպէսզի «ամբողջ Իսրայէլը փրկուի» (Հռովմ. ԺԱ. 26), կ'աշխատի «գրգռել Հրեաներուն նախանձը» ինքզինք յայտարարելով «առաքեալ հեթանոսներուն» (Հռովմ. ԺԱ. 13), «փրկութեան» յոյսը խոստանալով միայն օտարներուն:

Բազմավարական այս բոլոր խաղերէն ետքը, որոնց նպատակն էր ելք մը գտնել կամ յաջողութեան ուղի մը, երբ կը տեսնէ իր առաջին նուաճումները օտարներու մէջ, վերջ կը դնէ այլեւս խարխափումներուն, կը ճեղքէ ճակատը եւ կը յառաջանայ օտարներուն մէջէն:

Այլեւս մոռցած է ազգային հանդանակը: Սկզբնական ազգայնական ոգին, ի վնաս ազատագրութեան թմբմրին, կը թաթխէ միսթիսիզմի մէջ: Հոգ չէ թէ Տիտոսները յաղթանակեն: Իր նպատակն է այլեւս տիրել ոչ թէ «աստուածընտիր» ժողովուրդի մը, այլ բոլոր ժողովուրդներուն: Ահա թէ ինչո՛ւ հարկ կը համարի նետել Հին Կտակարանը եւ տեղը դնել Նոր Կտակարանը:

Եւ անկիւնադարձային հարցումը, ո՞րով պիտի խախտէր Հրէութեան հիմը եւ Եհովայի դաշինքը «սիրեցեալ» եւ «սուրբ» ժողովուրդի մը հետ, «ի վեր քան զամենայն ազգս (Բ. Օր. ԻԶ. 19):

Արդարեւ, Փողոս կը հարցնէ.

— «Ի՞նչ ունիք առաւել իցեմք» (Հռովմ, Գ. 9):

Այս ինքն Հրեաները ինչո՞վ գերազանց են օտար ժողովուրդներէն:

Փողոսի յարձակողականը եւ տարիներ ետքը՝ Տիտոսի յարձակողականը աղերս ունին իրենց հետեւանքներով:

Տիտոս կը մտնէր Երուսաղէմ, իսկ Փողոս կը մտնէր Հռոմ:

Հին Կտակարանը կը պարտուէր, Նոր Կտակարանը կը յաղթէր:

Հին Կտակարանին քահանայապետը կ'իյնար Երուսաղէմի մէջ, ու կը բարձրանար Նոր Կտակարանին քահանայապետը ի Հռոմ:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Աւանդութիւնը տեսիլքի մը կը կապէ այդ անկիւնադարձը: Նման տեսիլքները դասական կարելի է համարել՝ այդ դարերում: Օգոստինոսի անկիւնադարձային տեսիլքը, զոր ինքն իսկ կը պատմէ իր *Խոստովանութեանց* մէջ, կը մնայ «վաւերականութիւնը կասկածելի»՝ ըստ Ալփաբիքի սքանչելի եւ հազուագիւտ ուսումնասիրութեան: Այդ տեսիլքներուն վերջին նմոյշը կուտայ Մուհամմէտի աւանդութիւնը:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՀԱՅԻ ՏԱԳՆԱՊԸ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Պալքանեան գործերու մասնագէտ մը հետեւեալ լուսաբանութիւնները կը հրատարակէ Ռումանիոյ հողագործական տագնապի մասին, տեղական թերթի մը մէջ.—

Երկրագործական արտադրութեան մէջ յառաջդիմութեան տեղ, կը նշմարուի յետադիմութիւն մը: Բանջարեղէնները, կաթը եւ միսը հազուագիւտ են, շաքարը գրեթէ անհետացած է խանութներէն: Ժողովուրդը 350 կրամ վարնոց հաց կը ստանայ, իսկ գիւղացիները զրկուելով իրենց պահեստներէն, իրենց հացը եւ եգիպտացորենը կը ճարեն քաղաքներէն, պակսեցնելով քաղաքացիներու յատկացուած քանակը:

1952 Նոյեմբեր 30ի իր ճառին մէջ վարչապետը, Պ. Կէորկիու — Դեժ կը շեշտէր թէ պէտք է բաւարար ուտելիք տրուի աշխատաւորներուն, ինչ որ կ'ապացուցանէ թէ այս պայմանը Ռումանիոյ մէջ, կարեւոր խնդիր մըն է կառավարութեան համար: Միեւնոյն ատեն ան ծածկեց թէ բանջարեղէնի եւ ամէն տեսակ պտուղներու հայթայթումը շատ թերի էր: 1952 Դեկտեմբերին որոշեց ճարտարարուեստական շրջաններուն մէջ մշակել տալ բանջարեղէններ եւ պտուղներ, դարմանելու համար անոնց պակասը, սակայն ցարդ այս որոշումը շատ անկատար կերպով գործադրուեցաւ եւ պէտք եղած արդիւնքը չտուաւ: Պաշտօնապէս իբրեւ յառաջդիմութիւն ցոյց կուտան թէ 1952ին քաղաքաբնակ ժողովուրդը սպառեց 11.3 առ հարիւր աւելի հաց, 12.6 առ հարիւր աւելի ձէթ եւ 83.2 առ հարիւր աւելի կաթ, քան նախորդ տարին, սակայն ասիկա միայն քանի մը սննդական արտադրութեանց մասին է, եւ պէտք չէ մոռնալ թէ մէկ կողմէ ճարտարարուեստացման հետեւանքով քաղաքներու ժողովուրդը զգալապէս կ'աճի տարուէ տարի եւ միւս կողմէ գիւղացին կը գնէ քաղաքի հացը եւ ճարպեղէնը, որոնք կը պակսին իրեն, իբրեւ հետեւանք պետական ծայրայեղ մթերումին:

Բազմաթիւ են երկրագործական արտադրութեանց անբաւարարութեան պատճառները, թէ հոգեբանական եւ քաղաքական, եւ թէ տնտեսական կամ արհեստագիտական: Ահաւասիկ պատահական իրողութիւն մը որ մեծ կարեւորութիւն ունի: Անցեալ տարի մինչեւ վարի Դանուբի դաշտերը նեղուեցան երաշտէ մը որ պարբերաբար կը հարուածէ այս շրջաններու մշակումը: Սակայն ներկայ դժուարութեանց գլխաւոր պատասխանատուն կառավարութեան տնտեսական քաղաքականութիւնն է: 1945ի եւ 1949ի երկրագործական բարենորոգումները այնպիսի պայմաններու մէջ տեղի ունեցան որ բնականաբար յառաջ պիտի բերէին զգալի պակաս մը երկրագործական արտադրութեան մէջ: Անոնք աւելցուցին փոքր կալուածատէրերու թիւը: 1948ին 4312000 գիւղացի կը հաշուէին որոնք երեք հեկտարէն աւելի պակաս հող ունէին: Շատերը չունէին ոչ կենդանի, ոչ ալ պէտք եղած գործիքները, օգտագործելու համար իրենց հողը: Միւս կողմէ, համայնացումը — որ այսօր 24 առ հարիւր համեմատութեամբ իրականացած է եւ որ հնգամեայ ծրագրին աւարտելէն ետք պիտի կրկնապատկուի — շատ արագ տեղի ունեցաւ 1952ի սկիզբը: Այս թուականէն ի վեր կոլխոզներու թիւը բարձրացաւ 602էն 1966ի, մինչդեռ միեւնոյն շրջանին երկրագործական մեքենաներու թիւը 30 հատ միայն աւելցաւ: Ասկէ զատ, հակառակ բարձրագոյն մարմիններու յանձնարարութեանց եւ բոլշեւիկեան քարոզութեանց՝ համայնացման ի նպաստ արշաւը ընդդիմադիր գիւղացիին հանդէպ, տեղի կ'ունենայ ճնշումով եւ վարչական կաշկանդումով: Պ. Կէորկիւ — Դեժի թելադրած համբերութեան եւ մեղմութեան միջոցները, անցեալ մայիսին՝ չկրցան համոզել գիւղացին որ իր հողերէն հրաժարի եւ կամաւոր պաշտօնեայ դառնայ հաւաքական ագարակի մը մէջ:

Հազուադէպ բացառութիւններէ զատ, արեւելեան Եւրոպայի փոքր կալուածատէրերու յարումը կոլխոզին առասպել մըն է: Միւս կողմէ ճնշումի միջոցները դժգոհութիւն եւ վախ յառաջ կը բերեն գիւղացիին մէջ եւ կը խանգարեն գործակցութիւնը արտադրողին եւ կառավարութեան միջեւ: Զգալով որ իր գլխաւոր շահուն կը սպառնան, գիւղացին որ կ'օգտագործէ տակաւին հողին երեք չորրորդը, կը դիմէ կրաւորական ընդդիմութեան, ինչպէս Թրքական գրաւման շրջանին:

Ներկայ դժուարութեանց պատճառներէն մէկն ալ ճարտարարուեստացման քաղաքականութիւնն է, որ կը զրկէ գիւղը իր աշխատաւոր ձեռքերէն: Կոլխոզներու վարիչները չունին անհրաժեշտ գիտելիքը, վարելու համար կոլխոզները, ասկէ զատ կառավարութիւնը դէպի միւս սովետական խմբակին երկիրները կ'արտածէ մեծ քանակութեամբ երկրագործական արտադրութիւն:

Պուքրէշի կառավարական շրջանակները կը հաւատեն թէ այս տարի հունձքը աւելի լաւ է. սակայն միեւնոյն բանը յայտարարած էին 1951ին — «ամէնէն առատ հունձքը որ Ռումանիա երբեք ճանչցած ըլլայ երկար ատենէ ի վեր», առանց զգալի բարելաւում յառաջ բերելու ժողովուրդի սպառումին մէջ: Ինչ որ ամէնէն ծանրակշիռն է վարչաձեւին համար, այն է թէ ճարտարարուեստացման քաղաքականութիւնը կախում ունի երկրագործութեան արտադրութեան յաւելումէն, եւ հաւանական չէ որ արեւելեան Եւրոպայի կառավարութեանց ձեռք առած միջոցները, որեւէ արդիւնք տան, բարելաւելու համար գիւղացիներու կեանքը:

Թ. Ա. Թ.

ՅԵՏԱԴԻՄԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Կ'ՈՒԶԷԻՆ ԻՍԼԱՄԱՑՆԵԼ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԲՈԼՈՐ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ

ԽՄԲ.— Թուրք թերթերը կը շարունակեն շռնդալից տեղեկութիւններ հաղորդել յետադիմական շարժման մասին, որ կը թուի թէ շատ խոր արմատներ ունի: Վաթանի խմբագրին դէմ սարքուած մահափորձին դատավարութեան առթեն ալ կարգ մը ծալքեր բացուեցան:

Հետեւեալ յօդուածը որոշ գաղափար կուտայ այդ մասին (*Մարմարա*).—

33 ամբաստանեալներ հաշիւ կուտան արդարութեան առջեւ ոչ միայն իբրեւ կազմակերպիչ արիւնոտ մահափորձի մը, այլեւ ընկերային ամբողջական դաւադրութեան մը, որով գաղտնի միութիւն կազմած էին եւ ցանց հիւսած կղերապետութիւն հաստատելու, Հանրապետական վարչաձեւին դէմ գործելու, մոլեռանդական ըմբռնումներով ժողովուրդը վարելու համար:

Ամբաստանեալները կը գործէին մասնաւոր հաշիւով,— ինչպէս կը ճշդէ ընդհ. դատախազութեան պահանջագիրը, — աշխարհական կարգուսարքը քանդել ջանալով, շահագործելով ժողովուրդին կրօնական զգացումները եւ զանոնք քաղաքականութեան գործիք ընելով պետութեան հիմերը ցնցելու եւ պատեհ վայրկեանին իրենց խաւարամիտ գաղափարները իրագործելու համար:

Դէպքին մէջ կայ կանխամտածութեամբ ոճիր, ուրիշները մարդասպանութեան մղել եւ ոճրային ծրագիրը գործադրել, պետութեան հիմնական օրէնքները քանդել եւ անոնց փոխարէն կղերական դանդուած մը երեւան բերել եւ երկիրը դնել անոր տիրապետութեան տակ:

Այս ցանցը շատ մը կռուաններ եւ ճիւղաւորումներ ունէր, ինչպէս «Պիւյիւք Տօղու» «Պիւյիւք Ճիհատ», «Սէրտէնկէչթի» եւ անոնց հրատարակիչ գործիչները, — Նէճիփ Ֆազըլ Գըսաքիւրէք, Ճէվատ Րիֆաթ Աթըլհան, Մուսթաֆա Պազըլլաղըր, Օսման Եիւքսէլ, եւն.: Անոնք գրչով ալ քարոզութեան լծուած էին, աշխարհականութեան եւ յեղաշրջական ըս-

կղզիներուն մէջ ճեղքեր յառաջ բերելու, խօսքի եւ գաղափարի ազատութիւնը չահագործելու համար յանուն կրօնապետութեան: Հիմնած էին իրենց թերթերուն նմանող միութիւններ, ինչպէս «Պիւյիւք Տօղու Ճէմիյէթի», «Իսլամ Տէմօքրաթ Փարթիսի», որոնք լուծուեցան կամ փակուեցան:

Կը գործէին մասնաւոր ռազմավարութեամբ մը եւ այդ կուսակցութեանց փակումէն վերջ սաստկացուցին լրագրական համազարկը, խիստ գրութիւններ հրատարակելով յեղաշրջումի յառաջապահներուն դէմ: Ահմէտ էմին Եալմանի վրայ կեդրոնացաւ այս համազարկը, եւ յետոյ կազմակերպութիւն մը մարմին առաւ, Եալմանը սպաննելու համար:

Մահափորձէն ետք կատարուած քննութեանց արդիւնքը այսպէս ուշագրաւ է: Պարզ ոճիր չէ գործուածը, այլ ամբողջ երկրին վրայ տարածուող դաւադրութիւն մը, որ եթէ իրականանար, կրնար ընկերային եւ հանրային աղէտ մը դառնալ:

Ցետադիմական ընդարձակ կազմակերպութիւն մը, որ պիտի հիմնէր Հայք Փարթիսին, սեւ քարոզութիւններով եւ թունալից գրգռութիւններով: Պէտք չէ մոռնալ Նէճիպ Ֆազըլ Գըսաքիւրէքի գրած նամակը Մարաշցի Մուսթաֆայի, ուր կ'ըսէր թէ իրենց կուսակցութիւնը, Հայք Փարթիսին, յաղթական պիտի հանդիսանար 1954ին եւ իշխանութեան պիտի տիրանար: Ահա այդ նամակին վերջաւորը.

— «Ներման օրէնքին կը սպասեմ: Անմիջապէս որ փրկուիմ, Անգարա պիտի երթամ, իշխանութեան գլուխ անցած նոր կուսակցութեան ներկայացուցիչներէն յատկանշական առաջարկներ ստացայ: Մեր նպատակը ծանօթ է, չենք կրնար իսկական համաձայնութիւն մը կնքել երբեմնի Հալք կուսակցութեան այս կերպարանափոխուած տիպարներուն հետ: Միայն թէ պարտաւոր ենք մեր դատը յաղթանակով պսակել եւ այս նպատակով օգտուիլ մեր կրօնքին թոյլատրած հնարաւորութիւններէն: Թերթը անմիջապէս լոյս պիտի տեսնէ, Միութիւնն ալ «ինչալլահ» առաւելագոյն գործունէութիւնը ցոյց պիտի տայ փութով»:

Նէճիպ Ֆազըլ իր «Պիւյիւք Տօղու» թերթին մէջ շատ մը բաներ գրած էր այս իմաստով: Որոշած էին միջոցի մէջ խտիր չդնել եւ ամէն պատեհութենէ օգտուիլ, Թուրք յեղաշրջումին մէջ երկուութիւն ստեղծել, «Շէրիաթ»ը հիմնել եւ Հալք կուսակցութիւնը տարածել երկրին կարեւոր կեդրոններուն մէջ, Իսթանպուլ, Իզմիր եւ Մալաթիա: Ճէվատ Րիֆաթ յառաջապահներէն էր այս շարժումին, որուն հանդանակը հետեւեալն էր.

— «Գլխարկ դնելը անկրօնութիւն է: Ով որ գլխարկ կը դնէ կեավուր է: Հայրենակիցներու հաւաքականութեան մէջ ապրող ամէն անհատ պարտաւոր է Իսլամութիւնը ընդունիլ: Հակառակ պարագային դաս մը մարդիկ պիտի զրկուին իրենց անշարժ կալուածներէն, ուրիշներ ալ իրենց ամբողջ ստացուածքներէն եւ Թուրքիոյ սահմաններէն դուրս պիտի վտարուին: Կրօնական չափանիշներու համաձայն, այդ մարդոց ինչքն ու հողին «հելալ» է միւսլիմաններուն: Թուրք կինը, որ քաղաքակրթական համահաւասար իրաւունքներ ստացած է, իր տունը պիտի վերադառնայ: Շէրիի օրէնքը պիտի վերահաստատուի. իբր կրօնական օրէնքներու ամբողջութիւն մը: Խմելը պիտի արգիլուի: Ով որ սպաննէ, անպատճառ պիտի սպաննուի: Այա Սօֆիան, որ այժմ թանգարան է, մեծ հանդիսութեամբ պիտի վերաբացուի»:

Հայք կուսակցութեան հիմնարկութեան համար, առաջին ժողովը գումարած էին Մալաթիա, 12 Մայիս 1951ին, ամբաստանեալները որոշած էին կատարել իրենց վստահուած պարտականութիւնները, թերթով, գործքով եւ քարոզութիւններով:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

★

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Խանասորի արշաւանքի 56րդ տարեդարձը որ յետաձգուած էր, տեղի ունեցաւ կիրակի, Օգոստոս 30ին, Վալապրի ընդարձակ եւ օդասուն պարտէզին մէջ:

Գործի վրայ էին ընկերներ եւ բարեկամները: Ամէն ընտանիք իր տեղը գրաւած էր ծառերուն շուքին տակ, դեռ կէսօր չեղած: Ամէն կողմ երգ եւ ուրախութիւն:

Սպասարկող ընկերները սեղանէ սեղան կը վազէին, ըմպելիներ հասցնելով: Ճաշէն վերջ, եկան նաեւ Կարտանցիները իրենց հետ բերելով, աւանդական «տաւուլ զուռնան» որ թէեւ անախորժ կը հնչէ մեր երիտասարդներու ականջին, բայց հաճելի է տարէցներուն՝ որոնց մէջ հայրենի յիշատակներ կ'արթնցնէ:

Բեմին վրայ զետեղուած բարձրախօսը ազգային յեղափոխական երգեր, ինչպէս եւ եւրոպական եղանակներ կը հնչեցնէր:

Ճաշէն վերջ, սկսան գալ նաեւ սեփական ինքնաշարժ ունեցողները, որոնց թիւը բաւական շատ է Մարսէյլի մէջ: Քիչ վերջ հանդիսավայրը լեցուած էր հոծ բազմութեամբ:

Ընկերներ եւ բարեկամներ կային նաեւ Վալանսէն, Փարիզէն եւ ուրիշ վայրերէ: Բեմի առջեւ, տափարակին վրայ, տաւուլ զուռնայի մասնակցութեամբ սկսան «Քոչարի», «Թամզարա» եւ գեղջկական զանազան պարեր, որոնց կը մասնակցէին հին եւ նոր սերունդէն շատերը:

Ծառերու տակ, բլուրի զանազան անկիւններէն կ'արձագանգէին «Լուսին չկար», «Մենք անկեղծ զինուոր ենք», «Կարկուտ տեղաց» եւ ուրիշ երգեր:

Վերջապէս, բարձրախօսը յայտարարեց թէ բուն հանդէսը պիտի սկսի եւ ամէն կողմերէ փութացին տեղ գրաւել բեմին առջեւ եւ չուրջը:

Ընկերներ եւ ընկերուհիները երգեցին «Մշակ բանուորը» եւ ընկեր Յ. Պապիկեան քանի մը խօսքով բացումը կատարեց:

Տիկին Վ. Տէր Վարդանեան յաջողութեամբ երգեց «Սայաթ Նովայ»ի Բլբուլի հետ երգը: Նուագէ, արտասանութենէ եւ երգերէ վերջ, խօսք տրուեցաւ Պ. Սինիի, որ Պուշ տիւ Ռոմի ընկերվարական ֆետերասիոնի քարտուղարն է եւ միաժամանակ Մարսէյլի քաղաքապետը կը ներկայացնէր: Բանախօսը գեղեցիկ ձեւով մը գնահատեց Հայերու արժանիքները եւ իր խօսքը մասնաւորելով, փառաբանեց Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, բուն ծափերու մէջ: Օր. Եղիսաբէթ Քէօշկէրեանի արտասանութենէն եւ Ալիս Շամիրեանի երգէն վերջ, բեմ հրաւիրուեցաւ երիտասարդ ընկեր Հ. Տասնապետեան, որ գեղեցկօրէն բացատրեց Հայոց ազատենչութիւնը՝ դարերու ընթացքին: Ընկերը փառաբանեց ազատագրական շարժումին մասնակցողները եւ մասնաւորապէս հայ ֆետայիները, զանոնք դերմարդեր համարելով եւ իր ճառը վերջացուց բուռն ծափերու մէջ:

Ապա պարեր, երգեր: Գեղարուեստական մասէն վերջ սկսաւ համայնական խրախճանքը, տեւելով մինչեւ ժամը 20–21:

Հետզհետէ եկան կառքերը եւ հանդիսականները ցրուեցան ուրախ տպաւորութեամբ եւ սրտապնդիչ վերյիշումներով:

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

★

ՏԷՍԻՆ, 30 Օգոստոս.— Վալանսի եւ Տէսինի գաղութը գեղեցիկ օր մը վայելեց շնորհիւ ազգային եւ մարզական միութեանց:

Առաւօտուն կանուխէն անձնական ինքնաշարժերով Վալանսէն մեկնեցան խումբ խումբ հայրենակիցներ եւ մարզիկներ, հովանաւորութեամբ Պապիկեան քահանայի, որ մինչեւ կէսօր Տէսինի եկեղեցւոյ մէջ պատարագեց եւ քարոզեց մաղթելով որ ջարդէն եւ կիզիչ անապատներէն փրկուած բեկորները այս ազատ երկրին մէջ, սիրով ապրին եւ յարգեն ազգային աւանդութիւնները:

Կէսօրէն վերջ Տէսինի հայ հասարակութիւնը մարզադաշտ լեցուեցաւ, այս անգամ երկու հայ խումբերու խաղարկութիւնը տեսնելու: Յուզիչ էր պահը, երբ Տէսինի կողմէ Վալանսի խումբին տրուեցաւ սիրուն ծաղկեփունջ մը: Կարօտի եւ գուրգուրանքի փունջ մը եղբօրմէ եղբօր:

Խաղարկութիւնը սկսաւ դատաւորութեամբ Պ. Ա. Պալեանի որ ամէն ջանք թափեց, արդարութեամբ եւ խղճմտանքով կատարելու իր պաշտօնը, բայց չկրցաւ տեսնել քանի մը սխալներ:

Ամէն պարագայի մէջ ժողովուրդը կը հրճուէր իր զաւակներուն ճկուն խաղարկութեամբ ու ռոհունակութեամբ մեկնեցաւ, փափաքելով նորէն վայելել այս տեսակ հայկական մրցումներ: Կ'արժէ յիշել խումբերու նախագահներու վերջին յուզիչ խօսքերը: Անոնք բաժնուելէ առաջ փափաք յայտնեցին որ գոնէ շրջանային մարզական միութեանց մէջ համաձայնութիւն մը կնքուի, զարկ տալու համար մարզական շարժումին:

Լ.Տ.

ՃՊՈՏԻ ՎԱՐՊԵՏԸ՝

ԺԱՔ ԹԻՊՕ

Ինչպէս գրեցինք Փրանսացի աշխարհահռչակ ջութակահար Ժաք Թիպօ զոհ գընաց Փարիզ Սայկօն օդանաւային արկածին, Պարսելոնէթի մօտ: Ճափոն կ'երթար նուագահանդէսներ տալու:

Ժաք Թիպօ ներկայ ժամանակներու ամէնէն մեծ ջութակահարներէն մէկն էր եւ անվիճելի վարպետը Փրանսական ջութակի դպրոցին: Իր արուեստի գլխաւոր յատկանիշներն էին շնորհ եւ պարզութիւն:

Այնպիսի թեթեւօրէն եւ յատակ հնչականութեամբ կը նուագէր Մոցարթէն, որ արժանացաւ «Ճպոտի իշխան» կոչումին:

Միայն դասականներուն մէջ չէր սահմանափակուեր: Ան շարունակեց ծանօթացնել մինչեւ ամէնէն հեռաւոր երկիրները Փրանսական արդի դպրոցին վարպետները, Տէպիւսին, Կապրիէլ Ֆօրէն, Սէզառ Ֆրանքը, Սէն Սանսը, որոնց կտորներէն կը նուագէր իր բոլոր նուագահանդէսներուն մէջ, ըլլալով Փրանսական ազգային մշակոյթին ամէնէն փայլուն դեսպաններէն մէկը:

Նուագած ատեն, ան կ'աշխատէր ինքզինք շուքին մէջ ձգել եւ ցոյց տալ հեղինակին, գործին արժէքը:

Շնորհիւ այն ինքնայատուկ ոճին, զոր ինք ստեղծեց, իր ոճը կոչուեցաւ «Թիպոյի ոճ»: Ան հասաւ արուեստի բարձրագոյն աստիճանին:

Համեստ էր, եւ չմոռցաւ իր նախնական դժուարութիւնները: Այդ էր պատճառը որ հիմնեց դաշնակահարուհի Մարկրիտ Լօնկի հետ (ուրիշ մէկ նշանաւոր ներկայացուցիչը Փրանսական արուեստին) «Լօնկ–Թիպօ Միջազգային մրցումը» ուր համաշխարհային երիտասարդ առաջնակարգ ջութակահարներ եւ դաշնակահարներ կը հաւաքուէին խլելու դափնեպսակը:

Այս ամառ, Սալ Կավոյի մէջ Սովետ վիրթիւոզները ընդունեց. մասնակցելու մրցումին: Հոն էր որ ան հիւցաւ Նելի Շքօլնիքովայի արուեստին վրայ եւ բաղդատեց զայն Հայֆեցի հետ:

Հակառակ յառաջացած տարիքին (73 տարեկան էր) Օգոստոս 28ին տակաւին նուագահանդէսներ կուտար Պիառիցի մէջ:

ՏԱՍԸ ՀԱԶԱՐ ԹՈՆ ՑՈՐԵՆ պիտի ղրկուի Յորդանան, Այզընհաուըրի հրամանով, բաշխուելու համար սովահամար տարագիրներու:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (8)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Աղջիկը մեղմ ճիչ մը կ'արձակէ, ափերուն մէջ կ'առնէ երեսը, կուրծքն ալ՝ թեւերուն տակ ու այնչափ կը կարմրի որ իր վիզն ու ականջները բոսոր գոյն կ'առնեն:

— Քու գիստերդ ալ տեսայ եւ անոնք սլացիկ են ինչպէս անգին ծաղկանօթներ, յօրինուած՝ ճարտար արուեստագէտի մը ձեռքով: Վեր բարձրացուր, դէհ ձեռքերդ, սիրուն աղջիկ, ցուցուր ինծի քու երեսդ:

Հեզիկ ձեռքերը վար կը կախէ ան: Սողոմոնի աչքերէն ոսկի ցոլքեր կը հոսին տառապօրէն ու կը կախարդէ աղջիկը: Անոր գլուխը պտոյտ կ'ունենայ. ամբողջ մարմնին մէջէն անուշ, ջերմ դող մը կ'անցնի:

— Ըսէ ինծի, ո՞վ ես դուն, կը հարցնէ աղջնակը տարտամ տարակուսանքով: Ես բնաւ քեզի պէս մէկը տեսած չեմ:

— Ես հովիւ մըն եմ, գեղեցկուհիս: Ես ճերմակ գառնուկներու զմայլելի հօտեր կ'արածեմ լեռներու վրայ, ուր նարկիզներ կը զարդարեն կանանչ արօտները: Չե՞ս գար դուն ալ իմ քովս, իմ արօտներս:

Ու աղջիկը մեղմօրէն կը թօթուէ գլուխը:

— Կը կարծե՞ս թէ կը հաւատամ քեզի, կը յարէ: Քու դէմքդ չէ կոշտացած հովէն եւ չէ այրած արեւէն, ձեռքերդ ալ ճերմակ են: Հագած ես անգին կապայ մը, որուն ամէն մէկ կոճակին արժէքը հաւասար է այն տարեկան վարձքին զոր իմ եղբայրներս մեր այգիին համար կը վճարեն արքունի հարկահան Ադոնարիմին: Դուն հոսկէ եկար, պատնէշին այն կողմէն … Դուն, չիտակ ըսէ, թագաւորին մօտիկ մարդերէ՞ն ես, այո՞: Ինծի անանկ կուգայ որ քեզ տեսած եմ մէկ անգամ չքեղ հանդէսի մը ատեն. ես մինչեւ իսկ կը յիշեմ որ կը վազէի քու կառքիդ ետեւէն:

— Ճիշդ գուշակեցիր, սիրուն աղջիկ: Դժուար է բան ծածկել քեզմէ: Իրաւցնէ. ինչո՞ւ համար դուն գաս թափառիլ հովիւներուն չուրջը: Այո, ես թագաւորին շքախումբին անդամներէն մէկն եմ: Ես թագաւորին գլխաւոր խոհարարն եմ: Դուն տեսեր ես զիս, երբ ես Պասէքի տօնէն օրը կ'երթայի Ամինաթափի կառքովը: Բայց ինչո՞ւ ինձմէ հեռու կը գտնուիս: Մօտեցիր ինծի քոյր իմ: Նստէ ահաւասիկ հոս, պատնէշին քարին վրայ եւ պատմէ ինծի քու պատմութիւնդ, ըսէ ինծի անունդ:

— Սուլամիթ, կը պատասխանէ աղջիկը:

— Ըսէ տեսնեմ, Սուլամիթ, ինչո՞ւ համար եղբայրներդ զայրացան քեզի:

— Կ'ամչնամ խօսիլ այդ մասին: Անոնք քիչ մը գինի ծախեցին ու դրամը ինծի տուին որ երթամ քաղաք հաց եւ այծի պանիր գնեմ: Իսկ ես…

— Իսկ դո՞ւն, դրամը կորսնցուցի՞ր:

— Ոչ, աւելի գէշ…

Ու գլուխը խոնարհելով, աղջիկը կը շշնջէ.

— Բացի հացէն ու պանիրէն, ես քիչ մըն ալ, շատ քիչ, վարդի իւղ գնեցի Եգիպտացիներէն, հին քաղաքամասին մէջ:

— Ու այդ բանը պահեցի՞ր եղբայրներէդ:

— Այո …

Ու հազիւ լսելի ձայնով մը.

— Ինչպէս անուշ կը բուրէ վարդի իւղը:

Թագաւորը քնքշօրէն կը շոյէ աղջկան փոքրիկ, բայց կոշտացած ձեռքերը:

— Դուն մինակ կը ձանձրանաս այգիին մէջ, այնպէս չէ՞:

— Ոչ, ես կ'աշխատիմ, կ'երգեմ… Կէսօրին ինծի համար ուտելիք կը բերեն, իսկ իրիկունը եղբայրներէս մէկը ինծի փոխարինելու կուգայ: Երբեմն մարդախոտեր կը փրցնեմ գետինէն, որոնք մարդուկներու կը նմանին… Այդ խոտերը մենք քաղդէացի առեւտրականներուն կը ծախենք: Կ'ըսեն թէ անոնք այդ խոտերէն քնաբեր ըմպելի մը կը պատրաստեն… Ըսէ, ըստո՞յգ է որ մարդախոտերու հատապտուղները սէր կը ծնցնեն:

— Ոչ, Սուլամիթ, միայն սէրը կրնայ սէր յարուցանել: Խօսէ, դուն հայր եւ մայր ունի՞ս:

— Միայն մայր ունիմ: Հայրս երկու տարի առաջ մեռաւ: Եղբայրներս ամէնքն ալ ինձմէ մեծ են՝ առաջին ամուսնութենէն, երկրորդէն միայն ես եմ ու քոյրս:

— Քու քո՞յրդ ալ քեզի պէս գեղեցիկ է:

— Անիկա տակաւին փոքր է, հազիւ ինը տարեկան:

Թագաւորը կը խնդայ, քնքշօրէն կը գրկէ Սուլամիթը, իրեն կը մօտեցնէ եւ կը շշնջէ ականջին.

— Ինը տարեկան… ըսել է ան տակաւին այնպիսի կուրծք չունի ինչպէս դուն, այդպէս արքենի, ջերմ կուրծք:

Աղջիկը կը լռէ, կարմրելով, տոչորելով, ամօթխածութենէն: Աչքերը կը փայլատակին ու կը նուաղին, կը մթագնին երանաւէտ ժպիտով մը: Թագաւորը իր ձեռքին տակ որոշապէս կը զգայ անոր սիրտին ուժգին բաբախումը:

— Քու համբոյրդ ջերմութիւնը աւելի բուրումնաւէտ է քան զմուռը, աւելի լաւ քան Նարդոսը, — կ'ըսէ իր շրթները ջերմօրէն մօտեցնելով անոր ականջին: Ու երբ կը շնչես, քու ռունգերուդ մէջէն խնձորի հոտ կ'առնեմ: Քոյր իմ, սիրունիկս, դուն գերեցիր իմ սիրտս քու աչքերուդ մէկ հայեացքովը, քու վզիդ մէկ մանեակովը:

Ոհ, մի նայիր այդպէս. կ'աղաչեմ Սուլամիթ: Քու աչքերդ կ'այլեկոծեն զիս:

(Շար.)

ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Այսօր, երեքշաբթի, կը սկսի գիներու գեղչը: Միսը պիտի ծախուի տասը առ հարիւր պակաս, Սէնի եւ Սէն է Ուազի նահանգներուն մէջ, համաձայն մասնաւոր սակացոյցի մը: Սեպտ. 10էն սկսեալ Ե(չ.) տասը առ հարիւր զեղչով պիտի ծախուին շատ մը նպարեղէններ. իսկ շաքարը՝ վեց առ հարիւրով: Առտնին առարկաները, հանդերձեղէնի, կօշիկի եւն. զեղչերն ալ պիտի գործադրուին հետզհետէ, համաձայն հրատարակուած տեղեկութեանց:

× Ներքին գործերու նախարարը, Պ. Մառթինօ — Տեփլա, ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ քանի օրուան գործադուլը աւելի քան 25 միլիառ ֆրանքի վնաս մը պատճառեց պետութեան, առանց հաշուելու աշխատավարձքի կորուստը: Այս առթիւ «յիմարութիւն եւ քրէական յանցանք» անուանեց արտադրութեան եւ սպառման գիներու ահագին տարբերութիւնը: Եւ բացատրեց թէ ինչ միջոցներ ձեռք պիտի առնեն, ապրուստի մակարդակը բարւոքելու համար:

× Բանուորական Ուժի 150 պատուիրակներ արտակարգ ժողով մը գումարեցին, քննելու համար նոր կացութիւնը: Ընդհ. քարտուղարը, Պոթըրօ, մանրամասն զեկուցում մը կարդաց եւ ի վերջոյ բանաձեւ մը քուէարկուեցաւ, որ կը պահանջէ կառավարութենէն յարգել իր յանձնառութիւնները, միօրինակ պարգեւ մը վճարել բոլոր վարձու աշխատաւորներուն եւն.:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻՆ ԱՒԵՐՆԵՐԸ

Յունաստանի կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ Յոնիական կղզիներու —Զանթա, Քեֆալոնիա եւ Իթակէ — շէնքերուն 95 առ հարիւրը աւերուած են վերջին երկրաշարժներէն: Քանդուած շէնքերուն մէջ կը գտնուին հարիւրի չափ եկեղեցիներ, 180 դպրոցներ, չորս գրադարաններ եւ հինգ թանգարաններ: Թանկագին ձեռագիրներ, իտալացի եւ ֆլաման նկարիչներու իւղաներկ նկարներ, բիւզանդական սրբազան պատկերներ, հին խեցեգործութիւններ եւ գեղարուեստական զանազան գանձեր կամ փլատակներուն տակ թաղուած եւ անդարմանելի վնասներ կրած են, եւ կամ հրդեհէն ոչնչացած:

× Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ նոր ցնցումներ զգացուեցան կիրակի օր, Պելոպոնէսի մէջ, խուճապի մատնելով կղզիներու բնակիչները որոնք բացօթեայ պառկեցան գիշերը: Կորնթոսի ջրանցքը պիտի փակուի քանի մը օր, ճարճատումներ պատահած ըլլալով:

× Նախկին նախարար Պ. Մորիս Շուման աղջի օր հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդեց Ֆրանսական անթելով. — Հարիւր քան հազար հոգի եւ բազմաթիւ մանուկներ անպատսպար կը մնան, սեւ թշուառութեան մատնուած: Հարկ է ուտելիք ճարել արկածեալներուն, եւ առժամապէս պատսպարել, անձրեւներու եղանակէն առաջ: Կ'ուզենք Ֆրանսացիներու տրամադրած նուէրներով գիւղ մը հաստատել Քեֆալոնիոյ մէջ, հոգալու համար քանի մը հարիւր արկածեալներ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ 45 միլիոն տոլարի նոր վարկ մը ստացաւ Մ. Նահանգներէն, նախագահ Այզընհաուըրի կարգադրութեամբ: Քանի մը օր առաջ ալ 23.400.000 տոլար ստացած էր: Իրանի վարչապետը, Զօր. Զահետի շնորհակալութիւն յայտնեց այս արագ օգնութեան համար, ըսելով թէ կառավարութիւնը ամէն ջանք պիտի թափէ տնտեսական եւ նիւթական տագնապը թեթեւցնելու համար: — Վերջերս ձերբակալուած բոլոր ամբաստանեալները Թեհրանի շրջակաները փոխադրուեցան:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ անթելը հաղորդեց թէ պիտի արձակուին այն բոլոր զինուորները որոնք լրացուցած են իրենց ծառայութեան շրջանը: Միեւնոյն ատեն աւելցուց թէ զօրակոչի ենթարկուած են 1934ի ծնունդները: Համաձայն 1939 Սեպտ. 1ի օրէնքին, խորհրդային քաղաքացիները կը զինուորագրուին 19 եւ 18 տարեկանին, եթէ աւարտած են երկրորդական վարժարանի մը շրջանը: Ծառայութեան շրջանն է միջին հաշուով չորս տարի:

ԱՒՍՏՐԻՈՅ անգլ. գօրքին թիւը պիտի կրճատուի 2/3 համեմատութեամբ: Ինչպէս Մ. Նահանգները եւ Խ. Միութիւնը, Անգլիա եւս 1954 Յունուարէն սկսեալ պիտի վճարէ իր գրաւման ծախքերը, տարեկան 151 միլիոն շիլին (5.807.692 սթերլին):

Ց. Կ. ԽԱՉ

ՎԻԷՆ — Ց. Կ. Խաչի վարչութիւնը իր խնդակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Նովէզեաններու՝ իրենց զաւկին Պ. Սարգիսի ամուսնութեան եւ իրենց աղջկան Օր. Արփի Նովէզեանի (սանուհի) նշանախօսութեան առթիւ եւ շնորհակալութեամբ ստացած են հետեւեալ նուէրները. երեք հազար ֆրանք կնքահայրը՝ Պ. Կիւնտէրեան (Կրընոպլը), Տէր եւ Տիկին Նոզէվեան հազար ֆրանք, Տիկին Գոնտրաճեան (Կրընոպլը) հազար ֆրանք, Պ. Աւագեան (Կրընոպլը) 500 ֆր., Նոր Սեբաստացի մը 500 ֆրանք, երկու քոյրեր Մառի եւ Արփի 560ական ֆրանք:

× Նոյնպէս շնորհակալութեամբ ստացած են 500 ֆրանք Պ. Յակոբճանէ (Սէն Ռաֆայէլ), Պ. Բարգէն Երեմեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ — Ց. Կ. Խաչի Պոմոնի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տիկին Սիրվարդ Դարբինեանի եւ Տէր եւ Տիկին Նաճարեաններու իր ամուսնոյն եւ հօր Պ. Դարբինեանի մահուան առթիւ:

Այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի շնորհակալութեամբ ստացած են — Տիկին Աննա Պօղոսեանէ, Պ. Կարապետ Փօռիկեանէ, Պ. Տիգրան Նազարեանէ, Պ. Ղազար Տէրտէրեանէ, Պ. Կիրակոս Ղազարեանէ հազարական ֆրանք:

ԱՅՆՃԱՐԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՀԱՄԱՐ — Տիկին Զապէլ Միլոշեան իր հանգուցեալ եղբօր՝ Պ. Ստեփան Դուրեանի մահուան առթիւ անոր յիշատակին հազար ֆրանք կը նուիրէ Այնճարի «Յառաջ» վարժարանին:

ԽՆԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ — Տէր եւ Տիկին Ժօրժ եւ Ժանին Թէրզիպաշեանի անդրանիկ զաւկին «Պէրնար»ի ծննդեան առթիւ Մարթէկոյի Հայկ. դպրոցի խնամակալութիւնը իր ջերմ խնդակցութիւնները կը յայտնէ:

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

43, Rue Richer, Paris (9·)
Tél. PRO. 25-46 R.C. No. 46325

Գրատունս ստացած է հետեւեալ նորութիւնները. —

Ճամբուս վրայ, Մալխասի 2000 փր. Կէօթէ, նորավէպեր, Արտ. Արեղեանի, 1200 ֆրանք: Մանկապատում, Եղ. Տարօնեանի 500 ֆրանք: Ընտանիքին Գիրքը, երազահան եւայլն, 1000 ֆրանք: Կեանքի եւ Մահուան երգեր, Մ. Զարիֆեանի 250 ֆրանք: Թեւածող Մտքեր, Լուսիկի 600.:

ԾԱՆՕԹ. — Լոյս տեսաւ գրատանս ընդարձակ գրացուցակը, 144 էջ, որ կը պարունակէ հայերէն եւ ֆրանսերէն գիրքերու ճոխ մթերք մը:

Փափաքողին հատ մը ձրի կը ղրկենք:

ԵՐԳԱՊՆԱԿՆԵՐ

Պոլսէն նոր ստացած ենք արեւելեան, Յունաստանէն՝ յունական եւ ուրիշ վայրերէ հայկական երգապնակներ (տխք):

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Այրի Տիկին Է. Հաճի Թորոսեան, Պ. Պօղոս Հ. Թորոսեան, Տէր եւ Տիկին Գ. Հ. Թորոսեան եւ զաւակը՝ Արա, Տէր եւ Տիկին Հ. Տիւլկէրեան, Տէր եւ Տիկին Ղ. Երամեան (Նիս), Տէր եւ Տիկին Թ. Նալպանտեան (Նիս), Տէր եւ Տիկին Գ. Հ. Թորոսեան եւ զաւակները (Պոլիս), ինչպէս նաեւ Յովհաննէսեան, Միլէիմեան, Բալուճեան, Սարոնճեան, Պետրոսեան, Ս. Ակաշեան, Քէօսէեան, Թուաեան, Ֆերմանճեան ընտանիքները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր, մօրեղբօր եւ ազգականին՝

Պ. ԳԱԼՈՒՍՏ ՀԱՃԻ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ 6 Սեպտ.ին, իր բնակարանին մէջ, յետ երկարատեւ հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, երեքշաբթի ժամը 1.30ին, իր բնակարանին մէջ, 11 ռիւ Փիէր Քիւռի, Քրէմլին Պիսէթրը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

★

ԱՆԻԷՌ — Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեպտեմբեր 30ին կը բացուի ուսումնական նոր տարին: Փութացէք տոհմային կրթութեան եւ լուսաւորութեան այս հաստատութեան մէջ արձանագրել ձեր զաւակները:

Արձանագրութիւններու եւ որեւէ տեղեկութեան համար դիմել ամէն օր տեսչութեան:

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 17ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12:

Հեռաձայն Ռէնսի 172

ՁԵՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ԴԻՄԵՑԷՔ՝

Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale, MARSEILLE
(Face Rue Parmentier)
Téléphone : Colbert 33 - 22

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ
(Ֆուռնիթիւռ), ԱՍՏԱՌ, ԹԵԼԱ, ԴԵՐՁԱՆ, ԿՈՃԱԿ, ԵՒ ԱՅԼՆ:

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS
SOCIÉTÉ ARMIN
PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին ճաշակով:

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ԱԲԳԴԵԶԷԸԹԺԻԼԽԾԿՀՁՂՃՄՅՆՇՈՉՊՋՌՍՎՏՐՑՒՓՔՕՖԱԲԳԴԵԶԷԸԹԺԻԼԽԾԿՀՁՂՃՄՅ

Կը յանձնարարենք առեւտրական ձեր բոլոր տպագրեալ թուղթերուն համար «Արաքս»ը:

★

Նամակի թուղթ, Պահարան, Քարթ, Հաշուեցոյց եւն. Գիրքերու հրատարակութիւն՝ հայերէն, ֆրանսերէն եւ անգլիերէն:

Ճաշակով ու վայելչօրէն տպագրուած թուղթ մը՝ լաւագոյն ներկայացուցիչն է ձեր առեւտրական Տան:

46, RUE RICHER - PARIS (9e) ● PRO. 05-73

ՓՕՖՓՎՑՋՏԻՈՍՇՆՃՄՃՂՅՈՁՓՕՖՓՎՑՋՏԻՈՍՇՆՃՄՃՂՅՈՁՆԾԿՀՁՊՂՎՓԺՅՃԾԳԼԵԺՌ

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris 2e
Téléphone : CENtral 78 - 44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris 20e
Téléphone : MEN 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ

Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ 2–28, 2–40, 3–28 և 1–40

★

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԺԻՐՋԻԻ ԵՒ ԷՆԹԵՐԼՕՔԻ ԲՈՒՐԴԷ ԿԱՄ ԲԱՄՊԱԿԷ

ԲԱՄՊԱԿ՝ ԳՕԹ 2/2 ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԾԱԽՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ ՈՒ ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ծախու են նաեւ գործածուած մեքենաներ, լաւ վիճակի մէջ եւ պոպլինուարներ: Դիմել գործատուն.

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 9 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • MERCREDI 9 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7162 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2573

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՄԻՏ ԶԱՂԱՑՊԱՆՆԵՐ

Ուրեմն, Դաշնակցութիւնը միշտ «պատեհապաշտ» քաղաքականութեան մը հետեւելով, այժմ ալ «որդեգրած է ամերիկեան օրիէնտացիան»:

Եւ, Ամերիկացիներուն աչքը մտնելու համար, ոչ միայն հրաժարած է «Միացեալ եւ Անկախ Հայաստան»էն, այլեւ «յանձն առած է պատերազմի մը պարագային զինակցի՛լ Թուրքիոյ հետ ...»: (Զարթօնք, 9 Օգոստ.):

Ռամկավարներու Պէյրութի պաշտօնաթերթը շեշտ մըն ալ դրած է «զինակցիլ» բառին վրայ: Անշուշտ աւելի մեծ տպաւորութիւն գործելու համար:

Մի՛ հարցնէք թէ ո՛ր վաւերական աղբիւրէն քաղած է իր այս գրգռիչ դարշահոտութիւնը:

Որեւէ սուտ գլորած ատեն, ռամկավար խմբագիրը երբեք չի մտածեր հետեւանքներու մասին:

Իր պաշտօնը՝ ամբոխին կեր ճարել է: Ոչ թէ հարց մը լրջօրէն լուսաբանել եւ տրամաբանական եզրակացութեան մը յանգիլ:

Եւ որովհետեւ ամբոխը միշտ նորութիւն կը պահանջէ, ատեն ատեն կը նորոգեն ածականներն ու բայերը: Ճիշդ ինչպէս չնդալից լուրերու մասնագէտ լրագիրները շարունակ նոր տպաւորութիւն կը հանեն, խորագիր մը փոխելով կամ լուր մը տեղափոխելով:

«Թրքասէր»ը մաշած էր: Զէն կերեր, չէն խմեր, եւ ահա գիւտ մը եւս, — Դաշնակցութիւնը «յանձն առեր է զինակցի՛լ Թուրքիոյ հետ»:

Մնացեալը մեկնութեան չի կարօտիր:

Այդպիսի յանձնառութեան մը տակ մտնելէ վերջ, Դաշնակցութիւնը բնականաբար կը դառնայ «ազգադաւ եւ հայրենադաւ»...

Միանգամ ընդ միշտ կը յայտարարենք այս թզուկ, տմարդի եւ սեւհոգի թշուառականներուն. —

Ո՛վ որ միեւնոյն գծին վրայ կը դնէ Դաշնակն ու Թուրքը, զանոնք ներկայացնելով գործակից, զինակից կամ ուղեկից, որեւէ կապ չունի հայ ժողովուրդին եւ անոր Հայրենիքին հետ:

Ան իրական ուղեկիցը, գործակիցը եւ զինակի՛ցն է Թուրքին: Անոր ալիւրաթաթախ ջաղացպանը:

Ո՛վ որ — անհատ կամ խմբակցութիւն — կը գրէ եւ կը ճառէ թէ Դաշնակցութիւնը «գիրք բռնած է Թուրքի կողքին», անոր — Թուրքի՛ն — ղօղամն ու բէնչպէրն է: Անոր կամաւոր կամ վարձու գործակալը:

Թուրքը ինքն ալ շատ լաւ գիտէ այս պարագան: Եւ ատոր համար ալ չարախինդ քրքիջներ կ'արձակէ, ամէն անգամ որ դեղին կամ կարմիր թութակներ նոյն տէքսթանը կ'երգեն: Արջին տանձի երգը:

Գալով ամերիկեան «օրիէնտացիա»ն մշակելու հարցին, անգամ մը եւս կը հաստատուի թէ ռամկավարները ջաղացքէն կուգան:

Հիւս. Ամերիկան իր պաշտպանութեան տակ առած է Թուրքիան, 1947էն ի վեր:

Իր միւս երկու դաշնակիցները, Ֆրանսա եւ Մեծն Բրիտանիա, զինակցութեան դաշինք ունին Թուրքիոյ հետ:

Երեքը միասին հանդիսաւորապէս յանձն առած են պաշտպանել Թուրքիոյ հողային ամբողջութիւնը եւ անկախութիւնը:

Այդ առաջադրութեամբ ալ, Անգարայի կ'ընծայեն ամէն տեսակ աջակցութիւն, — տնտեսական, ռազմական եւ դրամական:

Մ. Նահանգները միշտ պատրաստ են նոր եւ մեծագումար վարկեր բանալու: Իսկ Անգլիան դեռ վերջերս անուշի կապեց հին առնելիք մը, մօտ երկու երրորդը բաշխելով:

Ի՞նչ կը թելադրէ այս աննախընթաց, եղերական իրականութիւնը:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱԽՔԱԽԻՉ ՅԱՂԹԱՆԱԿ ՄԸ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

ՕՐՈՒԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆԸ [illegible]Ի 487 ԱԹՈՌՆԵՐԷՆ 244Ը — ԸՆԿ[illegible]ԿԱՆ[illegible]ՆԵՐԸ 150 ԱԹՈՌ. — ՈՉ ՄԷ[illegible]ՅԱՑ[illegible]ՎԱՐ. — ՈՒԹ ԽՄԲԱԿՑՈՒ[illegible]ՆՆԵՐ ԽՈՐՏԱԿՈՒԱԾ

Վերջնական տեղեկագրին [illegible]համաձայն, արեւմտեան Գերմանիոյ երէ[illegible] ընտրութեանց մէջ աննախընթաց յաղթանակ մը տարած է Տոքթ. Ատընաուըրի կուսակցութիւնը, քրիստոնեայ-դեմոկրատ, շահելով երեսփ. ժողովի 487 աթոռներէն 244ը, Իր մրցակիցը, սոցիալ-դեմոկրատ (ընկերվարական) կուսակցութիւնը շահած է 150 աթոռ:

Ընտրողներու թիւն էր 33.039.978: Մասնակցած են 28.468.054 հոգի: Ձեռնպահներու համեմատութիւնը՝ 13.8 առ հարիւր: Տոքթ. Ատընաուըրի կուսակցութիւնը շահած է 12.440.799 քուէ, (45.2 առ հարիւր), ընկերվարական հոսանքը՝ 7.939.744 (28.8 առ հարիւր): Առաջինը 1949ի ընտրութեանց ատեն շահած էր 139 աթոռ, երկրորդը՝ 131: Համայնավարները, որոնք 15 աթոռ ունէին 1949ին, այժմ ոչ իսկ մէկ ներկայացուցիչ ունին երեսփ. ժողովին մէջ: Շահած են միայն 607.413 քուէ (2.2 առ հարիւր, նախապէս՝ 5.7 առ հարիւր): Ութ խմբակցութիւններ սրբուած են, եւ նորընտիր երեսփ. ժողովին մէջ կան միայն վեց հոսանքներ: Առաջին երկու յաղթականներէն վերջ կուգան ազատականները, 48 աթոռ (նախապէս 52), յետոյ տարագիր Գերմաններու ընկերակցութիւնը 27 աթոռ (նախապէս ոչինչ):

Ինչպէս կը բացատրեն իրագեկներ, Տոքթ. Ատընաուըր իր քախքախիչ յաղթութիւնը կը պարտի առաւելապէս իր արտաքին քաղաքականութեան: Այս յաղթանակով, 49 միլիոն Գերմաններ իրենց հաւանութիւնը յայտնած կ'ըլլան միացեալ Եւրոպայի ծրագրին:

Տոքթ. Ատընաուըր Հիթլէրի յաջողութիւնն ալ գերազանցած է, քանի որ իր շահած քուէներուն համեմատութիւնը 45.1 առ հարիւր է, մինչդեռ Հիթլէր շահած էր միայն 43.9 առ հարիւր, 1933ին, ահուսարսափի շրջանի մը մէջ:

Աւելորդ է ըսել թէ Տոքթ. Ատընաուըրի յաղթանակը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց արեւմտեան երկիրներուն, մանաւորապէս Մ. Նահանգներուն մէջ: Արտաքին նախարարը, Պ. Ֆ. Տըլըս լուրը անմիջապէս հաղորդեց նախագահ Այզընհաուըրի, որ իր ուրախութիւնը յայտնեց: Ուաշինկթընի համար արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը մեծ քաղաքագէտ մըն է որ կոչուած է վճռական դեր կատարելու արեւմտեան Եւրոպայի մէջ: Թերթերը յաղթանակը ծանուցին խոշոր խորագիրներով, ինչպէս Այզընհաուըրի ընտրութեան ատեն: Ամէնքն ալ կը շեշտեն թէ ամերիկեան քաղաքականութիւնն էր որ ժողովրդային քուէարկութեան ենթարկուեցաւ կիրակի օր: Եւ կ'եզրակացնեն թէ կացութիւնը պայծառացած է այժմ:

Փարիզի, Լոնտոնի, Հռոմի եւ ուրիշ մեծ մայրաքաղաքներու մէջ ալ շատ գոհ են ընտրութեանց արդիւնքէն: Փարիզի մէջ կ'ըսեն թէ եւրոպական գործակցութեան ծրագիրն էր որ քննութեան դրուեցաւ եւ շահեցաւ: Իտալիոյ պաշտօնական շրջանակները գերմանական ընտրութեանց արդիւնքը յաղթանակ մը կը նկատեն Արեւմուտքի եւ եւրոպական միութեան համար:

Անշուշտ յոռետեսներ ալ կան որոնք դիտել կուտան թէ այս յաղթանակը աւելի պիտի լարէ երկու ճակատներուն յարաբերութիւնները:

Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», իր թղթակցին բերնով կ'ըսէ թէ «ընտրութիւնները ազատ չէին, թէ ամէն տեսակ ճնշում գործադրուեցաւ, սուտէն մինչեւ բացայայտ սպառնալիք»ը:

«ԱԶԱՏԱԳՐՈՒՄ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ»

Ընտրութիւններէն անմիջապէս վերջ Տոքթ. Ատընաուըր հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.

—Կիրակի օրուան ընտրութիւնները նոր մղում կուտան եւրոպական գաղափարին եւ մեծ ազդեցութիւն պիտի գործեն միւս երկիրներու հետ կատարուած բանակցութեանց վրայ: Գերման ժողովուրդը ստուար մեծամասնութեամբ, տեսակ մը հանրաքուէ կատարելով, յայտնեց իր փարումը արեւմտեան ճակատին: Խորհրդարանական հաստատուն մեծամասնութիւն մը եւ դաշնակցային կառավարութեան քաղաքականութեան յարատեւութիւնը մեծապէս պիտի նպաստեն ամրապնդելու համար Գերմանիոյ ներքին կացութիւնը, զօրացնելով արտասահմանի վստահութիւնը»:

Վարչապետը շնորհակալութիւն յայտնելով ընտրողներուն, ըսաւ.

— «Միշտ խօսած ենք Գերմանիոյ վերամիացման համար: Այժմ խօսելու չե՞նք արեւելքի ազատագրութեան մասին: Սեղմենք շարքերը եւ միասին աշխատինք արեւելեան շրջաններուն փրկութեան համար: Մեր քաղաքականութիւնն է միութիւն՝ խաղաղութեամբ, ազատագրում մեր արեւելեան եղբայրներուն եւ միացեալ Եւրոպա մը: Ես կը խօսիմ իբրեւ ներկայացուցիչը ամբողջ Գերմանիոյ»:

× Ընկերվարական կուսակցութեան նախագահը, Էրիխ Օլէնհաուըր եւս ճառ մը խօսելով, դիտել տուաւ թէ Տոքթ. Ատընաուըրի «յաջողութիւնը վտանգաւոր է Գերմանիոյ ապագային համար»: Յետոյ աւելցուց թէ իր կուսակցութիւնը անխնայ պայքար պիտի մղէ քրիստոնեայ-դեմոկրատ կուսակցութեան դէմ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ԿԸ ՊԱՐԶԷ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Պ. Էտ. Ֆօռ, Ֆրանսայի ելմտական նախարարը, առջի օր կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ հողագործական համագումարին մէջ, երկրին ելմտական եւ տնտեսական կացութեան մասին: Ահաւասիկ ամփոփումը.

— «Անշուշտ գործադուլները պատճառ եղան ժամանակ կորսնցնելու եւ վնասեցին երկրին տնտեսութեան, բայց ոչինչ կորսուած է եւ ձեռնարկուած վերակազմութիւնը կը շարունակէ արդիւնքներ տալ: Գիներու անկումը կը շարունակուի: Ֆրանքը իր գինը կը պահէ զանազան հրապարակներու վրայ եւ Ֆրանսայի արտաքին բացը գրեթէ անշան է երկու ամիսէ ի վեր: Եւ վերջապէս պետական գանձին վիճակը որ եւ է մտահոգութիւն չի պատճառեր:

«Ներկայ կացութիւնը հետեւեալ պատկերը կը ներկայացնէ, — մէկ կողմէ հանրային ծախքերը չափազանց ծանր են եւ կրնան բարձրացնել գիները, միւս կողմէ տնտեսական գործունէութիւնը անբաւական է եւ կրնայ ծանրացնել գործազրկութիւնը»:

Նախարարը յետոյ բացատրեց թէ յառաջիկայ քանի մը շաբաթներու ընթացքին կառավարութիւնը պիտի գործադրէ նոր ծրագիր մը որ կը բաղկանայ չորս կէտերէ եւ որ կը ձգտի գիները իջեցնել, պետական ծախքերը կրճատել, լման գործ ճարել աշխատաւորներուն եւ բարելաւել անոնց ապրուստի մակարդակը: «Սա -

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՈՉ ԻՍԿ ԵՐԿՏՈՂ ՄԸ

Ինչպէս կարդացինք երէկ, Մալաթիոյ կրթասիրաց ընկերութեան հարազատ կեդր. վարչութիւնը շատ ծանր մեղադրանքներ կ'ուղղէ անհարազատ վարչութեան դէմ:

Իր պարբերաթերթը, «Պապ Ուխտի» խմբագրականին կցեր է ուրիշ գրութիւն մը, նոյնքան ծանրակշիռ բովանդակութեամբ:

Այս յօդուածին հեղինակն ալ «համայնավարութիւն եւ սովետասիրութիւն» կը վերագրէ միւս վարիչներուն:

Իր յայտարարութեան համաձայն, անոնք տարիներէ ի վեր անխղճօրէն կը շահագործեն ընկերութեան անունը, առանց իրապէս օգնելու կրթական գործին:

Եւ այժմ ալ «սկսած են նոր երգ մը երգել, — Մալաթիոյ պատմութիւնը գրել, անշուշտ դարձեալ հազարաւոր տոլարներ հաւաքելու եւ օտար ու անծանօթ մարդոց կոկորդը լեցնելու համար»: (Պապ Ուխտի, 1953 Յունիս).

Յօդուածագիրը վրդովիչ յայտնութիւն մը եւս կ'ընէ.

— «Հարիւր հազարաւոր տոլարներ ծախսուեցան Նոր Մալաթիոյ շինութեան համար եւ այսօր լուր մը անգամ չառնուիր, եւ եղած բոլոր դիմումները անպատասխանի կը մնան»:

Աւելի ծանրակշիռ պարագայ մը.

— «Նոյն իսկ ականատեսներուն հետ նաեւ կողմնակի ստացուած տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ Նոր Մալաթիոյ բնակչութեան կէսը Ռուսեր են: Մալաթիացի ներգաղթողներէն քանի՞ն հոն հաստատուած են, ոչ ոք գիտէ»:

Միշտ յօդուածագրին վկայութեամբ, ոչ մէկ վաւերական լուր, «բացի երկու կեղծ այցելուներու կեղծ տեղեկութիւններէն»:

— «Մէկը Ֆրանսայէն, եւ իր թրքացած անունով ծանօթ Ահմէտ Ճէվտէթն էր, որ գնաց Նոր Մալաթիա եւ վերադարձաւ յուսախաբ, եւ անկէ ի վեր ձայնն անգամ չի լսուիր»:

Միւսը — «մեր բոլորին ծանօթ Մալաթիոյ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին նախկին տիրացուն»:

Այս ուխտաւորն ալ ՆորՄալաթիա կ'երթայ: վերադարձին կտոր մը հիւսուածեղէն առած կը շրջի գովասանական տաղեր հիւսելով:

— «Իսկ վարագոյրին ետեւէն փսփսաց ու թելադրեց որ մարդ չերթայ հոն, քանի որ եթէ երթան դժոխ պիտի մնան»:

Ահա թէ ինչո՛ւ երկուքի բաժնուած է ջիսնամեայ ընկերութիւն մը: Դժբախտաբար:

ՎԱՀԷ

ԹՐԻԷՍԹԷԻ խնդիրը միշտ կը զբաղեցնէ արեւմտեան պետութիւնները, մառեչալ Թիթոյի նոր ճառին հետեւանքով: Կը կարծուի թէ Իտալիոյ վարչապետն ալ ճառ մը պիտի խօսի, կիրակի օր, պարզելով Իտալիոյ տեսակէտները: Հռոմի մէջ որեւէ արդիւնք չեն յուսար ուղղակի բանակցութիւններէ եւ անհրաժեշտ կը գտնեն մեծ պետութեանց միջնորդութիւնը: Այս միջամտութիւնը դիւրացնելու համար ետ պիտի քաշեն սահմանագլուխ փոխադրուած զօրքը եւ հրասայլերը: Իտալական թերթերը խստօրէն կը քննադատեն Թրիէսթէի միջազգայնացման ծրագիրը, զոր առաջարկած էր Թիթօ: Անգլիա կ'աշխատի մեղմացնել մթնոլորտը:

ԱՀԱԲԵԿՈՒՄՆԵՐԸ կը շարունակուին Թունուզի մէջ: Առջի օր Ֆրանսասէր համարուած երեւելի մը եւս սպաննուեցաւ:

ՁԵՂՉՈՒԱԾ ԳԻՆԵՐԸ սկսան գործադրուիլ երէկ, երեքշաբթի: Թերթերը կը գրեն թէ միսը կը ծախուի 10–15 առ հարիւր զեղչով: Այս փորձին յաջողութենէն կախում ունի միւս ապրանքներու գիներուն անկումը:

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆԸ

(10րդ եւ վերջին մաս)

Յուզիչ է տեսնել, երբ ընտանիքի մը անդամները հատիկ հատիկ մեռնելով, անկողիններ կը ծալլուին եւ ամէնէն վերջ անհետացողին մնացորդ հինումաշ կահկարասին բակին մէջ Թափուելով, հասնողը իր մը կը տանի: Իսկ ամէնէն ետք, դռնապանուհին աւել մը ձեռքը, կը սրբէ, դուրս կը նետէ յատակի Թափթփուքները ու վերջացաւ, անհետացաւ այդ ընտանիքին յիշատակը Թաղին մէջէն:

Ընդլայնեցէք այս պատկերը ու պիտի ունենաք մեր երբեմնի գաղութներուն խակական դիմագիծը:

Ֆրանսացի անուանի հայագէտը, Ֆրետէրիք Մաքլէր, կատարած է բազմաթիւ պրպտումներ Միջին Եւրոպայի մեր գաղթականութեանց շուրջ, Հոլանտայէն մինչեւ Թրանսիլվանիա: Պրպտումներ՝ պետական դիւաններէն մինչեւ հայկական գերեզմանատուները: Բազմաթիւ հումնիւթեր կը գտնէք այդ աշխատութեանց մէջ:

Հետեւելով իր քայլերուն, կը տեսնենք որ ժամանակագրական կարգով իբրեւ հայկական հին եւ հոծ գաղութ առաջինն էր Քիեւը, ուր հայութիւնը չկրցաւ երկար ապրիլ ու կորսուեցաւ վերջնապէս:

Յետոյ կուգայ Լուցքը, որ ԺԵ. դարուն բարգաւաճ գաղութ էր: ԺԶ. դարուն կը սկսի հայութիւնը հող եւս նօսրանալ: Իսկ ԺԷ. դարուն սկիզբը, խառն ամուսնութիւններով կը ձուլուին տեղացիներուն մէջ: Ուրեմն երկու դար ետք չէր մնացած ոչ մէկ Հայ Լուցքի մէջ: Միայն կանգուն էր գաղութին քարաշէն եկեղեցին, որուն դռները անշուշտ վաղուց փակուած էին: Այդ անտէր կալուածը ռուս կառավարութիւնը վերջնապէս գրաւեց 1820ին ու տաճարը վերածեց զօրանոցի:

Նախորդ յօդուածներէս միոյն մէջ խօսեցայ Մովսէս կաթողիկոսին տրուած «Գանգատագիր»ին մասին, Ն. Թօրոսովիչի սարքած սադրանքներուն դէմ: Յիշեալ աղերսագրին Թուականն է 25 Յուլիս 1631: Լեհաստանի մէջ հայկական շիրմաքարերու եւ մասնաւորապէս Լվովի գերեզմանատան արձանագրութիւնները կը սկսին 1600 Թուականներէն ու կը հասնին մինչեւ 1686ը: Ուրեմն «Օգնութեան հասէք»ի աղերսագրէն ճիշդ 55 տարի ետք այլեւս չկայ ոչ մէկ հայկական դամբանի արձանագրութիւն: Գաղութը ինքն իր մէջ կքեր՝ անհետացեր է: Ճիշդ է, լեհական ուրիշ մանր քաղաքներու գերեզմանատանց մէջ հանդիպած են հայերէն արձանագրութիւններու, մինչեւ 1807 Թուականները, բայց ոչ Լվովի մէջ: Կ'երեւի լեհական կառավարութեան հրամանագրին չենԹարկուող Հայերը, իրենց հայկական դաւանանքը պահելով տարտղնուեր են փոքր միջավայրերու մէջ եւ այդ ձեւով անհետացեր են:

Աւելի Արեւմուտք՝ ահա Հոլանտան: Հայերու մուտքը այդ երկրէն ներս՝ անորոշ է: Բայց գոյութիւն ունի վաւերաթուղթ մը, 1617 Թուականէն, որ ցոյց կուտայ Թէ մեր ազգակիցները ընդարձակ գործառնութիւններ ունեցեր են սակարանին մէջ: Այդպիսի հաստատութեան մը մէջ կարենալ գործելու համար, բոյն կերտած պիտի ըլլային գոնէ մէկ դար առաջ: Անշուշտ այս չէ մեզ հետաքրքրող երեւոյԹը, այլ գաղութին վախճանը: Ըստ Ա. Սարուխանի պրպտումներուն՝ ալ, Ամսթերտամի մայր եկեղեցիին մէջ հայկական պաշտամունքը կանգ է առած 1806ին: Գաղութէն մնացորդ միակ Հայը, որ կ'ապրէր եկեղեցիին վերնատունը, երբ կը մեռնի, աղօԹատեղին աճուրդով կը ծախուի 1874ին:

Կանգ առնենք այլեւս:

Այս Թուականներն ու գաղութներու վերջակէտները կը փոԹորկեն անշուշտ մեր էութիւնը: Ինքնապաշտպանութեան համար ի՞նչ ընենք, որպէսզի մէկ երկու դար ետք, տարբեր գաղութէ տարբեր գրիչ մըն ալ, օր մը չարձանագրէ Փրանսահայ գաղութին անհետացման տարեգրութիւնը:

Այս կնճռոտ հարցին պատասխանը տալ, իմ կարողութենէս վեր է: Իմ կատարածս արծարծում մըն էր՝ ու այդքան: Զանազան ու զարմանալի մէջբերումներով պարզեցի մեր անցեալը, երբեմն բաղդատելով մեր այսօրուան գոյավիճակին հետ, որ յուսատու չէ: «Յառաջ»ի խմբագիրը անգամ, որ խառնուածքով լաւատես է, իր իսկ ստորագրած խմբագրականներուն մէջ մութ կը տեսնէ գաղութին ապագան:

Ի՞նչ ընենք, ինչպէ՞ս դգաստանանք, ինչպէ՞ս կազմակերպուինք, ո՞ւր դիմենք: Ըսի արդէն՝ ասոնց պատասխանները տալ իմ հաչողութենէս վեր է:

Շուտով կը մտնենք աչնան եղանակը: Բնութիւնն անգամ, ճիգով մը վերստին կը կանաչաւորի՝ մամուռէ նուրբ վերարկուն առնելով իր ուսերուն: Ճիգի մըն ալ մենք կը կարօտինք: Նախաձեռնարկը ո՞վ կ'ըլլայ, Հոգեւոր հովի՞ւը, կուսակցութիւննե՞րը, Միութիւնները եւ լսարաննե՞րը: Չեմ գիտեր: Անյետաձգելի խնդիր մըն է, որ լուրջ քննութեան կը կարօտի, ճամբայ մը գտնելու համար:

Սեւ եւ մռայլ օրերը եղած են անբաժան հայ կեանքէն: Բայց ամէն անգամ որ յուսաբեկութեան, անորոշութեան, անկումի ամպրոպն է զարկած մեր ճակտին, գիտցած ենք արահետ բանալով լոյս աշխարհ մտնել: ԶարԹումն է կենսականը:

Փակելէ առաջ այս յօդուածաշարքս, վերջին պահուն իսկ պիտի կրկնեմ Թէ մշտաւորականութիւնը կը փրկէ ու փրկած է մեր ժողովուրդը: Գուրգուրանք, իրենց հանրային գործ ստեղծենք որպէսզի մեր մտաւորականները մնան հայկական փարախին մէջ:

Պերլինի 16րդ յօդուածին ձախողումէն վերջ, երբ Պոլիս վերադարձան պատուիրակները եւ երեսփ. Ժողովին մէջ պիտի սկսէին ընդհ. վիճաբանութիւնները, յանկարծ, օրուան պատրիարքը, Ներսէս արք. Վարժապետեան, բեմ բարձրանալով կը կանխէ բեմախօսները ու պաշտօնապէս կը յայտարարէ Թէ միտքը կաղացած է իրենց մօտ: — «ԵԹէ միտք ունենայինք այսպէս չէինք ըլլար. այս հեռանկարով կ'առաջարկեմ որ Կեդրոնական անունին տակ երկրորդական բարձրագոյն վարժարան մը հիմնենք, միտքը զարգացնելու համար մեր մէջ»:

Երեւակայեցէք անգամ մը, 61րդ յօդուածէն կ'երԹայ մտքին: Հակասութիւն պիտի ըսուի, բայց այդպիսի սեւ օրերուն հակասութիւնները կը պայթառանան եւ ժողովուրդները կը փրկեն մեծ անկումներէն:

Միտք եւ մտաւորականութիւն — ահա մեր ժողովուրդին փրկութեան հիմնական խարիսխները:

Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

ՅԵՏԱԴԻՄԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ
ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ՇՌՆԴԱԼԻՑ ԴԱՏ ՄԸ

Ա.

1953 Օգոստոս 3ին Անգարայի Ծանր Պատիժներու Առաջին Ատեանին առջեւ սկսաւ դատավարութիւնը «Մալաթիոյ ոճրափորձի հեղինակներուն»:

Ինչպէս յայտնի է, 22 Նոյեմբեր 1952 - ին, Մալաթիոյ մէջ մահափորձի ենթարկուեցաւ Պոլսոյ «Վաթան» թերթի խմբագրապետ Ահմէտ Էմին Եալման, որ պտոյտ մը կը կատարէր Անատոլուի կարգ մը նահանգներուն մէջ, տեղեկութիւններ հաւաքելու համար՝ այդ նահանգներու ընկերային, տնտեսական եւ կրթական կեանքին շուրջ: Երկու տարիէ ի վեր, « Վաթան »ի խմբագրութիւնը կը հրատարակէ յաւելուածներ, ներքին դաւաճանութեանց, վերելքին ու անհրաժեշտ պահանջներու մասին:

Ոճրագործը ատրճանակի վեց եօթը հարուածներով կրակած էր «Վաթան»ի խմբագրապետին վրայ, երբ այս վերջինը, քաղաքի նամակատան մէջ, իր աշխատակիցներէն մէկուն հետ տեսակցելէ եւ Պոլսոյ իր թերթին օրուան դէպքերը հեռաձայնով հաղորդելէ ետք, վար կ'իջնէր սանդուխներէն:

Ահմէտ Էմին Եալման փոխադրուած էր Մալաթիոյ պետական հիւանդանոցը, ուր, անմիջական գործողութենէ մը ետք, կարելի եղած էր փրկել իր կեանքը:

Օգոստոս 3ի դատավարութեան ընթացքին, Անգարայի Ընդհ. Դատախազութեան կողմէ պատրաստուած ընդարձակ ամբաստանագրի ընթերցումէն կը պարզուէր, թէ երեսուներեք հոգի դեր ունեցած են, ուղղակի կամ անուղղակի, Մալաթիոյ ոճրափորձին մէջ: Աւելի քան 12 մեծադիր էջերու ծաւալով այդ ամբաստանագիրը եւս, իբր «Վաթան»ի յաւելուած, հրատարակուեցաւ այդ թերթի 5 Օգոստոսի թիւին հետ: Ամբաստանագիրը, իբրեւ դատախազութեան կողմէ խմբագրուած վաւերագիր, անշուշտ կրնայ ենթադրութիւններու եւ չափազանցութիւններու մղուած ըլլալ, հետեւաբար հետագային լուսաբանելի կէտեր բովանդակել:

Սակայն, ինչ որ կը շահագրգռէ մեզ սա վայրկեանիս, այդ ամբաստանագրի այն ուշագրաւ մասն է, որ կը պատկերացնէ համաշխարհիկ եւ կրօնամոլ տարրերու մտածումները, ծրագիրները, ներքին թէ քաղաքական համոզումները,— իրե՛նց իսկ հրատարակութիւններով ու նամակներով: Կ'ուզենք անդրադառնալ այդ հրատարակութեանց, որովհետեւ անոնք պարբերաբար կը շօշափեն նաեւ փոքրամասնութեանց խնդիրը Թուրքիոյ մէջ, եւ երեւան կը բերեն ոճրաբոյր եւ զարշելի ոգի մը:

Արդ, ամբաստանագիրը, ամփոփ պատմականը ընելէ ետք Մալաթիոյ ոճրափորձին, հետեւեալ հիմնական չարժառիթները ցոյց կուտայ.—

ա.— Ահմէտ Էմին Եալմանի անձին մէջ հակաշխարհիկ եւ աղանդամոլ - կրօնամոլ տարրեր իրենց աննկուն մէկ հակառակորդը կը տեսնէին: Արդարեւ, առաջին իսկ օրէն, երբ կրօնը քաղաքականութեան միջոց հռչակող կարգ մը տարրեր գործունէութեան լծուեցան Թուրքիոյ մէջ, Վաթանի խմբագրապետ Ահմէտ Էմին Եալման պայքարի ձեռնարկեց, հանրային կարծիքը արթուն պահելու հիմնական մտահոգութեամբ:

բ.— Փորձեց պետական եւ պաշտօնական պատկան իշխանութեանց ուշադրութիւնը հրաւիրել յետադիմութեան ակնեբեւ շարժումի մը վրայ:

գ.— Աղանդամոլներու ատելութեան առարկայ հանդիսացաւ, երբ, արհամարհելով ամէն վերապահութիւն ու խաւարամիտ եղրակցութիւն, ձեռնարկեց Թուրքիոյ գեղեցկութեան Թագուհիի ընտրութեան:

դ.— Մասնաւորաբար «Պիւյիւք - Տողու», «Պիւյիւք Ճիհատ» եւ «Սերտենկէչտի» հանդէսներուն մէջ, Նեճիպ Ֆազըլ Քըսաքիւրեք, Ճեւատ Րիֆաթ Աթըլհան, Մուսթաֆա Պաղըշլայըճը եւ Օսման Եիւքսէլ՝ Ահմէտ Էմին Եալմանը նախատելու, դայն «հրեայ», «մասոն», «հայրենադաւ», «հակակրօն» եւ «համայնավար» ներկայացնելու սանձարձակ արշաւի մը լծուեցան, մոլեռանդ տարրեր գրգռելու կանխորոշ մտածումով եւ բացայայտ դիտաւորութեամբ:

ե.— Վերոյիշեալ թերթերն ու գրիչները, ի վերջոյ, իբրեւ «խսլամութեան թշնամի» հռչակելով Ահմէտ Էմին Եալմանը, դայն նշաւակ դարձուցին անգէտ ու խաւարամիտ տարրերու. այդ հանդէսներէն «Պիւյիւք Տողու» այնքան առաջ գնաց, որ չվարանեցաւ գրելու թէ «մօտ է Ահմէտ Էմինի սպասող դժբախտ ճակատագիրը»:

Ամբաստանագիրը, իբրեւ եզրակացութիւն, կը շեշտէ ապա.

— «Յաջորդական դէպքերն ու ոճրական արարքը ցոյց կուտան, թէ գոյութիւն ունէին հակաշխարհիկ միութիւններ, որոնք համապատասխան հրատարակութեանց լծուած էին, մասնաւոր կազմակերպութեամբ ու հանդէսներով: Այդ միութիւնները եղան նաեւ ուղղակի եւ անուղղակի պատճառ Ահմէտ Էմին Եալմանի դէմ կազմակերպուած մահափորձին. — Այս տեսակէտով, իբրեւ գլխաւոր հեղինակները ոճրին, առաջին գծի վրայ կուգան Նեճիպ Ֆազըլ Քըսաքիւրեք, Ճեւատ Րիֆաթ Աթըլհան, Օսման Եիւքսէլ եւ Մուսթաֆա Պաղըշլայըճը, որոնք, կրօնի եւ կրօնականի զգացումներու պաշտպանի դիմակին տակ, բացայայտ կերպով գրգռութիւն սերմանած ու ոճրի մղած են մոլեռանդ ափ մը մարդիկ: Մեր ձեռքը գտնուող հրատարակութիւններն ու գրաւոր փաստերը, ինչպէս նաեւ ամբաստանեալներու գործունէութիւնը, ժամանակագրական տեսակէտով ալ կը հաստատեն այս պարագան, միաժամանակ ժխտումը հանդիսանալով Թուրք Հիմնական կազմակերպութեանց օրէնքին, որ աշխարհիկ սկզբունքներու կը հաւատայ ու խստիւ կ'արգիլէ կրօնի միջամտութիւնը քաղաքական կեանքի մէջ»:

Ինչպէս շեշտեցինք, Անգարայի ընդհ. դատախազութեան ամբաստանագիրը պատժական օրէնքի գործադրութիւնը կը պահանջէ երեսուներեք ամբաստանեալներու համար: — Այս հիմունքով ալ, Անգարայի դատավարութիւնը կոչեցինք «երեսուներեքներու դատավարութիւնը»: Հարկ է ընդգծել սակայն, թէ գլխաւոր 5-6 ամբաստանեալներ միայն կան, միւսները կ'ամբողջացնեն... բեմադրութիւնը: Անուղղակի կամ մասնակի դեր ունեցած են ոճրափորձին մէջ, առանց հերոսական որեւէ չարժուձեւի...: Աւելորդ է շեշտել սակայն, որ եթէ երեսուն հոգի միայն կը դատուին Անգարայի մէջ, աւելի քան եբեքհարիւրհազար համախոհներ կամ կուսակիցներ ունին անոնք իրենց ետեւ: Եթէ, Մալաթիոյ ոճրափորձի առնչութեամբ, քանի մը տասնեակ հոգի հաշիւ կուտան Ծանր Պատիժներու Առաջին Ատեանին առջեւ,— անոնց համամիտ հազարաւորներ կը սպասեն դատավարութեան ելքին...: Նեճիպ Ֆազըլներու եւ Ճեւատ Րիֆաթներու արարքը, ըստ էութեան, կը ներդաշնակուի գործունէութեամբն ու հիմնական ձգտումներովը ամբողջ Միլլէթ կուսակցութեան, որ, իր կարգին, ենթակայ է հետապնդումի: Եթէ նոյնիսկ դատապարտութեան վերջնական ու բաւարար փաստեր չգտնուին, յետաշրջական շարժումը ոչինչ կը կորսնցնէ ծանրակշիռ իրողութիւն մը ըլլալու իր հանգամանքէն եւ տարողութենէն:

Արդ, ընդգծելէ ետք այս պարագան, արձանագրենք Երեսունեւերեքներու դատավարութեան գլխաւոր ամբաստանեալներու անունները.

1.— Նեճիպ Ֆազըլ Քըսաքիւրեք, — ծնած է 1907ին: Գրագէտ եւ ուսուցիչ: Մարաշցի: Խմբագիրը եւ արտօնատէր՝ «Պիւյիւք Տողու » հանդէսին: Անհաւասարակշիռ եւ անկայուն խառնուածք, խաղամոլ, մոլեռանդ ազգայնամոլ:

2.— Ճեւատ Րիֆաթ Աթըլհան,— ծնած է 1892ին: Նախկին հարիւրապետ: Մաս կազմած է, Գերմանիոյ մէջ, նացի կուսակցութեան, եւ գործակցած է Երուսաղէմի միւֆթիին: Ծանօթ հակահրեայ: Վերադարձին, շրջան մը զբաղած է կօշկակարութեամբ: Ապա, եղած է հիմնադիրներէն Միլլէթ կուսակցութեան: Այս կուսակցութենէն անջատուած է միջոց մը ետք, ու հիմնած է «Պահպանողական կուսակցութիւն»ը, որ շուտով լուծուեցաւ...: Ի վերջոյ, դարձած է գործակից Նեճիպ Ֆազըլի:

3.— Օսման Եիւքսել,—ծնած է 1917ին: Ծանօթ Թուրանական: Խմբագիր «Սերտենկեչտի» հանդէսի: Հակայեղաշրջական:

4.— Մուսթաֆա Պաղըշլայըճը,— ծնած է 1910ին: Կէս գրագէտ: Աշխատակից դարձած է «Պիւյիւք Ճիհատ» թերթին, որ կը հրատարակուէր Ճեւատ Րիֆաթի կողմէ: Իր գործունէութեամբ է, որ կը փաստուի իր հակաշխարհիկ ու յետաշրջական նկարագիրն ու խառնուածքը:

5. ՀԻՒՍԷՅԻՆ ԻՒԶՄԷՋ,— ծնած է 1932ին, Մալաթիոյ մէջ: Ուսանող: Հեղինակը՝ Մալաթիոյ մահափորձին:

Հակաշխարհիկ եւ յետաշրջական գործունէութեամբ, գաղտնի միութեանց եւ կազմակերպութիւններու մաս կազմած ըլլալու ամբաստանութեամբ դատարանի յանձնուած են մնացեալ 28 հոգիները:

Յայտնի դէմքեր են, այս անուններու շարքին, — Իպրահիմ Կալիպ Սգչատաղ, Մուսա Զաղըլ, Հիւսէյին Եապաճը, Սիւլէյման Զիմենտաղ, Տուրսուն, եւն. եւն.: Մեզ չեն հետաքրքրեր:

Պարզենք շարժումին ներքին ծալքերը:

ԱՐՄԷՆ ԱՄԱՏԵԱՆ

ՊՈՒԼԿԱՐ ԼՐՏԵՍ ՄԸ ձերբակալուեցաւ Համպուրկի մէջ, Կրամսի Թոտոր: Պահուած էր արեւմտեան Գերմանիոյ փոխադրութեանց նախարարին վակոն - սալոնին տակ: Խուզարկութեան ատեն ձերբակալուեցաւ ուրիշ Պուլկար մը որ խոստովանեցաւ թէ գերման ոստիկան մը սպաննած էր անցեալ տարի: Բռնուեցան շատ մը վաւերագիրներ՝ պուլկարերէն, ֆրանսերէն, ռուսերէն եւ ռումաներէն:

— Մէկ դագաղը քանի՞ կը շինէք:
— Լաւը՝ 200 ոսկիի, միջակը 100 ոսկիի:
— ԵԹէ հարիւրին քառասուն զեղչ ընես, ամբողջ ընտանիքիս դագաղները քեզի կ'ապսպրեմ...

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՐԵՔ ՀԱՅ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ – ՆԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ)

●

Լիբանանի նորընտիր խորհրդարանին երեք հայ անդամները, Պ. Մովսէս Տէր Գալուստեան, Տիգրան Թոսպաթ եւ Ժոզէֆ Ջատըր հետեւեալ ծրագիրը մշակած են, միասնաբար գործելու համար.—

1.— *Պուրճ Համուտի, Զարչարուքի, Քարանթինայի, Էշրէֆիէի եւայլն փայտաշէն եւ թիթեղեայ հիւղերու հարցին կարգադրութիւնը :*

2.— *Իտրիսի ջրհորներէն մատակարարուող Պուրճ Համուտի ջուրին հարցը. ելեկտրականութեան, առողջապահական պայմաններու եւ կոյուղիներու ցանցի մը հաստատումը վաթսուն հազար բնակիչ ունեցող յիշեալ շրջանին մէջ :*

3.— *Այս բազմամարդ շրջանին մէջ Այ Տէյպէի ջրահոսանքին հարցը (համաձայն բակի բոյն) :*

4.— *Պէյրութ գետի փակ ջրանցքով մը առաջնորդումն ու գետին երկու ափերու արօտավայրերու մշակման հարցը :*

5.— *Քարանթինայի շրջանի (Մուտաուար) ջուրի ճամբաներու եւ առողջապահական պայմաններու հարցը:*

6.— *Ներկայիս կարգ մը հողատէրերու եւ վարձակալներու խմբակներուն միջեւ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւններու քննութիւնը: Յատկապէս Էշրէֆիէի, Խալիլ Պատաուիի եւ Հայկաշէնի մէջ :*

7.— *Ալուան կոչուած մարդու մը կողմէ Պուրճ – Համուտի մէջ հողերու առժամեայ վաճառման քննութիւնը, վաճառում մը որ կեղծ դուրս եկած է եւ պատճառ դարձած բազմաթիւ ընտանիքներու քայքայման :*

8.— *Հայ պաշտօնեաներու հարցը եւ անոնց համայնքի դրութեան վրայ հիմնուած բաժնին պահանջքը: Նոյն հիման վրայ Հայերուն համար հանրային սպասարկութեանց մէջ պաշտօններու պահանջքը, վարչութեան ոստիկանութեան, ոստիկանազօրքին, ընդհ. Ապահովութեան կամ Մաքսատուներու մէջ:*

9.— *Պետութեան կողմէ լիբանանեան բոլոր համայնքներուն եղած նպաստներէն Հայերուն սահմանուած բաժնին պահանջքը, յատկապէս եկեղեցիներուն, դպրոցներուն, հիւանդանոցներուն եւ բարեսիրական հաստատութեանց համար տրուած նպաստին Հայոց բաժինը :*

10.— *Կրթական նախարարութենէն Հայ դպրոցներէն ներս արաբերէնի ուսուցման համար մասնագէտ եւ խղճամիտ դասախարակչական խմբի մը պահանջքը: Դպրոցականներու յատկացուած վայրերուն, Հայերուն ալ յատկացուիլը:*

11.— *Այնճարի հարցը (ելեկտրականութիւն, ըմպելի, ջուր, ոռոգման ջուր, ճամբաներ) Հայկական յարակից պահանջներով :*

12.— *Հայ երեսփոխանները վճռած են իւրաքանչիւր գործ հետապնդել եւ անոր անհրաժեշտ լուծում մը գտնել: Ասոր համար անոնք ամէն Ուրբաթ պիտի հաւաքուին Խորհրդարանին մէջ, սեփողակամնութեան կարգով հարցերը դասաւորելէ ետք, հաւաքաբար անհրաժեշտ դիմումներ կատարելու եւ Հայոց իրաւունքները յարգել տալու համար :*

ԲՈԼՈՐ ԿԻՆԵՐԸ ԲՈԿՈՏՆ ԵՆ ԻՍԿ ՏՂԱՔԸ ՄՕՐԷ ՄԵՐԿ...

●

ԽՄԲ.— Նորէն Թուրք ծանօթ հրապարակագիրը, Եաշար Քէմալն է որ կը պատմէ *Ճիւմհուրիյէթի* մէջ (27 Օգոստ.).

Օր մը Վանի Սօր գիւղը կ'երթայի : Սօր կարմիր կը նշանակէ: Սօր գիւղը խաբիւք լերան ժայռերուն տակը կը գտնուի: Լերան ստորոտը փոքր դաշտ մը կայ ծածկուած մարդահասակ հազարաւոր քարերով: Պարզապէս քարէ անտառ մը :

Գացի, գացի, ոչ գիւղ կայ, ոչ ալ ուեւէ բան: Բաւական մը փնտռելէ վերջ աղբի կոյտեր աչքիս զարկին: Այս անծայրածիր ժայռերուն մէջ աղբակոյտը շատ կարեւոր նշան մըն է: Կանաչութիւնը ինչպէս որ ջուրին աւետաբերն է, աղբակոյտն ալ գիւղի նշան է: Վերջապէս այս աղբերուն ետեւ նշմարեցի գիւղին ստորերկրեայ տուները, որոնց դռները հորի կափարիչները կը յիշեցնէին: Հորերէն խառնիճաղանճ մազերով, պատմութեան գիրքերուն քարայրի մարդոց նկարներուն յարեւնման մարդիկ դուրս կ'ելլեն:

Այս կացութեան առջեւ զարմանքէն ափ ի բերան մնացած էի: Քսաներորդ դարու կիսուն քարի շրջան... Ներքուստ ըսած էի.— «Արեւելքի մէջ շատ շատ 1–2 հատ Սօր գիւղ կը գտնուի»: Բայց յետագային Էրզրումէն մինչեւ Արարատ, Պիթլիսէն մինչեւ Սղերդ եւ Մուշ, ամբողջ արեւելքը տեսայ: Այնտեղի գիւղերուն մեծամասնութիւնն ալ վեր ի վերոյ Սօր գիւղին կը նմանէին: Այս գիւղերէն ոմանք նոյնութեամբ նկարագրեցի: Շատեր չէին հաւատար, այս յօդուածս անոնց կը ձօնեմ :

Արեւելքի վերջին շրջապտոյտիս ընթացքին Անտուք լերան կրօն. արարողութենէն վերջ, երեք օրուան ընթացքին դաշտ չի կրցայ իջնել եւ երեք գիշեր գիւղերը մնացի :

Բարձերուն ներքեւ բամպակի տեղ խոտ եւ տերեւ լեցուցած էին: Բոլոր գիւղացիները վարսակի կամ գարիի հաց կ'ուտէին: Բարեկեցիկները գարիհացկը ճաշակէին, բոլոր աղքատները վարսակով կը գոհանային: Գիւղ ըսելով տուներու ամբողջութիւն մը մի կարծէք: Իւրաքանչիւր բարձունքի վրայ տուն մը: Գիւղի մը սահմանագլուխը քիլոմեթրներով կ'երկարի: Ջրմեռը մէկը միւսէն լուր չունենար: Գիւղին բոլոր կիները բոկոտն են: Ինչո՞ւ ոչ թէ այրերը այլ կիները բոկոտն են, չկրցայ հասկնալ :

Ծամբու ընթացքին Կոմա գիւղը հանդիպեցայ: Բոլոր բնակիչները քարայրներու տակ կը բնակէին: Անոնցմէ մէկէն, մինչեւ կէս մէջքը մօրուքով ծերունի մը դուրս ելաւ: Ետեւէն տղաք դուրս ելան, յետոյ ներս փախան: Բոլորն ալ մօրէ մերկ էին:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՃՈՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆԻ *իր նկարը յանձնած է նախագահ Այզընհաուըր, իսկ վկայագիր մը ամերիկեան բանակի պարենաւորման պետ զօր. Հորքըն:«Մարտիկեան հսկայ մըն է իր կատարած մեծ գործերով», ըսած է զօր. Հորքըն: Ճորճ Մարտիկեան Ալասքա գացած էր վերջերս բանակի սընդեղէնի գործով զբաղելու համար: Իր նոր յարկարաժնին բացման ներկայ եղած են 150 բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ : Զօր. Հորքըն իր գնահատական վկայագիրը նուիրած ատեն ըսած է .— «Շատ անգամ փորձեցինք օրական հարիւր տոլար հատուցում ընել, բայց ան մերժեց փէնի մը իսկ ստանալ մեր կառավարութենէն: Ճորճ Մարտիկեան մասնագէտ է ուտեստեղէններու, իմաստուն խորհրդատու, հայրենասէր ամերիկեան քաղաքացի»: Այս առթիւ ամերիկեան թերթերը երկար յօդուածներ հրատարակած են տէր եւ տիկին Ճորճ Մարտիկեաններու, ինչպէս եւ զօր. Հորքընի մասին, տպելով անոնց նկարները :*

ԿԵՍԱՐԻԱ ԵՒ ՍԵԲԱՍՏԻԱ *ղրկուած է, Պատրիարքին կողմէ, Սահակ Ծ. Վ. Փափազեան, հովուական այցելութեան համար: Կեսարիոյ մէջ Պոլսաբնակ Յարութիւն Պարսամեան հոգեհանգստկատարել տալով նուիրած է 50 ոսկի եւ տասը քիլօ մոմ եկեղեցիին: Կեսարիոյ հովիւ Հայկազուն քհնյ. Եոզկատ մեկնած է Սկիւտարի Դպրեվանքին համար աշակերտ ընտրելու: Խվէրէկէն մէկ եւ Կեսարիայէն երկու թեկնածուներ ընտրուած են: Պ. Միհրան Փոլաթեան 300 ոսկի նուիրած է եկեղեցւոյ ջրմուղի շինութեան համար: Սահակ Ծ. Վ. Փափազեան Կեսարիայէն գացած է Սեբաստիա :*

ԵՐԵՔ ՆՈՐ ԱԶԳ. ԴՊՐՈՑՆԵՐ *բացուած են Իրանի մէջ, երկուքը Թեհրանի մէջ «Արամ» եւ «Շահ Աբբաս մեծ», միւսը Ահվազի մէջ «Գարուն»: Այսպէսով Թեհրանի ազգ. վարժարաններու թիւը կը հասնի 12ի:*

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՎԵՐԱԾՈՒԱԾ Է *իրանահայ երիտասարդ թատերագիր – բեմադիր Սամուէլ Խաչիկեանի «Դարձը»: Այս պարսկերէն խօսուն ժապաւէնի տեւողութիւնն է 108 րոպէ, 106 նկարներով եւ երաժշտութեամբ: Շարժանկարն ալ ինք պատրաստած է: Նամակրութեամբ հետեւած եւ վերջացուցած է իտալեւամերիկեան* Փասատենա *աշխարհահռչակ թատեբաշարժանկարային կաճառին դասընթացքը: «Դարձ»ի մէջ երկու խոստմնալից հայ երիտասարդներ են դերակատարները Ց. Արման (Արամայիս Սերոբեան), Վ. Աղատ (Վանիկ Աւետիսեան): Սամուէլ Խաչիկեանի շարժանկարին յաջորդ ծրագիրն է իր «Այէշէ» (գործ վարադոյրներ) թատերգութիւնը շարժանկարի վերածել հայերէն եւ պարսկերէն լեզուներով :*

ԸՆԿ. ՄՈՒՐԱՏ ՅԱԿՈԲԵԱՆ *մեռած է Պաղտատի մէջ, 67 տարեկանին: Ծնած էր Շատախի Շաղկուն գիւղին մէջ: Կանուխէն մտած է Հ. Յ. Դաշնակցութեան շարքերը: Սահմանադրութենէն ետք կ'աշխատի արդէլք հանդիսանալ վաշխառու աղաներուն ոտնձգութիւններուն եւ կ'ազատէ գիւղը իր հողային ամբողջ սահմաններով: 1915ին Ապրիլեան օրերուն ան գլխած էր հինգ կտրիճներ եւ երբ իր հայրենի օճախը հուրի եւ սուրի ճարակ դարձած էր, ինք ուժանակ մըն էր եւ կը հարուածէր ամէն նշանակէտ: Ան ամրացած էր «Սէյտան քար» գիրքին մէջ եւ սարսափ կը տարածէր թշնամիի շարքերուն մէջ: Անկէ ետք մթնոլորտը անշնչելի կը դառնայ մինչեւ կամաւորական գունդերու ժամանումը եւ Դրոյի մուտքը : Մուրատ հրապարակաւ կ'արժանանայ «Զինուորական մարմնի» եւ Դրոյի գնահատանքին: 1915ին Երեւան եւ Էջմիածին անցնելէ ետք, կրկին կը վերադառնայ Վան եւ մինչեւ 1917 գործի գլուխ է: Հետախուզական եւ ոստիկանական կազմերու մէջ մտնելով, կը մասնակցի Խօշապի, Շատախի, Հայոց Ձորի, Ոստանի վտանգաւոր ընդհարումներուն եւ կ'արձանագրէ կարգ մը քաջագործութիւններ : Իսկ 1918ի Ապրիլի Վանի վերջին նահանջին, իր մասնակցութիւնը կը բերէ Կոթուրի, Սալմաստի, Ուրմիոյ բոլոր գոյամարտներուն :*

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ԱՄՍԱԳԻՐ, *31րդ տարի թիւ 330). 1953 Օգոստոս: Ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ, գրական, պատմական, գիտական նիւթեր եւ ամսական տեսութիւն: Տարեկան բաժնեգին վեց տոլար, վեցամսեայ 4 տոլար :*

Հասցէ.—

212, Stuart St, Boston, 16, Mass. (U.S.A.)

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, *մանկական – պատանեկան ամսագիր, Ե. տարի, 1953 Յուլիս, (Թիւ 55): Պատկերազարդ, արժակ եւ ուսանաւոր նիւթեր, դաշնաւորուած երգեր եւն.:*

Հասցէ.— Ամատունի Արզումանեան, Ավ. Էֆպաքան, Թեհրան, (Իրան):

ՆԱԻԱՍԱՐԴ, *պաշտօնաթերթ Հ. Մ. Ը. Մ.ի: Ա. տարի թիւ 1 (Յունիս) եւ (2 (Յուլիս 1953), հայերէն եւ սպաներէն բաժիններով: Տարեկան բաժնեգին երեք տոլար: Պուէնոս Այրէս (Արժանթին) :*

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ» ԻԹԵՐԹՕՆԸ (10)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Եւ սակայն աղջիկը ինքը կը ծռէ մէջքը ու գլուխը Սողոմոնի կուրծքին վրայ կը հակի: Իր շրթները կասկարմիր գոյն մը կ'առնեն իր փայլուն ատամներուն վրայ, թարթիչները կը դողան հրատոչոր հեշտանքի մէջ: Սողոմոն ագահօրէն իր շըրթունքները կը սեղմէ անոր ինքնամատոյց բերնին: Ան կը զգայ աղջկան շրթներուն բոցը, ատամներուն ողորկութիւնը, լեզուին քաղցր տամկութիւնը ու ամբողջ մարմինը կը վառի այնպիսի անզուսպ հեշտանքով մը, որ երբեք չէր ունեցած իր կեանքին մէջ:

Այսպէս կը սահի մէկ րոպէ, երկու րոպէ :

— Ի՞նչ ըրիր ինծի, մեղմօրէն կ'ըսէ Սուլամիթ, աչքերը գոցելով: Ի՞նչ ըրիր դուն ինծի :

Բայց Սողոմոն, յուզուած, կը շշնչէ աղջկան ականջներուն.

— Քու շրթներէդ մեղրախորիսխ կը կաթկթէ, սիրականս, կաթ ու մեղր կը հոսի քու լեզուէդ...., Ո՛հ, աճապարէ՛ քովս եկուր: Հոս, պատին ետեւը, մութ է եւ զով: Ոչ ոք կրնայ տեսնել մեզ: Այստեղ՝ մայրի ծառերուն տակ ծածկուած է փափուկ կանանչով :

— Ոչ, ոչ, թող զիս : Չեմ ուզեր, չեմ կրնար :

— Սուլամիթ... Դուն կ'ուզես, կ'ուզես ... Եկուր քովս, քոյր իմ, սիրունիկս :

Վարը ճամբուն վրայ, թագաւորին այգիին պատնէշին մօտ, քայլերու ձայներ կը լսուին, բայց Սողոմոն կը բռնէ ահաբեկ աղջկան ձեռքը:

— Շուտ ըսէ, ո՞ւր կ'ապրիս դուն: Այս գիշեր ես քեզի պիտի գամ:

— Ոչ, ոչ, ոչ.... Ես այդ չեմ ըսեր քեզի: Թող զիս: Չեմ ըսեր :

— Ես պիտի չթողում քեզ, Սուլամիթ, որչափ ատեն որ չես ըսեր... Ես կը ցանկամ քեզի :

— Լաւ, պիտի ըսեմ... Սակայն խօսք տուր որ պիտի չգաս այս գիշեր... Մի գար նաեւ վաղը... Յաջորդ օրն ալ... Տէր իմ, կ'երդուընցնեմ քեզ այծեամներով եւ դաշտերու եղնիկներով, մի զգեր սիրականէդ, որչափ ատեն որ ան չի ցանկար :

— Այո, կը խոստանամ ... Ո՞ւր կը գտնուի քու տունդ Սուլամիթ :

— Քաղաքին ճամբուն վրայ, երբ Կեդրոնի հեղեղատը կ'անցնիս Սիղովամէն վեր, կամուրջին աղբերակին մօտ պիտի տեսնես մեր տունը. ուրիշ տուներ չկան հոն :

— Իսկ ո՞ր կողմը կը նայի քու պատուհանդ, Սուլամիթ :

— Ինչո՞ւ համար կ'ուզես գիտնալ այդ, սիրելիս: Ո՛հ, աչքերդ այդպէս մի յառեր երեսիս: Նայուածքդ կը կախարդէ զիս... Մի համբուրեր զիս ... Ա՛հ, չէ, սիրականս, համբուրէ կրկին ...

— Ըսէ՛, ո՞ւր կը գտնուի պատուհանդ, անդինս :

— Դէպի հարաւ կը նայի: Ա՛հ, ոչ, պէտք չէ որ ես քեզի ըսեմ այդ... Փոքրիկ, բարձր եւ վանդակապատ լուսամուտ մըն է :

— Եւ վանդակը ներսէ՞ն կը բացուի :

— Ոչ, փակ վանդակ մըն է: Բայց անկիւնը դուռ մը կայ, որ անմիջապէս դէպի իմ սենեակս կ'առաջնորդէ, ուր ես կը քընանամ իմ քրոջս հետ: Բայց չէ՞ որ դուն խոստացար ինծի... Քոյրս խորունկ չի քնանար: Ո՛հ, ինչպէս գեղեցիկ ես, սիրականս: Դուն խոստացար ինծի, այնպէս չէ՞ :

Սողոմոն քնքշօրէն կը շոյէ անոր վարսերը եւ թուշերը:

— Ես այս գիշեր քեզի պիտի գամ, կ'ըսէ հաստատակամ : — Կէս գիշերին պիտի գամ: Այդպէս, այդպէս: Այո, ես այդպէս կ'ուզեմ :

— Սիրականս:

— Ոչ: Դուն ինծի պիտի սպասես: Միայն թէ մի վախնար եւ հաւատա ինծի: Ես քեզի վիշտ չեմ պատճառեր: Ես քեզի այնպիսի ուրախութիւն պիտի պարգեւեմ, որուն հետ բաղդատելով ոչնչութիւն է ամէն ինչ աշխարհի վրայ: Այժմ երթաս բարով :

— Երթաս բարով, սիրելիս... Ո՛հ, ոչ, մի հեռանար տակաւին: Ըսէ ինծի քու անունդ, ես չգիտեմ քու անունդ :

Թագաւորը ակնթարթ մը, կարծես վարանելով, թարթիչները կը խոնարհէ, բայց անմիջապէս վեր կը բարձրացնէ :

— Ես եւ թագաւորը միեւնոյն անունը կը կրենք: Ինծի Սողոմոն կ'ըսեն: Մնաս բարով: Ես կը սիրեմ քեզ :

×

Զուարթ եւ ուրախ էր Սողոմոն այդ օրը, երբ, նստած իր գահուն վրայ՝ Լիբանանի տան դահլիճին մէջ, իրեն եկած մարդերու դատը կը տեսնէր:

Դատարանին առաստաղը կը յենուր քառասուն սիւներու վրայ, որոնց իւրաքանչիւր չորսը՝ կը կազմէր մէկ շարք: Սիւները բոլորն ալ մայրիի փայտով պատած էին եւ շուշանաձեւ խոյակներով կը վերջաւորուէին: Յատակը ծածկուած էր նոճիի տախտակներով :

(Շար.)

կայն սխալ պիտի ըլլար կարծել թէ կարելի է դիւրաւ լուծել տնտեսական եւ ընկերային խնդիրը քանի մը ամսուան միջոց – ներ ձեռք առնելով մարդասիրաբար, անբաւական աշխատավարձքը բարձրացնելով : Աշխատավարձքերը սովորականէն վար ըլլան, միջակ թէ բարձր, որեւէ յաւելում որ կ'ազդէ գիներուն վրայ, շուտով կը դառնայ պատրանք՝ աշխատաւորին եւ աղետալի՝ երկրին տնտեսութեան համար» :

ԱՐԱԲՆԵՐԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ

Արաբական Դաշնակցութիւնը պաշտօնական զեկոյց մը հրատարակեց, որով կ'ազդարարէ Ազգաժողովին թէ «կարգ մը միջոցներ ձեռք պիտի առնեն», եթէ չտրուին որ Ֆրանսա անկախութիւն շնորհէ Մարոքի եւ Թունուզի : Զեկոյցը գաղտնի կը պահէ այդ միջոցները, բայց արաբական շրջանակները այժմէն կը խօսին շատ մը ծրագիրներու մասին.— խզել տնտեսական յարաբերութիւնները Ֆրանսայի հետ, թոյլ չտալ որ Ֆրանսական նաւերը եւ օդանաւերը անցնին արաբական նաւահանգիստներէն եւ օդակայաններէն՝ Հնդկաչին գացած ատեն, փակել Ֆրանսայի կրթական հաստատութիւնները են : Արաբ. Դաշնակցութիւնը, որուն անդամ են ութ պետութիւններ եւ Ազգաժողովին ասիական պատուիրակութիւնները, նորէն պիտի յուզեն Մարոքի եւ Թունուզի խնդիրները, յառաջիկայ ընդհ. ժողովին մէջ: Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ չարժման մէջ պիտի դնեն Ազգաժողովին բոլոր միջազգային ուժերը, այդ երկու երկիրներուն անկախութիւնը ապահովելու համար: Այս առթիւ նորէն կը բողոքեն Մարոքի Սուլթանին գահընկէցութեան դէմ :

Ժողովը յանձնարարեց Արաբական Դաշնակցութեան անդամներուն 500.000 սթերլին ճարել, օգնելու համար Յորդանանի, որպէսզի զօրացնէ իր պաշտպանութիւնը Իսրայէլի դէմ եւ վերաշինէ սահմանամերձ գիւղերը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԵԱՆՑ ԴԷՄ պայքարը հետզհետէ կը սաստկանայ: Ցատկապէս նշանակուած քննիչները կը շարունակեն հետապնդումներ կատարել, պահուած դրամագլուխները երեւան հանելու համար :

ԺԱՄԸ 1166 ՔԻԼՈՄԵԹՐ արագութեամբ թռիչք մը կատարեց անգլիացի օդաչու մը, Տայք:

ԱՆԳԼԻՈՅ արհեստակցական Միութեանց տարեկան համագումարը բացուեցաւ առջի օր: Բուռն պայքար մը կը սպասուի աջերուն եւ ձախերուն միջեւ :

ՍՈՒԷԶԻ մասին մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցան Չըրչիլ եւ Միջին Արեւելքի նախկին հրամանատարը, զօր. Ռապըրթսըն որ նոր կը վերադառնար Եգիպտոսէն : Արդիւնքը գաղտնի կը պահուի : Լոնտոնի մէջ կը մտածեն թէ կարելի է պարպել Ջրանցքի շրջանը, անվթար պահելով պաշտպանութեան միջոցները :

ՍՈՂՈՄՈՆԻ ՀԱՆՔԵՐԸ, որոնք արդիւնաւորապէս կը շահագործուէին երեք հազար տարի առաջ, պիտի օգտագործուին Իսրայէլի կառավարութեան կողմէ, մինչեւ երկու տարի: Այս հանքերը կը գտնուին Կարմիր Ծովուն մօտ, Էյլաթի մէջ: Մասնագէտներ կը կարծեն թէ այս հանքերը հարիւր հազար թոն պղինձ կը պարունակեն :

ԲԵՐԻԱՅԻ համար կ'ըսեն թէ մատնուած է իր երրորդ կնոջ՝ Մարիանայի կողմէ, որ զարմիկին՝ Քրուկլովի յանձնած է անոր դաւադրութեան գրաւոր փաստերը : (Քրուկլով Բերիայի յաջորդեց իբրեւ վերատեսուչ ոստիկանութեան: Կինը, որ 38 տարեկան է, ազատ ձգուած է :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ ՏԱԼՈՎ ՈՒՇ – ԿԱՆՈՒԽ ԿԸ ՇԱՀԻՔ

« Յառաջ » բազմաթիւ բաժանորդներ ունի ոչ միայն Ֆրանսայի եւ հարեւան երկիրներու, այլ եւ Միջին Արեւելքի, Ալժերիոյ, Մարոքի, Թունուզի մէջ եւ Աֆրիկէի խորերը, (Քամերուն, Քոնկօ, Եթովպիա եւն.) :

ԳՆԵԼ ԵՒ ԿԱՐԴԱԼ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ

(Դիմելով հայ գրավաճառներուն)

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ, հրատ. կեդր. կոմիտէի, Փարիզ :

Հ. Յ. Դ. ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿ (1890 – 1950), կազմեց՝ Ս. Վրացեան: 265 էջ: Տպ. «Հայրենիք»: Պատկերազարդ :

ՖՐ. Կ. ԽԱՉ

Ֆ. Կապ. Խաչի օգափոխութեան կայանի Փարիզի խումբը կը հասնի Օսթէրլիցի կայարանը, այս շաբաթ առտուան ժամը վեցին :

Մարսէյլի խումբը կը հասնի այս Ուրբաթ ժամը 20ին :

Լիոնի խումբը կը հասնի, այս շաբաթ, առաւօտ ժամը 10ին :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Աշոտ Իսահակեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն, իր զոքանչին՝ Տիկին Երան. Զաքարեանի մահուան առթիւ եւ 5000 ֆրանք կը տրամադրէ Հ. Յ. Դ. Տան յանձնախումբին :

Տէր եւ Տիկին Առաքել Տէր Մաթէոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մօրիս Փիքօ եւ զաւակները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր եւ զոքանչին

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՇՆՈՐՀԻԿ ՍՎԱՃԵԱՆԻ

(Ռոտոսթոցի, 65 տարեկան)

մահը որ տեղի ունեցաւ իր բնակարանին մէջ, 145 ռիւ լ'Ապէ–Կլաց, Պուա Քոլոմպ: Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ իր բնակարանին մէջ այսօր չորեքշաբթի ժամը 3ին, ուրկէ մարմինը պիտի ամփոփուի Պուա Քոլոմպի գերեզմանատունը :

Կառախումբը Սէն Լազարէն կը մեկնի ժամը 14.31ին: Օթաքարը Փոռթ Քլիշիէն 148 եւ Փոռթ Շամփէռէէն 165: Իջնել ռիւ Կոամ :

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՀԱՅԵՐԷՆ ԴԱՍԵՐ

Ա. Աժտէրեան հայերէնի դասեր կուտայ մասնաւորներու եւ խումբերու, ամէն օր, ինչպէս նաեւ իրիկունները: Գրել հետեւեալ հասցէին՝ A. AJDERIAN

41, Avenue des Gobelins, Paris (13e)

INDUSTRIELS, COMMERÇANTS, PARTICULIERS

Pour toutes vos assurances

Consultez un professionnel

A. AGLAGHANIAN

49, Rue Rivay

Levallois-Perret. — Tél. : PER. 53-97

Ecrire ou téléphoner pour rendez-vous

ԼԻԼԱՅԻՆ

Միշտ լաւագոյն ճաշը կրնաք ընել հոն, իսկ շաբաթ եւ կիրակի օրերը ունկնդրել նաեւ արեւելեան նուագ:

Ձեր ճամբուն վրայ է

Լ Ի Լ Ա Ն

24, Rue Saint Lazare, Paris 9e

Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

Pour Vos Tissus

ADRESSEZ-VOUS

A

HAMALIAN

68, Rue Nationale, MARSEILLE

(Face Rue Parmentier .)

Téléphone : Colbert 33 - 22

FOURNITURES

POUR TAILLEURS

DOUBLURES, TOILES,

MERCERIES

Meilleurs Prix

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 17ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12:

Հեռաձայն Ռէնսի 172

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՏԷՍԻՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Ազգ. վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 15ին: Արձանագրութեանց համար, բացի կիրակիէն, կը խնդրուի դիմել ամէն օր Հ.Յ.Դ. Տունը, 11 ռիւ Պռանլի, առտուան ժամը 9 – 12 :

ԳՆԴԱԽԱՂԻ ՄՐՑՈՒՄ

Վալանսի Հ. Մ. Մ.եան եւ Լիոն Տեսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբերուն միջեւ բարեկամական մրցում ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 30ԻՆ ՏԷՍԻՆԻ ԴԱՇՏԻՆ ՎՐԱՅ :

Հասոյթը ամբողջութեամբ պիտի յատկացուի Վալանսի եկեղեցւոյ շինութեան :

ԾԱՆՕԹ.— Նոյն օրը առաւօտուն պատարագ պիտի մատուցուի Տեսինի եկեղեցին, Տէր Սահակ քահանայ Պալիկեանի կողմէ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ գիւղին առեւտրականներէն Պ. Նիկողոս Նիկողոսեանի որ ինչպէս ծովագնացութեան առթիւ նոյնպէս կայանի մանուկներու փոխադրութեան համար երբեք չէ զլացած իր այնքան թանկագին աջակցութիւնը :

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմակեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ :

Նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար :

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)

Tél.: ARC. 66-50

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

★

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՇԱԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԱՆԻԷՌ.— Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆԻ դասախօսութիւնները պիտի վերսկսին հոկտեմբերին, Ազգ. Տան մէջ, որպէսզի ոչ միայն ուսանողները, այլ նաեւ գրասէր հասարակութիւնը կարենան օգտուիլ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հոկտեմբեր 24ի շաբաթ գիշերը Պոլսոյ Կեդր. վարժարանի նախկին սաներու կողմէ յոբելենական հանդէս մը պիտի տրուի Իէնայի սրահին մէջ :

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեպտեմբեր 30ին կը բացուի ուսումնական նոր տարին: Փութացէք տոհմային կրթութեան եւ լուսաւորութեան այս հաստատութեան մէջ արձանագրել ձեր զաւակները:

Արձանագրութիւններու եւ որեւէ տեղեկութեան համար դիմել ամէն օր տեսչութեան :

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres

Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

PEINTURE DECORATION

VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS

DERNIERE NOUVEAUTE

25, Rue des Pivoines, Alfortville

Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

17, Bld. des Capucines

(Face au Café de la Paix)

★

Tél. : OPÉra 80 - 34

— 00 - 25

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ

ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. Գ Ա Զ Ա Զ Ե Ա Ն

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ

Ծախ մթերք հայերէն հին եւ նոր հրատարակութեանց

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր՝ ամէն լեզուով

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

Ֆրանսայէն եւ արտասահմանէն ստացուած ապսպրանքները

կը գործադրուին օրը օրին

ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՒՄՈՎ ԿԸ ԳՆԵՆՔ՝

Հայերէն եւ օտար լեզուներով արեւելագիտական ամէն կարգի գրքեր

եւ մատենադարաններ

LIBRAIRIE ORIENTALE H. SAMUELIAN

51, Rue Monsieur le Prince, Paris (6e)

Tél. DAN. 88-65, Chèque Postal, Paris 1278-35

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ

ՆՈՒՏԱՐԳ ԼԷՈՒՄԱՍ ՏՆԱՐՀ ՆՈՒՏԱՐԳ ԼԷՈՒՄԱՍ ՏՆԱՐՀ ՆՈՒՏԱՐԳ ԼԷՈՒՄԱՍ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. : ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 10 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
JEUDI 10 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ— ԹԻՒ 7163 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2574

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

« ՕՐԻԷՆՏԱՑԻԱ »

Անոնք որ այս կամ այն «օրիէնտացիա»ն կը վերագրեն Դաշնակցութեան, բառին իմաստն ալ մոռցեր են :

Դաշնակցութիւնը ունի միայն մէկ հիմնական «օրիէնտացիա» — Հայութիւն եւ Հայաստան ;

Իր բոլոր ուժերը լարուած են այդ ուղղութեամբ :

Ա՛յդ կ՚ապացուցանէ, նաեւ, իր յարատեւութիւնը, — աւելի քան վաթսուն տարի :

Պաշտպանել հալածական ժողովուրդին իրաւունքները, եւ ազատ հայրենիք մը ապահովել անոր :

Այս կենսական ծրագիրը հետապնդած ատեն, բնականաբար նկատի պիտի առնէ ներքին եւ արտաքին ազդակներ : Դրական կամ ժխտական ուժեր :

Քաղաքական կեանքի մէջ համակրութիւնը կամ հակակրութիւնը չեն որ արժէք ունին, այլ որոշ կացութեան մը պահանջները :

Այս կամ այն ուժին հակիլ՝ կը նշանակէ բարիք մը հետապնդել կամ չարիք մը խափանել :

Անշուշտ այդ « հակումը » (օրիէնտասիոն) հիմնուած պիտի ըլլայ շահերու ներդաշնակութեան վրայ :

Եւ յետոյ, պիտի ունենաս քաղաքական եւ ընկերային դաւանանք : Հիմնական տեսակէտներ եւ որոշ ուղեգիծ : Գոնէ նուազագոյն ծրագիր :

Չես կրնար ճակատ կազմել բռնապետութեան կամ Թշնամի ուժի մը հետ :

Պիտի գործես այն ճակատին վրայ որ կը յարգէ մարդկային իրաւունքները : Ազատութիւնը : Ժողովուրդներու ինքնորոշման սկզբունքը եւ ուրիշ բնական իրաւունքներ :

Կամքէդ անկախ, կրնաս գտնուիլ համայնակուլ աշխարհակալութեան մը ճամբուն վրայ :

Եթէ իսկապէս քաղաքական կազմակերպութիւն ես եւ ժողովուրդին համար կը գործես, չես կրնար անշարժ կենալ :

Ստիպուած ես դիրք ճշդել, թեր կամ դէմ : Իրաւունք չունիս տունը նստելու եւ կարծիքներ յայտնելու :

Ելք մը պիտի փնտռես, որպէսզի ճրագդ չմարեն :

Միշտ պիտի զգացնես գոյութիւնդ : Ներկայութիւնդ : Պահանջներդ :

Կրնան նկատի չառնել, իրենց շահերուն բերումով :

Ոչ պիտի վհատիս, ոչ ալ պիտի ընկրկիս, գլուխ ծռելով :

Անընդհատ պիտի հետապնդես : Պիտի գործես բոլոր կարելի միջոցներով :

Ի հարկին կրնաս նեղութիւն ալ պատճառել :

Քաղաքական ասպարէզին մէջ աննշան համարուած ուժեր կան որոնք երբեմն հրաշքներ կը գործեն :

Այս տարրական գիտելիքներով կ՚առաջնորդուին բոլոր այն կազմակերպութիւնները որ կոչուած են դեր մը կատարելու իրենց ժողովուրդին մէջ :

Այդպէս ալ Դաշնակցութիւնը :

Աշխարհը երկու մասի բաժնուած է, կ՚ըսեն :

Մենք ալ այդ աշխարհին մէկ մասնիկն ենք : Հետեւաբար պիտի ունենանք տեսակէտ եւ ուղեգիծ :

Մենք այն ուժը չենք որ կարենանք ուղղութիւնն տալ աշխարհի գործերուն :

Բայց, բաւական խելք եւ կամք ունինք, դատելու համար դէպքերու ընթացքը :

Օրուան այս ժամուն, երեք հսկայական ուժեր իրենց պաշտպանութեան տակ առած են Թուրքիան :

Միայն ա՛յդ իրականութիւնը կը պարտադրէ ներկայ ըլլալ : Ոչ միայն պահանջները յիշեցնելու, այլեւ ճրագդ վառ պահելու համար :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԵՐՄԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ՎԵՐՋ

ԹԵՐ ՈՒ ԴԷՄ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Միջազգային մամուլը սիւնակներ կը նուիրէ արեւմտեան Գերմանիոյ ընտրական յաղթանակին առթիւ, թեր ու դէմ կարծիքներ յայտնելով : Այս առթիւ լայն տեղ կուտայ ականաւոր դէմքերու յայտարարութեանց :

Օրուան յաղթականը, Տոքթ. Ատընաուըր պատասխանելով ամերիկեան գործակալութեան մը հարցումներուն, յոյս յայտնեց թէ Եւրոպայի պաշտպանութեան ծրագիրը իրականութիւն պիտի դառնայ տարին չվերջացած : Այս առթիւ ըսաւ թէ ամէն ապահովութիւն պիտի ընծայէ Ֆրանսայի՝ Գերմանիոյ վերազինման եւ կատարելիք դերի մասին : Բայց մերժեց ըսել թէ ի՛նչ ձեւ պիտի ունենան այդ հաւաստիքները : Վարչապետը շատ լաւատես է, ինչպէս կ՚երեւայ հետեւեալ խօսքերէն. — « Եւրոպական բանակի ծրագրին գլխաւոր նպատակներէն մէկն է խուսափիլ որ եւ է նոր ընդհարումէ Գերմանիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ » :

Ինչպէս գրած էինք երէկ, վարչապետը իր առաջին յայտարարութեանց մէջ ըսած էր թէ արեւմտեան Գերմանիոյ նպատակը պէտք է ըլլայ ազատագրել արեւելեան շրջանի բոլոր Գերմանները : Թղթակիցը հարցուց թէ իր կառավարութիւնը գործնական միջոցներո՞ւ պիտի դիմէ, Լեհաստանի կցուած հողերը ետ առնելու համար : Վարչապետը պատասխանեց .

— Եթէ Լեհաստան ազատագրուի, արեւելեան Եւրոպայի միակ երկիրը պիտի ըլլայ, արեւմտեան մշակոյթով տոգորուած : Գերմանիոյ քաղաքականութեան նպատակը պիտի ըլլայ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատել ազատ Լեհաստանի կառավարութեան հետ : Կարելի է համաձայնութեան մը յանգիլ : Ամէն պարագայի մէջ այս խնդիրը երբեք պէտք չէ պատերազմի պատճառ դառնայ :

Տոքթ. Ատընաուըր նորէն անդրադառնալով Ֆրանսայի, ըսաւ թէ Սարի խնդիրը ամէնէն դժուարին հարցն է ներկայիս : «Նախ, Սարը պէտք է ունենայ ազատօրէն ընտրուած խորհրդարան մը : Յետոյ, պէտք է ազատ ըլլայ Ֆրանսան կամ Գերմանիան ընտրելու կամ եւրոպական լուծում մը գտնելու :

× Պ. Ռոպէր Շուման, Ֆրանսայի նախորդ արտաքին նախարարը, որ այժմ Ժընեւ կը գտնուի, խանդավառութեամբ ողջունեց արեւմտեան Գերմանիոյ ընտրական յաղթանակը : Այս առթիւ ջերմապէս գնահատելով Տոքթ. Ատընաուըրի քաջութիւնը եւ յարատեւութիւնը, բացատրեց թէ ընտրութեանց արդիւնքը պիտի ամրապնդէ խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը : «Գերմանիոյ տուած օրինակը կրնայ վարակել եւ քաջալերել միւս ազգերը, մասնաւորապէս Իտալիան եւ Ֆրանսան : Եւրոպայի միացեալ պաշտպանութեան կազմակերպութիւնը հաստատելով, մեր նպատակն է ապահովել որ անոր անդամներէն ոչ մէկը այնքան զօրաւոր չըլլայ պատերազմի ձեռնարկելու առանձին կամ իր հաշուին : Այդ կազմակերպութեան շնորհիւ կ՚ոչնչանայ ամէն յարձակողական տրամադրութիւն » :

Նախկին նախարարին այս յայտարարութիւնը մեծ տպաւորութիւն գործեց քաղաքական շրջանակներու մէջ :

× Անգլիական, ֆրանսական, ամերիկեան, իտալական եւն. թերթերը մեծ մասով լաւատեսութեամբ կ՚արտայայտուին :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԾԱՆՐ ՊԱՏԻԺՆԵՐ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԵԱՆՑ ԴԷՄ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ հարկային խարդախութեանց դէմ բացուած պայքարը յառաջ կը տարուի արտակարգ խստութեամբ եւ արագութեամբ : Արդէն իսկ երեւան հանուած են հինգ հարիւր մեծ խարդախութիւններ : Կը յիշուին տասնեակ միլիոններով գումարներ որոնք պահուած են արտասահմանի մէջ : Հետապնդումները օրէ օր կ՚ընդարձակուին : Ցանցապարտներու ցանկը օրէ օր կը ճոխանայ :

Այս առթիւ զարմանազան յայտնութիւններ կը հրատարակուին : Օրինակ, Փարիզի մէջ, պարոն մը յայտարարած էր թէ որ եւ է եկամուտ չունի : Քննիչները հետապնդումներ կատարելով հաստատեր են թէ ունի երեք առաջին կարգի ինքնաշարժ, երեք սպասաւոր եւ փառաւոր յարկաբաժին մը : Տուրքը պիտի ճշդեն տարեկան 15 միլիոն ֆրանք եկամուտ հաշուելով :

Դարձեալ Փարիզի մէջ քննիչները երեւան հաներ են մէկը որ ճոխ ընդունելութիւններ կը սարքէր արձակուրդի ատեն եւ որ միայն 326.000 ֆրանք եկամուտ ցոյց տուած էր : Քննութեամբ հաստատեր են թէ այս համեստ հարկատուն ունի երկու կառք եւ չորս սպասաւոր : Տարեկան եկամուտը պիտի հաշուեն տասը միլիոն :

Նիսի մէջ մէկը ունի երկու վիլլա, փառաւոր ինքնաշարժ մը, բայց որեւէ տուրք չէ յայտարարած : Պիտի գանձեն տարեկան եկամուտը հաշուելով եօթը միլիոն ֆրանք : Եւ այսպէս բազմաթիւ պատկերազարդ պատմութիւններ :

ԻՐԱՆԻ ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԵՒ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

ԹԵՀՐԱՆ, 1 Սեպտ. (Յառաջ) — Թեմական խորհուրդին եւ եկեղեց. վարչութեան կարգադրութեամբ, կիրակի, Օգոստոս 30ին, Ս. Աստուածածին Մայր եկեղեցիին մէջ, ի ներկայութեան ստուարաթիւ բազմութեան մը եւ քահանաներու ամբողջ դասին, հանդիսաւոր մաղթանք կատարուեցաւ Մոհամմատ Ռզա Փահլաւի Շահի արեւշատութեան համար : Այս առթիւ ճառ մը խօսեցաւ Յովհ. Ա. քհնյ. Հաճեան, ներկայացնելով Իրանահայութեան հաւատարմութիւնը վեհապետին եւ կառավարութեան հանդէպ :

Յետոյ մասնաւոր պատուիրակութիւն մը գնաց Սպայից ակումբը, վարչապետ զօր. Զահետիին իրանահայութեան անկեղծ զգացումները եւ հաւատարմութիւնը յայտնելու : Յանուն պատուիրակութեան խօսեցաւ Պ. Աբրահամ Ասատրեան, թարգմանը հանդիսանալով հայ համայնքի լաւագոյն զգացումներուն հանդէպ Շահին եւ նոր կառավարութեան, եւ յայտնելով թէ իրանահայութիւնը պատրաստ է նեցուկ հանդիսանալու երկրի պաշտպանութեան շահերուն :

Վարչապետը, զօր. Զահետի պատասխանեց թէ՝ «Մենք շատ լաւ գիտենք որ Իրանահայութիւնը միշտ ալ օգտակար դեր ունեցած է, ցուցադրած է զոհաբերութեան ոգի : Եթէ փոքրամասնութեան մէջ մէկ երկու հոգի սխալ ընթացք են ունեցած, այդ չի վերաբերիր բոլորին : Մեր բոլորին պարտականութիւնն է ձեռք ձեռքի ծառայել երկրի բարօրութեան : Կը ցաւիմ որ զբաղած ըլլալով կարելի չեղաւ աւելի երկար խօսակցութիւն ունենալ ձեզի հետ : Եթէ որեւէ խնդիր ունենաք, կրնաք դիմել ինծի, միշտ պիտի արժանանայ լաւագոյն ընդունելութեան» :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

ԱՅՍ ԱԼ ԽԱՐԲԵՐԴԸ ...

Մալաթիոյ Կրթասիրաց ընկերութենէն վերջ, երկու ճակատի բաժնուած է երկրորդ Հայրենակցական միութիւն մը, — Համախարբերդցիականը : (Ի՛նչ բարբարոս բառ) :

Կան ուրիշ պառակտումներ ալ :

Գիտակցաբար այս երկուքը կը յիշեմ, վասն զի սերտ կապ ունին մեր գաղութին հետ :

Որքան կրցած եմ հետեւիլ, այնտեղ ալ միեւնոյն «չար ոգին» է որ աւերներ կը գործէ :

Յաճախ թղթակցութիւններ կ՚երեւան թերթերու մէջ, այս պառակտումին առթիւ : Փոխադարձ մեղադրանքներով :

Այս թերթը թեր ու դէմ կարծիքներ հրատարակելով հանդերձ, միշտ ուզած է որ Խարբերդցիները իրենք լուծեն իրենց ներքին վէճերը :

Կը կարծեմ թէ հին եւ նոր Մալաթիանցէն, Խարբերդցիներէն, Սեբաստացիներէն կամ Տիգրանակերտցիներէն վեր, կա՛յ մտահոգութիւն մը որ կրնայ հարթել բոլոր թիւրիմացութիւնները :

Այդ մտահոգութիւնը մէկ է ամէնուն եւ ամէն տեղի համար, — Ինքնապաշտպանութիւն :

Աւելի քան երեսուն տարուան մէջ ապրելէ ետք, այս կամ այն նահանգին մնացորդները պէտք չունին դաս առնելու, այս մասին :

Ի՛նչ տեսակէտներ ալ ունենան քաղաքական եւ ընկերային գետնի վրայ, պարտաւոր են գլուխ ծռել այս հիմնական մտահոգութեան առջեւ :

Սովետականութեան արեւը կը խաւարի՞, եթէ Հիւսէյնիկը, Եղեգին եւ Հողէն կամ Տիգրանակերտի Ատըեամանը եւ Հայնին իրենց ներքին հոգերով զբաղին : Ձեռք ձեռքի տան, իրենց բեկորներուն եւ նոր սերունդին փրկութեան համար :

Եթէ իւրաքանչիւր Հայր. Միութիւն այս կարգի հարցումներ ուղղէ, վէճերը ինքնին կը լուծուին :

Մալաթիոյ Կրթասիրացը եւ «Համախարբերդցիական»ը արտասահմանի մէջ ալ Նոր Մալաթիա մը եւ Նոր Խարբերդ մը ստեղծած պիտի ըլլային, եթէ քիչ մըն ալ այս ուղղութեամբ գործէին :

ՎԱՀԷ

ՄԵԾ ԳԻՏՆԱԿԱՆ ՄԸ, պրոֆ. Լենիէլ Լաւաստին, անդամ Փարիզի բժշկական ակադեմիային, մեռաւ Սեպտեմբեր 5ին : Եօթանասունեւութ տարեկան էր, մասնագէտ ջղային հիւանդութեանց : Միջազգային համբաւ կը վայելէր իր բժշկագիտական դասախօսութիւններով եւ գիրքերով, որոնք մասնաւորապէս կը շօշափէին պատմութեան, գրականութեան եւ արուեստին յարաբերութիւնները բժշկութեան հետ : Տարիներով աշխատակցած է բժշկական մամուլին եւ գիտական ընկերութեանց : Երկար ատեն եղած է նաեւ մասնագէտ խորհրդական քրէական դատավարութեանց մէջ : Ծանօթ էր հայ ժողովուրդին եւ յաճախ կը մասնակցէր հայկական հանդիսութեանց, իբրեւ նախագահ կամ բանախօս :

ԱՒՍՏՐԻՈՅ գրաւման չորս հրամանատարները որոշեցին վերցնել ճամբորդութեան բոլոր կաշկանդումները, ամբողջ երկրին մէջ : Միայն իրենց հպատակները չեն կրնար ազատ շարժիլ : Որոշումը պիտի գործադրուի Սեպտ. 15էն սկսեալ : Ուրիշ լուրի մը համաձայն, Խ. Միութիւնը իր զօրքը ետ պիտի քաշէ յառաջիկայ հոկտեմբերին, միայն մէկ վաշտ ձգելով եւ արեւելեան սահմանագլուխը « կղպելով » : Անշուշտ պիտի պահանջէ որ միւս պետութիւնները ալ պարպեն իրենց զինուորները :

ՄԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ, ՁԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ

Է.

Ահաւասիկ կարգ մը նիւթեր, իբրեւ բեւեռ խորհրդածութեան՝ Իսրայէլի քաղաքական ազատագրութեան փորձերուն ձախողութեան, Պօղոսի միսթիք ազատագրութեան փորձերուն յաջողութեան եւ Տիտոսի զինուորական յաղթութեան պատճառներուն շուրջ. —

1.— Հրեան, այլամերժ եւ գոռոզ, հին աւանդութիւններու մէջ բանտարկուած եւ օտարներու հետ գործակցութեան թշնամի, ցեղային գերադասութեան աներեւակայելի հաւատքով մը՝ յեղաշրջումներու անհաղորդ, չէր կրնար ազատագրուիլ՝ եթէ չխորտակէր հին Օրէնքը եւ հին Կտակները, դառնալու համար նոր Հրեայ, գործակից օտար ժողովուրդներու եւ հաղորդակից յեղաշրջման նուաճումներուն :

2.— Ղեւտական ցեղը իր բռնապետութեամբ, ժամանակին ու միջավայրին անհամապատասխան իր խստութիւններով՝ ստեղծեր էր ներքին դժգոհութեան հոսանքներ, որոնք, սխալմամբ տանելու համար տարակարծութիւնները, կրօնական անկախ վարդապետութեան ձեւ կուտային իրենց բաժանման, տկարացնելով Մովսիսական գրքին հեղինակութիւնը եւ փշրելով Հրէութեան ապառաժը :

3.— Սփիւռքը (տիասփորա) հետզհետէ տարածուելով ու զօրանալով, կը նսեմացնէր Երուսաղէմը, այնպէս որ եբրայական Ոստանը որ ստեղծուած էր համաձայն Մովսէսի օրէնքներուն՝ պիտի չկարենար դեռ երկար դիմադրել արտաքին ճնշումներու կամ ապստամբութեանց :

4.— Պօղոս, քաղաքական ազատագրութեանց փորձերուն տալով միսթիք ազատագրութեան մը պայքարի ձեւ կամ նկարագիր, որ յատուկ է իլլումինէ հոգիներուն, կը զարգացնէ իր միթը այն աստիճան՝ որ ոչ միայն կը տկարացնէր ազգային իրականութիւնը, այլ եւ ժողովրդական հետաքրքրութիւնը առաջնորդելով դէպի հալածանքներու վիպային ու թատերական հանդիսադրութիւնը՝ դէպի կրկէս վազող բազմութեանց ախորժակով, ի վերջոյ կը քայքայէր Դաւթի երազը : Այս մեկնակէտով, պիտի չզարմանամ՝ երբ, օր մը, պատմութեան մասնագէտ մը յայտարարէ թէ Պօղոս գործակալ մըն էր Հռոմի՝ քանդելու համար Հին Կտակարանը, որ հանգամանքն է Հրէութեան : Այս տեսակէտը կը զօրացնեն արդէն՝ մէկ կողմէ Փօլ Քլօտէլ, երբ կը յայտարարէ թէ «քրիստոնէութիւնը եւրոպական վարդապետութիւն մըն է», միւս կողմէ՝ Տիւշէն, երբ կը գրէ թէ «քրիստոնէութիւնը սեմական է իր պատմական ծագումով, յունեւհռոմէական է իր զարգացումով» :

5.— Տիտոս, քանդելով Հրէութեան բոյնը, կը նպաստէր Սփիւռքին տարածման եւ զօրացման : Միւս կողմէ, Հռոմ, քաղաքացիութեան իրաւունք տալով եւ Հռոմայեցի անունը՝ կայսրութեան բոլոր հպատակներուն(*), կը հարթէր Հռոմի ճամբաները խայտաճամուկ սերմնացաններու տկար եւ աղաղուն ոտքերուն առջեւ : Առանց ատոր՝ Պօղոս եւ ընկերները դժուար թէ կարենային սերմ նետել «քաղաքակրթութեան ծովին» մէկ եզերքէն միւսը, եւ Հրէութիւնը պիտի մնար տեղական վարդապետութիւն, առանց կարենալ բողբոջելու, աճելու, զարգանալու, զօրանալու այլուր, ձեւափոխուելով ըստ նոր կլիմային :

Այժմ հետեւեցէք Պօղոսի, տեսնելու համար թէ ի՛նչպէս կուգայ հրապարակ, ի՛նչպէս կը գործէ եւ ի՛նչպէս կը յաղթանակէ : Զինուած՝ ոչ այնքան մտաւորական պատրաստութեամբ, որքան պատեհապաշտութեամբ : Նախ վարանումով եւ ու խարխափ, յետոյ վճռական եւ յանդուգն, գիտնալով թէ ի՛նչ կ'ուզէ, — մէկ ոտքը դրած Երուսաղէմի վրայ, միւս ոտքը Հռոմի վրայ :

Ահա մարդը, նախ :

1.— «Ես Հրեայ եմ, կ'ըսէ՝ երբ կը խօսի Հրեաներուն, եւ հայրենի օրէնքներու ճշգրտութեան մէջ կրթուած» (Գործք, ԻԲ. 3), Մովսէսի «աւանդութիւններուն խիստ նախանձախնդիր՝ հասակակիցներէս աւելի յառաջադէմ էի Հրէութեան մէջ», տակաւին մանուկ (Գաղ. Ա. 14) :

2.— «Հռոմայեցի եմ», կ'ըսէ՝ երբ կը խօսի օտարներու մէջ (Գործք, ԻԲ. 25) :

3.— «Փարիսեցի եմ՝ Փարիսեցիի որդի», կ'ըսէ՝ երբ կը գտնուի Փարիսեցիներուն ու սադուկեցիներուն առջեւ, որպէսզի երկպառակութիւն ծագի Փարիսեցիներուն եւ Սադուկեցիներուն միջեւ (Գործք, ԻԳ. 6) :

4.— Թլփատուած եմ, կը յայտարարէ, եւ ցեղով գտարիւն, — «Թլփատութեամբ ութօրեայ, յազգէ Իսրայէլի, ի ցեղէ Բենեամինի, Եբրայեցի յԵբրայեցւոյ» (Փիլ. Գ. 5) :

5.— «Հրեաներուն հետ վարուեցայ Հրեայի պէս, կը խոստովանի իր քարոզութեանց ընթացքին, որպէսզի Հրեաները շահիմ : Օրէնքի հետեւողներուն (պահպանողական Հրեաներուն) հետ Օրէնքի հետեւողի պէս շարժեցայ, որպէսզի Օրէնքի հետեւողներն ալ շահիմ : Օրէնքի չհետեւողներուն (բարեխառն կամ ըմբոստ Հրեաներուն) հետ Օրէնքի չհետեւողի պէս շարժեցայ, որպէսզի Օրէնքի չհետեւողներ նալ շահիմ» (Ա. Կորնթ. Թ. 20) :

6.— Վերջապէս, տարածելու համար իր աւետարանը կամ յաջողելու համար ամէն գնով, «ամէնուն հետ ամէն բան եղայ» (Ա. Կորնթ. Թ. 22), եւ «ամէն կերպով ամէնուն հաճոյ» (Ա. Կորնթ. Ժ. 33) :

Այս պատեհապաշտութեան վրայ աւելցուցէք ապառաժեայ կամք մը անընկճելի : «Մեր մարմինը պարտէզ մըն է եւ մեր կամքը՝ պարտիզպան» կ'ըսէ Շէյքսփիր (Օթէլլօ, Ա. Արար, տեսիլ Գ.) : Պօղոս այն անողորմ պարտիզպանն է, զոր կրնար ճանչնալ մարդկային մարմինը երբեւիցէ : Նման կամք մը մարմինը կը վերածէ մետաղի, հողի, փայտի, ինչ նիւթի որ ուզէք : «Հրեաներէն հինգ անգամ քառասունէն մէկ պակաս մեծ կերայ (**), կը պատմէ, երեք անգամ ալ ճաղկով ծեծի ենթարկուեցայ, իսկ մէկ անգամ քարկոծութեան» (Բ. Կորնթ. ԺԱ. 24) : Արդարեւ, անգամ մը այնքան կը ծեծեն քարով ու թօպով, որ մեռած կը կարծուի, ու կը լքեն այլեւս : Ուրիշ անգամ մը գազաններու առջեւ կը նետեն զինք (Ա. Կորնթ. ԺԵ. 32) : Ու նաւաբեկութիւն, բանտարկութիւն, մահափորձ :

Բայց եւ այնպէս կը տոկայ : Ու կը քալէ դէպի իր առաքելութեան յաղթանակը, իր միսթիք արեւը : Պէտք է խոստովանիլ թէ միշտ քալեց խոհեմութեամբ, զգուշութեամբ, ճարպիկութեամբ, ի հարկին ադուէսի խորամանկութեամբ (***) :

Յետագային պիտի տեսնէք թէ ի՛նչ վըտանգաւոր պայքար մըն էր որ կը մղէր, — քար գլորել Հին Կտակարանին դէմ, Մովսէսի դէմ, Ահարոնի դէմ, Ղեւտացւոց դէմ, Օրէնքին դէմ, Եհովայի դաշինքին դէմ, Թլփատութեան դէմ :

Հրեայ պէտք է ըլլալ՝ հասկնալու համար թէ յեղափոխական ի՛նչ սարսափելի խօսք է ըսել. «Զի՞նչ աւելի է Հրէին» (Հռովմ. Գ. 1) : Մի՞թէ չէր գիտեր թէ Եհովային «սուրբ ժողովուրդը» կոչուած է Հրեան (Բ. Օր. Է. 6), «բոլոր միւս ժողովուրդներէն աւելի օրհնեալ» (Բ. Օր. Է. 14) :

Այսպիսի redoutable գործիչ մը միայն կրնար չվախնալ յարձակելէ հին մարդուն վրայ, որ Հին Կտակարանին Հրեան է. «Մերկացարուք զհին մարդն գործովքն իւրովք, եւ զգեցարուք զնորն՝ նորոգեալ ի գիտութիւն ըստ պատկերին Արարչին իւրոյ» (Կող. Գ. 9) :

Շատ փափուկ է հարցը, սակայն :

Ուստի Պօղոս խոհեմութիւն կը համարի նախ իրեն դաշնակից ցոյց տալ Եհովան, «Հրէի՞ց միայն Աստուած եւ հեթանոսաց ո՞չ» (Հռովմ. Գ. 29) :

Վկայութեան կը կանչէ Ովսէն, պատասխանելու համար իր հարցումին (Բ. 23). «Ասացից ցոչ ժողովուրդ իմ՝ ժողովուրդ իմ ես դու» : Եւ անմիջապէս կ'աշխատի փոխել Հին Կտակարանին ազգայնական ոգին. «Զի ոչ գոյ խտիր Հրէի եւ հեթանոսի, քան զի Տէր է ամենեցուն» (Հռովմ. Ժ. 12) : Յետոյ աւելի առաջ երթալով, կ'օգտագործէ (Եբր. Գ. 10) Սաղմոսի մէկ խօսքը (ՂԵ. 7), յայտարարելու համար թէ Աստուած զզուած է ... Հրեայ ժողովուրդէն :

Մի՛ մեղադրէք զինքը, սակայն, եթէ, դարձեալ, մերթ ընդ մերթ Հրեային կը կամի փրկութեան առաջնութիւնը : Մի՛ մեղադրէք, եթէ Պօղոս, միշտ աչքի առջեւ ունենալով իր հակառակորդները, գլուխը կը բարձրացնէ՝ երբ հեզ են անոնք, ու գլուխը կը խոնարհեցնէ՝ երբ դէգ են :

Դժուար ու վտանգաւոր է գլխատել Հրեան, — կտրել ու նետել Հրեային հին գլուխը : Ահա թէ ինչո՛ւ, խորամանկութեամբ, Պօղոս կ'աշխատի նախ անջատել իրարմէ Հրեան եւ «իր» Աստուածը կամ Եհովան եւ իր «սիրեցեալ ժողովուրդը» :

Արդեօք Պօղոս մըն ալ մեզի՞ պէտք է, փոխելու համար Եղբայր Մասիսի հին գլուխը :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Ոմանք դրամով կը գնէին այդ իրաւունքը (Գործք, ԻԲ. 28) : Ընդհակառակն, Աթէնք միշտ մերժած է քաղաքացիութեան իրաւունք շնորհել անոնց որ կը ծնէին, կ'ապրէին ու կ'աճէին իր կայսրութեան սահմաններուն մէջ, Աթէնքէն դուրս եւ Աթէնքի լոյսէն զրկուած : Կը թուի թէ Երուսաղէմ եւս, սկիզբները, փորձած է Երուսաղէմացիութեան տալ ազգութեան իրաւունք մը կրօնական տեսակէտով, ինչպէս Աթէնք՝ քաղաքական եւ ընկերային տեսակէտով, մերժելով Աթէնքէն դուրս ծնկածը «աչքէ հեռու, սրտէ հեռու» ժողովրդական առածին իմաստով :

(**) Ուշադրութի՛ւն, — այս «քառասունէն մէկ պակաս» ծեծի հաշիւը հասկնալու համար կարդալ Բ. Օր. ԻԵ. 3 :

(***) Երբ Երուսաղէմ կը հասնի ու կ'ուզէ մտնել տաճարը, բարեկամներու խորհուրդով՝ կը ջանայ ինքզինք ցոյց տալ օրինապաշտ եւ աւանդապահ կատարեալ Հրեայ, — կը հոգայ չորս բարեպաշտ Հրեաներու ծախքը, ըստ կրօնական հրահանգներու՝ մաքրել տալով անոնց մարմինը եւ ածիլել տալով անոնց գլուխը : Ինք եւս մաքրուելով ու պատրաստուելով, ինչպէս օրէնք է, կը մտնէ տաճար, բայց խռովութիւն կը ծագի, կատարեալ խառնակութիւն մը : Հազիւ կը հասնին Հռովմայեցիները եւ զինու զօրութեամբ կը փրկեն զինք (Գործք, ԻԱ) :

ՅԵՏԱԴԻՄԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ՇՌՆԴԱԼԻՑ ԴԱՏ ՄԸ

Բ.

Ինչպէս ընդգծեցինք կարեւորութեամբ, մեզ կը շահագրգռեն, առաւելապէս, յետադիմական բացորոշ գործունէութեամբ եւ քարոզութեամբ, ինչպէս նաեւ Մալաթիոյ մահափորձին իբրեւ դրդիչ ու կազմակերպիչ ամբաստանեալ երեք–չորս ծանօթ դէմքերու ընկերային – քաղաքական համոզումները, իբրեւ մարդու, — իբրեւ Թուրք մարդու՝ մտածումները եւ ձգտումները : Այս տեսակէտով, մենք կը հիմնուինք ամբաստանեալներու իսկ յայտարարութեանց եւ ինքնագիր գրութիւններուն վրայ :

Այդ գրութիւնները կը բացայայտեն ոչ միայն մոլեռանդ ազգայնականութեան մը եւ յետադիմական մտածումներու գոյութիւնը, այլեւս՝ Թուրք մեծամասնութեան մը ներքին – քաղաքական մտածողութիւնը :

Արդ, կը սկսինք Նեճիպ Ֆազըլ Քըսաքիւրեքէն :

Այս մտաւորականը կը ճանչնանք անձնապէս : Այդ օրերուն, 1938–1943ի շրջանին, Նեճիպ Ֆազըլ որոշ հմայք ունէր գրական գեղարուեստական շրջանակներու մէջ, ու մաս կը կազմէր «Սոն Թելեկրաֆ»ի խմբագրութեան : Պոռչտան, շրինդի սիրահար թերթ մը, որ կը հրատարակուէր պատեհապաշտ լրագրողի մը, Էթէմ Իզզէթ Պենիճէի կողմէ, — հետագային՝ երեսփոխան : Խեղճուկրակ միտք մըն էր նաեւ Էթէմ Իզզէթ, որ դէպքերու բերումով, բարձրացաւ մինչեւ երեսփոխանական աթոռ : Նեճիպ Ֆազըլ ամէն տեղ էր, այդ օրերուն : Պէտք է արդար ըլլալ, հաստատելու համար, որ, երիտասարդ գրիչներու մէջ, ամէնէն յանդուգն, ճի՛մը բերանը, անկեղծ եւ ոճարան լրագրողներէն մէկն էր : Պոլսոյ քաղաքապետարանի թատրոնը, յաճախ կը ներկայացնէր իր թատերական գործերը : Շփացած էր, ունէր համակիրներու լայն շրջանակ : Սակայն, ինչպէս յաճախադէպ է այս կարգի խառնուածքներու համար, Նեճիպ Ֆազըլ աւելի զգացական մարդ դարձաւ, ու, օրուան համաձայն, համոզում ու շրջանակ փոխեց Թուրք ընկերային կեանքի մէջ : Դէպի բառամոլութիւն ու դէպի փառամոլութիւն դիմեց, չափազանցուած, ու – ուցիկ հրապարակագրութեամբ մը, եւ առօրեայ քրոնիկներով : Համակիրներու իր շրջանակին մէջ, դիւրին հաճոյքներու հնարաւորութիւն գտաւ, սալոնային կեանքի ծանօթ վերիվայրումներուն ենթարկուեցաւ, — դարձաւ խաղամոլ, ու ճանչցաւ մոլութեան բազմաթիւ տեսակները : Խաթարուեցաւ : 1944էն ետք, մենք չենք կրցած հետեւիլ իր կեանքին :

1943էն կը սկսին Նեճիպ Ֆազըլի ծայրայեղութիւնները, երբ սկսաւ հրատարակել «Պիւյիւք Տօղու» պարբերագիրը : Ուշադրութիւն գրաւելու հիմնական ձըդտումն էր որ կը վարէր զինք՝ այս օրերուն : Դիւրին, անմիջական փառքի հասնելու միջոց մը նկատեց խառնուիլ համալսարանական եւ բարձրագոյն վարժարաններու մէջ գոյութիւն ունեցող համայնավար – Թուրանական խուլ պայքարին, ու փորձեց ազգայնական, թթու տաճիկ երիտասարդութեան մը չեփորահարը դառնալ : Եւ որովհետեւ խաղամոլութիւնը ... անունդ դարձած էր իրեն, մըղուեցաւ «շանթաժ»ի եւ խուժանավարական հրատարակութեանց :

Տարուէ տարի, խրեցաւ : Իր պարբերաթերթը փորձեց վերածել օրաթերթի : Խառնուեցաւ Հալք – Դեմոկրատ պայքարին, առանց դիրք ճշդելու, սակայն միշտ հետամուտ՝ ներկայացող առիթներէն օգտուելու : Տարակոյս չկայ, որ Դեմոկրատ կուսակցութեան 1950ի ներքին քաղաքականութիւնը, — հաշտ ու բարեկամ ապրիլ կրօնամոլ մեծ բազմութեանց հետ —, իր փորձիչ անդրադարձումը ունեցաւ նաեւ Նեճիպ Ֆազըլի հրապարակագրական կեանքին վրայ, ու զայն մղեց յառաջապահը դառնալու կրօնամոլ - ազգայնական խաւարամիտ տարրերու : Ճշդենք, — պատեհապաշտութիւնը, նիւթական մտահոգութիւններով, կործանեց այս խոստումնալից մտաւորականը :

Անգարայի ծանր Պատիժներու Ատեանին մէջ, դատախազը կարգ մը կարեւոր մէջբերումներ ըրաւ, երեք եւ չորս Օգոստոսի նիստերուն, Նեճիպ Ֆազըլի յօդուածներէն ու նամակներէն :

Կեդրոնանանք անոնց վրայ :

1950ին, երբ իշխանութեան կուգար Դեմոկրատ կուսակցութիւնը, Նեճիպ Ֆազըլ բանտարկուած էր, իբրեւ խաղամոլութեան սեղանի առջեւ, յանցանքի վրայ ձերբակալուած ախտաւոր մարդ : Այդ թուականներուն իսկ, իր համախոհներէն մէկուն ուղղուած 21.6.1950 թուակիր նամակի մը մէջ, հետեւեալ տողերը կը գտնենք :

— «Մեծ դէպքեր պատահեցան, երբ ես բանտարկուած էի արդէն : Դեմոկրատ կուսակցութիւնը տիրացաւ իշխանութեան : Կ'ընդունիմ, որ ես ալ սխալած եմ իմ նախատեսութիւններուս մէջ, բոլոր անոնց նման, որոնք այս յաղթանակը չէին ակնկալեր այդ կուսակցութենէն : Միայն թէ, ուրախ եղայ այս արդիւնքին համար, — որովհետեւ, իրողութեան մէջ, այս յաղթանակը դեմոկրատ կուսակցութեան յաղթանակը չէ, այլ՝ «Հաք» — Իրաւունք, Ա. Ա. — կուսակցութեան, որ պիտի հետեւի ներկայի դեմոկրատներուն, տարբեր խօսքով, նախաբանն է մեր յաղթանակին :

«Մաղթելի է, որ այդ յաղթանակը ողջունենք 1954ին : Կը սպասեմ ներման օրէնքի հրատարակութեան : Անմիջապէս որ ազատ արձակուիմ, պիտի մեկնիմ Անգարա, նոր իշխանութեան կարգ մը ներկայացուցիչներուն հետ շփում հաստատելու համար : Այս ներկայացուցիչներէն կարգ մը մարդիկ, որոշ առաջարկներ ըրին ինծի : Նկատելով որ մեր նպատակը որոշ է, երբեմնի Հալքի այս նորաձեւ շարունակութեան ներկայացուցիչներուն հետ իսկական ո՛չ մէկ համաձայնութեան կրնանք գալ անշուշտ : Սակայն, մեր դատը զարգացնելու եւ յաջողելու համար, մեր կրօնի ներած չափերով, — այդ կրօնի իսկ հրամայական պահանջով, պիտի չխուսափինք օգտուելէ ներկայացող առիթներէն : Թերթը (կ'ակնարկէ իր թերթին, Ա. Ա.) անմիջապէս լոյս պիտի տեսնէ եւ միութեան գործունէութիւնը եւս պիտի զարգանայ անմիջապէս, ամենալայն համեմատութիւններով» : (Տես Մալաթիոյ դատավարութեան առիթով «Վաթան»ի կողմէ հրատարակուած յաւելուածը, 5 Օգոստոսի 1953, էջ 3, ընդհանուր դատախազութեան ամբաստանագիրը, Ա. Ա.) :

Պէտք չէ կասկածիլ թէ ճշմարտութիւններ կ'ըսուին այս նամակին մէջ : Պէտք չէ տարուիլ Անգարայի դատախազութեան այն հաստատումէն, որ «չինծու» կամ «մտացածին» անցուդարձեր կը պատմուին հոն : Նեճիպ Ֆազըլները, իբրեւ յառա-

ՏՈՄՍԵՐ

« Ա Յ Ն Ա »

★

Երբ նախակրթարանն էինք, այսինքն այն օրերուն, երբ տակաւին չէինք ճանչցած Դաշնակը, Հնչակը, Ռամկավարը եւ բոլշեւիկը, շատ կը սիրէինք այն խաղը, որ ծանօթ էր մեզի իր ֆրանսերէն «Լա Մառէլ», անգլերէն «Հափսկաչ ըկամ Թուրքերէն «այնա» անուններով :

Փողոցին փոշիներուն վրայ, փայտի կըտորով մը—երբեմն ալ կօշիկին եզերքով — կը գծէինք քառանկիւն մը, որուն երկայնութիւնը կ'ըլլար լայնքին երեք անգամը :

Յետոյ, կը բաժնէինք զայն քանի մը հատուածներու ,որոնք հետզհետէ կը պզտիկնային, քանի մօտենային«դրախտ»ին: Վարի ծայրէն կը սկսէինք, մէկ ոտքով, մէկ բաժինէն միւսը քշել, քարի տափակ կտոր մը: Վայ անոր, որուն քարը կը կենար բաժանման գծին վրայ կամ կը մտնէր « դրախտ »ը նախորդող երկու քառակուսիներէն ձախ կողմինը, որուն անունն էր « դժոխք» : Աջ կողմինը«լուսին»ն էր : Այդ դժբախտութեան հանդիպողը խաղը կորսնցուցած կ'ըլլար ու նորէն կը սկսէր : Իր քարը «դրախտ»էն ներս մտցնողը շահած կ'ըլլար :

Այս խաղը ծանօթ է նաեւ ամերիկացի եւ Ֆրանսացի մանչուկներուն ու երբեմն ալ «օրիորդիկ»ներուն, որոնք, ամէն բանի մէջ մեզմէ հազար անգամ աւելի բախտաւոր, իրենց քարը կը քշեն ողորկ սալայատակին վրայ եւ իրենց քառանկիւնը գծուած է կաւիճով եւ ոչ թէ — ի մեծ դժբախտութիւն հայ մայրիկին — կօշիկին ծայրով ...

Բսի ,մենք այս ցատկատուքը կը խաղայինք այն օրերուն , երբ կարճ տաբատ ունէինք ու մեր Թուշերուն կարմիրը մատ խածնել կուտար կեռասին :

Բայց, մեր ազգին մէջ կան կարգ մը մարդիկ, որոնք ունին ճերմկած մազ ու մօրուք, բայց, առանց կարմրելու, մինչեւ այսօր ալ ժամավաճառ կ'ըլլան այս խաղով: Կը ցատկոտեն, առոււ, իրիկուն, քառանկիւնի մը մէջ, որուն սահմաններէն դուրս ուրիշ հետաքրքրութիւն, ուրիշ մտահոգութիւն չկայ իրենց համար :

Ու որքան միօրինակ ու ձանձրացուցիչ է իրենց «հափսքաչ»ը: Երեսուն տարիէ ի վեր կը ցատկոտեն, մէկ ոտքի վրայ ,բայց այնքան անճարակ են որ քարը միշտ կը կենայ սահմանագծին վրայ կամ չունչը կ'առնէ « դժոխք »էն ներս ու յամառօրէն կը մերժէ «դրախտ»ը մտնել :

Այո, «հափսքաչ», այլ անուամբ «մառել», այլ անուամբ «այնա» կը խաղան մեր հաւազգի հակառակորդները :

Ատեն մը «բոլշեւիկ» էք» պոռացին մեր երեսին: Արդինք մը չտուաւ այդ պոռչտուքը: Յետոյ, սկսան Փաշականութիւն վերագրել մեզի: Նորէն «չբռնեց : Լոզուները իրենց վրայ խնդացին :

Մէկ, երկու տարիէ ի վեր »Թրքասէր էք» կը ճուան: Սուտ մը որուն իրենք ալ չեն հաւատար: Երբեմն, «Ամերիկասէր եւ Անգլիասէր» ենք: Երբեմն, «Ամերիկայի եւ Անգլիոյ դէմ»: Երբեմն ...

Էհ, որ մէկը յիշեմ: Կարեւորը այն է որ « այնա »յին գլուխը հասած չէ տակաւին, իրենց քարը, որ մաշելու վրայ է:

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԽՄԲ.— Ո՞վ գիտէ «այնա»ին հայերէնը: Ֆրանսերէն բառարանը կ'ըսէ՝ «լընկու»· անգլերէն բառարան մը՝ «ցայտախաղ» : Երկուքն ալ շինծու: Անշուշտ ունինք ժողովրդական բառ մը:

ջապահները կրօնամոլ — ազանդամոլ զանգուածներու, հաւատացած էին իրենց մօտալուտ յաղթանակին, որքան ալ վարանքով դիմաւորած ըլլային Դեմոկրատներու համակրալիր վերաբերումը, հանդէպ Թանձրացեալ խաւարամտութեան : Այսօր, ընդհանուր դատախազութիւնը կը կառչի այս նամակի միայն այն կէտին , ուր կը խօսուի զաղտնի միութեան եւ անոր նպատակներուն մասին.. .: Պէտք չէ զարմանալ: Դատավարութիւնը կը ձգտի իբրեւ այդպիսին դատապարտել Նեճիպ Ֆազըլն ու իր գործակիցները:

Նոյն հիմնական մտածումով, ամբաստանագիրը տեղ կուտայ նաեւ ուրիշ երեք փաստաթուղթերու, որոնցմէ մէկը մանաւանդ, մեզ եւ փոքրամասնութիւնները կը շահագրգռէ անմիջականօրէն:

Ամբաստանագրին մէջ առնուած այդ հատուածը, կը խօսի Թուրք ժողովուրդին ու հայ, Յոյն եւ Հրեայ փոքրամասնութիւններու հանդէպ կրօնամոլ – ազանդամոլ կազմակերպութեանց ընկերային -քաղաքական համոզումներուն մասին: Ինչպէս Թուրանականները, նաեւ այս ազանդամոլները կը հաւատան, թէ Թուրքիոյ մէջ ապրող փոքրամասնութիւններ չեն կրնար, միայն իրենց քաղաքացիական հանգամանքներով, նկատուիլ Թուրք հայրենակից, որքան ատեն որ իսլամական կրօնը չեն ընդունած :

Ահա թէ ինչ կ'ըսուի այնտեղ, բառ առ բառ :

ԱՐՄԷՆ ԱՄԱՏԵԱՆ

Երիտասարդ հայրը.— Խոստացած էիր որ ամբողջ ունեցածդ ինծի պիտի նուիրէիր :

Տարիքոտ փեսացուն.— Սիրելիս, միթէ ինքզինքս ամբողջութեամբ քեզի չե՞մ նուիրած ...

×

ՄԱՅՐԸ.— Արամ, դարակին վրայ երկու խնձոր կար, հիմա մէկ հատ կը տեսնեմ, ինչո՞ւ :

ԱՐԱՄ.— Դարակը շատ բարձր էր, միւսը չեմ տեսած ...

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Հ. Յ. Դ. ՊԱՏԳՄ. ժողովի (60րդ շըրջան) կողմէ հեռագիր մը ուղղուած է Նախագահ Այզընհաուըրին ինչպէս եւ արտաքին նախարար՝ Ճոն Ֆոսթըր Տալըսի ուր կը մաղթէին յաջողութիւն եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան անդամներուն հաւատարմութիւնը Ամերիկայի: Կը յիշուէր նաեւ թէ ինչպէս Հ. Յ. Դ. կազմակերպեց եւ վարեց հայ ժողովուրդը Հայաստանի Հանրապետութեան հիմնադրութեամբ: Հեռագիրը ստորագրած են Պատգ. Ժողովի կողմէ Վ. Ահարոնեան եւ Ճ. Խիյմէթեան ժողովին երկու ատենապետները:

ՆՈՐ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ գլխաւոր քաղաքները այցելած է Եգիպտոսի առաջնորդ Մամբրէ արք. որ միեւնոյն ատեն կը վարէ յունահայ գաղութին առաջնորդութիւնը:

Աղեքսանդրուպոլիսի եւ Գոմոթինիի մէջ եպիսկոպոսական պատարագ մատուցած է գործածելով ազգային եւ կրօնական ոգին: Աղեքսանդրուպոլիսի մէջ եկեղեցին լեցուած է խուռն բազմութեամբ: Ներկայ եղած են նաեւ մետրոպոլիտը, ապահովութեան ներկայացուցիչը եւ յոյն քահանաներ, որոնք պատարագէն ետք գնահատանքի խօսքեր ըրած եւ Հայերու օրինապահ քաղաքացիներ ըլլալը շեշտած են: Մետրոպոլիտը հիացումով հետեւած էպատարագին, որմէ վերջ երկու քոյր եկեղեցիներու նոյնութիւնը շեշտելով իր խանդավառութիւնը յայտնած է պատարագի արարողութեան մասին:

Գոմոթինիի մէջ պատարագին ներկայ եղած են ստուար թիւով հաւատացեալներ, որոնք յուզումով եւ արցունքով հետեւած են արարողութիւններուն: Նոյնպէս ներկայ եղած են Թրակիոյ ընդհ. կուսակալը, մետրոպոլիտը, քահանաներ եւ ուրիշ պաշտօնական ներկայացուցիչներ, որոնց մէջ նաեւ քաղաքապետը: Բոլորն ալ հիացումով հետեւած են պատարագի արարողութիւններուն: Իրենց գոհունակութիւնը յայտնելէ ետք, շեշտած են թէ շատ գոհ են Հայերու օրինապահութենէն եւ այս երկրին հանդէպ ցոյց տուած հաւատարմութենէն:

Գոմոթինիի մէջ, առաջնորդը իր հետեւորդներով այցելած է կուսակալին եւ մետրոպոլիտին, որոնք, սիրալիր ընդունելութիւն մը ընելէ ետք, իրենց գոհունակութիւնը յայտնած են այս այցելութեան համար:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ հանրապետութեան նախագահ զօր. Նեկիպի ներկայութեան փոքրիկն Փերուզ Գալֆայեան (չարժանկարի դերասանուհին) Օփերայի մէջ երգած է «Ազատագրութեան քայլերգը»: Այս առթիւ զօր. Նեկիպ հետեւեալ տողերը գրած է Փերուզի յուշատետրին մէջ, «Ով Փերուզ, ով սիրուն աղջիկ: Թող քու սիրուն երգերդ ըլլան միշտ խանդավառիչ :Անոնք կը ձգտին բարձրացնել հայրենակիցներուդ բարոյական կորովը: Աստուած պա-

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

★

Նաւասարդեան խաղեր.— Օգոստոս 2-ին, Կիպրահայ Ողիմպիականը Նաւասարդեան խաղեր սարքած էր Նիկոսիոյ մէջ, նախագահութեամբ՝ քաղաքապետ Պ. Ղ. Մարգիտիսի, մասնակցութեամբ Նիկոսիոյ եւ Լարնաքայի մասնաճիւղերու: Իսկ՝ Օգոստոս 9ին, մարզատօն Լարնաքայի մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Լարնաքայի մասնաճիւղին եւ նախագահութեամբ յոյն քաղաքապետի, մասնակցութեամբ Լարնաքայի մանկապարտէզի մանուկներուն եւ Նիկոսիոյ մասնաճիւղին :

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Խորին ցաւով կ'իմանամ թէ Յուլիս 31ին Պոլսոյ մէջ մեռած է Փարիզի Հ.Մ.Ը.Մ.ի փայլուն օրերուն վաղեմի անդամներէն Հրաչեայ Ղուպիսեան (Հրաչ): Իր մահովը՝ Հ. Մ. Ը. Մ. կը կորսնցնէ գնդախաղի 5րդ լաւագոյն վարպետներէն մին: Հրաչ վերջերս Պոլիս գացած էր օդափոխութեան համար :

Աւստրալիական փութպոլ.— Օքսֆորտի եւ Քէմպրիճի համալսարաններու միջեւ սովորութիւն է տարին քանի մը անգամ կատարել աւստրալիական ֆութպոլի մրցումներ: Այս խաղը սովորական ֆութպոլէն բոլորովին տարբեր է, երեք խաղերու խառնուրդը:

Քսան վայրկեաննոց չորս խաղամասերէ բաղկացած մրցումին երկու հակառակորդ կողմերէն կը խաղան 18 հոգի: Երկու կողմերը պաշտպանելիք չորսական բերդ ունին որոնց երկուքը «րըկպիի» , երկուքն ալ «հօքէյի» բերդեր են, իրարմէ 10ական եարտա հեռաւորութեամբ: Խիստ հետաքրքրական այս խաղը սկսած է մեծ համակրութիւն գտնել Անգլիոյ մէջ :

Յ. Գ.— Մասնաւոր շնորհակալութիւն կը յայտնեմ, բոլոր այն մարզիկներուն եւ բարեկամներուն որոնք այցելելով մխիթարեցին զիս, վիրաբուժական գործողութեան մը առթիւ :

ՍԱՐԳԻՍ Ձ.

Հէ քեզ հայրենիքին համար: 24–2–53:
Զօր. Մուհամմէտ Նեկիպ :

ՄԱՆՉԵՍԹԸՐԻ հայ գաղութը իր գոյութիւնը կը պարտի հայ եւ անգլիական առեւտրական յարաբերութեանց : Անգլիոյ հետ այդ յարաբերութիւններու հաստատողները եղան Թրքահայերը, որոնք կը տիրէին Օսմանեան շուկային: Մանչեսթըրի կերպասները հասան Իզմիր, Պոլիս եւ Տրապզոն: Հ. Գափամաճեան 1840ին գրասենեակ մը բացաւ Սփիր փողոցին վրայ: Յ. Յովակիմեան 1848ին: 1881ին հայ առեւտրական տուներ կային հոն: 1895ին ութսուն տուներ: Համաշխարհային Ա. պատերազմի ընթացքին շատ մը տուներ փակուեցան: Այսօր Մանչեսթըրի մէջ կան 36 հայ առեւտրական տուներ :Կան նաեւ քանի մը հայ բժիշկներ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (11)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ
(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Պատերուն վրայ ոչ մէկ տեղ քար չէր երեւար շնորհիւ մայրի փայտի անհամար զարդանկարներու, որոնք կը ներկայացնէին արմաւի, արքայախնձորի եւ քերովբէներու դրուագներ: Եօթնյոս դահլիճին խորքը երեք աստիճաններ կ'առաջնորդէին դէպի գահին բարձունքը, եւ ամէն մէկ աստիճանի վրայ, երկու կողմերը, կանգնած էին առիւծի անագապղնձեայ երկու արձաններ: Գահն իսկ շինուած էր փղոսկրէ, ոսկեայ դրուագներով եւ պառկած առիւծի ձեւը ունեցող ոսկեայ արմնկալներով: Գահին բարձր յենարանը ոսկեայ ծիր մը ունէր: Մանիշակագոյն եւ բոսորագոյն կերպասներէ պատրաստուած վարագոյրներ կ'իջնէին առաստաղէն մինչեւ յատակ՝ դահլիճին եւ մուտքին մօտ, ուրկէ կը համախմբուէին բողոքարկուներ, խնդրատուներ եւ վկաներ, ինչպէս նաեւ ուժեղ պահակի մը հսկողութեան տակ՝ ամբաստանեալներ եւ յանցաւորներ :

Թագաւորը հագած էր կարմիր ծիրանի, իսկ գլուխը կը ծածկէր պարզ եւ նեղ թագ մը՝ վաթսուն հատ բիւրեղաքարերով եւ ոսկեայ շրջանակներով: Աջ կողմը դրուած էր գահ մը՝ իր մօրը, Բերսաբէի համար, որ սակայն վերջին ժամանակները, իր յառաջացեալ տարիքին պատճառով, հազուադէպ առիթներով կ'երեւար քաղաքին մէջ :

Ասորեստանցի դաժանադէմ եւ սեւամօրուս հիւրերը նստած էին պատերու երկայնքին, յասպիսեայ աթոռներու վրայ : Անոնք հագած էին ձիթագոյն զոյնով եւ փայլուն զգեստներ, ծայրերը կարմիր եւ սպիտակ երիզներով :Անոնք իրենց հայրենիքին՝ Ասորեստանի մէջ արդէն այնչափ շատ բան էին լսած Սողոմոնի արդարադատութեան մասին որ, կ'աշխատէին բառ չփախցնել անոր խօսքերէն, վերջէն պատմելու համար Իսրայէլի Թագաւորին դատավարութեան մասին:

Անոնց միջեւ նստած էին Սողոմոնի հրամանատարները, նախարարները , նահանգապետները եւ պալատականները: Հոդ կը գտնուէր Բանիան, երբեմնի արքայազուն դահիճը, Յովաբի, Ադոնիայի եւ Սեմէի սպանիչը, ներկայիս՝ զօրքին գլխաւոր հրամանատարը, — կարճահասակ, դէր ծերուկ մը, ցանցառ եւ երկայն սպիտակ մօրուքով : Իր տժգոյն, կապտորակ աչքերը՝ կարմիր՝ կարծես շրջուած թարթիչներով, չորս կողմը կը նայէին զառամ եւ բութ նայուածքով մը: Բերանը բաց էր եւ թաց, իսկ կարմիր եւ մսոտ ստորին շրթունքը թուլօրէն վար կախուած: Գլուխը մշտապէս խոնարհած էր եւ կը դողդղար: Հոն էր նաեւ Նաթանի որդի Ազարիան ,բարձրահասակ եւ մազոտ մարդ մը՝ չոր եւ հիւանդոտ դէմքով եւ աչքերուն տակը մթին շրջագծերով: Հոն էր բարեհամբոյր եւ մտացրիւ Յովսափաթը, պատմագիրը, եւ Աքեղայոյսը, Սողոմոնի արքունիքին պետը, եւ Զաբուդը, որ «Թագաւորին բարեկամը » բարձր տիտղոսը կը կրէր, ինչպէս եւ Բէն – Աբինադաբը, որ կին առած էր Սողոմոնի անդրանիկ դուստրը՝ Թաթափիան, Բէն–Հեւերը՝ Բասանի Արգովբ շրջանին պետը, որուն վարչութեան կ'ենթարկուէին վաթսուն պարսպապատ քաղաքներ , պղնձափեղկ դուռներով: Հոն էր եւ Բաանան, Քուշայ որդին, երբեմնի հռչակաւոր նետաձիգը, որ երեսուն փարսախ հեռաւորութենէ նետ կ'արձակէր: Հոն էին նաեւ ուրիշ շատեր: Թագաւորական գահին աջ ու ձախ ակողմերը շարքերով կանգնած էին վաթսուն զինուորներ, որոնց պետն էր այդ օրը՝ Աքեղովդի որդի Եղիաբը, սեւադանդուր գեղեցկադէմ այդ երիտասարդը :

Իր դանդատով առաջին անգամ Սողոմոնի առջեւ կանգնեցաւ մի ոմն Աքսիոր, որ գոհարներ յղկելու արհեստը ունէր: Փիւնիկիոյ Բէլ քաղաքին մէջ աշխատած ատեն, գտած էր թանկագին քար մը եւ զայն յղկելէ ետք տուեր էր իր բարեկամ Զաքարիային, որ Երուսաղէմ կ'երթար, խնդրելով գոհարը իր Աքսիորի կնոջը յանձնել: Ժամանակ անցնելէ ետք , ինքն ալ տուն կը վերադառնայ, Իր կինը տեսնելուն պէս, առաջին հարցումը գոհարեղէնի մասին կ'ըլլայ: Վերջինս սակայն շատ կը զարմանայ ամուսնոյն հարցումէն եւ երդումով կը հաստատէ որ ինք ո եւ է քար չէ ստացած այս կամ այն մարդէն: Այն ատեն Աքսիոր իր բարեկամին՝ Զաքարիային կ'երթայ բացատրութիւններ պահանջելու: Վերջինը, սակայն, կը վստահեցնէ, — եւ դարձեալ երդումով —թէ Երուսաղէմ հասած օրն իսկ գոհարեղէնը յանձնած է կնոջը: Մինչեւ անգամ երկու վկաներ բերած էր, որոնք կը հաստատէին թէ՝ Զաքարիա իրենց իսկ ներկայութեան քարը տուաւ Աքսիորի կնոջը:

— Եւ ահա չորսն ալ — Աքսիոր, Զաքարիա եւ երկու վկաներ — կեցած կը սպասէին Իսրայէլի Թագաւորին առջեւ:

Սողոմոն կարգով անոնց աչքերուն մէջ նայեցաւ եւ ըսաւ իր պահակին.

— Տարէք ասոնք ամէնքն ալ եւ արգելափակեցէք իւրաքանչիւրը առանձին խուցի մը մէջ:

Եւ երբ կատարուեցաւ այդ հրամանը, Թագաւորը հրամայեց իրեն բերել թաց կաւի չոր կտորներ:

(Շար.)

Անշուշտ ամէնէն աւելի խանդավառ են Ամերիկացիները: Մեծ օրաթերթ մը, «Նիւ Եորք Թայմզ», կը յայտարարէ թէ «Ատընաուըր յաջողեցաւ այնտեղ ուր ձախողած էին Պիզմարք եւ Հիթլէր, այսինքն բացարձակ մեծամասնութիւն մը շահիլ ազգ. խորհրդարանին մէջ»: Թերթը յե-տոյ աչքէ անցընելով նորընտիր խորհրդարանին զանազան հոսանքները, կ'եզրակացնէ թէ միակ ընդդիմադիր ուժը կը ներկայացնեն ընկերվարականները, իբրեւ «Գերմանիոյ ընկերային խիղճը»: Ուրիշ կարեւոր թերթ մըն ալ կ'ըսէ թէ Ատընաուըրի յաղթանակը «ամենամեծ աջակցութիւնն է Մ. Նահանգներու արտաքին քաղաքականութեան»:

Մոսկուայի թերթերը բնականաբար դժգոհ են: «Իզվեստիա» դիտել կուտայ թէ ութ միլիոն Գերմաններ հակառակ են Ատընաուըրի: «Փրաւտա»ն ալ կ'ըսէ թէ ընտրութեանց արդիւնքը «նոր քայլ մըն է Գերմանիոյ բաժանումը տեւականացնելու համար, արեւմտեան Գերմանիան վերածելով օտար աշխարհակալներու միջնաբերդի մը»:

Անգլիոյ մէջ շատ լաւատես չեն, այն մտահոգութեամբ թէ կրնայ դժուարանալ Զօրսերու խորհրդաժողովին գումարումը:

ԳԻՆԵՐՈՒ ԱՆԿՈՒՄԸ

Երեքշաբթի օրէն ի վեր կը շարունակուի նոր «արշաւ»ը, — գիներու անկում:

Առաջին առթիւ մսավաճառներն էին որ գործադրեցին նոր սակացոյցը, թէեւ տանտիրուհիները թերահաւատ էին: Պիֆթէքը կ'արժէր 720 ֆրանք (անցեալ շաբթու՝ 780): Եւ այսպէս միսի միւս տեսակները: Գիներու անկումը աւելի զգալի է կարգ մը վայրերու մէջ: Մսավաճառներու կազմակերպութիւնը մասնաւոր հրահանգներ տուած էր, կառավարութեան գործը դիւրացնելու համար, Փարիզի թէ գաւառի մէջ:

Տնտեսական գործերու պաշտօնատունէն կը հաղորդեն թէ մինչեւ տասը օր 800.000 շապիկներ պիտի ծախուին 10-15 առ հարիւր զեղչով: Եւ դեռ ուրիշ ապրանքներ:

Այսօր պիտի գործադրուին նպարեղէններու համար նախատեսուած զեղչերը, յետոյ կարգը պիտի գայ գործուած ապրանքներու: Հարիւրին 7 զեղչ կը նախատեսուի շաքարին, քսան ֆրանք՝ խմորեղէններու գիներուն վրայ: Բանջարեղէններու, ձուկի, խոզեղէններու, պտուղներու համար ալ զեղչեր ծրագրուած են, ինչպէս եւ ճաշարաններու մէջ: Տեղ-տեղ անհաւատալի աժանութիւն կը տիրէ: Պաուլը Տիւքի մէջ միս կը ծախեն 300 ֆր.ի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹԵՀՐԱՆԻ խորհրդային դեսպանը, Լաւրենտիյեւ, առջի օր ունկնդրութեան ընդունեցաւ Իրանի վարչապետին արաբողապետը, որ կ'ըսէ թէ «Փիզիքապէս եւ հոգեպէս առողջացած» գտաւ զայն: Ինչպէս կը յիշուի, անցեալ շաբթու զանազան զրոյցներ կը շրջէին: Կ'ըսէին թէ դեսպանը անձնասպան եղած է, Մոսկուա կանչուած, բայց խուսափած է, դեսպանատան մէջ բանտարկուած է, սրտի ծանր տագնապ մը ունեցած է եւն.: Կը թուի թէ այս վերջին պարագան ճիշդ է: Տեսակցութեան ատեն դեսպանը բողոքեց իրանեան մամուլին հրատարակութեանց դէմ:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ կառավարութիւնը արտօնութիւն խնդրեց Եուկոսլաւիայէն՝ դեսպան մը ղրկելու համար Պելկրատ: Դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզուած են 1950էն ի վեր: Արդանեակ Պուլկարիան ալ այժմ կը հետեւի Մոսկուայի օրինակին:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Գերագոյն ատեանին նախագահը, Վինսըն, որ երկրորդ բարձր պաշտօնատարն է Հանրապետութեան նախագահէն ետք, մեռաւ սեպտ. 8ին, սրտի տագնապի մը հետեւանքով: 63 տարեկան էր եւ այս պաշտօնը կը վարէր 1946էն ի վեր: Ինքն էր որ մերժեց յետաձգել Տէր եւ Տիկին Ռոզընպէրկի մահապատիժին գործադրութիւնը:

ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ «Լիպէրթէ» շոգենաւը առջի օր խրեցաւ Հավրի առջեւ, երբ ճամբայ պիտի ելլէր 1075 ուղեւորներով: Կարելի եղաւ ջուրին երեսը հանել հինգ ժամէն: Նաւը մեկնեցաւ առանց որեւէ վնաս կրելու: 1950 սեպտեմբերին ալ խրուած էր: (Նախկին գերմանական «Եւրոպա» նաւն է):

ՖՐ. Կ. ԽԱՉ

Ֆ. Կապ. Խաչի օգնութեան կայանի Փարիզի խումբը կը հասնի Օսթէրլիցի կայարանը, այս շաբաթ առտուան ժամը վեցին:

Մարսէյլի խումբը կը հասնի այս Ուրբաթ ժամը 20ին:

Լիոնի խումբը կը հասնի, այս շաբաթ, առաւօտ ժամը 10ին:

ԽԱՉՎԵՐԱՑԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Փարիզի Հայ. Եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, Խաչվերացի տօնին առթիւ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր Ս. Պատարագ, Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ:

Յետ պատարագի պիտի կատարուի Խաչահանգիստի աւանդական արարողութիւնը: Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10ին, Խաչվերացի երեկոյեան Թափօր ժամը 4.30ին:

14 Սեպտեմբեր երկուշաբթի օր յիշատակ մեռելոց, պատարագ ժամը 10ին:

× Պարոն Վարդավառ Գամպէրեան Սէն Ֆօն (Ռօն) կը նուիրէ 5000 ֆրանք Փարիզի եկեղեցւոյ Կրթ. Մարմնոյն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Աճէմեան եւ պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն Հ. Յ.Դ. մարմիններուն եւ բարեկամներու որոնք իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին անձամբ, ծաղկեպսակով, նամակով եւ նուիրատուութեամբ իրենց հօր՝ Պ. Աբրահամ Աճէմեանի մահուան առթիւ:

PREUVES
REVUE MENSUELLE
(Liberté de la Culture)

Լոյս տեսաւ 30-31 միացեալ թիւը, 1953 Օգոստոս - Սեպտեմբեր, ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ (176 մեծադիր էջ):

Կը պարունակէ գրական, քաղաքական եւ ընկերային տեսութիւններ, քննական ուսումնասիրութիւններ եւ քրոնիկներ՝ օրուան հարցերու մասին:

Կ'աշխատակցին միջազգային ականաւոր դէմքեր, մտաւորական, արուեստագէտ եւ գիտուն:

Տարեկան բաժնեգին 1200 ֆրանք, վեցամսեայ 650: Արտասահման 1500 եւ 800:
Adresse.— 104, Bd. Haussmann, Paris

ՁԵՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ
ԴԻՄԵՑԷՔ՝
Ռ. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ
68, Rue Nationale, MARSEILLE
(Face Rue Parmentier)
Téléphone : Colbert 33 - 22
ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՑԱՆՈՒԿ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ
(Փուռնիթիւր), ԱՍՏԱՌ, ԹԵԼԱ,
ԴԵՐՁԱՆ, ԿՈՃԱԿ, ԵՒ ԱՅԼՆ:
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՏԷՍԻՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Ազգ. վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 15ին: Արձանագրութեանց համար, բացի կիրակիէն, կը խնդրուի դիմել ամէն օր Հ.Յ.Դ. Տունը, 11 rue Poulet, առտուան ժամը 9 - 12:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 17ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12:
Hermitage Ruchaud 172

ՏԻՐՈՒՀԻ ՋԱՌԱՓԵԱՆ եւ ԻՎ ԹԷՍԻԷ

Կը կազմակերպեն երաժշտական հանդէս մը, նուիրուած արդի երաժշտութեան, Նոյեմբերի 5ին, 1953, Էքօլ Նոռմալ տը Միւզիքի սրահին մէջ:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԴԱՍԵՐ

Ա. Աժտէրեան հայերէնի դասեր կուտայ մասնաւորներու եւ խումբերու, ամէն օր, ինչպէս նաեւ իրիկուններ: Գրել հետեւեալ հասցէին՝ A. AJDERIAN
41, Avenue des Gobelins, Paris (13e)

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ.— Տէր եւ Տիկ. Վրթանէս Բիւզանդեան, Պ. Գալուստ Հաճի Թորոսեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրեն Ժանթիյյիի հայկ. դպրոցին:

Ստանալ «Յառաջ»էն:

Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ
43, Rue Richer, Paris (9e)
Tél. PRO. 25 - 46 R.C.No. 46325

Գրատունս ստացած է հետեւեալ նորութիւնները.—

Համբուն վրայ, Մալխասի 2000 ֆր.
Կէօթէ, Առլանեան, Արա. Արեգեան, 1200 ֆրանք. Մանկապատում, Եղ. Տաղեանի 500 ֆրանք. Ընտանիք Գիրքը, Երրորդ հատոր, 1000 ֆրանք. Կեանքը եւ Մահուան երգեր, Մ. Զարիֆեանի 250 ֆրանք. Թեւանոն Մոտեր, Լուսիկ 600:

ԾԱՆՕԹ.— Լոյս տեսաւ գրատանս ընդարձակ գրացուցակը, 144 էջ, որ կը պարունակէ հայերէն եւ ֆրանսերէն գիրքեր ու նոր մեթոտներ:

Փափաքողին հասցէ մը ծրէ կը ղրկենք:

ԵՐԳԱՐԱՆՆԵՐ

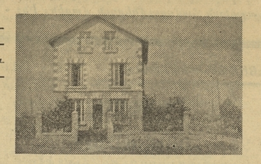
Պոլսէն նոր ստացած ենք արեւելեան, Ցանասառեան՝ յունական եւ ուրիշ վայրերէ հայկական երգարաններ (տետր)

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

ԱՅՍ ՏՈՒՆԸ ԾԱԽՈՒ Է

Փարիզէն քանի քիլոմեթր հեռու, 8 սենեակով եւ կառատով, 1500 մեթր ընդարձակ պարտէզով: Ելեկտրականութիւն եւ ջուր: Կարելի է բնակարան եւ աշխատանոց ընել միաժամանակ:

Պայմաններու համար դիմել՝
LÉON FRÈRES, 47, Rue de Cléry
Paris (2·), Tél. CEN. 17 - 84

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ
★

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆԻ դասախօսութիւնները պիտի վերսկսին հոկտեմբերին, Ազգ. Տան մէջ, որպէսզի ոչ միայն ուսանողները, այլ նաեւ դրսեցիք հասարակութիւնը կարենան օգտուիլ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հոկտեմբեր 24ի շաբաթ գիշերը Պոլսոյ Կեդր. վարժարանի նախկին սաները կազմէ յոբելենական հանդէս մը պիտի տրուի Իէնայի սրահին մէջ:

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեպտեմբեր 30ին կը բացուի ուսումնական նոր տարին: Փութացէք տոհմային կրթութեան եւ լուսաւորութեան այս հաստատութեան մէջ արձանագրել ձեր զաւակները:

Արձանագրութիւններու եւ որեւէ տեղեկութեան համար դիմել ամէն օր տեսչութեան՝
26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

ԳՏՆՈՒԱԾ.— Թրեհայիքի Գաղթ. կայանէն Տիկին Հեղինէ Վարդանեանի փնտռած Տրապիզոնցի երեք քոյրերէն Պիր... Հոն եւ Տիրուհին տարիներ առաջ մեռած են, իսկ Համեստուհին կը գտնուի Ռումանիա:

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS
SOCIÉTÉ ARMIN
PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին զրութեամբ:

Մեր մաղձակ գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris 2e
Téléphone : CENtral 78 - 44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris 20e
Téléphone : MEN 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՆ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ — Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ

Մեծքանակով ծախելու համար պատրաստ բուրդ 2-28, 2-40, 3-28 և 1-40

★

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ — ՓԵՐՁԻՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐԼՕՔԻ ԲՈՒՐԴԻ ՀԱՄ ԲԱՄՊԱԿԻ

ԲԱՄՊԱԿ՝ ԹՈՓ 2/2 ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԾԱԽՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԵՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ ՈՒ ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ծախու են ճանե զործածուած մեքենաներ, լաւ վիճակի մէջ եւ պատրաստ: Դիմել զործատուն

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՈՒՐԲԱԹ 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
VENDREDI 11 SEPTEMBRE
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7164 | խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2575

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳՈՐԾԵԼ ԱՉՔԵՐԸ ԲԱՑ

Ըսինք թէ երեք հսկայական ուժեր ի-րենց պաշտպանութեան տակ առած են Թուրքիան: Անոր ուժ կուտան ամէն ճակատի վրայ: Ի հարկին կրակը նետուելու գնով:

Անգլիոյ ուրիշ վերջնական ուժ մը, Խ. Միութիւնը նոր եւ անպատիւ նահանջ մը կատարեց վերջերս:

Ինքն էր որ ոտքի հանեց նոր Թուրքիան, անոր թեւ թիկունք հանդիսանալով լման 25 տարի: Ատեն մը սրդողելէ վերջ, այժմ կ'ուզէ վերահաստատել նախկին սիրահաշտ բարեկամութիւնը, ի վնաս հայկական իրաւունքներու:

Մենք հողային պահանջներ ունինք Թուրքիայէն, եւ անդադար կը յիշեցնենք: Ունինք դատ մը որ լուծում կը պահանջէ:

Գիտենք թէ Թուրքիոյ պաշտպաններէն եւ դրացիներէն իւրաքանչիւրը ինչ կը մտածէ այդ մասին:

Ի՞նչ պիտի ըլլար քաղաքական կուսակցութեան մը դիրքը՝ այս անողոք, աննախընթաց իրականութեան հանդէպ:

Գլխուն լաչակ մը կապել եւ ակռա՞յ կճրտել, թէ կացութեան հետեւիլ, աչք եւ ականջ լարելով: Ցարատեւօրէն գործելով: Առանց պատրանքներ սնուցանելու, բայց նաեւ առանց ընկրկելու:

Եթէ Հայկական Դատին երէկուան ախոյեանները միացեալ ճակատ կազմած են Թուրքիոյ հետ, այդ չի նշանակեր թէ ամէն դուռ փակուած է մեր առջեւ:

Ինչպէս ուրիշ ատեն, այս անգամ ալ գլուխդ քարին պիտի զարնես, եթէ մը, լոյսի ճեղք մը գտնելու համար:

Անկարելին պիտի փորձես, որպէսզի մոռացութեան անդունդը չիյնաս կամ սակարկութեան առարկայ չդառնաս, ի բացակայութեան:

Որոշ ուղեգիծ եւ յարատեւ աշխատանք, — ահա ինչ որ կը պարտադրէ կացութիւնը:

Ռամկավարները եւ միւսները շատ ուշ մնացած են, հայրենասիրութեան դասեր տալու համար Դաշնակցութեան:

Լուր ունի՞ն թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ, միջազգային կնճիռներ լուծելու եւ խաղաղութիւնը ապահովելու համար:

Օր մը օրանց հետեւա՞ծ են Հայաստանի անմիջական դրացիներուն գործունէութեան, որ կրնայ ճակատագրական հետեւանքներ ունենալ մեր հայրենիքին եւ դատին համար:

Դաշնակցութիւնը կը դտնուի ազատութեան եւ ժողովրդապետութեան կուսակից ազգերու ճակատին վրայ: Ամէնքն ալ գիտեն որ ոչ Հայկական Դատէն հրաժարած է, ոչ ալ որեւէ յանձնառութեան տակ մտած:

Չեն գիտեր կամ անգիտանալ կը ձեւացնեն միայն ռամկավարները եւ իրենց միւս լուսաղբարները:

Մոսկուան եւ Անգարան ալ գիտեն: Եւ ճիշդ ատոր համար ատելով կ'ատեն Դաշնակցութիւնը:

Դաշնակցութիւնը կրնայ շատ մեղքեր ունենալ, բայց դասալքութեան, անձնասպանութեան ոճիրը պիտի չգործէ:

Եթէ կայ մէկ հատիկ Դաշնակցական որ «յանձն առած է պատերազմի մը պարագային զինակցիլ Թուրքիոյ հետ», առա՛վ խսկ ամէն կապ խզած կ'ըլլայ Դաշնակցութեան հետ:

Անգամ մը եւս կը յայտարարենք. —

Աջ, ձախ կամ ձախուեր, բոլոր անոնք որ թրքասիրութիւն, թրքական «օրիէնտացիա» եւ ուրիշ մահացու մեղքեր կը վերագրեն Դաշնակցութեան, կամաւոր ծառաները եւ բնական գործակիցներն են Թուրքիոյ:

Կարելի չէ քաղաքական դատ շահիլ քնաթաթախ աչքերով եւ քնարեր լեզուագարութեամբ:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՇԱԿԻ ՅԱՒԵԼՈՒՄ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐՈՒ

ԳԻՆԵՐՈՒ ԶԵՂՉՆ ԱԼ ՊԻՏԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Երկար խորհրդակցութիւններէ ետք, նախարարական խորհուրդը սկզբունքով հաւանեցաւ բարձրացնել այն թոշակները որոնք սովորականէն շատ վար են: Այս համաձայնութիւնը կը վերաբերի պետական պաշտօնեաներուն եւ տասը միլիառ ֆրանքի յաւելուածական ծախք մը կը պարտադրէ: Գործադրութիւնը պիտի սկսի հոկտեմբերէն առաջ, աւելի ճիշդ՝ հաւաքական պայմանագիրներու գերագոյն յանձնաժողովը չգումարուած: Մանրամասնութիւնները պիտի ճշդուին յառաջիկային: Կը կարծուի թէ վերջնական որոշումը պիտի տրուի Սեպտ. 15ին:

Գալով անհատական ձեռնարկներուն, թերթերը կը գրեն թէ աշխատավարձքի խնդիրը պիտի քննուի վերոյիշեալ յանձնաժողովին գումարումէն վերջ (25 Սեպտեմբեր): Օրակարգի վրայ կան զանազան առաջարկներ: Միեւնոյն ատեն բանակցութիւններ կը կատարուին Արհեստակցական Միութեանց հետ: Մթնոլորտը մեղմացած կը համարուի: Կառավարութիւնը հակառակ է աշխատավարձքի ընդհանուր յաւելման, այն պատճառաբանութեամբ թէ պիտի վտանգուի հիմնական քաղաքականութիւնը որ կը ձգտի զեղչել ապրուստի գիները եւ պետական ծախքերը: Ելմտական նախարարը անտանելի կը գտնէ 10 – 15 առ հարիւր յաւելում, (թոշակներու) որ կրնայ կոտրել ֆրանքին գինը: Շատեր կ'առաջարկեն միայն 3 – 4 առ հարիւր աւելցնել այն թոշակները որ սովորականէն վար են, եւ կամ պարգեւ մը սահմանել:

Ինչպէս ըսինք, անհատական ձեռնարկներու խնդիրը պիտի քննուի առանձին: Այս հարցին մէջ ալ զանազան առաջարկներ կան: Կառավարութիւնը կը խորհի կոչ մը ուղղել գործատէրերուն, որպէս զի պարգեւ մը սահմանեն ուր որ կարելի է, առանց սակայն ազդելու գիներուն վրայ: Այդպիսի կոչ մը կ'ուղղէր ելմտական նախարարը, առջի օր:

Ինչպէս կը բացատրեն տեղական թերթերը, կառավարութիւնը կ'ուզէ երկու ամիս շունչ առնել, անբաւական թոշակները բարձրացնելով եւ գիները զեղչելով, մինչեւ որ ձեռնարկէ հիմնական բարենորոգումներու:

ԳԻՆԵՐՈՒ ԶԵՂՉԸ

Երէկ ալ կարգ մը նպարեղէններ ծախուեցան տասը առ հարիւր զեղչով, ինչպէս ծանուցուած էր արդէն: Այդ նպարեղէններն են ձէթ, մարկարին, խմորեղէն, բրինձ եւն.: Շաքարին զեղչը նշանակուած էր վեց առ հարիւր: Թերթերը դիտել կուտան թէ նպարավաճառներու սենտիքան քիչ մը դանդաղ կը շարժի, մեծաքանակի եւ փոքրաքանակի խնդիրներ յարուցանելով:

Միսի գիներուն անկումը տարօրինակ երեւոյթներ կը ներկայացնէ: Պաշտօնական զեղչը տասը առ հարիւր էր. բայց Փարիզի կարգ մը թաղերուն մէջ ծախած են մինչեւ 30 առ հարիւր զեղչով, 200 ֆրանք շահեցնելով յաճախորդին: Մսավաճառ մը, որ քիլօն 500 ֆրանքի պիֆթէք ծախած էր, կ'ըսէ թէ իր հասոյթը քսան առ հարիւր աւելցաւ երկու օրուան ընթացքին: Ուրիշ մըն ալ, որ 30 առ հարիւր զեղչով կը ծախէր, կը պատմէ թէ յաճախորդները պոչ կազմած էին: «Անշուշտ պակաս կը շահիմ իւրաքանչիւր տեսակի վրայ, բայց աւելի շատ կը ծախեմ, — պիֆթէքը՝ 460 ֆրանքի, հորթի միսը՝ 490 ֆրանքի»:

500 ՀՈԳԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ ԹԵՀՐԱՆԻ ՄԷՋ

300 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐ ԿՈՒԶԵՆ

Թեհրանէն պաշտօնապէս կը հաղորդեն թէ ոստիկանութիւնը հինգ հարիւր համայնավարներ ձերբակալած է նոր կառավարութեան հաստատումէն ի վեր:

Հետապնդումները կը շարունակուին ամբողջ երկրին մէջ: Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուած են նաեւ գաւառի մէջ: Առջի գիշեր ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Թուտէի գլխաւոր վարիչներէն մին, Տոքթ. Նատեր Նամի: Քննիչները իր յուշատետրին մէջ գտեր են մատիտով գրուած հրահանգներ որոնք ուղղուած էին զանազան բջիջներու:

✕ Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը անմիջապէս տասը միլիոն տոլար վճարեց Իրանի տրամադրուած վարկէն (45 միլիոն տոլար), առանց պայմանի: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ հինգ միլիոն 300.000 տոլարի առաջին չէքը յանձնուեցաւ Զօրավար Զահետիի: Իրանի ելմտական նախարարը, Ամինի, անբաւական կը գտնէ տրամադրուած վարկը եւ կ'ըսէ թէ պէտք ունին 300 միլիոնի, երկրին տնտեսութիւնը վերակազմելու համար: Առաջին մասնաւճարը ամբողջովին պիտի յատկացուի փակելու ելեւմուտքին բացը որ ամսական 50 միլիոն րիալ է, առանց հաշուելու 510 միլիոնի յետնեալ պարտք մը: Մնացեալ 35 միլիոն տոլարը պիտի յատկացուի հանրօգուտ շինութեանց, մասնաւորապէս ճամբաներու նորոգման, շաքարի, բամպակեղէնի եւ զանազան ապրանքներու ներածման:

Հեռագիրը կը հաստատէ թէ Մ. Նահանգները 45 միլիոն տոլար տրամադրած ատեն երբեք չեն յուզած անգլեւիրանեան բանակցութեանց վերսկսման խնդիրը:

✕ Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», խօսելով ամերիկեան օգնութեան վրայ, դիտել կուտայ թէ Ամերիկացիները կ'օգտուին Անգլիացիներու կրած պարտութիւններէն: «Սահմանամերձ Իրանի անկախութեան հեռանկարը աճուրդի մատնած է աշխարհակալները, նկատի առնելով նաւթային աճապին հարստութիւնները»: Թերթին կարծիքով, Մ. Նահանգները դիմամբ օգնութեան կը հասնին Իրանի, որպէսզի այդ երկիրն ալ կապեն Միջին Արեւելքի յարձակողական ճակատին:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԹՆՃՈՒԿԸ

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, Տոքթ. Ատընաուըր, որոշեց շարունակել արտաքին գործերու նախարարի պաշտօնը, «ցորչափ իրականացած չէ միացեալ Եւրոպան»: Այժմ ձեռնարկած է վերակազմելու դահլիճը, հիմնուելով կիրակի օրուան ընտրութեանց արդիւնքին վրայ:

Միջազգային մամուլը կը շարունակէ թեր ու դէմ կարծիքներ յայտնել ընտրական յաղթանակին առթիւ: Կարծողներ կան թէ Խ. Միութիւնը պիտի խստացնէ իր քաղաքականութիւնը թէ արեւմտեան Գերմանիոյ եւ թէ դաշնակիցներուն հանդէպ: Ուրիշներ ալ կ'ենթադրեն թէ Մոսկուա տրամադիր է մասնակցելու Չորսերու յառաջիկայ ժողովին:

Արեւելեան Գերմանիոյ համայնավարները կը շարունակեն ճաղկել Ատընաուըրի կառավարութիւնը իբրեւ «յետադիմական, թշնամի բանուոր դասակարգին» եւն.: Միեւնոյն ատեն կ'արծարծեն Գերմանիոյ վերամիացման խնդիրը: Այս առթիւ խստօրէն կը քննադատեն Արեւմտեան Գերմանիոյ նորընտիր երեսփ. ժողովին անդամները, — սեղանաւորներ, մեծ գործարանատէրներ, նախկին զօրավարներ,

(Լուրերու շար. ը կարդալ Դ. էջ)

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք հետեւեալ գումարները. —

Ընկեր Ղարիպեան (Սէն Շամոն) հազար ֆրանք:

Պ. Ազատխանեան (Փարիզ) 500 ֆր.:

Ընկեր Գաբրիէլեան (Սէնթ Անթուան) 500 ֆրանք:

Բարեկամէ մը (Բ. Պուա Քոլոմպ) 500 ֆրանք:

ԷՋՄԻԱԾԻՆ ԵՒ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Պուքրէշի «Նոր Կեանք էն կ'իմանանք թէ Ռումանիոյ առաջնորդը, Վազգէն եպիսկ. որ անցեալ Մայիս 19ին Էջմիածին գացած էր, վերադարձած է Օգոստ. 10ին: Այս առթիւ մանրամասն զեկուցում տուած է Պուքրէշի ազգ. իշխանութեանց, իսկ Օգոստոս 14ին ալ՝ դասախօսութիւն մը, նախաձեռնութեամբ «Ս. Շահումեան» Մշակոյթի տան:

Իր բանախօսութենէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները (23 Օգոստ.).

— « Էջմիածին մասնակցեցայ աշխատանքներու եւ խորհրդակցութիւններու, մեր եկեղեցւոյ (եկեղեցի՞ն?) ներկայի եւ ապագայի հետ կապուած խնդիրներու անչուցեամբ: Հինգ անգամ Ս. պատարագ մատուցանեցի (գրէ՝ մատուցի) Մայր տաճարի եւ Երեւանի եկեղեցիներու մէջ:

« Մեծ ուրախութիւն է ինձ համար աւետել ձեզ, թէ՝ մեր ալեզարդ վեհ Հայրապետը, իր 85 տարիներու բեռան տակ, քաջառողջ է եւ առոյգ, կորովի եւ լաւատես, աննկուն իր հաւատքին մէջ դէպի Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ու ժողովուրդի ուխի ապագան:

Աղօթող է մանաւանդ ի սփիւռս աշխարհի ապրող մեր ժողովուրդի զաւակներուն պահպանման, բարօրութեան եւ խաղաղութեան համար:

« Ամենայն Հայոց Հայրապետի ծրագիրն ու իղձն է որ Մերձաւոր Արեւելք ուղեւորուելով մեր հաւատացեալ ժողովուրդին տանիմ հայրապետական օրհնութեանց հետ միասին՝ սիրոյ եւ խաղաղութեան խօսքը Հայ. եկեղեցւոյ միասնականութեան, առաջնորդուած՝ վերածնուած մայր հայրենիքի լոյս գաղափարներով»:

Այս վերջին խօսքերէն կը հետեւի թէ մասնաւոր պաշտօն մը տրուած է Վազգէն եպիսկ.ի, թերեւս Կիլիկիոյ կաթող. ընտրութեան առթիւ:

ԸՆԿԵՐ Կ. ԹԱՆՏՐՃԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴ

«Հայրենիք»ի Օգոստոս 21ի թիւէն կ'ուսնիլ կը լսենք թէ ընկեր Կոպեռնիկ Թանտրճեան Տիթրոյթի մէկ հիւանդանոցը փոխադրուած եւ գործողութեան ենթարկուած է:

Ուրախ ենք որ գործողութիւնը յաջող անցած է: Արագ ապաքինում կը մաղթենք մեր վաղեմի ընկերոջ որ տկար էր ատենէ մը ի վեր:

«ԲԵՐԻԱ»Ն ԴԱՐՁԱՒ «ՇԱՀՈՒՄԵԱՆ»

Երեւանի թերթերը կը գրեն թէ Հայաստանի Բերիա աւանը վերակոչուած է Շահումեան, ջնջելու համար երբեմնի ամենազօր կուռքին յիշատակը:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵՐ ՀԱՍՑԷԻՆ

Տակաւին նամակներ եւ թերթեր կը ստանանք ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՈՎ, նոյն իսկ Ֆրանսայէն:

Կը խնդրենք ուշադրութեամբ կարդալ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆ, թերթին ճակատը:

ՑԵՍԱԴԻՄԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ՇՌՆԴԱԼԻՑ ԴԱՍ ՄԸ

Գ.— «ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԻՍԼԱՄԱՑՆԵԼ ԿԱՄ ԱՐՏԱՔՍԵԼ»

Անգարայի դատախազութեան ամբաստանագիրը, Նեճիպ Ֆազըլի «Պիւյիւք–Տողու» հանդէսի 30 Մարտի 1951ի թիւէն մէջ կը բերէ հատուած մը, «ՀԱՅՐԵՆԻ–ՔԷՆ ԴՈՒՐՍ» խորագրին տակ հրատարակուած յօդուածէ մը։

Ահա թէ ինչ կ՚ըսուի հոն.

— «Թուրքիոյ մէջ ապրող Թուրք տարրին հետ բնակակից յոյն, հայ, հրեայ եւ այլ փոքրամասնութիւններ, փոքրամասնութիւն մը կը կազմեն մեր ազգային միութեան մէջ։ Անոնց մէկ մասը, ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ԿՐՕՆԸ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒ ՊԱՅՄԱՆԱՒ, կրնայ ընդունուիլ Թուրք հաւաքականութեան մէջ։ Հակառակ պարագային, դուրս կը վտարուին այդ հաւաքականութենէն, եւ, այս փոքրամասնութիւններով չհազրդուող օտար պետութեանց հետ խորհրդակցաբար, ԹՐՔԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԷ ԴՈՒՐՍ ԿԸ ՀԱՆՈՒԻՆ։ Յոյներն ու Հայերը, կը կորսնցնեն իրենց անշարժ կալուածները, սակայն իրաւունք կ՚ունենան իրենց շարժուն սեփականութեան տէր մնալու։ Իսկ Հրեաները, ոչ շարժուն եւ ոչ ալ անշարժ գոյքերուն տէր կրնան մնալ։ ԲՈԼՈՐՆ ԱԼ ԿԸ ՎՏԱՐՈՒԻՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԷՆ։ Կրօնական տեսակէտով, ԱՍՈՆՑ,— այսինքն՝ Յոյներու, Հայերու եւ Հրեաներու, Ա. Ա.—ԿԵԱՆՔԸ, ԻՆՉՔՆ ՈՒ ԱՐԻՒՆԸ ՀԵԼԱԼ ԵՆ ԻՍԼԱՄՆԵՐՈՒՆ»։

Կ՚ենթադրենք, որ լուսաբանութեան հարկ չկայ...։

Ամբաստանագիրը, անդրադառնալով այս գարշելի պարբերութեան, բառ առ բառ կը գրէ.

— «Պետութեան սահմանադրական օրէնքը, հայրենակիցներու հաւաքականութեան մէջ ապրող բոլոր անհատներուն՝ կուտայ քաղաքական, իրաւական, ընկերային իրաւունքներ եւ ազատութիւններ։ Մինչդեռ, գլխովին հակառակ պետութեան իրաւակարգին, եւ ժխտումովը հայրենակիցներու հաւասարազօրութեան մեր մայր սկզբունքին, կրօնը հիմ կը նկատուի այդ հայրենակիցներէ մէկ մասին հանդէպ որդեգրելի խտրական վերաբերումի մը, ուրկէ մեկնելով կ՚առաջադրուի Ա.— Իսլամական կրօնը պարտադիր դարձնել անոնց համար, ու Բ.— հակառակ պարագային, զանոնք վտարել Թուրքիոյ սահմաններէն։ Այն պարբերութիւնը, ուր ... Իսլամներուն հելալ կը նկատուի «ոչ–իսլամներու կեանքը, ինչքն ու արիւնը», կը ձգտի խախտել մեր երկրի սահմանադրական եւ իրաւական կարգերը, ժխտել այն իրաւունքներն ու ազատութիւնները՝ որոնք տրուած են անխտիր բոլոր հայրենակիցներուն, եւ կրօնն ու կրօնական զգացումները՝ միջոց դարձնել քարոզութեան։ Բացորոշ է, որ այս տողերը հրատարակողները կը ցոլացնեն կարգ մը մոլեռանդ ու ծայրայեղ տարրերու մտածողութիւնը, ու կը ձգտին անգիտակից եւ տգէտ շրջանակներու համակրանքը ապահովել, միմիայն անձնական ազդեցութեան եւ քաղաքական շահերու հետամտութեամբ»։

Մտաբերեցէք, պահ մը, թէ ինչ կացութիւն կրնայ ստեղծուիլ փոքրամասնութեանց համար, եթէ կրօնամոլ–ազգամոլներու այս մեծամասնութիւնը,— կ՚ընդգծենք «ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆ»ը, որովհետեւ քսան միլիոն Թուրքերու մէջ ԵՐԿՈՒ ՄԻԼԻՈՆ ազատամիտ մարդ հազիւ կրնաք գտնել,— իշխանութեան գլուխ կարենար բերել իր ղեկավարութիւնը։ Նկատի ունեցէք, որ Նեճիպ Ֆազըլները առանձին չեն։ Միլլեթական, ազգայնական, ուսանողական, եւ այլ զանազան անուններու տակ, ստեղծուած են Թուրանականութեան ծանօթ գաղափարներով հոսանքներ, ու, այդ հոսանքներուն եւս, Թուրքին զարտուղ առելութիւնը կուտակուած է՝ երբեմնի սաստկութեամբ, կուրութեամբ, տմարդութեամբ։ Կճեպ մը ունի արդի Թուրքիան.— Դեմոկրատականութեան կճեպ մը...։ Արդի ղեկավարութեան մէջ՝ չեն պակսիր լայնամիտ, հեռատես, մարդկային տիպարի ու խառնուածքի մարդիկ։ Սակայն, ինչպէս ըսինք, անոնք միլիոններ չեն. մինչ՝ անքատակ ատելութեամբ ոչ իսլամներու արիւնին ծարաւի զանգուածներ կը կազմեն Թուրքիոյ 18–19 միլիոնը...

Սուրբ տուէք այդ զանգուածներուն, լսելի դարձնելու իրենց ձայնը, ու ձեր դէմ պիտի գտնէք յաւիտենական գազանը...։ ԳԼԽԱՐԿԸ, ԿՆՈՋ ՏԵՂԸ, ԱՍՏՈՒԱԾ...

Թուրքիոյ աշխարհիկ ըմբռնումներուն ու համապատասխան օրէնքներու հակիսլամ բնոյթին անդրադառնալով, նոյն «Պիւյիւք Տողու»ն կը գրէր 5–1–1951 թըւականով.

— «Գլխարկի պարտադիր գործածութեան օրէնքը, մեր ինքնութիւնը ենթարկեց Արեւմուտքին. մեզ վերածեց հարիւրին հարիւր խեղկատակներու..., եւ պատճառ դարձաւ՝ որ Եւրոպացիներ իրենց ոտքի սրբիչ գործածեն մեր ազգային արժանապատուութիւնը։ Գլխարկը, գըլխարկէ անդին իմաստ մը ստացաւ մեզի համար։ Գլխարկին հետ, մեր գլխուն վըրայ տեղ կուտանք տարրի մը, որ կ՚անարգէ մեր կրօնական, ազգային եւ պատմական ըմբռնումները, ու կը բռնանայ մեր ճակատագրին վրայ։ Մեր գլխաւոր պարտականութիւնն է հանել գլխարկըմեր գլուխէն ու մէկդի շպրտել, երեւան բերելով մեր ազգային ու ցեղային ինքնութիւնը»։

Յօդուածագիրը կ՚անդրադառնայ, ապա, կնոջ հարցին, մոլութիւններու դէմ «Պիւյիւք Տողու»ականներու պայքարին եւ... «յեղաշրջական նպատակներուն», ու կը չեշտէ.

— «Ի՞նչ կ՚ուզենք։ Կ՚ուզենք, որ կինը տուն դառնայ։ Կ՚ուզենք արգիլել ոգելից ըմպելիներու գործածութիւնը։ Կ՚ուզենք, որ մարդասպանները դատուին կէս ժամուան մէջ ու կախուին. կտրուին ձեռքերը անոնց, որոնք կը գողնան։

«Յեղաշրջումը պիտի սկսի այն օրը, երբ Թուրք մամուլըփրկենքհաւատուրացներու, Հրեաներու աշխարհաքաղաքացիներու եւ ազգին թշնամի դրամատէրներու տիրապետութենէն, ու մեր չքախումբով մուտք գործենք Այա Սոֆիա... Եթէ կը կարծենք որ Իսլամներ ենք մենք այսօր, պարզապէս հայհոյած կ՚ըլլանք Աստուծոյ»։ (Տես «Պիւյիւք Տողու», 12–7–1952ի, 7–8–1952ի եւ 24–8–1953ի թիւերը)։

ՍԵՒ ՄՈԼԵՌԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Ամբաստանագիրը լայն տեղ կուտայ հակաշխարհիկ հրատարակութիւններու։ Մեր սինակները չեն ներեր լայն արտագրումներ կատարելու։ Նեճիպ Ֆազըլէ ետք, դատախազութիւնը մէջբերումներ կը կատարէ նաեւ Ճեւատ Րիֆաթ Աթըլհանի զանազան յօդուածներէն, որոնք լոյս տեսած են «Պիւյիւք Ճիհատ» պարբերականի 1951ի եւ 1952ի զանազան թիւերուն մէջ։

Ճեւատ Րիֆաթի 9 յօդուածներէն մէկուն հետեւեալ հատուածը միայն կ՚ուզենք թարգմանել, «Պիւյիւք Ճիհատ»թերթի 15 Սեպտ.ի 1952ի թիւէն.

— «Մենք, արտօնուած չենք առաւօտեան «էզան»ի մը երթալու եւ մեռեալի մը համար Ֆաթիհա կարդալու, որովհետեւ կրնան մեր հոգին հանել...։ Եւ սակայն, Հրեաները, սինականները, մասոնները, ազատ են իրենց պաշտամունքը կատարելու այնպէս, ինչպէս կը կամին։ Մենք ենք յանցաւորները։ Միանալու, նոյն նպատակին շուրջ համախմբուելու եւ վճռաբար պայքարելու ուժը եւ համարձակութիւնը չենք գտար»։

Արտագրեցինք այս պարբերութիւնը, աւելցնելու համար, որ «Միլլէթ»ականներու ամբաստանութիւնն ալ այս է, Դեմոկրատ իշխանութեան դէմ։ Արդարեւ, այդ կուսակցութեան պաշտօնական օրկանին մէջ, խմբագրութեան կողմէ հրատարակուած կոչ մը կը ճչէր, մօտաւորապէս երկու ամիս առաջ.

— «Փոքրամասնութիւնները ազատ են, իրենց կրօնական պաշտամունքին եւ բոլոր գործերուն մէջ. սակայն, Դեմոկրատ իշխանութիւնը կաշկանդած է ոչ միայն մեր պաշտամունքի ազատութիւնը, այլեւ՝ հալածանք շղթայազերծած է իսլամութեան հաւատարիմ տարրերու դէմ»։ («Միլլէթ», 6 Յուլիս, 1953)։

Ահա թէ ինչ կը գրէ նաեւ Օսման Եիւքսէլ, «Սերտենկեչտի» հանդէսի 1952 Օգոստոսի թիւին մէջ.

— «Գուրանի ձայները խեղդուած են. Իսլամները չչմած են. Աստուծոյ եւ մարգարէին անունները երկինքէն վար առնուած են։ Ո՞վ է, որ կը հալածէ մեր կրօնըն ու հաւատքը։ Դարաւոր պարիսպներուն ետեւ՝ ո՞վ կը փորձէ արթնցնել հինաւուրց Բիւզանդիոնը, որո՞նք են որ կը կռապաշտութեան վայր մը կը հռչակեն Այա Սոֆիան։ Ձեռքերնին չորնայ, լեզունին չորնայ...։ Այա Սոֆիա, Այա Սոֆիա, — ո՞վ է որ կը մերկացնէ քեզ այսպէս։ Ֆաթիհի Թոռները, պիտի տապալեն բոլոր կուռքերը եւ մզկիթի պիտի վերածեն քեզ դարձեալ։ Այս ձեւով, Իսթանպուլը երկրորդ անգամ գրաւուած պիտի ըլլայ...»։

Շատ աւելի... չահեկան է «Փիճ» — անհայր ու անմայր զաւակ — խորագրուած հետեւեալ հատուածը, նոյն թերթի 1952 Հոկտեմբեր – Նոյեմբեր միացեալ թիւին մէջ.

— «Ըսէ ինծի, մինչեւ ե՞րբ պիտի հալածես այս ժողովուրդը, յեղաշրջականի դիմակին ապաստանած. մինչեւ ե՞րբ պիտի հայհոյես անոր կրօնին ու նուիրականութիւններուն, ով դուն անաստուած, անբարոյ, անկրօն։ Անհայրենիք փիճ...։ Մինչեւ ե՞րբ լըրձնաշուրթն պիտի անարգես մեր նուիրականութիւնները։

«Պապանձեցէք այլեւս, անարմատ, անհայր–անմայր «փիճ»եր... Լռեցէք, «տասը տարուան մէջ 15 միլիոն երիտասարդ ստեղծեցինք» զառանցող ունայնամիտներ»։ (Կ՚ակնարկէ Հանրապետութեան տասնամեակին, 1933ին յօրինուած Տասնամեակի Քայլերգին, ուր այս տողերը կ՚անցնին, Ա. Ա.)։

Քանի մը խօսք ալ, — ու կ՚եզրակացընենք։

ԱՐՄԷՆ ԱՄԱՏԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԱՐԴԻ ԵԹՈՎՊԻԱՆ

●

Միջազգային մամուլը կը շարունակէ պրպտումներ կատարել ափրիկեան եւ ասիական երկիրներու մասին։

Վերջերս շարք մըն ալ նուիրուած էր Եթովպիոյ, շահեկան տեղեկութիւններով։

Կ՚ամփոփենք հիմնական մասերը։

Հապէշ բառը կուգայ արաբերէն Աբիշա բառէն որ կը նշանակէ խառնուրդ արիւն, ինչ որ շատ կիրթ չի նկատուիր։ Անոնք աւելի կը նախընտրեն «Եթովպիացի» յունական բառը որ կը նշանակէ արեւէն այրած դէմք։

Եթովպիան գերիշխան պետութիւն մըն է որ ունի ամէն ազգէ ներկայացուցիչներ եւ դեսպանատուներ։ Խ. Միութիւնն ալ ունի իր դեսպանատունը որ տեսակ մը քարոզչական կեդրոն է։ Ունին նաեւ հիւանդանոց մը որ քաղաքական նպատակներու կը ծառայէ։ Որոշ բնիկ հիւանդներ «արժանի դատուելէ» ետք, զաղտնի ճամբաներով կը ղրկուին դէպի Մոկադիսիօ (Իտալական Սոմալի), միեւնոյն կուսակցութեան պատկանող Հայ առեւտրականներու մեղսակցութեամբ։

Անցեալ Դեկտեմբերին Լոնտոնի «Տէյլի Մէյլ» թերթը Մաօ – Մաօներու շարժումը կը վերագրէր Քենիա մտած համայնավար գործակալներու։

Եթովպիա ծանօթ է արեւմտեան պետութեանց աւելի քան յիսուն տարիէ ի վեր, ան աւելի ծանօթ դարձաւ երբ Մուսոլինիի Իտալիան գրաւեց երկիրը։ Իսկ 1941ին Անգլիոյ օգնութեամբ Եթովպիոյ ժողովուրդը վերագրաւեց զայն։

Աւանդութիւնը ցոյց կուտայ թէ Սողոմոն Նթագաւոր հոս ապրեցաւ իր արքայական սէրը։ Երիտասարդ իշխան Մենելիք Ա. անցնելով Կարմիր ծովը հիմնեց թագաւորութիւն մը ափրիկեան հողին վրայ։ Քրիստոնէութեան առաջին տարիներուն՝ գոյութիւն ունէր Աքսումի վաղեմի մայրաքաղաքը, Սաբայի փայլուն քաղաքակրթութեան թագուհին՝ որուն ճարտարապետութիւնը ազդուած էր յունականէն։

Այսօր ալ Հայլէ Սելասիէ Ա. կը ստորագրէ իբրեւ «յաղթական առիւծը Յուդայի ցեղախումբին, Աստուծոյ ընտրեալը», ինչպէս իր նախորդները, Սողոմոնի եւ Սաբա թագուհիին յաջորդները, Քրիստոսէ ինը դար առաջ։

Եթովպիացիները խառնուրդ են սեմական, եգիպտ. հելեն. սուրիական, սեւամորթ ցեղերու հետ, եւն., քանի որ ամէն շրջանի երկիրը առեւտուր ըրած ոսկիի փոշիի, փղոսկրի, կաշիի, համեմներու եւ գերիներու Ափրիկէի սեւամորթ ժողովուրդներու հետ։

Քրիստոսէ մօտ չորս դար ետք՝ ընդունեց քրիստոնէութիւնը Աղեքսանդրիոյ պատրիարքին կողմէ ղրկուած եպիսկոպոսի մը միջոցաւ։ Բայց Զ.էն Ը. դարերուն հալածուեցաւ իսլամ. արշաւանքներէ։

Միջին դարուն իր քաղաքակրթութիւնը կը կործանի։ Ափրիկ. քրիստոնէութեան այս միջնաբերդը կը թաղուի խաւարի մէջ, մինչեւ 1520 երբ Փորթուկալցիներ կ՚արթնցնեն զայն իր ութ դարու թմրութենէն։

Երբ կ՚իմանան թէ քրիստոնեաներ են եկողները, կը համբուրեն անոնց քղանցքը։ Տարիներով կապեր ունեցած են Հայ. եկեղեցւոյ հետ, որ հոգեւոր հովիւներ ալ ղրկած է։

Այսօրուան մայրաքաղաքը, Ատիս Ապեպա երեք հարիւր հազար բնակիչ ունի։ Շինուած է հինգ հազար հեկտար տարածութեան մը վրայ որ վաթսուն տարի առաջ արօտատեղի էր։ Անկէ առաջ Եթովպիա մայրաքաղաք չունէր, այլ ընդարձակ զինուորական բանակատեղի մը։ Տուներու տեղ հիւղակներ միայն կային։

Այսօր Ատիս Ապեպայի փողոցները կուպրով սալարկուած են, գեղեցիկ պետոնէ շէնքերով եւ խանութներով եզերուած։ Տաճարին մօտ կը գտնուի խորհրդարանը, անդին կայսերական մատենադարանը, օդակայանը եւն.։

Ատիս Ապեպա կը նշանակէ «Նոր Ծաղիկ»։ 2350 մեթր բարձրութեան վրայ կը գտնուի կայարանը, իսկ նամակատունը 2600 մեթր։ Կառուցումներու ընդարձակ ծրագիրներ կան, որոնք եթէ վերջանան կարելի պիտի ըլլայ Ատիս Ապեպան բաղդատել մեծ մայրաքաղաքներուն հետ։

Քաղաքականապէս Եթովպիա դարձած է մարտկոցը քրիստոնէական կրօնքին (դպտի) որ կը պաշտպանէ իսլամական ազդեցութեանց դէմ, սեւամորթներու տակաւին նախնական աշխարհը։ Միանգամայն տեսակ մը վերահսկիչ ըլլալով Էրիթրէայի վրայ, ռազմական նշանակութիւն կը ստանայ Կարմիր Ծովուն վրայ։

Ատիս Ապեպայի մէջ տասը հազարի մօտ օտարականներ կան, թէեւ քիչ մը չափազանցուած է, կ՚ըսեն տեղացի օտարականները։ Երկրին ժողովուրդին ընդհ. թիւն է 10 – 15 միլիոն։

Երկրին ելեւմտացոյցին 65 միլիոն տոլարին 14 առ հարիւրը տրամադրուած է ազգային կրթութեան, (շէնքի, դպրոցական առարկաներու, օտար ուսուցիչներու համար եւն.)։ Հոն այցելուին ուշադրութիւնը կը գրաւէ դպրոցներու առատութիւնը, նախնական, երկրորդական, բարձր., առեւտր., աստուածաբանական, արհեստագիտական եւն., եթովպական, ամերիկեան, հայկական, հնդկական, շուէտական, իսլամական, յունական, ֆրանսական եւն.։ Եւ տակաւին ոստիկանական, զինուորական, առողջապահական դպրոցներ։ Ատիս Ապեպայի համալսարանին առաջին քարը դրուած է արդէն։ Ամբողջ երկրին մէջ 120 հազար աշակերտներ կ՚ուսանին, իսկ քաղաքներուն մէջ վաթսուն հազար։ Պետական դպրոցներուն շէնքերը արդիական են, օդաւէտ։ Աշակերտութիւնը ցեղերու մեծ խառնուրդ մը կը ներկայացնէ։ Կառավարութիւնը կ՚ուզէ անոնց սորվեցնել ամհարերէնը (պաշտօնական լեզուն), տեսակ մը ազգային գիտակցութիւն ստեղծելու համար անոնց մէջ։

Եթովպիա ունի հողագործական նիւթեր, սուրճ, քիչ մը ոսկի եւ փլաթին, ածուխ։ Քարիւղը տակաւին մեծ յոյսեր չի ներշնչեր։

Ամէն ազգ դեր մը կը կատարէ։ Շուէտացին, զինուորական օդանաւային խաբիսի կը շինէ, Ամերիկացին, վարկեր կը սահմանէ օդանաւերու շինութեան եւ ճամբաներու նորոգութեան համար, Իտալացին կ՚օգնէ շէնքերու, եւ երկրագործութեան զարգացման, Անգլիացին ոստիկանական կազմակերպութեան եւ ապահովութեան, Ֆրանսացին կը գրաղի երկաթուղիներով որոնց ելեւմտական եւ արհեստագիտական շահագործումը շատ սուղի նստաւ։ Ֆրանսացին հոն ունի նաեւ Ֆրանսեւեթովպիական լիսէն, ուր բազմաթիւ աշակերտներ կը խուժեն, ունին նաեւ Փասթէօրեան հաստատութիւնը, ուր հարիւր հազար պատուաստ կը պատրաստուի ամէն տարի, ան կը պայքարի համաճարակներու դէմ, կը քննէ խմելու ջուրը, դեղագործական արտադրութիւնները եւայլն։

Երկրագործութեան մէջ շատ ետ մնացած են։ Գործիքները տակաւին նախնական են։ Գիւղացին ալ ետ մնացած է, եւ կառավարութիւնը կ՚աշխատի զարկ տալ հանրային կրթութեան։

Օտարները իրաւունք չունին, հող գնե–

«ՄԵՐ ՀԱՒԱՏՔԻ ՏՈՒՆԸ»

●

(ԱՌԱՏԱՁԵՌՆ ՆՈՒԷՐՆԵՐ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԷ)

ԽՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք ժամանակին, Հ.Մ.Ը.Մ.ի Պէյրութի մասնաճիւղը ձեռնարկած է սեփական տուն մը շինելու: Գործը յաջող ճամբու մէջ է արդէն, ինչպէս կ'ապացուցանէ հետեւեալ կոչը.—

Ակումբ մը կ'ուզենք ունենալ, մեր եղբայրասիրութեան համար սեփական հաւաքավայր մը, «մեր հաւատքի նոր տունը», յարակից դաշտերով:

Պարտամուրհակով գնած եւ արդէն տեղաւորուած ենք այդ փոքրիկ հողին վրայ, որու տարածութիւնը 900 քառակուսի մեթր է, 65000 լիբ. ոսկի արժողութեամբ: Այս հողաշերտը բաւարարութիւն չի տար սակայն մեր ընդարձակ եւ բազմաճիւղ գործի յարատեւման: Անհրաժեշտ է որ գնենք նաեւ անոր կից եւ նոյն մեծութեամբ երկրորդ հողամասը, որուն համար պէտք է հանդանակուի երկրորդ 75 հազար մը, ընդամէնը 15 հազար լիբ. ոսկի:

Ահաւասիկ այս ազգանուէր առաւելաբար հայակերտ ձեռնարկին համար է որ այսօր մենք ինքնավստահ համարձակութիւնը ունինք դիմելու մեր բարեկամ գաղութին, որոնք վստահ ենք կը գնահատեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի ցարդ տարած աշխատանքները եւ ինչպէս միշտ զօրավիգ կանգնած մեզի, մեզի չափ իրենք եւս պիտի խանդավառուին նախաձեռնուած այս գործին հանդէպ եւ իրենց առատ նուէրներով լայնօրէն պիտի մասնակցին նոր ակումբի ի նպաստ բացուած հանգանակութեան:

Ուրախ ենք այս առթիւ յայտնելու, որ մեր առաջին դիմումները այս նպատակով արդէն քաջալերական են:

Համակիր բարեկամներու փոքրիկ հաւաքոյթի մը ընթացքին ներկաները սիրայօժար արձանագրուեցան մօտ 15 հազար նուէրով մը: Նոյնքան գումար մը եւս տուած են Հ.Մ.Ը.Մ.ի կարգ մը տղաքը:

Նոյն խրախուսիչ եւ խանդավառ պատասխանները կը ստանանք արտասահմանի մեր բոլոր բարեկամներէն:

Ամերիկայէն եղբայր Ճօրճ Մարտիկեան այս նպատակին համար մեզի ղրկած է հազար տոլար: Մեքսիկոյի նորակազմ Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղը եւս նուիրեց 500 տոլար:

Մեր բարեկամներէն, ու Հ.Մ.Ը.Մ.ի հիմնադիրներէն Պ. Մակար Թիւթիւնճեան, որ այժմ կ'ապրի Ափրիկէի հեռաւոր մէկ անկիւնը՝ Գամերունի, իր գեղեցիկ ու տըպաւորիչ մէկ նամակին հետ, որմէ հատուած մը կ'արտատպենք հոս, Ակումբի ֆոնտին արձանագրուած է հազար լիբ. ոսկիով:

Հատուած մը Պ. Մակար Թիւթիւնճեանի նամակէն.—

«Սիրելի տղաք,

«Մեր Պէյրութի Հ.Մ.Ը.Մ.ը ոչ միայն հայութեան մենաշնորհ պարծանքն է, այլ նաեւ բովանդակ Լիբանանի զուրգուրանքին առարկայ կազմակերպութիւն մը: Մեր երիտասարդական առողջ այս կազմակերպութեան հանդէպ անտարբեր գտնուիլը ոճիրի մը հաւասար կը նկատեմ, եւ մեր ազգային հպարտութիւնը ներկայացնող Հ.Մ.Ը.Մ.ի հանդէպ պաղ եւ անտարբեր վերաբերում մը, վիրաւորական եւ վնասակար:

«Պարագաներու բերումով, որքան ալ հեռու ըլլամ իմ սիրելի Լիբանանէն ու ձեզմէ, սիրտս ու հոգիս մօտ է միշտ հիւրընկալ մեր երկրորդ հայրենիքին հանդէպ եւ ինչպէս նաեւ մեծ սիրելի Հ.Մ.Ը.Մ.ին:

... «Ձեր նամակին մէջ Հ.Մ.Ը.Մ.ի սեփական հող մը ունենալու համար տարուած աշխատանքներուն եւ փափաքներուն կը փութամ անմիջապէս իմ համեստ տուրքս վճարել. սիրայօժար եմ ու տրամադիր, եւ ասիկա բարի եղէք ընդունիլ ուրիշներու չափի փոխարէն: Ուր այդ ուրեմն ձեր ցանկին վրայ արձանագրեցէք իմ համեստ նուէրս եղող հազար լ. ոսկին»:

Խորհրդածութեան չի կարօտիր այս ազնիւ նամակը, ընդհակառակն անկեղծ վաւերաթուղթ մըն է Հ.Մ.Ը.Մ.ի ունեցած անսահման համակրութեան եւ տարածուն զուրգուրանքին, որուն նմանը յաճախ գրուած եւ արտասանուած են մեր գաղութի ոչ միայն հեղինակաւոր դէմքերու կողմէ, այլեւ պետական բարձր անձնաւորութիւններ, իրենց անվերապահ հիացումն ու գնահատանքը ուղղած են մեր կազմակերպութեան:

Զինուած մեր անցեալի փառաւոր եւ լուսաշող պատմութեամբ, եւ ապագայի հանդէպ ունեցած նոյն հաստատ հաւատքով եւ ազգանուէր ձգտումով, կը դիմենք մեր սիրելի ժողովուրդին, որ ինչպէս անցեալի մէջ, այս անգամ եւս իր առատ նուէրներով, վստահ ենք, պիտի օժանդակէ յաջողութեամբ պսակելու նոր ակումբի ի նպաստ բացուած հանգանակութիւնը:

Այլ առիթներով յաճախ ըսած ենք.

— Ցանձնեցէք ձեր զաւակները մեզի: Ձեզի պիտի վերադարձնենք զանոնք աւելի ուժեղ, աւելի կորովի:

Այս անգամ կ'ըսենք.

— Տուէք ձեր նուէրները առատ. փոխարէնը պիտի ունենաք Հ.Մ.Ը.Մ. մը, աւելի ուժեղ, աւելի տարածուն, անսասան ու յարատեւ:

Յ. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

լու, բացի մասնաւոր պարագաներէ: Գիւղացին շատ բանի պէտք չունի եւ կը գոհանայ քանի մը կենդանի գնելով: Իսկ մեծ աւատապետները այնքան հող ունին, որ չեն մտածեր իսկ արժեցնել:

Քաֆայի գաւառին մէջ (որուն անունը Քաֆէէն առնուած է), սուրճի տունկեր վայրենօրէն կ'աճին: Գիւղացին կը ժողվէ հատիկները միայն իր ձեռքին հասողութեան չափով, ի՞նչ պիտի ընէ աւելին: Կը նախընտրէ գոհանալ քիչով եւ քիչ արտադրելով:

Կղերականները կը պաշտեն իրենց կայսրը: 18 հազար զպտի եկեղեցի կայ քրիստոնեայ Եթովպիոյ մէջ: Գիւղացին հարիւր հազար կղերականներ կը սնուցանէ:

Թ.Ա.Թ.

ԻՐԱՆԻ ՓՐԿԻՉԸ, ԵՓՐԵՄՆ ԱԼ «ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼ»

●

ԽՄԲ.— Թեհրանի մեր պաշտօնակիցը, «Ալիք», խորին վրդովումով կը պարզէ հայ «հառաջդիմականներու» մէկ նոր ճաջագործութիւնը (*Մեծ ու փոքր նոյն ճամբով*, 11 Օգոստ.).

— Մինչդեռ կիրակի օրուայ Թուի մէջ բողոքում էինք մի հայատառ թերթուկի բացայայտ մատնութիւնների եւ գռեհիկ յարձակումների դէմ, միանգամայն պատահականօրէն, մեր ձեռքն անցաւ տեղումըս հրատարակուող Դամավանդ անունով պարսկերէն մի թերթուկ, որի գոյութեան մասին ցարդ անտեղեակ էինք:

Առաջին յօդուածից իսկ անդրադարձանք, որ մեզ ուղարկուած թերթուկը տեղիս քողածածուկների անպաշտօն օրգաններից մէկն է:

Մեր ունեցած այդ թիւը լոյս էր տեսել Սահմանադրութեան տարեդարձից մի քանի օր առաջ, Յուլիս 31ին, բայց ի շարս այլ եւ այլ նիւթերի, բովանդակում էր նաեւ Պարսկաստանի Սահմանադրութեան վերաբերեալ անստորագիր մի յօդուած, որի մէջ յատկապէս նիզակներ էին ճօճուած «Մելքոն խան ՀԱՅԻ եւ Եփրեմ խան ՀԱՅԻ» դէմ ...

Թէ մէկին եւ թէ միւսին ներկայացնելով անգլիական իմպերիալիզմի ծառաներ, քողածածուկ յօդուածագիրը յանդգնել էր յատկապէս ցեխարձակումներ անել անզուգական Եփրեմի եւ Դաշնակցութեան հասցէին:

Որոշ յապաւումներով, ստորեւ ներկայացնում ենք մի քանի հատուածներ այդ գռեհիկ զրպարտագրից, իբրեւ մի տխուր վկայաթուղթ հայ եւ պարսիկ համայնավարների «սրտագին եղբայրակցութեան» եւ հակահայ գործունէութեան:

«Կովկասից եկած Եփրեմ խանը, — ասում է քողածածուկ յօւածագիրը, — հրապարակը դատարկ տեսնելով, հուչակ ձեռք բերեց: Սակայն, այդպիսի մէկը չէր կարող միրուել իրանցի ժողովրդի հետ եւ անկեղծ լինել նրա սահմանադրական շարժման հանդէպ, որովհետեւ անդամակցում էր «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան»:

Քիչ վերը ՀԱՅ բառն ընդգծեցինք, մեր ընթերցողների ուշադրութիւնը բոլշեւիկեան խարդաւանքների վրայ կենտրոնացնելու համար: Օրն ի բուն ազգերի հաւասարութեան մասին ճռփող համայնավար քարոզչական մեքենան այսօր հարկ է տեսնում շեշտելու, որ ՀԱՅԸ չէր կարող «միրուել իրանցի ժողովրդի հետ» եւ անկեղծօրէն ծառայել իրանեան յեղափոխական շարժման ...

Այսպէս են մտածում 'ուրիշները, մինչդեռ հայ «հառաջդիմականները» աններելի սրկամտութեամբ ուրանում են մեր ազգային արժէքները եւ չեն յանդգնում բողոքել իրենց գաղափարակիցների այս բացայայտ ազգայնամոլութեան դէմ ...

Այնուհետեւ խօսելով Դաշնակցութեան «խիստ ազգայնական» տրամադրութիւնների, Հայաստանի անկախութեան նկատմամբ ունեցած ձգտումների, Ռուսական Յեղափոխութեան յաջորդող շրջանում եւ երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ընթացքին որդեգրած քաղաքականութեան, իմպերիալիստ պետութիւնների հաշուին կատարած «լրտեսական» աշխատանքների եւ «Անգլիայից ու Ամերիկայից ստացած դրամական նպաստների» մասին, քողածածուկը գրում է.

— «Դաշնակները աւելի շատ Անգլիացիների կարգադրութեամբ մասնակցեցին Սահմանադրական շարժումներին եւ ոչ թէ ազատասիրութիւնից ելնելով: Նրանցից մէկն էր Եփրեմ խանը: Պատմութեան մէջ պէտք է յիշատակուի այն ճշմարտութիւնը, որ Եփրեմը Սահմանադրական շարժման ժամանակ Դաշնակցութեան եւ Անգլիայի լրտեսական սպասարկութեան պաշտօնեան ու լրտեսն էր եւ ոչ թէ Իրանի ժողովրդի իրական սպասարկուն:

Եթէ մեր ընթերցողները ուշադրութեամբ հետեւել են համայնավար հրձիգների ցարդ կատարած զրպարտութիւններին եւ յատկապէս վերջին շրջանում հայանուն «հառաջդիմականների» յարատեւ դրգռութիւններին, անմիջապէս կը նկատեն, որ համայնավար քարոզչական մեքենան ողի ի բոին աշխատում է հայ արժէքները ուրանալ, հայ եւ պարսիկ ժողովուրդների բարեկամութիւնը խաթարել եւ իրանահայ ազգանուէր տարրերին ներկայացնել իբրեւ Իրանի ազգային շարժման ոխերիմ թշնամի:

Սակայն, ինչպէս յաճախ նկատել ենք, հայ «հառաջդիմականները» աւելի եռանդով են լծուած այդ քայքայիչ աշխատանքին, ոտնատակ անելով ամէն սրբութիւն, գաղափար ու դաւանանք ...

Համայնավար ճակատում մեծ ու փոքր գնում են նոյն ճամբով, բոլոր երկրներում ձգտում են մէկ նպատակի՝ քայքայել, պառակտել՝ իշխանութիւնը ձեռք բերելու համար: Մեր կարճամիտ հակառակորդներն եւս գնում են այդ ճամբով, որ տանում է դէպի կործանում»:

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (12)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

*

Թող առնցմէ ամէն մէկը, հրամայեց Թագաւորը այդ կաւին տայ այն ձեւը, զոր ունէր քարը:

Շատ չանցած ծեփերը պատրաստ էին: Վկաներէն մէկը իր կաւը կաղապարած էր ձիու գլխու նմանութեամբ, ինչպէս կ'ըլլային սովորաբար թանկագին քարերը, միւս վկան ոչխարի մը գլխուն նման շինած էր, եւ միայն երկուքին՝ Աքորի եւ Զաքարիայի ծեփածները միատեսակ էին, — կնոջական կուրծքի կերպարանքով:

Եւ արքան ըսաւ.

— Այժմ կոյրին համար իսկ պարզ է որ, վկաները կաշառուած են Զաքարիայի կողմէ: Եւ ուրեմն, թող Զաքարիան վերադարձնէ քարը Աքիորին եւ միաժամանակ վճարէ անոր երեսուն քաղաքային սիկղ դրամ՝ իբրեւ դատական ծախք եւ տասը սուրբ սիկղ ալ՝ տաճարին համար: Իսկ վկաներն ալ, որոնք իրենք զիրենք իսկ մատնեցին, թող վճարեն հինգական սիկղ պետական գանձարանին օգտին՝ իրենց սուտ վկայութեան համար:

Յետոյ Սողոմոնի գահին մօտեցան երեք եղբայրներ, որոնք ժառանգական խնդրի մը համար դատուելու եկած էին: Անոնց հայրը ըսած էր իրենց.

— «Որպէսզի դուք չվիճիք իրարու հետ ժառանգութիւնը բաժնելու ատեն, ես ինքնս կը բաժնեմ զայն արդարութեամբ: Եր բես մեռնիմ, դուք գացէք մեր տան կոնակը, պուրակին մէջ գտնուող բլուրին եւեւը եւ սկսեցէք փորել զայն: Հոն կը գտնէք դուք սնտուկ մը՝ 3 բաժիններով. իմացէք որ վերին բաժանումը ձեզմէ անդրանիկին համար է, մէջտեղինը՝ միջակին եւ վարինը՝ կրտսերին համար:

Եւ երբ հօրը մահէն ետք եղբայրները գացին եւ հօր կտակին համաձայն վարուեցան, այն ատեն տեսան որ վերին բաժանումը ծայրէ ծայր լեցուն էր ոսկեղըրամներով, մինչ միջին բաժանումին մէջ միայն ոսկորներ կային, իսկ ստորին բաժանումին մէջ՝ ծառի մը կտորուանք: Եւ ահա նախանձ եւ թշնամութիւն ծագեցաւ միջնեկ եւ կրտսեր եղբայրներուն մէջ՝ անդրանիկ եղբօր դէմ: Ատոր հետեւանքով անոնց կեանքը դարձաւ անտանելի, ուստի վճռեցին Թագաւորին դիմել ու անկէ խորհուրդ եւ դատ խնդրել: Այնտեղ անգամ, գահին առջեւ կեցած ատեն, չէին զսպեր իրենք զիրենք եւ կը շարունակէին փոխադարձ վիրաւորանքները եւ կշտամբանքները:

Արքան թօթուեց գլուխը, ականջ դրաւ եւ ըսաւ.

— Թօթափեցէք վէճերը. ծանր է քարը — ըլլայ կչռէքի քար թէ աւազ — բայց աւելի ծանր է յիմարի մը բարկութիւնը: Ձեր հայրը, ակներեւ է, իմաստուն եւ արդարամիտ մարդ մըն է եղած. ան իր կամքը իր իսկ կտակին մէջ յայտնած է այնչափ յստակօրէն որ, կարծես հարիւրաւոր վկաներու ներկայութեանը կատարած ըլլար: Ի՞նչպէս չկրցաք կռահել, դժբախտ ամկարաներ, թէ ձեր հայրը իր անդրանիկ զաւկին կտակած է իր բոլոր դրամները, միջնեկին՝ իր բոլոր անասունները եւ ստրուկները, իսկ կրտսերին՝ տունը եւ արտօրայքը: Գացէք խաղաղութեամբ եւ մի թշնամանաք այսուհետեւ:

Ու երեք եղբայրները — քիչ առաջ թըշնամիներ — պայծառ դէմքով խոնարհեցան մինչեւ Թագաւորին ծունկերը եւ դատարանէն ելան ձեռք ձեռքի տուած:

Թագաւորը իր վերջնական վճիռը տըւաւ ուրիշ ժառանգական խնդրի մը մասին ալ, որ երեք օր առաջ սկսած էր: Մարդ մը մեռնելու ատեն ըսած էր թէ՝ ամբողջ հարստութիւնը իր երկու որդիներէն արժանաւորագոյնին կը թողու: Եւ որովհետեւ անոնց եւ ոչ մէկը կը հաւանէր միւսէն ետ մնալ, ուստի եւ Թագաւորին դիմեցին:

Սողոմոն հարցուց թէ՝ ինչ գործի տէր մարդիկ էին: Եւ երբ պատասխան ստացաւ որ երկուքն ալ աղեղնաւոր – որսորդներ էին, ըսաւ.

— Դարձէք տուն: Ես պիտի հրամայեմ ձեր հօր դիակը ծառի մը քով դնել: Տեսնենք նախ, թէ ձեզմէ որը անվրէպ նետ պիտի արձակէ անոր սիրտին վրայ, անկէ ետքը միայն կը վճռենք գործը:

Երկու եղբայրները վերադարձան, ընկերակցութեամբ մարդու մը, զոր Թագաւորը ղրկած էր անոնց հետ՝ նետաձգութիւնը տեսնելու եւ արդիւնքը իրեն հաղորդելու համար: Զայն ալ հարցաքննեց Թագաւորը՝ երկու եղբայրներու մրցումին ելքի մասին:

— Ես կատարեցի քու հրամանդ, տէր արքայ, ըսաւ այդ մարդը: Ես ծերունիին դիակը դրի ծառին մօտ եւ երկու եղբայրներուն ձեռքը տուի իրենց սեփական նետն ու աղեղը: Նախ անդրանիկ եղբայրը արձակեց նետը: Հարիւր քսան կանգուն հեռաւորութենէն անոր արձակած նետը ճիշդ ու ճիշդ զպաւ հոն՝ ուր կը բաբախէ կենդանի մարդուն սիրտը:

— Հիանալի նետաձգութիւն, ըսաւ Սողոմոն: Իսկ կրտսե՞րը:

— Կրտսերը... ներէ, արքայ, ես չկրցայ հարկադրել որ ան քու հրամանդ ճշդապէս կատարէ ...

(Տար.)

իշխաններ, (Պիզմարք եւն.)։ Կ'ըսեն թէ 500 երեսփոխաններէն միայն 60ը բան–ուոր դասակարգին կը պատկանին եւ թէ Տոքթ. Ատընաուըր «աշխարհակալ եւ վրէժխնդրական» քաղաքականութեան մը պիտի հետեւի ։

Արեւելեան Պերլինի թերթերը ինքնա–քննադատութիւններ ալ կը կատարեն, ա–րեւմտեան շրջանի ընտրութեանց առթիւ։

× Մ. Նահանգներու նախագահը եւ արտաքին նախարարը շնորհաւորական հե–ռագիրներ ուղղեցին Տոքթ. Ատընաուըրի, մաղթելով որ իր ջախջախիչ յաղթանակը փութացնէ Գերմանիոյ միացումը եւ միացեալ Եւրոպայի ստեղծումը։ Նախա–գահը կ'ըսէ թէ իր կառավարութիւնը եւ ժողովուրդը մեծ գոհունակութեամբ լսե–ցին ընտրութեանց արդիւնքը «որ կ'ամ–րապնդէ վարչապետին շինարար քաղա-քականութիւնը։ Մ. Նահանգներու կա–ռավարութիւնը պիտի շարունակէ իր գործակցութիւնը զօրացնելու համար ա–զատ Եւրոպան եւ Ատլանտեան հասարա–կութիւնը՝ քաղաքական, տնտեսական եւ փոխադարձ պաշտպանութեան գետնի վը–րայ եւ վերջ տալու համար Գերմանիոյ ներկայ արհեստական բաժանման եւ ձեր 18 միլիոն հայրենակիցներուն պար-տադրուած համատիրական կարգուսար–քին» ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏԱՆ տարեկան համագումարը բացուեցաւ Ուաշինկթընի մէջ, մասնակցութեամբ 54 պետութեանց ներկայացուցիչներուն ։ Այս տարի բա–ցառիկ արժէք ունի ժողովը։ Բացման ճա–ռը խօսեցաւ Փաքիստանի ելմտական նա–խարարը, Մոհամմէտ Ալի, շեշտելով թէ աւելի քան երբեք ժամանակն է աշխարհի տնտեսութեան զարկ տալ «առեւտուրով եւ ոչ թէ օգնութեամբ»։ Միջազգային դրա-մատան տնօրէնը բացատրեց թէ «մաքսա–յին պատուարները կ'աղքատացնեն աշ–խարհը» ։

ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ԿԱԽՈՒԵՑԱՆ, Փեշթայի մէջ, երեք մահապարտներ, այն ամբաս–տանութեամբ թէ լրտեսութիւն կատարած են ի նպաստ աշխարհակալ պետութեանց ։ Մահապարտներէն մէկը նախկին պաշտօ–նատար մըն է որ ծառայած է ծովակալ Հորթիի օրով (1920 — 1944)։

ԹՐԻԷՍԹԷԻ մասին նոր տեսակցութիւն մը ունեցան երեք դաշնակից պետու–թեանց Հռոմի դեսպանները Իտալիոյ վարչապետին հետ։ Լոնտոնի իտալական դեսպանն ալ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան խորհրդականի հետ, նոյն հարցի մասին ։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ պիտի գումարուի Սեպ–տեմբերի վերջը։ Օրակարգի գլխաւոր նիւթերն են աշխատավարձքի եւ գիներու խնդիրները ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ նախկին թագուհին, Նարի–ման, դատ բացաւ Ֆարուքի դէմ, ամուս–նալուծում եւ ամսական 5000 սթերլին պարենագին պահանջելով ։ Ամբաստանա–գիրը դահընկէց արքային կը վերագրէ բռնութիւն, անգթութիւն եւ չնութիւն։ Դատավարութիւնը պիտի սկսի դեկտեմ–բեր 14ին։ Այս առթիւ կոչնագիր մը պիտի ուղղուի Ֆարուքի, Հռոմի եգիպտական դեսպանին միջոցաւ ։

ԽԼԻՐԴԻ (քանսէռ) նոր դարման մը գը–տած է իտալացի գիտնական մը, Վաքս–ման, փորձի ենթարկելով 160 հիւանդներ։ Նոր դեղը կը կոչուի « աքթինոմիսին » ։ Վիլժիւիֆի (Փարիզ) խլիրդի հաստատու–թիւնը առ այժմ վերապահ է ։

ԱՆԳԼԻՈՅ Արհեստակցական Միու-թեանց համագումարին մէջ, մէկ միլիոն քուէներու մեծամասնութեամբ որոշուե–ցաւ դանդաղեցնել ճարտարարուեստա–ծութեանց ազգայնացումը, առանձին ու–սումնասիրելով իւրաքանչիւր պարագայ ։ Կը վախցուի որ պառակտում ծագի աշ–խատաւորական կուսակցութեան մէջ ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ Յունաստանի եւ Մ. Նա–հանգներուն ալ դիմում կատարած է, վե–րահաստատելու համար դիւանագիտական յարաբերութիւնները որոնք խզուած են երկար ատենէ ի վեր։ Վարչապետը ճառ մը խօսելով ազգ. տօնին առթիւ, ըսաւ թէ կառավարութիւնը կ'ուզէ կարգադրել վիճելի խնդիրները Թուրքիոյ եւ Եուկո–սլաւիոյ հետ ։

ԻՐԱՆԻ ՇԱՀԸ որոշեց հս առնել Հռոմի, Փարիզի եւ Պաղտատի դեսպաններուն դի–ւանագիտական անցագիրները, իբրեւ պա–տիժ իրենց անհաւատարմութեան.— Վեր–ջին լուրերու համաձայն, ոստիկանութիւ–նը համայնավարական գաղտնի տպարան մը եւս գտած է Թեհրանի մէջ ։

ՖՐ. Կ. ԽԱՉ

Ֆ. Կապ. Խաչի օգափոխութեան կայա–նի Փարիզի խումբը կը հասնի Օսթէրլիցի կայարանը, այս շաբաթ առտուան ժամը վեցին։

Մարսէյլի խումբը կը հասնի այս Ուրբաթ ժամը 20ին։

Լիոնի խումբը կը հասնի, այս շաբաթ, առաւօտ ժամը 10ին։

ԽԱՉՎԵՐԱՑԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Փարիզի Հայ. Եկեղեցւոյ հոգաբարձու–թիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, Խաչվերացի տօնին առթիւ պիտի մա–տուցուի հանդիսաւոր Ս. Պատարագ, Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ։

Յետ պատարագի պիտի կատարուի Խա–չահանգիստի աւանդական արարողու-թիւնը։ Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10ին, Խաչվերացի ե–րեկոյեան Թափօր ժամը 4.30ին։

14 Սեպտեմբեր երկուշաբթի օր յիշա–տակ մեռելոց, պատարագ ժամը 10ին։

× Պարոն Վարդավառ Գամպէրեան Սէն Ֆօն (Ռօն) կը նուիրէ 5000 ֆրանք Փարիզի եկեղեցւոյ Կրթ. Մարմնոյն ։

ԽԱՉՎԵՐԱՑԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Ազգ. Միութեան կեդր. վար–չութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, Խաչվերացի տօնին առթիւ, Արեւմտեան Եւրոպայի կաթող. պատուիրակ Սերովբէ Ծ. վարդապետ Մանուկեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ։ Այս առ–թիւ տեղի պիտի ունենայ ընթերցումը Ա–մենայն Հայոց կաթողիկոսի կոնդակին՝ ուղղուած Լիոնի ժողովուրդին, որ կը նը–ւիրագործէ եկեղեցաշինութեան ձեռնար–կը։ Նոյն կիրակի իրիկուան ժամը հին–գին Խաչվերացի աւանդական Թափօրը ։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

Այս կիրակի ժամը 15ին, Սթատիում սրահին մէջ, ուր տէ Պուլէ (մեթրօ Պու–լէ) ծանօթ ըմբիշ Մանուկ պիտի ճակա–տի Ֆրանսացի նշանաւոր ըմբիշ Ժոմէնի դէմ 6×5։ Կը մասնակցի նաեւ Յունաս–տանի ախոյեան ըմբիշը՝ Միտէս, Սթա–տիումի վերաբացման առթիւ։— Ս.Զ.

ՀԱՅԵՐԷՆ ԴԱՍԵՐ

Ա. Աժտէրեան հայերէնի դասեր կուտայ մասնաւորներու եւ խումբերու, ամէն օր, ինչպէս նաեւ իրիկունները։ Գրել հետեւ–եալ հասցէին՝ A. AJDERIAN

41, Avenue des Gobelins, Paris (13e)

TAPISSERIE — LITERIE

TRANSFORMATION

Ամէն տեսակ թիկնաթոռ, աթոռ, հինի եւ նորի մասնագիտութիւն, միշտ յաւա–գոյնը լաւագոյն գինով

MAISON ALEXANIAN

283, Fg. St. Antoine, Paris 11e

Աշխատանոց՝

29, Rue Claude Tiller, Paris 12e

Tél. : DIDerot 62 — 58

Pour Vos Tissus

ADRESSEZ-VOUS

A

HAMALIAN

68, Rue Nationale, MARSEILLE

(Face Rue Parmentier)

Téléphone : Colbert 33 - 22

FOURNITURES

POUR TAILLEURS

DOUBLURES, TOILES,

MERCERIES

Meilleurs Prix

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՏԷՍԻՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Ազգ. վարժա–րանը կը վերաբացուի Սեպտ. 15ին։ Ար–ձանագրութեանց համար, բացի կիրակի–էն, կը խնդրուի դիմել ամէն օր Հ.Յ.Դ. Տունը, 11 ռիւ Պոանլի, առտուան ժամը 9 – 12 ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 17ին։ Արձանագրու–թեան համար դիմել վարժարան հինգ–շաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12։

Հեռաձայն Ռէնսի 172

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Հաճի Թորոսեան ընտանիքը եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր եւ ազգակա–նին՝ Պ. Գալուստ Հաճի Թորոսեանի մահ–ուան առթիւ ։

INDUSTRIELS, COMMERÇANTS,

PARTICULIERS

Pour toutes vos assurances

Consultez un professionnel

A. AGLAGHANIAN

49, Rue Rivay

Levallois-Perret. — Tél. : PER. 53-97

Ecrire ou téléphoner pour rendez-vous

ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԻ ՓՆՏՌԷՔ

ԵՐԲ ՍԱՍՈՒՆԻՆ ԿԱՅ

31, RUE D'ALEXANDRIE

Métro Sentier, Réaumur et St. Denis

Tél. : GUT. 92 - 65

Արեւելեան թէ եւրոպական ձեր բոլոր ուզած համադամ կերակուրները, անու–շեղէնները, ըմպելիները, աղանդերները։

ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԵԱՄԲ

ԵՒ

ՇԱՏ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

★

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Ծրջ. կոմիտէն խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ Վռամեան ենթակոմիտէի վարչութիւնը այս ուրբաթ ժամը 20.30ին։

Ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Ակնունի ենթակոմիտէն այս շաբաթ երեկոյ, սո–վորական հաւաքատեղին։ Իսկ Վարանդ–եան խումբը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3.30ին ։ Բոլորն ալ սովորական հա–ւաքատեղիները ։

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՍՏԱՑԱՆՔ.— ՆՈՐ ՄԱԼԱԹԻԱ, եռամ–սեայ պարբերաթերթ, միացեալ թիւ (1952 1953 Սեպտ. Փետր. ։ Բացառիկ թիւ նը–ւիրուած Մալաթիոյ Կրթասիրաց ընկե–րութեան 50ամեակին (հիմնուած 1904ին)։ 154 էջ, կէս առ կէս պատկերազարդ ։

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեպտեմբեր 30ին կը բացուի ուսումնա–կան նոր տարին։ Փութացէք տոհմային կրթութեան եւ լուսաւորութեան այս հաս–տատութեան մէջ արձանագրել ձեր զա–ւակները։

Արձանագրութիւններու եւ որեւէ տե–ղեկութեան համար դիմել ամէն օր տեսչութեան ։

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres

Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

PEINTURE DECORATION

VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS

DERNIERE NOUVEAUTE

25, Rue des Pivoines, Alfortville

Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ։

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստա–ւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

17, Bld. des Capucines

(Face au Café de la Paix)

★

Tél. : OPÉra 80 - 34

— 00 - 25

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ

ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ

Ծովս մթերք հայերէն հին եւ նոր հրատարակութեանց

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր՝ ամէն լեզուով

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

Ֆրանսայէն եւ արտասահմանէն ստացուած ապսպրանքները

կը գործադրուին օրը օրին

ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՒՄՈՎ ԿԸ ԳՆԵՆՔ՝

Հայերէն եւ օտար լեզուներով արեւելագիտական ամէն կարգի գրքեր

եւ մատենադարաններ

LIBRAIRIE ORIENTALE H. SAMUELIAN

51, Rue Monsieur le Prince, Paris (6e)

Tél. DAN. 88-65, Chèque Postal, Paris 1278-35

ՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ

ՆՈՒՏԱՐԳ ԼԷՈՒՄԱՍ ՆՏԱՐՀ ՆՈՒՏԱՐԳ ԼԷՈՒՄԱՍ ՆՏԱՐՀ ՆՈՒՏԱՐԳ ԼԷՈՒՄԱՍ

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 փր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 փր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՇԱԲԱԹ 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
SAMEDI 12 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7165 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2576

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵԹԷ, ԱՄԷՆ ՏԵՂ ...

Ցաճախ կը մտածենք, — Եթէ ամէն տեղ ազատ ընտրութիւններ կատարուէին, ո՜րքան պիտի բարեփոխուէր կացութիւնը: Մանաւանդ Եւրոպայի մէջ:

Այն ատեն, ապահովաբար տասն անգամ աւելի պիտի ամրապնդուէր խաղաղութիւնը, քան թէ հրանօթ եւ հիւլէական զէնք ամբարելով:

Ամէն պարագայի մէջ, մեծապէս պիտի պակսէին այն վտանգները որ միշտ աքիւն կը պղտորեն եւ կրնան զինեալ միջամտութեան մը յանգիլ:

Ազատ ընտրութիւն ամէն տեղ, առանց օտար ուժի մը ներկայութեան: Անշուշտ նախաձեռնութեամբ իսկապէս ազգային եւ ժողովրդավար իշխանութեան մը:

Նորէն գրչի տակ եկան այս խորհրդածութիւնները, արեւմտեան Գերմանիոյ երեսփ. ընտրութեանց առթիւ, որոնք տեղի ունեցան անցեալ կիրակի, 6 Սեպտ.:

Արդիւնքը մեծ յաղթանակ մը կը համարուի ժողովրդապետութեան համար:

Արեւմտեան Գերմանիան բոլորովին ազատ չէ տակաւին: Բայց կը վայելէ լայն իրաւասութիւններ, իր ներքին գործերը վարելու համար:

Ունի սահմանադրութիւն մը որ հիմնուած է ժողովրդապետութեան վրայ:

Գրաւման ուժերը որքան ալ ազդեն, չեն կրնար միջամտել այնպէս ինչպէս արեւելեան շրջանին մէջ, ուր ամէն ինչ ենթակայ է բոլշեւիկեան կարգուսարքին:

Սեպտ. 6ի ընտրութեանց արդիւնքը ուշագրաւ է, նաեւ, գաղափարական տեսակէտով:

Յաղթանակը տարած են չափաւոր, բարեխառն տարրերը, գլուխն ըլլալով այն կուսակցութիւնը որ արեւմտեան Գերմանիոյ ճակատագիրը կը վարէ 1949էն ի վեր (քրիստոնեայ - դեմոկրատ):

Զարաչար պարտուած են ծայրայեղ աջը, (նախկին կամ նոր նացի) եւ ծայրայեղ ձախը (համայնավար):

Այս վերջինը, որ նախապէս 15 երեսփոխան ունէր, շահած է միայն քուէներու 2 առ հարիւրը, եւ չունի մէկ հատիկ երեսփոխան, ինչպէս Անգլիոյ մէջ:

Բոլորովին պատահական երեւոյթ մը չէ այս:

Արեւմտեան Գերմանիոյ ժողովուրդը եթէ ուրիշ ամէն դաս մոռցած ըլլար, կրնար իր ճամբան գտնել, քննելով միայն արեւելեան շրջանին անցուդարձը: Վերյուծելով բոլշեւիկեան կարգուսարքին «բարիքները», 1944ի յաղթական արշաւանքէն մինչեւ 1953 Յունիս 17ի ժողովրդային ըմբոստութիւնը Պերլինի մէջ ...

Ան պէտք չունէր ոսկեբերան քարոզութեանց, ճանչնալու համար բոլշեւիկը եւ նացին: Կը բաւէր յիշել միայն իր տեսածները: Ինչպէս պէտք չունին միւս արբանեակ երկիրներու եւ ամբողջ Խ. Միութեան ժողովուրդները:

Թող ամէն տեղ ալ դադրի ահուսարսափը, ներքին թէ արտաքին:

Թող իրենց տեղերը քաշուին գրաւման բանակները եւ հազարումէկ յայտնի եւ գաղտնի կազմակերպութիւններ:

Թող ամէն ժողովուրդ ազատօրէն վայելէ բնական եւ տարրական իրաւունք մը — ինքնորոշում:

Այն ատեն, այլեւս, անհրաժեշտ չէ բազմածախս եւ շռնդալից համաժողովներ սարքել եւ աղաւնիներ թռցնել, յանուն խաղաղութեան:

Այն ատեն, աղաւնիները ինքնաբերաբար կը թառին ամէն երկրի մէջ, բարօրութեան նշանակ մը պարզելով, ամենուն համար:

Եւ ՄԱԿն ալ կը դառնայ իսկապէս Ազգաժողով եւ ոչ թէ ամուլ մրցադաշտ չորս - հինգ Մեծերու:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ ԿԸ ԳՏՆԷ ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁՔԻ ԸՆԴՀ. ՅԱՒԵԼՈՒՄԸ. — ԱՄԵՐԻԿԱ 300 - 400 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐ ԵՒՍ ՊԻՏԻ ՏՐԱՄԱԴՐԷ ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՀԱՄԱՐ

Վարչապետը, Պ. Լանիէլ, առջի օր ճառ մը խօսեցաւ Փարիզի Ամերիկեան Ակումբին առջեւ, պարզելով իր կառավարութեան քաղաքականութիւնը ներքին եւ արտաքին ճակատի վրայ:

Կառավարութեան գլխաւոր նպատակն է քաջալերել գիներու անկումը: Բայց այսքանը բաւական չէ, չարիքը դարմանելու համար: Տագնապին բուն դարմանն է լրիւ աշխատանք ճարել, այսինքն զարկ տալ տնտեսական գործունէութեան: Այդ առաջադրութեամբ կը գործէ կառավարութիւնը: «Սպասելով այս դարմանի արդիւնքին, ծայր աստիճան վտանգաւոր է ձեռնարկել աշխատավարձքի ընդհանուր յաւելման: Մեր տնտեսութիւնը չի կրնար տանիլ այդ բեռը, քանի որ հետեւանքը պիտի ըլլայ աւելի բարձրացնել մեր արտադրութեան գիները (արժեգին), այնպիսի աշխարհի մը մէջ ուր վաճառման գիները իջնալու վրայ են: Անշուշտ միջոցներ կը խորհինք անբաւական աշխատավարձքի մասին: Վերջին գործադուլներէն առաջ բաց էի արդէն, թէ անհրաժեշտ է որ կառավարութիւնը կարգադրէ այս խնդիրը անյապաղ: Այս հարցին ուսումնասիրութիւնը վերջանալու վրայ է. բայց ստիպուած եմ ըսել նաեւ թէ այդ կարգի մեղմացուցիչ միջոցները չեն կրնար գոհացուցիչ ելք մը ապահովել ոեւէ մէկուն համար, ցորչափ երկրին հարստութիւնը եւ եկամուտները լայնօրէն չաճին արտադրութեան յաւելումով: Մեր ելմտական վարչութիւնները յարաճուն խստութեամբ կը հետապնդեն տուրքերու գանձումը: Պիտի ջանանք թէ կանոնաւորել գանձումը եւ թէ թեթեւցնել ուղղակի տուրքերը»:

Խօսելով Զօրսերու ժողովի մասին, վարչապետը բացատրեց թէ պատրաստ են դիմաւորելու ոեւէ մէկը որ չի փակեր դուռները: «Քանի մը օր առաջ, ֆրանսական կառավարութիւնը ամերիկեան եւ անգլիական կառավարութեանց հետ նորէն խորհրդաժողովի մը հրաւիրեց Խ. Միութիւնը, գերմանական խնդիրը քննելու համար, ճշդելով ժողովին թուականը եւ վայրը: Որեւէ պայման կամ վերապահում չդրաւ այս առթիւ: Իր վճռական բաղձանքն է որ Խ. Միութիւնը ընդունի այս հրաւէրը:

«Այն ճիգը զոր իմ երկիրս ստանձնած է Հնդկաչինի ներկայ պատերազմին մէջ շատ կը նմանի այն ճիգին զոր թափեցին Մ. Նահանգները Քորէայի մէջ: Մեր նպատակն է ազատ պետութիւնները պաշտպանել համայնավար վտանգին դէմ, որ անոնց անկախութիւնը խախտելէ զատ, կը սպառնայ հարաւ - արեւելեան Ասիոյ հիմնական դիրքերուն: Անցեալ Յուլիսին ամերիկեան կառավարութեան յիշեցուցած էի Հնդկաչինի զինեալ ուժերու յաւելման փութացումը: Այսօր մեծ գոհունակութեամբ կ'իմանամ թէ Ապահովութեան ազգ. խորհուրդը նիստ գումարելով Ուաշինկթընի մէջ, սկզբունքով հաւանած է որ 385 միլիոն տոլարի յաւելուածական վարկ մը տրամադրուի: Կը մնայ նախագահ Այզընհաուըրի վերջնական որոշումը: Գործադրութեան եղանակը պիտի ճշդուի փոխադարձ համաձայնութեամբ:

Կրկնապէս ուրախ եմ որ Մ. Նահանգները բաժին մը ստանձնելով այս հաւաքական ձեռնարկին մէջ, կ'ըմբռնեն Ֆրանսայի ութ տարուան զոհողութիւնները՝ ռազմադաշտին վրայ, զոհողութիւն դրամական եւ մանաւանդ մարդկային»:

ԳԻՆԵՐՈՒ ՋԵՂՉԸ

Տեղական թերթերը դիտել կուտան թէ

ԶՕՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ ՊԻՏԻ ԳՈՒՄԱՐՈՒԻ՞

Կարգ մը լուրերու համաձայն, Խ. Միութիւնը տրամադիր է ընդունելու արեւմտեան երեք պետութեանց հրաւէրը՝ խորհրդաժողով մը գումարելու եւ մասնաւորապէս գերմանական խնդիրը քննելու համար: Բայց համաձայն չէ որ չորս արտաքին նախարարները հաւաքուին Լուկանոյի մէջ (Զուիցերիա). այլ պիտի առաջարկէ Պերլինը կամ Փոցտամը, որպէսզի կարելի ըլլայ միշտ խորհրդակցիլ արեւելեան եւ արեւմտեան Գերմանիոյ վարիչներուն հետ:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Մոսկուա պատրաստ քննելու գերմանական հարցին հետ կապուած ամէն խնդիր, հաշտութեան դաշնագիր մը կնքելու համար: Համաձայն է, նաեւ, որ քննուին երեք դաշնակիցներուն առաջարկած երկու խնդիրները, ազատ ընտրութիւններ եւ ապագայ գերման կառավարութիւն մը:

ԱՒՍՏՐԻԱ Կ'ՈՒԶԷ ՄԱՍՆԱԿՑԻԼ

Աւստրիոյ կառավարութիւնը պաշտօնապէս յայտնեց թէ կ'ուզէ մասնակցիլ Զօրսերու ժողովին, հաշտութեան դաշնագիր մը կնքելու համար: Այս առթիւ ծանուցագիր մը յանձնած է Վիէննայի ֆրանսական, անգլիական, ամերիկեան եւ խորհրդային ներկայացուցիչներուն: Կառավարութիւնը այս դիմումը կատարած է համաձայն խորհրդարանի որոշման որ տրուած էր Օգոստոս 19ին, միաձայնութեամբ:

Աւստրիոյ արտաքին գործերու խորհրդականը ճառ մը խօսելով, բացատրեց թէ ինչու կ'ուզեն մասնակցիլ հաշտութեան ժողովին: «Կարելին պիտի փորձենք, որպէսզի վիճաբանութեան «առարկայ մը» չդառնանք Մեծերու միջեւ եւ միջազգային ճատրակի խաղ մը չսարքեն մեր գլխուն»:

Այս առթիւ բացատրեց թէ ութ տարուան գրաւումը 25 միլիառ շիլին արժած է Աւստրիոյ եւ թէ հաշտութեան սկզբնական դաշնագրին կարգ մը կէտերով, Խ. Միութիւնը 150 միլիոն շիլին կը պահանջէ Աւստրիայէն, ինչպէս եւ երկրին քարիւղի դաշտերուն մեծ մասին շահագործումը՝ քանի մը տասնեակ տարիներով: Ահա թէ ինչո՛ւ կ'ուզենք մասնակցիլ ժողովին: Փաստեր կան զորս միայն մենք կրնանք բացատրել»:

Եչ. օր նպարավաճառները մասամբ միայն յարգած էին իրենց խոստումը: Կարգ մը նպարեղէններու գիները պիտի զեղչուէին տասը առ հարիւր, բայց խանութպանները համաձայն չէին ոչ միայն զեղչի սակին, այլեւ գործադրութեան եղանակներու մասին: Շատեր կը գանգատին թէ հազիւ 4 առ հարիւր եւ 8 առ հարիւր կը շահին շաքարին եւ բրինձին վրայ, հետեւաբար չեն կրնար տասը առ հարիւր զեղչել: Ուրեմն կը սպասեն որ նախ մեծաքանակի վաճա—

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

ԷՋՄԻԱԾԻՆՆ ԱՆԳԱՄ ...

«Էջմիածին», Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան պաշտօնաթերթը, Յունիսի թիւին մէջ հրատարակած է այն կոնդակը որ ուղղուած է Լիոնի Ազգ. Միութեան եւ պիտի կարդացուի վաղը, կիրակի:

Հայրապետական յորդոր մըն է այս ալ, սիրելու համար եկեղեցին, դպրոցը եւ հայրենիքը:

Ինչպէս կ'երեւայ, Լիոնի Ազգ. Միութեան վարչութիւնը նամակ մը ուղղած է Էջմիածին, յայտնելով «իրենց վճռական որոշումը՝ սեփական եկեղեցի, դպրոց, մատենադարան եւ հանդիսարան ունենալու»:

Այս որոշումը «աննկարագրելի հոգեկան հաճոյք եւ մխիթարութիւն» է պատճառած ալեւոր Հայրապետին, որ այս առթիւ կը բացատրէ Հայ. եկեղեցւոյ և ազգ. դպրոցին արժէքը՝ իբրեւ ազգակ սերունդի փրկութեան եւ հայրենասիրութեան:

— «Հայ դպրոցն է, որ հայ մատաղ սերունդը հայեցի է դաստիարակում եւ կրթում, մարդելով նորա միտքը Հայ Աշխարհի քաջամարտիկ նահատակների պատմութեամբ եւ սրբազան աւանդներով: Հայ դպրոցն է, որ վառում է հայ մատաղ սերունդի սիրտը Հայրենիքի սիրով եւ մկրտում նորան ազգային ոգով»:

Աւելորդ է ըսել թէ այս օրհնաձիր կոնդակն ալ խմբագրուած է նոր ուղղագրութեամբ, ծիծաղելի դարձնելով էջմիածինն ու կաթողիկոսը:

Այսպէս, կոնդակը ուղղուած է Լիոնի Ազգ. Միութեան կեդր. վարչութեան ատենապետ Պ. Աղեքսանդր «Կյուլպենկյանին», նախկին ուսուցիչ եւ այժմ առեւտրական, որ անշուշտ ինքզինքը պիտի շփոթէ ուրիշի մը հետ, տեսնելով իր այլանդակ մականունը:

Եւ դեռ— «սիրո, հավատացյալ, նախնյաց, անձնվեր, հովիվ, սյուն (սիւն), հովվին, հուրախություն (յուրախութիւն), հառաջադիմության, միմյանց, եւն.:

Ծերունի կաթողիկոսը կը մաղթէ որ «Բարձրեալը մեր սիրելի հոտը (հօտ) առնէ իր ամենազօր Աջի հովանու ներքո»:

Եթէ աղօթել գիտնայի, ես ալ պիտի մաղթէի որ այդ Աջը բանար, վերջապէս, ներսի թէ դուրսի կարմրուկներուն աչքերը, տեսնելու համար մայրենի լեզուի, բառերու, շարադրութեան եւ ուղղագրութեան բաբելոնը:

Երեւակայեցէք «հայրենասէր» եւ «յառաջդիմական» իշխանութիւն մը, որ ոչ իսկ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին թոյլ կուտայ հարազատ ուղղագրութեամբ խմբագրել իր պաշտօնաթերթը ....

ՎԱՀԷ

ՀԱԼԷՊԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԸ այցելած է Սուրիոյ կրթական նախարարը, Իպրահիմ փաշա, Օգոստ. 22ին, սիրալիր տեսակցութիւն մը ունենալով առաջնորդ Զարեհ եպիսկ.ի հետ: Նախարարը անգամ մը եւս յայտնելով իր համակրանքը, խոստացած է ամէն դիւրութիւն ընծայել առաջնորդին դիմումներուն՝ կրթական ասպարէզին մէջ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ԱԼ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«Լը Մոնտ»ի ռուսագէտ աշխատակիցը, Անտրէ Փիէռ, Խ. Միութեան մէջ կատարուած նախարարական փոփոխութեանց առթիւ, հետեւեալ տողերը կը գրէ մեր հայրենիքի մասին.

— Հայաստանի մէջ, ուր Գերագոյն Խորհուրդը իր աշխատանքները վերջացուց Սեպտ. 7ին, վարչական փոփոխութիւնը աւելի սահմանափակ եղած է, բայց փոխուած են վարչապետը եւ փոխվարչապետը: Ապրիլ 22ի դահլիճին միւս անդամները, մէջն ըլլալով ներքին նախարարը՝ Մարտիրոսով, կը մնան իրենց տեղերը: Պ. Մարտիրոսով կը մնայ թերեւս այն պատճառով որ կարգ մը ներքին նախարարներ որոնք նշանակուած էին Սթալինի մահուան եւ Բերիայի պաշտօնանկութեան միջեւ եղած կարճ ժամանակաշրջանին՝ այս վերջինին փախանորդները չէին, հետեւաբար կրցած են պահել իրենց պաշտօնը: Բայց նոյնպէս նշանակելի պարագայ մըն է որ ցարդ պաշտօնէ հեռացուած են Բերիայի օրով նշանակուած վեց ներքին նախարարներ (Վրաստանի, Ազրպէյճանի, Լիթուանիոյ, Ուկրայնայի, Քըրկիզստանի եւ Սպիտակ Ռուսիոյ մէջ):

ՄԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ, ՁԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ

Ը.

Այժմ կարգը եկաւ Մովսէսին՝ գահազրկելու զայն, եթէ ոչ փառազրկելու :

Կատարեալ զգուշութեամբ՝ Պօղոս կ'աշխատի նսեմացնել զայն, պզտիկցնել, խոնարհեցնել դէմ յանդիման դնելով Յիսուսի: Մի մոռնաք, որ Հին Կտակարանին պատգամով՝ վճռուած է անողորմաբար սպաննել ով որ կ'անարգէ Մովսէսը (Եբր. Ժ. 28): Պօղոս լաւ գիտէ այդ պատգամը: Պօղոս գիտէ նոյնպէս թէ Հին Կտակարանը չափազանց նախանձոտ է՝ երբ կը յայտարարէ թէ Հրեաները չունին ուրիշ մէկը, որ Մովսէսի մեծութիւնն ունենայ իբրեւ մարգարէ՝ Աստուծոյ հետ խօսող դէմ առ դէմ (Բ. Օր. ԼԴ. 10): Անիկա հեղինակն է «աստուածաշունչ» Օրէնքներուն, — Հրեաներուն ամէնէն նուիրական գիրքը:

Ամենայն փափկութեամբ, կատուի ըզգուշութեամբ, Պօղոս կը մօտենայ իր որսին: Համեմատութեան կը դնէ Մովսէսը եւ Յիսուսը՝ ապացուցանելու համար երկրորդին գերազանց փառքը, — կարդացէք Եբրայեցւոց գրքին Գ. գլուխը ամբողջ : Կարդացէք նաեւ Ը. գլուխը, ուր, ի հեճուկս Մովսէսի, կ'ըսէ թէ «առաւելագոյն եւս պաշտաման եհաս Յիսուս, որչափ լաւագոյն եւս ուխտի է միջնորդ՝ որ յառաւել աւետիսն օրինադրեցաւ»: Դուք յետոյ պիտի տեսնէք որ բերանը աւելի պիտի բանայ, երբ կարգը գայ խօսելու Մովսէսի օրէնքներուն դէմ, զորս կ'աշխատի չարունակ արժեզրկել, չարունակ թափահարել. «Եւ այն ամէն բաներէն, որ Մովսէսին օրէնքովը չկրցաք արդարանալ, ասով (Յիսուսի հաւատքով) կրնաք արդարանալ» (Գործք, ԺԳ. 39):

Յետոյ կը նսեմացնէ Ահարոնը, անմիջապէս յարձակելու համար Ղեւտացւոց քահանայապետական կարգին վրայ, մերժելով Ղեւտացւոց «կատարելութիւնը» : Ի՞նչ արժէք կը ներկայացնեն Ղեւտացւոց տուած քահանայապետները, դէմ յանդիման քահանայապետին որ Յիսուսն է. «զի այսպիսի իսկ եւ վայել էր մեզ քահանայապետ, սուրբ, անմեղ, անարատ, զատեալ ի մեղաւորաց եւ բարձրացեալ քան զերկինս, որում ոչ հանապազ հարկ է, որպէս այլոց քահանայապետին, նախ վասն իւրեանց մեղացն պատարագս մատուցանել եւ ապա վասն ժողովրդեանն» (Եբր. Է. 26): Վերջապէս ո՞վ են Ղեւտացի այդ քահանայապետները, — Օրէնքին ընտրած մարդիկը, «Օրէնքն զմարդիկ կացուցանեն քահանայապետս, զգածեալս տկարութեամբ, իսկ բանն երդման յետ Օրինացն՝ զՈրդի, որ յաւիտեան կատարեալ է» (Եբր. Է. 28):

Բայց Պօղոս, անցողակի, ուրիշ հաշիւ մըն ալ կը մաքրէ, — Ղեւտացւոց ցեղին փտութիւնը ցոյց տալու համար, կը հակադրէ Յուդայի ցեղը, զոր կը փառաբանէ՝ յայտարարելով. — Յուդայի ցեղէն «ծագեաց Տէր մեր, յորմէ ազգէ վասն քահանայից Մովսէս ինչ ոչ ճառեաց» (Եբր. Է. 14), վերջին ակնարկն ալ՝ ապացոյց Մովսէսի աչառութեան :

Երբ քահանայապետական ժառանգական «աստուածընտիր» կարգերը կը յեղաշրջէ, կը մնայ այլեւս յաջորդ հարուածը ուղղել Օրէնքներուն: «Այլ ի փոփոխել քահանայութեանն՝ հարկ էր եւ Օրինացն փոփոխումն լինել» (Եբր. Է. 12):

Պօղոսի վարած պայքարներուն մէջ տակաւին կան երկու մեծ ռազմավարութիւններ, զորս կրնանք անուանել «Օրէնքներուն ճակատամարտը» եւ «Թլփատութեան ճակատամարտը»: Այս երկու ճակատամարտներն ալ Պօղոս վարած է միաժամանակ, երբեմն նահանջելով, երբեմն հակայարձակման անցնելով, յաճախ վախն ի վախ, բայց մերթ քաջալանջ :

Եբրայեցւոց գրքին մէջ, Ժ. գլուխ, բահը կը վերցնէ ու կը զարնէ Հրէութեան արմատին, — Օրէնքներուն: Յետոյ կը բացագանչէ. «Օրէնքը չէ որ փրկէ» (Գաղ. Բ. 16): Կամ յաղթական կը պոռայ. «Օրէնքին վախճանն է Քրիստոս» (Հռովմ. Ժ. 4): Աւելի եւս համարձակ՝ յետոյ կ'աղաղակէ. «Քրիստոս մեզ ծախու առաւ Օրէնքին անէծքէն» (Գաղ. Գ. 13): Ուրեմն, ի՞նչ հարկ այլեւս հնազանդելու Օրէնքին, երբ «առանց Օրինացն իսկ արդարութիւնն Աստուծոյ յայտնեալ է» (Հռովմ. Գ. 21):

Յետոյ քանդումը կը չարունակէ Օրէնքին ներսը. «Այլեւս թող ոչ ոք դատէ ձեզ ուտելու կամ խմելու կամ տօներու կամ ամսագլուխներու կամ շաբաթներու սահմանափակումներով» (Կող. Բ. 16):

Նման յայտարարութիւն մը կը նշանակէ քուրջի վերածել Մովսէսի գիրքը, Հրէութեան Կտակարանը: Կարդացէք Ղեւտացւոց գրքին ԺԱ. գլուխը, ուր, Աստուծոյ պատգամով, կ'արգիլուի ուտել զանազան կենդանիներու միսը: Յետոյ կարդացէք Պօղոսի յայտարարութիւնը. «Ամէն ինչ որ սպանդանոցին մէջ կը ծախուի՝ կերէք, ու քննութիւն մի՛ ընէք խղճմտանքի համար» (Ա. Կորնթ. Ժ. 25):

Այս տեսակէտով՝ շա՜տ վախկոտ է Պետրոս, ողորմելի մարդ մը: Ինքզինք կը պաշտպանէ տեսիլքով մը (Գործք, Ժ. 10), յայտարարելով թէ Աստուած իրեն պատուիրեր է չզարշիլ Մովսէսի օրէնքով արգիլուած կերակուրներէն եւ ուտել, բայց ինք խոհեմութիւն կը համարի աստուածային այդ պատուէրին մէջ փնտռել այլաբանական նշանակութիւն մը, — չզարշիլ հեթանոսներէն: Պօղոսի քաջութիւնը, սակայն, հիացում կը պատճառէ այստեղ, — կը յանդիմանէ Պետրոսը, որ «անխտրաբար կ'ուտէր հեթանոսներուն հետ», բայց ի ներկայութեան «Թլփատուածներուն», որոնք Երուսաղէմէն կու գային, ցոյց կու տար թէ կը զարշէր հեթանոսներուն հետ սեղան նստելէ: «Դո՛ւն, որ Հրեայ ես, կ'ըսէ Պօղոս, բայց կ'ապրիս հեթանոսի պէս եւ ոչ թէ Հրեայի պէս, ինչո՞ւ կը ստիպես հեթանոսները, որ ապրին Հրեայի պէս» (Գաղ. Բ. 14). Եւ ճիշդ հակառակը մեր կեղծաւոր Պետրոսին, զոր ոմանք կ'անուանեն «վէմ քրիստոնէութեան», անվախօրէն կը պատուիրէ իր հօտին. «Երբ անհաւատներէն մէկը ձեզ կերակուրի հրաւիրէ եւ ուզէք երթալ, կերէք ամէն ինչ որ կը դրուի ձեր առջեւը եւ քննութիւն մի՛ ընէք խղճմտանքի համար» (Ա. Կորնթ. Ժ. 27):

Երկրորդ մեծագոյն պայքարը, զոր Պօղոս վարած է ընդդէմ Հին Կտակարանին, կը կոչուի «Թլփատութեան ճակատամարտ», ինչպէս ըսինք :

Հրեաներուն ամէնէն զգայուն ջիղն է, որ կը վիրաւորէ Պօղոս, այս անգամ : Ահա թէ ինչո՛ւ բուռն եղած է այդ պայքարը եւ երկար: Իր թուղթերը լեցուն են քննադատութիւններով Թլփատութեան դէմ :

Հին Կտակարանին Աստուածը, որ Մովսէսին անդրանիկ զաւակն իսկ պիտի ըսպաննէր(*) անթլփատ մնացած ըլլալուն համար (Ել. Դ. 24), Թլփատութիւնը կը համարէր նշան սրբազան դաշնակցութեան եւ, մինչ նոյն Աստուածը, կը հրամայէր սպաննել ամէն արու երախայ, որ կը մնայ անթլփատ, ոչ աւելի քան ութ օր՝ յետ ծննդեան (Ծննդ. ԺԷ. 14):

Եւ՝ ահա Պօղոս, ինքը՝ թլփատուած Հրեայ, որ թլփատած է Տիմոթէոսը, հայրը Յոյն եւ մայրը Հրեայ (Գործք. ԺԶ. 3), թլփատած է նոյնիսկ Տիտոսը, ազգով Յոյն (Գաղ. Բ. 3), պայքար կը բանայ... Թլփատութեան դէմ. —

«Զի՞նչ օգուտ ի թլփատութենէ անտի» (Հռովմ. Գ. 1): Կամ, «զի թլփատութիւն ոչինչ է» (Ա. Կորնթ. Է. 19): Վերջապէս «զի եթէ թլփատիք, Քրիստոս ինչ ձեզ ոչ օգնէ» (Գաղ. Ե. 2):

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Մովսէսին կինը սուր քարով մը կը թլփատէ իր զաւակը, վախնալով Աստուծոյ սպառնալիքէն: Յետոյ, ապացոյց իր դժկամակութեան, Աստուծոյ առջեւ կը նետէ կտրածը եւ կ'ըսէ. «Դուն ինծի *արիւնոտ փեսայ* մըն ես»: Մեկնիչներուն համար՝ մութ կը մնան ստորագծուած երկու բառերը, (եբրայերէն՝ *խաթան* = ամուսին, *տամ* = արիւն): Ձենք ուզեր կանգ առնել այստեղ, բացատրելու համար «մթութիւնը», բայց դիտել կուտանք թէ Մովսէսի Օրէնքներուն մէջ ուրիշ յիշատակութիւն չկայ այլեւս թլփատութեան մասին: Արդեօք թլփատութեան հակառա՞կ էր Մովսէս, որ կրթուած էր Եգիպտացւոց մօտ, Եգիպտացւոց պէս, այն աստիճան որ «իր խօսքերովը եւ գործքերովը զօրաւոր» (Գործք, Է. 22), չէր կրնար դէմ առ դէմ խօսիլ իր ժողովուրդին, ստանձնելու համար Իսրայելացւոց պաշտպանութիւնը Փարաւոնին առջեւ, երբ արդէն ութսուն տարեկան էր (Ել. Է. 7): (Սխալ է, սակայն, թոթովախօսութիւն վերագրել իրեն, ինչպէս կ'ընեն կրօնական դասագիրքերու հեղինակները, մեկնելով Մովսէսի մէկ խօսքէն թէ «ծանրալեզու» է (Ել. Դ. 10), — եբրայերէն բառը այդ նշանակութիւնը չի տար, Մովսէս, կրթուած իբրեւ Եգիպտացի, պարզօրէն չունէր իր ազգային լեզուն խօսելու վարժութիւնը եւ կը խօսէր օտարի պէս): Աբրահամի տրուած հրամանէն ետքը, Աստուած, երկրորդ անգամ, թլփատութեան հրամանը կուտայ Յեսուին. — Անապատին մէջ, Մովսէսի օրով, թլփատութիւն կատարուած չէր, եւ Աստուած կը հրամայէ թլփատել ամբողջ ժողովուրդը, արտօնելու համար անոնց մուտքը Աւետեաց Երկիր (Յես. Ե. 2–9):

ՅԵՏԱԴԻՄԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ՇՈՒՆԴԱԼԻՑ ԴԱՏ ՄԸ

(Դ. եւ վերջին մաս)

Անգարայի ընդհ. դատախազութեան տեղեկագիրը կը պարունակէ կարգ մը գաղտնի ժողովներ եւ խորհրդակցութիւններ, որոնք տեղի ունեցած են Խարբերդի (Էլազիգ) եւ Մալաթիոյ մէջ:

Այդ ատենագրութիւններէն եւ ենթականերու հետագային ըրած յայտարարութիւններէն կը պարզուի, որ առանձին անուններու տակ գործող այս միութիւններուն ու կազմակերպութիւնները, իբրեւ նո՛յն նպատակին հետամուտ կազմակերպութիւններ, ծրագրած էին կազմել կուսակցութիւն մը, որուն անունը վիճաբանութեան նիւթ կը դառնար իրենց միջեւ : Այդ անունները հետեւեալ կերպով ցոյց կը տրուին ձեռք անցուած վաւերաթուղթերուն մէջ.

Ա.— Պահպանողական կուսակցութիւն, կամ

Բ.— Անկախութեան կուսակցութիւն, կամ

Գ.—Ազատութեան կուսակցութիւն, կամ

Դ.— Իրաւունքի կուսակցութիւն :

Այս վերջին անունը կը յիշուի,— ինչպէս տեսանք,— Նեճիպ Ֆազըլի կողմէ բանտէն ղրկուած ծանօթ նամակին մէջ,— «ՀԱՔ փարթիսի»:

Կուսակցութիւնը պիտի հիմնուէր կրօնական սկզբունքներու եւ համոզումներու վրայ, պիտի համախմբէր հակաշխարհիկ տարրերը, պիտի ջնջէր քաղաքային օրէնքները, պիտի մաքառէր ապականած բարքերու դէմ...: Դուք շարունակեցէք..:

Ամբաստանեալներէն Նաճի Եթէրի մէկ նամակին մէջ կը յիշուի նաեւ «Մեծթուրքիա» անուն կուսակցութիւն մը, եւ համանուն օրգանի մը հրատարակութեան գաղափարը: Այս բոլոր փաստաթուղթերն ու արձանագրութիւնները կը կրեն 1951 եւ 1952 թուականը: Նեճիպ Ֆազըլ Քըսաքիւրեք, հակառակ ըստ ձեւի կարգ մը տարակարծութեանց՝ իր համախոհներուն հետ, կը վարէր այս շարժումը :

Մալաթիոյ երկրորդ գաղտնի ժողովը, 12 Սեպտեմբերի 1951, Գուրպանի տօնին օրը, տեղի ունեցած է շատ աւելի մեծ բազմութեան մը ներկայութեան : Կը յիշուին աւելի քան 15 ծանօթ յետաշրջականներու անունները: Այս ժողովին ներկայ եղած է նաեւ Մալաթիոյ ոճրափորձի հեղինակ ուսանող Հիւսէյին Իւզմեզ, որ երդում ըրած է «յանուն սրբազան գաղափարներու, կազմակերպութեան բոլոր հրահանգները գործադրել»:

Հիւսէյին Իւզմեզ, մահափորձէն ետք, իր ձերբակալութեան առթիւ, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է այս առթիւ. — «1951ի Գուրպանի տօնին, Մուսա Զաղըլի տան մէջ, ժողով գումարեցինք: (Կուտայ անուններ, Ա. Ա.): Նոր կը միանայի իրենց, հետեւաբար, օրինական երդումի արարողութիւն մը կար: Ինծի ըսուած էր, թէ կուսակցութիւնը կամ կազմակերպութիւնը ընկերային, քաղաքական եւ տնտեսական նպատակներու հետամուտ է, սակայն, երդումին մէջ, խօսքը կ'ըլլար Իլայի Քելիմեթուլլահի, եւ կը չեշտուէր, թէ նոյնութեամբ պիտի գործադրեմ կազմակերպութեան ղեկավարութեան կողմէ տրուած բոլոր հրահանգները: Մենք կը հաւատանք, որ մարդկութիւնը մէկ ղեկավար միայն ունի, եւ Աստուծոյ օրէնքներով է որ կը կառավարուի աշխարհ: Կ'ուզենք ամբողջութեամբ ի գործ դնել Գուրանի օրէնքները: Պատժական տրամադրութիւններն ալ ըստ այնմ պէտք է մշակուին: Մարդկային ընկերութիւնը պէտք է ղեկավարուի կրօնով»:

Մալաթիոյ երկրորդ ժողովէն ետք, երրորդ ժողով մը տեղի ունեցած է 28–6–1952ին, Էլազըղէն. ինչ որ ցոյց կուտայ, թէ կազմակերպութիւնը արմատ արձակելու փորձեր կատարած է նաեւ հոն: Նոյն նպատակները, նոյն որոշումները՝ նաեւ հոս: — «Աստուծոյ եւ Մարգարէին ճամբով, հոգեւին աշխատիլ, եւ իսլամութեան բոլոր պահանջները վերածել գործի»: (Տես ամբաստանագիրը, «Վաթան»ի յաւելուած, 5–8-1953, էջ 6):

Ամբաստանագիրը կը պարզէ, ապա, այս ժողովներուն յաջորդող կարգ մը դէպքեր, ու կը հասնի մինչեւ մահափորձի թուականը, 22–11–1952 : Մահափորձը գրգռած ու կազմակերպած ըլլալու ամբաստանութեան տակ են՝ մասնաւորաբար՝ Նեճիպ Ֆազըլ, Ճեւատ Րիֆաթ եւ Օսման Եիւքսէլ: Տեղ կը տրուին, մանրամասնօրէն, այս երեք դէմքերու թերթերուն մէջ լոյս տեսած սպառնալից գրութեանց եւ կարգ մը նամակներու, որոնք, արդարեւ, բացայայտ կը դարձնեն մութ նպատակը :

Ահաւասիկ քանի մը հատուածներ, — իբրեւ ճաշակ ...

— «Իսկական յեղաշրջումը պիտի սկսի այն օրը, երբ հարուածը իջնէ Ահմէտ Էմին Եալմանի սրտին»: («Պիւյիւք Տողու», 7 – 8 – 1952):

— «Այս նկարը,— կ'ակնարկէ գեղեցկութեան մրցումի առիթով հրատարակուած կարգ մը նկարներու, — ամէն ինչ կը բացատրէ արդէն: Այս խնդրին մէջ, վերջին խօսքը մերը պիտի ըլլայ: Մեր այդ խօսքն ու գործը, ահաւոր պիտի ըլլայ»: («Պիւյիւք Տողու», 4 յուլիս 1952):

— «Հաշուած ենք նոյնիսկ, որ օրը քանի՞ անգամ շունչ կ'առնես. (խօսքը ուղղուած է Ահմէտ Էմին Եալմանի, Ա. Ա.). Աստուծոյ թակարդին մէջ ես ինկած. աւելի մեծ թակարդներու մէջ պիտի իյնաս: Պատրաստ եղիր: («Պիւյիւք Տողու», 9 յուլիս 1952):

— «Ով Թուրք երիտասարդութիւն. չե՞ս տեսներ որ սելանիկցի ազգափոխ մը, Ահմէտ Էմին, կը խայտառակէ քեզ, ու Թուրք կնոջ արժանապատուութիւնը գետնէ գետին կը զարնէ.... (Կ'ակնարկէ գեղեցկութեան մրցումի կազմակերպումին, «Վաթան»ի կողմէ): Ոչ միայն Թուրք աղջիկներու, այլեւ Թուրք առնականութեան հանդէպ անպատկառութիւնը կ'աղաղակէ: Միմիայն քանի մը փետայիներո՞վ պիտի պայքարինք այս այլասերումին դէմ: Աստուծոյ սիրոյն, արթնցէք այլեւս. այս ժողովուրդը ոչ թէ մէկ, այլ հազար Նեճիպ Ֆազըլներու պէտք ունի...»: («Պիւյիւք Տողու», 11 Յուլիս 1952):

Ամբաստանագիրը մէջբերումներ կը կատարէ նաեւ ուրիշ հրատարակութիւններէ, կարգ մը նամակներէ: Ահմէտ Էմին Եալման, առանցքը կը կազմէ այդ բոլորին, իբրեւ.

1.— «Կոտոշաւոր մասոն եւ իսկական անունով Հրեայ մը» :

2.—«Իսլամութեան եւ Գուրանին ատելավառ թշնամի մը»:

3.— «Թուրք ժողովուրդի եւ երիտասարդութեան նզովքի արժանի վիժուկ մը», եւայլն, եւ այլն: Պարբերութիւններ կան, որոնք ... անթարգմանելի են, այնքան զարշելի եւ հայհոյալից :

Անգարայի մէջ, դատավարութեան առաջին իսկ նիստէն, ենթակաները ուրացած են իրենց բոլոր խոստովանութիւնները: Մահափորձի հեղինակը, Հիւսէյին Իւզմեզ, յայտարարած է՝ թէ «ոստիկանութիւնը, վարչապետ Ատնան Մենտերէսի անունով ու հրահանգով, իրեն ստորագրել տուած է կարգ մը յայտարարութիւններ ու խոստովանութիւններ, զորս ինք չէ ըրած: Ստորագրած է սպառնալիքի եւ ծեծի տակ»:

Նոյնիմաստ յայտարարութիւններ ըրած են նաեւ իր ընկերները :

Աննախընթաց եւ անսպասելի դէպքեր չեն՝ նման ուրացումներ: Աննախընթաց չեն նաեւ, ծեծն ու սպառնալիքը, ոստիկանական քննութեանց ընթացքին :

Մէկ բան որոշ է :

Յետաշրջական շարժումը զօրաւոր է Թուրքիոյ մէջ: Ղեկավարներ քիչ ունի. ունեցածներն ալ ախտաւոր, ապականած, ձախողած մարդիկ են: Եւ սակայն, ժողովուրդի բացարձակ մեծամասնութիւնը դժգոհ է աշխարհիկ օրէնքներու գործադրութենէն: Այս դժգոհութիւնը տեւական մղձաւանջ մըն է երկրի վարիչներուն համար: Տակաւին վերջերս Պոլսոյ «Ճիւմհուրիյէթ»ի շրջուն թղթակիցներէն Եաշար Քեմալ, սկսաւ հրատարակել իր տըպաւորութիւններն ու ականատեսի վկայութիւնները, արեւելեան նահանգներու մասին: (ԽՄԲ.— Մասամբ արտատպուած «Յառաջ»ի մէջ): Թղթակիցը անձամբ հաստատած է, որ Վանի, Մուշի, Տիգրանակերտի եւ ուրիշ կարգ մը շրջաններու մէջ, ոչինչ փոխուած է վերջին քառորդ դարու ընթացքին :

ԱՐՄԷՆ ԱՄԱՏԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՎԱԼՊԱՌԵԼԻ ՄԷՋ

★

ՄԱՐՍԷՅԼ, 8 Սեպտ.— Սիրելի «Ցառաջ», բաղդատաբար «նստուկ» շրջանէ մը վերջ, Վալպարէյի Հ. Ց. Դ. Արամ խումբը վերսկսած է իր գործունէութիւնը, նոր եռանդով: Գիւղին եւ Սէն Մարսէյլի եւ Լա Փոմի հայրենակիցները հետզհետէ կը վայելեն ազգային կեանք:

Անցեալ շաբաթ, մասնաւոր օթօքարով Խանսորի արշաւանքի տարեդարձին գացինք դէպի Վալպարի անտառը, վառ տրամադրութեամբ:

Այսօր, շնորհիւ «Արամ» խումբի քանի մը շաբթէ ի վեր կազմուած է Նոր Սերունդի խումբ մը հայրենասէր տղոցմէ: Բացման խնջոյքը տեղի ունեցաւ շաբաթ 5 Սեպտ., արտակարգ խանդավառութեամբ, Պառ Վէնսանի սրահին մէջ, որ նեղ կուգար: Որո՞ւ սրտին չէն խօսիր, այս կարգի ձեռնարկներ: Սէն Լուի Նոր Սերունդը «Ակնունի» ենթակոմիտէին ընկերները, գիւղին արենոյշները, իրենց ղեկավար՝ Օր. Մարի Աշճեանի հետ շրջապատուած էին բարեկամներով, ընկերներով: Կատարեալ եռուզեռ:

Նոր Սերունդի խմբապետը, Մարտիրոս Բարսեղեան կը բանայ խնջոյքը, խոստովանելով, որ թէեւ ուշ մնացած են միւս հայաշատ թաղերէն, բայց պիտի աշխատին յարատեւութեամբ: «Սակաւաթիւ ենք, սակայն վստահ ենք որ հետզհետէ պիտի բազմանանք: Ծնողներուն պարտքն է իրենց զաւակները ղրկել մեզի, հայեցի առողջ մթնոլորտի մէջ թրծուելու համար»: Ապա խօսք տուաւ, ընկեր Կ. Պօլիկեանի որ բացատրեց երիտասարդութեան դերը: «Նախորդ սերունդը ձգեց իր ընտանիքը, տունը, տեղը եւ իր անձը զոհեց, լեռներու, ձորերու մէջ: Հիմա, դուք այս ազատ աշխարհի մէջ, մեծ բան մը չէ որ պիտի զոհէք, ձեր վայելքներէն չզրկուելով հանդերձ, պէտք է ծառայէք այս ժողովուրդին: Ջանացէք հայերէն խօսիլ, հայերէն սորվիլ եւ հայերէն մտածել, ինչ որ դժուար չէ: Մենք ալ ձեզի պէս էինք: Սակայն պարահանդէսի, սինէմայի եւ ուրիշ հաճելի ժամանցներու կարգին չէինք մոռնար մեր [illegible] պարտականութիւնները: Սիրեցէք իրար եւ մանաւանդ կարգապահ եղէք, յարգելով ձեր ղեկավարները»:

Ապա, օրուան սեղանապետ ընտրուեցաւ երէց ընկեր Յակոբ Եսայեան, իսկ օժանդակ՝ ընկեր Գ. Փիլիկեան, որոնք յաջողութեամբ վարեցին երեկոյթը: Ընկեր Գ. Փիլիկեան բացման իր խօսքով, պարզեց մեր կուսակցութեան առողջ քաղաքականութիւնը եւ հայրենասիրութիւնը եւ ջերմ բառերով ողջունեց հայրենիքի ժողովուրդը: Այնուհետեւ բաժակներ պարպուեցան Նոր Սերունդի յաջողութեան եւ յարատեւութեան համար:

Այս առթիւ, Տիկ. Լ. Պետիկեան մեծ ափսէ մը թերթանուշ նուիրած էր, իսկ Տիկին Փ. Պօլիկեան պիսքիւի: Երգողներու, պարողներու, արտասանողներու ո՞ր մէկուն անունը յիշել: Հապա զուարճալիքնե՞րը, շնորհիւ Պ. Վաղարշի: Բայց կ'ուզէի անպայման յիշել փոքրիկն Օր. Յովակիմեանի հայկական, արաբական եւ սպանիական պարերը, շնորհալի եւ ճկուն: Միջանկեալ խօսք առին «Արամ» խումբի ներկայացուցիչ՝ ընկեր Անդր. Պօլիկեան, Պ. Եղիշէ Կէտիկեան, ինչպէս նաեւ Նոր Սերունդի Սէն Լուի ներկայացուցիչը՝ ընկեր Ս. Սարգիսեան: Բոլորն ալ շնորհաւորեցին եւ յաջողութիւն մաղթեցին Վալպառելի Նոր Սերունդին:

Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչ ընկեր Ա. Պետիկեան եւս խօսք առնելով, ըսաւ թէ «Արամ» խումբը գնահատելի աշխատանք մը տարած է եւ այսօր մեզի կը ներկայացնէ փունջ մը ընտրեալներ, որոնց կարգին ապահով ենք որ պիտի գան դեռ ուրիշներ:

Սիրելի «Ցառաջ», նկարագրութիւնս քիչ մը երկար եղաւ. բայց այն ուրախութիւնը եւ խանդավառութիւնը եթէ տեսնէիր, վստահ եմ, որ շատ աղօտ գտած պիտի ըլլայիր: Առտուան ժամը 3ին թէեւ «Մշակ բանուոր»ով փակուեցաւ խնջոյքը, բայց ոչ ոք կ'ուզէր հեռանալ եւ մեր Նոր Սերնդական Ստեփանը իր աքորտէոնին կառչած էր:

Այս առթիւ Վալանսէն հիւր մը, ընկեր Միրմանեան փոխան քանի մը խօսքի հազար Ֆր. նուիրեց: Սրահը պարպուեցաւ առտուան ժամը 4ին:

ԿԱՊՕ

ԼԵՆԻՆԻ ԵՒ ՍԹԱԼԻՆԻ ԴԱՄԲԱՐԱՆԸ ՏԱԿԱՒԻՆ ՓԱԿ Է

Մոսկուայի Կարմիր հրապարակին դամբարանը փակ է Մարտ 9էն ի վեր: Այդ օրն էր կէսօրին երբ Կրեմլի ժամացոյցը ժամը 12 կը զարնէր, հանդիսաւորապէս կը զետեղէին Սթալինի մարմինը դամբարանին մէջ: Դագաղը կը կրէին Մալեն-կով, Բերիա, Մոլոթով, Վորոշիլով, Խրուշչեւ, Բուլկանին, Քականովիչ եւ Միկոյեան: Այդ թուականէն ի վեր վեց ամիս անցած է, սակայն դամբարանին դուռները ամուր փակուած են:

Բե[illegible] անցորդօտարականներուն թոյլ տրուեցաւ որ հոն մտնեն տեսնելու յեղափոխութեան երկու մեծ դէմքերը Լենին եւ Սթալին: Այս առթիւ խորհրդային մամուլը խոր լռութիւն կը պահէ, երբեմն միայն կը յայտարարէ թէ ծաղկեպսակներ կը դրուին յիշատակարանին առջեւ պաշտօն. պատուիրակութեանց կողմէ:

Այդպէս ըրին Յուլիս 18ին եւ 20ին չինացի եւ քորէացի երիտասարդներ, որոնք Պուքրէշ կ'երթային: Օգոստոս 21ին գերմանական պատուիրակութիւն մը ծաղկեպսակ զետեղեց, առաջնորդութեամբ Պ. Կրոթվոլի:

Անոր ծաղկեպսակը հետեւեալ արձանագրութիւնը կը կրէր, «Հանճարեղ Լենինին, իր աշակերտ եւ շարունակող մեծ Սթալինին», գերման Համայնավարները, որոնք մօտէն կը հետեւին «Փրաւտա»յի, գիտեն թէ այս թերթին յուլիս 10ի խմբագրականէն ի վեր (Բերիայի մասին), «Հանճարեղ» մակդիրը որ այնքան տարիներով Սթալինի մենաշնորհն էր, այժմ վերապահուած է Լենինի եւ իր գործին:

Կը թուի թէ Մալենկով դիտմամբ կը ձգձգէ դամբարանին վերաբացումը, հետզհետէ ջնջելու Սթալինի պաշտամունքը:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

Հաճոյքով է որ կարդացի «Ցառաջ»ի մէջ երեւցած, Պ. Կապենցի (Ա. Քէստէքեան) կոչը, Եոզկատցիներուն ուղղուած: Հայրենակիցս ուրախութեամբ կ'աւետէ, որ, վերջապէս Եոզկատցիներն ալ պիտի ունենան իրենց օթիչատակարանը»:

Ջերմապէս գնահատելի է ձեռնարկը: Այս ուշացած յուշարձանը կը պատկանի ոչ միայն Եոզկատցիներու, այլեւ ամբողջ ազգին: Անշուշտ յուշագրքին աշխատակիցները չեն մոռցած նաեւ, Ազ. Ցաղի Գոյամարտը: Իբրեւ Եոզկատի բեկոր մը, կ'ուզէի ուշադրութեան յանձնել քանի մը թելադրութիւններ:

Յիշատակարանին նիւթական թէ բարոյական յաջողութիւնը ապահովելու լաւագոյն միջոցն է եւ անհրաժեշտ պահանջ մը — Եոզկատի եւ իր շրջանի նախկին Հայր. Միութեան վերակազմութիւնը:

Ձեմ ուզեր հրապարակը խճողել... Հայր. նոր միութեան մը կազմութեամբ եւ սկզբունքով ալ հակառակ եմ:

Բայց այսպիսի պարագաներու մէջ, անհրաժեշտ պահանջ մըն է այդ, իբրեւ սերտ կապ մը հայրենակիցներու միջեւ:

Երկրորդ, այդպիսի Միութեան մը շնորհիւ ասպարէզ կը բացուի անոնց, որ քաղաքական կամ կուսակցական պատրուակով, կը խուսափին հանրային աշխատանքէ: Թերեւս կարելի ըլլայ այս ձեւով զանոնք գործի մղել:

Անոնք որ կը հետեւին մեր գաղութի կեանքին, անշուշտ նկատած են որ գրեթէ ամէն հայաշատ շրջան կը փութայ իր հերոսներու օրը տօնել:

Մինչդեռ մեր շրջանը անտեսուած ու լքուած որբի մը երեւոյթը ունի:

Եոզկատի շրջանը նուա՞զ ազգասիրական գործունէութիւն մատուցած է՝ բաղդատելով ուրիշներու հետ: Ամենեւին:

Մանաւանդ երբ նկատի առնենք, Եոզակիտ գաւառին մեկուսացեալ ու կուսակցական տեսակէտով անկազմակերպ հանգամանքը:

Ուրեմն, ի՞նչ է որ կը պակսի մեզի.— Նախաձեռնութեան ոգին:

Եթէ ոչ ոք պիտի համարձակի այս նախաքայլը առնել, այն ատեն այդ պարտականութիւնը կ'իյնայ Եոզկատի եւ իր շր- [illegible] ջակայ:

ԵՈԶԿԱՏՑԻ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԱՌԱԾՆԵՐ

★

× Նա որ քեզ հետ վերաբերւում է այնպէս ինչպէս ինքն իր հետ վերաբերւում, անարդարութիւն չի անում:

× Ուսեալ մարդու խորհուրդն աւելի արժէքաւոր է քան տգէտի հաւատիքը:

× Հրեայի հետ ընթրիր, բայց քրիստոնեայի տնում քնիր:

× Երբ դատաւորի ջորին մեռնում է, բոլորն են մասնակցում յուղարկաւորութեանը, երբ դատաւորն ինքն է մեռնում, ոչ ոք չի մասնակցում:

× Տղամարդիկ իրենց սրտովն են լալիս, կանայք միայն իրենց բերանով:

× Ստողին հետեւիր մինչեւ իր տան դուռը:

× Ուսեալների հաւաքոյթը մէկ կենդանի գրադարան է:

× Կեանքը երկու մասից է բաղկացած: Անցեալը մէկ երազ, գալիքը՝ մէկ ցանկութիւն:

× Կեանքը, կրակի նման, մուխով է սկսւում եւ մոխրով վերջանում:

× Լոյսը լոյսից է առաջանում, երկուսըն էլ Աստծուց:

× Եթէ լոյսը ծառայում է տեսնելու, նոյնպէս ծառայում է իր տեսնուելուն:

× Սիրաբանիր, նա կը դիմադրի: Արհամարհիր, նա կը սիրահարուի:

× Սէրը ծածկում է վատահամբաւութիւնը:

× Երբեմն միայն մէկ ակնարկով է սէրը սաղծւում:

× Սէրը կուրութեան ընկերն է:

× Սէրը եօթը վայրկեան է տեւում, երեւակայութիւնը եօթը րոպէ, դժբախտութիւնը՝ մի ամբողջ կեանք:

× Եթէ կարելի լինէր բախտը տեսնել, նրան ոտնատակ կ'անէին:

× Բախտաւոր մարդուն Նեղոսը նետիր եւ նա դուրս կը գայ մէկ ձուկ իր բերանում:

× Որդը հէնց նոյն պանրից է գոյանում:

× Մի մարդ որ ուրիշ մարդկանցից չի ամաչում, նրա մէջ առաքինութիւն չկայ:

× Յուղարկաւորութեան մասնակցիր, բայց հարսանիքի կարգադրութեան մէ [illegible]

× Նա որ իր հարսանիքին ինձ չհրաւիրի, իր թաղմանը ինձ ներկայ չի գտնի:

Հաւաքեց՝ Ս. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

ՔՈՐԷԱՑԻ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ խնդիրը կատարեալ թնճուկի մը վերածուած է: Դաշնակիցները 3400 գերիներ եւս կը պահանջեն: Ասոր վրայ կարմիրները 27000 գերիներու նոր հաշիւ մը ներկայացուցած են...

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (13)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

— Կրտսերը... ներէ, արքայ, ես չկրցայ հարկադրել որ ան քու հրամանդ ճշդապէս կատարէ: Կրտսերը պրկեց աղեղին լարը, նետը վրան դրաւ, եւ սակայն զայն վար արձակեց, իր ոտքերուն մօտ, ետ դարձաւ եւ ըսաւ լալագին. «Ոչ, ես չեմ կրնար կատարել այդ գործը... Ես նետս չեմ արձակեր հօրս դիակին վրայ»:

— Ուրեմն թող անոր պատկանի իր հօր հարստութիւնը, — վճռեց թագաւորը:— Ան ապացոյցը տուաւ թէ հօրը արժանաւորագոյն որդին է: Իսկ անդրանիկը, եթէ կ'ուզէ, կրնայ իմ թիկնապահներուս շարքը մտնել: Ինծի պէտք են ատոր նման ուժով եւ ագահ մարդիկ, անվրէպ նետաձիգներ եւ թաւամազ կուրծքով անհատներ:

Յետոյ թագաւորին առջեւ բերին երեք հոգի: Առեւտրական ընկերութիւն մը հիմնելով՝ շատ դրամ էին վաստկած: Եւ երբ Երուսաղէմ դառնալու ժամանակը եկաւ, անոնք ոսկին կաշեայ գօտիի մը մէջ կարեցին եւ ճամբայ ինկան: Ճամբան անտառի մը մէջ գիշերեցին, իսկ ապահովութեան համար գօտին հողի մէջ թաղեցին: Երբ առտուն արթնցան. գօտին չգտան իրենց դրած տեղը:

Եւ ահա մէկը միւսը կը մեղադրէր թէ, գաղտնօրէն կողոպտած է դրամը. եւ որովհետեւ երեքն ալ շատ խորամանկ եւ նրբամիտ կ'երեւային իրենց խօսքերուն մէջ, թագաւորը ըսաւ.

— Ձեր դատը վճռելէ առաջ, լսեցէք թէ ինչ պիտի պատմեմ ձեզի: Գեղեցիկ աղջիկ մը դէպի ուրիշ երկիրներ ճամբորդող իր սիրականին խոստացաւ իր վերադարձին սպասել եւ ուրիշ ոչ ոքի չտալ իր կուսութիւնը: Բայց տղան հեռանալով այդ քաղաքէն, քիչ յետոյ ուրիշ քաղաքի մը մէջ ամուսնացաւ ուրիշ աղջկան մը հետ: Առաջին նշանածը իմացաւ այդ բանը: Նոյն միջոցին հարուստ եւ բարեսիրտ երիտասարդ մը, իր հայրենի քաղաքէն, եւ մանկութեանը ընկերը, աղջկան ձեռքը խնդրեց: Ծնողներուն հարկադրանքին տակ, աղջիկը ամօթէն եւ երկիւղէն սիրտ չըրաւ անոր ըսել իր խոստումը եւ ամուսնացաւ երիտասարդին հետ: Եւ երբ, հարսանեկան խնջոյքէն վերջ երիտասարդը ննջարան տարաւ աղջիկը եւ քնանալ կ'ուզէր անոր հետ, աղջիկը սկսաւ պաղատագին խնդրել. «Թոյլ տուր որ նախ երթամ այն քաղաքը, ուր կը բնակի իմ նախկին սիրականս: Թող ան զիս արձակէ երդումէս, անկէ ետք կը վերադառնամ քովդ եւ կ'ընեմ ինչ որ կը ցանկաս»: Եւ որովհետեւ երիտասարդը շատ կը սիրէր աղջիկը, հաւանեցաւ անոր խնդիրը կատարել, թոյլ տուաւ որ երթայ:

Ճամբան աւազակ մը յարձակեցաւ վրան, կողոպտեց եւ կ'ուզէր պղծել զայն: Սակայն կոյսը անոր ոտքերը ինկաւ եւ արցունքը աչքին՝ խնդրեց խնայել իր կուսութեան, պատմելով աւազակին ամէն ինչ որ պատահած էր իրեն, եւ թէ՝ ինչու ինք ուրիշ քաղաք կ'երթար: Եւ աւազակը լսելով մինչեւ վերջը, այնպէս զարմացաւ աղջկան խոստմնապահութեանը վրայ եւ այնպէս յուզուեցաւ անոր ամուսնին բարեսրտութենէն, որ ոչ միայն խաղաղութեամբ ազատ արձակեց աղջիկը, այլ եւ ետ տուաւ յափշտակած թանկագին իրերը: Այժմ ես հարց կուտամ ձեզի, այս երեքէն ո՞ր ամէնէն լաւ վարմունքը ունեցաւ Աստուծոյ առջեւ — աղջի՞կը, ամուսի՞նը թէ՝ աւազակը:

Դատողներէն մէկը ըսաւ թէ՝ աղջիկը ամէնէն աւելի արժանի է գովասանքի՝ իր խիստ երդմնապահութեանը համար: Երկրորդը հիացաւ ամուսնին բարձր սիրոյն վրայ. իսկ երրորդը՝ աւազակին վարմունքը համարեց ամէնէն մեծահոգին:

Այն ատեն թագաւորը ըսաւ վերջինին.

— Ուրեմն դուն ես գողցած ընդհանուրին պատկանող գօտին, որովհետեւ դուն նկարագրով ագահ ես եւ ուրիշին ինչքին վրայ աչք ունիս:

Իսկ մարդը, ընկերներէն մէկուն տալով իր ճամբորդական գաւազանը, ձեռքերը վեր բարձրացուց եւ ըսաւ, երդում ձեւացնելով.

— Կ'երդնում յանուն Եհովայի, որ ոսկին իմ քովս չէ, այլ անոր:

Թագաւորը ժպտեցաւ եւ ըսաւ իր զօրականներէն մէկուն.

— Վերցուր այդ մարդուն գաւազանը եւ երկու կտոր ըրէ:

Եւ երբ զօրականը կատարեց Սողոմոնի հրամանը, գետնին վրայ թափեցան ոսկի դրամները, որոնք պահուած էին փորուած գաւազանին մէջ: Իսկ գողը ապշած թագաւորին իմաստութեանը վրայ, անոր գահոյքին առջեւ ինկաւ երեսի վրայ եւ խոստովանեցաւ իր յանցանքը:

Նոյնպէս Լիբանանի Տունը եկաւ կին մը, այրին քարտաշի մը, եւ ըսաւ.

— Ես արդարութիւն կ'ուզեմ, տէր արքայ: Իմ ունեցած վերջին երկու տինար դրամովս ալիւր գնեցի, զոր ահա այս կաւէ մեծ անօթին մէջ դրած՝ տուն կը տանէի: Բայց յանկարծ սաստիկ հով մը փչեց եւ ցիր ու ցան ըրաւ ալիւրս: Ով, իմաստուն թագաւոր, ո՞վ պիտի հատուցանէ իմ վնասս: Ես այժմ ոչինչ ունիմ երախաներս կերակրելու համար:

— Ե՞րբ պատահեցաւ այդ, հարցուց թագաւորը:

— Այս առտու, արշալոյսին:

(Շար.)

ռականները զեղչէն զինները:

Նշանակուած զեղչերը կատարած են Նպարեղէնի այն մեծ տուները որոնք տասը - քսան մասնաճիւղեր եւ հազարաւոր կեդրոններ ունին: Անոնք առաջին օրը բրինձը ծախած 139 ֆրանքի (նախապէս 150), շաքարը՝ 114ի (120), սուրճը (250 կրամ) 216ի (230), շոքոլան 105ի (112), եւայլն:

Պ. Պէրնառ Լաֆէ, տնտեսական գործերու նախարարութեան խորհրդականը, լաւատես է: Իր յայտարարութեան համաձայն, տասը առ հարիւր զեղչը գործադրուած է փոքրաքանակխանութպաններու մեծամասնութեան կողմէ եւ քանի մը օրէն իրական պիտի դառնայ ամբողջ երկրին մէջ: Նպարեղէնի մեծ տուները խոստացած են ամբողջովին գործադրել կառավարութեան որոշումը:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԻՐԱՆԻ ՄԷՋ

Թեհրանէն կը հեռագրեն թէ ոստիկանութիւնը 72 համայնավարներ եւս ձերբակալեց Եչ. օր, 53ը՝ զանազան վայրերու մէջ կատարուած հետապնդումներով: Թեհրանի Փահլեւի հիւանդանոցին մէջ ձերբակալուեցան 15 հոգի, վերը կիներ: Կալանաւորներուն մէջն է հիւանդանոցին վերատեսուչը, Տոքթ. Ղազիզատէ:

Ոստիկանութիւնը կ՚ըսէ թէ երեւան հանեցին կապ մը Իրանի եւ Իրաքի համայնավարներուն միջեւ, Պահար պողոտային մէջ տուն մը խուզարկած ատեն: Ձերբակալուեցան չորս հոգի, որոնց երկուքը Իրաքցի էին, իրանեան կեղծ անձնագիրներով: Տան մէջ գտան նաեւ ռազմանիւթ եւ համայնավարական թռուցիկներ՝ արաբերէն լեզուով:

× Վերջին լուրերու համաձայն, Մ. Նահանգները կը ջանան օր առաջ համաձայնութիւն մը գոյացնել Անգլիոյ եւ Իրանի միջեւ, քարիւղի վէճը լուծելու համար: Խօսակցութիւնները սկսած են արդէն եւ կը կարծուի թէ դիւանագիտական յարաբերութիւններն ալ պիտի վերահաստատուին:

× Թեհրանէն կը հեռագրեն թէ զինուորական դատաւորին կողմէ հարցաքննուած ատեն, Տոքթ. Մոսատեղ մերժեց պատասխանել հարցումներուն: Ատենա[illegible]

Նախորդ վարչապետը պիտի դատուի զինուորական ատեանի մը առջեւ, իբրեւ ապստամբ Շահին իշխանութեան դէմ: Պաշարման վիճակի օրէնքով, զոր ինք հաստատեց, այս արարքը ենթակայ է մահապատիժի: Ամերիկեան թերթի մը թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Մոսատեղ կամաւոր ծոմ կը պահէ բանտին մէջ եւ թէ փաստաբան մը ուզած է, իր կտակը պատրաստելու համար: Նոյն աղբիւրին համաձայն, ամբաստանեալը փոխադրուած է Սուլթանապատի զօրանոցին բանտը: Բողոքելով այս խցարգելութեան դէմ, Մոսատեղ պահանջած է բանտապահներէն անմիջապէս սպաննել զինքը: Ցետոյ մերժած է որեւէ բան ուտել:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

Եչ. առտու երկրաշարժի ուժգին ցնցումներ զգացուեցան Կիպրոսի արեւմտեան եւ հարաւային մասերուն մէջ: Հեռագիրը կ՚ըսէ թէ ազդեցութիւնը զգալի էր մինչեւ Իսրայէլ եւ Նեղոսի տելթային մէջ:

Աղէտը կը պատահէր ճիշդ երեսուն օր վերջը այն ահաւոր շարժէն որ հարիւրաւոր զոհեր պատճառեց Յոնիական կղզիներուն մէջ, անպատսպար ձգելով հարիւր հազար բնակիչներ:

Զափազանց զօրաւոր էր Կիպրոսի առաջին ցնցումը, որ տեւեց ութ երկվայրկեան: Հինգ հարիւր տուներ փլան Պաֆոսի շրջանին մէջ, (արեւմտեան ծայրամաս): Աւելի քան 40 հոգի մեռան, հարիւր հոգի վիրաւորուեցան եւ երկու հազար բնակիչներ կորսնցուցին իրենց տուները: Դէպի հարաւ, Լիմասոլի շրջանն ալ վնասուեցաւ, բայց զոհերու թիւը աննշան է: Ուրիշ ութ ցնցումներ զգացուեցան առանց մեծ վնասներ պատճառելու:

Պաֆոս քաղաքին գրեթէ բոլոր տուները ճեղքուած կամ մասամբ քանդուած են: Առաջին ցնցումներուն ատեն վեց հազար բնակիչները խուճապահար փախան իրենց տուներէն: Բոլորն ալ պարտէզներու մէջ կամ քաղաքին հրապարակներուն վրայ կը պառկին: Պաֆոսի 135 գիւղերը վնասուած են աւելի կամ նուազ: Երեքը, Սթրումպի, Քիթասի եւ Այիոս Նիքոլաոս ամբողջովին քանդուած են: Այս գիւղերուն մէջ զոհերուն թիւը շա տաւելի մեծ պիտի ըլլար եթէ գրեթէ բոլոր բնակիչները այգեկութքի գացած չըլլային:

Կիպրոսի անգլիացի կառավարիչը այցելեց աղէտեալ վայրերը: Անգլ. օդանաւեր ալ օգնութեան հասան, իսկ Միջերկրականի նաւատորմիղը անմիջապէս ճամբայ ելաւ դէպի Կիպրոս:

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ, Կարապետ Պէյլէրեան, զոհ գնաց ինքնաշարժի արկածի մը: Տրանսիի մէջ:

ԽԱՉՎԵՐԱՑԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Փարիզի Հայ. Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, Խաչվերացի տօնին առթիւ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր Ս. Պատարագ, Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ:

Ցետ պատարագի պիտի կատարուի Խաչհանդիստի աւանդական արարողութիւնը: Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10ին, Խաչվերացի երեկոյեան թափօր ժամը 4·30ին:

14 Սեպտեմբեր երկուշաբթի օր յիշատակ մեռելոց, պատարագ ժամը 10ին:

× Պարոն Վարդավառ Գամպէրեան Սէն Ֆօն (Ռօն) կը նուիրէ 5000 ֆրանք Փարիզի եկեղեցւոյ Կրթ. Մարմնոյն:

ԽԱՉՎԵՐԱՑԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Ազգ. Միութեան Կեդր. վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, Խաչվերացի տօնին առթիւ, Արեւմտեան Եւրոպայի կաթող. պատուիրակ Սերովբէ Ծ. Վարդապետ Մանուկեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ: Այս առթիւ տեղի պիտի ունենայ ընթերցումը Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի կոնդակին՝ ուղղուած Լիոնի ժողովուրդին, որ կը նուիրագործէ եկեղեցաշինութեան ձեռնարկը: Նոյն կիրակի երեկուան ժամը հինգին Խաչվերացի աւանդական թափօրը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Յ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Խանճեանէ հազար ֆրանք, Կ. Խաչի վարչութեան անդամուհիներէն հազար, Տէր եւ Տիկին Քէօսէեաններէ (Կրընոպլը) հազար ֆր., իրենց աղջկան Օր. Սիւզան Խանճեանի եւ Պ. Պաղտասարեանի (Քալիֆորնիա) նշանախօսութեան առթիւ:

TISSUS HAUTE NOUVEAUTÉ

Le Sommet de la Qualité

Tél. PROvence 61 - 71

94, Rue Lafayette, Paris

Առաջնակարգ զգեստ մը ընտրելու համար պահանջեցէք ձեր դերձակէն այս վաճառանիշով, — ԿԵՐՊԱՍԻ ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԸ

ՁԵՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ԴԻՄԵՑԷՔ՝

Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale, MARSEILLE

(Face Rue Parmentier)

Téléphone : Colbert 33 - 22

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՑԱՏՈՒԿ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ (Ֆուռնիթիւռ), ԱՍՏԱՌ, ԹԵԼԱ, ԴԵՐՁԱՆ, ԿՈՃԱԿ, ԵՒ ԱՅԼՆ:

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՏԷՍԻՆ.— Յ. Կ. Խաչի Ազգ. վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 15ին: Արձանագրութեանց համար, բացի կիրակիէն, կը խնդրուի դիմել ամէն օր Հ.Յ.Դ. Տունը, 11 ռիւ Պռանլի, առտուան ժամը 9 – 12:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 17ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12:

Հեռաձայն Ռէնսի 172

ՃՇԴՈՒՄ

Վալանսի Հ. Մ. Մ.եան եւ Լիոն Տեսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբերուն միջեւ բարեկամական մրցում մը տեղի ունեցած է Օգոստոս 30ին, հետեւաբար չեղեալ կը համարուի նոր ծանուցումը:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ.— Հ. Յ. Դ. Պէլվիլի Ռոստոմ խումբը երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Հ. Յ. Դ. Տան ֆոնտին, փոխան ծաղկեպսակի՝ ընկեր Բ. Աճէմեանի հօր մահուան առթիւ:

INDUSTRIELS, COMMERÇANTS, PARTICULIERS

Pour toutes vos assurances

Consultez un professionnel

A. AGLAGHANIAN

49, Rue Rivay

Levallois-Perret. — Tél. : PER. 53-97

Ecrire ou téléphoner pour rendez-vous

ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԻ ՓՆՏՌԷՔ

ԵՐԲ ՍԱՍՈՒՆԻՆ ԿԱՅ

31, RUE D'ALEXANDRIE

Métro Sentier, Réaumur et St. Denis

Tél. : GUT. 92 - 65

Արեւելեան թէ եւրոպական ձեր բոլոր ուզած համադամ կերակուրները, անուշեղէնները, ըմպելիները, աղանդերները:

ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԵԱՄԲ եւ ՇԱՏ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

★

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Ականունի ենթակոմիտէն այս շաբաթ երեկոյ, սովորական հաւաքատեղին: Իսկ Վարանդեան խումբը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3·30ին, նոյնպէս սովորական հաւաքատեղին:

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեպտեմբեր 30ին կը բացուի ուսումնական նոր տարին: Փութացէք տոհմային կրթութեան եւ լուսաւորութեան այս հաստատութեան մէջ արձանագրել ձեր զաւակները:

Արձանագրութիւններու եւ որեւէ տեղեկութեան համար դիմել ամէն օր տեսչութեան:

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres

Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

PEINTURE DECORATION

VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS

DERNIERE NOUVEAUTE

25, Rue des Pivoines, Alfortville

Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

ԾԱԽՈՒ ՎԻԼԼԱ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

(Փարիզէն 25 վայրկեան)

Ծախու է 1948ին պետոնով շինուած, բոլորովին նոր եւ կահաւորուած վիլլա մը, տասը սենեակ, երկու խոհանոց, երկու տէպարա, բաղնիք, մառան եւ ծաղկազարդ պարտէզ մը: Տակը նպարավաճառի խանութ մը մառանով եւ կառատունով (կառաժ) որ ի հարկին կրնայ «ժեռան»ի մը տրուիլ բնակարանով:

Դիմել Պ. Ազաբէկեանի՝

33, Pierre Brosolette,

Arnonville-les-Gonesse (S et O)

× Ծախու է նաեւ հող մը 500 ք. մեթր շրջափակուած եւ 75 պտղատու ծառերով:

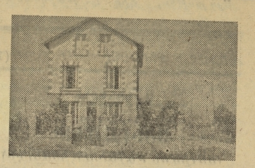
ԱՅՍ ՏՈՒՆԸ ԾԱԽՈՒ Է

Փարիզէն քանի քիլոմեթր հեռու, 8 սենեակով եւ կառաժով, 1500 մեթր ընդարձակ պարտէզով: Ելեկտրականութիւն եւ ջուր: Կարելի է բնակարան եւ աշխատանոց ընել միաժամանակ:

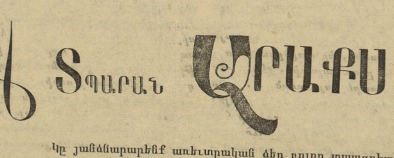
Պայմաններու համար դիմել՝

LÉON FRÈRES, 47, Rue de Cléry

Paris (2·), Tél. CEN. 17 - 84

ԱԲԳԴԵԶԷԸԹԺԻԼԽԾԿՀՁՂՃՄՅՆՇՈՉՊՋՌՍՎՏՐՑՒՓՔՕՖԱԲԳԴԵԶԷԸԹԺԻԼԽԾԿՀՁՂՃՄՅ

Կը յանձնարարենք առեւտրական ձեր բոլոր տպագրեալ թուղթերուն համար «Արաքս»ը:

★

Նամակի թուղթ, Պահարան, Քարթ, Հաշուեցոյց եւն. Գիրքերու հրատարակութիւն՝ հայերէն, ֆրանսերէն եւ անգլիերէն:

Ճաշակով ու վայելչօրէն տպագրուած թուղթ մը՝ լաւագոյն ներկայացուցիչն է ձեր առեւտրական Տան:

●

46, RUE RICHER - PARIS (9e) ● PRO. 05-73

ՓՕՖՓՎՑՍՏՒՈՄՇՆՃՍՁՂՑԼՉՓՕՖՓՎՑՍՏՒՈՄՇՆՃՍՁՂՑԼՉՆՃՀԿՁՊՂՎՓԹՄՉՑԳԼԽԺՌ

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. : ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԿԻՐԱԿԻ 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • DIMANCHE 13 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7166 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2577

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ո՞ՒՐ ԱՅՍՊԷՍ...

Ուղեւորներ, ծնողներ, Թղթակիցներ կը պատմեն, կը գրեն, կ'ողբան տարին 12 ամիս, — Տարէցները գիտեն, երիտասարդները չեն գիտեր :

Անատոլուի խորքը, — Տարէցները հայերէն գիտեն, կը խօսին, երիտասարդները միայն Թուրքերէն գիտեն :

Հիւս. Ամերիկա. — Տարէցները հայերէն կը խօսին եւ կը գրեն, նորերը միայն անգլերէն կը խօսին. շատ քիչերը գիտեն մայրենի լեզուն :

Հարաւ. Ամերիկա. — Տարէցները գիտեն մայրենի լեզուն, նորերը սպաներէն կը խօսին, աննշան բացառութեամբ : Նոյն իսկ Երկր. Միութեանց մէջ :

Ֆրանսա եւ առ հասարակ Եւրոպա. — Մեր տղաքը հայերէն չեն գիտեր. հազիւ քանի մը բառ կը հասկնան : Մենք ալ ֆրանսերէն կը խօսինք տունին մէջ :

Եւ դեռ կան որ Թուրքերէն, ռուսերէն, իտալերէն եւ գերմաներէն կը խօսին ամենայն հպարտութեամբ կամ հաճոյակատարութեամբ :

Այսպէս, աշխարհի բոլոր լեզուները յաղթական արշաւներ կը կատարեն մեր ճամբուն վրայ, փողոցէն մինչեւ տունը : Եւ մեր մինուճար մայրենիքն է որ կը նահանջէ, գլխիկոր եւ դողահար :

« Անի քաղաք նստեր կուլայ » :

Որո՞ւն հոգը : Թող նստի լայ : Ո՞վ կը նայի անտէրին, անճարին երեսը ...

Անտիրութիւնը ծլեր – ծաղկեր եւ մամուռ կապեր է ամէն տեղ, վարակելով ամբողջ բազմութիւններ :

Հասկնալի է որ հայերէն չգիտնան Անատոլուի մէջ մնացած ափ մը բեկորները :

Ի՞նչպէս պիտի սորվէին այդ արիւնազանգ դժոխքին մէջ, ուր ոչ դպրոց ձգեր էին, ոչ ալ եկեղեցի : Ուր ողջ մնացած քահանան անգամ կը քարկոծուի փողոցի լակոտներու կողմէ :

Իսկ մայրենի լեզուն չգիտնալ, չսորվիլ, չսորվեցնել ազատ ափերու վրայ, զանազան չքմեղանքներով, — այս ապիկարութիւնն է որ ի վերջոյ պիտի մարէ մեր մուխը :

Ի զուր կը պարծենանք մեր բնածին արժանիքներով, երբ լքեալ գոյքի վերածեր ենք ամէնէն թանկագին ժառանգութիւնը, — մայրենի լեզու :

Եւրոպայի թէ Ամերիկայի մէջ միայն դժուարութիւննե՞ր կան : Դիւրութիւններ, պատեհութիւններ ալ չկա՞ն, հայերէն սորվելու համար :

Փարիզի Արեւելեան Լեզուներու Ճեմարանին մէջ օտարներ հայերէն կը սորվին, իսկ համայնագէտ հայ երիտասարդներու չուքն անգամ չերեւար :

Հայերէնի դասընթացք մը բացուած է Նիւ Եորքի Քորնէլ համալսարանին մէջ, բայց հետեւողները օտարներ են, եւ ոչ թէ Հայեր :

Այնպէս որ, «1954ին հայերէնի դասընթացքը պիտի դադրի, եթէ գէթ 8–9 ուսանողներ չարձանագրուին» :(Հայրենիք) :

Եւ ի՛նչ, — Համալսարանին մէջ կան չորս հայ դասախօսներ — բոլորն ալ « պրոֆեսոր» — որոնք նոյնպէս անտարբեր են հայերէնի հանդէպ ...

Դեռ յիշէի՞նք բուն հայկական հաստատութիւնները, — ճեմարան, ծաղկոց, դպրոց, դասընթացք, լսարաններ եւ ուրիշ բազմազան ձեռնարկներ :

Կացութեան գիտակցութի՞ւնը կորսնցուցեր ենք, թէ մեր ապրելու, տեւելու, ստեղծագործելու հաւատքը :

Ժողովո՞ւրդ ենք թէ ամբոխ : Ա՞զգ, թէ հոգեւոր հօտ :

Երեք հազար տարուան տեւականութիւնը այսպէս պիտի հալէ՞ր երեսուն տարուան մէջ :

Սեւերե՞ս պիտի մնայինք պատմութեան առջեւ : Տգիտութեամբ, անհոգութեամբ, չտեսութեամբ կամ ապիկարութեամբ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՀԱՓՈՐՁ ՄԱՐՈՔԻ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ԴԷՄ

ԱՀԱԲԵԿԻՉԸ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ ԵՐԲ ԴԱՇՈՅՆԸ ՊԻՏԻ ՄԽԷՐ

Ուրբաթ օր մահափորձ մը կատարուեցաւ Մարոքի նոր Սուլթանին, Սիտի Մոհամմէտ Պէն Արաֆայի դէմ, երբ իր պալատէն մզկիթ կ'երթար, ուրբաթ օրուան աղօթքը կատարելու համար :

Մզկիթ հասնելէ քիչ առաջ, հին ինքնաշարժ մը խոյացաւ կայս. թափօրին դէմ, վաթսուն քիլոմեթր արագութեամբ, զինեալ պահակներու, երեւելիներու եւ բազմութեան մէջէն եւ փորձեց զգետնել այն ձին որուն վրայ նստած էր Սուլթանը : Ցետոյ շարժավարը փորձեց կառքէն դուրս ելլել եւ Սուլթանին վրայ խոյանալ, դանակ մը ձեռքին մէջ : Կայս. անձնապահ գունդէն յիսնապետ մը օգնութեան հասաւ ճիշդ ժամանակին, իսկ ոստիկան մը գնդացիրով յարձակեցաւ եւ տեղն ու տեղը սպաննեց ահաբեկիչը :

Սուլթանը դեռին ցատկած էր, ձին վիրաւորուած ըլլալով, եւ ճամբան շարունակեց հետիոտն, հրամայելով որ արարողութիւնները շարունակուին, համաձայն աւանդական ծիսակատարութեան : Առաջին անգամ էր որ Սուլթանը Թուարկայի մզկիթը կ'երթար, աւանդական աղօթքը կատարելու համար : Անդորրութիւնը վերահաստատուեցաւ կարճատեւ խուճապէ մը ետք : Մզկիթէն դուրս ելլելով Սուլթանը նստաւ իր ոսկեզօծ կառքը եւ բարեւեց թափօրին ճամբուն վրայ խռնուած հաւատացեալները :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ անդորրութիւն կը տիրէ Ռապաթի մէջ եւ թէ քաղաքին երեւելիները իրենց զայրոյթը կը յայտնեն մահափորձին առթիւ :

Ֆրանսական մարզպանը բարձր պաշտօնատար մը ղրկելէ վերջ, անձամբ ալ այցելեց Սուլթանին :

Կատարուած քննութեան համաձայն, ահաբեկիչը Իսլամ է, Ալալ պէն Ապտուլլահ, շէնքերու ներկարար, 28 տարեկան : Ամուսնացած է եւ հայր երեք զաւակներու : Կինը յղի է : Ահաբեկիչը հազիւ քանի մը ամիս առաջ ձեռք բերած էր ինքնաշարժը :

Փարիզի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ մոլեռանդութեան կը վերագրեն այս մահափորձը : Օգոստոս 15ին ալ յարձակում մը կատարուած էր Մարաքէշի մզկիթին դէմ : Քանի մը օր առաջ՝ միւէզզինի մը դէմ՝ Քազապլանքայի մզկիթին մէջ : Այս դէպքերէն կը հետեւցնեն թէ սրբազան վայրերը եւ աղօթքի ժամերը արգելք չեն համարուիր այս կարգի ձեռնարկներու :

Մահափորձը չարժանկարի վերածուած է անհատի մը կողմէ որ Ռապաթ ղրկուած էր նոր Սուլթանը լուսանկարելու համար, ուրբաթ օրուան աղօթքի պահուն :

Ինչպէս յայտնի է, նոր Սուլթանը գահ բարձրացաւ շնորհիւ Պերպերի ցեղախումբերուն, որոնք մեծ մասով դաշտերու եւ լեռներու մէջ կը բնակին : Արաբները քաղաքներու մէջ հաստատուած են եւ հակառակ էին նախորդ Սուլթանին գահընկէցութեան :

Իրագեկներ կ'ըսեն թէ ահաբեկիչին կինը ալեւի է, այսինքն հեռաւոր ազգական մը ալեւի գերդաստանին որ Մարոքի վրայ կ'իշխէր 1659էն ի վեր : Նոր Սուլթանը, ինչպէս նախորդը, նոյն գերդաստանէն կը սերի :

Քննութիւնները կը շարունակուին, երեւան հանելու համար մահափորձին գաղտնի ծալքերը :

ՈՒԿՐԱՅՆԱՅԻ Գերագոյն խորհուրդին նախագահ ընտրուեցաւ բանաստեղծ մը, Պաւել Տիչինա, յաջորդելով Կորնէչուկի :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ԾԱԽՔԵՐՈՒ ԿՐՃԱՏՈՒՄԸ. — ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ՆՈՐ ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐՆԵՐ. — ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Նախարարական խորհուրդը կարեւոր նիստ մը գումարեց շաբաթ առտու : Օրակարգին վրայ դրուած են բազմաթիւ խնդիրներ որոնք անմիջական լուծում կը պահանջեն, — 1954ի ելմտացոյցը, վարչական բարենորոգումներ, հրամանագիր-օրէնքներու Բ. շարքը, վերաշինութիւն, ապրուստի սղութիւն եւ աշխատավարձք :

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ 1954ի ելմտացոյցին պատրաստութիւնը մեծ դժուարութեանց կը բախի, թէեւ ամերիկեան նոր օգնութիւնը բաւական կը թեթեւցնէ հոգերը : Պատերազմէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով նոր նախահաշիւը նախորդէն պակաս պիտի ըլլայ : Ասոր համար անհրաժեշտ է որ նախարարները զոհողութիւններ կատարեն : Արդ, ամէնքն ալ համաձայն են պետական ծախքերը կրճատելու. բայց ամէն նախարար յամառօրէն կը պաշտպանէ իր վարկերը եւ անտանելի կը գտնէ պահանջուած կրճատումները :

Բաւական յառաջ գացած է զինուորական վարկերու քննութիւնը : Ելմտական նախարարը քանի մը տեսակցութիւններ ունեցած է ազգ. պաշտպանութեան նախարարին հետ : Նախահաշիւը կը ներկայացնէ 1072 միլիառ ֆրանքի գումար մը, այսինքն 128 միլիառ պակաս՝ բաղդատելով 1953ի հետ : Այս կրճատումը կարելի կը համարուի, հաշուելով 185 միլիառ ֆրանքի ամերիկեան վարկը Եւրոպայի համար եւ նոյն աղբիւրէն տրամադրուած 135 միլիառ ֆրանքի վարկը՝ ի հաշիւ Հնդկաչինի բանակին :

Օրակարգի կարեւոր խնդիրներէն մէկն ալ վերաշինութեան ծրագիրն է, որ կը նախատեսէ կարգ մը նորութիւններ : Օրինակ, պիտի շինուին վարչական – ոստաններ, որոնց շնորհիւ կը յուսան պարպել 30.000 բնակարաններ՝ մինչեւ 1956 : Աւելի պարզ վիճակի մը պիտի վերածուին շինութեանց արտօնագրի ձեւակերպութիւնները, աւելի լայն իրաւասութիւններ պիտի տրուին գաւառական իշխանութեանց եւն. :

Վարչական բարենորոգումներու ծրագիրը կը տրամադրէ ջնջում շատ մը ձեւակերպութեանց : Օրինակ, այսուհետեւ բնակութեան վկայագիր պիտի չպահանջուի, կարգ մը թուղթեր տալու համար : Ծրագիրը կը նախատեսէ նաեւ ապակեդրոնացում :

Այս բարեփոխումները պիտի ծանուցուին հրամանագիր - օրէնքներու Բ. շարքով :

Ազգ. Ժողովի վերաբացման խնդիրն ալ օրակարգի վրայ է : Արտակարգ նիստ պահանջած են 210 երեսփոխաններ, այսինքն օրինական թիւէն մէկ աւելի : Ազգ. Ժողովին դիւանը Գշ. օր նորէն պիտի քննէ այս խնդիրը : Բայց հաւանական է որ սովորական նստաշրջանի վերաբացումը տեղի ունենայ Սեպտեմբեր 29ին :

× Թերթերը նոր միջոցներ կը ծանուցանեն գիներու կրճատման մասին : Առջի օր բացառիկ նիստ մը գումարեց մետաղագործութեան խառն յանձնաժողովը, նախաձեռնութեամբ աշխատանքի նախարարին : Իր կազմութենէն՝ 1950 Փետր. 11էն ի վեր առաջին անգամ էր որ կը գումարուէր այս յանձնաժողովը : Ներկայ էին բոլոր սենտիքաներու եւ գործատիրական կազմակերպութեանց պատուիրակները, որոնք այլազան ծրագիրներ առաջարկեցին : Գործատէրերը վճռապէս մերժեցին աշխատավարձքի ընդհանուր յաւելման առաջարկները : Իրենց գլխաւոր ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ ժողովին եկած էր պարզապէս ի յարգանս նախարարին եւ թէ չեն կրնար ընդունիլ ազգային ընդհ. պայմանագիր մը : Իր կարծիքով, 1952էն ի վեր կատարուած 6 առ հարիւր յաւելումը բաւական է, սպասելու համար գիներու կրճատման քաղաքականութեան արդիւնքին :

ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Թերթերը նոր յայտնութիւններ կը հրատարակեն հարկային խարդախութեանց մասին : Հետապնդումները խստօրէն կը շարունակուին եւ շատ մը օրինազանցներ դատարան յանձնուած են արդէն : Գործարանատէր մը իր յաճախորդներուն հաշուեցոյցին վրայ կը նշանակէր արտադրութեան տուրքը, առանց պետական գանձին յանձնելու գումարը : Կը ծածկէր իր հասոյթին մէկ մասը : Քննիչները պարզ տուրքը կը հաշուեն 41 միլիոն ֆրանք, պատիժը՝ 164 միլիոն :

Մեռած հարկատուի մը ժառանգորդները իրենց հաշիւներուն մէջ նշանակած

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք հետեւեալ գումարները. —

Վալանսի Ազգ. Միութիւն 2000 ֆր. :

Պ. Սուրէն Արզումանեան (Մարսէյլ) հազար ֆրանք :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ, ՋՐԱԾԻՆ

« Մեծ »երն ալ — մանաւանդ ծանօթ Ջորս – Հինգը — երբեմն կը մանկանան :

— Ես հիւլէական ռումբ ունիմ : Ես միայն ունիմ :

= Մի պարծենար : Ես ալ ունիմ :

— Ջրածին ռումբին գաղտնիքը միայն ես գիտեմ : Եւ արդէն պահեստ մը կազմած եմ :

= Ես ալ գիտեմ : Դեռ նոր լսեցիք պայթիւնը :

« Սովետական մարդիկ» չեն գոհանար այս յայտարարութեամբ եւ ասպարէզ կը կարդան ոչ միայն արձակ, այլեւ ոտանաւոր :

Մոսկուայի «Գրական Թերթ»ը, «Լիտեռատուռնայա Կազեթա», անցեալ շաբթու բանաստեղծութիւն մըն ալ տպեց, ի փառս ջրածին ռումբին. —

Պաշտպանութիւնը մեր հպարտանքն է, — Մեր դատը :
Կան հիւլէական ռումբեր, — Եւ ջրածին ռումբեր :
Ոչ մէկ սպառնալիք խաղաղասէր ժողովուրդներու համար :
Բայց դաս մը գոռոզ եւ անպատկառ Միլթըններուն.
Որպէսզի չպարծենան Սովետներուն առջեւ.
Վասն զի միայն իրենք չեն որ գանազան գաղտնիքներ գիտեն :

Անշուշտ Երեւանի մէջ անհրաժեշտ խնամքը տարած են, ոտանաւորի վերածելու համար այս «լիրիկական պոէզիա»ն, առանց բառ մը տեղէն խախտելու :

Իբրեւ փոքր ժողովուրդի մը զաւակը, ես ալ ներշնչուելով, քանի մը տող կը մրոտեմ. —

Հիւլէական, ջրածին
Դեւերու պէս կը յածին.
Կը սպառնան չորին, թացին :
Մարդ–գիտուններ դիւածին
Դժոխքի դուռներ բացին,
Ի չաւ հզօրին, մեծին :
Մի՛ պարծենաք, ա՛յ մեծեր,
Երիտասարդ եւ կամ ծեր,
Հիւլէական, ջրածին,
Ձեր գլխուն ալ կը յածին :

ՎԱՀԷ

ՄԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ, ՁԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ

Թ.

Մովսիսականները կ'անցնին հակայարձակումի: «Եթէ Մովսէսի աւանդած սովորութեանը համեմատ չթլփատուիք, կը յայտարարեն, չէք կրնար փրկուիլ» (Գործք, ԺԵ. 1):

Թլփատութիւնը անհրաժեշտ չէ փրկութեան համար, կ'ընդդիմախօսէ Պօղոս, այլ միայն հաւատքը (Նոր Ուխտը) կրնայ փրկել մեզ. «Որ ոչն հաւատայ, դատապարտեսցի» (Մարկ. ԺԶ. 16):

Ծանր է վէճը, պայքարը՝ բուռն: Երուսաղեմացիները եւ Ասիացիները դէմ առ դէմ: Ի վերջոյ կ'որոշուի պատգամաւոր ղրկել Երուսաղէմ եւ հասկնալ առաքեալներուն եւ Հրէից մեծերուն տեսակէտը: Երկար խորհրդակցութիւններէ ետքը, Երուսաղէմ պայման կը դնէ, որ «ետ կենան կուռքերու զոհուածէ, եւ արիւնէ, եւ խեղդուածէ, եւ պոռնկութենէ՝» (Գործք, ԺԵ. 29), *եւ աւելին չպահանջել հեթանոսներէն, — կը նշանակէ՝ օտարներուն չպարտադրել թլփատութեան (*) պայմանը: Ինծի կը թուի թէ խարդախուած է Երուսաղէմի պատասխանը, զոր կը բերէր Պօղոս, այլապէս պիտի չհաւանէր եւ չամբաստանուէր այնուհետեւ:*

Զինադադարը կը խզուի եւ պայքարը կը շարունակուի, վասնզի, տարիներ ետք տակաւին, Պօղոս կ'ամբաստանուի թէ կը խրատէ Հրեաները ապստամբիլ Մովսէսի դէմ (Գործք, ԻԱ. 21):

Պօղոս անցա՛ծ էր, սակայն, Ռուպիկոնը:

Այլեւս անվախ կը շարունակէ քանդումը: Կը հրահանգէ Տիտոսին կշտամբել թերահաւատները. «Մի՛ հայեսցին ի հրէական առասպելս» (Տիտ. Ա. 14): *Իր կարգին, ինքզինք այնքան զօրաւոր կը զգայ, որ կը յայտարարէ թէ «անշահ» է ... Հին Ուխտը* (Եբր. Է. 18), — *«քանզի առջի պատուէրը (Հին Ուխտը) կը խափանուի իր տկարութեանը եւ անշահութեանը համար, ինչու որ Օրէնքը (Մովսէսի գիրքը) բան մըն ալ կատարեալ չըրաւ, եւ անոր տեղը կը դրուէ* ազնուական յոյսը» *(Նոր Ուխտը): Գրաբարով՝ «արհամարհութիւն լինէր առաջին պատուիրանին վասն նորին տկարութեանն եւ անշահութեան», այլ խօսքով՝ Հին Ուխտը ոչինչ տուաւ կատարեալ ու մնաց արհամարհելի, ահա թէ ինչո՛ւ անոր տեղը եկաւ դրուեցաւ Նորը, «ազնուական յոյսը, որով մերձենամք առ Աստուած»:*

Պօղոսի կատարած յեղափոխութիւնը այնքան խոր էր, որ, վերցնելով Հին Կտակարանին հեղինակութիւնը, կը սարսէր Հրէութեան ամբողջ շէնքը:

Ահա թէ ինչո՛ւ հալածանք, ծեծ, բանտարկութիւն, նոյնիսկ մահափորձ:

Պօղոսի դէմ բանաձեւուած ամբաստանութիւնն իսկ կը հաստատէ արդէն թէ Տարսոնցի առաքեալին պայքարը ուղղուած էր Հին Կտակարանին դէմ, — արդարեւ Պօղոս կը քանդէր Հին Կտակարանը Նոր Կտակարանով:

Տեսակէտով մը՝ Պօղոս հայրն է հրէական բողոքականութեան, եթէ ոչ արդի:

Այսպէս, Պօղոս ամբաստանուած էր Հրէից կողմէ «իրենց օրէնքին վերաբերեալ խնդիրներու համար» (Գործք, ԻԳ. 29), *իբրեւ «առաջնորդ Նազովրեցւոց աղանդին»* (Գործք, ԻԴ. 5), *քարոզիչ «մեռելներու յարութեան»* (Գործք, ԻԴ. 21), *թշնամի ծէսերու:*

— «Դո՛ւն, կ'ըսեն Պօղոսի, բոլոր Ասիացի Հրեաներուն կը քարոզես ապստամբիլ Մովսէսէն, թելադրելով որ չթլփատեն իրենց զաւակները եւ չշարժին համաձայն հնաւանդ սովորութիւններուն» (Գործք, ԻԱ. 21):

Հետաքրքրական է նաեւ այն ամբաստանութիւնը, որու ենթարկուած էր քարկոծուած Ստեփաննոսը, — թէ «Յիսուս պիտի փոխէ Մովսէսի աւանդած սովորութիւնները» (Գործք, Զ. 14): *Պօղոս, նոյն աւետարանը քարոզելով հրամանաւ Յիսուսի* (Գաղ. Ա. 12), *կ'իյնար նոյն ամբաստանութեան տակ, այս անգամ՝ հալածողը հալածուածին ճամբուն մէջ:*

Շա՛տ էր սիրած Հին Կտակարանը, նախանձաւոր եւ յառաջադէմ՝ Հրէութեան մէջ, այնքա՛ն շատ էր սիրած եւ ուսումնասիրած զայն, որ բազմիցս հոտոտուած վարդի մը պէս՝ դարձեր էր այլեւս անհոտ: Պարապ մը ստեղծուեր էր իր հոգւոյն մէջ, ինչպէս պարապ մը կը ստեղծուի՝ երբ գաղտնիք մը կը դադրի գաղտնիք մնալէ: Եւ Պօղոս կ'ապրէր հոգեկան այդ ներքին ողբերգութիւնը: Հին Կտակարանը, զոր սիրեր էր կոյր հոգիով, կը դառնար ատելի:

Ահա թէ ինչո՛ւ կուզար վար նետել Հին Կտակարանը իր պատուանդանէն, իբրեւ առարկայ մը, որ «մերձ է յապականութիւն»:

Հո՞ս ես, Եղբայր Մասիս, կրնա՞ս կշռել սա բառերուն ծանրութիւնը.—

«Արդ, ասելովն Նոր՝ հնացոյց զառաջինն, եւ որ հնանայ եւ ծերանայ՝ մերձ է յապականութիւն» (Եբր. Ը. 13):

Աշխարհաբարով, «Նոր Ուխտ ըսելովը՝ առաջինը (Հին Ուխտը) հինցուց, եւ ան որ կը հիննայ եւ կը ծերանայ, ա՛լ կորստեան մօտ է»:

Պօղոս կը շարունակէ.— «Եթէ առաջինը (Հին Կտակարան) անմեղադրելի ըլլար, երկրորդին (Նոր Կտակարանին) տեղ չէր փնտռուեր (Եբր. Ը. 7):

Նորը «լաւագոյն խոստումներով հաստատուած լաւագոյն ուխտն է» (Եբր. Ը. 6):

Եւ հիմա նետէ կարդա Հին Կտակարանը, Եղբայր Մասիս կամ ժիժի Հրէից:

Հին Կտակարանը քուրջ դարձնողը ես չեմ, իմ կողմէս բան մըն ալ չաւելցուցի: Իմ քննական կարծիքս, Հին ու Նոր Կտակարաններուն մասին, ուրիշ անգամ: Ամէն վկայութիւն, ամէն քննադատութիւն առի ձեր ... «աստուածաշունչ մատեաններէն»:

Արդ, Աստուծոյ դէմ լուտա՞նք է՝ երբ, ինչպէս Պօղոս, որ կը նետէ Հին Կտակարանը՝ տեղը դնելու համար Նոր Կտակարանը, ես ալ կը նետեմ Հին Կտակարանը, Հրէից պատմութիւնը եւ հանգանակը, տեղը դնելու համար Խորենացին, իմ ժողովուրդիս նուիրական պատմութիւնը եւ հանգանակը:

Գալով Քրիստոնէութեան, բաց էի թէ Հին ու Նոր Կտակարաններուն մէջ չէ այդ վարդապետութիւնը, այլ «եկեղեցւոյ հայր» անունով ճանչցուած կրօնագէտ մեծ փիլիսոփաներու գործին մէջ: Յաջորդ անգամ՝ եկեղեցւոյ հայրերուն մատենագրութիւնը դնելով Նոր Կտակարանին դէմ յանդիման, ինչպէս դրի Հին Կտակարանը Նոր Կտակարանին դէմ յանդիման, դժուար պիտի չըլլայ ինծի հաստատել ինչ որ ըսի: Սակայն, դժբախտաբար, վստահ չեմ թէ Պօղոսի ըրած ձեւով՝ պիտի կրնա՞մ վար առնել Եղբայր Մասիսի հին գլուխը, տեղը դնելու համար նոր գլուխ մը:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Ոմանք «կրճատութիւն» բառն ալ, որ կը գործածուի Նոր Կտակարանին մէջ (*Փիլ.* Գ. 2), հոմանիշ կը համարին թլփատութեան: Կան որ կրճատ ու ներքինի բառերը կը համարին համազօր: Իսկ ոմանք ալ կրճատութիւնը համարժէք կը համարին այն գործողութեան, զոր ինքն իր վրայ կատարեց Որոգինէս, — այդ մասին՝ իր կարգին:

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ԾՈՎՈՒՆ

★

Ըստուերի մէջ թաղուած ծով,
Ի՞նչ լեզուով ինձ կը խօսիս,
Ո՞ր յուշերու հէքեաթով
Կ'ըղձաս օրրել իմ հոգիս:

Անցեալն անցած է ընդմիշտ,
Մոխրացած շատ երազներ,
Ճանչցած եմ շատ քէն ու վիշտ,
Մոռցած շատ ծափ ու ընկեր:

Ա՛լ շիջած են աստղ ու ջահ
Ճամբաներո՛ւն իմ վըրան,
Ա՛լ քընարն իմ կը ցանկայ
Հանգչիլ ծոցին լըռութեան:

Ա՛լ թօթափած եմ ամէն
Պատրանքի խայծ ու մըրուր,
Արդ իմ ծոցին կը լըռեն
Սիրոյ խարկանքն ու սարսուռ:

Ըստուերի մէջ թաղուած ծով,
Ի՞նչ լեզուով ինձ կը խօսիս,
Ո՞ր յուշերու հէքեաթով
Կ'ըղձաս օրրել իմ հոգիս:

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ԴԻՄԱԴՐԱԿԱՆ

●

Առտուան շաղին աննպատակ քայլերս գիս կ'ուղղեն Լիոնի Հանրային պարտէզը (փարք): Համատարած խաղաղութիւն եւ վեհութիւն ծառուղիներու երկայնքն ի վար ու մարգերուն վրայ, ուր քիչ վերջ պիտի թափի շնչահեղձ Լիոնցին, քիչ մը կազդոյր եւ աշխուժութիւն տալու համար իր յուլացած անդամներուն:

Թռչուններուն դայլայլը միայն կը լեցնէ մթնոլորտը: Դիմացս՝ պարտէզին արուեստական լիճը՝ մեր բացատրութեամբ «կարագի կը նմանի»: Վճիտ ու ողորկ: Քանի մը կարապներ իրենց երկար վիզերը կը մխրճեն լիճին մէջ ու լիւղ կուտան:

Աղուոր են ու ընդարձակ մարգագետինները: Սակայն ափսոս, որ այցելուն չի վայելեր անոնց վրայ ընկողմանելու եւ երազելու հեշտանքը: Քովնտի նստարաններու վրայ պիտի բազմիս ու այդպէս զգուշ, *դիտես հեռուէն: Օրինազանցութեան պարագային կը հանդիպիս պահապանին խիստ ազդարարութեան:*

Տարիներ առաջ երբ հայ ժողովուրդը նոր էր եկեր այս քաղաքը, քի՞չ նեղութիւն եւ տաղտուկ քաշեց, խոտերուն վըրայ զուարճանալու անմեղ «յանցանք»ներուն համար:

Ինչ հակադրութիւն բաղդատելով Անգլիոյ Հանրային Պարտէզներուն հետ, ուր մարդիկ զոյգ առ զոյգ կը դիմէին դէպի մարգերը շրջապատուած իրենց ընտանիքի անդամներով: Ուր կը զբօսնուն մանուկները, կը սարքեն բազմազան խաղեր: Իբրեւ բացատրութիւն ինծ կ'ըսեն թէ Անգլիացին կարգապահ է, գիտէ յարգել դրուած կանոնները ...

Պարտէզին լիճը: Յուշեր անցեալէն: Աղուոր երազներ, որոնք վարդի մը կեանքըն ալ չունեցան:

Մօտ քսան տարի առաջ, այս նոյն լիճին վրայ կը թիավարէինք խումբ մը երիտասարդ ընկերներ, մեր մէջ ունենալով մեր սիրելի «Յառաջ»ի խմբագիրը, ընկեր Շաւարշը: Կրակ կար մեր սրտերուն մէջ եւ բոց՝ աչքերուն: Հարցումներ կը տեղան խմբագրին, մինչ ողբացեալ Վահրամ Զանոբեանի «Ծիրանի ծառ»ը կը թնդացնէր օդը:

Լճին մէջտեղ կը բարձրանայ արուեստական «Կարապներու Կղզեակ»ը: Այստեղ է 1914–18*ի պատերազմի զոհերուն յիշատակին կանգնած յուշարձանը: Զանգուածեղ դագաղ մը, զոր իրենց ուսերուն վրայ կը կրեն վեց հսկաներ: Շուրջ բոլորը ծաղիկներ ու ծառեր, որոնք ժամանակին հետ աճեր են եւ ուռճացեր: Դագաղը շրջապատող պատերուն վրայ քանդակուած են պատերազմական տեսարաններ, նաեւ անունները այն հազարաւոր Լիոնցի երիտասարդներուն, որոնք իրենց ծաղիկ կեանքերը տուին, որպէսզի Ֆրանսան ապրի ազատ ու անկախ:*

Պահիկ մը մեր գլուխները կը խոնարհին ի յարգանս այդ անծանօթ հերոսներուն:

Քանի մը տարի վերջ նոյն վայրը կը դիմէինք տարբեր խումբով մը: Այս անգամ Սիւնեաց աշխարհի հերոսին՝ տարաբախտ Գարեգին Նժդեհին հետ:

Իւրաքանչիւրս տարուած ենք մեր ներքին խոհերով: Նժդեհը կը խօսի.

— «Տարագրութեան մէջ, անգամ մը այս տեսակ յուշարձանի մը առջեւ կանգնած էինք: Մօտս լուռ կեցած էր նախկին վարչապետ Յովհ. Քաջազնունին: Հարցուցի, թէ ինչ կը մտածէր այդ պահուն:

— Ինչ որ դուն կը մտածես, ըսաւ: Պատասխանեցի թէ կը մտածեմ — Մենք ալ ունինք հերոսատիպ քաջեր, որոնք իրենց նուիրական արիւնը չխնայեցին յանուն Հայաստանի փառքին եւ անոր ազատութեան, իսկ այսօր շիրիմ մը անգամ չունին»:

Յանդուգն Նժդեհ, այլասերած դաւաճաններ ուզեցին որ դուն ալ միանաս այդ նուիրական անշիրիմներու բազմութեան, դեռ ժամանակ չհասած:

Ով զուգադիպութիւն: Այս օրերս Լիոն կը տօնէ իր վերջին ազատագրութեան 9րդ *տարեդարձը: Լուսավառութիւն, զօրահանդէս, ճառեր, պար:*

Թաղապետարանի հրապարակէն երկսեռ թափօրը՝ գլխաւորութեամբ երկվեցեակ մը դրօշներու եւ զանազան նշանախօսքերու, լուռ եւ կարգապահ կը շարժի դէպի Պելքուրի հրապարակը: Բնականաբար կը մտնեմ թափօրին մէջ, իբրեւ անպաշտօն ներկայացուցիչը հայ ժողովուրդին: Նշանատախտակներ կը գրաւեն ուշադրութինըս.— «Կ'ուզենք ապրիլ խաղաղութեան մէջ եւ ազատ»: «Միանանք այնպէս ինչպէս դիմադրութեան ատեն»:

Ա՜, խաղաղութիւն, ազատութիւն, միութիւն, դիմադրութիւն: Որո՞ւ սրտին, բայց մանաւանդ ո՞ր Հայու սրտին չեն խօսիր այս գեղեցիկ բառերը:

Տառապանք է հայրենիք ունենալ առանց ազատութեան: Թշնամին պիտի չկրցանէր Ֆրանսան, բայց պիտի կապտէր անոր աստուածատուր պարգեւը.—խօսելու, գրելու, խորհելու, կառավարելու, մէկ խօսքով ազատութեան իրաւունքը:

Քանի թափօրը կը յառաջանայ Հանրապետութեան փողոցէն, շարքերը կը խտանան: Մինչ մայթերուն վրայ, ուրիշ բազմութիւն մը յարգանքի կը կենայ երկիւղած: Կարծէք մեռելական թափօրի մը առջեւ գտնուէր:

Կանգ կ'առնենք Հրապարակին հանդիպակած փողոցին առջեւ: Դիմադրական կռիւներու յուշարձանն է: Կը հնչէ «Մարսէյեզ»ը: Կրակոտ ճառեր եւ ոգեկոչում Դիմադրականներու յիշատակին: Ծերակուտական Ժիւսթէն Կոտար, որ այդ օրերուն Լիոնի քաղաքապետն էր, կրկին խօսք կ'առնէ յայտարարելու համար ... «Տակաւին կը շարունակուի դիմադրութիւնը՝ յանուն մեր անկախութեան»:

Այո: մեծ եւ ազատ Ֆրանսան դեռ կը շարունակէ իր դիմադրութիւնը:

Ժողովուրդ Հայոց, բան մը չե՞ն խօսիր ձեր սրտերուն այս բոլորը: Մանաւանդ ձեզի, երիտասարդներ, ի սփիւռս աշխարհի:

Միւսները — մեծերը — հակառակ իրենց հսկայական ուժին եւ կարողութիւններուն, պարտք կը զգան ամէն առթիւ ոգեկոչել անցեալ դէպքերը եւ դասեր քաղել անոնցմէ:

Եւ, չմոռնանք մանաւանդ, թէ առաւելապէս երիտասարդութիւնն է կանգնած այս հոսանքին գլուխը: Մինչ մեր մտաւորական կոչուած երիտասարդութեան կարեւոր մէկ մասը քօզմոփոլիթ *գլուխներ ունի, անհաղորդ հայկական կեանքին: Մեր նպատակը չէ այստեղ պատասխանատուներ փնտռել: Բայց մեզի անհրաժեշտ են Հայու գլուխով ու Հայու սիրտով երիտասարդներ, որ սիրեն ու սերտեն Հայուն դարաւոր պատմութիւնը, մեր հերոսական պայքարները եւ գործեն ըստ այնմ, կարենալ ըսելու համար.— «Կը շարունակուի Հայուն դիմադրութիւնը»:*

Ա. ՀԱԲԷԼԵԱՆ

ՁԱՅՆ ՄԸ ՊՈԼԻՍԷՆ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

●

Միակ լաւ բանը այն եղաւ որ Թրքահայ գրականութիւնը չձգեցինք որ մեռնի: Ես ամէնէն շատ անկէ կը վախնայի: Իրաւ է, գրքեր չտուաւ, կամ գրեթէ չտուաւ, չէր կրնար տալ, բայց ամէն ամիս իր գրողները մէկ, երկու քերթուած, մէկ, երկու պատմուածք, փորձագրութիւն մը, եւ այլն տուին, ըսին ինչ որ ունէին ըսելիք: Եթէ մէկ ամիսը պարապ անցաւ, երկրորդին մէջ աւելին ունեցանք: Կրնանք ըսել թէ, ամէն բան, պատիւէն զատ, ձեռքէ հանելէ յետոյ, այս ժառանգութիւնը գոնէ ձեռքերնիս պահեցինք:

Անոր համար իւրաքանչիւրս ըրինք, ինչ որ կրցանք: Մեր ժամադրավայրը օրաթերթերը եղան: Երբ գացողները գացին, մենք մնացինք, շատերս Մանուկին թերթին, «Ազդարար»ին մէջ հաւաքուեցանք, մէկ, երկու հոգի ալ «Ժամանակ»ին գացին: Տարիներով անոնց սիւնակներէն մեր գրածները մեզ կարդացողներուն տուինք: «Ազդարար»ը փակուելէն, Մանուկը երթալէն ետքը, «Մարմարա»յի մէջ երեւցանք: Օրաթերթերով գրականութիւն տալը մեծ անպատեհութիւն մը ունէր, ճիշդ է որ մէկ կողմէն բուն իսկ ժողովուրդէն կարդացուելու պատեհութիւնը կ'ունենայինք, որուն համար կը գրէինք արդէն, առոր քով, սակայն, մեր գրածները յաճախ թերթին այս կամ այն անկիւնները նետուելուն, մասերու բաժնելով էջէ էջ փոխադրուելուն համար, կը խեղդուէինք շուրջի նիւթերուն մէջ, ժողովուրդին շատ դէշ կերպով կը մատուցուէինք, շատեր կ'անցնէին անոնց վրայէն, առանց տեսնելու: Փորձեր եղան զուտ գրական թերթերու համար, «Արձան»ը հանեցին, «Արեւելք»ը կիսամսեայ ըրին, երկուքն ալ չքացեցին:

Բայց մեր չկրցածը նորերը կրցան ընել:

Անոնք առաջին օրէն, մէկ անգամէն թերթեր հանեցին մեր գրականութեան հաւոյն: Ամէնէն առաջ անոնցմէ երկու տղաք, իրենց ամբողջական անուններով ալ չէ, իրենց անուններու սկզբնատառերով

«Աշխատանք»ը հանեցին: Մէջը գրողներէն կէսը, կէսէն աւելին, հիներէն էին, իրենցմէ քիչ բան կար, բայց թող ըլլար: Անոնց ետեւէն, նորէն այդ տարին, ուրիշ մը, մինակը, «Ովասիս»ը հանեց: Աս երկուքէն ետքը տարիներով դարձեալ գրական թերթ չունեցանք, առաջուան պէս օրաթերթերու սիւնակներուն յանձնեցինք, ինչ որ գրեցինք, մինչեւ պատերազմը վերջացաւ: Այս անգամ Աւետիսը յայտնուեցաւ: Ալիքսանեանը: Ան յաջորդաբար չորս անգամ թերթ հանեց, «Ամսուան Գիրք»ը, «Պատկեր»ը, «Նոր Օր»ը, «Այսօր»ը, չորս անգամ հաչիւ բացաւ մեր գրականութեան անունին: Ամիրեանը «Ովասիս»էն ետքը երկրորդ անգամ ձեռք առաւ թերթ հանելու գործը, «Ծառագայթ»ը հանեց: Ուրիշներ, պատմուածք գրող Կոպէլեանին հետ, «Լոյս»ը հանեցին: Աւելի վերջը «Դէպի Լոյս»ը ելաւ, հիմա Մաչոյեանը կը շարունակէ, Գալուստեանին հետ: Մխիթարեանցիները, Կեդրոնականցիները որ չուզեցին դէմէն դիտել այս տղոցը եռանդը, իրենց միութիւններու կողմէն իրենք ալ իրենց թերթերը, «Սան»ը, «Հանդէս Մշակոյթի»ն հիմնեցին: Այս տասը տարիին մէջ, «Անիւ»էն զատ, որ դադրեցաւ, «Շողակաթ»էն զատ, որ կ'ելլէ հիմա, ինչ գրական թերթ որ ունեցանք, նորերէն են:

Այսքան թերթ հիները չտուին, հակառակ անոր որ կայսրութիւն մը կար իրենց օրերուն, մէկ սահմանէն մինչեւ միւսը ցրուած հայաշատ գաւառներ կային, հիմակուանին քան անգամը, կարդացող կար, նախանիւթերու առատութիւն, աժանութիւն կային: Իսկ այս տղաքը, խմբագրական սենեակ մը չէ, նստելիք անկիւն մը անգամ չունեցան, ոտքի վրայ իրենց թերթերը հանեցին: Աւետիսը գրաչարութիւն ըրաւ, իր թերթերուն տառերը ինք շարեց, շարողի դրամ չտալու համար, դրաշարատուն վազեց, ձեռագիրներուն հսկելու համար: Հիմա ալ Մաչոյեանը, ամէն իրիկուն, ժամը հինգերէն յետոյ, Շիշլիէն, Գարակէօզեանէն, Ղալաթիա կ'իջնէ, խարխուլ սանդուխներէ մը ձեղուն մը կ'ելլէ, տախտակէ մերկ տանիքի մը տակ, իր «Դէպի Լոյս»ին տառերը կը շարէ:

Այս թերթերէն շատերը գոցուեցան: Որ մէկերուն հանողները դուրս գացին, միւսներունը, դրամ չունենալով, չծախուելով: Անոնցմէ «Ովասիս»ը ժողովածու մըն էր, «Աշխատանք»ը, «Ամսուան Գիրք»ը, «Պատկեր»ը կողքով էին, քանի, քանիէ աւելի էջերով, «Ծառագայթ»ը, «Լոյս»ը առանց կողքի ելան, չորսական թուղթերով, «Նոր Օր»ը, «Այսօր»ը, առաջին շրջանի «Դէպի Լոյս»ը երկուական թուղթերով ելան, իսկ Փէհլիվանեանը, Ս. Քէչեանը որ իրենց հին «Աշխատանք»ին տեղը այս անգամ «Կռունկ»ը հանեցին, ամսագիր, մէկ թուղթով մը, միայն երկու էջով տուին: Հիները պիտի պչէին, պիտի պաղէին, մնային, «այսչափիկ չաբաթաթերթ կ'ըլլա՞յ» պիտի ըսէին, տեսնելու ըլլային ասոնք, բայց ես ախորժեցայ, ինծի համար ծաւալը ամէնէն ետքը կու գայ: Թուրք նոր գրողներն ալ մինչեւ հիմա աս կ'ընեն: Անոնց «Տէրկի»ն, որ մէկ թիւ մը ելաւ, «Եափրաքը», «Եէրյիւզիւն», «Պէրապէր»ը, «Եիրմինճի Ասըր»ը երկու թուղթով են, բայց ըսելիք մը ըսելու տալու իրենց կերպ, նաթ մը, քերթուած մը արդէն կը լիացնեն քեզ, կուտան, ինչ որ կ'ուզէիր: Ինչ որ տուին մերինները իրենց թերթերուն մէջ, իրենց առաջին բերքն է, ըսել կ'ուզեմ իրենց Էօվր տը ժէօնէսը, իսկ ամէն առաջին բերքին պէս, մէջը խակ շատ կայ: Թող ըլլայ, աս պիտի ըլլայ, հարկաւ թէ բնութեան մէջ ոստում չկայ, արագօրէն աճում չկայ, ի՞նչ ալ ընենք, պիտի անցնինք յաջորդական բոլոր փուլերէն, մինչեւ եղանակները լրացնեն իրենց շրջանները, մեր լաւագոյն տալիքները տալու, եթէ ունինք, լեցուն ենք:

Մեզի համար կարեւորը այն է որ, մեր թրքահայ գրականութիւնը կը շարունակուի: «Դէպի Լոյս»ը ունինք նորէն: Ան հիմա հասակ նետեց, քանիէ աւելի էջով է, կողքով: «Սան»ը ունինք «Հանդէս Մշակոյթի»ն ունինք: Բայց միայն ասոնք ալ չեն: «Շողակաթ»ը ունինք: «Սուրբ Փրկիչ»ը: Օրաթերթերը: Ասոնք կը փոխադրեն մեր գրականութեան մէջ, ինչ որ իրենց գրողները իրենց կը յանձնեն:

(Դէպի Լոյս) ՅԱԿՈԲ ՄՆՋՈՒՐԻ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԹՈԼՍԹՈՅԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 125 ԱՄԵԱԿԸ

★

Սեպտեմբեր 9ը ռուսական գրականութեան ամէնէն յիշատակելի թուականներէն մէկն է: Ճիշդ 125 տարի առաջ էր որ ծնաւ Թոլսթօ Եասնայա Պոլիանայի մէջ, եւ տիրապետեց իր դարաշրջանին վրայ:

Թոլսթօ ծնած է 1828ին եւ մեռաւ 1910ին: Իր այս երկար կեանքի ընթացքին տեսաւ ցար Նիքոլա Ա.ի բռնապետութիւնը, կռուեցաւ Սեւաստապոլի մէջ, ականատես եղաւ ճորտերու ազատագրման, տեսաւ յեղափոխական շարժման զարթումը Ռուսիոյ մէջ, ռուսեւճափոն պատերազմը, 1905ի յեղափոխութիւնը եւն.:

Վաթսուն տարուան շրջան մը կը բոլորէ իր գործը: Թոլսթոյի առաջին պատմուածքը «Մանկութիւն» հրատարակուեցաւ Պուշկինի հիմնած Սովրեմեննիկ (Ցառաջդիմական) պարբերաթերթին մէջ:

Իր յարաճուն համբաւը կը տարածուէր ամենուրեք: Կովկասի իր պատմուածքները, իրապաշտ եւ քնարական նկարագիր մը ունին: Ան միշտ ձայն կը բարձրացնէր, բողոքելով պատերազմին դէմ:

Սեւաստապոլի պաշտպանութեան ցնցող եւ ուժգին էջեր կը ներշնչէր, խորասուզելով զինքը զգացումներու եւ վշտի յատակը:

Թոլսթոյի հանճարը ազատ ասպարէզ գտաւ «Պատերազմ եւ Խաղաղութիւն» գործին մէջ, զոր Հոմերոսի Իլիականին կը նմանցնեն: Այս գործը զոր սկսաւ եւ աւարտեց 1864 - 1869, ռուս ժողովուրդին ազգային գիւցազներգութիւնը կը կազմէ: Բանակներու եւ բազմութեանց վէպն է, աւելի քան անհատական կեանքերու, վէպը կայսրութեանց ճակատագրին, մեծ համանուագ մը ի փառս իր ժողովուրդին: Թոլսթօ նախապէս ծրագրած էր գրել երկու վէպեր այս մեծ վէպին տեղ, «Մեծն Պետրոս եւ Դեկտեմբերեանները», սակայն հրաժարեցաւ: Հոգեբանական խորութեամբ վէպ մըն է ևլ փիլիսոփայական խորհրդածութիւններով, զգացումներու բանաստեղծութեամբ, սիրոյ վերլուծումով:

«Պատերազմ եւ Խաղաղութիւն» վէպը համաշխարհային արժէք ունի: Ան ցոյց կուտայ թէ պատմութեան ընթացքը չի ձեւաւորուիր մարդկային կամքի շնորհիւ, եթէ նոյնիսկ ան Նափոլէոն մը ըլլայ, այլ կը բացատրուի ժողովրդային զանգուածներու գործունէութեամբ:

Թոլսթոյի ուրիշ մէկ կարեւոր գործն է «Աննա Քարենինա» վէպը (1873 – 1877), ուր կ'երեւան քաղքենի դասակարգին մոլութիւնները եւ կեղծիքը, իր դարուկալուածատէրերու բարքերը, ողբերգութիւնը սէրէն կուրացած կնոջ մը որ զոհն էր ընկերային պայմանադրութեանց: Խորաթափանց եւ գեղարուեստական բարձր արժանիքներով վէպ մը:

Ազնուական ծագում ունէր Թոլսթօ, սակայն պժգալով հեռացաւ եւ անցաւ ժողովուրդին կողմը եւ որոշեց աշխատիլ անոր բարիքին համար, գրել անոր համար, հարուածելով ամէն ինչ որ անոր դժբախտութեան կը նպաստէ, եկեղեցին, պետութիւնը, մենաշնորհները, շահագործումը եւայլն:

Ասոնցմէ զատ գրած է «Իվան Իլիչի մահը» (1886), «ԿրեյցերեանՍոնատ» (1889), «Յարութիւնը» (1899), «Խաղախները» եւայլն:

«Չեմ մկրնար լռել», կը գոչէր Թոլսթօ դահիճներուն դէմ, անարգանքի սիւնին գամելով հին աշխարհի վարիչները: Այս էր պատճառը որ Ռուսիոյ Սինոտը բանադրեց զինք: 1901ին իր գաղափարապաշտներէն մէկը կը գրէր, — «Երկու ցար ունինք, Նիքոլա Բ. եւ Լէոն Թոլսթօ: Ո՞րն է ամէնէն զօրաւորը: Նիքոլա Բ. ոչինչ կրնայ ընել Թոլսթոյի դէմ, չի կրնար ցնցել անոր գահը, մինչդեռ Թոլսթօ կը ցնցէ Նիքոլա Բ.ի գահը»,

Իր հիմնական վարդապետութիւնն էր, — «Մի կալ հակառակ չարին»: Կրաւորական դիմադրութեան առաքեալն էր, ինչպէս Կանտի: Արուեստի մասին ալ ունէր ինքնուրոյն ըմբռնումներ: Ողբացեալ նկարիչը, Սարգիս Երկայնեան, այս առթիւ ուսումնասիրութիւն մը հրատարակեց Պոլսոյ «Ազատամարտ» շաբաթաթերթին մէջ:

Թոլսթոյի գիրքերէն շատերը թարգմանուած են հայերէնի: Առաջին անգամ՝ «Կրեյցերեան Սոնատ»ը եւ ուրիշ գործեր՝ Կովկասի մէջ: Օսմ. Սահմանադրութեան շրջանին Եր. Օտեան յաջորդաբար թարգմանեց Աննա Քարենինան, «Յարութիւն»ը, «Խաղաղութիւն եւ պատերազմը»: Պոլսոյ թէ Կովկասի մէջ լոյս տեսած են նաեւ բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններ:

Խորհրդային իշխանութիւնը երկար ատեն բացասական դիրք բռնելէ ետք, այժմ Թոլսթօն ալ իր փարախէն կը հաշուէ, թանգարան մը հաստատելով եւ հրատարակութեան տալով անոր գործերը: Եւ Խ. Հայաստանի մէջ լոյս տեսած են նոր թարգմանութիւններ:

■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Ինքնաշարժի ցաւալի արկածի մը զոհ գացած է Պ. Ալպէր Մէյմարեան, Էրպիլի մէջ (Իրաք), Օգոստ. 18ին: Համալսարանական մասնագէտ մըն էր, 44 տարեկան: Մ. Նահանգներէն վերադարձին պետական պաշտօն ստացած էր Պաղտատի մէջ, հաստատելով գիտական աշխատանոց մը, պայքարելու համար մաքախներու եւ հողագործութեան սպառնացող ուրիշ միջատներու դէմ: Դամբանականներ խօսած են հողագործական փոխ նախարար Շէյխ Ալի Շարքի: Եւ ընդհ. տնօրէն Սէյիտ Տէրուիլ էլ Հայտարի, չեշտած են անոր արժանիքները, անփոխարինելի գտնելով անոր կորուստը:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ արտաքին գործերու նախարարութեան մամուլի դիւանին վերատեսուչ նշանակուեցաւ «Փրաւտա» թերթին նախկին խմբագրապետը, Պ. Իլիչեւ, յաջորդելով Պ. Վ. Գրիգորեանի:

ԵՐԱԽԱՅ ՄԸ ԾՆԱՒ ՕԴԻՆ ՄԷՋ, երբ Քազապլանքա – Փարիզ օդանաւը կը սուրար 12000 մ. բարձրութեան վրայ, ժամը 600 քիլոմեթր արագութեամբ: Ուղեւորներուն մէջ կար բժիշկ մը որ անմիջապէս օգնութեան հասաւ: Մայրը, Տիկին Սապաղ, աղջիկ մը ծնաւ ամենայն դիւրութեամբ, եւ օդանաւէն իջաւ պատգարակով մը, ուրախ – զուարթ: Օդաչուները բարենշան կը համարին այս դէպքը:

ՄՈՍԿՈՒԱ մեծաքանակ արծաթ կը ծախէ Լոնտոնի հրապարակին վրայ: Միեւնոյն ատեն կարգ մը նաւեր ապսպրած է Անգլիոյ, աւելի քան տասը միլիոն սթերլին արժէքով:

ԵՒՐՈՊԱՅԻ գեղուհի ընտրուեցաւ «Միս Իտալիան», Պոլսոյ մէջ, իսկ պատուակալ օրիորդներ՝ Միս Անգլիա եւ Միս Ֆրանս: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ բեմը փլաւ, առանց վնաս մը պատճառելու:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (14)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Սողոմոն հրամայեց կանչել քանի մը հարուստ վաճառականներ, որոնց նաւերը, ապրանքներով բեռնաւորուած, նոյն առտուն դէպի Փիւնիկէ պիտի երթային Սոպպէի ճամբով: Եւ երբ անոնք խռոված սիրտով դատարանին դահլիճը մտան, թագաւորը հարցուց.

— Աղօթք ըրի՞ք դուք Աստուծոյ կամ աստուածներու, որ լաւ հով մը տայ ձեր նաւերուն համար:

Եւ անոնք պատասխանեցին.

— Այո, տէր արքայ: Այդպէս է: Եւ Աստուծոյ հաճելի եղան մեր զոհերը, որովհետեւ Ան մեզի լաւ հով մը ղրկեց:

— Ես ուրախ եմ ձեզի համար, ըսաւ Սողոմոն, բայց միեւնոյն հովը ցիրուցան ըրան այս աղքատ կնոջ սիւրը, երբ անօթի մը մէջ տուն կը տանէր: Արդար չէ՞ ուրեմն որ դուք վարձատրէք այդ կինը:

Եւ անոնք, ուրախանալով որ թագաւորը այդպիսի փոքր բանի մը համար միայն կանչած էր զիրենք, անմիջապէս այդ կնոջ անօթը լեցուցին արծաթի մանր եւ խոշոր դրամներով: Եւ երբ կինը արտասուալից աչքերով շնորհակալութիւն կը յայտնէր թագաւորին, ան քրքջալիր խնդաց եւ ըսաւ.

— Համբերէ, ամէնը այդ չէ: Այս առտուան հովը ինծի ալ ուրախութիւն բերաւ, որուն ես չէի սպասեր բնաւ: Ուրեմն ահա, այս վաճառականներուն նուէրներուն վրայ ես կ'աւելցնեմ իմ արքայական նուէրս:

Եւ Սողոմոն հրամայեց Ադոնաբիմի, իր գանձապահին, վաճառականներու դրամներուն վրայ այնչափ ոսկի դրամներ շարել, որ անոնց տակ այլեւս չերեւան արծաթ դրամները:

Սողոմոն այդ օրը չէր ուզեր անբախտ տեսնել ոեւէ մէկը: Այնպէս պարգեւներ, թոշակներ եւ նուէրներ բաշխեց որ, ուրիշ ատեն մէկ տարուան մէջ ըրած չէր: Ներում շնորհեց Աքիմաասի, Նեփթաղիմի երկրին մեծաւորին, որուն դէմ նախապէս իր զայրոյթը թափած էր իր ապօրէն հարկահանութեան համար: Ներեց նաեւ շատ մը օրինազանցներու յանցանքները: Զանց չըրաւ իր հպատակներուն խնդրանքները, բացի մէկ կնոջմէ:

Երբ թագաւորը դուրս կ'ելլէր Լիբանանի Տունէն, դէպի հարաւային փոքր դուռներ, իր դէմ ելաւ անծանօթ մը, կաչեայ դեղին հագուստով, կարճահասակ եւ թիկնեղ. մութ–կարմիր ու մռայլ դէմքով, սեւ ու խիտ մօրուքով, որ իր թաւ, սեւ յօնքերուն տակէն դաժան հայեացք մը կը նետէր չուրջը: Այդ մարդը Մողոքի մեհեանին քրմապետն էր: Աղերսական ձայնով մը, միայն մէկ բառ արտասանեց.

— Արքայ...

Քրմապետին անապատխնձեայ ասածուն որովայնին մէջ եօթը բաժանումներ կային. մէկը՝ ալիւրի համար, միւսը՝ աղաւնիներու, երրորդը՝ ոչխարներու, չորրորդը՝ զառներու, հինգերորդը՝ հորթերու, վեցերորդը՝ եզներու, իսկ եօթներորդը՝ իրենց իսկ մայրերու կողմէ զոհաբերուած մանուկներու յատուկ, շատոնց պարապ կը մնար թագաւորին հրամանով:

Սողոմոն լուռ ու մունջ անցաւ քուրմին մօտէն, որ թագաւորին ետեւէն քալելով, բազկատարած բացագանչեց աղերսագին.

—Կ'երդնում քեզ քու ուրախութեամբդ, արքայ, ողորմած եղիր ինծի հանդէպ, եւ ես կը յայտնեմ քեզի թէ ինչ վտանգի ենթակայ է քու կեանքդ:

Սողոմոն պատասխան իսկ չտուաւ, եւ քուրմը, սեղմելով իր ուժեղ բռունցքները, ուղեկցեցաւ թագաւորին մինչեւ դուռը, կատաղի հայեացքով մը:

×

Իրիկունը Սուլամիթ գնաց հին քաղաքամասը, ուր շարքերով կ'երկարաձգուէին լումայափոխներու, վաչխառուներու եւ անուշահոտութեանց կրպակները: Հոն գոհարավաճառի մը երեք դահեկանի (տրախմի) եւ մէկ արծաթ դրամի ծախեց իր միակ թանկագին գոյքը — տօնական օրերու յատուկ արծաթ օղերը, — խրաքանչիւրը մէկ մէկ ոսկեայ աստղիկով:

Ցետոյ մտաւ անուշահոտ իւղերու վաճառատուն մը: Խոր եւ մթին քարաշէն որմախորշին մէջ ծալապատիկ եւ անշարժ նստած էր ծերուկ եւ գիրուկ, եգիպտացի կնճռադէմ ներքինի մը, շրջապատուած արաբական ամբրոսի անօթներով, Լիբանանի խունկերու ծրարիկներով, քաղցրաբոյր խոտերու տրցակներով, բազմազան իւղերու սրուակներով, — ինքն ալ համակ բուրումնաւէտ: Անիկա զգուշօրէն փիւնիկեան կաւէ փոքրիկ սրուակի մը մէջ կը հոսեցնէր զմուռսի ճիշդ այնքան կաթիլներ, որքան տինարներ որ ունէին Սուլամիթի բոլոր դրամները մէկտեղ: Եւ երբ աւարտեց այս գործը, սրուակի բերնին չուրջը մնացած իւղը հաւաքեց խցանով եւ ըսաւ նենգ ծիծաղով մը.

— Արեւալոյս աղջիկ, աղուոր աղջիկ, երբ այսօր քու սիրահարդ համբուրէ կուրծքերուդ մէջտեղը եւ ըսէ «ինչ լաւ կը բուրէ քու մարմինդ, ով սիրականդ իմ», այդ բոպէին յիշէ զիս ալ: Ես քու սրուակիդ մէջ երեք կաթիլ զմուռս աւելի լեցուցի:

(Շար.)

չէին ութ միլիոնի գումար մը որ գանձուած էր դրամատունէն, մարդուն մահէն առաջ: Պարզ տուրքը՝ չորս միլիոն, պատիժը (տուգանք) նոյնքան:

Փարիզեան կապելայի մը (ճապառէ) վարիչը 1·400·000 ֆրանքի բաց մը ներկայացուցած էր: Քննութեամբ հաստատուած էթէ փարթամ խնջոյքներ կը սարքէր Տովիլի մէջ, մասնակցելով մեծագումար գրաւներու: Տուրք պիտի զանձեն եօթը միլիոն ֆրանք եկամուտ հաշուելով:

Արուարձանի մը գինետան վարիչը միայն 43 միլիոն ֆրանք հասոյթ նշանակած էր վերջին երկու տարիներու ընթացքին, մինչդեռ իրական գումարը 87 միլիոն էր: Քննիչները խուզարկութիւն մը կատարելով երեւան հանած են գաղտնի տոմարները: Այժմ կը պահանջեն երեք միլիոն իբրեւ գործառնութեանց տուրք, վեց միլիոն ալ՝ ուղղակի տուրք: Դատ բացուած է արդէն եւ 18 միլիոն տուգանք կը պահանջուի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԻՒՍ. ՔՈՐԷԱՅԻ վարչապետը, Քիմ Իր Սեն Մոսկուա հասաւ բազմանդամ պատուիրակութեան մը հետ: Անմիջապէս ունկնդրութեան ընդունեցաւ Մալենկովի, Մոլոթովի, Միկոյեանի եւ մառեշալ Բուլկանինի կողմէ: Տեսակցութեան ներկայ էր նաեւ Մոսկուայի չինական դեսպանը: Իրազեկներու կարծիքով, բանակցութիւններ կը կատարուին զօրացնելու համար Խ. Միութեան դիրքը Ծայր. Արեւելքի մէջ: Մոսկուա մէկ միլիառ րուբլի (87·5 միլիառ ֆրանք) խոստացած է, Հիւս. Քորէայի վերաշինութեան համար:

ԹՐԻԷՍԹԷԻ վէճին առթիւ Պելկրատի ֆրանսական, անգլիական եւ ամերիկեան դեսպանները մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցան Եուկոսլաւիոյ արտաքին նախարարի փոխանորդին հետ: Եուկոսլաւիա կը սպառնայ «կարգ մը միջոցներ» ձեռք առնել, նկատելով որ Իտալիա ետ չէ քաշած իր զօրքը, սահմանամերձ շրջանէն: Կը կարծուի թէ Ազգաժողովին պիտի դիմէ:

ԻՐԱՆԻ նախորդ վարչապետը, Տոքթ. Մոսատեղ ծոմ պահած է 36 ժամ, սկսելով Դշ. կէս օրէն: Ցետոյ թէյ մը ուզելով, վերսկսած է ուտել:

ԱԻՍՏՐԻՈՅ դրամական բանկներուն կողմէ ութ տարիէ ի վեր հաստատուած գրաքննութիւնը ջնջուեցաւ, եւ այժմ ըղբաղած են լեռնակուտակ թուղթերու քննութեամբ: Զորս դաշնակիցները նկատելով որ բաւարար վառարաններ չկան այս դէզերը վառելու համար, որոշեցին զանոնք օգտագործել, նորէն... թուղթ շինելով: Գրաքննիչները կ'աշխատին փրկել արժէքաւոր թուղթերը, — չէք, թղթադրամ եւն.:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ վարչապետը ծրագիրներ կ'որոճայ, վստահութիւն ներշնչելու համար Խ. Միութեան: Կ'ըսուի թէ պիտի առաջարկէ չէզոք գօտի մը հաստատել արեւելեան Գերմանիոյ մէջ: Միեւնոյն ատեն կը խորհի ֆրանքեւգերման տեւական գրասենեակ մը հաստատել, խաղաղութեամբ լուծելու համար բոլոր վէճերը:

ՔԱՄՊՈՃԻ վարչապետը յայտարարեց Հնդկաչինի կարմիր հրամանատարին թէ կռիւ չունի համայնավարութեան դէմ եւ կը խնդրէ միայն ետ քաշել իր տասը հազար զինուորները: Այս յայտարարութիւնը զարմանք պատճառեց Փարիզի մէջ, իսկ Մ. Նահանգները կը սպառնան դադրեցնել ամէն օգնութիւն:

ԿԻՊՐՈՍԻ երկրաշարժի զոհերուն համար օգնութիւն կը հասնի ամէն կողմէ: Պաշտօնապէս երեք հազար կը հաշուեն անպատսպար մնացած բնակիչներուն թիւը: Եգիպտոսի անգլ. բանակը 1286 վրան ղրկած է որոնց տակ պատսպարուած են չորս հազար հոգի:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ աշխատանքի նախարարը, Տըրքին, միակ ռամկավարը (դեմոկրատ) որ պաշտօն ունէր հանրապետական կառավարութեան մէջ, հրաժարեցաւ իր պաշտօնէն:

ՍՈՒՐԻՈՅ երեսփ. ընտրութիւնները պիտի կատարուին հոկտ. 9ին: Հրամանագիր մը 114էն 82ի կ'իջեցնէ երեսփոխաններուն թիւը:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ հանրապետութեան նախագահը, զօր. Նեկիպ, Գահիրէի սինակոկը այցելեց, շնորհաւորելու համար հրէական տարեգլուխը: Այս առթիւ ճառ մը խօսելով շեշտեց Եգիպտոսի իսլամ, քրիստոնեայ եւ հրեայ հասարակութեանց սերտ միութիւնը:

ԽԱՉՎԵՐԱՑԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Փարիզի Հայ. Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, Խաչվերացի տօնին առթիւ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր Ս. Պատարագ, Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ:

Ցետ պատարագի պիտի կատարուի Խաչհանգիստի աւանդական արարողութիւնը: Սկիզբ Ժամերգութեան ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10ին, Խաչվերացի երեկոյեան թափօր ժամը 4·30ին:

14 Սեպտեմբեր երկուշաբթի օր յիշատակ մեռելոց, պատարագ ժամը 10ին:

× Պարոն Վարդավառ Գամպէրեան Սէն Ֆօն (Ռօն) կը նուիրէ 5000 ֆրանք Փարիզի եկեղեցւոյ Կրթ. Մարմնոյն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ. — Նոյեմբեր 15ին ժամը 3–6, Սոսյոնի Ռէչըլիօ սրահին մէջ տեղի պիտի ունենայ մեծանուն պրոֆ. Վահան Տոտոմեանցի յոբելեանը, հովանաւորութեամբ բարձրաստիճան ֆրանսացի անձնաւորութեանց:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ. — Մարսէյլի Հայ Ռազմիկներու Բարեկամական Միութիւնը կը տօնէ Արարայի տարեդարձը Հոկտեմբեր 4ին, Փրատոյի Մայր եկեղեցիին մէջ:

ՍՏԱՑԱՆՔ

QUELQUES CONTES POUR UN FLANEUR
par Pino Della Selva, Paris, 1953
Imprimerie Araxes.

Հեղինակը իտալացի նկարիչ մըն է որ Փարիզ կը բնակի: Տուած է շարք մը նկարահանդէսներ: Ունի նաեւ գրական գործեր, տպագիր եւ անտիպ:

ԾԱԽՈՒ Է

425 քառ. մեթր տարածութեամբ պտղատու ծառերով հող մը Սարսէլի մէջ:

Դիմել միայն շաբաթ եւ կիրակի օրերը ՏԻԿ. ՀԱԼԷՊԼԵԱՆԻ, 15 ռիւ Ժան Ժաք Ռուսօ, Սարսէլ: Հանրակառք 268 Փորթ տը լա Շափէլէն: Նախընտրելի է հայ յաճախորդ մը:

ԿԱՐԻ ՈՒ ՁԵՒԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

45 տարուան փորձառութիւն եւ լաւագոյն վկայականներով

ACADEMIE DAYDOU
12 Rue Lafayette, Paris (9e)
Métro Chaussée d'Antin

եւ թղթակցութեամբ:

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ճերքին ճերմակեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ:

Նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար:

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՏԷՍԻՆ. — Ֆ. Կ. Խաչի Ազգ. վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 15ին: Արձանագրութեանց համար, բացի կիրակիէն, կը խնդրուի դիմել ամէն օր Հ.Յ.Դ. Տունը, 11 ռիւ Պոանլի, առտուան ժամը 9 – 12:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 17ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12:

Հեռաձայն Ռէնսի 172

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Թորիկեան, իրենց աղջկան Օր. Ժօզէֆինի ընդ Պ. Անդրանիկ Խաչատուրեանի ամուսնութեան առթիւ շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ հեռագրով բերած էին իրենց շնորհաւորութիւնները: Մասնաւոր շնորհակալութիւն Համախարբերդցիական Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին որ ծաղկեփունջով մը յայտնած էր իր զգացումները եւ այս առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԴԱՍԵՐ

Ա. Աժտէրեան հայերէնի դասեր կուտայ մանուկներու եւ խումբերու, ամէն օր, ինչպէս նաեւ իրիկունները: Գրել հետեւեալ հասցէին՝ A. AJDERIAN
41, Avenue des Gobelins, Paris (13e)

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.: TRU. 72-60 (Poste 89)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեպտեմբեր 30ին կը բացուի ուսումնական նոր տարին: Փութացէք տոհմային կրթութեան եւ լուսաւորութեան այս հաստատութեան մէջ արձանագրել ձեր զաւակները:

Արձանագրութիւններու եւ որեւէ տեղեկութեան համար դիմել ամէն օր տնօրէնութեան:

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE

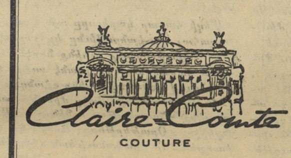
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին ձրութեամբ:

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

Pour Vos Tissus
ADRESSEZ-VOUS
A
HAMALIAN
68, Rue Nationale, MARSEILLE
(Face Rue Parmentier)
Téléphone : Colbert 33 - 22

FOURNITURES
POUR TAILLEURS
DOUBLURES, TOILES,
MERCERIES
Meilleurs Prix

17, Bld. des Capucines
(Face au Café de la Paix)
★
Tél. : OPÉra 80 - 34
— 00 - 25

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ
ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris 2e
Téléphone : CENtral 78 - 44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris 20e
Téléphone : MEN 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ.

Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ 2–28, 2–40, 3–28 և 1–40

★

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԺԷՐԶԷՅ ԵՒ ԷՆԹԵՐԼՕՔԻ ԲՈՒՐԴԷ ԿԱՄ ԲԱՄՊԱԿԷ

ԲԱՄՊԱԿ՝ ԳՕԹ 2/2 ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԾԱԽՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ
ՈՒ ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ծախու են նաեւ գործածուած մեքենաներ, լաւ վիճակի մէջ եւ պոպինուարներ: Դիմել գործատուն

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • MARDI 15 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7167 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2578

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԱԽՕՍ ՑԵՂ ՄԸ

Ընդհանրապէս փոքր ժողովուրդներու մէջ է որ դաւանափոխները եւ նորընծաները կը դառնան չափազանց մոլեռանդ: Կրօնական թէ քաղաքական գետնի վրայ:

Ժողովրդական բացատրութեամբ՝ «քացախէն դարձած գինի»:

Անգամ մը որ մուր կամ փարախ փոխեցին, բոլորովին կ՚այլափոխուին: Կը դառնան թթու: Անճանաչելի եւ անտանելի:

Դեռ երէկ միասին էիք եւ նոյն լեզուն կը խօսէիք: Հոգ չէ թէ տարբեր տեսակէտներ ունենայիք այս կամ այն հարցի մասին:

Այսօր՝ եթէ «բարե՛ւ» ըսէք, «տերեւ» կը հասկնան: Եւ եթէ մէկ մայթէն միւսը անցնիք, ծուռ ծուռ կը նային, կարծելով թէ իրենց ետեւէն կը քալէք:

Ամէն պարագայի մէջ, հայ դաւանափոխը եւ նորընծան կրնան մրցանիշ կոտրել, եթէ մոլեռանդութեան արշաւ մը սարքուի:

Առանձին համայնք մը կը կազմեն անոնք: Տեսակ մը ցեղ կամ ցեղախումբ:

Կրնայինք ըսել նաեւ աշիրէթ:

Հայախօս են այս ցեղին անդամներն ալ: Բայց կը խօսին ու կը գրեն աշխարհիբոլոր լեզուներով: Իբրեւ կամաւոր կամ վարձու յառաջապահները «ինտերնացիոնալ» գործունէութեան:

Այսպէս, որեւէ ազգանշան տրուած ատեն, անոնք չեն գոհանար միայն հայերէն թուղթիկներով, այլ եւ կը գրեն ֆրանսերէն, անգլերէն, արաբերէն, պարսկերէն, սպաներէն, յունարէն:

Կը գրեն կամ գրել կուտան նոյն լեզուներով լեզուագարութիւններ՝ «պրոգրեսիւ» թերթերու մէջ, հայկական կեանքի մասին: Դէմքերը եւ դէպքերը կը ներկայացնեն համաձայն իրենց թելադրուած բանաձեւին:

Յաճախ վարպետէն ալ յառաջ կ՚անցնին, թուղթին յանձնելով գրգռիչ եւ գարշահոտ քսութիւններ:

Բազմաթիւ պատկերազարդ փաստեր արձանագրուած են, վերջին տարիներու ընթացքին:

Դժբախտաբար չարիքը ոչ թէ մեղմացած, աւելի խորացած է, յաւելեալ եւ ճոխացեալ արմատներ արձակելով:

Դեռ անցեալ շաբթու հրատարակեցինք վերջին փաստը:

Թեհրանի մեր պաշտօնակիցը, «Ալիք», կը բողոքէր «մի հայատառ թերթուկի բացայայտ մատնութիւնների եւ գռեհիկ յարձակումների դէմ»:

Ծիշդ այդ միջոցին պատահաբար ձեռքը կ՚անցնի պարսկերէն Դամաւանդ թերթը, որ ծածկանուն քսութիւն մը հրատարակած էր «Մելքոն խան Հայի եւ Եփրեմ խան Հայի» դէմ:

Գիտէք թէ ողբացեալ Եփրեմը ինչ վճռական դեր կատարած էր պատմական Իրանի սահմանադրական պայքարին մէջ, իր կեանքի գնով: Եւ ականատեսը Պարսիկներու վկայութեամբ:

Եւ սակայն լսեցէք եւ զարդացէք.

— «Դաշնակները աւելի շատ Անգլիացիների կազմակերպութեամբ մասնակցեցան սահմանադրական շարժումներին եւ ոչ թէ ազատասիրութիւնից ելնելով: Նրանցից մէկն էր Եփրեմ խանը:

« Եփրեմը սահմանադրական շարժման ժամանակ Դաշնակցութեան եւ Անգլիայի լրտեսական սպասարկութեան պաշտօնեան եւ լրտեսն էր եւ ոչ թէ Իրանի ժողովրդին իրական սպասարկուն »:

Կրնաք երեւակայել թէ ի՛նչ հետեւանքներ կրնային ունենալ այս կարգի բանսարկութեանց իւրաքանչիւր տողն ու բառը, երկրի մը մէջ ուր Անգլիան հռչակուած էր «թիւ մէկ թշնամի»...

Միայն Իրանի մէ՞ջ է որ կարիճներ կ՚արձակէ հայախօս ցեղը:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՐԻԷՍԹԷԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

●

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐ

Հետզհետէ կը ծանրանայ մթնոլորտը, Թրիէսթէի վէճին առթիւ:

Կիրակի օր ճառ մը խօսեցաւ Իտալիոյ վարչապետը, Փելլա, Հռոմի հին քաղաքապետարանին մէջ, ուր հանդէս մը սարքուած էր ի յիշատակ այն 500 քաղաքացիներուն որոնք մեռան տասը տարի առաջ, երբ կը պաշտպանէին մայրաքաղաքը՝ նահանջող հիթլէրական զինուորներուն դէմ: Երկու հազար ունկնդիրներ խռնուած էին սրահին մէջ, հինգ հազար ալ հրապարակին վրայ, Վարչապետը առաջարկեց հանրաքուէ կատարել, լուծելու համար Թրիէսթէի ազատ շրջանին վէճը: Իբրեւ պայման պահանջեց որ մառեշալ Թիթօ իր զօրքը ետ քաշէ Բ. շրջանէն, զոր գրաւած է այժմ: Անցեալ շաբթու Թիթօ կ՚ըսէր. — «Ինչո՞ւ կցենք Բ. շրջանը: Արդէն հոն ենք»:

Իտալական զինուոր չկայ Թրիէսթէի Բ. շրջանին մէջ, ուր կը գտնուի նաւահանգիստը եւ ուր 8000 ամերիկացի եւ անգլիացի զինուորներ կը հսկեն բարեկարգութեան:

Պ. Փելլա բացատրեց թէ հանրաքուէն պիտի կատարուի առանց իտալական եւ եուկոսլաւ զինուորներու ներկայութեան: Ունկնդիրները խելայեղ ծափերով ողջունեցին իր խօսքերը. — «Եուկոսլաւիոյ կառավարութիւնը պէտք չէ սատանձնէ մեր առաջարկը մերժելու ծանր պատասխանատուութիւնը: Թող իմանան որ եթէ մերժէ կամ ձգձգէ, ամէնքն ալ պիտի կրեն հետեւանքները: Նախ՝ Մ. Նահանգները եւ Մեծն Բրիտանիա որոնք Թրիէսթէ մըտան եւ հոն մնացին ի գործադրութիւն դաշնագրի մը որուն ենթարկուեցաւ Իտալիա, բողոքելով հանդերձ անոր անարդարութեան եւ անգործնականութեան դէմ: Այդ երկու պետութիւնները այժմ իրենց դիմաց չունին — ինչպէս ունէին այն ատեն — կզզիացած եւ պարտուած Իտալիա մը: Անոնք իրենց կողքին ունին վերանորոգեալ Իտալիա մը որ իրենց հետ կապուած է Ատլանտեան զինակցութեամբ: Հետեւաբար ժամանակն է որ խոստովանին թէ տրամաբանական չէ իրենց ներկայ դիրքը: Չափազանց երկար տեւեց Թրիէսթէի ժողովուրդին գողգոթան եւ ամէնքն ալ, դաշնակից կամ ոչ, պէտք է գիտնան թէ այլեւս կարելի չէ ձգձգել: Եթէ Իտալիա դժգոհ մնայ, պիտի ստիպուի վերաքննել իր արտաքին քաղաքականութիւնը, Ատլանտեանի դաշինքին անդամակցութիւնը եւ եւրոպական միութեան ծրագիրները»:

«ԵԹԷ ԻՏԱԼԻԱ ԳՐԱՒԷ ԹՐԻԷՍԹԷՆ»

Նոյն օրը մառեշալ Թիթօ նոր ճառ մը խօսեցաւ Սփլիթի մէջ, Ադրիականի այն նաւահանգիստը որ երբեմն մայրաքաղաքը եղած է հռոմէական կայսրութեան, Դիոկղետիանոսի օրով: Պաշտօնական աղբիւրներ 150.000 կը հաշուեն ունկնդիրներուն թիւը:

Մառեշալը նորէն կրկնեց անցեալ կիրակի օրուան առաջարկը, — միջազգայնացնել Թրիէսթէի նաւահանգիստը, Եուկոսլաւիոյ կցելով մնացեալ հողերը: Այս առթիւ ցաւ յայտնեց որ կարգ մը արեւմտեան պետութիւններ կը քաջալերեն Իտալիան ի վնաս Եուկոսլաւիոյ: Եւ աւելցուց. — «Թող գիտնան թէ որքան վնասակար է կորսնցնել մեր ժողովուրդին համակրանքը: Կը յուսամ թէ այն տաքգլուխները որ իրենց զէնքերը կը շողշողեցնեն յիմարութիւններ պիտի չփորձեն եւ պիտի հանդարտին: Բայց եթէ թոյլ տան որ ֆաշականները եւ ամէն տեսակ յետադիմականներ հաչեն իրենց պատմական իրաւունքներու մասին, խաղաղութիւնը պիտի չհաստատուի երկար ատենի համար: Տէր Աստուած, ինչ որ կը խնդրեմ արեւմտեան աշխարհէն կրակին վրայ իւղ լեցնել է: Մենք ոչ ոքի կը սպառնանք: Բայց այդ չի նշանակեր թէ արթուն եւ պատրաստ չենք: Մենք կ՚ըսենք Իտալացիներուն որ իրենց գլուխը պատին չզարնեն: Այստեղ շատ կարծր է պատը եւ կրնայ ջախջախել իրենց գլուխները: Լաւ է որ առաջուընէ գիտնան այս բանը»:

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

●

ՀՈՂԱՅԻՆ ՕՐԷՆՔԸ ՊԻՏԻ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒԻ՞

Մոսկուայի անթէլը եւ հեռագրական գործակալութիւնը պաշտօնապէս հաղորդեցին թէ Կեդր. Կոմիտէի Ա. ընդհ. քարտուղար նշանակուած է Նիքիտա Խրուշչեւ, որ Մալենկովի յաջորդած էր երբ վերջինը վարչապետ եղաւ:

Խրուշչեւ Սթալինի վաղեմի գործակիցներէն մէկն է եւ Կեդր. Կոմիտէի քարտուղարն էր մինչեւ 1950, Ուկրայնայի մէջ, երբ Մոսկուա փոխադրուեցաւ եւ նշանակուեցաւ քարտուղար Մոսկուայի Կոմիտէին եւ անդամ Կեդր. Կոմիտէի քարտուղարութեան: Այժմ վերջնապէս կը հաստատուի նոր պաշտօնին մէջ, իբրեւ Ա. քարտուղար: Այս որոշումը տրուած է Սեպտեմբեր 7ին:

Նոր քարտուղարը կուսակցութեան անդամ է 1918էն, իսկ Կեդր. Կոմիտէի անդամ՝ 1934էն ի վեր: Ճանչցուած է իբրեւ թունդ բոլշեւիկ, միշտ հաւատարիմ՝ կուսակցական գծին, առանց անձնական համոզումներու: Լաւ կազմակերպիչ մըն է եւ տանտիրուհիներու համակրանքը շահած է, զանազան դիւրութիւններ տալով շուկայի, խանութներու եւն. գործառնութեանց համար:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, իր առաջին գործը պիտի ըլլայ զարկ տալ հողագործութեան, յառաջիկայ երկու երեք տարիներու ընթացքին: Այս առթիւ ծրագիր մը մշակած է որ արմատական փոփոխութիւն մը կը նախատեսէ: Իր տեղեկագիրը կը թելադրէ յարգել անհատական հողագործութիւնը: Տեղեկագիրը դիտել կուտայ թէ ահագին ճիգ տրամադրած է ճարտարարուեստին, ի վնաս հողագործութեան: Անկարելի է միեւնոյն ատեն զարգացնել հողագործութիւնը եւ ճարտարարուեստը: Կեդր. Կոմիտէն մանրամասնօրէն քննելով այս տեղեկագիրը, որոշած է հարիւր հազար հողագործական մասնագէտներ, 500.000 մեքենաշարժ արօրներ եւն. տրամադրել կոլխոզներուն, եւ արգելք չյարուցանել անոնց որ կ՚ուզեն անձնապէս մշակել իրենց հողերը, պակսեցնել պետութեան ստանալիք բաժինը եւ աւելցնել անոր գինը եւն.: Կարճ խօսքով, աւելի լայնամիտ քաղաքականութեան մը պիտի հետեւին հողագործութեան մէջ, պիտի ջանան բարելաւել գիւղացիներուն վիճակը եւ ամբողջ ժողովուրդին կենցաղը:

ՏՈՔԹ. ՄՈՍԱՏԵՂԻ ԴԱՏԸ

Թեհրանէն կը հեռագրեն թէ Սեպտ. 13-ին Շահը պաշտօնապէս հրամայեց դատել նախորդ վարչապետը, Տոքթ. Մոսատեղ: Ամբաստանեալը, որ գաղտնօրէն կը հարցաքննուէր Թեհրանի զինուորական կառավարչութեան միջոցաւ, այժմ կը յանձնուի բուն զինուորական ատեանին:

Նախորդ վարչապետը բանտարկուած է Սուլթանապատի զօրանոցին մէջ: Գաղտնի հարցաքննութիւնները կը շարունակուին: Արգիլուած է այցելուներ ընդունիլ: Լաւատեղեակ աղբիւրներու համաձայն, Տոքթ. Մոսատեղ պիտի դատուի այն արարքներուն վրայ զորս գործեց Օգոստ. 16էն մինչեւ 19, երբ Շահը գահընկէց ըրաւ եւ յետոյ ժողովրդային ապստամբութիւն մը տապալեց իր դահլիճը:

Ամբաստանագիրը կ՚ըսէ. — 1. Տոքթ. Մոսատեղ Օգոստ. 17ին լուծեց խորհրդարանը, կեղծ հանրաքուէ մը սարքելով, մինչդեռ միայն Շահը իրաւունք ունի լուծելու. — 2. Զինաթափ ըրաւ Շահին անձնապահ գունդը եւ ձերբակալեց շատ մը բարձրաստիճան սպաներ. — 3. Հրամայեց իր անձնապահ զինուորներուն կրակ բանալ ժողովուրդին վրայ, Օգոստոսի ըմբոստութեան ատեն եւ երեք հարիւր հոգի մեռան: Եւն.:

Տակաւին որոշուած չէ թէ դատավարութիւնը գաղտնի պիտի ըլլայ թէ հրապարակաւ: Մեծ մասը կը նախընտրէ գաղտնի դատել, նկատելով որ Տոքթ. Մոսատեղի լացը, նուաղումները եւ ուրիշ տեսարաններ կրնան ազդելամբոխինվրայ: Իրազեկ աղբիւրէ մը կը հաղորդեն թէ ամբաստանեալը խոստովաներ է կարգ մը յանցանքներ, եւ կ՚ուզէ որ ողջ մնայ, որպէսզի իր գործակիցները կեղծ թուղթեր չշինեն, ամէն մեղք իր վրայ ձգելով:

× Նոր ձերբակալութիւններ կատարուած են Թեհրանի մէջ: Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն, երեք իրանեան կուսակցութիւններ յայտարարութիւն մը հրատարակած են նոր կառավարութեան դէմ:

(Լուրերու շար.ը կարդա՛լ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Դպրոցները բացուեցան երէկ, 14 Սեպտեմբեր:

Այս առթիւ տեղական թերթ մը տարրական դասարանի աշակերտներու պատկերը հրատարակած էր, տարիքի կարգով: Իւրաքանչիւրին վերամուտի ծախքն ալ հաշուելով:

Այսպէս, 11րդ դասարանի աշակերտ մը, վեց տարեկան, պէտք է գնէ երկու գիրք եւ 16 տետրակ: Արժէքը՝ 885 ֆրանք:

Տասներորդի աշակերտ մը՝ 7 գիրք, 26 տետրակ: Գինը՝ 2400 ֆրանք:

Եւ կարգով գումարը կը բարձրանայ 3680 ֆրանքի (վեցերորդ, 7 գիրք եւ 32 տետրակ):

Անշուշտ հայ տղաքն ու աղջիկներն ալ ենթակայ են նոյն ծախքերուն:

Գտնողներ կան որ աւելին կը ստանձնեն, առանց շատ բարակը նայելու:

Արդ, քանի՞ հայրիկներ եւ մայրիկներ մտքէ կ՚անցընեն պզտիկ նեղութիւն մը կրել եւ ծախք մըն ալ ստանձնել՝ մայրենի լեզուն սորվեցնելու համար:

Թող չըսեն թէ միջոցներ կը պակսին:

Դասընթացքներ կան: Ճեմարաններ կան: Ինչպէս եւ բազմաթիւ հրատարակութիւններ — մանկական, պատանեկան թերթեր եւ գիրքեր:

Փարիզէն մինչեւ Պոլիս, Պէյրութ, Հալէպ, Թեհրան եւն. կը հրատարակուին մանկական թերթեր արդիական նորութիւններով:

Տեսա՞ր էք Արաքսը, Պարտէզը, Լուսաբերը, Արփին, Բուրաստանը, Արմենուհին, Նաւասարդը եւ ուրիշներ:

Բաղդատե՞ր էք անոնց բովանդակութիւնը, նոյնիսկ պատկերները՝ շատ մը օտարալեզու պարբերականներու հետ որոնք պարզապէս կը գրգռեն մանուկներու եւ պատանիներու երեւակայութիւնը, այստաւոր հետքեր ձգելով:

Թող մեր վերամուտն ալ տուներէն սկըսի, եւ լրանայ դասընթացքներով: Ի հարկին մասնաւոր դասերով:

Հայրեր կան որոնք ջուր խմելու պէս կը ցնծան օտար կրթարանի մը ամսական քսաներկու հազար ֆր.ը, բայց կը խեղճանան, եթէ հարկ ըլլայ 2500 ֆրանք ծախսել, իրենց զաւակներուն հայերէն սորվեցնելու համար...

Անշուշտ օր մը չարաչար պիտի տուժեն: Ինչպէս կը տեսնենք ամէն օր:

ՎԱՀԷ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

●

ԽՄԲ. — Պայքարը վերսկսած է թերթերու մէջ, կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ, որուն համար նախապատրաստական աշխատանքներ կը կատարուին: Հետեւեալ բացատրութիւնները կը լուսաբանեն կարգ մը թիւրիմացութիւններ՝ երկու կաթող. աթոռներու յարաբերութեանց մասին.—

Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան հարցը կրքոտ փուլի մը մէջ մտաւ: Մարդիկ ոչ պատմութեան կը հետեւին եւ ոչ ալ՝ տրամաբանութեան, այլ, կ'ուզեն խեղաթիւրել ամէն ինչ, հասնելու համար իրենց նպատակին:

Պատմութիւնը մեզի կը պարտադրէ՝ որ ընդունինք Մուսապէկեանի՝ ընդհանուր Հայոց կաթողիկոս ըլլալը, եւ, Կիրակոս Վիրապեցիին Մուսապէկեանի թոյլատուութեամբ միայն կաթողիկոս օծուիլը, Էջմիածնի Աթոռին համար:

Այս պատմական ճշմարտութիւնը՝ այս անգամ ալ կ'անտեսուի, բանասէր — պատմագէտ Արշակ Ալպօյաճեանի կողմէ, «Արաքս» շաբաթաթերթին, մէջ, «Պարագային համեմատ կարծիք» խորագրով յօդուածով մը:

Մենք, երբեւիցէ «Էջմիածինը «ստորադաս Սիսի» ըսած չենք, ընդհակառակն, Ամենայն Հայոց Աթոռ, նախամեծար աթոռ, յորջորջած ենք զայն, միանգամ ընդմիշտ տալով այդ աթոռին՝ յարգանքի բարձրագոյն չափանիշը: Բայց, չեշտած ենք եւ կրկին կը շեշտենք՝ թէ Սսոյ աթոռը վանահայրութեան աթոռ մը չէ. այդ աթոռն ալ կաթողիկոսական աթոռ է, եւ Լուսաւորչի յաջորդականութիւնը պահուած է Սսոյ աթոռին վրայ, քանի որ Գետադարձէն եւ Վկայասէրէն վերջ մանաւանդ՝ Կիլիկեան դարձած էր կաթողիկոսանիստ, բովանդակ հայութեան համար:

« Հինգ ամ խափանեալ մնաց» ըսելով՝ Աթոռ մը իր արժէքը չի կորսնցներ: Եթէ այդպէս ըլլար, Էջմիածինը բոլորովին կը տուժէր նման պարագային, քանի որ Էջմիածինը մօտաւորապէս երեք հարիւր յիսուն տարիներ խափանեալ մնաց: Բայց մենք՝ այդպիսի բան մը չենք ըսած, եւ մեր մաքէն իսկ չենք անցըներ: Էջմիածինը վերանորոգուեցաւ Մուսապէկեան կաթողիկոսի օրով եւ անոր թոյլատուութեամբը, որուն Աթոռը հաստատուած էր Սսոյ մէջ, երեք հարիւրէ աւելի տարիներով:

Պատմական ոչ մէկ փաստով կրնայ հաստատուիլ, թէ Մուսապէկեանի յաջորդող Կարապետ Եւդոկիացի կաթողիկոսը՝ Էջմիածնի Կիրակոս Վիրապեցի կաթողիկոսէն եպիսկոպոս ձեռնադրուած էր: Արեւմտեան բովանդակ Անատոլուն, Միջագետքի հիւսիսը՝ Տիգրանակերտ, Սըղերդ, Ուրֆա, Մալաթիա, Երուսաղէմ, Սսոյ թեմին կը պատկանին այդ թուականներուն. իսկ Վասպուրականը ու Տարօնը՝ Աղթամարի կաթողիկոսութեան. ուրեմն, Եւդոկիացի կաթողիկոսը տարիներ առաջ եպիսկոպոս ձեռնադրուած է Սսոյ կաթողիկոսներէն:

Իսկ Սսոյ աթոռին հինգ տարի «խափանեալ» մնալուն, Աջին անհետացումը պատճառ եղած էր եւ ուրիշ ոչինչ: Երբ աջը գտնուեցաւ, Եւդոկիացին օծուեցաւ կաթողիկոս:

Եւդոկիացի կաթողիկոսի մասին՝ գովասանական տողեր կը գտնուին յիշատակարաններու մէջ. ան՝ ուսեալ, զարգացեալ մէկն էր, եւ իր ընտրութիւնը, արդէն, ցոյց կուտայ կատարեալ օրինաւորութեան սահմաններուն մէջ ըլլալը:

Ուրիշ պարագայ մը՝ զոր մենք քանիցս չեշտած ենք, այն է՝ թէ Էջմիածնի կաթողիկոսին տալով «ընդհանուր Հայոց հայրապետութեան » տիտղոսը, «գերադահ աթոռի հայրապետի» անուանակոչումը, արդէն իսկ ընդունած կ'ըլլանք Էջմիածնի գերադասութիւնը՝ ըլլայ իր թեմերու ընդարձակութեան պատճառաւ, ըլլայ իրական ու իսկական Աթոռի հանգամանքովը որով, բնաւ երբեք զայն ստորադաս նկատած չենք, ինչ որ Արշակ Ալպօյաճեան իր գրութեամբը կը վերագրէ մեզի, ճշմարտութեան հիմնովին չարափոխութեամբը:

Թէ « Սահակ Խապայեան, Բաբգէն Կիւլէսէրեան, Պետրոս Սարաճեան եւ Գարեգին Յովսէփեանց՝ առանց առարկութեան ընդունած են Էջմիածնի կաթողիկոսական աթոռին գերադահութիւնը», ատիկա ակնյայտ ճշմարտութիւն մըն է, ինչ որ մենք ալ քանիցս կրկնած ենք:

Բայց, յիշեալ կաթողիկոսները չեն ենթարկուած Էջմիածնի հրամաններուն: Այս մասին պէտք է կարդալ Օրմանեանի «Ազգապատում»ը, ուր մանրամասնօրէն յիշուած են, առարկելի շատ մը կէտեր, Կիլիկիոյ կաթողիկոսներու կողմէ, ըսուած ու գրուած Էջմիածնի մասին:

Այդ առարկութեանց արտադրումը շատ երկար ճամբայ կը բանայ մեզի, որով զանց կ'առնենք:

Այսքանը պէտք է յիշենք դէթ — Սահակ կաթողիկոս չընդունեցաւ քահանաներու կրկնաձեռնութիւնը: Սահակ կաթողիկոս, ինչպէս Քէյֆսիզեան, չենթարկուեցան լրիւ՝ ոչ Էջմիածնի եւ ոչ ալ Պոլսոյ կեդրոնական վարչութեան:

Գէորգ Երէցեան, ընտրեալ կաթողիկոս Տանն Կիլիկիոյ, նոյնպէս, պատճառաբանեալ գրութեամբ մը, մերժեց իր ընտրութիւնը, չենթարկուելու համար ոչ Էջմիածնի եւ ոչ ալ Պոլսոյ Կեդր. վարչութեան:

Բաբգէն Աթոռակիցը զարմանք յայտնեց եւ շատ զգացուած արտայայտուեցաւ Յովսէփեանց Արքեպիսկոպոսի այն աքթին դէմ, որով չէր ուզեր մասնակցիլ սրբալոյս միւռոնի օրհնութեան, որ տեղի պիտի ունենար իր Անթիլիաս գտնուած պահուն, այն միակ առարկութեամբ՝ թէ Էջմիածինը՝ Կիլիկեան Աթոռը օրինաւոր կաթողիկոսութիւն չէր ճանչնար:

Պետրոս Սարաճեան, իր օծումի օրն իսկ, վեղարին ճակատը փակցուց կաթողիկոսական խաչը, մինչ Գարեգին Յովսէփեանց սպասեց՝ որ Էջմիածինէն գար արտօնութիւնը, զայն գործածելու:

Մենք դեռ կրնանք շարել նման ձեւի ոչ-ենթարկեալի քայլեր. բայց, կը բաւականանանք այսքանով:

Արշակ Ալպօյաճեանի բուռն յարձակման թիրախ դարձող կուսակցութիւնն էր, որ 1941ին, ընդհ. ժողովի մէջ ունեցած իր ջախջախիչ մեծամասնութեան ձայնով մըշակեց Կիլիկեան կաթողիկոսութեան կանոնադիրը, եւ որուն մէջ պատմական զարտուղութիւն մը մտցուց, յօդուածով մը, թէ «Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան կը մասնակցին Էջմիածնի կողմէ ղրկուած երկու պատգամաւորներ ,քուէի իրաւունքով »:

Ասկէ աւելի միասնականութիւնը ապահովելու միջոց, կարծեմ թէ չէր կրնար ըլլալ: Միասնականութեան քայլ, զոր այդ կուսակցութիւնը գրչի մէկ հարուածով առաւ:

Մինչեւ հիմա՝ մեր գրութիւններուն մէջ ոչ մէկ թեթեւ վերաբերում ցոյց տըւած ենք Էջմիածնի աթոռին հանդէպ, բայց, չեշտած ենք եւ կրկին նոյն գաղափարը ունինք՝ թէ երկու աթոռները անջատ ու անկախ են:

Այս երկու բառերը՝ մեր ըմբռնումով, անմեղ բառեր են. խրտչեցուցիչ ոչ մէկ կէտ այս հաստատումին մէջ: Անջատ են, որովհետեւ մին Էջմիածին կը գտնուի, միւսը՝ Սիս: Անկախ են, քանզի երկու աթոռներուն գահակալները նոյն աստիճանի տէր անձեր են. նոյն իրաւասութիւններով օժտուած .— Եպիսկոպոս ձեռնադրելու եւ Միւռոն օրհնելու: Միասնականութիւնը հոն կը կայանայ, երբ անոնք համերաշխաբար կուտան որոշումներ ի կրօնականս եւ ի հոգեւորականս. բայց, մին՝ միւսին վարչական խնդիրներուն չի խառնուիր:

Արդեօք Արշակ Ալպօյաճեան կրնա՞յ մեզի ըսել, թէ Երան. Գարեգին կաթողիկոս ի վարչականս ենթարկուած էր Էջմիածնի: Մենք բոլորովին կ'անգիտանանք նման խնդիրի մը գոյութիւնը:

Գարեգին կաթողիկոս Յովսէփեանց, խաղաղութեան ժողովի մասնակցելու հըրաւէր ընդունեցաւ Էջմիածնէն, բայց՝ ծալեց ու մէկ կողմ դրաւ:

Կիլիկեան Աթոռը օժտեց հինգ եպիսկոպոսներով, առանց արտօնութիւն առնելու Էջմիածնէն: Նոյնիսկ, ներգաղթի օրերուն, կրնամ ըսել՝ բուռն արտայայտութիւններ ունեցաւ «բռնատիրական վարչութեանց »հանդէպ, եւ այլ խնդիրներ..:

Երկու շատ թեթեւ խնդիրներու մէջ միայն՝ Գարեգին կաթողիկոս ենթարկուեցաւ Էջմիածնի: Անոնցմէ առաջինն էր Վարդանանց հազարհինգհարիւրամեակի տօնակատարութիւնը՝ որ զուտ ազգային խնդիր մըն էր, իսկ երկրորդը՝ Վեհարին ճակտին վրայ խաչ կրելու արտօնութիւն ստանալը:

Արդ, ո՞ւր մնաց Սսոյ աթոռին ենթակայութիւնը՝ Էջմիածնի:

Ինչպէս դարերու ընթացքին՝ շատ քիչ բացառութեամբ, անհասկացողութիւններ եղած են երկու աթոռներու միջեւ. բայց, միասնականութիւնը պահուած է եւ ամրապէս ալ պիտի պահուի ներկայիս:

ՏՈՔԹ. Յ. ՏԷՐ ՂԱԶԱՐԵԱՆ

Հալէպ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԱՆՁԱՒԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ

●

Անցեալ շաբթու Փարիզի մէջ բացուեցաւ Անձաւագէտներու (սփէօլօլոկ) միջազգային համագումարը: Այս առթիւ Լոյս Քաղաքը հաւաքուած են երկու հարիւր համալսարանի դասախօսներ, մասնագէտներ, այլ եւ կին մարդիկներ եւն., որոնք կը ներկայացնեն 22 զանազան ազգութիւններ: Ներկայացուցիչներ կան արեւելեան Գերմանիայէն, Հունգարիայէն, Չեխոսլովաքիայէն, Եուկոսլաւիայէն, մինչեւ իսկ Հոլանտայէն եւ Տանըմարքայէն որոնք անձաւներ կամ քարայրներ չունին, Ռուսեր ալ կը սպասէին:

Մինչեւ Սեպտ. 12 տեղի ունեցան աւելի քան հարիւր գիտական զեկուցումներ: Շարժանկարի ժապաւէններ ներկայացուեցան Փիէռ Սէն Մառթէնի ինչպէս եւ Փակիս Պելլայի անդունդներու մասին:

Փիէռ Փէոօ տակաւին 1672ին կը խօսէր Առսի – սիւռ Քիւռի քարայրի մասին, իսկ 1740ին Պիւֆոն կը ներկայացնէր քարայրաբանութիւնը իբրեւ վաղեմի ասպարէզ մը: Ան կը կոտրտէր չթաքարը ուսումնասիրելու համար:

Սակայն մեծ խրաւարան Ալֆրէտ Մարթէլն է որ կը նկատուի հայրը անձաւագէտներու: Ան 578 էջնոց գիրք մը գրեց «Վիհերը» եւ յիսուն տարուան ընթացքին, քննեց աւելի քան հազար անդունդներ, քարայրներ եւ ստորերկրեայ գետեր:

Ան յանդգնօրէն մեկնեցաւ Պօնէի, Կապրիէլ Կոփիյէի, որ նկարներ կը հանէր եւ գծագրիչի մը հետ Ռիւտօ տեղւոյն վըրայ նկարներ առնելու համար: «Անձաւախոյզները» կը մեկնէին հանրակառքով մը որուն կը հետեւէր սայլակ մը փոխադրելու համար ապրանքները:

Մարթէլ կը գրէր թէ այն որ պիտի փորձէ արկածախնդրութիւնը պէտք է համապատասխան հագուստ հագնի, կաշիէ ռուսական կօշիկներ, բուրդէ հագուստներ բազմաթիւ գրպաններով, լայն տափատեւայլն, կաշիէ կակուղ գլխարկ, հաստ ձեռնոցներ: Պէտք է զինուիլ հեռաձայնով որ ունենայ երկու հարիւր մեթր չուան: Տոպրակ մը, փոխնորդ, հեռաձայն մը, հեռաձայնողին թմբուկով, սուլիչ: Վեցեակ մը հաստ մոմ «Հայկական Թուղթ» (փափիէ տ'Արմէնի) մեռած կենդանիներու դէշ հոտին դէմ եւն.:

Հետախոյզներու պետը իր հետ պէտք է տանի վեցեակ մը վարժ եւ տոկուն երիտասարդներ որոնք չուանը կարենան քաշել կամ ձգել:

Մարթէլի, այս արտակարգ նախակարապետին թելադրութիւնները, այսօր ալ կը պահեն իրենց արժէքը: Անշուշտ բարելաւում կայ նիւթերու թեթեւութեան, տոկունութեան ապահովութեան մէջ:

Ան կը յանձնարարէր հըշէջի գօտի գործածել, մարզանքի չուան, երկաթէ սանդուխ եւն.: Պարանին ծայրը չտատանելու համար, երկու ձեւ կը յանձնարարէր, կամ տախտակի մը վրայ կենալ, մէկ սրունքը իբրեւ ղեկ գործածելով եւ կամ ձող մը միասին առնելով մօտիկները նեցուկ գտնելու, որպէսզի չտատանի: Երեք չորս սանթիմեթր տրամագծով ճօպի կտորներ եւ մակնեզիումի ժապաւէններ վառելու փոքրիկ լամբարի մը մէջ կամ մատներով բռնելու, լոյս ունենալու համար:

Հետեւելու համար գետերու ընթացքին, Մարթէլ կ'օգտագործէր կտաւէ նաւակներ: Չորս հոգիի համար նաւարկութիւնը կ'արժէր 200 – 300 ֆրանք եւ 20էն 40 քիլօ կը կշռէր: «Միակ պակասութիւնը անոր թեթեւութիւնն է որ դիւրաբեկ կը դարձնէ » կ'ըսէ Մարթէլ (վերջին արշաւանքները փետիրաճով կ'ըլլան, չորս քիլոնոց նաւակներ): Յանդուգն արշաւախոյզը կողմնացոյց մը ունէր եւ կ'ըսէր թէ եթէ թրջի պէտք է լզել, 1953ին ալ այս ձեւը չէ փոխուած:

Անձաւախոյզներու հայրը երեք մեծ ըսկզբունք ունէր — երբեք չքնանալ անձաւի մը մէջ, երբեք անթափանց հագուստ չհագնիլ լաւ չորցնելու համար եւ դուրս ելած ատեն չպաղելու համար, լաւ մը քալել «օդին» մէջ, երբեք քառորդէն մէկ ժամ: Հեռաձայնը անհրաժեշտ է:

Օր մը Մարթէլ անդունդը իջած ատեն քարեր թափեցան գլխուն.

— Ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ վերը:

— Շունն է: Մեռոր հոս եկուր: Քեզի հեռագիր մը բերած է:

— Բացէք եւ ըսէք թէ ինչ է:

— Ձեր ընտանիքէն է, ամէն մարդ լաւ է: Քարերը եւ հեռագիրները միակ բաներն էին որ կը ստանար անդունդին մէջ: Ան անդունդին մէջ կը գտնէր կօշիկներ, գանկեր, եւայլն, որոնք նետուած էին գիւղացիներու կողմէ:

Բազմաթիւ արկածախնդրութեանց կը հանդիպէր Էռոյի նահանգին Կանժի մէջ: Երբ օր մը բեռնաւորուած 1300 քիլօ ապրանքով գիւղ կը մտնէր, գիւղացիները հակառակեցան թէ կրկէս մըն էր եւ պէտք էր քաղաքապետին արտօնութիւնը առնել:

Մինչեւ 1927, Իտալացիները կը կոտրէին մինչեւ 637 մեթր անդունդը իջնելու մրցանիշը: Այսօր Ֆրանսան առաջնակարգ տեղ կը գրաւէ, կոտրելով համաշխարհային մրցանիշը, 658 մեթրով Կլայի փոսին մէջ զոր Փիէռ Շըվալիէն տասներկու տարի խուզարկած է: Այս տարի այս մրցանիշն ալ կոտրեցին 720 մեթրով Փիէռ Սէն Մառթէնի խմբակով:

Հինգ հազար անձաւագէտներ անդամ 200 ակումբներու, կ'անցնին Ֆրանսայէն, որ աշխարհի ամէնէն գեղեցիկ անձաւները ունի:

Ի հարկէ Մարթէլի կակուղ գլխարկը եւ երկաթեայ սանդուխը լքեցին: Նոր սարքաւորումներ մէջտեղ ելան, ելեկտրականութիւն, ելեկտրոն սանդուխներ: Ժան Տէօտան եւ Պէռնար Փիէռ յաջողեցան 1951ին Փատիրաք իջնել, եւ վերէն հարիւր մեթր վար գտան առկախ հսկայ ժայռ մը: Օր մը թերեւս կարելի ըլլայ որ շրջիկը տեսնէ այս ժայռը:

Մարթէլի երազը իրականացաւ: Անձաւագէտները թոյլ տուին որ ստորերկրեայ գործարաններ հաստատուին, ամբարտակներ շինուին, եւ ուսումնասիրուին ջուրերը:

Մամութի քարայրը որ աշխարհի ամէնէն ընդարձակն է Քէնթըքիի մէջ — հարիւր քիլոմեթրէ աւելի — կ'այցելեն կառքերով, դարձեալ Մ. Նահանգներու մէջ Քարլսպատ քարայրը ունի կառատուն մը ստորերկրեայ պանդոկ մը ուր կարելի երթալ ցամաքի ճամբէն:

Թ. Ա. Թ.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

★

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ֆութպոլի եղանակը բացուած է արդէն: Բարեկամական մրցումներով: Ամաթէօր խումբերը իրենց ուժն ու կարողութիւնը կը փորձեն: Ալֆորվիլի Հայ Մարզականը, Սեպտեմբեր հինգին, ժամը 9ին առաջին «նոքթիւռն»ը կատարեց Շարանթոնի դէմ, իրենց դաշտին վըրայ, շողարձակ լոյսերու տակ: Պարտուեցանք 2–1ով:

Արդիւնքը կարեւորութիւն չունէր մեզի համար, վասնզի, յաջորդ օրը կիրակի Փաթրոնաժ Լայիք 5րդին դէմ, Ֆրանսայի բաժակի, առաջին շարքին առիթով յաղթական ելանք 3–1:

Այս տարի, մեր առաջին խումբէն ունեցանք երկու հրաժարեալներ: Կը ցաւինք անոր համար որ կը լքեն հայկական հօտը օտարին փարախը մտնելու համար: Այսպէս ուծացումի ճամբան ցոյց կուտան մեր փոքրերուն: Ազգապահպանման ողբերգութեան մէկ էջն ալ թող այս համարուի: Վասնզի դպրոցական շրջանէն վերջ, մարզական միջավայրը իր դերը ունի նոր սերունդին հոգեկան ապրումներուն մէջ:

Ո՞վ է յանցաւորը:

Պատասխանը թող «Հայրենիք»ի խմբագրականը տայ: Ծնողները որոնք արցունք կը թափեն, «ախ ու վախ» կ'ընեն այսօր, նախ թող մոխիր ցանեն իրենց գլխուն եւ յետոյ խօսին:

Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՏՈՄՍԵՐ

ԵՐԿՐԱՉԱՓԱԿԱՆ...

★

Կարծեմ առաջին անգամն է որ դիւանագիտական պատերազմի մը կը մասնակցի նաեւ... երկրաչափութիւնը :

Ուշի ուշով հետեւեցէք Միացեալ Ազգերու Համաժողովին այս շաբթուան վիճաբանութեանց, որոնց առիթ տուած է Քորէայի հաշտութեան խորհրդաժողովին կազմը նշանակելու խնդիրը :

Օրակարգի վրայ են երկու շատ կարեւոր խնդիրներ : Առաջին — ո՞ր պետութիւնները իրաւունք պիտի ունենան խորհրդաժողովին մասնակցելու : Երկրորդ — Կանանչ Սեղանը, որուն բոլորտիքը պիտի նստին ու վճռեն դժբախտ Քորէայի ճակատագիրը, «կլո՞ր» պիտի ըլլայ թէ «քառանկիւն»...

Հասարակ մահկանացուներուն համար, բնականաբար, ոչ մէկ տարբերութիւն կ'ընէ թէ սեղանը «կլո՞ր» է թէ «քառանկիւն», կամ նոյնիսկ եռանկիւն : Կ'ուզէ « կլոր » ըլլայ, կ'ուզէ « քառանկիւն ». որո՞ւն հոգը : Կը բաւէ որ օրուան մեծերը իմաստութիւնը ունենան անյապաղ կարգադրելու Քորէայի խնդիրը, որ հարիւր հազարաւորներու կեանքը խլեց, վերջին երեք տարին :

Եւ սակայն, կը թուի թէ, սեղանին երկրաչափական ձեւը շատ լուրջ խնդիր մըն է չահագրգռուողներուն համար ...

Եթէ սեղանը «քառանկիւն» ըլլայ, կը նշանակէ թէ խորհրդաժողովը պիտի ունենայ «կողմեր», այսինքն Կարմիրներն ու ոչ կարմիրները դէմ դիմաց պիտի նստին եւ արտաքին աշխարհը պիտի կրէ այն տպաւորութիւնը թէ պատերազմը ռազմադաշտէն լուսացնցուղ դահլիճէ մը ներս փոխադրուած է :

Բայց, եթէ սեղանը բոլորակաձեւ ըլլայ, ալ «կողմ» չի մնար եւ վիճաբանութիւնները տեղի կ'ունենան խաղաղ ու համերաշխ մթնոլորտի մը մէջ :

Բրիտանական ազգերը կ'ուզեն որ սեղանը ըլլայ «կլոր» : Ամերիկա կը պահանջէ որ սեղանը ըլլայ «քառանկիւն», որպէսզի մարդկութիւնը աչօք բացօք տեսնէ որ ազգերը երկու ճակատներու բաժնուած են — ազատութիւն եւ խաղաղութիւն ուզողներ եւ ազատութիւն ու խաղաղութիւն չուզողներ :

Բայց կատակը մէկդի : Բառացի մեկնութիւն պէտք չէ տալ այս «կլոր»ին եւ «քառանկիւն»ին : Վէճը, իրականին մէջ, խնդրոյ առարկայ սեղանին ձեւին շուրջ չէ որ կը դառնայ : Մանկապարտէզը չենք :

Անգլիա, շատ մը ազգերէ աւելի փորձառու, իրատես ու հեռատես, կ'ուզէ անուշի կապել եւ հասկցնել Կրեմլինի վաբիչներուն եւ անոնց դարչապարը համբուրողներուն թէ «եղբայր եմք ի Քրիստոս » ...

— Եկէք, եղբայրաբար լուծենք այս թնճուկը եւ իրարու հետ քէն չընենք ...

Ամերիկա բնաւ կ'ուզէ թէ «նիզակը պարկին մէջ չես կրնար դնել » ... — Իրարու հետ քէն ըրած ենք արդէն, կեղծաւորութեան պէտք չկայ ...

Կը գնահատենք մէկուն իրատեսութիւնը, միւսին անկեղծութիւնը : Բայց, եթէ վէճը լուծելու համար մեր կարծիքը հարցնէին, վստահ եմ որ մեր ժողովուրդը պիտի պատասխանէր ·

— Կ'ուզէք դէմ դիմաց նստէք, կ'ուզէք կուշտ կուշտի նստէք, բայց ի սէր Աստուծոյ չհաւատաք Կարմիր Մոսկուայի երդումին : ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՀԱՅԵՐԸ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

★

Ռումանիոյ Հայոց առաջնորդը, Վազգէն եպիսկ· որ վերջերս Հայաստան գացած էր, կարգ մը տեղեկութիւններ հրատարակած է «Էջմիածին» ամսագրին մէջ, իր գաղութի մասին : Ահաւասիկ քաղուածք մը · —

Հին է ռումանահայ գաղութը : Անոր պատմութիւնը կը սկսի Բագրատունեաց հարստութեան անկման օրերէն : Պատմութեան մէջ «Անիի գաղթականութիւն » անունով ծանօթ հոսանքն է որ ռումէն հողին վրայ ալ բերաւ հայութեան մեծ թիւ մը : Լեհաստանէն կամ ուղղակի Խրիմէն իջնելով հաստատուեցան Բուկովինայի, Մոլդավիոյ եւ Թրանսիլվանիոյ ռումանական երկրամասերուն վրայ, ուր հիմնեցին զօրաւոր եւ բարգաւաճ գաղութներ, շինեցին եկեղեցիներ եւ ապրեցան ազգայնօրէն կազմակերպուած կեանք մը, որոշ շրջաններու մէջ վայելեցին նոյնիսկ քաղաքական – վարչական ինքնավարութեան առանձնաշնորհներ : Սիրուեցան եւ գնահատուեցան տեղացի ժողովուրդին եւ պետական իշխանութեանց կողմէ իբրեւ շինարար եւ օգտակար ժողովուրդ իրենց նոր հայրենիքին համար : Եւ իրապէս մեր ժողովուրդը իր կարեւոր նպաստը բերաւ Ռումանիոյ տնտեսական, մշակութային եւ քաղաքական յառաջդիմութեան : Ցարդ գրի առնուած չէ լրիւ եւ ճշգրիտ պատմութիւնը Ռումանահայ գաղութին· բայց կան ստոյգ ապացոյցներ հայկական այդ հին գաղութի գոյութեան եւ ազգային – եկեղեցական բարգաւաճ կեանքի մասին : Ապացոյց՝ առաջնորդարանիստ վանքեր, եկեղեցիներ, յուշարձաններ, գերեզմանաքարեր, պատմական վաւերագրեր, օտար ժամանակակից պատմագիրներու վկայութիւնները, սկսելով ԺԳ· դարէն :

Դարեր եկան ու անցան, հետզհետէ հողմացրիւ ընելով օտար երկնքի տակ ապրող այդ հայութիւնն ալ : Ռումանահայութիւնը երբեք չխզեց իր կապը Ս· Էջմիածնի եւ մայր հայրենիքին հետ, եւ սակայն դարերը աւելի զօրաւոր եղան.... Քսաներորդ դարու սեմին, ռումանահայ երբեմնի հայաշատ քաղաքներուն մէջ, մնացորդները միայն կային այդ հին գաղթականութեան, բոլորն ալ ռումանախօս, որոնց եկեղեցւոյ միջոցաւ հազիւ իրենց դիմագիծը կը պահէին, իբրեւ « Լուսաւորչական Ռումէններ» :

Իննսունական թուականներուն դէպի Ռումանիա գալ սկսաւ հայ գաղթականութեան նոր հոսանք մը, այս անգամ արեւմտեան Հայաստանէն, իբրեւ հետեւանք ծրքական հալածանքներուն, ջարդերուն : Իսկ առաջին աշխարհամարտին Մեծ Եղեռնէն վերապրող բազմահազար Հայեր եւս ապաստան գտան Դանուբի խաղաղ ափերուն վրայ :

... Դեմոկրատական Ռումանիոյ իշխանութեան տակ նոր կեանք մը կ'ապրի ռումանահայութիւնը, վայելելով հոգածութիւնը եւ պետական օժանդակութիւնը ռումէն ժողովուրդին եւ կառավարութեան :

Ռումանիոյ Հայոց թիւը 25·000էն աւելի չէ, առանց հաշուելու Թրանսիլվանիոյ հումէացուած Հունգարահայերը, որոնք մօտ երեք դար առաջ հեռացած ըլլալով Մայր եկեղեցւոյ հօտէն, տխրահռչակ Նիկոլ Թորոսովիչի շրջանին, այժմ կորսնցուցած են մայրենի լեզուն եւ մշակոյթը :

Իբրեւ հայկական հին գաղութ մեր թեմը հարուստ է եկեղեցական շէնքերով, վանքերով, պատմական յուշարձաններով եւ շատ մը յիշատակներով : Առաջնորդանիստ կեդրոնն է Պուքրէշ : Ունինք 17 եկեղեցի եւ երկու վանք, բաժնուած 14 քաղաքներու վրայ, — Պուքրէշ, Քոնսթանցա, Կալաց, Պրայլա, Թուլչա, Պասպտաղ, Փլօէշտ, Ֆոքշան, Թրկու – Օգնա, Ռոման, Պաքըու, Եաշ, Սուչովա եւ Պոթուշան : Երկու վանքերը կը գտնուին Սուչովա քաղաքին մօտ, մէկը Զամքան է (Ս· Օգսենդիոս), շինուած՝ բլուրի մը վրայ, ԺԶ· դարուն, միւսը՝ Ս· Հաճկատար (Ս· Աստուածածին), քաղաքէն չորս քիլոմեթր հեռու, կառուցուած 1512ին : Երկուքն ալ վանական կազմակերպութիւն ունեցած են մինչեւ ԺԷ·–ԺԸ· դար, յետոյ դարձած են եկեղեցի եւ ուխտատեղի :

Ռումանիոյ մէջ այժմ կը պաշտօնավարեն մէկ եպիսկոպոս (առաջնորդը) եւ ինը քահանաներ : Այցելու հովիւներ կ'երթան այն քաղաքները ուր քահանաներ չկան : Հայութիւնը համախմբուած է Պուքրէշի Քոնսթանցայի եւ Կալացի մէջ : Մնացեալ քաղաքներուն մէջ կ'ապրին հինգէն մինչեւ 10 –20 ընտանիքներ :

Ռումանիոյ թեմը կազմակերպուած է եւ կը գործէ համաձայն 1949ին վաւերացուած կանոնադրութեան, իբրեւ հոգեւոր իշխանութիւն ունենալով Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութիւնը : Ինչպէս բոլոր կրօնական դաւանութիւնները, մեր Եկեղեցին եւս կը վայելէ պետութեան նիւթական օժանդակութիւնը : Հայ· Եկեղեցին կ'օգտուի նիւթական միջոցներէն. — Պետութեան ելեւմուտքէն ամսական ռոճիկ կը ստանան թեմին բոլոր հոգեւոր պաշտօնեաները եւ Թեմ. Խորհուրդի չորս վարչական պաշտօնեաները .— Թեմական Խորհուրդը որոշ նպաստ մը կը ստանայ. — Շինանիւթեր կը տրամադրուին աժան գնով : Պուքրէշի եւ Քոնսթանցայի դպրոցները կը մատակարարուին պետութեան կողմէ եւն .:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԴԵՐԱՍԱՆ ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

★

ԽՄԲ.— Ցաւով կ'իմանանք թէ վաստակաւոր դերասանը անել կացութեան մը մատնուած է, փիզիքապէս թէ տնտեսապէս : Այս առթիւ իր ընկերները հետեւեալ կոչը կ'ուղղեն Յառաջի միջոցաւ · —

Հայ թատրոնի վաղեմի դերասան, մշակութային եւ ժողովրդական հանդիսութիւններու գնահատուած արտասանող Ա· Գմբէթեան, իր կեանքին մասնաւորաբար վերջին երեսուն տարիները բոլորանուէր տրամադրած է հայ արուեստին, առանց հաստատուն նեցուկ մը ունենալու :

Ան հակառակ տաժանելի դժուարութեանց, միշտ ընթացք տուած է իր բնածին հուրին, անջնջելի յիշատակներ ձգելով Փարիզահայ բեմի տարեգրութեանց մէջ :

Այսօր, ինչպէս ճակատագիրն է գրեթէ բոլոր հայ մտաւորական եւ գեղարուեստական աշխատաւորութեան, Գմբէթեան եւս նիւթական կեանքի չար խաղերուն՝ կը սպասէ յոյսի եւ լոյսի նշոյլ մը իւրաքանչիւր բացուող արշալոյսէն :

Իր տեսողութիւնը ծանրապէս վտանգուած՝ ստիպողաբար կը կարօտի վիրաբուժական լուրջ գործողութեան մը :

Իր կինը, նմանապէս ծանրօրէն հիւանդ՝ կը գտնուի այժմ Փարիզի Սէն Ժօզէֆ հիւանդանոցը :

Իր տասնամեայ միակ աղջիկը, փխրուն առողջութեան մը տէր, կը կարօտի լաւագոյն խնամքներու, իր աճումի այս շրջանին :

Եւ Գմբէթեանի արուեստը ոչ մէկ նիւթական վաստակ կը բերէ իրեն, մինչ իր առողջական վիճակը մատնած է զինք բացարձակ անգործութեան :

Արդ, բեմական իր վաղեմի ընկերներուն նախաձեռնութեամբ՝ այս համառօտ տողերը կը յանձնուին ուշադրութեանը մտաւորական, գեղարուեստական եւ ազգային շրջանակներու, որպէսզի միասնաբար հաճին բերել քիչ մը բարուքում՝ հայ թատրոնի եւ հայ արուեստի վաստակաւոր մէկ զինուորին՝ դերասան Ա· Գմբէթեանի կեանքին մէջ :

Կանխաւ շնորհակալութիւն բոլոր արուեստասէրներուն, որ սրտագին վերաբերումներով ցոյց պիտի տան իրենց բարեկամական զգացումները :

Ա· Գմբէթեանի թատերական կեանքի ընկերներուն կողմէ՝

Գ· ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ Գ· ՎԱՀԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (15)

Ա· ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Եւ ահա երբ գիշեր եղաւ ու լուսինը Սիղովամէն վեր բարձրացաւ՝ անոր տունեբուն ճերմակութիւնը լուծելով ծառերու սեւ – կապտորակ ստուերներու եւ կաթնաբոյր կանանչին հետ, Սուլամիթ ելաւ այծի բուրդէ պատրաստուած իր աղքատիկ անկողինէն եւ սկսաւ ականջ դնել : Խաղաղութիւն կը տիրէր տունին մէջ :

Իր քոյրը համաչափօրէն կը շնչէր, պառկած գետնին վրայ : Միայն դուրսը, ճամբուն մօտի թուփերուն մէջ, զիլ եւ ուժգին կը ճռուողէին թռչունները, իսկ աղջկան ականջներուն մէջ կը պճլտար արիւնը : Պատուհանին վանդակը, գծուորուած լուսնի լոյսով, որոշապէս եւ շեղակի կ'անդրադառնար յատակին վրայ :

Սարսուռէն, սպասումէն եւ երջանկութենէն դողահար՝ Սուլամիթ քակեց իր հագուստին կոճակները, զգեստը իջեցուց իր ոտքերուն տակ եւ ոստում մը ընելով անոր վրայէն՝ սենեակին մէջտեղը կանգնեցաւ մերկ մարմնով : Պատուհանին կողմը դարձուցած էր երեսը, որ կը ճառագայթէր վանդակապատէն ներս նայող լուսնին ցոլքով : Աղջնակը անուշաբոյր թանձր զմուռսով օծեցիր ուսերը, կուրծքին ու որովայնը եւ վախնալով թէ մի գուցէ կորսուի թանկագին կաթիլներէն մէկն իսկ, արագօրէն սկսաւ անուշահոտ իւղը շփել իր ոտքերուն, անութներուն եւ վզին : Ու երբ քնքուշ ու փափկօրէն՝ իր ափերով ու արմունկներով կը շոյէր մարմինը, կը սարսռար քաղցր նախազգացումէն : Եւ անուշ անուշ խնդալով ու դողդողալով՝ պատուհանէն դուրս կը նայէր, ուր՝ վանդակապատէն անդին՝ կ'երեւային երկու բարտիներ, մէկ կողմէ մթին եւ միւս կողմէ արծաթափայլ գոյնով : Ու աղջնակը կը շշնջէր ինքնիրեն ·

— Այս ամէնը քեզի համար են, սիրականս, քեզի համար, սիրեցեալդ իմ : Իմ սիրականս աւելի աղուոր է քան տասը հազար ուրիշներ · անոր գլուխը զուտ ոսկի է, մազերը ալեծածան՝ սեւ սաթի նման : Անոր բերանը ինքնին անուշութիւնն է, իր ամբողջ էութիւնն ալ՝ հեշտանք : Ահա թէ ով է իմ սիրականս, ահա թէ ով է իմ եղբայրս, Երուսաղէմի աղջիկներ...

Ու այսպէս, զմուռսի քաղցր բուրմունքի մէջ, Սուլամիթ պառկեցաւ իր անկողինի վրայ : Իր դէմքը դարձուցած էր դէպի պատուհանը, մանուկի մը նման՝ իր ձեռքերը սեղմած էր ծունկերուն մէջտեղը · սիրտը ուժգնօրէն կը տրոփէր սենեակին մէջ : Այսպէս անցաւ երկար ժամանակ : Աչքերը կիսախուփ, սուզուեցաւ թմրութեան մէջ, բայց սիրտը արթուն էր : Կ'երազէր թէ՝ սիրականը պառկած էր իր քովը : Իր աջ ձեռքը գլխուն տակն է, իսկ ձախով՝ գրկած է զինքը : Հեշտագին երկիւղով մը՝ աղջնակը թօթուեց թմրութիւնը, իր քովը՝ անկողինին մէջ փնտռեց սիրականը, բայց ոչ մէկը գտաւ : Լուսնի շողերը յատակէն տակաւ կը սահէին դէպի պատը, կ'ամփոփուէին ու շեղ ձեւ կ'առնէին : Կը ճռուողէին թռչունները, միալար կը կարկաչէր Կեդրոնի հեղեղատը եւ կը լսուէր թէ ինչպէս քաղաքին մէջ անտարբեր կ'երգէ գիշերապահը :

« Հապա եթէ յանկարծ ան չգայ այսօր, — կը մտածէ Սուլամիթ. ես խնդրեցի որ չգայ · Հապա եթէ յանկարծ մտի՞կ ընէ ինծի... Կ'երդուընցնեմ ձեզ, Երուսաղէմի աղջիկներ, կ'երդուընցնեմ ձեզ լեռներու եղնիկներով եւ դաշտերու շուշաններով — մի արթնցնէք սէրս, որչափ ատեն որ ան չէ, եկած մօտս ... Բայց... Ահա այցի եկաւ ինծի սէրը : Շուտ եկուր, սիրականդ իմ · հարսդ քեզի կը սպասէ : Եղիր սրընթաց ինչպէս մատղաշ եղնիկը՝ բալասանաշատ լեռներու վրայ » :

Բակին մէջ աւազը կը շխշխայ թեթեւաքայլ ոտքերուն տակ : Զգոյշ ձեռք մը կը զարնէ լուսամուտը : Մթին դէմք մը կ'երեւայ վանդակապատին միւս կողմը : Կը լսուի սիրականին սիրամրմունջ ձայնը ·

— Բաց դուռը, քոյր իմ, սիրականդ իմ, իմ անբիծ աղաւնեակս : Իմ գլուխս ցօղով է ծածկուած :

Եւ յանկարծ, Սուլամիթի ամբողջ մարմինը կարծես կախարդական օղակի մը մէջ կ'առնուի : Կ'ուզէ վեր ելլել, բայց չի կրնար, կ'ուզէ ձեռքերը թօթուել, եւ չի կրնար : Առանց հասկնալու թէ ինչ կ'ըլլայ ինքն իրեն կը շշնջէ պատուհանին նայելով ·

— Ահ, անոր գանգուրները թաթխուած են գիշերային ցօղիկներով : Բայց ես հաներ եմ շապիկս : Հիմա ի՞նչպէս հագնիմ նորէն :

— Ելիր, սիրականս, աղուորս : Դուրս եկուր : Արշալոյսը կը մօտենայ, ծաղիկները կը բացուին, խաղողը կը ծորէ իր անուշիկ բուրմունքը, երգելու ժամը հասաւ, տատրակին ձայնը արդէն կը լսուի լեռներէն :

— Ես իմ ոտքերս լուացի, — կը շշնջէ Սուլամիթ, — ի՞նչպէս քայլերս դնեմ յատակին վրայ :

Մթին գլուխը կ'անհետանայ պատուհանին վանդակապատէն, քայլերու ձայներ կը լսուին տունին բոլորտիքը եւ յետոյ կը դադրին սենեակի դուռին մօտ : Սիրականը զգուշօրէն ձեռքը ներս կը սահէ դուռին փականքէն :

(Շար·)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈՐԷԱՅԻ հաշտութեան խորհրդաժողովին առթիւ Զինադադար կարգ մը պայմաններ դրած է, — Մասնակցութիւն Հնդկաստանի, Փաքիստանի, Պիրմանիոյ, — Վեթնոյի երաւունք, — Զինադադարի անմասնակցութիւնը Ազգաժողովին եւն.: Մ. Նահանգները մերժեցին այս առաջարկները:

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ այսօր, երեքշաբթի, պիտի քննէ պետական պաշտօնեաներու թոշակներուն եւ ընդհ. աշխատավարձքի խնդիրները: Առաջարկներ կան 23.000 ֆրանքի բարձրացնելու նուազագոյն օրապահիկը: Կարգ մը սենտիքաներ կը պահանջեն 27.000 ֆրանք:

ՍՊԱՆՆՈՒԹԵԱՆ Թունուզի Նոր Տեսթուր կուսակցութեան գործօն անդամներէն Հետի Զաքքը, իր աքսորավայրին մէջ: Սպանեալը ձերբակալուած էր անցեալ տարի եւ հարաւ. Թունուզ փոխադրուած: Նախապէս լուր տուած էր թէ անծանօթ մը կը փորձէ խորտակել իր տան դուռը: Ոստիկանները անմիջապէս ճամբայ ելան, բայց յանկարծ պայթիւն մը լսուեցաւ եւ երբ հասան, տեսան որ դուռը խորտակուած է ռումբով մը: Զաքքը անհետացած էր: Դրացիները ըսին թէ անծանօթներ ինքնաշարժի մը մը մէջ դրած տարած են: Հաստատուեցաւ որ ճամբան սպանած են:

ԵԳԻՊՏՈՍ ԴԱՏ ԲԱՑԱՒ Աղա խանի դէմ, 500.000 սթերլին հատուցում պահանջելով, այն ամբաստանութեամբ թէ բնակարաններ չէ շինած 1946ին գնած հողերուն վրայ:

ԻՐԱՆԻ կառավարութիւնը ծանուցագիր մը ուղղեց Խ. Միութեան, բողոքելով խորհրդային թերթերու հրատարակութեանց դէմ:

ՀԱՆԱՄԵՐԻԿԵԱՆ գործերու յանձնաժողովը կը ծանուցանէ թէ առ նուազն 600 ամերիկացի կղերականներ գաղտնապէս անդամ են համայնավար կուսակցութեան, իսկ 3600 հոգի ալ՝ համակիր կամ ուղեկից:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ «Գերման միութեան» նախարարը, Եակոբ Քայզէր, ճառ մը խօսելով յայտարարեց թէ իրենց կառավարութիւնը պէտք է մասնակցի Չորս Մեծերու բոլոր խորհրդակցութեանց, երբ հարցը Գերմանիոյ հետ կապ ունի:

ՍՊԱՆԻԱ օդանաւային եւ ծովային կամաւոր խարիսխներ տրամադրած է Մ. Նահանգներուն: Պայմանագիրը ստորագրուեցաւ երէկ:

ԷՐԶՐՈՒՄԻ մէջ չարք մը հրդեհներ ծագած են, ահագին աւերներ գործելով: Քառասուն — յիսուն զինուորներ վիրաւորուած են, չորս բանուորներ ձերբակալուած: Միւս մթերանոցը հսկողութեան տակ առնուած է: Ոչնչացած են մեծ քանակութեամբ մեքենաներ, մազութ, ծծումբ, ձգախէժ եւն.:

ԱՆԳԼԻՈՅ Արհեստակցական Միութեանց համագումարը վերջացաւ չափաւոր հոսանքին յաղթանակով: Մասնաւորապէս մերժուեցան ձախերու կարգ մը բանաձեւերը՝ արտաքին քաղաքականութեան մասին:

ԳՆԵԼ ԵՒ ԿԱՐԴԱԼ
ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ
(Դիմելով հայ գրավաճառներուն)

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ, Հրատ. Կեդր. Կոմիտէի, Փարիզ:

Հ. Յ. Դ. ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿ (1890 – 1950), կազմեց՝ Ս. Վրացեան: 265 էջ: Տպ. «Հայրենիք»: Պատկերազարդ:

ԻՄ ՅՈՒՇԵՐԸ, Վահան Փափազեան: Ա. եւ Բ. հատոր: Երկու ստուար հատորներ, պատկերազարդ:

ՅՈՒՇԱՊԱՏՈՒՄ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ (1890 – 1950) Հրատ. Հ. Յ. Դ. Բիւրոյի: 636 էջ: Ընտիր տպագրութեամբ եւ պատկերազարդ: Տպ. «Հայրենիք»:

ԴԷՊՔԵՐ ՀԱՅ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԷՆ. Գ. Լազեան: 400 մեծադիր էջ: Պատկերազարդ: Տպ. «Յուսաբեր»:

ԳՐԱԿԱՆ ԳՈՀԱՐՆԵՐ միջնադարեան աշխարհաբար գրականութեան եւ ժողովրդական բանահիւսութեան: Կազմեց՝ Կ. Սասունի: 524 մեծադիր էջ: Հրատ. Համազգային ընկերութեան: Տպ. Պէյրութ:

ԲՈԼՇԵՒԻԶՄԸ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ, կուռ ուսումնասիրութիւն մը՝ վաւերական փաստերով եւ վկայութիւններով: 675 էջ: Գրեց՝ Վ. Նաւասարդեան: Տպ. «Յուսաբեր»:

ՊԱՏԱՐԱԳ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

Մոնմորանսիի Հանգստեան ՏանՏեսչութիւնը կը ծանուցանէ հասարակութեան, թէ այս կիրակի, պատարագ պիտի մատուցուի հաստատութեան մէջ:

Տեսչութիւնը կը խնդրէ Անկէնի եւ շրջանի հայրենակիցներէն ներկայ ըլլալ սոյն արարողութեան:

Պատարագի երգեցողութիւնները պիտի կատարուին Արնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյն դպրաց դասու կողմէ:

Սկիզբն ժամերգութեան ժամը 9, պատարագ 10.30:

ՀՐԱՒԷՐ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻՆԵՐՈՒ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացը ուրախութեամբ կը ծանուցանէ թէ իր անդրանիկ սանը՝ պատանի Կարապետ Զափուճեան, հոկտեմբեր մէկէն սկսեալ իբրեւ գիշերօթիկ պիտի ուսանի Սեւրի Մուրատեան վարժարանը:

Այս առթիւ, Ուսումնասիրացս սարքած է թէյասեղան մը, այս կիրակի, ժամը 16–ին, եւ, կը հրաւիրէ Սեբաստիոյ նահանգին պատկանող մեր բոլոր հայրենակիցները բոլորուիլ սոյն սեղանին շուրջ, բաժնելու մեր ուրախութիւնը, ծանօթանալու մեր սանին եւ մեր բոլորիս ջերմ գուրգուրանքովը քաջալերելու զինքը:

(ԿՆԻՔ)

Տէր եւ Տիկին Վարդան Ծնտոյեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Մանուկեան, ինչպէս նաեւ Ալեքսանեան, Կիրակոսեան եւ Կուլիկեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՌՈԶԱ ԾՆՏՈՅԵԱՆԻ
(Մուշի Նորշէն գիւղացի)

մահը: Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի վաղը, չորեքշաբթի առտու ժամը 10.30ին, Իսի լէ Մուլինոյի Շափել Ս. Պրենոյի մէջ: Հաւաքուիլ իր բնակարանը, 3 ռիւ Սէրժան, Իսի լէ Մուլինօ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ հետեւեալ անձերը. — Սերոբ Գույումճեան, Պետրոս Գույումճեան: (Բնիկ Կէրմիրցի), Վարդանոյշ Տէմիրճեան, գաղթած Սըվազի Հաֆիք գաւառէն, Խորէն, բնիկ Ուրֆացի, արհեստով կօշկակար որ ունի չորս զաւակներ: Նամակ ունի Զարեհ Կոստանեան: Կը խնդրուի այս անձերուն հասցէները գիտցողներէն տեղեկացնել Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ դիւանատունը:

ՏԻՐՈՒՀԻ ԶԱՌԱՓԵԱՆ եւ ԻՎ ԹԷՍԻԷ

Կը կազմակերպեն երաժշտական հանդէս մը, նուիրուած արդի երաժշտութեան, Նոյեմբերի 5ին, 1953, Էֆօլ Նոռմալ տը Միւզիքի սրահին մէջ:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՄՈՎՍԷՍ ԽՈՐԵՆԱՑԻ.

Թարգմանութիւն, ներածութիւն եւ ծանօթութիւններ դոկտոր Ստ. Մալխասեանի: Ընտիր թուղթի վրայ եւ գեղեցիկ տպագրութեամբ, լաթակազմ. 600 էջ: Տպ. «Յուսաբեր», Գահիրէ. 1953: Գին 3 տոլար:

Փնտռել հայ գրավաճառներու մօտ:

PREUVES
REVUE MENSUELLE
(Liberté de la Culture)

Լոյս տեսաւ 30–31 միացեալ թիւը, 1953 Օգոստոս – Սեպտեմբեր, ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ (176 մեծադիր էջ):

Կը պարունակէ գրական, քաղաքական եւ ընկերային տեսութիւններ, քննական ուսումնասիրութիւններ եւ քրոնիկներ՝ օրուան հարցերու մասին:

Կ'աշխատակցին միջազգային ականաւոր դէմքեր, մտաւորական, արուեստագէտ եւ գիտուն:

Տարեկան բաժնեգին 1200 ֆրանք, վեցամսեայ 650: Արտասահման 1500 եւ 800:
Adresse.— 104, Bd. Haussmann, Paris

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՏԷՍԻՆ. — Ց. Կ. Խաչի Ազգ. վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 15ին: Արձանագրութեանց համար, բացի կիրակիէն, կը խնդրուի դիմել ամէն օր Հ.Յ.Դ. Տունը, 11 ռիւ Պռանլի, առտուան ժամը 9 – 12:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 17ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12:
Հնռաձայն Ռէնսի 172

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՏԱՆՈՒՑՈՒՄ ՏԱԼՈՎ ՈՒՇ – ԿԱՆՈՒԽ ԿԸ ՇԱՀԻՔ

«Յառաջ» բազմաթիւ բաժանորդներ ունի ոչ միայն Ֆրանսայի եւ հարեւան երկիրներու, այլ եւ Միջին Արեւելքի, Ալժերիոյ, Մարոքի, Թունուզի մէջ եւ Ափրիկէի խորերը, (Քամերուն, Քոնկօ, Եթովպիա եւն.):

ՀԱՅԵՐԷՆ ԴԱՍԵՐ

Ա. Աժտէրեան հայերէնի դասեր կուտայ մանուկներու եւ խումբերու, ամէն օր, ինչպէս նաեւ իրիկունները: Գրել հետեւեալ հասցէին՝ A. AJDERIAN
41, Avenue des Gobelins, Paris (13e)

INDUSTRIELS, COMMERÇANTS, PARTICULIERS
Pour toutes vos assurances
Consultez un professionnel
A. AGLAGHANIAN
49, Rue Rivay
Levallois-Perret. — Tél. : PER. 53-97
Ecrire ou téléphoner pour rendez-vous

TAPISSERIE — LITERIE
TRANSFORMATION
Ամէն տեսակ թիկնաթոռ, աթոռ, հինի եւ նորի մասնագիտութիւն, միշտ լաւագոյնը լաւագոյն գինով՝
MAISON ALEXANIAN
283, Fg. St. Antoine, Paris 11e
Աշխատանոց՝
29, *Rue Claude Tiller, Paris* 12e
Tél. : DIDerot 62 — 58

ԼԻԼԱՅԻՆ
Միշտ լաւագոյն ճաշը կրնաք ընել հոն, իսկ շաբաթ եւ կիրակի օրերը ունկնդրել նաեւ արեւելեան նուագ:
Ձեր ճամբուն վրայ է
ԼԻԼԱՆ
24, Rue Saint Lazare, Paris 9e
Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ. — Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները՝ այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Յոյներու սրահը, 5 ռիւ Պօնըֆուա: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԻԷՆ. — Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Օհանջանեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ. — Նոյեմբեր 15ին ժամը 3–6, Սոռպոնի Ռիշըլիօ սրահին մէջ տեղի պիտի ունենայ մեծանուն պրոֆ. Վահան Տոտոմեանցի յոբելեանը, հովանաւորութեամբ բարձրաստիճան ֆրանսացի անձնաւորութեանց:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ. — Մարսէյլի Հայ Ռազմիկներու Բարեկամական Միութիւնը կը տօնէ Արարայի տարեդարձը Հոկտեմբեր 4ին, Փրատոյի Մայր եկեղեցիին մէջ:

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեպտեմբեր 30ին կը բացուի ուսումնական նոր տարին: Փութացէք տոհմային կրթութեան եւ լուսաւորութեան այս հաստատութեան մէջ արձանագրել ձեր զաւակները:

Արձանագրութիւններու եւ որեւէ տեղեկութեան համար դիմել ամէն օր տեսչութեան:

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS
SOCIÉTÉ ARMIN
PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:

Մեր մատչելի գինները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

ՁԵՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ
ԴԻՄԵՑԷՔ՝
Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ
68, Rue Nationale, MARSEILLE
(Face Rue Parmentier)
Téléphone : Colbert 33 - 22
ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՑԱՏՈՒԿ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ
(Ֆուռնիթիւռ), ԱՍՏԱՌ, ԹԵԼԱ,
ԴԵՐՁԱՆ, ԿՈՃԱԿ, ԵՒ ԱՅԼՆ:
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱ
ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ
ՍՆԱՐՀ ՆՈՒՏԱՐԳ ԼԷՒՈՄԱՍ ՍՆԱՐՀ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ
Ճոխ մթերք հայերէն հին եւ նոր հրատարակութեանց
Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր՝ ամէն լեզուով
ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
Ֆրանսայէն եւ արտասահմանէն ստացուած ապսպրանքները
կը գործադրուին օրը օրին
ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՒՄՈՎ ԿԸ ԳՆԵՆՔ՝
Հայերէն եւ օտար լեզուներով արեւելագիտական ամէն կարգի գրքեր
եւ մատենադարաններ
LIBRAIRIE ORIENTALE H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur le Prince, Paris (6e)
Tél. DAN. 88-65, Chèque Postal, Paris 1278-35

ՆՈՒՏԱՐԳ ԼԷՒՈՄԱՍ ՏՆԱՐՀ ՆՈՒՏԱՐԳ ԼԷՒՈՄԱՍ ՏՆԱՐՀ ՆՈՒՏԱՐԳ ԼԷՒՈՄԱՍ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 16 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • MERCREDI 16 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7168 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2579

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Խ. Միութեան վարիչները նոր փորձ մը կը կատարեն, գիւղացին սիրաշահելու եւ հողագործութեան զարկ տալու համար :

Կեդր. Կոմիտէն Սեպտ. 7ին առաջին քարտուղար նշանակելով Նիկիտա Խրուշչեւը, միեւնոյն ատեն կը վաւերացնէր անոր տեղեկագիրը՝ հողագործութեան եւ անասնաբուծութեան զարգացման մասին:

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ խորհրդային թերթերուն մէջ երեք էջ բռնած է տեղեկագիրը, որ կը պարզէ գիւղատնտեսութեան յառաջդիմութիւնները եւ թերութիւնները, եւ միջոցներ կ'առաջարկէ, բարեկարգելու, զարկ տալու համար :

Կեդր. Կոմիտէն փաստաբանելով հանդերձ խորհրդային գիւղատնտեսութեան գերազանցութիւնը, կը խոստովանի թէ «հողագործական արտադրութեան ներկայ մակարդակը լիովին չի գոհացներ ժողովուրդին յարաճուն պէտքերը եւ վար կը մնայ հաւաքական տնտեսութեան (կոլխոզ) իրական հնարաւորութիւններէն» :

Քիչ անդին պիտի կարդաք մատնանշուած թերութիւնները եւ առաջարկուած դարմանները:

Ինչպէս կ'երեւայ, շատ մը պակասներ հետեւանք են ոչ միայն անհոգութեան կամ «թերակատարութեան», այլ բուն իսկ հաստատուած կարգուսարքին :

Երբ «կոլխոզ»ը կը հաստատուէր 1929ին, այնպիսի բռնութիւններ կատարուեցան որ Ստալին անգամ ստիպուեցաւ սաստ մը ուղղել :

Իրենց բառով, «քեալլազէօզութիւններ» երեւան հանուեցան այն ատեն, Խ. Միութեան բոլոր մասերուն մէջ: Եւ հարիւր հազարաւորներ աքսորուեցան, իբրեւ ըմբոստ կամ «կուլակ» (ունեւոր գիւղացի) :

Մեր մինուճար հայրենիքին գիւղացիներն ալ արիւն-արցունք թափեցին, ենթարկուելով թրքավա[illegible]ութեանց եւ զանգուածային աքսորի :

Եղան դէպքեր ուր քանի մը այծ, կով մը կամ էշ մը ունեցող գիւղացին կը համարուէր «կուլակ» :

Անձնական եւ քաղաքական հաշիւներ ալ կարգադրուեցան, այս առթիւ:

Ի վերջոյ, ամէն տեղ ալ գիւղացին հարկադրուեցաւ գլուխը ծռել եւ աշխատիլ իբրեւ հասարակ բանուոր :

Ժամանակի ընթացքին կարգ մը բարեփոխումներ կատարուեցան, բայց հաստատուած դրութիւնը մնաց անփոփոխ :

Բնակարանին առջեւ հողաբաժին մը եւ քանի մը անասուն շնորհելով չէր որ պիտի դարմանուէր չարիքը :

Գիւղացին իր դժգոհութիւնը կը յայտնէր զանազան ձեւերով: Հողագործութիւնը մատնուած էր այնպիսի վիճակի մը որ պետութիւնը պարբերաբար կը շաչեցնէր մտրակը, իր սահմանած բաժինը ստանալու համար: Օր առաջ եւ իր ուզած քանակութեամբ :

Մինչեւ այսօր ալ, արհեստական մրցումներ կը սարքուին հիւսիսէն հարաւ, նշանակուած չափէն աւելի արտադրելու համար (գերակատարում):

Եւ սակայն, կը թուի թէ գիւղացիներու կրաւորական դիմադրութիւնը խանգարած է կուսակցութեան հաշիւները : Այն աստիճան որ, հողագործ Ռուսաստանը ստիպուած է կարագ եւ միս ներածել հարեւան երկիրներէ ...

Այս տեսակէտէն ուշագրաւ է հետեւեալ դիտողութիւնը .

— «Միւս կողմէ Կեդր. Կոմիտէն ծանր վրիպումներ կը գտնէ գիւղատնտեսութեան մէջ եւ մանաւանդ անտեսումը այն սկզբունքին որուն համաձայն գիւղացին նիւթապէս շահագրգռուած է արտադրութեան աճումով» :

Կեդր. Կոմիտէն կ'ըսէ նաեւ թէ «չէ յարգուած հողագործներու անձնական սեփականութիւնը» :

Դեռ ուրիշ խոստովանութիւններ : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁՔԻ ԽՆԴԻՐԸ.— ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ-ՕՐԷՆՔՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ՇԱՐՔԸ.— ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԿՐՃԱՏՈՒԻՆ.— ՊԱՏՈՒՈՅ ԽՕՍՔ ՄԸ ԲԱՒԱԿԱՆ ՊԻՏԻ ՀԱՄԱՐՈՒԻ

Նախարարական Խորհուրդը նիստ գումարեց երէկ, երեքշաբթի, քննելու համար կարգ մը ստիպողական խնդիրներ : Ժողովէն առաջ, վարչապետութեան դիւանը, ելմտական նախարարութիւնը եւ գործատէրերու Միութիւնը հերքեցին այն լուրերը թէ արդէն իսկ բանակցութիւններ սկսած են կառավարութեան եւ գործատէրերու միջեւ, անբաւական աշխատավարձքերու յաւելման մասին: Խնդիրը օրակարգի վրայ է եւ հաւանաբար խօսակցութիւններ կատարուին մօտերս, բայց որեւէ որոշում տրուած չէ տակաւին: Առայժմ պետական պաշտօնեաներու թոշակներով կը զբաղին եւ արդէն տասը միլիառ ֆրանքի վարկ մը քուէարկուած է: Երէկուան ժողովին մէջ քննուեցան այս գումարին բաշխման եղանակները, ինչպէս եւ ընտանեկան նպաստներու յաւելման խնդիրը :

Օրակարգի վրայ կը գտնուէր, նաեւ, վարչական բարենորոգման հարցը: Փոխ-վարչապետ Փ. Հ. Թեթժէն ծրագիր մը յօրինած է, որուն համաձայն դիւրապէս պիտի կրճատուին վարչական ձեւակերպութիւնները:

Անոնք որ Ֆրանսա կը բնակին, տեղացի թէ օտար, գիտեն թէ որքան ծախք եւ ժամավաճառութիւն կը պատճառեն այդ ձեւակերպութիւնները: Թերթ մը կը գրէ թէ երեսուն միլիոն թուղթի կտորներ դիզուած են կառավարական թղթածրարներուն մէջ :

Այդ ձեւակերպութիւններէն մէկն է բնակութեան վկայագիրը, — դռնապանին կողմէ ստորագրուած յայտարարութիւն մը որ կ'արձանագրուի թաղին ոստիկանատան մէջ: Այս վկայագիրը անհրաժեշտ է, անձնագիր (ինքնութեան թուղթ), առեւտրական տոմս, ամուսնութեան արտօնութիւն, կառավարի արտօնագիր եւ ուրիշ կարգ մը թուղթեր ստանալու համար : Երբ մէկը ծննդեան վկայագրի մը պէտք ունենայ, պէտք է ցուցնէ հատ մը որ երեք ամիսէն աւելի հին չըլլայ: Կան, տակաւին ողջութեան, ամուրի ըլլալու կամ կրկին ամուսնացած չըլլալու վկայականներ եւն:

Նոր հրամանագիրը կը տրամադրէ ջնջել օրինականացման համար ստորագրութիւն ձգելու ձեւակերպութիւնը: Ընտանեկան տետրակը, կամ նոյն իսկ ծննդեան վկայագրի պատճէնը բաւական պիտի համարուի կարգ մը թուղթեր ստանալու համար: Յետոյ, ծննդեան վկայագիրը բաւական է, եթէ նոյնիսկ երեք ամիսէն աւելի հին ըլլայ: Պատուոյ խօսք մը բաւական պիտի համարուի, հաստատելու համար թէ դիմողը ամուրի է, կրկին ամուսնացած չէ եւ այսինչ տեղը կը բնակի :

Այս կրճատումներով, թէ ժամանակ եւ թէ դրամ պիտի խնայուի, եւ աւելի դիւրաւ պիտի ստացուին միլիոնաւոր թուղթեր :

Նոր հրամանագիր-օրէնքներուն թիւը կը հաշուեն յիսուն: Իւրաքանչիւր նախարարութիւն առանձին ծրագիրներ մշակած է: Վերաշինութեան նախարարը ունի չորս հրամանագիրներ որոնց համաձայն 200000 բնակարաններ պիտի շինուին 1954ին, իսկ 250.000 հատ՝ 1955ին: Ելմտական նախարարը շօշափելի կրճատումներ պահանջած է իւրաքանչիւր նախարարութենէ: Ներքին նախարարը ծրագիր մը ունի քաղաքացիներու կրաւորական պաշտպանութեան մասին: Վերջապէս կան հրամանագիրներ հարկային բարենորոգումներու, կարգ մը պաշտօններու կրճատման եւն. մասին :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐԸ ՀՈՂԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Խ. Միութեան Կեդր. Կոմիտէն իւրացնելով Նիկիտա Խրուշչեւի տեղեկագիրը եւ առաջարկները, կը յայտարարէ. —

«Յաճախ յառաջապահ (աւանգարդ?) կոլխոզները կը հարկադրուին պարտաւորութիւններ եւ մթերքի յանձնումներ կատարել պետութեան հանդէպ, շատ աւելի ծանր քան կարգ մը հաւաքական ագարակներու յանձնառութիւնները : Գնումի գիները ճշդած ատեն եւ հարկային քաղաքականութեան մէջ գործուած սխալներ եւ ուրիշ թերացումներ պատճառ եղած են որ պակսի գիւղացիներուն արջառը: Լիովին օգտագործուած չեն հողագործական արհեստագիտութեան միջոցները, եւ մասնաւորապէս զգալի է մասնագէտներու պակասը մեքենաշարժ աւորներու վարչութեան մէջ: Զանազան նախարարութեանց կուսակցական կազմակերպութիւնները խստօրէն կը քննադատուին Կեդր. Կոմիտէին կողմէ, գիւղատնտեսութեան մէջ երեւան հանուած թերակատարումներու պատճառով :

Կեդր. Կոմիտէն մասնաւորապէս հաստատած է թէ 350.000 հողագործական մասնագէտներու վրայ որոնք երկրորդական եւ բարձրագոյն կրթութիւն ստացած են, մեծ մասը կը գտնուի գրասենեակներու մէջ, եւ միայն 18.500 մասնագէտներ իրապէս կ'աշխատին կոլխոզներու մէջ, իսկ 50.000 հոգի ալ մեքենաշարժ աւորներու (տրակտոր) վարչութեան մէջ : Կոլխոզներու 94.000 նախագահներէն միայն 2400ը համալսարանական վկայագիր ունին, եւ 4200 հոգի երկրորդական կրթութիւն ստացած են :

Այս իրողութեանց վրայ հիմնուելով, Կեդր. Կոմիտէն որոշեց անյապաղ ձեռք առնել կարգ մը արմատական միջոցներ, զարկ տալու համար գիւղատնտեսութեան, այնպէս որ երկու կամ երեք տարիէն հողագործութիւնը կարենայ լիովին գոհացնել բնակչութեան պէտքերը, անոր ճարելով արտադրութիւն, իսկ ճարտարարուեստին՝ հում նիւթ :

Քաջալերելու համար հողագործական արտադրութիւնը, Կեդր. Կոմիտէն որոշած է, մասնաւորապէս անասնաբուծու-

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Ո՞ՒՐ Է ԴԵՐԵՆԻԿ ԵՊԻՍԿ.

Գահիրէի մեր պաշտօնակիցը, «Յուսաբեր», Սեպտ. 10ի թիւին մէջ վերապահութեամբ արտատպած է Պէյրութի հնչակեան օրկանին, «Արարատ»ի հետեւեալ տեղեկութիւնը (29 Օգոստ.) —

«27 Օգոստոս, հինգշաբթի, Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի դպրեվանքի վերատեսուչ Գեր. Դերենիկ Ս. եպիսկոպոս Խալտէի օդակայանէն օդանաւ առաւ դէպ ի Փարիզ: Սրբազանը քանի մը օր Փարիզ մնալէ վերջ պիտի անցնի Լոնտոն, ապա Փրակայի ճամբով պիտի մեկնի Մոսկուա, Երեւան, Էջմիածին :

«Դերենիկ սրբազան այս ճամբորդութեան ձեռնարկած է ընդառաջելով Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գէորգ Զ. Հայրապետի հրաւէրին, որ Էջմիածին երթալու վիզան փութացուցած է Սրբազանին » :

Հնչակեան օրկանը դեռ ուրիշ բաներ ալ կ'ըսէ, իր հնաշխարհիկ հայերէնով, — Դերենիկ սրբազան կարճ ատեն մը աստուածաբանութեան դաս պիտի տայ Էջմիածնի Հոգեւոր Ճեմարանին մէջ, հազարէջնոց մեքենագրուած դասընթացքի մը վրայ, պիտի այցելէ Հնդկաստան եւ Պարսկաստան, «պիտի ջանայ Ամենայն Հայոց Հայրապետին հաւանութիւնը ստանալ Պոլսոյ պատրիարք Ամեն. Գարեգին Սրբազանի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան շուրջ»: Եւ վերջապէս հաւանական կը գտնէ որ Երուսաղէմէն երեք վարդապետներ Էջմիածին երթան, եպիսկոպոսանալու համար :

Այս լուրերու մասին հարցումներ ուղղեցինք Փարիզի Հայոց եկեղեցին, եւ պատասխանեցին թէ լուր չունին, թէ Դերենիկ եպիսկ. Լոնտոնէն անցած է Պելժիա, եւ որեւէ բան չէ ըսած իրենց՝ իր ծրագիրներու մասին:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք հետեւեալ գումարները. —

Ընկեր Միրիճան Քիւրքճեան (Լիոն), 1500 ֆրանք, իր այցելութեան առթիւ :

Պ. Մանոյեան (Մարսէյլ) հազար ֆր., փոխան ծաղկեպսակի, Պ. Աբրահամ Աճէմեանի մահուան առթիւ :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

ՄՐՏՑԱՒ ՁԱՅՆԵՐ

Կամաց կամաց հայկական վերամուտն ալ կը սկսի, զանազան դասընթացքներով :

Ցարդ ոչ մէկ արտակարգ երեւոյթ, բաց ի չորրորդ էջի ծանուցումներէն :

Խմբագրութիւնը երբեմն «Ձայներ» կը ստանայ գաւառէն, հրատարակութեան խնդրանքով :

Մարսէյլի համեստ գաղթակայանը, Սէնթ Ան, ունի երկու ծաղկոց, մէկը Հ. Յ. Դ. «Թաթուլ» խումբին, միւսը՝ Բարեգործականի հոգատարութեամբ :

Պիտի հարցնէք թէ ինչո՛ւ երկուքը միասին չեն գործեր :

Անշուշտ պատճառներ կան, բայց ես կը նախընտրեմ անտեսել, արձանագրելու համար նոր պարագայ մը :

Բանուոր թղթակից մը, վտարանդի, որ գործօն աշխատանք թափած է «Թաթուլ»ի դպրոցին համար, ստորեւ առաջարկը կը ներկայացնէ.

— «Հ. Յ. Դ. «Թաթուլ» խումբը նկատի առնելով երկու անջատ ծաղկոցներու անպատեհութիւնը մեր փոքր թաղին համար, լրջօրէն կ'առաջարկէ մէկ դպրոց ունենալ եւ գտնել չէզոք ուսուցիչ մը կամ ուսուցչուհի մը :

Այս առթիւ, անգամ մը եւս կը մատնանշէ Բարեգործականի մասնաճիւղին բացասական դերը :

Կը կարծեմ թէ դժուար չէ հարթել թիւրիմացութիւնները, լրջօրէն քննելով այս հրապարակային առաջարկը :

Ուրիշ հայրենակից մը, դարձեալ Մարսէյլէն, ուրախութեամբ կը ծանուցանէ թէ քաղաքապետութիւնը գրեթէ կրկնապատկել տուած է դպրոցական վարկերը, գլխաւորութեամբ քաղաքացի Կասթոն Տէֆէրի :

— Շատ մը դպրոցներու շէնքերը նորոգուած են, յարակից գետիններուն վրայ նոր շէնքեր կառուցուած են :

Եւ կ'ողբա՛յ մեր ծաղկոցներու կամ շաբաթական դասընթացքներու յատկացուած վայրերուն խեղճութեան վրայ ...

— «Մեծահարուստներ կան որոնք պարզ հետաքրքրութիւն մը անգամ չեն ցուցներ: Զանազան Միութիւններ ալ սովորական համակրանքէն անդին չեն անցնիր: Իսկ Բարեգործականի վարիչները կ'ըսեն. — Կ'օգնենք, պայմանաւ որ ընդունիք Հ. Բ. Ը. Միութեան հովանաւորութիւնը: Ուստի, ժողովուրդը ստիպուած է իր գլխուն ճարը նայիլ » :

Այո, ամէն համրանք ստիպուած է իր գլխուն ճարը նայիլ, հայերէնի դասընթացք մը բանալով սրճարանի մը անկիւնը կամ խշտեակի մը մէջ:

Ահա այսպէ՛ս Հայը Հայ պիտի պահենք, օտար ափերու վրայ ...

ՎԱՀԷ

ՄԵՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐԸ

●

Մեր աշխատակիցը՝ Պ. Մ. Կ. Սեւակ ատարանեց ազգապահպանման մասին իր հետաքրքրական յօդուածաշարքը («Հ.» Օգոստոս 6 – 12)։

Իր յօդուածներուն մէջ, Պ. Մ. Կ. Սեւակ կը յուզէ մէկէ աւելի կարեւոր հարցեր, որոնք արժանի են ուշադրութեան ու խորհրդածութեան, գործնական եզրակացութիւններու յանգելու համար։

Իր շօշափած հարցերէն մէկն է հայ համալսարանականներու օգտագործման խնդիրը, որուն լուծման համար կը հարցնէ նախ՝ թէ «ինչո՞ւ կը հեռանան» անոնք հայ կեանքէն եւ յետոյ կը ջանայ պատասխանել իր տուած հարցումին։ (Օգոստոս 6 – 7)։

Պիտի չամփոփենք մանրամասնօրէն իր պատասխան – յօդուածը, նկատելով որ դեռ թարմ է ան մեր ընթերցողներու յիշողութեան մէջ։

Կ'ուզենք սակայն վեր առնել քանի՛ մը կէտեր, բոլորին ուշադրութեան յանձնելու դանոնք եւ հաւաքաբար մտածելու համար անոնց մասին։

Ազգապահպանումը գերազանցօրէն ազգային գործ մըն է, ամէնէն առաջ, ազգը պէտք է մտածէ իր պահպանման, ինքնապաշտպանութեան մասին։

Տարակոյս չկայ, որ մեր ազգապահպանման պայքարին մէջ, կոչուած ենք օգտուելու բոլոր այն գործօն ուժերէն, արտաքին ու ներքին, որոնք կրնան նպաստ մը բերել, ճամբայ մը ցոյց տալ, ապաստան մը մատնանշել։ Մեր աշխատակիցը չեշտը կը դնէ այն ուժերուն վրայ մանաւորապէս, որոնք մեր ապրած միջավայրերուն (Եւրոպա եւ Ամերիկա), քաղաքակրթական բարձր մակարդակին համապատասխան պատրաստութիւն ունին։ Կամ իր իսկ բառերով «միջավայրի չափանիշը դոհացնող բաղդատական բովանդակութիւն եւ ինքնայատուկ աշխարհայեացք ունին»։

Ուրեմն, հայ գաղութները պէտք է օգտուին ոչ միայն իրենց սովորական առօրեայ ուժերէն, այլեւ այն ուժերէն, որոնք կրնան մասնակից ըլլալ «միջազգային սեղանին շուրջ արծարծուած բոլոր հարցերուն։ Կրնան հասնիլ անոնց բարձրութեան»։

Այս ուժերը, աւելի պարզ խօսելով, համալսարանականներն են, մասնագէտ, գիտուն, դասախօս եւն., որոնք պէտք է «գործօն դերեր» ստանձնեն, նոյնիսկ ղեկավար դառնան հայ հանրային կեանքին, եթէ հնարաւոր ըլլայ։

Մեր աշխատակիցին հաշիւներուն համաձայն, կան աւելի քան 500 համալսարանականներ, որոնցմէ վաթսունը անցած է ամերիկեան հանրագիտարաններու մէջ, իբրեւ միջազգային համբաւներ։

Բացառիկ երեւոյթ մըն է աս, ինչպէս նաեւ թանկագին հարստութիւն մը՝ եթէ գիտնանք օգտուիլ։

Պարզ է սակայն, որ մէկէ աւելի պատճառներով մեր ժողովուրդը չօգտուիր, կամ շատ քիչ կ'օգտուի իր այս բարձրաստիճան դիրքերու տիրացած շնորհալի զաւակներէն։ Չկայ կապ ու յարաբերութիւն համալսարանական այս դանդուածին եւ հայ ժողովուրդին, հայ գաղութիս միջեւ։ Հայ համալսարանականները կը ծառայեն օտար հաստատութիւններուն եւ օտար ժողովուրդներուն, ընդհանրապէս անտարբեր հայ կեանքին հանդէպ. յաճախ մոռցած՝ գրեթէ իրենց ժողովուրդը եւ անոր կարիքները։ Երբեմն նոյնիսկ իրենց ծագումը։

Այն ատտիճան տխուր է երեւոյթը, որ յարգելի յօդուածագիրը կը ստիպուի յուսահատօրէն հարցնելու, թէ կ'արժէ՞ նորերու պատրաստութեան համար աշխատիլ, երբ «այս է վախճանը բարձրագոյն դաստիարակութիւն ստացած նախկին հայ դպրոցներու աշակերտներուն»...

Կարճ կը տեւէ սակայն յուսահատութեան պահը եւ կը հարցնէ անմիջապէս թէ ինչո՞ւ կը հեռանան։ Ո՞ւր է «չարիքին» պատճառը։ Կը փնտռէ պատասխաններ, վերլուծելով հայ կեանքը։ Կը գտնէ որ նախակրթարանային երիտասարդ «մեծամիտ միջակութիւններ» տիրական դիրք ստեղծած են հայկ. կեանքին մէջ եւ նոյնիսկ հակակշիռ ունին. մշակոյթի անունով արդահատելի քաոս ստեղծած են. բաժնուած են եկեղեցիները եւ գաղութները. եղբայրատեաց ոգի կը տիրէ, որուն հատուածներ խափանարար դերը կը բռնեն.

հաշնեալ եզրակացութիւններ հանուած են։ Ու այս բոլորը ստեղծած են մթնոլորտ մը, ուր անկարելի կը դառնայ լուրջ ծրագիրներ մշակել ու աշխատանք կատարել։

Մեղաւորը, ինչպէս կը տեսնուի, կարեւոր չափով մը հայ ժողովուրդն է, որ ազատ ասպարէզ տուած է միջակութիւններուն, անտեսելով լուրջ ու պատրաստուած իր զաւակները։

Մեր աշխատակիցը գիտէ անշուշտ որ, երբ հողածու ձեռքեր չեն մշակեր արտն ու արօտավայրը, ցորենին ու կանաչութեան տեղ՝ փուշն ու տատասկը կը տիրապետեն...

Բայց, չուտով կը դառնէ միւսային միւս կողմը, ըսելու համար թէ կարելի չէ «արդարացնել» հայ համալսարանականները։ Կարելի չէ, որովհետեւ, դուցէ անոնցմէ «շատերը» հեռացեր են հայ կեանքէն «անձնասիրական պատճառներով»։ Թերեւս շահախնդրական նպատակով, իրենց ժողովուրդին հետ կապը վնասակար կը համարեն իրենց բարձրացումին. եւ կ'եզրակացնէ արդարօրէն, որ այդպիսիները համալսարանականի ծիրանի պատմուճան կրելու «արժանի չեն»...

Ինչպէս կը տեսնենք երկու կողմերն ալ, թէ գաղութները եւ թէ համալսարանականները անպարտ չեն. մեղաւոր են, աւելի կամ նուազ չափով։ Բայց մեղքը բաժնելով, կացութիւնը չի փոխուիր։

Ընդունելով հանդերձ, որ մեր գաղթային մթնոլորտը անհանդուրժելի է յաճախ, որ միջակութիւնները, դժբախտաբար, շատ մը մարզերու մէջ դարձած են տիրական, չենք կրնար սակայն մեղադրանքէ զերծ պահել մեր համալսարանականները, որոնք շատ վերերէն կը սաւառնին եւ որ քիչ անգամ կը բարեհաճին հայ կեանքով հետաքրքրուիլ, ան ալ եթէ հետաքրքրուին։

Ժողովուրդը յանցաւոր չէ, եթէ այսինչ հայ ականաւոր դասախօսը իր բեմէն վար չիջներ. իր «միջազգային համբաւ»ին բարձրերուն վրայէն չի խոնարհիր ազգային համեստ ու չոր աթոռներուն։

Հայ ժողովուրդը միշտ ալ յարգանք ու ակնածանք ունեցած է իր դպրոցականներուն, դասախօսներուն, մտաւորականներուն եւ, մանաւանդ, օտար ծառայութեան մէջ գտնուող փրոֆէսէօրներուն հանդէպ, եթէ անոնք պատրաստակամութիւն ունեցած են իրենց տաղանդն ու հմտութիւնը ի սպաս դնելու։

Համալսարանականներուն պարտքն է՝ մօտենալ ժողովուրդին եւ առաջնորդել զայն, բարձրացնել միջակէն ու միջակութիւններէն վեր։

Ունի՞նք այս համալսարանականները, գաղափարական այս դպրոցականները, որոնց համար ժողովուրդին ծառայելը՝ հաճոյք ըլլայ եւ ժողովուրդին շնորհակալութեան խօսքը աւելի արժէք ունենայ, քան միջազգային տիտղոսը։

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Տարօն – Տուրուբերան Հայր. Միութեան 28րդ Պատգմ. Ժողովը տեղի ունեցաւ Բոստոնի Ս. Բէթրինս, Հ.Յ.Դ. դրադարանին մէջ, 1953 յուլիս 11, 12 եւ 13ի օրերուն։

Օրակարգը կը պարունակէր տեղեկագիրներուն ընթերցումը Կ. Վարչութեան եւ բոլոր մասնաճիւղերու, ներառեալ հաշուետուութիւններով, եւ Պատգմ. Ժողովը միաձայնութեամբ գնահատանք արձանագրեց բոլորին տարեկան գործունէութեան համար եւ գտաւ, որ Միութիւնը իր բոլոր բաղկացուցիչ մարմիններով ունեցած է աշխոյժ եւ արդիւնաւոր աշխատանք։

Մասնաճիւղերուն զօրացման հարցին շուրջ որոշուեցաւ ժամանակաւոր գործիչ մը ղրկել շրջանները։

Միութիւնը Ամերիկայի եւ արտասահմանի բարձրագոյն եւ տեղական Քոլէճներու եւ դպրոցներու մէջ քանի մը հարիւր ուսանողներ եւ մանուկներ կը պահէ, որոնց կուտայ օժանդակութիւն ու դրենական պիտոյք։ Պատգմ. Ժողովը այս խնդիրը վեր առաւ իր արժանաւոր ծանրութեամբ։

ՊՐՈՖ. ՏՈՏՈՄԵԱՆՑ

●

1935ին, երբ Սոֆիայի օտար շրջանակները կը տօնէին պրոֆ. Տոտոմեանցի ծննդեան վաթսունամեակը, «Ցուսաբեր» սա տողերը կը գրէր խմբագրականի մը մէջ.— «Երկու յոբելեարներն ալ, (երկրորդը Նեմիրովիչ Տանչէնքօ, մայրը Հայուհի, որուն յոբելեանը կը կատարուէր Փրակայի մէջ), ապրեցան եւ գործեցին առաւելապէս հայ կեանքէն դուրս, օտար միջավայրերու մէջ»։ Յետոյ կ'եզրակացնէր.— «Փակենք մեր երկտողը, ի սրտէ անգամ մըն ալ բաղձալով մեր սիրելի յոբելեարին, ճշմարիտ մեծարանք մը, — ջերմ եւ համաժողովրդական —, հայրենի հողին վրայ եւ հարազատ ժողովուրդի ծոցին մէջ»։

Եթէ այս տողերը գրուելէ 18 տարի վերջ, մեծարժէք գիտնականին եւ ընդհանրապէս բոլոր իսկական հայրենասէր Հայերուն կարելիութիւն չտրուեցաւ հայրենիք փոխադրուելու, հոն, հայ ժողովրդին ջամբելու իրենց գիտական մեծ պաշարը, արժանանալու «Հայրենի հողին վրայ, հարազատ ժողովրդի ծոցին մէջ, «ջերմ եւ համաժողովրդական ճշմարիտ մեծարանք»ի մը, Սփիւռքին կը մնայ այդ պարտքը հատուցանել, կազմելով արժանավայել յոբելեան մը հայրենասէր գիտունին՝ Տոտոմեանցի։

Ուրախ ենք ըսելու թէ՝ Փարիզ կազմակերպած է արդէն յոբելենական յանձնախումբ մը եւ յոբելեանը տեղի պիտի ունենայ նոյեմբեր 15ին, Սորպոնի Ռիշըլիէօ սրահին մէջ, հովանաւորութեամբ Ֆրանսացի ածնաւորութեանց, եւ նախագահութեամբ նախարարի մը որ գործօն դեր ունեցած է գործակցական ընկերութեանց մէջ։ (Մանրամասնութիւնները յաջորդով)։ Այս առթիւ անգամ մը եւս պիտի պարզուի յոբելեարին միջազգային արժէքը։

Անշուշտ գիտութեան մարզին մէջ, ազգութիւնը դեր չի խաղար եւպէտք չէ խաղայ, քանի որ գիտութիւնը համամարդկային նշանակութիւն ունի եւ իր տուած բարիքները ամբողջ մարդկութեան կը պատկանին։

Բայց ամէն ազգ իրաւունք ունի հպարտութիւն մը զգալու երբ իր ծոցէն դուրս կուգայ այդ գիտունը եւ ինք, անով սատարած կ'ըլլայ համամարդկային յառաջդիմութեան եւ բարօրութեան։ Այս տեսակէտով իսկ, կ'արժէ սարքել արժանավայել յոբելեան ի պատիւ իր գիտուն զաւակին վաթսունամեայ գործունէութեան։

Տոտոմեանց նետուելով միջազգային գիտութեան սահմաններուն մէջ, գործելով անվկանդ, համամարդկային բարիքին համար, արդարօրէն վայելելով միջազգային համբաւ, (դեռ վերջերս Աւստրալիոյ Սիտնէյ քաղաքին մէջ հրատարակուեցաւ իր անգլերէն կենսագրականը), չէ մոռցած երբեք հայութիւնը, տառապած է անոր ցաւով, մտածած է միշտ ազատագրութեան մասին, առանց աղմկելու, ինչպէս կ'ընեն շատեր։ «Ցուսաբեր»ի նոյն թիւին մէջ Լիպարիտ Նազարեանց արդէն կը մատնանշէ Տոտոմեանցի զուտ հայկական աշխատանքը, Աստրախանի հայութեան մէջ հայերէն սորվեցնելու համար։ Եւ այդ՝ երբ դեռ 14 տարեկան էր։ Պարտք կը սեպենք աւելի լրիւ տեղեկութիւններ տալու Տոտոմեանցի ազգային գործունէութեան մասին, որպէս զի, զինք մեծարելու կոչուած Հայեր հայապէս ալ ճանչնան ծերունի գիտնականը։

Աստրախանը խառնակոյտ լեզու մը ունէր, կ'ըսէին օրինակ Բղեյան (Թուչուն) տեբեւլին (ռուսերէն կը նշանակէ ծառ) վրայ սըտէդ է արեւ (նստել) Կոլյան Մարուսային ուխաժրվադ է անում. (Նիկողոս Մարիամին հետ կը սիրաբանէ) եւն։ Պատանի Տոտոմեանց կը խորշէր այս լեզուէն, իր տարեկիցներու մէջ, իր առաւելութիւնը այն է որ՝ հայրը՝ Թովմաս, հայերէնի ուսուցիչ էր Աստրախանի Աղաբաբեան դպրոցին մէջ, որ Լիպարիտ Նազարեանցի բառերով, «անցեալ դարու վերջին քառորդին, ազգապահպանման զօրաւոր կռուան հանդիսացած է, լինելով միակ լուսատու փարոսը օտար ծովու մէջ ինկած հայ կղզեակին»։ Հայրը թէեւ Գերմանուհիի մը հետ ամուսնացած, հետամուտ եղած էր որ իր որդին փոքրիկ Վահանը հայերէն խօսէր եւ շատ խստապահանջեղած էր որպէսզի Աստրախանեան խառնիճաղանճ հայերէնը չըլլար անոր լեզուն, այլ մաքուր, Արարատեանը։ Բնական է, Վահան, կրած է մեծ ազդեցութիւնը այդ

պատուական հօր եւ մանուկ հասակէն, խօսած է հայերէն, ճանչցած է հայրենիքը, սորված է անոր պատմութիւնը, սիրած է իր ժողովուրդը, ուզած է օգտակար ըլլալ անոր։ (Որչափ մեծ դեր կրնան խաղալ ծնողքները, նոյն իսկ խառն ամուսնութեամբ)։

Ուրեմն պատանի Վահան, իր հօր հայկական ազդեցութեան տակ, ինք ալ 14 տարեկանին, ջանադիր կ'ըլլայ ռուսական կիմնազիոնի իր ընկերներուն հետ, մաքուր հայերէն խօսելու։ Այդ տարիքին ալ, կը դառնայ հիմնադիրը խմբակցութեան մը՝ որ կիմնազիոնի հայ ուսանողներու եւ ուսանողուհիներու մաքուր հայերէն խօսել տալու ուխտը պիտի կատարէր։ Պէտք էր որ ուսումնասիրէին լեզուն, պէտք՝ էր որ սորվէին պատմութիւնը, ճանչնային հայ գրականութիւնը։ Ընկերութիւնը կը տարածուի, կը կազմէ առանձին խումբեր եւ խմբակներ, հետզհետէ կ'ունենան Րաֆֆիի, Մուրացանի, Գամառ Քաթիպայի, Նալբանդեանի երկերը, կը հետաքրքրուին նաեւ Թրքահայ գրականութեամբ, բերել կուտան Կ. Պոլսէն զանազան երկեր, Դուրեան, Պարոնեան եւն.։ «Ազգային Ջոջերը» եւ «Հոսհոսի ձեռագիրը» աշակերտներու մէջ, ձեռքէ ձեռք կը խլուին։ Այլեւս հայերէն գիրքերը իրենց ընթերցանութեան գլխաւոր նիւթը կը կազմեն։ (Երիտասարդութիւնը երբ ուզէ, ինչ հրաշքներ չի կրնար գործել նոյնիսկ ժխտական պայմաններու մէջ, ապազգայնացման վտանգին դէմ)։

Կարամուրզա Աստրախան կը ժամանէ եւ կ'ուզէ հայ երգը տարածել այդ քաղաքին մէջ։ Նորէն երիտասարդ Վահան Տոտոմեանցն է որ յառաջապահը կ'ըլլայ այդ նոր ձեռնարկին։ Երգեցիկ խումբ կը կազմեն Կարամուրզայի ղեկավարութեամբ եւ մեծ յաջողութիւն կ'ունենայ։ Ինք ալ, խումբին մէջ, լաւագոյն երգողներէն մէկը կ'ըլլայ։

Վահան արդէն թեւ առած է։ Կը մասնակցի Արէլեան, Սիրանոյշ թատերախումբերուն, հակառակ դրուած արգելքին։

Այդ միջոցին թարգմանութիւններ ալ կը կատարէ, օրինակ՝ ղրկելով Թիֆլիս, Տիգրան Նազարեանի, որ Աղբիւրի մէջ անփոփոխ կը հրատարակէ լուրջ ուսումնասիրութիւն մը, «Ծաղիկ Տնային» («Ագբար Թովմասի Տնակ»ի հեղինակին ուրիշ մէկ գործը)։ Կը նշանակէ թէ պատանին Վահան այդ օրէն կը հետաքրքրուէր ընկերային լուրջ հարցերով, եւ կ'ուզէր օգտակար ըլլալ իր ժողովուրդին։

Թ. ԳԱՌՆԻԿ

ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

●

Հատուած մը եւս Էտ. Սապլիէի յօդուածաշարքէն, որուն Ա. եւ Բ. մասերը հրատարակեր էինք արդէն։

Քաղաքական ոստիկանութիւնը, որ նախորդ վարչաձեւին ատելի խորհրդանշանն էր, ջնջուեցաւ եւ համայնավարութեան դէմ պայքարելու համար նոր սպասարկութիւններ հաստատուեցան։

Գահիրէի կեդրոնը հսկայ երկնաքերձ շէնք մը յատկացուած է ոստիկանութեան անթիւ ճիւղերուն։ Բ. յարկը անմատչելի է օտարականներուն։ Այնտեղ կը գործէ գերմանացի մասնագէտը։ Վերջերս բոլոր ոստիկանապետութեանց հրահանգ տրուած է պատրաստելու «ցանկը այն բոլոր անհատներուն, որոնք վտանգաւոր կը նկատուին պետութեան ապահովութեան համար, եւ որոնց դէմ պատեհ առթիւ անհրաժեշտ բոլոր միջոցները ձեռք պիտի առնուին»։ Սահմանադրութիւնը ջնջուած է եւ նոր Սահմանադրութիւն մը առժամաբար հրատարակուած է հետեւեալ երկու տրամադրութիւններով. 1.— Բոլոր ազատութիւնները սահմանափակուած են օրէնքով, 2.— Գործադիր Իշխանութիւնը կը յօրինէ օրէնքը։

Իրաւասու մարմինները այս բոլորը առժամեայ կը նկատեն։ Երեք տարիէն դրամական իշխանութեանց եւ նախորդ առանձնաշնորհներուն դէմ պայքարը պիտի դադրի։ Վարիչներուն համոզումով, առանց այս միջոցներուն անկարելի է ապահովել երկրին վերականգնումը, վաղուան պետութեան հիմերը անհրաժեշտ է նետել։ Մեծ խնայողութիւններ կատարուած են։ Պաշտօնէութեան ապրուստի սղութեան համար տրուած յաւելումները

34 միլիոն եգիպտականէն զեղչուեցան 5 միլիոնի։ Հանրային պաշտօնեաներուն թիւը, որ 1940ին 38000 էր 1952ին բարձրացած էր 130 հազարի։ Ամէն կուսակցութիւն իր անդամները տեղաւորած էր։ Ոչ ոք համարձակած էր ներկայ կառավարութեան կտրուկ միջոցները ձեռք առնել։

Եգիպտոսի նոր վարիչները բարեփոխեցին կառավարական պաշտօնէութեան դրութիւնը եւ նոր սահմանադրութեան հիմերը նետելու կ'աշխատին։ Անոնք համոզուած են որ ժողովուրդը ի վիճակի չէ յեղաշրջումի ենթարկուելու։ Հետեւաբար ամէն ինչ իրենց ձեռքերուն մէջ կեդրոնացուցած են։

Մէկ տարի առաջ Եգիպտոսի կարգախօսն էր մաքրագործում. այսօր անոր խօսքն անգամ չկայ, այլ ազատագրութիւն է կարգախօսը։ Հոկտեմբերէն ի վեր բոլոր կուսակցութիւնները ջնջուած են։ Կայ միայն «Ազատագրութեան Համախմբումը»։

Այս կուսակցութեան պետն է Զօր. Նեկիպ, իսկ իսկական պետն է Կամալ Ապտէլ Նասըր, որ կը ձգտի երեք տարուան մէջ բոլոր Եգիպտացիները համախմբել կուսակցական նոյն դրօշին տակ։ Ահա թէ ինչու ամբողջ երկրին մէջ սկսած է կազմուիլ համագործական պետութեան մը։ Կեդրոնը կը գտնուի Սպետինպալատին դիմացը, Հանրապետութեան հրապարակին վրայ։ Անոր սպայակոյտը վեց ճիւղ հաստատած է եւ կը ջանայ դպրոցականներուն համազգեստ բաժնել, գիւղերուն բարգաւաճման աշխատիլ, իր թեւարկութեան տակ առնել բանուորական սենտիքաները եւ վերջապէս կը մշակէ ծրագիրներ հանրային կեանքի բարելաւման համար։

Պետական հարուածէն ի վեր, «Ազատագրութեան Համախմբումը» կը ձգտի սիրաշահիլ գիւղացիները, ջնջելով գիւղապետի դրութիւնը, որ տեւականապէս բոլոր զեղծումներու եւ ապականութեան աղբիւրը եղած է։ Երկիրը գօտիներու բաժնուած է եւ 9 համագործակցականներ հիմնուած, որոնցմէ իւրաքանչիւրը կ'ընտրէ 9 պատգամաւոր։ Ասոնք միանալով երեք մեծատունի, կը կազմեն շրջանի Խորհուրդը։ Իսկ իւրաքանչիւր գաւառի երեսփոխան տեղ ունի Գերագոյն Խորհուրդին մէջ եւ ասոնք են որ Խորհրդարանի տեղը կը բռնեն։ Ղեկավարներուններպատակն է ուրեմն ամբողջովին ստեղծել խորհրդակցական մարմին մը։

Եւ վերջապէս կուսակցութիւնը կը պատրաստէ իր քաղաքական բանակը. Յուլիս 23ի տօնախմբութեան օրը զօրահանդէսը բոլորովին նորութիւն էր։ Այս կարգապահ զօրագունդերն են որ ապագայ բանակը պիտի կազմեն. եւ ներկայիս անոնց յենլով է որ կառավարութիւնը պիտի ջանայ իրականացնել հողային բարենորոգումը, որ դեռ տեսական վիճակի մէջ է։

ՏՈՄՍԵՐ

ՕԳՏՈՒԵՑԱ՞Ն

*

Միայն մե՞ր ժողովուրդին ոտքը սահեցաւ դիւանագիտութեան կրկէսին մէջ։ Միայն մե՞նք էինք որ միամտութիւններ ունեցանք եւ ծուղակը ինկանք։

Չեմ կարծեր։ Օրուան մեծամեծներն ալ ունեցած են իրենց վրիպումները, որոնց մեղքն է որ կը քաւեն այսօր։ Հաւանաբար, պատմութիւնը բոլորովին տարբեր ձեւով ներկայանար օրուան այս ժամուն, եթէ, օրինակ, 1944ին, դաշնակիցները, փոխանակ Նորմանտիոյ ծովափը արշաւելու, Երկրորդ ճակատը, բանային Պալքաններէն։ Եթէ այդ իմաստուն քայլը առնուած ըլլար, ինչպէս կը յանձնարարէր Անգլիոյ վարչապետը, խորհրդային թաթը հասած չէր ըլլար, այսօր, մինչեւ Պերլին, մինչեւ Վիէննա կամ Ադրիականի ափունքը։

1939ի յուլիսին, Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան երկրորդական պաշտօնատարներէն մէկը, Ուիլըմ Սթրէնկ (այսօր Սըր Ուիլըմ) Մոսկուա կ'երթար՝ բանակցութիւններ վարելու համար։ Երկու ամիս առաջ, Մայիս 22ին, Պերլին եւ Հռոմ զինուորական դաշինք մը կնքած էին։ Տասը ամիս առաջ, Միւնիխի գաւեշտը։

Հազարումէկ Գիշերներու հէքեաթները կը յիշեցնէ Անգլիացիին գլխուն պատահածը։

Մոլոթով, Կրեմլինի կամարներուն տակ, երկու՝ իրարմէ տարբեր բանակցութիւններ կը վարէր, միաժամանակ։ Սենեակի մը մէջ մտերիմ զրոյց կ'ունենար Սթէրնկի հետ ու քովի սենեակին մէջ «կը պագտուէր» Հիթլէրի ներկայացուցիչին հետ... Եւ Անգլիան ու Ֆրանսան լուր անգամ չունէին։ Որովհետեւ, այդ օրերուն բնաւ չէին ճանչնար Ռուս բոլշեւիկը եւ գաղափար իսկ չունէին թէ Սթալին մինչեւ ուր հասցուցած կրնար ըլլար անբարոյութիւնը։

Օգոստոս 23ին, ափ ի բերան մնացած էր ազատ աշխարհը — լուր կար Մոսկուայէն թէ Ռիպպէնթրոփ եւ Մոլոթով տասը տարուան պայմանաժամով բարեկամութեան դաշինք մը կնքած էին։

Մնացածը դպրոցականներուն եւ մեծ մայրիկներուն ալ ծանօթ է։

Աշխարհասասան երկրորդ պատերազմ մը, որուն, մօտաւորապէս, առաջին երկու տարին Սթալին ու Հիթլէր սրտակից բարեկամներ էին։ Ականջը խօսի հայ կարմիրներուն։

Արդի՞ւնքը։ Մէջտեղն է — խորհրդային թաթը իր ճանկին մէջ առած է ութը հարիւր միլիոն մարդիկ եւ տարածութիւն մը, որ Պրանտէնպուրկի կամարէն կ'երկարի մինչեւ Փանմունճամ։ Ալ չենք խօսիր այն ցանցին մասին, որուն կապերը հասած են մինչեւ այս ափերը։

Օգտուա՞ծ են 1939ի դասէն։ Կը թուի թէ օգտուած են եւ հիմա քիչ մը աւելի մօտէն կը ճանչնան Մոսկուան ու այլեւս չեն հաւատար Մալենկովներու կամ Վիշինսքիներու երդումին։

ԵԻՐՈՊԱՑԻ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

•

1924 – 25 – 26 – 27 թուականներուն առիթ կ'ունենայինք տեսնելու, 2րդ, 3րդ, նոյնիսկ 4րդ հայ կոփամարտիկներու մասնակցութիւնը, Վակրամի, Վէլ տ'Իվի, Սանթրալի, Սթատ Անաստազի մէջ, ուր միեւնոյն օր կը կատարուէին գլխաւոր մրցումները։ Յիշենք անունները. —

Ա) Արթին՝ փետուր ծանրութեան, Թուրքիոյ ախոյեան։ Բ) Պաթլինկ Սանճաք՝ աքաղաղ ծանրութեան, Թուրքիոյ լաւագոյն կոփամարտիկը, ապա Եգիպտոսի ախոյեան։ Գ) Բասքալեան՝ Միջին ծանրութեան Թուրքիոյ կոփամարտիկը։ Դ) Զարիֆանէլեան եւ Ճէն Մաք։

Կոփամարտէն դուրս ըմբշամարտի կրկէսներուն վրայ հայ ըմբիշներուն մանաւանդ, Ակոբ Այվազեանի, Մանուկ Յարութիւնեանի, Է. Գոփարանեանի, Հ. Սալմասլեանի յաջողութիւնները կը լսենք միշտ։

Սեպտեմբեր չորսին, Էլիզէ Մօնմարթրի 1953 — 54 եղանակին վերաբացման առթիւ, երկու հայ ըմբիշները Յ. Այվազեան եւ Մ. Յարութիւնեան մասնակցեցան (միեւնոյն օրը) ջախջախիչ յաղթանակներով։

Ահաւասիկ արդիւնքները։ Ակոբ՝ գետնեց անկանոն Մանէվօն հինգերորդ շըրջանին։ Մանուկ՝ գետնեց (կատաղի գուպարէ մը վերջ) Ժօրժ Ժուօլ 4րդ շըրջանին։

Իսկ Սեպտեմբեր 13ին, Սթատիումի վերաբացման առթիւ Մանուկ կրկին մասնակցեցաւ եւ հաւասար արդիւնքով դուրս եկաւ։ Հակառակորդն էր Մօժան 65 քիլօ։ Մանուկ կը կշռէր 61 քիլօ։ Մեծ տարբերութիւն մը կար Ֆրանսացիին ի նպաստ որ կարծէք թէ վագր մըն է։

× Մօտ օրէն պիտի պատմեմ երկու նշանաւոր Թուրքերու մրցումը Փարիզի մէջ, 1912ին։

ՍԱՐԳԻՍ Զ.

ՀԱՅՑ. ՊԱՏԱՐԱԳ ՅՈՒՆԱՑ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ՄԷՋ

*

Սեպտեմբեր վեցին հայկական պատարագ մատուցուած է Մեծ Կղզիի Այա Տիմիթրի մայր եկեղեցիին մէջ, հոծ բազմութեամբ եւ մասնակցութեամբ Կոմիտաս երգչախումբին։ Պատարագէն վերջ քարոզ մը խօսած է Գարեգին պատրիարք, հետեւեալ բովանդակութեամբ. —

Այս երկու քրիստոնեայ ժողովուրդներուն միջեւ դաւանական փոքր տարբերութիւններ միայն կան։ Տ. Աթենակորաս Ս. Պատրիարքին բարեհաճ արտօնութեամբ, մեր առջեւ բացուեցան այս քոյր եկեղեցիին դռները։ Քրիստոնէական եկեղեցին մէկ է եւ այս եկեղեցիին պետը եւ հիմնադիրը Քրիստոս է. ուրիշ հիմ չունի ան։ Առաքեալներու եւ Աւետարաններու քարոզած ընդհանրական եկեղեցին է ան, որուն կապուած են բոլոր քրիստոնեայ ազգերու եկեղեցիները անխտիր։

«Այսօր պատմական օր մը կ'ապրինք եւ հոս ալ կը տեսնենք քրիստոնէական եւ եղբայրական սիրոյ արտայայտութիւնը, շնորհիւ ամենապատիւ Տէր Աթենակորաս պատրիարքի բարեացակամութեան եւ հայ եւ յոյն ժողովուրդներուն հանդէպ մեր կառավարութեան ցոյց տուած ազնիւ վերաբերման։ Մենք սկիզբէն ի վեր ունեցած ենք մտերմական յարաբերութիւններ Յոյն Օրթոտոքս եկեղեցիին հետ եւ գոյութիւն ունէին նախապաշարումներ որոնց պէտք է վերջ տալ։

Պատրիարք Հօր քարոզէն վերջ, յունարէն հակիրճ ուղերձ մը խօսեցաւ մետրապոլիտի փոխանորդը, եւ պանծացնելով այս երջանիկ օրը, ըսաւ թէ զոյգ եկեղեցիներու այս միաբանութեամբ՝ կ'ողջունենք նաեւ հայ եւ յոյն համայնքներու եղբայրակցութիւնը։

Պատարագէն վերջ տեղի ունեցաւ հոգեհանգստեան սրտառուչ պաշտօնը, յոյն եւ ընդհ. ննջեցեալներու յիշատակին եւ խոր տպաւորութիւն թողուց բոլոր ներկաներուն վրայ։

Պատարագէն վերջ հացկերոյթ մը տրուած է Յունաց վարժարանի ընդարձակ սրահին մէջ, ի պատիւ Հայոց պատրիարքին եւ հետեւորդներով։ Այս առթիւ բաժակաճառեր խօսած են Յունաց պատրիարքին, Թուրքիոյ Հանրապետութեանց եւ. արեւշատութեան համար։ Գարեգին պատրիարք իր հայերէն քարոզը կարդացեր է նաեւ թրքերէն։

ԵՐԵՒԱՆԻ թերթերը կը գրեն թէ վերջերս Ատրպէյջանի Պետական Հրատարակչականը լոյս ընծայեց Շիրվանզադէի գործերուն լիակատար ժողովածուն եւ Դերենիկ Դեմիրճեանի վիպակները, որոնք ցոյց կու տան Ատրպէյջանի տարած պայքարը ազատութեան համար, ինչպէս եւ Ստեփան Զօրեանի մանկական պատմուածքները, որոնց հերոսները Ազրպէյջանի ժողովուրդին զաւակները եղած են։ Այս ժողովածուները մեծ ընդունելութիւն գտան Արդպէյջանի ընթերցասէր աշխատաւորներու կողմէ, որոնք վերոյիշեալ գրողները կը նկատեն իրենց հարազատ կեանքի պատկերողները։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ (վիպակ), գրեց՝ Զօրա Սազինեան։ Թեհրան, 1953։ Գին 40 սէնթ։

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (16)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

*

Կը լսէ թէ ինչպէս իր մատներով կը փնտռէ ներսի սողնակը։

Այն ատեն, Սուլամիթ վեր կ'ելլէ ամբողջէն կը սեղմէ ափը իր կուրծքին եւ երկիւղով կը շնչէ.

— Քոյրս կը քնանայ, ես կը վախնամ արթնցնել զինքը։

Աղջնակը, վարանոտ, կը հագնի իր սանդալները, թեթեւ հագուստ մը կը նետէ մերկ մարմինին վրայ, ծածկոց մըն ալ [illegible] կը քանայ դուռը, որու փականքին վրայ եւս կը մնան [illegible] հետքերը։ Բայց ոչ ոք կայ այլեւս ճամբուն վրայ, [illegible] մէջ։ Սիրականը չէր սպասեր. — զացեր հեռացեր էր։ Մինչեւ իսկ անոր քայլերուն ձայնը չի լսեր այլեւս։ Լուսինը [illegible] կը սահէր երկնակամարին վրայ։ Արեւելքը [illegible] երկինքը վարդագոյն առնել [illegible]

տակաւ, արշալոյսէն առաջ։ Հեռուն կը նշմարուէին Երուսաղէմի ճերմակ տունը եւ պարիսպները։

— Սիրականս, կեանքիս թագաւորը, կը կանչէ Սուլամիթ զաղջ մթութեան մէջ։ Ահաւասիկ ես այստեղ եմ։ Ես քեզի կը սպասեմ... Դարձիր։

Բայց ոչ ոք կ'արձագանգէ։

«Ուրեմն ես պիտի վազեմ ճամբայէն, պիտի հասնիմ, անպատճառ պիտի հասնիմ սիրականիս, — կ'ըսէ ինքնիրեն Սուլամիթ։ — Կ'անցնիմ քաղաքին մէջէն, փողոցներէն, հրապարակներէն, կը փնտռեմ որ գտնեմ այն որ իմ հոգիս կը սիրէ։ Եհ, եթէ դուն իմ եղբայրս ըլլայիր, եւ մօրս ստինքները ծծած, այն ատեն ես քեզի ճամբուն վրայ կը բռնէի եւ կը համբուրէի եւ ոչ ոք կրնար մեղադրել զիս։ Ես ձեռքդ կը բռնէի եւ քեզ մօրս տունը կը բերէի։ Դուն կրնայիր ուսուցանել ինծի, իսկ ես [illegible] Երուսաղէմի աղջիկներ, եթէ հանդիպիք սիրականիս, ըսէք իրեն [illegible] »։

Այսպէս կ'ըսէ ինքնիրեն եւ [illegible]

ւելի երիտասարդը վեր կ'ելլէ եւ անոր առաջքը կ'առնէ թեւերը պարզած.

— Համբերէ, համբերէ, ով գեղուհի, կը բացագանչէ ծիծաղելով։ Ո՞ւր կ'երթաս այդպէս շտապ–շտապ։ Դուն գիշերը զաղտուկ քու սիրականիդ անկողնին մէջ ես անցուցեր եւ տակաւին տաք ես անոր գիրկէն, իսկ մենք չարունակ կը սրսփանք գիշերուան խոնաւութենէն։ Արդար է որ քիչ մը նստիս մեր քովը։

Քաղաքապահներէն աւելի տարեցը ոտքի կ'ելլէ եւ կ'ուզէ գրկել Սուլամիթը։ Ձի ծիծաղիր, կը շնչէ ծանրօրէն՝ եւ յաճախ սուլելով, կը լզէ իր կապոյտ շըրթունքները։ Խոշոր ալիներով այլանդակուած իր երեսը սարսուռ կ'ազդէ գորշ խաւարին մէջ։ Կ'ըսէ խռպոտ եւ լրբենի ձայնով։

— Իրաւ. ինչո՞վ ինծմէ աւելի լաւ է քու սիրականդ, սիրուն աղջիկ։ Գոյն աչքերդ, եւ տարբերութիւն պիտի չգտնես իմ եւ անոր միջեւ։ [illegible]

Երկու քաղաքապահները կը բռնեն [illegible]

ալ երկինք զգացած էր. իր խիղճը միտքը Սողոմոնով յափշտակուած էր։ Իր տունին քովէն անցնելով կը տեսնէ այն դուռը ուրկէ քիչ առաջ դուրս ելած էր։ Լայն բացուած կը մնար դուռը, եւ ճերմակ պատին վրայ կ'ուրուագծուէր իբր սեւ քառանկիւն մը։ Բայց աղջիկը դարձեալ կը բռնէ իր շունչը, կը կծկուի ճկուն կատուի մը նման, թաթերու վրայ անձայն առաջ կը սահի եւ կ'անցնի կ'երթայ քովէն։

Կ'անցնի Կեդրոնի կամուրջէն, Սեղովամ գիւղին ծայրը քերող քարքարուտ ճամբէ մը եւ քայլ առ քայլ կը մօտենայ Բաաղ էլ Քաբի հարաւային լանջին ու կը մտնէ իր այգին։ Եղբայրը տակաւին կը քնանար որթատունկերուն մէջ՝ փաթթուած բըրդեայ ցօղաթուրմ ծածկոցով մը։ Սուլամիթ կ'արթնցնէ եղբայրը, բայց ան դժուարաւ կ'արթննայ, որովհետեւ համակուած է ատոնցմէ անոր քունով։

[illegible]

— Պիտի երթամ [illegible]

(Շար.)

թեան մէջ վերաքննել եւ, կարգ մը պարագաներու մէջ կրճատել պետութեան յանձնելի մթերքի չափը եւ ջնջել յետնեալ հայթայթումները: Այս առթիւ անասնաբոյծները պիտի ստանան եռամսեայ կանխավճարներ 25 առ հարիւր համեմատութեամբ, պետութեան ըլլալիք վաճառքի ընդհ. գումարին վրայ»:

Կեդր. Կոմիտէն կը թելադրէ նաեւ մեքենաներ ճարել, աւելցնել գետնախնձորի, արմտիքի, բրինձի, բամպակի արտադրութիւնը:

Բրինձի եւ բամպակի արտադրութեան զարկ պիտի տրուի մասնաւորապէս Անդրկովկասի (անշուշտ և Հայաստանի), Կեդր. Ասիոյ եւ Ծայր. Արեւելքի մէջ, պիտի քաջալերուի նաեւ կանեփի եւ խղաբեր բոյսերու մշակումը եւն:

× Երէկ Մոսկուայի անթելը հաղորդեց թէ Գերագոյն Խորհուրդը փոփոխութիւններ կատարած է վեց նախարարութեանց մէջ, այս որոշումներուն գործադրութիւնը փութացնելու համար:

Անաստաս Միկոյեան, որ առեւտուրի նախարար էր, նշանակուած է միայն ներքին առեւտուրի նախարար, իսկ արտաքին առեւտուրի համար նշանակուած է Իւան Կաբանով: Յայտնի չէ թէ Պ. Միկոյեան կը պահէ՞ փոխ–վարչապետի պաշտօնը: Հաստատած է նոր նախարարութիւն մը, «Սովխոզներու» (հաւաքական տնտեսութիւն), զոր պիտի վարէ Ալեքսի Քոզլով: Թեթեւ ճարտարագործութեան եւ պարենաւորման նախարարութիւնը բաժնուած է երկու տարբեր նախարարութեանց, նոր անուններով:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ հանրապետութեան նախագահը հսկայական ժողով մը սարքած էր երէկ, Հանրապետութեան հրապարակին վրայ, ի ներկայութեան 40.000 ունկնդիրներու: Այս առթիւ շոնդալից յայտնութիւններ եղան նախորդ վարիչներուն դէմ: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԹՐԻԷՍԹԷԻ համար հանրաքուէ մը սարքելու առաջարկը կը քննուի արեւմտեան երեք պետութեանց կողմէ: Իրենց կարծիքով, Իտալիոյ վարչապետը եւ մարէշալ Թիթօ նոր կացութիւն մը ստեղծած են, իրենց վերջին ճառերով:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ելմտական նախարարը, Ալի Ամինի, որ երկրին մեծահարուստներէն մէկն է, «ճիհատ» յայտարարեց կաշառակերութիւն եւ հարկային խարդախութեան դէմ: Այս առթիւ նորէն յիշեցուց թէ պետական գանձը պարապ է: Որոշած է աւելցնել ուղղակի տուրքը, մասնաւորապէս ծանրանալով հարուստներուն վրայ որոնք միշտ կը խուսափին: Զափազանց բարդ է Իրանի հարկային դրութիւնը որուն դէմ բարեկարգիչներ ի զուր պայքար կը մղեն: — Թեհրանի խորհրդային դեսպանը բողոքեց Ռուսի մը՝ Եամօ Այիովի ձերբակալման դէմ: Ոստիկանութիւնը քանի մը հրացաններ եւ ռազմանիւթ գտած է այս մարդուն խանութին մէջ:

ԼԵՀ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ մը, գերապայծառ Ջեսլաւ Քաղմարէք, դատի քաշուեցաւ Վարշաւայի մէջ, այն ամբաստանութեամբ թէ դաւաճանած է իր հայրենիքին եւ հաւատքին, լրտեսութիւն կատարելով, փոխան ամերիկեան տոլարներու:

ՍՊԱՆԻՈՅ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ միջեւ կնքուած պայմանագիրը կարգ մը ծովային եւ օդային խարիսխներ կը տրամադրէ Ամերիկացիներուն, 16 տարուան համար: Ցանկը գաղտնի կը պահեն:

ԻՐԱՔԻ նախարարական տագնապը չէ լուծուած տակաւին:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ գրոյց կը շրջի թէ Խ. Միութիւնը ոչ միայն հիւլէական եւ ջրածին, այլեւ «քոպալտ»ի ռումբ ունի ...

33 ՕՐՈՒԱՆ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԷ մը վերջ, Հավրի չինութեանց բանուորները վերսկսան աշխատանքը:

ՀՆԴԿԱՑԻՆԵՆ կը հեռագրեն թէ կռիւները վերսկսած են յարաճուն սաստկութեամբ:

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեպտեմբեր 30ին կը բացուի ուսումնական նոր տարին: Փութացէք տոհմային կրթութեան եւ լուսաւորութեան այս հաստատութեան մէջ արձանագրել ձեր զաւակները:

Արձանագրութիւններու եւ որեւէ տեղեկութեան համար դիմել ամէն օր տեսչութեան:

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

ՊԱՏԱՐԱԳ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տանտեսչութիւնը կը ծանուցանէ հասարակութեան, թէ այս կիրակի, պատարագ պիտի մատուցուի հաստատութեան մէջ:

Տեսչութիւնը կը խնդրէ Անկէնի եւ շրջանի հայրենակիցներէն ներկայ ըլլալ սոյն արարողութեան:

Պատարագի երգեցողութիւնները պիտի կատարուին Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյն գպրաց դասու կողմէ:

Սկիզբն ժամերգութեան ժամը 9, պատարագ 10.30:

ՀՐԱՒԷՐ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻՆԵՐՈՒ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացը ուրախութեամբ կը ծանուցանէ թէ իր անդրանիկ սանը՝ պատանի Կարապետ Զափուլճեան, հոկտեմբեր մէկէն սկսեալ իբրեւ գիշերօթիկ պիտի ուսանի Սեւրի Մուրատեան վարժարանը:

Այս առթիւ, Ուսումնասիրացս սարքած է թէյասեղան մը, այս կիրակի, ժամը 16–ին, եւ, կը հրաւիրէ Սեբաստիոյ նահանգին պատկանող մեր բոլոր հայրենակիցները բոլորուիլ սոյն սեղանին շուրջ, բաժնելու մեր ուրախութիւնը, ծանօթանալու մեր սանին եւ մեր բոլորիս ջերմ զուրգուրանքովը քաջալերելու զինքը:

Մուտքը ազատ է:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ.— Զափահասս Որբերու Միութեան Կեդր. վարչութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Պ. Բխզանդ Աճէմեանի իր հօր մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ Ց.Կ.Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին: Ստանալ «Յառաջ»էն:

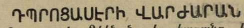
× Ց. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է ընկեր Մկրտիչ Աչճեանէ երկու հազար ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի իր խնամիին՝ Պ. ԳԱԼՈՒՍՏ ՀԱՃԻ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ ցաւալի մահուան առթիւ:

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:
Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 25ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12:

Դասերը կը սկսին Հոկտ. 2ին:

Հնոտճայն Ռւէնի 172

ԳԵՂ. ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Փարիզի Հայ Գեղարուեստական Թանգարանը եկեղեցւոյ խորհրդարանէն փոխադրուած է Միւզէ տ՛Էննըրիի երեք չքեղ սրահներուն մէջ, 59 Ավընիւ Ֆօշ, Փարիզ, Կրթ. նախարար Պ. Անտրէ Մարիի պատուոյ նախագահութեան տակ:

Արժէքաւոր ձեռագիրներ, գեղեցիկ մանրանկարներ, հայկական դրամներու հաւաքածոներ եւ ուրիշ պատմական առարկաներ պատշաճ կերպով դասաւորուած եւ ցուցադրուած են սրահներու մէջ:

Կրթ. նախարար Պ. Անտրէ Մարի իր երկրորդ այցելութիւնը պիտի կատարէ Սեպտ. 17 հինգշաբթի օր ժամը 6.30ին, պաշտօնական բացումէն առաջ:

Պաշտօնական բացումը պիտի կատարուի Հոկտեմբեր 9ին, ի ներկայութեան հանրապետութեան նախագահ Պ. Վէնսան Օրիօլի, արտաքին գործոց նախարար Պ. Ժորժ Պիտոյի, ներքին գործոց նախարար Պ. Մարթինօ Տեփլայի, Կրթ. գործոց նախարար եւ Հայկ. Թանգարանի պատուոյ նախագահ Պ. Անտրէ Մարիի, Լիբանանի դեսպան Ահմէտ Տաուք պէյի, պետական բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու:

Բացման օրը ժամը 4–12, հայ հասարակութիւնը կրնայ այցելել մասնաւոր հրաւիրատոմսերով:

Թանգարանը արդէն միշտ բաց է հանրութեան առջեւ, բացի երեքշաբթիէն միւս բոլոր օրերը ժամը 10–16:— Վարչութիւն

TISSUS HAUTE NOUVEAUTÉ
Le Sommet de la Qualité
Tél. PROvence 61 - 71
94, Rue Lafayette, Paris
Առաջնակարգ զգեստ մը ընտրելու համար պահանջեցէք ձեր դերձակէն այս վաճառանիշով, — ԿԵՐՊԱՍԻ ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԸ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները՝ այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Յոյներու սրահը, 5 ռիւ Պօնըփուա: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Օհանջանեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ.Յ.Դ. Վարդան ենթակոմիտէն սովորաբար ժողովի կը հրաւիրէ Կուսէնվիլի, Առնուվիլի եւ Սարսէլի բոլոր ընկերները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, Առնուվիլի ծանօթ հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՊԱՆԵԽՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

43, Rue Richer, Paris (9e)
Tél. PRO. 25 - 46 R.C.No. 46325

Գրատունս ստացած է հետեւեալ նորութիւնները.—

Ճամբուս վրայ, Մալխասի 2000 փր.
Կէօթէ, Նորավէպեր, Արտ. Աբեղեանի, 1200 ֆրանք: Մանկապատում, Եղ. Տարոնեանի 500 ֆրանք: Ընտանիքին Գիրքը, երազահան եւայլն, 1000 ֆրանք: Կեանքի եւ Մահուան երգեր, Մ. Զարիֆեանի 250 ֆրանք: Թեւածող Մտքեր, Լուսինի 600:

ԾԱՆՕԹ.— Լոյս տեսաւ գրատանս ընդարձակ գրացուցակը, 144 էջ, որ կը պարունակէ հայերէն եւ ֆրանսերէն գիրքերու ճոխ մթերք մը:
Փափաքողին հատ մը ձրի կը ղրկենք:

ԵՐԳԱՊՆԱԿՆԵՐ

Պոլսէն նոր ստացած ենք արեւելեան, Յունաստանէն՝ յունական եւ ուրիշ վայրերէ հայկական երգապնակներ (տիսք):

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

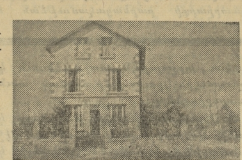
Pour Vos Tissus
ADRESSEZ-VOUS
A
HAMALIAN
68, Rue Nationale, MARSEILLE
(Face Rue Parmentier)
Téléphone : Colbert 33 - 22
FOURNITURES
POUR TAILLEURS
DOUBLURES, TOILES,
MERCERIES
Meilleurs Prix

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ԱՅՍ ՏՈՒՆԸ ԾԱԽՈՒ Է

Փարիզէն քան քիլոմեթր հեռու, 8 սենեակով եւ կառատունով, 1500 մեթր ընդարձակ պարտէզով: Ելեկտրականութիւն եւ ջուր: Կարելի է բնակարան եւ աշխատանոց ընել միաժամանակ:
Պայմաններու համար դիմել՝

LÉON FRÈRES, 47, Rue de Cléry
Paris (2e), Tél. CEN. 17 - 84

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris 2e
Téléphone : CENtral 78 - 44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris 20e
Téléphone : MEN 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ.
Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ 2–28, 2–40, 3–28 և 1–40

★

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԺԷՐՁԷԻ ԵՒ ԷՆԹԵՐԼՕՔԻ ԲՈՒՐԴԷ ԿԱՄ ԲԱՄՊԱԿԷ
ԲԱՄՊԱԿ՝ ԳՕԹ 2/2 ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԾԱԽՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ
ՈՒ ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ծախու են նաեւ գործածուած մեքենաներ, լաւ վիճակի մէջ եւ պոպլինուարներ: Դիմել գործատուն

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 17 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
JEUDI 17 SEPTEMBRE 1953

29Ր ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7169 Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2580

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Վերջերս կարգ մը լուրեր եւ յօդուածներ հրատարակեցինք Թուրքիոյ ներքին անցուդարձի մասին: Եւ դեռ պիտի հրատարակենք :

Բոլորն ալ կը հաստատեն թէ խոր եւ լայն արմատներ ձգած են յետադիմական խմորումներն ու խլրտումները :

Մալաթիոյ մահափորձին առթիւ երեւան հանուած դաւերը կը պարզեն երեւոյթ մը որ արժանի է լուրջ ուշադրութեան :

Ինչպէս կ'երեւայ, եթէ «Վաթան»ի խմբագիրը Մալաթիա գացած եւ մահափորձի ենթարկուած չըլլար, դեռ շատ մը խմորումներ գաղտնի պիտի մնային: Եւ շարժումը աւելի պիտի խորանար:

Ամբաստանագիրը այս առթիւ կը յիշէ շարք մը գրութիւններ որոնք լոյս տեսած են քանի մը տարի առաջ, առանց իրաւանցում պատճառելու :

Օրինակ, «Պէօյիւք Տօղու» հանդէսին այն յօդուածը, որ կը թելադրէ իսլամացնել կամ արտաքսել յոյն, հայ եւ հրեայ փոքրամասնութիւնները, հրատարակուած է 1951 Մարտ 30ին:

Անգամ մըն ալ կարդացէք.

— « Անոնց (փոքրամասնութեանց) մէկ մասը, *իսլամական կրօնը ընդունելու պայմանով*, կրնայ ընդունուիլ թուրք համայնքին մէջ: Հակառակ պարագային, կը վտարուին եւ օտար պետութեանց հետ խորհրդակցաբար *Թրքական սահմաններէն դուրս կը հանուին»:*

Յօդուածագիրը կը խօսի նաեւ փոքրամասնութեանց կալուածներու մասին:

— « Յոյները եւ Հայերը կը կորսնցնեն իրենց անշարժ կալուածները, բայց կրնան պահել իրենց շարժուն սեփականութիւնը: Իսկ Հրեաները ոչ շարժուն, ոչ ալ անշարժ գոյքերուն տէր կրնան մնալ. բոլորն ալ կը վտարուին Թուրքիոյ սահմաններէն»:

Այս բոլորը կը յանգին աւանդական մարտակոչին, որ դէպի Ջարդ եւ աւար կ'առաջնորդէր խուժանը .

— « Կրօնական տեսակէտով, առանց կեանքը, ինչքն ու արիւնը հելալ են իսլամներուն »:

«Նոր Թուրքեր» են այս արինածարաւ խուժանավարութեան հեղինակները: Եւ այս՝ կատարուած քարոզութեանց հրապարակային մասն է:

Թերեւս կառավարութիւնը ինքն ալ չէ ուզած կամ չէ կրցած մէջտեղ հանել դատաւորներուն գաղտնի թուղթերը, գրաւոր կամ բերանացի հրահանգները :

Պարագայ մը եւս, — «Վաթան»ի խմբագիրը, Ահմէտ Էմին Եալման, որ երբեք բարեկամ եղած չէ հայ ժողովուրդին, ճիշդ այս միջոցին կ'ամբաստանուի ուրիշ միզքով մը, — Զինադադարին ատեն առաջարկած է հող տալ եւ անկախ Հայաստան ստեղծել ...

Այս ամբաստանութեան գլխաւոր դատախազն է « Ենի Սապահ », որ յօդուածներուն լուսանկարներն ալ հրատարակեց :

Հարցաքննութեան ատեն, ահաբեկիչն ալ նոյն բառերը կը կրկնէր, որպէսզի հայրենասէր հանդիսանայ .

— *Ահմէտ Էմին Եալման կ'ուզէր հայկական կայսրութիւն, մեծ Հայաստան ստեղծել, որոշեցի զարնել: Ոչ ոք դրդած է ...*

Հարցը այս գետնին վրայ փոխադրել՝ կը նշանակէ կեր ճարել ամբոխին, պարտկելու համար իրենց յետադիմական ձգտումները:

Ամբաստանեալներուն դատավարութիւնը չէ վերջացած տակաւին:

Միւս կողմէ, հետապնդումները կը շարունակուին «Միլլէթ» կուսակցութեան վարիչներուն դէմ, որոնք մեծ մասով նոյն ճամբէն կը քալեն, խօսքով թէ գործքով:

Քննենք յետադիմութեան միւս ծալքերը:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԱՄԵՐԻԿԱ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱՅ

ԾԱՆՕԹ. — Երէկուան թերթին մէջ, այս նոյն սիւնակին վրայ, իբրեւ խորագիր դրուած էր ... «*Մարդական կեանք*», շփոթութեան մը հետեւանքով :

Ազգ. Ժողովի դիւանը 8ի դէմ 13 ձայնով որոշեց խորհրդարանը նիստի հրաւիրել Հոկտեմբեր 6ին, նկատի առնելով 210 երեսփոխաններու դիմումը: (Սովորական նստաշրջանը պիտի բացուէր Հոկտեմբեր 13ին): Օրակարգը պիտի որոշուի նիստին բացումէն առաջ, խմբակցութեանց եւ յանձնաժողովներու նախագահներուն կողմէ:

Ինչպէս դիտել կուտան տեղական թերթերը, մէկ շաբաթ առաջ գումարուելով հանդերձ, Ազգ. Ժողովը բացառիկ կացութեան մը առջեւ չի գտնուիր: Ընկերային եւ բանուորական խլրտումները կորսնցուցած են իրենց սուր հանգամանքը. եւ կառավարութիւնը բաւական ժամանակ ունեցաւ օգտագործելու համար իր մասնաւոր իրաւասութիւնները: Նախարարական խորհուրդը առջի օր վաւերացուց հրամանագիր - օրէնքներու երկրորդ շարքը, եւ ուրիշներ ալ կը քննուին. այնպէս որ պատրաստ պիտի ըլլան մինչեւ ամսագլուխ : Միեւնոյն ատեն բանակցութիւններ կը կատարուին գործատէրերու հետ, անբաւական աշխատավարձքի խնդիրը լուծելու համար :

Ելմտական նախարարը նոր ծրագիր մը կը պատրաստէ, զարկ տալու համար տնտեսական շարժումին: Այսօր, հինգշաբթի, նիստի հրաւիրուած է Վարկի Ազգ. խորհուրդը: Պիտի առաջարկուի կրճատել դրամատուներու ծախքերը եւ զեղչել սակը :

× *Վարչապետ Պ. Լանիէլ Մ. Նահանգները պիտի երթայ, նախագահ Այզընհաուըրի հրաւէրով: Երկրորդ անգամ է որ Ֆրանսայի մէկ վարչապետը Հիւս. Ամերիկա կ'երթայ վեց ամսուան ընթացքին: Անցեալ գարնան Ուաշինկթըն գնաց նախկին վարչապետ մը, Պ. Ռընէ Մայէր, երբ Ֆրանսա ելմտական անձկութեան մը մատնուած էր: Պ. Լանիէլի այցելութիւնն ալ տեղի կ'ունենայ այնպիսի ատեն մը երբ ներքին եւ արտաքին հոգեր կը ճնշեն կառավարութեան վրայ :*

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Պ. Լանիէլ եւ Այզընհաուըր պիտի քննեն գերմանական հարցը, Հնդկաչինի կացութիւնը, եւրոպական բանակի ծրագրին վաւերացման խնդիրը եւն.: Վարչապետին մեկնումէն առաջ դահլիճը պիտի խորհրդակցի օրակարգի մասին:

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնն ալ հաստատեց Պ. Լանիէլի այցելութեան լուրը, առանց թուական որոշելու :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ նոր պայմանագիր մը կնքեց կարմիր Չինաստանի հետ, խոստանալով տնտեսական օգնութիւն տրամադրել երկար ժամանակով, ինչպէս եւ անմիջական աջակցութիւն ընծայել 91 ձեռնարկներու համար :

ՄԱՐՈՔԻ բարենորոգումներու առաջին ծրագիրները վաւերացուեցան եւ պիտի գործադրուին անյապաղ, վերակազմելու համար վարչական, դատական, առեւտրական եւն. սպասարկութիւնները : — Գահընկէց Սուլթանին հարէմէն 15 - 20 կիներ Քորսիքա փոխադրուեցան օդանաւով :

ՆՈՐ ՑՆՑՈՒՄՆԵՐ պատահեցան Կիպրոսի Պաֆոս քաղաքին մէջ, ուր 5000 հոգի անպատսպար մնացած էին անցեալ շաբթու :

ԵԳԻՊՏՈՍ ՆՈՐԷՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՊԱՐՊԵԼ ՍՈՒԷԶԻ ՇՐՋԱՆԸ

ԴԱՒԱՃԱՆՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԴԱՏՈՒԻՆ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆԻ ՄԸ ԱՌՋԵՒ

Եգիպտոսի նախագահը, զօր. Նեկիպ Սեպտ. 15ին ճառ մը խօսեցաւ Հանրապետութեան հրապարակին վրայ, ի ներկայութեան 50 - 100 հազար քաղաքացիներու: Այս առթիւ անգամ մը եւս յայտարարեց թէ «աշխարհակալները պէտք է պարպեն Սուէզի շրջանը, անխուսափելի է այս»: Ճառը անթելով հաղորդուեցաւ երկրին մէջ, իսկ արտասահմանի համար թարգմանուած էր անգլերէնի, ֆրանսերէնի եւ իտալերէնի:

Այս բանախօսութիւնը տեղի կ'ունենար Ազատագրութեան Շարժումի համագումարին առթիւ: Ժողովէն առաջ, իմացուած էր թէ կառավարութիւնը կը պատրաստուի հրապարակաւ յայտնել այն քաղաքագէտները որոնք յարաբերութիւն ունին օտար պետութեանց հետ: Քիչ վերջ զօր. Նեկիպ կ'ազդարարէր թէ «ծայրագոյն խստութեանց» պիտի դիմեն, որպէսզի «յետադիմական պոլիտիկոսներ իրենց անձնական նպատակներուն չծառայեցնեն ազգային յեղափոխութիւնը : Զօրավարը իբրեւ բնաբան առած էր Մարգարէին հետեւեալ խօսքը. — « Անոնք որ պառակտում կը սերմանեն սուրով պիտի կորսուին: Ո՛վ որ կը փորձէ անմիաբանութիւն սերմանել ձեր միջեւ, արժանի է մահուան: Եգիպտական յեղափոխութիւնը տեղի ունեցաւ նպատակով մը որ կը մնայ անփոփոխ, — կռուիլ աշխարհակալութեան դէմ: Մեծ ճակատամարտ մըն է այս եւ անոր առջեւ պէտք է անհետանան անձնական շահերը: Այս ճակատամարտը կ'արժէ ամէն զոհողութիւն, յաղթանակը շահելու համար: Այս կռիւը կը պահանջէ միութիւն եւ համերաշխութիւն: Բայց շահախնդիր անհատներ եւ յետադիմական տարրեր փորձեցին շահագործել յեղափոխութիւնը ի նպաստ իրենց անձնական նպատակներուն, ջանալով շարիք մը հաստատել այն չարիքին տեղ որմէ փրկուեցաւ երկիրը : Մենք հանդիստ ձգեցինք այդ տարրերը որոնք կը ջանան մոլորեցնել մեզ, թէեւ անոնք հանգիստ չձգեցին մեզ: Բայց այժմ որեւէ ջանք պիտի չխնայենք երկիրը պաշտպանելու համար անոնց չարագործութեանց դէմ, այս մահու եւ կենաց պայքարին մէջ: Կառավարութիւնը փաստերով հաստատած է թէ հակառակորդները 200.000 ոսկի ստացած են օտար աղբիւրէ : Այս գումարը յատկացուած էր սուտ լուրեր եւ զրոյցներ տարածելու, որպէսզի ժողովուրդը խուճապի մատնուի » :

Ազգ. առաջնորդութեան նախարարը, գնդ. Սալահ Սալէմ եւս ճառ մը խօսելով, կրկնեց թէ կառավարութիւնը « լուրջ փաստաթուղթ մը» ունի, որ կ'ապացուցանէ « օտար աշխարհակալներու եւ հայրենիքի դաւաճաններու սերտ գործակցութիւնը»: Այդ վաւերագրին համաձայն, միացեալ ճակատ մը կազմուած է, դժգոհութիւն սերմանելու եւ Ֆարուքը նորէն գահ բարձրացնելու համար: «Օտար պետութիւններ խոստացած են տնտեսապէս աջակցիլ, եթէ այս ծրագիրը յաջողի » :

Յետոյ կրկնելով նախագահին սպառնալիքները, յայտարարեց թէ գրաքննութիւնը պիտի շարունակուի, որպէսզի «աւերիչ միտքեր» չփորձեն վնասել յեղափոխութեան եւ ժողովուրդին : Միեւնոյն ատեն ըսաւ թէ Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան համար պիտի չընդունին որեւէ ծրագիր՝ իբրեւ փոխարինութիւն Սուէզի շրջանին պարպումին, Եգիպտոս նկատի պիտի առնէ միայն մէկ ծրագիր – հաւա-

(Լուրերու շար. ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

Ո՞ՐՆ Է ՍՈՒՏ, Ո՞ՐԸ ԻՐԱՒ

Ուրեմն, իմացաք թէ ինչո՛ւ երկու օր Փարիզ մնալէ ետք, Լոնտոն գացեր է Անթիլիասի դպրեվանքին վերատեսուչը, Դերենիկ եպիսկոպոս :

— Փրակայի գծով պիտի մեկնի Մոսկուա, Երեւան, Էջմիածին:

Հրաւէրն ալ ուղղած է եղեր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, «որ Էջմիածին երթալու վիզան հեռագրով փութացուցած է Սրբազանին»:

Լուրին աղբիւրը՝ Պէյրութի հնչակեան օրկանը, *Արարատ*, որ ուրիշ բաներ ալ կը պատմէ .

— « *Գեր. Դ. Սրբազանին այս այցելութեան հիմնական նպատակն է Էջմիածնայ Հոգեւոր Ճեմարանին մէջ կարճատեւ ժամանակամիջոց մը դասաւանդել տեսական աստուածաբանութիւն, որուն համար իր հետը տարած է հազար էջնոց մեքենագրուած եւ անտիպ աստուածաբանութեան դասընթացքը, զոր հոն պիտի ձգէ, անոր համաձայն աստուածաբանութեան Հոգեւոր Ճեմարանի դասախօսը պիտի շարունակէ դասաւանդել»:*

Զար լեզուներ կ'ըսեն թէ Դերենիկ եպիսկոպոս, որ շատ կը սիրէ *ռէքլամ*ը, ինք հաղորդած է այս յաւելեալ մանրամասնութիւնները:

Արդ, ինչո՞ւ որեւէ բան չըսաւ Փարիզի մէջ, գոնէ եկեղեցւոյ վարիչներուն :

Թերթը ուրիշ բաներ ալ կը պատմէ, — Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան խնդիր, երեք վարդապետներու եպիսկոպոսական օծում, պտոյտ մը դէպի Պարսկաստան եւ Հնդկաստան : Եւայլն:

Դիւանագիտական գաղտնապահութի՞ւնըն ալ մաս կը կազմէ տեսական կամ գործնական աստուածաբանութեան :

Եւ ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ Կիլիկիոյ կաթող. դիւանը բան մը չի յայտներ Օգոստ. 29էն ի վեր, երբ հրատարակուեցաւ այս լուրը :

Մանաւանդ որ, *Արարատ* կ'ըսէ թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը նախապէս դիմած է տեղապահ խաղ արք.ի, «արտօնելու համար Դերենիկ Սրբազանին մեկնումը »:

Մեր գիտցածը այն է որ Դպրեվանքին վերատեսուչը պարզապէս պտըղի ժողվելու եկած է, ինչպէս կ'ընէ ամէն տարի: Եւ ամէն տեղ :

Կ'ըսեն, նաեւ, թէ ձեռնարկած է նախկին դասախօսի մը պանդոկի ծախքերը ճարելու (70-80 հազար փրանք):

Իմացայ թէ Անթիլիասի նուիրակը Լոնտոնէն Պելժիա գացած է:

Փարիզէն Պրիւսէլ չորս ժամ է:

Հաւատա՞նք թէ պիտի բարեհաճի անյապաղ լուսաբանել այս խորհրդաւոր պարագաները :

*Արարատ*ի հաղորդած լուրերուն ո՞րն է սուտ, ո՞րը իրաւ :

ՎԱՀԷ

Ի ՆՊԱՍՏ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ

«Ոմն» քսան հազար ֆրանք կը նուիրէ ի նպաստ դերասան Ա. Գմբէթեանի, պատասխանելով «Յառաջ»ի մէջ հրատարակուած կոչին :

Ստանալ վարչութենէն :

ՀԱՅ ԲԺԻՇԿ ՄԸ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԱԾ

Պէյրութի մեր թղթակիցը կը գրէ Սեպտեմբեր 13 թուականով .—

Երէկ, ուրբաթ կէսօրէ ետք, Զահլէի մէջ պաղեստինցի գաղթական մը ատրճանակի վեց գնդակներ պարպեց Այնճարի հայ բժիշկին՝ Պօղոս Վարդավառեանի վրայ, երբ այս վերջինը դարմանատունէ մը դուրս կ'ելլէր :Գնդակներէն միայն երկուքը դպան բժիշկին, որ ծանր վիճակի մէջ հիւանդանոց փոխադրուեցաւ:

Տակաւին յայտնի չեն շարժառիթները այս զզուելի ոճիրին, որ խոր գայրոյթ պատճառած է Զահլէի եւ Այնճարի հայութեան :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԺԵՐԸ
ԱՏԼՆԱՈՒՐՐԻ ՑԱՂԹԱՆԱԿԸ

Քաղաքական աշխարհը մեծ հետաքրքրութեամբ կը սպասէր Արեւմտեան Գերմանիոյ երեսփ. ընտրութեանց (6 Սեպտեմբեր):

Արդիւնքը անսպասելի եղաւ։ Վարչապետին կուսակիցները կը կարծէին թէ իրենք եւ կուսակցութիւնը պիտի պահեն իրենց դիրքերը, բայց կ'երեւի անոնց համար իսկ անսպասելի եղաւ քրիստոնեայ դեմոկրատ կուսակցութեան ջախջախիչ յաղթանակը։ Ամերիկացիները չեն ծածկեր իրենց ուրախութիւնը : Ատլնաուրրի յաղթանակը կը դիւրացնէ Մ. Նահանգներու քաղաքական, զինուորական ծրագիրներու իրականացումը։ (Միացեալ Եւրոպա, եւրոպական բանակ եւն.):

Մինչեւ ընտրութիւնները բաւական տարածուած էր այն կարծիքը, թէ գերման ժողովուրդի կարեւոր մասը չուզեր մխրճուիլ զինուորական նոր ձեռնարկներու մէջ եւ կը պաշտպանէ չէզոքութեան սկզբունքը:

Այս սկզբունքին յարած էր գլխաւորաբար գերման ընկերվարական կուսակցութիւնը։ Բազմաթիւ ֆրանսացի քաղաքագէտներ լրջօրէն նկատի կ'առնէին գերման ժողովրդի ենթադրեալ տրամադրութիւնները եւ կը տատանէին ընդունիլ եւրոպական բանակի կազմութիւնը, պարագայ մը, որ այս կամ այն ձեւով պիտի նպաստէր Գերմանիոյ վերազինման :

Անգլիոյ քաղաքական շրջանակները կը նախընտրեն տեսնել ընկերվարականներու յաղթանակը, որ պիտի նպաստէր «չէզոքութեան» սկզբունքին եւ հնարաւորութիւններ պիտի ստեղծէր բանակցութիւններ կատարել Խ. Միութեան հետ, կարգադրելու համար առկախ հարցերը եւ մեղմացնելու «պաղ պատերազմին» չարիքները։ Այս պարագային պիտի թուլնար նաեւ Հիւս. Ամերիկայի դիրքը Եւրոպայի մէջ ի շահ Մեծն Բրիտանիոյ :

Ֆրանսական կարգ մը թերթեր դառնութեամբ կ'ընդգծեն այն պարագան, որ Ֆրանսան առաջինը մէջտեղ նետեց Միացեալ Եւրոպայի եւ եւրոպական բանակի խնդիրները (Փլեւէն, Շուման) եւ այսօր շնորհիւ իր տատանումներուն այդ ծրագիրներու ղեկը կը դառնայ Ատլնաուըր։ Ֆրանսացի քաղաքագէտներու կը մնայ մօտ ապագայի մէջ վերականգնել հաւասարակշռութիւնը եւ ապահովել Ֆրանսայի դիրքը գալիք եւրոպական բանակին մէջ։ Անշուշտ Մեծն Բրիտանիա ուժ պիտի տայ Ֆրանսական ձեռնարկներուն, մեղմացնելու համար գերմանական ընտրութեանց անախորժ հետեւանքները:

Նոր կացութիւն մը կը ստեղծուի նաեւ Գերմանիոյ մէջ։ Այլեւս յենլով իր յաղթանակին վրայ, Ատլնաուըր կրնայ անտեսել չէզոքութեան տրամադրութիւններ ու եւ աւելի ամրապնդել իր կապերը արեւմտեան պետութիւններու եւ Մ. Նահանգներուն հետ։ Ամերիկան ալ իր հերթին աւելի ուժ պիտի տայ Գերմանիոյ, ամրապնդելով անոր միջազգային դիրքը։ Բոլոր անոնք որ անկեղծօրէն կ'ուզեն աշխարհը դուրս բերել փակուղիէն եւ ամրապնդել ազատ ժողովուրդներու դիրքը եւ պաշտպանութեան միջոցները, պիտի ուզեն օր առաջ ներդաշնակութիւն ստեղծել եւրոպական եւ ամերիկեան ուժերու մէջ։ Առաջին պայմանն է՝ ֆրանքօ-գերման անկեղծ մերձեցումը, հիմնուած՝ երկու ժողովուրդներու շահերու եւ արդարութեան վրայ :

Բայց կայ Խ. Միութիւնը։ Գերմանական ընտրութեանց մէջ գլխաւոր պարտուողը... Սովետներն են։

Խ. Միութիւնը մեծ յոյս ունէր որ սեպտեմբեր վեցի ընտրութիւնները հարուած մը պիտի տային Ատլնաուըրի քաղաքականութեան, Արեւմտեան Գերմանիան դարձնելով դէպի իրենց այնքան փառաբանած «չէզոքութիւնը» :

Այսօր Խ. Միութիւնը կանգնած է կոտրուած տաշտակի առջեւ։ Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ իրեն դէմ տեղի ունեցաւ բանուորներու ընդվզում մը, որ եղակի դէպք մըն է խորհրդային բռնապետութեան տակ հեծող երկրի մը համար։ Միւս կողմէ Արեւմտեան Գերմանիա իր քուէներով վստահութիւն յայտնեց Ատլնաուըրի «Փաշական քլէք»ին։ Ուրեմն Գերմանիոյ երկու շրջաններն ալ ցոյց տուին իրենց խսկական վերաբերումը հանդէպ Խ. Միութեան եւ անոր վարած բռնապետական քաղաքականութեան :

Դէպքերու ապագայ դասաւորումը կախուած է մասամբ Խ. Միութեան բռնելիք դիրքէն։ Ան իր կարելին պիտի փորձէ հետեւեալ նպատակներով .— Ա. սիրաշահիլ Գերմանիոյ ժողովուրդը։ Այս առթիւ նոր եւ աւելի շռնդալից յայտարարութիւններ Գերմանիոյ միութեան, չէզոքութեան, նոյնիսկ պարպումի մասին եւ զիջումներ տնտեսական ճակատի վրայ։ Արդէն սեպտեմբեր վեցէն առաջ, ազդելու համար ընտրութեանց ելքի վրայ, Խ. Միութիւնը հրաժարեցաւ կարգ մը հատուցումներէ, որոնք ծանրապէս կը ճնշէին արեւելեան Գերմանիոյ տնտեսութեան վրայ (Մալենկով – Կոթվալտ համաձայնագիրը)։ Բ) Ջանալ ջլատել ազատ աշխարհի ուժերը :

Խ. Միութիւնը սկսած է անուշ լեզու գործածել Ֆրանսայի հանդէպ եւ յանկարծ կը յիշէ թէ Ֆրանքօ-խորհրդային դաշնագիրը լաւագոյն կերպով կ'ապահովէ Ֆրանսայի եւ Խ. Միութեան շահերը (Մալենկովի ճառը)։ Գ) Ընդառաջ երթալ Զօրսերու խորհրդաժողովի հրաւէրին, իրականացնելու համար Գերմանիոյ միութիւնը եւ չէզոքացումը, զրկելով ապագայ Գերմանիան դաշինքներ կնքելու ազատութենէն :

Այս բոլոր նպատակներուն հասնելու համար Մոսկուա կ'ընէ նաեւ քօղարկուած խոստումներ, — դադրեցնել պատերազմը Հնդկաչինի մէջ...

Ամերիկացիները կ'երեւի մեծ կարեւորութիւն չեն տար խորհրդային այս խաբուսիկ խոստումներուն։ Անոնք կը ձգտին օր առաջ տեսնել Եւրոպան միացած տնտեսական եւ քաղաքական գետնի վրայ եւ կարելի եղածին չափ շուտ իրականացնել եւրոպական բանակի կազմութիւնը, որու մէջ կարեւոր դեր վերապահած է Գերմանիոյ։ Միայն իրեն դէմ ունենալով քաղաքական, ռազմական եւ տնտեսական գետնի վրայ միացած եւ ուժեղ Եւրոպա մը, Խ. Միութիւնը պիտի ստիպուի բռնել զիջումներու ճամբան, որ կրնայ ծանր հետեւանքներ ունենալ Խ. Միութեան մէջ :

Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԴԵՐԱՍԱՆԱՊԵՏ ՅՈՎՀ. ՍԵՒՈՒՄԵԱՆ

ԽՄԲ.— «Այգ»ի մէջ հրատարակուած գրութեամբ մը, վաստակաւոր դերասան Աշոտ Մատաթեանց հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ ողբացեալ Յովհաննէս Սեւումեանի մասին (19 Օգոստ.) .—

Սեւումեանի գեղարուեստական կարողութիւնը տարակոյսէ վեր կը մնայ եւ տաղանդը ակնյայտնի է :

Դերասան էր ան եւ բեմադրիչ։ Երկու հանգամանքովն ալ Սեւումեան բծախնդիր էր ու դժուարահաճ՝ ոչ միայն իր խաղընկերներուն, այլ եւ իր անձին վերաբերումով։

Շեշտի մը, շարժումի մը կամ կեցուածքի մը անհարազատութիւնը կամ անշընորհութիւնը սրտնեղութիւն կը պատճառէր անոր :

Ըլլալով լայնօրէն տեսաբան արուեստի, հիանալի յամառութեամբ մը կ'ուզէր գործադրել գեղարուեստին գիտական տուեալները՝ տառապէս եւ իրենց մանրամասնութեամբ։ Կարծես չէր ուզեր նկատի առնել այն իրողութիւնը թէ գեղարուեստը անհաւասարակշիռ խառնուրդն է զգացումներու, այլազան միտքերու եւ զանազան գեղեցկութիւններու, որոնք ինքնավստահօրէն կը հրմշտկէին մէկզմէկ՝ գլխաւոր տեղը գրաւելու գեղարուեստին մէջ։ Չէր ղիջէր ընդունելու, թէ այդ խոլական զօտեմարտը կարելի է զսպել միայն արհեստի միջամտութեամբ :

Գեղարուեստի ամէն արտադրոյթ իր վրայ կը կրէ արհեստի դրոշմը։ Բանաստեղծութիւն, քանդակ, նկար, երաժշտութիւն, ամէնն ալ իրենց մէջ կը պահեն արհեստի գոնէ մասնիկ մը՝ կարգաւորելու համար արուեստին վեհափառ գնացքը։

Սեւումեան այս իրողութիւնը կ'անտեսէր։ բայց եւ այնպէս, անգիտակցաբար կ'ենթարկուէր անոր :

Թէեւ արուեստի իմացականութիւնը ուժեղ էր Սեւումեանի մէջ, սակայն տկար էր ջիղը, որ արուեստի զգացական կողմն է եւ որ ամէնէն տպաւորիչ, ամէնէն գեղունակ մասն է արուեստին :

Բեմադրութիւններու ընթացքին չէր յաջողեր դերակատարին ներշնչել զօրեղ յուզականութիւն, բայց ատոր փոխարէն դերասանին ուղեղին մէջ մտածում դնելու իր կարողութիւնը բացարձակ էր։ Կարելի է ըսել, որ անընկճելի գաղափարագէտ մըն էր, եւ հազիւ զգայապաշտ մը։ Եւ այդ եզրակացութեան յանգեցայ, տեսնելով իր բեմադրութիւնները։ Իր դերերու կատարումին մէջ շատ ազդեցիկ, իմանալի եւ համոզիչ շեշտերով կուտար այն մասերը, որոնց մէջ տիրապետող էր գաղափարը:

Սեւումեան ունէր անյարիր աչքեր : Այդ աչքերուն մէջ կարելի չէր նշմարել փոփոխական յոյզերու արտայայտութիւն, անոնց մէջ տեւականօրէն կ'իշխէին միտքի, գաղափարի չոր հայեացքը։ Աչքը՝ զգացումներուն անդաղտնապահ խօսնակն է. դէմքը՝ մտածումներու արտայայտիչը, եւ շարժումը՝ այդ երկուքին օժանդակը : Սեւումեանի խառնուածքը այս բնականութեան հետ հաշտուած չէր :

Առաջին անգամ ան եկաւ Պոլիս 1909 Թուականի սկիզբները, Վրոյրի, Աւետեանի եւ իր անունով կազմուած խումբով մը։ Ճիշդ այնատեն, երբ Աբելեան — Արմենեան Թատերախումբը հեքիաթային յաջողութենէ մը յետոյ մեկնած էր, եւ Զարիֆեան — Յարութիւնեան — Մայսուրեան Թատերախումբը եկած էր տեղ գրաւելու :

Տեսանք Սեւումեանը՝ «Արցունքի Հովիտ»ի Ասլանով եւ «Ջրասոյզ Զանգ»ով։

Դիտողներուն տպաւորութիւնը եղաւ այն, ինչ որ վերը մատնանշեցի :

Երկրորդ անգամ եկաւ Պոլիս Զարիֆեանի հետ համագործակցաբար։ 1914ին էր եւ դեռ առաջին ծաւալուն պատերազմը չէր սկսած։ «Հին Աստուած»ներու Վանահայրով, «Համլէթ»ի Քլոտիւսով, «Պատուի համար»ի Էլիզարարովով անգամ մը եւս հաստատեց մեր տեսակէտը :

Վերջին անգամ մտաւ Պոլիս 1919ին, լաւագոյն կերպով պատրաստուած։ Հայաստանի Նորակազմ Հանրապետութեան յանձնարարականով եկաւ բեմի ընդունակ ուժեր տանելու հայրենի երկիր :

Պոլսոյ Հայ Տրամաթիք Ընկերութիւնը ամէնէն նպաստաւոր հաւաքավայրն էր Սեւումեանի առաքելութեան : Եւ Տրամաթիք Ընկերութիւնը յարգանքով եւ գուրգուրանքով զրկեց Սեւումեանը եւ անոր յանձնեց բեմադրութեան պատասխանատու աշխատանքը։ Արդէն վստահողջ էր տաղանդաւոր արուեստագէտը. բայց եւ այնպէս, ան լծուեցաւ յախուռն ու խղճամիտ աշխատանքի, որ մէկ քանի ամիս յետոյ զգետնեց տարաբախտ արուեստագէտը։ Այդ կարճ ժամանակամիջոցին, իր իսկ մասնակցութեամբ բեմադրեց գըլխաւորաբար «Յո՞ երթաս», Թագաւոր, Երջանկութիւն, Ուրիէլ Ակոստա, Անթար,

НИ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՍԷՅԴՈՅԻ ԵՂԵՐԱԿԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

Հայ յեղափոխական զարթօնքին, շատեր անձնուիրաբար նետուեցան յեղափոխական յորձանքին մէջ, բայց շատ քիչեր կ'երեւան պատմութեան մէջ։ Շատերու քաղցր եւ յուզիչ պատմութիւնները թաղուած մնացին մթութեան մէջ, նօսրացան եւ հատան անոնց պատմութեան ծանօթ վկաները :

Ողբացեալ Ռուբէն իր «Յեղ. Յուշեր»ու Գ. Գրքին մէջ կը գրէ (էջ 223) .— Ալվարինջու Սէյդօն եւ Վարդան — « Տեսնելով որ ամէն ուրէք թշնամին կը սպաննէ, ու կը թալանէ Հայերուն։ Անոնք եւս կ'ուզեն Արաբոյի նման թալանել Քիւրտերը եւ Թուրքը, վրէժ առնել անոնցմէ » :

Խօսք տանք Վարդանին :

— « Գողութեան, եւ հատընտիր սպանութեան առաջքն առնելու ի զուր անցան մեր փորձերը։ Անոնք, անողոք կերպով կը կատարուէին։ Սեւ ու մորմոքոտ կնիք մըն էր, որ կը դրուի մեր սրտերուն։ Ոչ աշխատանք, ոչ ընտանիք ապրեցնելու հոգ մեզ կը տանջէր։ Սէյդօ ըսես, Վարդան անոր մէջ մարմնացած կը գտնես, եւ փոխադարձաբար։ Ու չեղաւ գիշեր մը, որ մենք ալ, որպէս ընտանիքի տէր, ուրիշներու նման անկողին մտնայինք :

Զօրութիւն մը մեղի չարժման մէջ դրած էր : Բան մը ընել կ'ուզէինք, եւ ինչ ընելը, չէինք գիտեր, չկար բարերար ձեռք մը, որ մեզ ցոյց տար գործելու ուղղութիւն :

Այդ օրերու մէջ, Պշարէ Խալիլի (Սերոբի դահիճ) կին Ալիպայ խաթուն յանձնախումբ մը կազմած է, Խալիլի վրէժի փոխարէն, պահանջելով երեսուն Հայու ալ ականջ։ Զոհերը, հասարակ Հայերէ պէտք չէ որ ըլլան, այլ վարդապետ, տէրտէր, եւ ուխ։ Առաջին զոհն եղաւ, Ս. Աղբերկայ վանքին վանահայր, Զաքարիա վարդապետ, (ոչ թէ Ղազար վարդապետ, ըստ Ռուբէնի Յուշերուն)։ Երկրորդ, Շմլակ գիւղի ուխ Ասատուր, երրորդ, Թաղավանք գիւղի ուխ Գրօն։ Եւ այս ամէնը մէկ չաբթուան մէջ։ Այս պարագան անտանելի դարձաւ։ Շատ գիշերներ անոնց հետքի վրայ, անքուն անցուցինք, մինչեւ որ մեր ծուղակը ինկան յանձնախումբի երկու գլխաւոր անդամներ, Մահմնից Ուսըֆ, եւ Դամբեցի Ֆլիթը։ Առաջինը գլխաւոր դերակատար, Ա. հարուածէն սատկեցաւ : Երկրորդը վիրաւորուած նետուեցաւ անդունդ հաւանական մահուան գիրկը, եւ ազատեցաւ եւ դուրս տուաւ բոլոր գաղտնիքները։

Անկէ վերջ, իբրեւ յայտնի դարձած ըմբոստներ, մնացինք ենթակայ կառավարութեան հետապնդման։ Սակայն, դահավիժող դէպքեր, հատընտիր սպանութիւնները, եւ անողոք զուլումները ուժգնօրէն ազդեցին մեր սրտերուն։ Մեր մէջ մեռաւ ապրելու բնազդը։ Կարծես աններեւոյթ ուժ մը, ազդու զօրութիւն մը եկաւ խորտակել մեր ամբողջ էութիւնը, եւ հիմնովին յեղաշրջեց մեզ։ Դարձած էինք վիրաւոր գայլ։ Աղէտը մեծ էր, ճար չկար։

Գիշեր մը գիւղ իջած էինք։ Յանկարծակի գալով, ինկանք ոստիկաններու եւ քիւրտերու ծուղակը : Կռուեցանք երեք ժամ անընդհատ, երկու Հարիւրի դէմ, սպաննուեցան երեք հոգի թշնամիէն։ Որոշեցին տունը վառել մեր վրայ։ Եւ սկսան խոտի խուրձեր նետել մեր կեցած տան դրան առջեւը։

Մեր ռազմանիւթը լմննալու վրայ էր : Ունէինք միայն երկու գնդակ եւ գայն նետելու չափ վառօդ։ Մտածեցինք փախչիլ։ Բայց նախ քան փախչիլը անկողին մը եսառի, մէկ ալ Սէյդօն, եւ դուռնէն դուրս նետեցինք մութի մէջ։ Պատրաստի հրացաններ պարպուեցան անկողիններուն վրայ։ Նոյն րոպէէն մենք դուրս նետուեցանք եւ ազատեցանք :

Յետոյ Գէորգին պահանջին վրայ, մըտանք չարժուն խումբի մէջ։ Մեր մասնակցութիւնը բերինք Նորշէն գիւղի կռուին (1901)։ Մասնակցեցանք եւ Առաքելոց վանքի ապստամբութեան։ Եւ 1903ի Թորգոմի վերադարձին մշեցի Վաղոյի հետ անցայ Կովկաս։ Իսկ Սէյդօն մնաց երկիր, եւ կռուեցաւ 1904ի Սասնոյ ապստամբութեան կռիւներուն» :

Այժմ խօսքը իմս է (Մ. Բ.)—

1905ի Օգոստ. 31ին, երբ Գէորգ դարձած էր Երկիր, տեղի ունեցաւ Ալվարինջ գիւղի ճակատագրական կռիւը, Գէորգի ղեկավարութեամբ։ Այս կռիւը գիւղացիներէն խլեց 72 անմեղ զոհեր, եւ ինը լաւագոյն յեղափոխական ընկերներ։ Գիւղը իր դարաւոր հարստութիւնէն զրկուելէ վերջ, կրակի տրուեցաւ, եւ կէսէն աւելի հրոյ ճարակ դարձաւ, եւ ամէնէն ցաւալին այն է որ կառավարութիւնը մէկ վաշտ զօրք կը պահէր գիւղի մէջ, խեղդելով յեղափոխական բոլոր չարժումները :

Այս տաժանելի պայմաններուն մէջ, կը լսենք որ Սէյդօն դարձած է Երկիր, 1906ի ամառը։ Ան կը փափաքի գիւղ մտնել, եւ իր ներկայութեամբ մխիթարել թալանուած ու տանջուած գիւղացիները, լրիւ տեղեկութիւններ առնել դէպքի մասին։ Սակայն գիւղին մէջ զօրքի ներկայութիւնը անկարելի դարձուցին այդ պարագան։ Ժամադրութիւն մը տուած էր գործադիր մարմնին (Ս. Աբրէեան, Ա. Պետրոսեան) եւ որոշուած էր վայրը, այգիներու վերեւ, անտառի թաւուտներու մէջ :

ՄԱՐԳԱՐ ԲԱՐԽԵԱՆ

(1)

(Շար.)

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՐԱԳ ԵՒ ՄԻՍ ԿԸ ՆԵՐԱԾԷ

★

Համաշխարհային շուկային մէջ բաւա- կան անսովոր բան է տեսնել Խ. Միութիւ- նը իբրեւ մեծ ներածող կարագի: Նախ- քան պատերազմը՝ ան էր որ կ'արտածէր կարագ Անգլիոյ եւ ուրիշ երկիրներու: 1937—38ին Անգլիան մօտ քառասուն հա- զար թօն գնած էր անկէ:

Այսօր կացութիւնը փոխուած է: Անց- եալ յուլիսին Խ. Միութեան կարագի նե- րածումները հասան մինչեւ 30հազար Թօ- նի, որուն տասը հազարը Տանըմարքայէն, 16 հազարը Հոլանտայէն, հինգ հազարը Աւստրալիայէն եւ երկու հազարը Նոր Զե- լանտայէն: Բանակցութիւններ կը կա- տարուին աւելցնելու համար գնումները այս վերջին երկու երկիրներէն:

Խ. Միութիւնը կ'ուսումնասիրէ նաեւ միս ներածելու կարելիութիւնները: Ա- ւստրալիան առարկեց թէ համաձայնու- թիւն գոյացուցած է արդէն Մեծն Բրի- տանիոյ հետ՝ միս արտածելու, սակայն պիտի կրնայ թերեւս Խ. Միութեան ալ տալ միս, խոզի միս եւ պահածոյ միս: Աւսրալիոյ հետ բանակցութիւններ տեղի կ'ունենան նաեւ կաթնեղէնի՝ աւստրալիա- կան տուներու հետ, կարագ ներածելու համար:

Լոնտոնի մէջ մտահոգութիւն կը տիրէ Խ. Միութեան մրցակցութեան առթիւ: Եւրոպական շուկան շատ լաւ մատակա- րարուեցաւ կարագով, եւ չնեղուեցաւ Ռուսիոյ բացառիկ գնումներէն: Սակայն հանգամանքները կը փոխուին եթէ Խ. Մի- ութիւնը շարունակէ ներածումի իր քաղա- քականութիւնը, որ պատճառ պիտի դառ- նայ մէկ կողմէ գիներու բարձրացման եւ միւս կողմէ պիտի պակսեցնէ Մեծն Բրի- տանիոյ չափը:

Կ'ենթադրուի թէ սնունդի վերաբերեալ այս երկու ընթացիկ ապրանքներուն պա- կասը Խ. Միութեան ինչպէս եւ արբան- եակ պետութեանց մէջ բաւական ծանրա- կշիռ է:

Մալենկով իր Օգոստոս 8ի ճառին մէջ յայտարարեց թէ կենդանաբուծութիւնը բաւարար չէ եւ հեռու բաւարարելէ ժողովուրդին յաւաճուն պահանջները միսի, կաթի, հաւկիթի եւայլնի մէջ: «Պէտք է աշխատինք վերջ դնել այս յա- պաղումին, ստեղծենք հաստատուն հիմք ճարակի, պաճարի, աւելցնել արտադրելու կարողութիւնը, բազմացնել կենդանինե- րը, գլխաւորաբար կովերը»: Եւ չյշտեց թէ ամէն միջոց պէտք է գործադրել, մը- ղելու համար Կոլխոզի գիւղացիները աւե- լի եւս արտադրելու: Կառավարութիւնը որոշեց այս տարիէն սկսեալ աւելցնել կաթի եւ միսի մթերքի գիները, զոր պե- տութիւնը կը վճարէ գիւղացիին, քաջա- լերելու համար կոլխոզներու անհատական տնտեսութիւնը» որպէսզի չպակսեցնեն պաճարը: Սթալինի յաջորդներուն նոր կարգախօսն է կարելին ընել ընդառաջ եր- թալու ժողովուրդի յաւաճուն պահանջնե- րուն, անոր տալու կարճ ժամանակի մէջ աւելի արտադրութիւններ: Ներածում- ները հետեւաբար գլխաւոր միջոցներն են, դարմանելու համար ազգային արտադրու- թեան ներկայ պակասը:

Միեւնոյն պակասը կը նկատուի նաեւ եւրոպական արբանեակ միւս պետութեանց մօտ ալ եւ Խ. Միութիւնը առաջինն է որ պիտի պայքարի նուազուրդին դէմ, իբրեւ զանգուածներու դժգոհութեան աղբիւրը: Իր վերջին համաձայնութեամբ արեւելեան Գերմանիոյ հետ, նախ ստանձնեց անոր ճարել, ուրիշ արտադրութեանց հետ, 30 հազար թօն կարագ: Կը թուի թէ ստիպ- ուեր է Չեխոսլովաքիոյ ալ կարագ ար- տածել: 1952ին 16 հազար թօն ղրկուեր է հոն:

Խ. Միութիւնը պատասխանատու է, ուղղակի կամ անուղղակի, մօտ 300 մի- լիոն ժողովուրդի պարենաւորման, ինչպէս դիտել կուտայ ռուսական գործերու մաս- նագէտ մը:

Դաւաճանութիւն, Դատաստան, Հիդրա:

Կա՞յ արդեօք ուէ ուղղամիտ եւ գիտա- կից մարդ, որ իր հիացումը կարենայ աքօղել անոր Կրոմանի (Թագաւոր(եւ Փեթրոնիուսի (Ցո՞ երթաս) խորապէս ու- սումնասիրուած եւ գեղեցկօրէն ցուցադր- ուած խաղարկութեան համար: Այդ եր- կու դերերը կարծես կը մնան իբրեւ անոր մենաշնորհը, եւ այդ երկուքը կարող են վկայելու, թէ Սեւումեան տաղանդաւոր արուեստագէտ մըն էր:

Իրմէ վերջ Աբելեան, Փափազեան, Զա- րիֆեան եւս ներկայացան մեզի որպէս Փեթրոնիուս, բայց ոչ մէկը յաջողեցաւ հասնիլ Սեւումեանի բարձրութեան: Փեթրոնիուս համազօրը կը մնայ Սեւում- եանի:

Ինծ համար թախծալի է խօսիլ Սեւում- եանի մասին. մէկը՝ Հայ Բեմի տաղան- դաւորներէն եւ արուեստի անձնազոհ տա- ղանդաւորներէն, բայց միաժամանակ ե- րախայական դոհունակութիւնը ունիմ, որ կարող եմ յիշատակութիւնը ընել ար- ժանաւոր արուեստագէտի մը, որ այնպէս կանուխ ինկաւ պատնէշին վրայ, երբ ու- նէր տակաւին կամք՝ գործելու եւ իր թանկագին կարողութիւնով նպաստաւո- րելու Հայ Բեմը:

ԱՇՈՏ ՄԱՍԱԹԵԱՆ

Խանութպանը.—Պարոն, չէ՞ք ուզեր ձեր պզտիկ պարտքը վճարել, որպէսզի ձեր ա- նունը սրբենք տետրակէն:

— Ես կը նախընտրեմ որ իմ յիշատա- կըս անջնջելի մնայ ....

×

Ա.— Ի՞նչ է կզակիդ վրայի փոքր սպին:

Բ.— Ատիկա պատերազմի ճակատէն ըս- տացած եմ, եւ ատոր համար պատուանը- շան ալ ստացած եմ:

Ա.— Իսկ երեսիդ վրայի մեծ սպի՞ն:

Բ.— Ան ալ սափրիչէս է, առանց պատ- ուանշանի ...

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈԼՍՈՅ ԱԶԳ. ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐՈՒ խըն- դիրը տարիներէ ի վեր կը զբաղեցնէ պատրիարքարանը: Այս առթիւ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ «Ժամա- նակ» (5 Սեպտ.).—

Ինչպէս յայտնի է մեր համայնքային հաստատութիւններու — եկեղեցի, հի- ւանդանոց, որբանոց եւայլն — պատկա- նող անշարժ կալուածները, Օսմ. Կայս- րութեան շրջանին, այն ատենուան օ- րէնքներուն համաձայն, թափուին մէջ արձանագրուած են վերացական անուննե- րով: Օրինակ «Քրիստոսատուր վէլէտի Ու- սէփ», «Տիւլկէր Ուսէփ դէվճէսի պինթի Ցովակիմ», «Ստեփաննոս վէլէտի Ադամ» եւայլն: Աւելի վերջը օրէնքը փոխուած ըլլալով, թափուի արձանագրութիւնները կատարուած են թաղերու մէջ ծանօթ եւ վստահելի անձերու անունին:

Այս երկու պարագաներուն մէջ ալ սա- կայն, Համայնքը միշտ տուժած է: Վե- րացական անուններով արձանագրուած կալուածները, խնկական անհատ տէրերու չգոյութեան իբր հետեւանք, լքեալ գոյք նկատուած եւ ասոնցմէ շատերը գրաւ- ուած, իսկ ոմանք ալ երկար դատավարու- թիւններէ վերջ դրաւումէ դժուարաւ փր- կուած են:

Գալով վստահելի անձերու անունին ար- ձանագրուած կալուածներուն, յիշեալնե- րու մահէն վերջ կարգ մը ժառանգորդներ փորձած են տէր կանգնիլ այդ ստաց- ուածքներուն, բարդութիւններ եւ դըժ- ուարութիւններ ստեղծելով մատակարար մարմիններուն, ի վնաս համայնքին:

Այս անպատեհութիւնները բառնալու եւ համայնքին սեփական կալուածները մի- անգամ ընդ միշտ ոտնձգութենէ փրկելու համար, Իսթանպուլի երեսփոխաններ Տոքթ. Անտոէ Վահրամ եւ Ահիլլէս Մոս- խոս, շուրջ երկու տարիէ ի վեր շփումներ եւ խորհրդակցութիւններ կը կատարէին կառավարական իրաւասու շրջանակներուն հետ, համայնքներու պատկանող կալ- ուածներուն բարոյական անձերու («հիւք- միւ շահսիյէթ») անունին արձանագրու- թիւնը ապահովելու համար:

Ազգ. Մեծ Ժողովի ամառնային դադա- րէն առաջ, Տոքթ. Անտոէ Վահրամ եւ Ա- հիլլէս Մոսխոս այս հարցին շուրջ տեսակ- ցութիւն մը եւս ունեցած են Պետական գործավար Ճէլալ Եարտըմճըի հետ, որ հարցը ներկայացուցած է վարչապետ Ատ- նան Մենտերէսի, վերջնական տնօրինու- թեան մը համար:

Անցեալ չորեքշաբթի օր, Դեմոկրատ կուսակցութեան Իսթանպուլի վարչական նիստին մէջ հաղորդուած է Տոքթ. Անտոէ Վահրամի թէ ոչ-իսլամ համյանքներու կալուածներուն արձանագրութեան վերա- բերեալ հարցին մասին պատրաստուած նախագիծը, Գործավարներու Խորհուր- դին բովէն անցած եւ այժմ օրակարգի վը- րայ բերուած է եւ իբր որոշմանագիր հը- րատարակուելէ վերջ ի զօրու պիտի դառ- նայ:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱԲՆԱԿ ԽԱՐԲԵՐԴՑԻՆԵՐՈՒՆ

★

ՄԱՐՍԷՅԼ, 11 Սեպտ.— Սիրելի հայրե- նակիցներ, ինչպէս ամէն տարի, այս ան- գամ ալ Օգոստոսը եղաւ Համախարբերդ- ցիական Միութեան Պատգ. Ժողովի գու- մարման ամիսը:

Մարսէյլի արուարձաններէն՝ Սէնթ Անթուանի մէջ տեղի ունեցաւ մեր 13րդ պատգ. ժողովը, որու ընթացքին մաս- նաճիւղերու ներկայացուցիչները եւ կեդր. վարչութեան դիւանը ներկայացու- ցին իրենց մէկ տարուան գործունէու- թեան զեկուցումները:

Ժողովականները եւ ներկայ հայրենա- կիցներ տրուած տեղեկութիւններէն եւ լուսաբանութիւններէն յստակօրէն տեսան որ Միութիւնը երբեք իր դերէն շեղած չէ եւ բոլոր հարցերը լուծուած են կարելի ե- ղածին չափ լայնամիտ ձեւով, յօգուտ հայրենակիցներու եւ Միութեան:

Մեր մասնաճիւղերու անդամական ժո- ղովները եւ պատգ. ժողովը բաց են բո- լոր հայրենակիցներու առջեւ անխտիր: Ամենափոքր կասկած ունեցողները կրնան գալ ու անձամբ ստուգել մեր հայրենակ- ցական անկեղծութիւնը:

Դուրսէն եկած յորդորներու կամ անհի- մըն քննադատութիւններու բարեմիտհեղի- նակներուն կոչ կ'ընենք գալ մեր ժողով- ներուն իբրեւ ունկնդիր եւ հարցումներ ը- նել օրուան դիւանին, զիրենք հետաքրքրող խնդիրներու շուրջ:

Թող մեր ներկայ յայտարարութիւնը համարուի հրաւէր մը բոլոր Ֆրանսաբնակ Խարբերդցիներուն՝ որոնք ցարդ այս կամ նկատումով անտարբեր գտնուած են, որ- պէսզի գան եւ ուղղակի տեղին վրայ ա- կանատես ու ականջալուր ըլլան Միու- թեանս գործունէութեան:

Ոչ անդամ հայրենակիցներ, եթէ ցարդ դուրս մնալու բանաւոր պատճառներ ու- նիք, մենք գանոնք կը յարգենք. եթէ ոչ լաւագոյն հայրենասիրութիւնը պիտի ըլ- լայ անդամակցիլ այսուհետեւ:

Եթէ աւելի մեծ գործ կ'ուզէք, նախ պէտք է գործաւորներու թիւը աւելցնենք, նորանոր կարելիութիւններ եւ հորիզոն ստեղծելու համար:

Մենք համոզուած ենք թէ Խարբերդցի- ները ինչ գաղափարի ալ պատկանին, կր- նան իրարու հետ համերաշխ աշխատիլ, եթէ օտար ոտնձգութիւն տեղի չունենայ:

Վստահ ենք որ մեր հայրենակիցներու ջախջախիչ մեծամասնութիւնը այլեւս ողջմիտ հասունութեան մը յանգած, Հա- մախարբերդցիական Միութեան նպատակ- ներու իրագործման ճամբուն վրայ ան- կեղծ փորձ մը պիտի կատարէ:

Ի դիմաց Կեդր. վարչութիւն

Գանձապահին հասցէն.—

K. Khamarian, 6, Rue de la Fare, Marseille

Նախագահին հասցէն.—

S. Dermardirossian, 16, Rue Barbaroux, Marseille

«ՅԱՌԱՋԻ ԹԵՐԹՕՆԸ (17)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Ու թեթեւ կը սահի որթատունկերու մէջէն, որոնք խոնաւութիւն կը ցօղեն իր ոտքերուն, իսկ ցօղն է որ կը կաթկթէ իր արմունկներուն վրայ: Սուլամիթի զուարթ կանչը կը տարածուի այգիին մէկ ծայրէն միւսը: Արքան կեցած է պարիսպին ետե- ւը: Պայծառ դէմքով մը կը տարածէ իր ձեռքերը աղջկան դիմաց:

Պարիսպին վերէն աղջնակը ոստիւն մը կ'ընէ թռչունէն ալ թեթեւ ու անխօս, եւ երջանկութեան հեւքով կը փաթթուի թա- գաւորին վիզը:

Այսպէս կը սահին քանի մը վայրկեան- ներ: Վերջապէս ազատելով իր շրթունք- ները աղջկան բերնէն, Սողոմոն կ'ըսէ դմայլագին եւ դողդոջուն ձայնով մը.

— Ահ, աղուոր ես դուն, սիրականս, շատ աղուոր ես:

— Ահ, ինչպէս գեղեցիկ ես դուն, սի- րականս:

Ցափշտակութեան եւ ցնծութեան ար- ցունքներ — երանութեան արցունքներ— կը փայլին Սուլամիթի աժգոյն այլ սիրուն դէմքին վրայ: Սիրոյ յոգնութենէն կը խոնարհի գետնին վրայ եւ խենթ խօսքեր կը շշնջէ հազիւ լսելի ձայնով.

— Մեր անկողինը կանանչ է: Մայրի ծառերը՝ առաստաղ մեր գլխուն վերեւ... Համբոյրներ դրոշմէ շուրթներուս վրայ, քու բերնիդ համբոյրները: Քու փաղաքը- շանքներդ աւելի անուշ են քան գինին...

Քիչ վերջ Սուլամիթ իր գլուխը դրած էր Սողոմոնի կուրծքին վրայ: Թագաւորը ձախ ձեռքով գրկած էր աղջնակը:

Թագաւորը շրթունքները կը մօտեցնէ աղջկան ականջներուն, շշուկով կ'արտա- սանէ բառեր, քնքշօրէն ներողութիւն կը հայցէ, իսկ Սուլամիթ կը կարմրի անոր խօսքերէն ու կը գոցէ իր աչքերը: Եւ յե- տոյ յուզումի աննկարագրելի, չքնաղ ժը- պիտով մը կ'ըսէ

— Եղբայրներս զիս պահապան կարգե- ցին խաղողի այգիին... իսկ ես իմ սեփա- կանն իսկ չկրցայ պահպանել:

— Դուն չե՞ս ցաւիր ատոր համար, Սու- լամիթ:

— Ոհ, ոչ, թագաւորս, սիրականս, բը- նաւ չեմ ցաւիր: Եթէ դուն մինչեւ իսկ այս րոպէին ելլէիր եւ երթայիր, եթէ ես դատապարտուած ըլլայի այսուհետեւ քեզ անգամ մըն ալ չտեսնելու, մինչեւ իմ կեանքիս վերջը, գոհունակութեամբ պի- տի արտասանէի քու անունդ, Սողոմոն:

— Սա ալ ըսէ ինծի, Սուլամիթ... Մի- այն թէ կ'աղաչեմ. չիտակը ըսէ անբիծս.. Գիտէի՞ր դուն թէ ես ով եմ:

— Ոչ ես այժմ իսկ չգիտեմ այդ: Ես կը մտածէի որ ... բայց կ'ամչնամ խոստո- վանելու ... Կը վախնամ որ խնդաս վրաս ... Կը պատմեն որ հոս, Բատն էլ Քար սարին վրայ, մերթ-մերթ կռապաշտա- կան աստուածներ կը թափառին ... Շա- տերը անոնցմէ, կ'ըսեն, խիստ գեղեցիկ են... Եւ ես մտածեցի թէ արդեօք Հոր աստուածը չէ՞ս դուն, Օսիրիսի որդին, կամ ուրիշ աստուած մը:

— Ոչ, ես թագաւոր եմ միայն, սիրա- կանդ իմ: Բայց ահա ես հոս կը համբու- րեմ քու սիրասուն, քու արեւակէզ ձեռ- քըդ. եւ կ'երդնում քեզի որ երբեք, երբեք՝ ոչ պատանեկութեանս առաջին սիրային տառապանքներու միջոցին, ոչ իսկ իմ փառքիս օրերուն, իմ սիրտս չէ տոչորած այնպիսի անյագուրդ հեշտանքով մը, որ իմ մէջս կ'արթնցնէ քու մէկ ժպիտն ան- գամ, մէկ շփումն իսկ քու հրաբորբոք գանգուրներուդ, մէկ ոլորտն անգամ քու ծիրանի շրթունքներուդ: Դուն գեղեցիկ ես ինչպէս Կեդարի վրանները, ինչպէս վա- րագոյրները Սողոմոնի տաճարին: Քու գանգուրներուդ, մէկ ոլորտն անգամ քու տես, իբրեւ բուրմունք կը յորդի, իսկ ծի- ծերդ գինի կը հոսեցնեն:

— Ոհ, այո, նայէ, մօտիկ ըրէ ինծի, սի- րեցեալդ իմ: Քու աչքերդ կը յուզեն զիս: Ոհ, ինչ բերկրանք, չէ՞ որ քու ցանկու- թիւնդ ինծի ուղղուած է: Քու մազերդ բուրումնաւէտ են: Կուրծքիդ վրայ ընկող- մանած՝ դուն կը նմանիս զմուռսի փունջի մը:

Ժամանակի ընթացքը կանգ կ'առնէ եւ անոնց գլխուն վրայ պայծառօրէն կը շո- ղայ արեգակին սկաւառակը:

Անոնց անկողինը կանանչ է, ծածկոցը՝ մայրի ծառերը, պատերը՝ նոճիները: Իսկ անոնց վրանին դրօշը՝ իրենց սէրը:

×

Թագաւորը իր արքունիքին մէջ աւազան մը ունէր ութանկիւն, զով աւազան մը, սպիտակ մարմարէ շինուած: Մութ-կա- նաչ «մոլոշքարէ» աստիճանները մինչեւ աւազանին յատակը կ'իջնէին: Ծեփը ե- գիպտական յասպիսէ էր, ձիւնաթոյր-ճեր- մակ յասպիսէ — վարդագոյն եւ հազիւ նշմարելի երակներով — որ իբրեւ աւա- զանին շրջանակ կը ծառայէր: Ամէնէն ընտիր սեւ փայտէ էին կերտուած պատե- րու քանդակները: Վարդագոյն սարդիոնէ առիւծի չորս գլուխներ բարակ կոհակնե- րով ջուր կը հոսեցնէին աւազանին մէջ: Պատերուն վրայ, սպիտակ թեթեւ սիւնե- րուն մէջտեղը, փակցուած էին Սիդոնի մէջ պատրաստուած՝ թիւով ութը մար- դահասակ ընտիր, արծաթեայ ողորկ հա- յելիներ:

(Շար.)

քական ապահովութեան դաշինք մը արաբական երկիրներու միջեւ: Յետոյ թելադրեց որ Եգիպտոսի թերթերը «Թօթափեն չողոքորթութիւնը եւ կաշառակերութիւնը: Մենք պէտք մաքրենք երկրին բոլոր անկիւնները, առանց մոռնալու մամուլը»:

Երրորդ ճառախօսը, գնդ. Կամալ Սալեմ, անդամ յեղ. խորհուրդի, ըսաւ թէ Եգիպտոս զէնքի եւ ռազմանիւթի տասը գործարաններ պիտի ունենայ մինչեւ 1955ի վերջը: Երեքը կը բանին արդէն: Միեւնոյնատեն պիտի աւելցնեն վարելահողերը, որպէսզի կարելի ըլլայ կերակրել 22 միլիոն բնակիչները: Մինչդեռ այսօր երկիրը սնունդ կը հայթայթէ միայն 12 միլիոն բնակիչներու: Ծրագրած են տարեկան հարիւր հազար թոն շաքար արտադրել, ճամբաներ շինել են .:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ կուսակցութեան եւ կառավարութեան մէջ ալ կարեւոր փոփոխութիւններ կատարուեցան, հետեւողութեամբ Մոսկուայի: Առ նուազն երկու նոր նախարարութիւններ հաստատուեցան, մշակոյթի եւ տեղական հողագործութեան: Նախկին կառավարական դիւանին տեղ, որ կը բաղկանար վարչապետէն եւ տասը փոխ վարչապետներէ, հաստատուեցաւ Երեքներու յանձնախումբ մը: Պետական ապահովութեան նախարարութիւնը ձուլուեցաւ ներքին գործերու նախարարութեան մէջ: Ապահովութեան նախկին նախարարը, զոր. Կարոլ Պագելիք, արձակուելով համեստ պաշտօնի մը կոչուեցաւ:

ՄԱԿԻ ԸՆԴՀ. ժողովին 8րդ նստաշրջանը բացուեցաւ Սեպտեմբեր 15ին: Նախագահ ընտրուեցաւ Հնդկաստանի գլխաւոր պատուիրակը, Տիկին Լաքշմի Բանդիտ: Առաջին անգամ է որ կին մը նախագահ կ'ընտրուի: Տիկին Բանդիտ շահեցաւ 37 քուէ, Սիամի պատուիրակը՝ 23: Այս ընտրութենէն առաջ ժողովը տասնի դէմ 44 ձայնով մերժեց խորհրդային պատուիրակութեան բանաձեւը որ կ'առաջարկէ անմիջապէս անդամ ընդունիլ կարմիր Չինաստանը: Այս խնդիրը այլեւս պիտի չքննուի մինչեւ 1954:

ՓԵԹԷՆԻ փաստաբանները նոր խնդրագիր մը յանձնեցին դատական նախարարութեան, պահանջելով վերաքննել հանգուցեալ մարեչալին դատը: Այս առթիւ կը յիշեցնեն թէ 1940ին գաղտնի համաձայնութիւն մը կնքուած էր Անգլիոյ Ճորճ Թագաւորին եւ Փեթէնի միջեւ: Մարեչալը չէ պահած բնագիրը, որպէսզի գաղտնիքը երեւան չելլէ: Փաստաբանները կը կարծեն թէ վաւերագիրը կը գտնուի Անգլիոյ մէջ: Այս համաձայնութեամբ, Ֆրանսական տորմիղը Գերմանիոյ պիտի չյանձնուէր եւ Ֆրանսական զօրքը պիտի կռուէր, եթէ թշնամին յարձակէր գաղթավայրերու վրայ:

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ յաճախադէպ կը դառնան Փարիզի շատ մը թաղամասերուն մէջ: Առջի օր աւարի տուին Պ. Ստեփան Սահակեանի վիլլան (Պուլոնյը), ինչպէս եւ երկու Ֆրանսացիներու ապարանքները եւ յարկաբաժին մը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Զաքարեան եւ Իսահակեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, ժամը 12.45ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 ռիւ Ժան Կուժօն), հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց մօր՝ տիկին ԵՐԱՆԵԱԿ ԶԱՔԱՐԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՀՐԱՒԷՐ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻՆԵՐՈՒ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացը ուրախութեամբ կը ծանուցանէ թէ իր անդրանիկ սանը՝ պատանի Կարապետ Ջափուլճեան, Հոկտեմբեր մէկէն սկսեալ իբրեւ գիշերօթիկ պիտի ուսանի Սեւրի Մուրատեան վարժարանը:

Այս առթիւ, Ուսումնասիրացս սարքած է թէյասեղան մը, այս կիրակի, ժամը 16ին, եւ, կը հրաւիրէ Սեբաստիոյ նահանգին պատկանող մեր բոլոր հայրենակիցները բոլորուիլ սոյն սեղանին շուրջ, բաժնելու մեր ուրախութիւնը, ծանօթանալու մեր սանին եւ մեր բոլորիս ջերմ գուրգուրանքովը քաջալերելու զինքը:

Թէյասեղանը տեղի կ'ունենայ Սէվրի Մուրատեան վարժարանին մէջ:

Մուտքը ազատ է:

ՄԻԱԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ
ԾԱՆՕԹ ԵՐԳՉՈՒՀԻ
ՏԻԿԻՆ ՉԵՓԻՒՌ ՇԱՆԹԻ

որ Մ. Նահանգներուն մէջ պտոյտ մը կատարելէ վերջ, կը վերադառնայ Պէյրութ:
Հովանաւորութեամբ Ֆր. Կապ. Խաչի
26 Սեպտեմբեր ժամը ճիշդ 21էն 23.30
Salle Chopin. 17, Rue Daru, Métro Ternes
Տոմսերը կը ծախուին գրատուններ, Հ. Սամուէլ, Պարսամեան եւ Բալուեան: Եւ մասնաճիւղերուն քով:
Գիները — 300, 200, 150 ֆրանք

ՊԱՏԱՐԱԳ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տանտեսչութիւնը կը ծանուցանէ հասարակութեան, թէ այս կիրակի, պատարագ պիտի մատուցուի հաստատութեան մէջ:

Տեսչութիւնը կը խնդրէ Անկէնի եւ շրջանի հայրենակիցներէն ներկայ ըլլալ սոյն արարողութեան:

Պատարագի երգեցողութիւնները պիտի կատարուին Արնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյն դպրաց դասու կողմէ:

Սկիզբն ժամերգութեան ժամը 9, պատարագ 10.30:

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Համբիկ Թէրզեան եւ զաւակը (Կ. Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Տօնապետ Տօնապետեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Լեւոն Տատեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Վրթանէսեան եւ զաւակները (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Աբրահամ Թօնկուրեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Սանթիրա Հիւնքեարպէքնտեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Սողոմոն Հիւնքեարպէքնտեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Գամիկ Հիւնքեարպէքնտեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Տիգրան Հիւնքեարպէքնտեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Այրի Տիկին Մարի Դերձակեան, Տէր եւ Տիկին Գալուստ Վարպետեան, Տէր եւ Տիկին Պարոյր Դերձակեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Պերճ Դերձակեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Նորայր Փանոսեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տիար Միքայէլ Էնէզեան եւ զաւակները (Պարսկաստան), Այրի Տիկին Հոփսիմէ եւ Սրբուհի Աւագեաններ (Պուլկարիա), Հովեան, Սմբատեան, Հիւնքեարպէքնտեան, Զամիչեան, Տարխանեան, Սահաթեան, Հաճեան եւ Թուլուքեան ընտանիքները սրտի դառն կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց սիրեցեալ մօր, զոքանչ մօր, մեծ մօր, հօրաքրոջ, քեռկինին եւ ազգականուհիին

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՔՍԻ ԹԷՐԶԵԱՆԻ
(Ծնեալ Հիւնքեարպէքնտեան)

որ կնքեց իր մահկանացուն 79 տարեկան հասակին, 6 Սեպտեմբեր 1953, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 5ին իր բնակարանին մէջ, 46 Պուլվ. տը Վօքուա, Պոմոն, Մարսէյլ:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երեքշաբթի 8 Սեպտեմբեր կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին, Պոմոնի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ:

ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ ՎԱՐԴԱՆ, Մէրտէկօզցի կը փնտռէ քոյրը, Սրբուհի Բաբաեան, ծնեալ Նահապետեան, հօրը անունը՝ Սիմօն, մօրը՝ Սմբատուհի: Կը կարծուի թէ Թաւրիզ, Պարսկաստան կը գտնուի:

Տեղեկացնել Նահապետեանի, 177 ռիւ տը Քրիմէ, Մարսէյլ, Ֆրանս:

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS
SOCIÉTÉ ARMIN
PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65
Ամենավերջին դրութեամբ:
Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են Հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 25ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12:

Դասերը կը սկսին Հոկտ. 2ին:

Հեռաձայն Ռէնսի 172

Ս ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեպտեմբեր 30ին կը բացուի ուսումնական նոր տարին: Փութացէք տոհմային կրթութեան եւ լուսաւորութեան այս հաստատութեան մէջ արձանագրել ձեր զաւակները:

Արձանագրութիւններու եւ որեւէ տեղեկութեան համար դիմել ամէն օր տեսչութեան:

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, 15 Օգոստ. Հ. Բ. Ը. Միութեան իրաւասու անդամներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ ընկերութեան 40րդ տարեկան ընդհ. ժողովին, որ պիտի գումարուի շաբաթ օր, 28 Նոյեմբեր, առաւօտեան ժամը 9.30ին, Միութեան կեդրոնական գրասենեակին մէջ՝

295 Fifth Ave. New York, N. Y.

Օրինական մեծամասնութիւն չգոյանալու պարագային, ներկայս պիտի նկատուի իբր երկրորդ հրաւէր եւ ժողովը պիտի գումարուի 1953 Դեկտեմբեր 12ին եւ 13ին, շաբաթ եւ կիրակի օրերը, առաւօտեան ժամը 9.30ին, օթէլ Րօզվէլթի մէջ, Madison Ave. 45th St., New York 17, N.Y.

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Gros, Demi-Gros
Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմակեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ:
Նոր գիներ
Articles polichinelles-ի համար:
Միակ հասցէն՝
BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Ընկեր Կարօ» ենթակոմիտէն այսօր, հինգշաբթի ժամը 20.30ին, իսկ «Թաթուլ» խումբը ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

Ներկայ պիտի ըլլան կեդր. կոմիտէի եւ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները՝ այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Ցոյներու սրահը, 5 ռիւ Պօնըֆուա: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Օհանջանեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

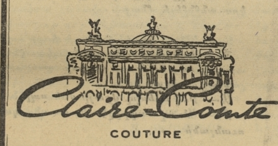
ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ.Յ.Դ. Վարդան ենթակոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Կուսէնվիլի, Առնուվիլի եւ Սարսէլի բոլոր ընկերները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, Առնուվիլի ծանօթ հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՊԱՆԵԽՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

«ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»ի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը:

ՁԵՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ
ԴԻՄԵՑԷՔ՝
Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ
68, Rue Nationale, MARSEILLE
(Face Rue Parmentier)
Téléphone : Colbert 33 - 22
ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ
(Ֆուռնիթիւռ), ԱՍՏԱՌ, ԹԵԼ,
ԴԵՐՁԱՆ, ԿՈՃԱԿ, ԵՒ ԱՅԼՆ:
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

17, Bld. des Capucines
(Face au Café de la Paix)
Tél. : OPÉra 80 - 34
— 00 - 25
ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ
ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ
ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱ
ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ
ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ
Ծոխ մթերք հայերէն հին եւ նոր հրատարակութեանց
Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր՝ ամէն լեզուով
ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
Ֆրանսայէն եւ արտասահմանէն ստացուած ապսպրանքները
կը գործադրուին օրը օրին
ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՒՄՈՎ ԿԸ ԳՆԵՆՔ՝
Հայերէն եւ օտար լեզուներով արեւելագիտական ամէն կարգի գրքեր
եւ մատենադարաններ
LIBRAIRIE ORIENTALE H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur le Prince, Paris (6e)
Tél. DAN. 88-65, Chèque Postal, Paris 1278-35
ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ
ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամսեայ 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՈՒՐԲԱԹ 18 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • VENDREDI 18 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7170 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2581

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՌԱՋ ԳԱՑԵՐ ԵՆ ԹԷ ԵՏ

•

Յետադիմական շարժումի եւ համատարած թշուառութեան նկարագրութիւններ յաճախ կ'երեւան Թուրք մամուլին մէջ:

Միջանկեալ ըսենք որ Թուրքիոյ մամուլն ալ հետզհետէ կ'ուրացնէ արդիական լրագրութեան վարժութիւնները:

Գլխաւոր թերթերը լայն միջոցներ ունին: Ներքին եւ արտաքին մեծագումար նպաստներ: Ծով եւ առատահոս ծանուցումներ եւ ուրիշ հոսուն աղբիւրներ:

Հետեւաբար, կրնան շատ մը ձեռնարկներ կատարել, համաձայն օրուան պահանջներուն:

Շատերը ոչ միայն մասնաւոր թղթակիցներ կը պահեն գլխաւոր մայրաքաղաքներու մէջ, այլեւ պտոյտներ կատարել կու տան Անատոլուի մէջ, մինչեւ «արեւելեան նահանգները»:

Այսպէս, ամբոխավար «Ճիւմհուրիյէթ»ը, որ վարպետօրէն խրացուց հայկական մեծ տպարան մը, եւ «Վաթան»ը, որ զարմանազան աղբիւրներ ունի, շրջուն թղթակիցներ, նոյնիսկ իրենց խմբագրապետները ղրկեցին գաւառ:

Ժամանակին հրատարակած ենք անոնց նկարագրութիւնները, մեծ մասով ողբ ու կոծ:

«Վաթան»ի վերջին բացառիկ թիւը նուիրուած էր Վանի շրջանին, եւ տեսաք թէ որքան յուետեսութիւն կը մատնէր, հակառակ զանազան հաւաստիքներու:

Ճիւմհուրիյէթի խմբագրապետ, ինք հրապարակաւ կը խոստովանէր թէ Հայերու չինած աղբիւրներն անգամ ցամքեր են Հաթայի մէջ (Սանճաք): Ճամբաններն ալ աւերակ:

Նոյն թերթին թղթակիցը, Եաշար Քեմալ, այժմ ձայն կու տայ Տարօնէն:

Դարձեալ նոյն ողբուկոծը՝ մասնաւորապէս գիւղացիներու թշուառութեան եւ տգիտութեան մասին: Նկարագրութիւն մը:

— «Անատոլուի ամէն անկիւնը կարելի է հանդիպիլ նախկին տառեր ուսուցանող քաղաքին կամ գիւղական դպրոցներու: Կը բաւէ շրջիլ արեւելքի, աւելի ճիշդ բովանդակ Անատոլուի մէջ, անուններով եւ ցուցակներով ճշդելու համար հազարաւորներ»:

Միայն «արեւելեան նահանգներ»ուն մէ՞ջ է որ ուսում կու տան արաբական տառերով:

— «Սխալած կ'ըլլամ եթէ ըսեմ որ միայն արեւելեան նահանգներուն յատուկ են անոնք: Գայսերիի, Գոնիայի, Մալաթիոյ, Այնթապի, Ատանայի մէջ ալ անոնցմէ շատեր տեսայ: Բացէ ի բաց դասաւանդութիւն կը կատարեն:

Անշուշտ պատկերը աւելի սեւ է, քանի երկրին խորերը, դէպի արեւելք երթաք: «Հոն յետադիմութեան աղբիւրներ կան. եւ մեւրեսէներ որոնք հոճաներ կը հասցնեն»:

Եւ կան շէյխեր որոնք անխնայ կը շահագործեն ամբոխին տգիտութիւնը: Մեծագոյն մեւրեսէն կը գտնուի Մուշի Նորշէն գիւղին մէջ, 150 աշակերտներով: Նաեւ Տիգրանակերտի մէջ:

Իսկ թշուառութի՞նը:

— «Ճամբաներուն վրայ բոկոտն կիներու, փաթթոց կապած տղոց, պատռտած շալվարներով գիւղացիներու կը հանդիպինք»....

Նոյն պատկերը Վանի, Էրզրումի, Պիթլիսի եւ Սղերդի գիւղերուն մէջ, ուր «կիները բոկոտն են եւ տղաքը մօրէ մերկ», նոյնինքն Եաշար Քեմալի վկայութեամբ:

Իսկ տունե՞րը:— «Հորեր որոնց մէջէն խանիճաղանճ մազերով, պատմութեան գիրքերուն քարայրի մարդոց նկարներուն յարեւնման մարդիկ դուրս կ'ելլեն»:

Կը նշանակէ թէ այնքան փառաբանուած յառաջդիմութեան ճրագը մարեր է, ծովեզերքէն ճամբայ ելած ատեն:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՔԵՒԳԵՐՄԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

•

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ՎԵՐՍԿՍԻԼ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Արեւմտեան Գերմանիոյ արտաքին գործերու նախարարութեան քաղաքական խորհրդականը, Պ. Պլանքէնհորն, յանկարծ Փարիզ ղրկուեցաւ, նամակ մը յանձնելու համար Ֆրանսայի արտաքին նախարարին:

Առաջին ձեռնարկն է այս, Սեպտ. 6ի ընտրութիւններէն վերջ, եւ մեծ տպաւորութիւն գործեց քաղաքական շրջանակներու մէջ, ինչպէս դիտել կու տան տեղական թերթերը: Այս նամակով, Տոքթ. Ատընաուըր դիւանագիտական փորձ մը կը կատարէ, եւրոպական բանակի ծրագիրը փրկելու համար: Ուրիշ խօսքով, կ'ուզէ լեզու գտնել Ֆրանսայի հետ, որ պէտք ճամբան հարթուի:

Տոքթ. Ատընաուըր կ'ըսէ իր նամակին մէջ. — «Եկած է ժամանակը կարգադրելու երկու ազգերուն միջեւ եղած անհամաձայնութիւնները»: Գերման վարչապետը կը բացատրէ թէ եւրոպական բանակի ծրագրին վաւերացման գլխաւոր խոչընդոտը կը համարուին Ֆրանսայի մտավախութիւնը արեւմտեան Գերմանիոյ յարաճուն զօրացման մասին, ինչպէս եւ Սարի հարուստ երկրամասին վէճը:

Այս վերջին խնդիրը առկախ կը մնայ Սարի շրջանին երեսփ. ընտրութիւններէն ի վեր (1952 Նոյ.): Այս անգամ Տոքթ. Ատընաուըրի բանբերը ճշգրիտ առաջարկներ կը ներկայացնէ եւ կ'ուզէ գիտնալ թէ ի՛նչ կը մտածեն Փարիզի մէջ, բանակցութիւնները վերսկսելու համար:

Անցեալ տարի, երբ Ֆրանսայի արտաքին նախարարն էր Պ. Ռոպէր Շուման, Գերմանները կարծեցին ելք մը գտնել, Ֆրանքեւգերման յայտարարութիւն մը ներկայացնելով, Սարի շրջանը «եւրոպականացնելու» համար: Բայց արեւմտեան Գերմանիա կ'ուզէր ջնջել Ֆրանքեւսարեան տնտեսական միութիւնը եւ յետոյ բանակցիլ, ապահովելով Ֆրանսայի տնտեսական շահերը: Ֆրանսա տարբեր տեսակէտներ ունի այս մասին:

Այդ օրէն ի վեր խնդիրը առկախ կը մնայ: Տեղական թերթերը կը կարծեն թէ կացութիւնը աւելի բարդացած է այժմ: Եթէ համաձայնութիւն գոյանայ այս անգամ, Գերմանները կը պահանջեն որ Սարի ժողովուրդը ինք վաւերացնէ զայն, եւ ոչ թէ անցեալ տարի ընտրուած երեսփ. ժողովը: Ուրիշ խօսքով, անհրաժեշտ կը գտնեն նոր ընտրութիւններ, մասնակցութեամբ համագերման կուսակցութեանց:

Մինչ այս մինչ այն, Ֆրանսայի խորհրդարանը կ'ուզէ վերջնապէս կարգադրել Սարի խնդիրը, եւրոպական բանակի ծրագիրը քննելէ առաջ: Տոքթ. Ատընաուըր տարբեր տեսակէտներ ունի այս մասին: Եւ երբ մասնաւոր պատուիրակ մը կը ղրկէ Փարիզ, կը նշանակէ թէ կ'ուզէ վերջնական ելքի մը յանգիլ:

Ամէն պարագայի մէջ, կարեւոր ձեռնարկ մըն է որ կը կատարուի:

Այս ձեռնարկէն առաջ, Տոքթ. Ատընաուըր տեսակցութիւն մը ունեցած է հոլանտացի ընկերվարական երեսփոխան մը հետ, որ կ'առաջարկէ յիսնամեայ եւրոպական կարգուսարք մը հաստատել Սարի շրջանին համար, հովանաւորութեամբ միացեալ Եւրոպայի խորհուրդին:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ երեք նոր նախարարութիւններ ստեղծուած են, վարելու համար ինքնաշարժի ճարտարագործութեան եւ ճամբաներու, երկրաբանութեան եւ օգտագործութեան գործերը:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ

•

Սեպտ. 16ին շրջուն ցուցահանդէս մը բացուեցաւ Սթրազպուրկի մէջ, նախաձեռնութեամբ Ֆրանսայի, պարզելու համար Հիւս. Ատլանտեանի կազմակերպութեան (ՀԱԿ) կատարած յառաջդիմութիւնները՝ Եւրոպայի պաշտպանութեան ճակատին վրայ: Այս առթիւ կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ Ֆրանսայի պատուիրակը, Պ. Ալֆան, հետեւեալ բովանդակութեամբ.

— «Եւրոպական հասարակութեան մը ծրագիրը առաջարկելով, Ֆրանսա ապահովութեան հիմքեր կը ներկայացնէ ոչ միայն ինքն իրեն, այլ եւ ամբողջ Եւրոպայի համար, մէջն ըլլալով Խ. Միութիւնը: Ան կ'ուզէ կոնակ դարձնել այն քաղաքականութեան որ քանըհինգ տարուան մէջ երկու անգամ կործանումի ափը հասցուց աշխարհը: Միեւնոյն ատեն այս բանաձեւով մենք կ'ուզենք եւրոպական գետնի վրայ լուծել կարգ մը դժուարութիւններ որոնք չլուծուեցան Ատլանտեանի կազմակերպութեան միջոցաւ: Վեց պետութիւններ իրենց գերիշխանութեան մէկ մասը փոխանցած են հաւաքական պաշտպանութեան վերատեսչութեան: Շնորհիւ այս կարգադրութեան, կարելի է միացնել ռազմական ելեմուտքը եւ սպառազինութիւնները, այնպէս որ 150 միլիոն բնակիչներ պիտի կրնան լաւագոյնս կազմակերպել իրենց պաշտպանութիւնը»:

Բանախօսը, որ վաստակաւոր դիւանագէտ մըն է եւ հեղինակը շարք մը ծրագիրներու, բացատրեց թէ միացեալ եւրոպական բանակ մը, մասնակցութեամբ Գերմանիոյ, լաւագոյն, եթէ ոչ միակ միջոցն է Եւրոպան պաշտպանելու Խ. Միութեան յարձակման դէմ եւ արգիլելու գերման զինապաշտութեան վերածնունդը:

Պ. Սթիվենսըն, Մ. Նահանգներու նախագահութեան ռամկավար թեկնածուն որ վերջերս պտոյտ մը կատարեց Եւրոպայի եւ Ասիոյ մէջ, միացեալ ճակատ կազմած է Պ. Թրումընի հետ, պայքարելու համար Այզընհաուըրի արտաքին քաղաքականութեան դէմ: Ուրիշ խօսքով, կ'ուզէ գործօն դեր մը կատարել:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

★

Առջի օր քաղաքական ճառ մը խօսեցաւ Շիքակոյի մէջ եւ թելադրեց նոր ձեռնարկներ կատարել, զինաթափութիւնը յաջողցնելու համար, տեւական հաւաստիքներ տալով Խ. Միութեան եւ ամբողջ աշխարհի: «Թէեւ պաղ պատերազմը շահելու վրայ ենք, բայց Ամերիկայի համար ժամանակը չէ վարանում ցուցնելու կամ իր ճամբան շարունակելու մեկուսացումով»:

Ո

Պ. Սթիվենսըն լաւատես կ'երեւայ միջազգային կացութեան մասին եւ անհրաժեշտ կը գտնէ որ Ամերիկա շարունակէ իր յանձնառութիւնները Եւրոպայի հանդէպ: Այս առթիւ դիտել տուաւ թէ Եւրոպայի մէջ պարտեալները աւելի լաւ վիճակ մը կը ներկայացնեն քան յաղթականները: Իր կարծիքով, արեւմտեան Գերմանիան աւելի յառաջ գացած է քան Ֆրանսա, «ուր ընկերային խլրտումները եւ քաղաքական կացութիւնը հերոսական միջոցներ կը պահանջեն: Հետզհետէ կը զօրանայ այն համոզումը թէ Ֆրանսա այլեւս չի կրնար շարունակել պաշտպանութեան ճիգը՝ Եւրոպայի մէջ, համայնավարութեան դէմ կռուիլ Հնդկաչինի մէջ՝ զէնքով, երկրին մէջ՝ ընկերային եւ տնտեսական մեծագումար ծախքերով: Պէտք չէ մոռնանք թէ բազմաթիւ Ֆրանսացիներ համայնավարութեան քուէ կու տան ոչ թէ համոզումով, այլ ինքնապաշտպանութեան համար»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

ՄԷԿ ԾԻԾԵՌՆԱԿՈՎ ...

Քանի մը ամիս առաջ ձեռնարկ մը փորձուեցաւ, աշխուժացնելու համար Հայր. Միութեանց գործունէութիւնը:

Նախաձեռնութիւնը ստանձնած էր Սեբաստիոյ «Մուրատ» Ուսումնասիրացը, որ կոչ մըն ալ հրատարակեց, այս առթիւ:

Յետոյ կարդացինք խորհրդակցական ժողովի մը հրաւէրը:

Անշուշտ ամէնքս ալ կը սպասէինք արդիւնքին:

Ես ալ հետաքրքրուեցայ, եւ ցաւով կը հաղորդեմ, — Զերօ, խաչանիշով:

Շատ մը Հայր. Միութեանց պատուիրակները ներկայ չեն եղեր վերջին ժողովին, եւ ձեռնարկը ձախողած կը համարուի: Գոնէ առ այժմ:

Միայն «Մուրատ» Ուսումնասիրացն է որ ներմակերես կ'ելլէ, ստանձնելով սանի մը հոգատարութիւնը:

Կիրակի օր, թէյասեղան մը սարքեր են, պատուելու համար իրենց որդեգիրը:

Կը նշանակէ թէ տեղական հայրենասիրութեան ոգին ալ ցամքեր է, միւս Հայր. կամ վերաշինաց Միութեանց մէջ:

Այդքան ծանր բե՞ռ մըն է սանի մը որդեգրումը, բարձրագոյն կրթութիւն տալու, պիտանի «ուսումնական» մը պատրաստելու համար:

Մանաւանդ հիմա որ ոչ ներգաղթի հեռանկար մը կ'երեւայ, ոչ ալ ուրիշ կենդանի գործ:

Գոնէ օրինակ առնէին Հիւս. Ամերիկայի Հայր. Միութիւններէն, որոնք հարիւրաւոր աշակերտներ եւ սաներ կը պահեն Միջին Արեւելքի դպրոցներուն եւ ճեմարաններուն մէջ:

Կ'ուզէի որ իրենք բացատրէին թէ ի՛նչով կը զբաղին այս միջոցին:

Ո՞ր հանրօգուտ յանձնառութեան տակ մտած են, արդարացնելու համար իրենց գոյութիւնը:

Ներելի՞ է այսքան անճրկիլ, — Գոյնզգոյն Միութիւններ, — եւ մէկ ծիծեռնակ: Այն ալ նախաձեռնութեամբ նորակազմ ընկերակցութեան մը:

Սրտառուչ պարագայ մը, այս առթիւ:

Մինչ ազատ ափերու Սեբաստացիները սան մը կ'որդեգրեն Փարիզի մէջ, անդին, իրենց պատմական ծննդավայրին ափ մը բեկորները ձեռնարկեր են եկեղեցի մը շինելու:

Դեռ երկու տարի առաջ էր որ կառավարութիւնը ուժանակով պայթեցուց իրենց փառաւոր մայր - եկեղեցին ...

ՎԱՀԷ

ՀԱՅ ՕԴԱՁՈՒ ՄԸ ԱՌԱՋԻՆ ԿԸ ՀԱՆԴԻՍԱՆԱՅ

ԼԻՈՆ, (Յատուկ).— Նոր Սերունդի անդամներէն ընկեր Ստեփան Պուրճեան որ ատենէ մը ի վեր զանազան օդակայաններու մէջ կը մասնակցէր անկարգելի (փարաշիւթ) փորձերու, մեծ յաջողութիւններ շահեցաւ: Օգոստոս 14ին Պուրժէոնի (Լուառ) մարզադաշտին վրայ, 50 մրցորդներու մէջ խլեց առաջնութիւնը: Հինգ հարիւր բարձրագոյն նիշին դիմաց՝ 445 նիշ շահեցաւ, ինչ որ բացառիկ յաջողութիւն մըն է: Տեղական թերթերը մեծ գովեստով կը խօսին իր մասին:

Օդանաւի ընկերութիւնը արծաթեայ մեծ եւ գեղեցիկ բաժակով մը պատուեց հայ օդաչուն: Սրտանց նոր յաղթանակներ կը մաղթենք:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ Շահը, որ գահ բարձրացած է 1943ին, նորէն յետաձգեց իր թագադրութեան արարողութիւնը, ըսելով որ երկիրը խաղաղի: — Տոքթ. Մոսատեղի դատը զինուորական ատեանին յանձնուեցաւ: Օրէնքը մահապատիժ կը տրամադրէ: Շահը կրնայ մշտնջենական բանտարկութեան կամ աքսորի վերածել այս պատիժը:

ԽԱՐԱ՛ՆԸ ՃԱԿՏԻՆ...

ԽՄԲ.— Հալէպի մեր պաշտօնակիցը, «Արեւելք» սկսած է իբրեւ թերթօն հրատարակել Դերենիկ Դեմիրճեանի Վարդանանքը: Այս առթիւ՝ հետեւեալ խմբագրականը.—

Ինչպէս բոլոր ոգեպաշտ գործերը, այս վէպն ալ խարանուեցաւ 1946ի «Սովետական Գրողների Երկրորդ Համագումարին» կողմէ, որ պարտականութիւն ունէր «բոլշեւիկեան քննադատութեան եւ ինքնաքննադատութեան նշանաբանի տակ բացայայտել սովետահայ գրականութեան մէջ եղած թերութիւններն ու սխալները»: (Տես «Սովետական Հայաստան» օրաթերթ, 6 Հոկտեմբերի 1946):

Ինչո՞ւ կը խարանուէր Վարդանանքը, երբ մաս կը կազմէր խորհրդային սահմաններու մէջ ծաղկող գրական հունձքին:

Որովհետեւ —, խօսքը տանք դարձեալ Սովետական Հայաստանին,

— «Զնայած մեր գրականութեան անժխտելի նուաճումներին, Գրողների Համագումարը իրաւացիօրէն արձանագրեց, որ սովետահայ գրականութեան գաղափարական աշխատանքների մէջ եղել են լուրջ թերութիւններ ու սխալներ: Համագումարի խիստ քննադատութեան ենթարկուեցին մի շարք գրողների (ընկերներ Դերենիկ Դեմիրճեանի, Նայիրի Զարեանի, Էմին, Սիլվա Կապուտիկեանի, Մարօ Մարգարեանի, եւայլն) առանձին ստեղծագործութիւններում հանդէս եկած Ապոլիտիկ (ապաքաղաքական, Ա.), դեկադենտական – անկումային եւ յոռետեսական արտայայտութիւնները, ինչպէս նաեւ այն ստեղծագործութիւնները, որոնց մէջ աղաւաղուած են սովետական իրականութիւնն ու սովետական մարդկանց կերպարները...», եւայլն, եւայլն: (Տես, անդ, Ա.):

Անշուշտ բան մը չհասկցանք: Պիտի ջանանք, որ աւելի յստակ ըսեն, թէ ինչո՞ւ կը դատապարտէին կամ «խիստ քննադատութեան» կ'ենթարկէին Դեմիրճեանի գործը, ի շարս Զօրեանի «Պապ թագաւոր»ին, Սիլվա Կապուտիկեանի հայրենատըրոփ քերթուածներուն, կամ, ինչպէս Համագումարի յիշեալ պաշտօնական յայտարարութեան մէջ կը յիշուի, Վիգէն Խեչումեանի յանկուցիչ պատմուածքներուն:

Արդ, — Տեսէք թէ ինչ կ'ըսեն տակաւին, յետ Համագումարի հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցին մէջ:

— «Համագումարը գրողների ուշադրութիւնը հրաւիրեց այն երեւոյթի վրայ, որ վերջին տարիների ընթացքում (կ'ակնարկէ 1940 – 1945 համաշխարհային Բ. պատերազմի տեւողութեան շրջանին, երբ խորհրդային իշխանութիւնները համեմատական ազատութիւն տուին սովետահայ գրողներուն, ազգաշունչ գործեր հրատարակելու, որոշ նպատակներով, Ա.) Հայաստանի սովետական գրականութեան մէջ թերագնահատուել է Սովետական թեմատիկայի առաջատար դերը: Գրողների զգալի մասը, միակողմանիօրէն տարուելով պատմական թեմատիկայով, թերագնահատել է սովետական կեանքի գեղարուեստական արտացոլման անհրաժեշտութիւնը: Այդ կարգի գործերում, հեռաւոր անցեալը պատկերացւում է ռոմանտիկ – իտէալականացուած գծերով: Համագումարը գրողների ուշադրութիւնը բեւեռեց լուրջ վտանգի վրայ՝ սովետական գրականութեան մէջ բուրժուանացիոնալիստական տենդենցների դրսեւորումների վտանգի վրայ»: (Տես անդ: Ստորագծումները՝ միշտ մեր կողմէ, Ա.):

Շատեր հասկցան թերեւս, թէ ինչ կ'ըսեն, ու ինչո՞ւ կ'ըսեն: Սակայն, վստահօրէն, շատեր ալ գլխու պտոյտ ունեցան լեզուական այս ասպարէզին առջեւ, ու շնորհակալ պիտի ըլլային մեզի, եթէ փորձէինք... թարգմանել զեկոյցի այս հատուածը:

Արդ, Սովետահայ Գրողներու Բ. Համագումարը, որ պարտականութիւն ունէր մաղէ անցընելու խորհրդահայ բանաստեղծներու, վիպագիրներու, բանասէրներու եւ մտքի աշխատաւորներու ստեղծագործութիւններն ու աշխատանքները, 1946ի իր հաւաքական եզրակացութեամբ կը յայտնէ, թէ.

Ա) Դերենիկ Դեմիրճեանի «Վարդանանք»ն ու յիշատակուած անուններու գրական ստեղծագործութիւնները, իրենց նիւթը կ'առնեն պատմութենէն, հայ ժողովուրդի անցեալէն:

Բ) Դերենիկ Դեմիրճեան ու իր երէց թէ կրտսեր ընկերները, փոխանակ սովետական... լուսաւոր իրականութիւնն ու սովետական մարդոց վաստակն ու քրտինքը երգելու, ճաղքենի – ազգայնական հակումներ կ'ունենան:

«Սովետական Հայաստան»ի եւ «Գրողների Բ. Համագումար»ի այս խարանը, երկրորդուած, երրորդուած, բազմիցս յեղյեղուած է՝ ոչ միայն Հայալեզու թերթերու մէջ, այլեւ՝ ռուսական օրգաններու մէջ, Ջեկայի բարակներուն կողմէ:

Շատերէն մէկը, «փիլիսոփայական գիտութիւններու թեկնածու» (այսպէս կը կոչուին Խորհրդային Միութեան մէջ պատրաստուած ու մարզուած բոլոր բարակները, որոնցմէ նմոյշներ ողջունեցինք նաեւ Արտասահմանի մէջ, Ա.) Արամայիս Կարապետեան, Մոսկուայի «Լիտերատուրնայա Կազեթայի» (Գրական Թերթ, Ա.) 31 Յուլիսի 1948ի թիւին մէջ, ի շարս քըսանէ աւելի հայ բանաստեղծներու, անուանի պատմաբաններու, բանասէրներու եւ վիպասաններու, նաեւ Դերենիկ Դեմիրճեանի «Վարդանանք»ի մասին կը գրէր.

— «Դերենիկ Դեմիրճեան հրատարակեց երկհատոր պատմական մի վէպ, «Վարդանանք», փառաբանելով եկեղեցին: Անցեալին նուիրուած այս երկարասիրութեան մէջ, տեղ են գրաւել պատմութեան բուրժուա–կղերական սխալ ըմբռնումները, այնպէս, ինչպէս որ նախկին Հայաստանը ոսկեդարի շրջան ապրած լինէր»:

Կը կարծենք, որ հիմա հասկցաք...

Բոլշեւիկեան բարակները, կամ՝ բոլշեւիկեան սարսափի տակ դողահար մինուճար հայ գրագէտներ, ոճիր կը նկատեն, որ հայ մտաւորականը դէպի անցեալ սեւեռի,— դէպի իր եկեղեցին, դէպի իր հին փառքը, դէպի իր երբեմնի դիւցազնական կեանքը:

Ահա թէ ինչո՞ւ կը խարանեն, ու խստիւ կը յանդիմանեն:

ՓԱՐԻԶԷՆ ԴՈՒՐՍ

Ի՞նչպէս եղաւ, այս անգամ ալ երթանք ըսի ու ելլենք քիչ մը դուրս, քիչ մը հեռուն:

Ու ոտքի ելայ խառնուելու այդ գիշերուան կառախումբին գացողներուն:

Վերի աղուոր լուսինին հետ ու փալփլող աստղերուն տակ ճամբան առինք ու սուրացինք մինչեւ առտուն, կէս քուն, կէս արթուն:

Գիշեր ատեն ի՞նչ կը տեսնես, ճամբաներու լոյսեր միայն ու կարծես քեզի հետ քալող ծառեր հսկայ եւ իրենց ետեւ ամեհի լեռներու շարքը միայն որոնց ստորոտէն քարշ կուտանք: Բայց սոսկում կու գայ վրադ, երբ դէպի վեր նայիլ ուզես, հիմակ վրադ պիտի փլի կարծես, իսկ երբ կը ճեղքես ու անոնց մէջէն կ'անցնիս, փապուղիներով նեղ ու երկար, խաւար, խաւար, կ'ապշիս կը մնաս...

Հեռուէն ցանցառ տուները գիւղացիներուն մեզ կը դիտեն իրենց աղօտ լոյսերով ու կան ալ որ խորը թաղուած մշիկ, մշիկ կը քնանան: Երնէկ իրենց ...:

Եօթը ժամէն հասած էինք, ու կ'իջնենք վար – Էքս – Լէ – Պէն: Առաջնորդս, կին մը բարի, տարաւ ինծի հոն ուր գրած էի:

Բայց ո՞ւր էինք, ո՞ւր եկանք, ո՞ւր ենք հիմակ: Առանց օդանաւի ալ մարդ թռչուն է կարծես, այսօր հոս, վաղը հոն:

Բայց աշխարհը քիչ տարբեր կ'երեւի հոս մեր աչքին, սակայն սպասենք...

Քաղաքը նշանաւոր դարձեր է իր ջերմուկներովը, մասնաւորապէս յօդացաւի հիւանդութեանց համար: Ամէն տարի ինչ բազմութիւն կը խուժէ, ամէն ազգէ ու երկրէ:

Այց մը հարեւանցի եւ մարդ կը հիանայ հաստատութեան կառուցուածքին եւ անհամար խուցերուն ու կարգուսարքին վրայ: Լոգանքի տեսակներ՝ մինչեւ արեւելեան բաղնիքներու ձեւերը: Ջերմուկին մէջ առած են նաեւ Հռովմայեցիներէ մնացած կիսաքանդ աւազանը, իր դասաւորումներով, այժմ անգործածելի:

Իսկ նորը կառուցուած է հինգ յարկի վրայ արդիական ճարտարապետութեամբ եւ բազմաթիւ զբօսնեակներով: Շէնքէն դուրս երբ ուզես կը տանին քեզ ցոյց տալու ակը ջուրին, երկար գետնուղիէ մը անցնելէ վերջ, ղոռոչներու մէջ ու ապառաժէ քարայրներու ներքեւ, ուրկէ կը բխի շառաչուն, յիսուն աստիճան ջերմութեամբ ջուրը ու կը բաշխուի հաստատութեան ամէն անկիւնը:

Հոն կուգան երկու սեռէ, ամէն տարիքէ, ոմանք անթացուպերով, ուրիշներ ձեռնակառքերով:

Մեր երկրին մէջ ալ պակա՞ս են ջերմուկներն պէս, պէս հիւանդութեանց դէմ, բայց ե՞րբ պիտի գայ օրը որ Հայուն տարագիր զաւակն ալ օգտուի, մանաւանդ իր ջինջ երկնքին տակ: Գոնէ ազատ ըլլար երթալ – գալու իր արձակուրդներուն, եւ հայրենիքին կարօտը առնէր: Ե՞րբ ...

Քաղաքին մէջ թէ չուրջ կ'երեւան հնութիւնները հռովմէական ժամանակներէ, կոթողներ Բ. Գ. դարերէն, Քրիստոսէ առաջ:

Գեղեցիկ են իր համայնապատկերները չորս դին, շրջապատուած բարձրաբերձ լեռներով՝ որոնք տեղ տեղ օժտուած են բուսականութեամբ, դալարիքով: Լեռներէն մէկուն բարձրութիւնն է 1550 մեթր: Օդային վերելակ մը կը բանի անդադար:

Վարը, Պուրժէի մեծ լիճը, քաղաքին ծոցը մտած, նաւարկելի եւ հաճելի:

Լճին դիմացի ափն է մենաստանը Աբբաներուն հին եկեղեցիովը քանդակագործ եւ նկարներովը անաղարտ Գ. եւ Դ. դարու:

Ուրիշ բարձունք մըն ալ, մօտ հազար մեթր, ուր կը բանին հանրակառքեր, անցնելով օձապտոյտ ու դարձդարձիկ ճամբաներէ: Զբօսանքներ՝ պարապ վախտի...

Իսկ բուն քաղաքին մէջ, ամէն կողմ ճոխ վաճառատուններ Փարիզեան ցուցափեղկերով, ուր ամէն ինչ կրնաս գտնել: Եւ ճաշարան, սրճարաններ ճոխ ու զարդարուն, պանդոկներ մեծ, փարթամ եւ իշխանական: Նաեւ խաղարան, ուր բախտ կը փորձեն վարպետորդի այցելուներ:

Հայեր ալ կան հոն հաստատուած: Իմ գիտցածս, երեք ընտանիք, մին առեւտրական հանդերձեղէնի, միւսը կօշիկի, երրորդը լուսանկարիչ մը, որուն կինն է միայն Հայ, իսկ մնացեալք օտարուհիներու հետ տուն տեղ կազմած են զաւակներով: Լաւ դիրք ունին, բայց մեկուսացած են եւ ուծացած...

Ուրիշ շատ Հայեր ալ, կուգան ու կ'երթան ամէն տարի, յօդացաւ ունեցողներ, մինչեւ որ դարման գտնեն: Յոյսը որ չըլլայ, մարդս ի՞նչ է...

Ճեմողներու բազմութեան մէջ տեսանք հայ քահանայ մը իր մօրուքով ու սքեմով: Ճիշդ ու ճիշդ Հայու տէրտէր որ եկեր է իր ցաւերուն համար:

Կ'իջնենք շուկայ: Վաճառորդներուն կէսը քաղաքացիներ են, կէսն ալ գիւղացիներ՝ շրջականներէն: Կան պառաւներ ալ որոնք մէկ, մէկ կողով բան են բերած, թարմ եւ համով, միրգ ու բանջարեղէն, ինչ որ կ'ուզես: Ունին կշիռներ հնադարեան, բայց միամիտ են, քեզ չեն խաբեր

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՍԷՅԴՈՅԻ ԵՂԵՐԱԿԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

Արամ ըսաւ.— Գիտեմ որ առաջին առթիւ, տեղեկութիւններ պիտի ուզէր գիւղի ջարդի եւ թալանի մասին, անհրաժեշտ է Մարգարը միասին առնել(*): Հանդիպումը յուզիչ եղաւ, համբոյրներ, ուրախութեան եւ յուզմունքի լացեր երկար վայրկեաններ խլեցին: Իր շարժուձեւը, տրամաբանութիւնը եւ դատողութիւնը զարմանք կը պատճառէին:

Ուզեց ծանօթութիւն գիւղացիներու ներկայ կացութեան մասին: Երկար կանգ առաւ գիւղի ջարդին եւ պատճառներու մասին: Միշտ գլուխը կախ, ուշի ուշով մտիկ կ'ընէր Արամի զեկուցումը:

Պատմութեան բոլոր մանրամասնութեան ծանօթանալէ վերջ, Սէյդօն գլուխը բարձրացուց ու դարձաւ մեզ —. «Կը ցաւիմ ըսաւ, պէտք եղածի չափ կարող եղած չէք, ժամանակի վերահաս ծանրութեան բերումով, գիւղը ազատել սպառնացող փոթորիկէն: Գիւղի մը կուսակցական մարմինը շարժուն խումբի մը կրնայ պարտադրել իր կամքը, երբ վտանգ կը սպառնայ հասարակութեան: Իրական պահանջ դրած էք, դժբախտաբար, կամքը պակսած է զայն իրագործել տալու: Չեմ գիտեր, վա՞խն է պատճառ, թէ՞ անփորձութիւն կար:

Ձեր թոյլ կեցուածքէն դժբախտ գիւղացիները, այսօր զրկուած են ապրելու նիւթական միջոցներէն, 72 անմեղ զոհերով:

Երկար ու խոր լռութենէ մը վերջ շարունակեց — Այդպէս է բախտը բոլոր այն ժողովուրդներուն որոնք ազատութեան կը տենչան: Պատմութիւնը կ'ըսէ. Ազատութիւն որեւէ ժողովուրդի նուէր չի տրուիր: Ան արիւն ու զոհեր կը պահանջէ: Ալվառինչ իր տուրքն է որ վճարած է: Երանի թէ այդ վերջինն ըլլար...

Սարգիս, որ ամէն բան անուշի կապել գիտէր, ընդմիջելով ըսաւ.

— Սիրելի Սէյդօ, եղածը եղած է, աւելորդ է վրան խորհիլ, քանի որ ալ ձեռք չի գար: Մէկ բան կը խնդրեմ, չխանգարել քու տրամադրութիւնը եւ աւելին — քու եւ Գէորգի միջեւ անհարկի ըսի ըսաւներ գոյութիւն չունենան:

Սէյդօ լուրջ կերպարանքով մը դարձաւ Սարգսին.

— Ես հայ ժողովուրդի ազատութեան սրբազան դատին անձնուրաց զինուոր մըն եմ, եւ կապուած կուսակցութեան մը, որ ունի իր երկաթեայ կարգապահութիւնը: Ես Գէորգը կը ճանչնամ իմ խմբապետ, ինծի հրամայող: Եթէ ան ունի իր թերութիւնները, կուսակցութիւնն է որ պիտի ուղղէ զայն: Կը մաղթեմ որ ան արդար դուրս գայ, իր գործնական կեանքի մէջ, եւ մնայ իր արժանիքի բարձրութեան վրայ: Այդ մասին ապահով եղէք:

Փոխուեցան խօսակցութեան նիւթերը: Խնդիրը դարձաւ ռուս կառավարութեան մեր դատին հանդէպ բռնած դիրքին վրայ: Սէյդօ գլուխը երերցուց եւ հառաչելով շարունակեց.

— Մեզի այնպէս կուգար թէ ռուս կառավարութիւնը բարեացակամ վերաբերում ունի մեր դատին հանդէպ: Գացինք տեսանք որ վատ վերաբերում ունի Հայերու հանդէպ: Որսորդ Գէորգի, Թորգոմի, Նեւրուզի, Աշոտ Երկաթի, Խանի, Կայծակ Վաղարշակի խումբերը եւ դեռ ուրիշներ առաջին հարուածները ռուս սահմանապահ զինուորներէն կը ստանային: Մի մոռնաք Կովկասի եկեղեցական կալուածներու գրաւումը, դպրոցներու փակումը: Նաեւ Հայ թաթարական կռիւները: Ցարական կառավարութիւնը կ'ուզէր տկարացնել հայութիւնը: Այս բռնութեանց դէմ, ամէն տեղ, ամէն ճակտի վրայ Դաշնակցութիւնն էր որ կուրծք կու տար, ահաբեկումները կը կազմակերպէր, յանուն ինքնապաշտպանութեան:

Արամ զգալով Սէյդոյի տրամադրութեան լարուիլը, խնդրեց բացատրել թէ ինչ պատճառներով չընկերացաւ Գէորգին, Աղթամարէն Երկիր դառնալու: Եւ յետոյ ինչ աշխատանքներ կատարեց Կովկասի մէջ:

— Արձանագրելու արժանի գործ մը չտեսայ: Սակայն ձեր փափաքին գոհացում տալու համար ըսեմ.—

— Կուրաւու կռիւէն վերջ, 1904ի ամառը, ութսուն ընկերներով անցանք Վան: Աղթամարայ կղզիին մէջ, զինուորական խորհուրդի որոշումով, խմբապետ մը ուժեղ խումբով մը կը դառնար Երկիր (Տարօն): Այս որոշումը երկար վայրկեաններ խլեց: Ոչ մէկ խմբապետ Երկիր դառնալու կամք չյայտնեց:

Լուռ էին բոլորն ալ: Այդ երկարատեւ լռութեան պահուն Գէորգ ձայնը բարձրացուց.— «Ես կը դառնամ Երկիր: Ո՞ւր պիտի երթամ, հոն է իմ տեղը, այն աշխարհը, ուր առաջին անգամ իմ մանկական ճիչը բարձրացաւ, եւ հոն պէտք է որ ըլլայ նաեւ իմ գերեզմանը: Ուխտեցի սուրբ սրտով, այն ժողովուրդի ազատութեան համար տալ իմ կանանչ արեւը:

ՄԱՐԳԱՐ ԲԱՐԽԵԱՆ

(2) (Շար.)

(*) 1902ի Երկրի ընդհանուր կազմակերպութեան օրերուն, տեղական խումբին միանալու թեկնածու էի: Այրի մօրս հետ առանձին կ'ապրէի: Կուսակցութեան բոլոր թուղթերը մեր տան մէջ կը պահուէին: Մանաւանդ որ բոլոր գրական աշխատանքները ինծի մաքուրի քաշել կու տային: Վստահութիւն գրաւած էի, դեռ 18 տարեկանիս:

ՏՈՄՍԵՐ

ՀԵ՞ՏԸ ՊԻՏԻ ՏԱՆԻ...

★

— Կը ճանչնամ եօթանասունը անցած կին մը ,որուն համար կ'ըսեն թէ դրամա-տունը պահ դրած է երկու հարիւր հազար տոլար , բայց կ'ապրի չատ համեստ պայ — մաններու մէջ: Ամուսինը մեռաւ քանի մը տարի առաջ: Զաւակ չունի եւ եղբօրը տղուն երեսը կը տեսնէ մէկ , երկու տա — րին անգամ մը: Ազգային գործերու ալ չի խառնուիր , որովհետեւ , կ'ըսեն , չափէն աւելի կծծի է: Սովորաբար կծծիներն են որ ամէնէն առաջ կը բաժնուին մեր ազ — գէն , որ միշտ կ'առնէ եւ բան չի տար : Անցեալները , քանի մը տիկիններ , որոնք բարեսիրական ընկերութեան մը անդամ են , իրեն գացեր են եւ խնդրեր են որ հա — մեստ գումարով մը մասնակցի իրենց հան-գանակութեան · գիտե՞ս ինչ պատասխա — ներ է — «ազգը ինձմէ առնելիք չունի · ինծի ի՞նչ տուած է որ հիմա ետ կ'ուզէ»: Սիրտդ կոտր , կոտր չըլլա՞ր երբ կը տես-նես այս անզգայութիւնը ... Հե՞տը պիտի տանի ...

— Ժամանակին մենք Կարապետ աղա մը ունէինք մեր քաղաքը: Բաւական կուտ կը բռնէր: Ունէր հինգ , վեց փայտաշէն տուն , որոնց եկամուտը լիուլի կը բաւէր իրեն: Լսած եմ որ իր հօրմէն ժառանգ-ստացեր է ,ասկէ յիսուն տարի առաջ, մօ-տաւորապէս տասը հազար Թրքական կար-միր ոսկի , որ այս օրուան յիսուն հազարը կ'արժէ: Կարապետ աղան ունի կնիկ մը եւ երկու ամուսնացած աղջիկներ : Ամբողջ օրը տունն է ,հանգստեան կոչուած է եւկը կարդայ ու կը կարդայ · գիտե՞ս ինչ — Աստուածաշունչին աշխարհաքարը: Երբ դիմացդ առնես եւ խօսիս օրուան լուրե-րուն մասին , անպատճառ Սուրբ Գիրքէն մէջբերում մը կ'ընէ : Տէրը այսպէս ըսաւ, Տէրը այնպէս ըսաւ... Երէկ չէ , առջի օր այցելութեան գացի իրեն՝ բարեկամի մը հետ , որուն տղան չատ ծանր հիւանդ է : Շատ խնդրեցի որ հարիւրնոց մը տայ ի հաչիւ հիւանդանոցին ծախքերուն , որով-հետեւ խեղճ հայրիկին նիւթական միջոց-ները անբաւարար են: Կարապետ աղան յօնքերը պռստեց եւ խեղճ հօրը արցունքը տեսնելով հանդերձ , — «Աստուած օգնու-թեան հասնի ...» ըսելով մեզ ճամբու դը-րաւ :Ք'իչ մնաց պաւազանս գլխուն իջե-ցնէի եւ սատկեցնէի... Հե՞տը պիտի տա-նի ...

— Ես ալ կը ճանչնամ ուրիչ Աբիսողոմ աղա մը , որ հազարներ կը ծախսէ իր կն — կանը վրայ , բայց տասնոց չի տար մեր ազգին: Շատ լաւ կը յիշեմ , Կաղանդին օ-րերը , աչքիս առջեւ պատռեց նետեց մեր Բարեսիրականին «Պուտ մը կաթ»ի կոչը եւ բունածին պէս զամբիւղը նետեց «Հիւ — ծախտաւորներու Բուժարան»ին մէկ նա - մակը ,որ իրմէ կը խնդրէր տասը տոլար · համբերութիւն ունեցիր ու մի անիծեր այս անիծեալները: Հետերնի՞ն պիտի տանին..

Ոչ միայն անիծեալ , անզգայ ու ան — սիրտ , այլեւ գերագրական ապուշներ՝ ե — րեքն ալ: Որովհետեւ չեն լսեր Օմար Խա— յամի բառերը·

— Տէրը եղիր Յունաստանին , Եգիպտո-սին , Հնդկաստանին — Ենթարկէ քո իշ - խանութեան համբոյր հողը մոլորակին — Վստահ եղիր թէ այս կեանքէն իմ ու քու-կին բաժինն է լոկ — Տասը կանգուն ճեր — մակ պատանք , երկու կանգուն հողը դաշ-տին ...

Անդին աշխարհը Փրանք չանցնիր , ոչ ալ սթերլին կամ տոլար՝ փախուկներ ...

ՆԻՐՈՊԱՅԻ

եւ ժամ ժամ ծախելով կ'ելլեն կ'եր — թան :

Քանի մը թափառումներ եւս սատ անդ եւ օրերը համրուած կը թաւալին ու կը սահին հակառակ մեր կամքին :

Օդը գեղեցիկ է , արեւ մը պայծառ կը տաքցնէ մեզ այս սեպտեմբեր ամսուն՝ կարծես ամառուընէ մնացած :

Բայց միւս կողմէ կը տեսնես , ծառե - րուն տերեւները որ կը թափին դեղնած եւ չորցած , ինչպէս մազերը մեր գլխին ձիւ— նաթոյր , մեր տարիքին ձմեռնաշունչ ...

Օգտուիլ քանի մը օր եւս , մինչեւ որ հասնի մեկնումի օրը: Վաղուան մտածու-մը արդէն կը կթոտէ մեր ոտքերը ...

Պատուհանէս կը տեսնեմ դեռ ճեմելը այցելուներու , մինչեւ կէս գիշեր , ոմանք մուշտակներով , ոմանք ալ չատ բաց հա— գուստներով , իսկ չատ մը կիներ ալ՝ տա— փատներով: Կը հարցնեմ , ե՞տ կ'երթանք թէ յառաջ: Կինն որ ալ տափատ հագնի , ա՞յրն ինչ պէտք է ընէ: «Ա՞յս ինչ է — մօտա է »:

Եւ ինչ լաւ եմ ըրած որ միասին եմ բե-րած ողբացեալ Ռուբէնի Յուչերուն գոնէ մէկ հատորը , հազիւ բաժին ինկած մեր Շ·ի ընկերներէն , ուր կը կարդամ ծայրէ ծայր դրուագներ , հին եւ նոր անցեալէն : Եւ մարդիկ դիմացս կուգան նոր ողջըն — ցած....

Կը կարդամ ի մէջ այլոց Պոլսոյ ազդ· երեսփոխաններէն Միհրդատ Հայկազի ե — լոյթը: Մեր գիւղը ,Պէշիկթաշ կը բնակէր , երբ զինք ճանչցայ իր աքսորէն վերադար-ձին:

Աչքկապուկ ազատութեան տարիներուն էր , երբ կ'երթայինք գրեթէ ամէն իրի — կուն մեր գիւղի «Ահարոնեան» ակումբը , բաներ մը կարդալու եւ լսելու : Հոն էր ինքն ալ , մեր «հովանոցավաճառ»ը, ազ - գանուէր , իր լերան քարոզը կուտար , առանց գիտնալու որ պիտի նետուէր նո — րէն մահուան անդունդը, ի չարս միւս մտաւորական նահատակներուն :

Գոցենք այս գլուխն ալ եւ ըսենք ան — ցանք, դարձանք ու խաչ հանելով ինկանք այն ճամբով ուրկէ եկեր էինք :

« Անցան օրերն ազատութեան »: Նորէն ցուպ ի ձեռին, միշտ դաղթական ...

ՄԷՆ – ՍԷ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԵՐԿՈՒ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ սաներ պիտի ըն - կուին Պէյրութի Համազգ·ի Ճեմարանը , Համազգային ընկերութեան Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ վարչութեանց կողմէ :

ՊՈԼՍՈՅ պտըեվանքին համար 10ական մահճակալ նուիրած են Պ. Պ. Յարութիւն Սանթիկեան եւ Արա Վանլեան, իսկ հինգ մահճակալ՝ Յակոբ Յակոբեան: Մագսուտ Փափազեան եւ Արամ Միմար ստանձնած են մէկ դասարանի կահաւորումը, այսին— քըն երեսուն գրասեղան յարակից մասե — րով, Հայկ Պահչէպանեան՝ ելեկտրական լուսաւորումը, ոմն խոստացած է գիշերօ-թիկ աշակերտներու անկողինները եւն ·:

╳ Դպրեվանքին մէջ ուսանելու համար գաւառներէն Պոլիս գացած են տասնըութ հայ տղաք: Ամէնքն ալ սիրուն եւ վառ - վռուն պատանիներ են 11–14 տարեկան: Այս տղաքը կուգան Կեսարիայէն , Էլազը — զէն , Հաթայէն , Տիգրանակերտէն :Բոլորն ալ ծնողք ունին եւ իրենց հետ բերած են ուտելիքներ սխտոր, կուտ, գոյնզգոյն չապիկներ, ինչպէս եւ դրպանի դրամ : Բոլորն ալ հիւրընկալած է Գարակէօզեան որբանոցը :

ՎԱՐԺԱԿԱՆ գիտութեանց միջազգային 9րդ համաժողովին, որ բացուեցաւ Պոլսոյ մէջ Սեպտեմբեր վեցին, հրաւիրուած է նաեւ Գարեգին պատրիարքը: Փոխանոր — դաբար ներկայ եղած է Բժ. Հ. Հայրա - պետեան ·

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

★

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մարսէյլի Հ· Մ· Ը· Մ·ի առաջին մրցումը տեղի ունեցաւ Շաթօ Քոմպէռի մէջ, ոստիկանական խումբին դէմ:

Թոյլ էին երկու յարձակողականները , սակայն բացորոշ էր մերոնց առաւելու — թիւնը հակառակորդին վրայ :

Երեք վայրկեան սահեցաւ ապարդիւն: Մերոնք առաւելագոյն ճիգ մը չէին փոր — ձեր, 35րդ վայրկեանին Ժանօ Յովհան — նէսեանի (մարզիչ) մէկ փասին վրայ Քէ-քէվեան կը յաջողի նշանակել առաջին կէ-տը : Հ· Մ· Ը· Մ· 1–0:

Հակառակ ընդհանուր թուլութեան ,մե-րոնք չահեցան երկրորդ կէտ մը , Հ· Մ· Ը· Մ· 2-0:

Կիսախաղը վերջացաւ այս արդիւնքով : 55րդ վայրկեանին մերոնց անհոգութեան հետեւանքով հակառակորդը յաջողեցաւ նշանակել իր առաջին կէտը: Մեր տղաքը սթափելով, յաջորդաբար չահեցան երկու կէտ, բայց իրենց անհոգութեան հետե — ւանքով հակառակորդը նշանակեց երկու կէտ :

Խաղը վերջացաւ մեր յաղթութեամբ Հ· Մ· Ը· Մ· 4–3:

╳ Յաջորդ մրցումը այս կիրակի, ժա— մը 15ին, իր դաշտին վրայ Սէն Ժիւլիէն ընդդէմ Րիւհմանի:

ՍԱՐԳԻՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԸՎԱՁԻ ՄԷՋ

★

Պոլսոյ թերթերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները (1 Սեպտ.) .—

Մէկ չաբաթէ ի վեր Սահակ Ծ. Վրդ. Փափազեան քաղաքս կը գտնուի եւ հիւ — րընկալուած է Պ. Մկրտիչ Գորդոեանի բնակարանը : Վարդապետը եկած օրը այցելեց կուսակալին եւ ապահովութեան տնօրէնին եւ ջերմ ընդունելութեան ար — ժանացաւ :

Կիրակի օրը հաւատացեալի մը տան մէջ առաւօտեան արարողութիւն, պատարագ եւ հոգեհանգստեան արարողութիւնները կատարեց եւ կարդացՊատրիարքին Թուր-քերէն խրատական քարոզը: Հաւատաց — եալները խոր լռութեամբ եւ երկիւղա — ծութեամբ կ'ունկնդրէին :

Ներկաները չնորհակալութիւն յայտնե-ցին բարեխնամ կառավարութեան եւ Պատրիարքին որ գոնէ տարին մէկ երկու անգամ հոգեւոր մխիթարութիւններով կը սփոփէ զիրենք: Սահակ վրդ·ը խօսեցաւ նաեւ քաղաքիս մէջ կառուցանելի եկե — ղեցիին մասին եւ չնորհակալութիւն յայտնեց բարեխնամ կառավարութեան եւ գնահատեց հաւատացեալները , որոնք այս տեսակ բարի ձեռնարկի մը համար կ'աչ — խատին :

« Գիտեմ թէ դրամական նեղութիւններ պիտի ունենաք· մեծ յոյս ունիմ թէ Իս — թանպուլի եւ այլ քաղաքներու բարեպաշտ հաւատացեալները պիտի օժանդակեն ձե-զի»:

Վարդապետը քաղաքին մէջ քանի չափ մկրտութիւն եւ երեք հատ ալ պսակի ա — րարողութիւն կատարեց: Քանի մը ծնող - ներ խնդրելով որ սատար հանդիսանայ ի— րենց զաւակներու դաստիարակման : Վարդապետը այսօր, Ենիհան մեկնեցաւ , ուրկէ պիտի անցնի Թոքատ եւ Ամասիա :

ԻՐԱՆԻ ելմտական նախարարը կրկին յայտարարեց թէ «աղետալի է երկրին ել— մտական կացութիւնը եւ սնանկութիւնը մօտ է»: Ելեւմուտքին բացը կը հասնի 15 միլիառ րիալի (վաթսուն միլիառ Ֆր·) : Այս առթիւ կոչ մը ուղղեց ունեւոր դա — սուն, որպէսզի անյապաղ վճարեն տուր-քերը: Կառավարութիւնը պիտի աժանցնէ կարգ մը անհրաժեչտ արտադրութիւն — ներ, որպէսզի գիւղացիները դրամ չզի - զեն :

Խ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ նախարարական փոփո-խութեանց առթիւ, «Լը Մոնտ»ի ռուսա — գէտ աշխատակիցը կը կարծէ թէ Պ. Ա· Միկոյեանի վերապահելով միայն ներքին առեւտուրի նախարարութիւնը, կառավա-րութիւնը իր ճիգերը պիտի կեդրոնացնէ ներքին առեւտուրի բարեկարգութեան վրայ: (Միկոյեան տարիներէ ի վեր կը վարէր արտաքին առեւտուրի նախարա — րութիւնը, իսկ վերջերս թէ ներքին եւ թէ արտաքին առեւտուրի վարչութիւնը) :

«ՅԱՌԱՋ«Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (18)

Ա· ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Երիտասարդ աղախիններ աւազանին մէջ բուրումնաւէտ հեղուկներ կը կաթեցնէին, Սուլամիթի լողանքէն առաջ: Հեղուկնե — րէն աւազանին ջուրը կը ճերմկէր , կապ — տորակ գոյն կ'առնէր , եւ կաթնագոյն ծիածանիկի խաղեր կը ցայտէր: Սուլա — միթի հագուստները հանող նաժիշտները զմայլանքով կը նայէին անոր մարմնին վրայ, եւ երբ Սուլամիթ հանուած կ'ըլլար արդէն, գայն հայելիի առջեւ կը տանէին: Ոչ մէկ թերութիւն կար անոր գեղեցիկ մարմնին վրայ, որ ոսկեգոյն նուրբ ազ — ուամազեր ունէր արդէն եւ որ հասուն, թխագոյն պտուղի մը կը նմանէր: Սուլա— միթ , ինքն ալ, նայուածք մը նետելով հա-յելիին մէջ իր իսկ մերկ մարմնին վրայ , կը կարմրէր ու կը մտածէր· « Այս ամէնը քեզի համար է, իմ թագաւորս »:

Ու դուրս կ'ելլէր աւազանէն՝ թարմ , զով եւ անուչաբոյր մարմինով , ջուրի դողդոջուն կաթիլներ վրան: Նաժիշտնե — րը իրեն կը հագցնէին եգիպտական ամէ — նէն նուրբ կտաւէ պատրաստուած սպի — տակ եւ կարճ չապիկ մը, անոր վրայէն՝ սարդոնեան թանկարժէք բեհեզեայ ծիրա— նի մը — փողփողուն ոսկիի գոյնով, այն— պէս որ կ'ըսէիր թէ հագուստը արեւի ճա-ռագայթներէն է հիւսուած: Նաժիշտները Սուլամիթի ոտքերուն կը հագցնէին մատ— ղաչ այծի կաչիէ պատրաստուած կարմիր սանդալներ :

Անոնք կը չորցնէին անոր մուգ հրավառ գանգուրները եւ կը կապէին սեւ ու խոշոր մարգարտայեռ թելերով· իր ձեռքերը կը զարդարէին հնչուն ապարանջաններով :

Սուլամիթ այս կերպարանքով կեցաւ Սողոմոնի առջեւ, եւ թագաւորը խոր ցն-ծութեամբ բացագանչեց .

— Ո՞վ է այս, որ կը փայլի արշալոյսի մը նման, որ գեղեցիկ է ինչպէս լուսինը, պայծառ ինչպէս արեւը: Ոհ, Սուլամիթ, քու գեղեցկութիւնդ աւելի ահարկու է քան դրօչակներ ծածանող զօրագունդերը: Եօթը հարիւր կիներ ճանչցած եմ ես եւ ե— րեք հարիւր հարճեր, անթիւ անհամար ալ կոյսեր· բայց դուն եզակի ես , աղ — ունոյս : Քեզի տեսնող թագուհիները պիտի փառաբանեն քեզ, նաժիշտները պիտի եր— կրպագեն քեզի, աշխարհիս բոլոր կիներն ալ քու գովքդ պիտի երգեն: Ոհ, Սուլա - միթ, այն օրը որ դուն իմ կինս դառնաս եւ թագուհիս, իմ սիրտիս համար ամէ — նէն երջանիկ օրը պիտի ըլլայ :

Սուլամիթ մօտեցաւ ձիթենիի փայտէ չինուած եւ քանդակուած դուռին ու մէկ այտը յենելով անոր, ըսաւ .

—Ես կ'ուզեմ միայն քու սարկուհիդ ըլ— լալ, Սողոմոն: Ահաւասիկ ես իմ ականջս դուռին չրջանակին վրայ դրի: Եւ կ'աղա — չեմ քեզի· Մովսէսի օրէնքին համաձայն՝ զամէ ականջս, իբրեւ վկայութիւն իմ կա— մաւոր սարկութեան քու առջեւ :

Այն ատեն Սողոմոն հրամայեց բերել իր գանձարանէն թանկագին օղեր մուգ կար— միր կարկեհանէ չինուած, երկարաւուն , տա՛ձի ձեւով: Սողոմոն ինք անցուց օղե - րը Սուլամիթի ականջներուն եւ ըսաւ .

— Սիրուհիս, ինծի կը պատկանիս , ես ալ՝ քեզի :

Եւ բռնելով Սուլամիթի ձեռքէն, թա — գաւորը զայն տարաւ խնձորի դահլիճը , ուր կը սպասէին արդէն իր բարեկամները եւ մերձաւորները :

╳

Եօթը օր էր անցեր այն առաւօտէն, երբ Սուլամիթ թագաւորին արքունիքը մը— տաւ: Եօթը օր ինք ու թագաւորը սէր վայելեցին ու չյագեցան :

Սողոմոն կը սիրէր պճնել իր սիրուհին թանկագին զարդարանքներով: «Ի՞նչ սը-լացիկ են քու փոքրիկ ոտքերդ մոյկերու մէջ», — կը բացագանչէր ան զմայլագին եւ ծունկի չոքած անոր առջեւ, կարգով կը համբուրէր անոր ոտքերուն մատները եւ անոնց վրայ կ'անցընէր մատանիներ այնպիսի գեղեցիկ ու հազուագիւտ քա— րերով, որոնց նմանը չկար նոյնիսկ քա — հանայապետին վակասին վրայ: Սուլա — միթ ուչադիր ականջ կը դնէր անոր, երբ ան կը խօսէր իրեն քարերու ներքին բը— նոյթին, անոնց կախարդական յատկու - թիւններուն եւ խորհրդաւոր նշանակու-թեանց մասին :

— Ահաւասիկ, կայծակնը՝ Ոփիր երկ - րին սրբազան քարը, — կ'ըսէր թագաւո— րը: Ան տաք է, տամուկ: Նայէ, ան կար— միր է ինչպէս արիւնը, ինչպէս վերջա — լոյսը, ինչպէս նուռին փթթած գոյնը, ինչպէս թարձր գինին Ենգադդայի այ — գիներուն, ինչպէս քու չուրթերդ, Սու— լամիթս, ինչպէս են քու շրթունքները առտուան պահուն, սիրոյ գիշերէն ետք : Ասիկա սիրոյ, բարկութեան եւ արիւնի քարն է: Տենդէ տառապող կամ տենչան-քէ արբեցած մարդու մը ձեռքին՝ այդ քարը աւելի եւս ջերմ կը դառնայ եւ կը վառի կարմիր բոցով մը: Անցուր զայն մատիդ, եւ պիտի տեսնես թէ ինչպէս կը վառի: Եթէ մէկը փոշի դարձնէ զայն եւ ջուրով առնէ, իր դէմքը պիտի կարմրի, ստամոքսը պիտի հանդստանայ, հոգին պիտի զուարթանայ: Զայն կրողը իշխա— նութիւն ձեռք կը բերէ մարդոց վրայ :

(Շար·)

ՆՈՐ ԴԱՒԵՐ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Եգիպտոսի նախագահին աջ բազուկը, գնդ. Սալահ Սալեմ, հրապարակաւ ամբաստանեց թէ «երկու օտար դեսպանութիւններ դաւեր սարքած են, տապալելու համար կառավարութիւնը» :

Բոլոր թերթերը իրենց առաջին էջերուն վրայ հրատարակեցին այս ամբաստանութիւնը: Գնդապետը անուններ չտուաւ, այլ հանդիսաւորապէս կարդաց երկարվաւերագիր մը զոր կառավարութիւնը ձեռք անցուցած է գաղտնապէս: Այս վաւերագիրը տեսակ մը ուղեցոյց է, ընդդիմադիր ճակատ մը կազմելու համար Եգիպտոսի յեղափոխութեան դէմ, միապետութիւնը վերահաստատելու առաջադրութեամբ: Դաւը պիտի վարէին զուրսէն եւ հրահանգները պիտի տրուէին երկու դեսպանութիւններէն մէկուն ներկայացուցիչին միջոցաւ :

Գնդապետը մասնաւորապէս շեշտեց թէ այս դեսպանատունը արաբական երկրի մը չի պատկանիր: Ցետոյ ըսաւ թէ դաւադիրներուն դրամը պիտի ճարէին Եգիպտացի աւատապետներ եւ իրենց՝ առանձնաշնորհները կորսնցուցած մարդիկ:

Ամբաստանեալները պիտի դատուին զինուորական ատեանի մը առջեւ ;

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ պաշտօնեաները նորէն խլրտիլ սկսած են: Առջի օր գործադուլ մը սարքեցին Լիոն-Փեռաշի, Փարիզի Հիւս. շրջանի, Մարսէյլի, Սէնթ Էթիէնի, Կրընոպլի կայարաններու թղթատարական պաշտօնեաները, իբրեւ բողոք թղթատարական նախարարութեան մէկ տնօրինութեան դէմ: Վարչութիւնը շրջաբեր. մը ուղղելով, կը հրահանգէր անհրաժեշտ պաշտօնեաներու ցանկը պատրաստել, ի նախատեսութիւն նոր գործադուլի մը: Միեւնոյն ատեն կը բողոքեն պատժական տնօրինութեանց դէմ :

ԱՆԳԼԻՈՅ արտաքին նախարարութեան պաշտօնատարներէն Մըք Լին անհետացած էր անցեալ տարի, ուրիշ պաշտօնակցի մը հետ: Առջի օր ալ իր կինը անհետացաւ, երեք զաւակներուն հետ: Խուզարկութիւններ կը կատարուին Ֆրանսայի, Զուիցերիոյ եւ ուրիշ երկիրներու մէջ: Կը կարծուի թէ տիկինը երկաթեայ վարագոյրէն անդին անցած է :

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ երեք երկիրներու՝ Յունաստանի, Եուկոսլաւիոյ եւ Թուրքիոյ սպայակոյտները նոր ժողով մը պիտի գումարեն, քննելու համար միացեալ պաշտպանութեան ծրագիրը: Հաւանական է որ զինակցութիւն մը կնքեն :

ՀԱՐԿԱՅԻՆ խարդախութիւնները զսպելու համար նոր եւ աւելի խիստ հրահանգներ տրուեցան ուղղակի տուրքերու վարչութեանց :

ԵՐԿՈՒ ԽԱՐԲԵՐԱՆԵՐ 5·600·000 ֆրանք չորթած են այրի կնոջմէ մը, երկու զաւակները Ռուսաստանէն բերելու խոստումով: Երկուքն ալ ձերբակալուեցան: Կինը այրին է զինադրական պայքարի հերոսի մը :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Քրիստափոր ենթակոմիտէի վարչութիւնս իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Պաղտասար Տիրատուրեանի եւ պարագաներուն, իր տիկնոջ կսկծալի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Հ. Յ. Դ. Տան յանձնախումբին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի վարչութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ հետեւեալ նուիրատուներուն որոնք սիրայօժար մասնակցած են Քլէրմոն Ֆէրրանի մէջ Այրի Տիկին Փափազեանի եւ Տիկին Թիւթիւնճեանի նախաձեռնութեամբ ինչպէս ուրիշ տարիներ, այս տարի եւս կատարուած հանգանակութեան. — Տիկիններ Փափազեան եւ Թիւթիւնճեան 3 հազարական ֆր., Ապաճեան 1500, Ալթունեան, Մորճիկեան, Գաբրիէլեան, Քէչիչեան հազարական, Թոքաթլեան, Յակոբեան, Պարեան, Պայան, Պաղտասարեան, Եազըճեան եւ փոքրիկն Անտրէ Սօնիէ 500 ական: Ընդհ. գումար 15·000 ֆրանք :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Պ. Կարպիս եւ Օր. Շաքէ Մեսեաեան շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ՄԵՍԵԱԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

ՄԻԱԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ
ԾԱՆՕԹ ԵՐԳՉՈՒՀԻ
ՏԻԿԻՆ ՋԵՖԻՒՌ ՇԱՆԹԻ

որ Մ. Նահանգներուն մէջ պտոյտ մը կատարելէ վերջ, կը վերադառնայ Պէյրութ:

Հովանաւորութեամբ Ֆր. Կապ. Խաչի
26 Սեպտեմբեր ժամը ճիշդ 21էն 23·30
Salle Chopin, 17, Rue Daru, Métro Ternes

Տոմսերը կը ծախուին գրատուները, Հ. Սամուէլ, Պարսամեան եւ Բալուեան: Եւ մասնաճիւղերուն քով :

Գիները. — 300, 200, 150 ֆրանք

ՊԱՏԱՐԱԳ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

Մոնմորանսիի Հանգստեան ՏանՏեսչութիւնը կը ծանուցանէ հասարակութեան, թէ այս կիրակի, պատարագ պիտի մատուցուի հաստատութեան մէջ:

Տեսչութիւնը կը խնդրէ Անկէնի եւ շրջանի հայրենակիցներէն ներկայ ըլլալ սոյն արարողութեան :

Պատարագի երգեցողութիւնները պիտի կատարուին Արնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյն դպրաց դասու կողմէ :

Սկիզբն ժամերգութեան ժամը 9, պատարագ 10·30:

ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբի: Այս կիրակի ժամը 16էն 23, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ: Ա. յարկ:

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղերուն ընկերները եւ փափաքող երիտասարդները:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԽՐԻՄԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ

Իսի Խրիմեան դպրոցը կը վերաբացուի հինգշաբթի, Սեպտեմբեր 23ին: Ուսուցչութեամբ Տիկին Արմենուհի Բալուեանի:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«Արաքս» մանկական - պատանեկան թերթին վերջին թիւը(20) 15 Սեպտ. ամբողջովին պատկերազարդ (Տրդատ Թագաւոր, Սասունցի Դաւիթ, Անահիտ, Ղարաբաղի առիւծը, հայերէնի դասընթացք եւայլն :

Տարեկան բաժնեգին հազար ֆրանք :

N. Hovhannessian, 14, Rue du Soleil, Paris

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Զաքարեան եւ Իսահակեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, ժամը 12·45ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 ռիւ Ժան Կուժօն), հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց մօր՝ տիկին ԵՐԱՆԵԱԿ ԶԱՔԱՐԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 25ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12:

Դասերը կը սկսին Հոկտ. 2ին:

Հնռաձայն Ռէնսի 172

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեպտեմբեր 30ին կը բացուի ուսումնական նոր տարին: Փութացէք տոհմային կրթութեան եւ լուսաւորութեան այս հաստատութեան մէջ արձանագրել ձեր զաւակները:

Արձանագրութիւններու եւ որեւէ տեղեկութեան համար դիմել ամէն օր տեսչութեան :

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

ԿԱՐԵՒՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի եկեղեցւոյ Կրթ.Մարմնոյ Պանթէօ Քաշանի, Ժանթիյյիի, Պուա-Քոլոմպի, Շավիլի, Պէլվիլի, Լիլայի, Լիսէ Քոնտորսէի եւ եկեղեցւոյ կեդրոնի, բոլոր հինգշաբթի օրերու հայերէնի դասընթացքները վերսկսած են, 17էն սկսեալ, Ուսուցչական նոր ուժերով եւ յարմարագոյն կարգադրութիւններով :

Կը խնդրուի բոլոր ծնողներէն որ ըմբռնելով գործին լրջութիւնը հոծ բազմութեամբ ներկայանան արձանագրութեան համար, իրենց պատկանած թաղային դպրոցներու ուսուցչական մարմնոյն :

ՀՐԱՒԷՐ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻՆԵՐՈՒ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացը ուրախութեամբ կը ծանուցանէ թէ իր անդրանիկ սանը՝ պատանի Կարապետ Զափութճեան, հոկտեմբեր մէկէն սկսեալ իբրեւ գիշերօթիկ պիտի ուսանի Սեւրի Մուրատեան վարժարանը:

Այս առթիւ, Ուսումնասիրացս սարքած է թէյասեղան մը, այս կիրակի, ժամը 16–ին, եւ, կը հրաւիրէ Սեբաստիոյ նահանգին պատկանող մեր բոլոր հայրենակիցները բոլորուիլ սոյն սեղանին շուրջ, բաժնելու մեր ուրախութիւնը, ծանօթանալու մեր սանին եւ մեր բոլորիս ջերմ գուրգուրանքովը քաջալերելու զինքը:

Թէյասեղանը տեղի կ՚ունենայ Սէվրի Մուրատեան վարժարանին մէջ :

Մուտքը ազատ է :

ՓԱՐԻԶԻ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգնութեան Մարմինը կը յայտարարէ, թէ իր ընդունելութեան օրն է ամէն երեքշաբթի ժամը 15-17 (Հայոց եկեղեցին, 15 ռիւ Ժան Կուժօն), ուր կը հրաւիրուին, դիմել կարօտ աշակերտներու ծնողները որեւէ խորհրդակցութեան համար :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Թաթուլ» խումբը այսօր ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

Ներկայ պիտի ըլլան Կեդր. Կոմիտէի եւ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները :

ԼԻՈՆ. — Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները՝ այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, Յոյներու սրահը, 5 ռիւ Պօնըֆուա: Կարեւոր օրակարգ :

ՎԻԷՆ. — Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԱՌՆՈՒՎԻԼ. — Հ.Յ.Դ. Վարդան ենթակոմիտէն սովորաբար ժողովի կը հրաւիրէ Կուսէնվիլի, Առնուվիլի եւ Սարսէլի բոլոր ընկերները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, Առնուվիլի ծանօթ հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՊԱՆԹԷՕ ՔԱՇԱՆ. — Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

«ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»ի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 20·30ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը :

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

Pour Vos Tissus
ADRESSEZ-VOUS
A
HAMALIAN
68, Rue Nationale, MARSEILLE
(Face Rue Parmentier)
Téléphone : Colbert 33 - 22
FOURNITURES
POUR TAILLEURS
DOUBLURES, TOILES,
MERCERIES
Meilleurs Prix

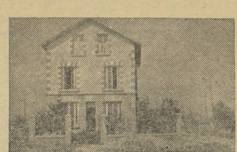
Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ԱՅՍ ՏՈՒՆԸ ԾԱԽՈՒ Է

Փարիզէն քսան քիլոմեթր հեռու, 8 սենեակով եւ կառաժով, 1500 մեթր ընդարձակ պարտէզով: Ելեկտրականութիւն եւ ջուր: Կարելի է բնակարան եւ աշխատանոց ընել միաժամանակ :

Պայմաններու համար դիմել՝

LÉON FRÈRES, 47, Rue de Cléry
Paris (2·), Tél. CEN. 17 - 84

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris 2e
Téléphone : CENtral 78 - 44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris 20e
Téléphone : MEN 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ

Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ
2–28, 2–40, 3–28 և 1–40

★

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԺԷՐՍԷԻ ԵՒ ԷՆԹԵՐԼՕՔԻ ԲՈՒՐԴԷ ԿԱՄ ԲԱՄՊԱԿԷ
ԲԱՄՊԱԿ՝ ԳՕԹ 2/2 ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԾԱԽՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ
ՈՒ ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ծախու են նաեւ գործածուած մեքենաներ, լաւ վիճակի մէջ եւ պոպլինուարներ : Դիմել գործատուն

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամսեայ 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. : ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՇԱԲԱԹ 19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • SAMEDI 19 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7171 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2582

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄՈՒԼ ՓԱՌՔԵՐ

●

Տարիներով յուզած ենք Հանրային կեանքի երիտասարդացման, վերանորոգման խնդիրը, առանց գործնական ելքի մը յանգելու :

Պետանի ուժերը հետզհետէ կը մաշին կամ կ'անհետանան : Նորեր դժուար կը հասնին : Հասածներն ալ բաւական չեն բոլոր պահանջները գոհացնելու համար :

Արդէն իսկ ճակատներ կան ուր գործի գլուխ կ'երեւան տժգոյն, ուժասպառ դէմքեր :

Անդին, ուրիշ ասպարէզներու մէջ, տեբեւաթափը շատոնց սկսած է : Իսկ դեղնած տերեւները կ'աճին :

Հերթափոխներ, յաջորդներ կը փնտռուին չարունակ : Ամէնէն բանուկ ասպարէզէն՝ ուսուցչութենէն մինչեւ հրապարակագրութիւնը եւ քաղաքական գործունէութիւնը :

Անշուշտ բոլորովին պարպուած, ամայացած չեն ասպարէզները :

Բայց, մեր ցիրուցան վիճակը խանգարած է հաւասարակշռութիւնը : Տեղ մը բաւարար ուժեր կան, այլուր անհրաժեշտն ալ կը պակսի :

Միւս կողմէ, կան բարձրագոյն աստիճաններու հասած ուսումնականներ, որոնք որեւէ կապ չունին հայկական իրականութեան հետ :

Այդ խնդիրն էր որ կ'արծարծէր աշխատակից մը, «Հայրենիք»ի մէջ :

Կ'ըսէր թէ միայն Հիւս. Ամերիկայի մէջ կան աւելի քան 500 հայ համալսարանականներ, որոնց վաթսունը արձանագրուած են հանրագիտարաններու մէջ, իբրեւ միջազգային համբաւներ :

Եւ կ'ողբա՛ր որ հայ ժողովուրդը չօգտուիր անոնց գիտութենէն եւ վայելած հեղինակութենէն :

Այս առթիւ, կը բացատրէր պատճառները, պատասխանատու համարելով երկու կողմերը :

«Հայրենիք»ի խմբագրութիւնն ալ յայտնեց իր տեսակէտները, որոնց վերջին մասը պիտի կարդաք այսօր :

Ինչպէս կը տեսնէք, խնդիրը այնքան ալ պարզ չէ : Ոչ ալ միայն Ամերիկայի մէջ սահմանափակուած :

Այո, ունինք հարիւրաւոր բարձր մտաւորականներ, տաղանդաւոր գիտնականներ եւ դասախօսներ, հմուտ ուսուցչապետներ, Եւրոպայի թէ Ամերիկայի մէջ : Դէմքեր որոնք մեծ համարում կը վայելեն, միջազգային դետնի վրայ :

Իսկ ի՞նչ է հայ ժողովուրդին, արմատախիլ եւ ցիրուցան բազմութեանց վայելած բարիքը՝ այդ հմուտ գլուխներէն :

Պարզապէս չոր մխիթարանք մը, — Տեսէ՛ք ինչե՛ր ունինք ...

Մեր փոքր ածուն շատ նեղ գտնելով, այս հարիւրաւոր գիտնականները, «տաքթըր»ներն ու պրոֆեսորները կ'երթան կը նետուին միջազգային անդաստանը : Կը ծառայեն օտարին : Մեծին, բախտաւորին եւ հարուստին :

Եւ շատերը իրենց կապերն ալ կը կտրեն հայ ժողովուրդին հետ, դառնալով նորօրինակ աշխարհաքաղաքացիներ :

Հայերէնն անգամ կը դառնայ օտար լեզու, անոնց համար : Եւ կամ եթէ սորված են, կը մոռնան :

Դժուար չէ կազմել այս երեւելիներուն — դասալիքներուն — մարդահամարը, մանաւանդ Ամերիկայի մէջ :

Երբ այդպիսի փորձ մը կատարէք, ձեր առջեւ պիտի պարզուի չափազանց վրդովիչ պատկեր մը :

Պիտի տեսնէք դրոց - բրոցներու բազմութիւն մը որ սիրով կը ճոխացնէ օտար այգիները, բայց մատը մատին չի զարներ, իր ժողովուրդին համար :

Անցնինք հիմնական հարցին :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՇԱԿՆԵՐՈՒ ՅԱՒԵԼՈՒՄ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐՈՒ

●

ՍԵՆՏԻՔԱՆԵՐԸ ԳՈՀ ՉԵՆ

Նախարարական խորհուրդը առջի օր հետեւեալ որոշումները տուաւ, աւելցնելու համար պակասաւոր թոշակները. —

Սեպտեմբեր 1էն սկսեալ, Փարիզի մէջ ամսական երեք հազար ֆրանք պարգեւ, այսինքն տարեկան 36.000 ֆրանք թոշակ պիտի ստանան այն պետական պաշտօնեաները որոնք տարին 275.000 ֆրանքէն պակաս կը շահին : Այս պարգեւը ատտիճանաբար պիտի պակսի այն պաշտօնեաներուն համար որոնց տարեթոշակը 333.625 ֆրանքը չանցնիր :

Առաջին շարքին կը պատկանին այն պաշտօնեաները որոնք ամսական 19.750էն 22.900 ֆրանք կը շահին : Ուրեմն լման պիտի ստանան երեք հազար ֆրանքը : Մնացեալներուն ստանալիքը աստիճանաբար պիտի պակսի (տարեկան հազար ֆրանք, մինչեւ 28.000 ֆրանքի ամսաթոշակներու համար) :

Նոյն համեմատութեամբ կարգադրութիւններ եղած են, նաեւ, գաւառի համար : Այս յաւելումներէն պիտի օգտուին աւելի քան 300.000 պաշտօնեաներ : Իսկ պետական գանձը պիտի ունենայ 12.5 միլիառ ֆրանքի յաւելուածական ծախք մը :

Գալով անհատական ձեռնարկներուն, կառավարութիւնը կը մաղթէ որ գործատէրերն ալ հետեւին իր օրինակին, աւելցնելով անբաւական (ցածագին) աշխատավարձքը : Բայց, կառավարութիւնը անգամ մը եւս կը յիշեցնէ թէ հակառակ է որեւէ ընդհանուր յաւելման որ կրնայ ազդել գիներուն վրայ : Այս առթիւ գործատէրերն ալ խորհրդակցութիւններ կատարելով, յանձնարարած են ժամական 110 – 112ուկէս ֆրանքէն պակաս աշխատավարձք չվճարել :

Ինչպէս կ'երեւայ, սենտիքաները գոհ չեն տրուած որոշումներէն : Բանուորական Ուժին պատկանող սենտիքաները «ծիծաղելի եւ անընդունելի» կը գտնեն եղած յաւելումները : Այն պետական պաշտօնեաները որոնք անդամ են Բանուորական Ուժին, կ'ըսեն թէ որեւէ թոշակ 27 հազար ֆրանքէն պակաս ըլլալու չէ : Ցետոյ իբրեւ պարգեւ կ'առաջարկեն 7000 ֆրանք, որ կրնայ աստիճանաբար իջնել հինգ հազարի : Քրիստոնեայ աշխատաւորներու սենտիքան անբաւական կը գտնէ եղած յաւելումը : Ուրիշ սենտիքա մը կ'ըսէ թէ եղածը «յաւելում չէ այլ ողորմութիւն» :

× Ելմտական նախարարը որոշեց երկու միլիառ ֆրանքի խնայողութիւն մը պահանջել նախարարութիւններէն, սեղմելով ներքին – վարչական օրկանները կամ կրճատումներ կատարելով :

× Ազգ. Ժողովին վերաբացման առթիւ, հարցապնդումներ կը տեղան ամէն օր, ներքին թէ արտաքին քաղաքականութեան մասին :

ՃԱՌԱՄԱՐՏ ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

ՄԱԿի ընդհ. ժողովի Եշ. օրուան նիստին մէջ սկսան առաջին մեծ վիճաբանութիւնները : Առաջին ճառը խօսեցաւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ. Ֆ. Տըլլս, բացէ ի բաց ասպարէզ կարդալով Խ. Միութեան որպէսզի ապացուցանէ իր անկեղծութիւնը : Ըսաւ թէ յարաբերութիւնները երբեք պիտի չբարուոքին արեւմուտքի եւ արեւելքի միջեւ, մինչեւ որ Խ. Միութիւնը աւելի լայն աջակցութիւն չընծայէ : Իր կարծիքով, Խ. Միութիւնը կրնայ մեղմացնել միջազգային կացու –

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԸ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

●

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԿԸ ՅԵՏԱՁԳԷ ԻՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Պ. Լանիէլ պիտի յետաձգէ իր մեկնումը դէպի Ուաշինկթըն, մինչեւ Հոկտեմբեր 15կամ աւելի ուշ, նկատելով որ կ'ուշանայ եւրոպական բանակի ծրագրին վաւերացումը :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, վարչապետը լրջօրէն կը մտածէր ճամբայ ելլել Սեպտեմբերը չվերջացած եւ վերադառնալ, որպէսզի կարենայ Թուրքիա երթալ Հոկտեմբերի առաջին հինգ օրերու ընթացքին : ***Անմիջապէս մեկնելու որոշումը*** *չորս անգամ փոխուեցաւ չորեքշաբթի օր, վասն զի անհամաձայնութիւններ կը տիրէին դահլիճին մէջ : Բայց այժմ ստոյգ կը համարուի յետաձգումը :*

Եւրոպական բանակի ծրագրին վաւերացումը կախում ունի նաեւ Սարի վէճին կարգադրութենէն : Արդ, հաւանական չէ որ ֆրանքօ-գերման բանակցութիւնները վերսկսին հոկտեմբերի երկրորդ կէսէն առաջ : Որեւէ ճամբորդութիւն առանց եւրոպական հարցերու լուծման՝ լաւ տպաւորութիւն պիտի չգործէ Մ. Նահանգներուն մէջ, կ'ըսեն իրազեկներ : Այն ատեն խորհրդարանը կրնայ մեղադրել վարչապետը թէ Ուաշինկթըն գնաց հրամաններ ստանալու համար :

Բոլոր տեղեկութիւններն ալ կը հաստատեն թէ խոր տարակարծութիւններ կը տիրեն դահլիճին եւ խորհրդարանին մէջ, եւրոպական բանակի ծրագրի մասին : Ազգ. Ժողովի գլխաւոր խմբակցութիւնները համաձայն չեն որ Ֆրանսա կորսնցնէ իր գերիշխանութեան մէկ մասը : Դահլիճը միշտ գաղտնի խորհրդակցութիւններ կը կատարէ այս հարցի մասին : Արտաքին նախարարը, Պ. Ժորժ Պիտօ կը ջանայ միջին ճամբայ մը գտնել, որպէսզի կարելի ըլլայ վաւերացնել եւրոպական բանակի դաշնագիրը :

× Եւրոպայի Խորհուրդի ընդհ. ժողովին բացման առթիւ, Սթրազպուրկի մէջ, Պելժիոյ նախկին վարչապետը, Պ. Սփաք ազդարարեց թէ պատերազմը անխուսափելի պիտի դառնայ, եթէ Գերմանիան չէզոքացնեն : Եւ բացատրեց թէ անհրաժեշտ է միացեալ Գերմանիան առնել ազատ եւրոպական հասարակութեան մէջ : Այս առթիւ ինք մշակած է ծրագիր մը, հետեւեալ բովանդակութեամբ . —

1. Ընդունիլ թէ Խ. Միութեան ներկայ քաղաքականութիւնը խառնուրդ մըն է ռուսական աւանդական աշխարհակալութեան, խեղաթիւրեալ մարքսական տեսութեան եւ սթալինեան ուղղութեան . — 2. Կազմել միացեալ Եւրոպա մը, ուժով եւ աստիճանով հաւասար՝ Մ. Նահանգներուն եւ Խ. Միութեան . — 3. Չորս Մեծերու ժողով մը գումարել կարելի եղածին չափ շուտ, լուծելու համար Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ խնդիրները . — 4. Գերմանիան առնել եւրոպական հասարակութեան մէջ, իբրեւ էական պայման խաղաղութեան, ընդդիմանալով այդ երկրին ապազինման եւ չէզոքացման . — 5. Ազատ ընտրութիւններ կատարել Գերմանիոյ մէջ . — 6. Ապահովութեան բազմակողմանի դաշինք մը կնքել Խ. Միութեան, արեւմտեան Եւրոպայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ, դուռը բաց պահելով արեւելեան Եւրոպայի երկիրներուն առջեւ . — 7. Ապազինեալ գօտի մը հաստատել գերմանեւլեհական սահմանին վրայ եւն. :

ՉԸՐՉԻԼ Նիս գնաց, հանգստանալու համար : Տեսնողները կ'ըսեն թէ այս անգամ ձգած էր իր սիրական «փիփ»ը :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Հ. Յ. Դ. Երիտ. Միութենէն (Աթէնք) 3000 Ֆր :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

ԱՂԱՒՆԻՆԵՐԷՆ ՎԵՐՋ ՊԱՅԹՈՒՑԻԿՆԵՐԸ

Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ «հիւլէական ռումբի ճանի մը նոր տեսակներ փորձուած են վերջին շաբաթներու ընթացքին» :

Եւ կ'աւելցնէ . — «Այս փորձերը կը համապատասխանեն խորհրդային գիտնականներու հաշիւներուն եւ ուսումնասիրութեանց» :

Ապա ճար մը Ամերիկացիներու գլխուն .

— «Քանի որ Մ. Նահանգներու պատասխանատու շրջանակները կ'ընդդիմանան Խ. Միութեան կրկնակի առաջարկներուն՝ արգիլելու համար հիւլէական զէնքերը, հասկնալի է որ Խ. Միութիւնը ուշադրութիւն ընծայէ հիւլէական զէնքերու արտադրութեան» :

Ինչպէս կ'երեւայ, Մոսկուա պիտի շարունակէ թէ աղաւնիներ թռցնել, եւ թէ կրկնապատկել զինարշաւը, ասպարէզ կարդալով միւսներուն :

Միեւնոյն ատեն, պիտի փորձէ «համաձայնութեան մը յանգիլ միւս երկիրներուն հետ, բացարձակապէս արգիլելու համար հիւլէական եւ ջրածին ռումբերը, ինչպէս եւ զանգուածային ճանդումի միւս գործիքները» :

Կարճ, Խ. Միութիւնը ուրիշ բան չուզեր, եթէ ոչ «ամրապնդել խաղաղութիւնը ժողովուրդներու միջեւ» :

Պարզապէս Փառք ի բարձունս, — «Եւ յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն» :

Որո՞ւ սրտին չի խօսիր այս գերազանցապէս մարդկային տենչը :

Արդ, կեղծիք չէ՞ աղաւնիներ թռցնել կամ ռմբարշաւ կատարել, այդ նպատակին հասնելու համար :

Դիւանագէտ չեմ, բայց կը կարծեմ թէ ունինք շատ աւելի կարճ եւ ազդու միջոց մը . —

Յարգել ազատութեան, հաւասարութեան եւ ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքը :

Առաջին օրինակը Խ. Միութիւնը կրնար տալ, խաղաղասիրական, այլ ինկապէս հիւլէական ռումբ մը պայթեցնելով «իմպերիալիզմ»ի գլխուն :

ՎԱՀԷ

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

★

Խմբագրատուն այցելեցին . —

Տիկին Ջեփիւռ Ս. Շանթ, *համակրելի երգչուհին, որ Պէյրութէն Մ. Նահանգները գացած էր եւ շարք մը երգահանդէսներ սարքեց մեծ յաջողութեամբ :*

Երգահանդէս մըն ալ Փարիզի մէջ պիտի տայ, ինչպէս ծանուցուած է արդէն :

Փարիզ կը գտնուի նաեւ իր հայրը, Ֆոթօ Արէլ :

× Պ. Խորէն Փափազեան, Լոս Անճելըսէն, որ պտոյտ մը կատարած է իր ծննդավայրը, Մալաթիա, ինչպէս եւ Հալէպ եւ Պէյրութ : Խոստացած է գրել իր տպաւորութիւնները Մալաթիոյ բեկորներու մասին :

× Տէր եւ Տիկին Վարդան Մարտիկեան (Սեբաստացի), որոնք Մ. Նահանգները կը վերադառնան, պտոյտ մը կատարելէ վերջ Պոլիս, Յունաստան եւ Պէյրութ :

ԴԵՐԱՍԱՆ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Օր. Մարգրիտ Բարայեան եւս 500 Ֆր. ղրկած է, ի պատասխան հրատարակուած կոչին :

ՄԵՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐԸ

Նախորդ խմբագրականով կը հարցնէինք թէ ունի՞նք այն համալսարանականները, որոնց համար իրենց ժողովուրդին կամ անոր մշակոյթին ծառայելը՝ հաճոյք ըլլար ու պատիւ :

Ձենք տարակուսիր, որ ունինք: Ձենք կրնար ըսել, որ անոնք ջախջախիչ թիւ մը կը կազմեն Ամերիկայի մէջ եղած աւելի քան 500 համալսարանականներուն մէջ : Անոնցմէ շատերը, ապահովաբար, մոռցած են իրենց ծագումը, կամ եթէ կը յիշեն դեռ, աւելի յարմար կը նկատեն ծածուկ պահել զայն: Ուրիշներ կը կարծեն թէ իրենց ազգային ծագումը կրնայ խոչընդոտ ըլլալ իրենց վերելքին, առանց նկատի ունենալու, որ եթէ ունին արժէք մը, իրենց ժողովուրդին, իրենց ազգային արիւնին, ժառանգութեան կը պարտին : Եւ եթէ ունին բան մը, հազուագիւտ կարողութիւն մը, ատիկա կրնայ նշանակութիւն մը ունենալ իրենց ժողովուրդին համար, ոչ թէ Ամերիկայի նման հսկայ երկրի մը, ուր իրենց նման հազարաւորներ կան ու կը պատրաստուին եւ իրենցմէ շատ աւելի հազուագիւտ կարողութեան տէր դէմքեր կան ու կը ծաղկին :

Այս կացութեան մէջ, պարզ ու առողջ տրամաբանութիւնը պիտի պահանջէր, որ իրենց ծագումը ծածկող հայ համալսարանականները կամ փրոֆէսէօրները անդրադառնային իրականութեան եւ վերադառնային, գոնէ ոգիով ու հետաքրքրութեամբ, իրենց ժողովուրդին ու անոր մտքին ու մշակոյթին, ուր կրնան կարեւոր, ուշագրաւ դեր մը կատարել, աւելի՝ քան կը կատարեն այսօր հազարաւորներու կարգին. փայլուն դէմք մը դառնալ, քան այսօր են, շատ աւելի փայլուն դէմքերու համրանքին մէջ :

Սակայն, կը հաւատանք որ կան քիչեր, որոնք հոգիով Հայ ու հաւատարիմ իրենց ծնունդին, կ'աշխատին կամ պատրաստ են աշխատելու իրենց ժողովուրդին համար, եթէ հնարաւորութիւններ ստեղծուին : Հայ կեանքը, շարունակ, գաղափարական փոքրամասնութիւններով յառաջ մղուած է: Առհասարակ, ժողովուրդներու կեանքը, անոնց յառաջդիմութիւնները, վերելքն ու վսեմ թռիչքները հետեւանք են գաղափարապաշտ, հաւատաւոր եւ հոգիով յեղափոխական փոքրամասնութիւններու գործունէութեան. անոնց ստեղծագործ աշխատանքին, նուիրումին եւ անհաշախնդիր պայքարին:

60ական թուականներուն, հայ համալսարանականներ մեծ մասով Ֆրանսա կրթուած, կամ համարժէք դէմքեր էին, — Ռուսինեան, Օտեան, Սերվիչէն, Պալեան եւն.— որոնք ազգային յեղաշրջման շարժումը սկսան, Ազգային Սահմանադրութիւնը ստեղծելով :

90ական թուականներուն, հայ դրական-մտաւորական վերանորոգչական շարժումը վարողները — Արփիարեան, Շահնազար, Զօհրապ եւայլն, նոյնպէս համալսարանական եւ դպրոցական մեծ պատրաստութիւն ունեցող դէմքեր էին : Հայ ազատագրութեան ղեկավարներէն շատերը համալսարանականներ էին կամ համալսարանի ուսանողներ, սկսելով Ս. Զաւարեանէն ու Ռոստոմէն, մինչեւ Արմէն Գարօ եւ Հր. Թիրեաքեան, որոնք կրակին մէջ նետուեցան, հայ կեանքը լուսաւորելու եւ ազատագրելու համար :

Նոյն թուականներուն, անշուշտ, հարիւրաւոր համալսարանականներ ունէինք, բայց անոնցմէ գաղափարական փոքրամասնութիւն մը միայն ասպարէզ իջաւ, հայ ժողովուրդին, հայ կեանքին ու մտքին ծառայելու համար: Շատերը մնացին անհաղորդ ու անտարբեր եւ անհետացան ընդմիշտ, հայ կեանքէն ու իր պատմութենէն. ոչ իսկ պարզ ու աննշան յիշատակ մը իրենցմէ :

Մնացին Հայոց պատմութեան մէջ անոնք, որոնք իրենց համալսարանական ծանօթութիւնը արժեւորեցին գաղափարական կրակով եւ անձնուիրութեան ոգիով: Դարձան օրհնուած ու անմահ անուններ :

Կը նշանակէ՝ գաղափարականութիւնն է որ արժէք ու արժանիք կուտայ տիտղոսներուն, մարդոց ծանօթութեան, նոյնիսկ փայլուն վկայականներուն: Այդ գաղափարականութիւնն է որ կը պակսի մեր ժամանակակից համալսարանականներու շատերուն մօտ: Եւ խրամատը կը բացուի ու կը լայննայ այս «շատեր»ուն եւ իրենց ժողովուրդին միջեւ:

Ի՞նչ ընենք այս կացութեան առջեւ :

Մեր աշխատակիցը Մ. Սեւակ կը յայտնէ թէ միայն Ֆիլատելֆիայի մէջ աւելի քան յիսուն համալսարանականներ կան, մասնագէտ, ուսուցիչ կամ ուսանող: Հայ են ամէն բանով, բայց անոնց դաստիարակութեան ու մշակութային «բովանդակութիւնը մերկացուած է հայկական տարրերէ»:

Կ'ենթադրենք սակայն, որ կայ անոնց մէջ ալ փոքրամասնութիւն մը, որ գերազանց Հայերէ կը բաղկանայ. կան դէմքեր՝ որոնք ազգային ու հայկական դաստիարակութիւն ունին, հոգիով, մտքով ու ձգտումներով :

Անշուշտ, շատ լաւ պիտի ըլլար, որ հայ Հայ գաղութը սերտ կապ պահէ. բոլոր հայ գաղութները փնտռեն գտնեն հայ համալսարանականները. հետաքրքրուին հայ համալսարանականներով եւ ուսանողներով. կապեն զանոնք հայ կեանքին, ընտանիքին ու ազգային գործերուն: Բայց, աւելի լաւ ու գործնական պիտի ըլլար, եթէ հոգիով հայ ու հարուստ, առողջ ու ազնուական քանի մը հոգի, համալսարանական ու ուսանող, գործի անցնէին, նուիրումով աշխատելու եւ իրենց պարտքը կատարելու համար: Եւ աս՝ առանց սպասելու, որ մեծանուն ու «միջազգային համբաւ»ի տէր համալսարանականներու մեծամասնութիւնը թօթափելէ իր անտարբերութիւնը եւ վերադառնայ իր ժողովուրդին :

Հաւատքի մարդոց գործն է աս, եւ վստահ ենք թէ ունինք անոնցմէ, թէ իսկ թիւով քիչ: Որովհետեւ միշտ կը հաւատանք աւետարանական այն ճշմարտութեան, թէ բազում են կոչեցեալները, բայց սակաւ ընտրեալները :

Այս «ընտրեալ»ներուն կը մնայ լոյսը վառել եւ ճամբայ բանալ: «Կոչեցեալ»ները կրնան դեռ, հանդիստ, իրենց դափնիներուն վրայ ընկողմանիլ ...

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ԽՄԲ. — Ա. մասը տես Յառաջ 16 Սեպտեմբեր: Պիտի անդրադառնանք այս հարցին :

ԱԶԳԱՄՈԼՈՒԹԻ՞ՒՆ ԹԷ ...

Դաս մը հայանուն իմաստակներ, չարամտօրէն խեղաթիւրելով բառերուն իմաստը, անախորժ թիւրիմացութեանց դուռ բացած են, ոչ միայն մեր ազգային ածուին, այլ եւ օտար շրջանակներու մէջ:

Այս խիկարներուն համար, հայաշունչ թերթի մը բաժանորդագրութիւնը ... ազգայնամոլութիւն է :

Հայկ. մշակոյթին ու իր աքնաջան մշակներուն հանդէպ տարրական յարգանք ու ակնածանք տածելը ազգայնամոլութիւն է :

Հայ երգն ու պարը սիրելը ազգայնամոլութիւն է :

Հայկ. հանդէս մը կամ հաւաքոյթ մը քաջալերելը ազգայնամոլութիւն է :

Սգատօն կամ փառատօն կազմակերպելը ազգայնամոլութիւն է :

Ընտանեկան յարկէն ներս՝ մանուկներու տարրական հայեցի դաստիարակութիւնը՝ ուրիշ բան չէ՝ եթէ ոչ ազգային կիրք :

Որո՞նք են այս չարամիտ ու չարաշուք կունչները արձակողները :

Անոնք որ ոչ սեւ են, ոչ ալ ճերմակ: Ոչ պաղ են, ոչ ալ տաք:

Անոնք որ իրենց մատը պաղ մոխիրին մէջ իսկ չեն համարձակիր թաթխել :

Անոնք որ իրենց ազգային գիտակցութիւնը բոլորովին կորուսած են:

Անոնք որ տարրական գաղափար մը իսկ չունին ազգային պատմութեան մասին :

Անոնք որ ոչ միայն կ'անգիտանան մեր մեծասքանչ լեզուին անգին գանձերը, այլ եւ օտարներու մշակոյթին արբեցնող բոյրըն իսկ չեն ճաշակած :

Անոնք՝ որ երբեք հաւատք ու համարում չունին մեր անցեալ ու ներկայ ազգային արժէքներուն եւ արժանիքներուն վրայ ..

Անոնք՝ որ «մենք չէզոք ենք» ըսելով կ'ուզեն իրենք զիրենք արդարացնել, բայց չեն դադրիր ամէնուրեք, բանիմաց կուսակցականէ մը աւելի բանդիտութիւն ծախել, սրճարաններու մուխ ու ծուխին մէջ:

Մանաւանդ անոնք՝ որ իրենց նիւթապաշտ հակումներով յղփացած ու փճացած, կ'ուզեն իրենց ոսկի հորթին փարախը առաջնորդել միամիտ կամ ողջամիտ ազգակիցներ :

Վասնզի, այսպիսիներուն համար, ազգային ամէն ճիգ ու շարժում՝ այս օտար ափերուն վրայ, ոչ միայն անպէտ ու ապարդիւն է, այլեւ վնասակար ու վտանգաւոր :

Ծիծաղելին այն է, սակայն, որ մեր հայանուն իմաստակներուն ազգային զգացումները ընդոստ կ'արթննան, երբ օտար մամուլի կամ ձայնասփիւռի միջոցաւ, ներբողը կը հիւսուի հայազգի արուեստագէտի մը կամ անձնաւորութեան մը :

Այդ վայրկեանի ազդեցութեան տակ, անոնք յանկարծ կը դառնան Պապէն աւելի պապական ...

Բայց այդ ջերմեռանդութիւնը, ձմրան խաբուսիկ արեւին նման, նոյն օրն իսկ կը չիջի ու կ'անհետի իրենց սրտերէն :

Որովհետեւ, մեր խիկարները դեռ չեն ըմբռնած թէ, ամէն սէր ու ձգտում, յարատեւ հոգածութեան եւ զոհողութեան գնով միայն կարելի է ձեռք ձգել ...

Որովհետեւ, մեր ամենագէտները երբեք չեն նկատած, թէ ազգային գիտակցութեան պակասը, ինչքան խոր ու ցրտաշունչ անդունդ մը բացած է իրենց հոգիներուն մէջ ...

Որովհետեւ, մեր մակաբոյծները բնաւ չեն փորձած հասկնալ թէ, կարելի չէ պատահական լապտերի մը լոյսով լուսաւորել ու ջերմացնել իրենց սրտերուն մահաշունչ խորխորատը ...

Ինչպէս մարդկային մարմինը, նոյնպէս եւ միտքը, մշտական սնունդի կը կարօտի:

Մեր մտային սնունդը կը կազմեն մեր ազգային կարօտակէզ երգերն ու գիրքերը: Մեր հաւաքոյթներն ու հանդէսները, որքան ալ թերի կողմերն ունենան :

Դիւրին է ձեռնածալ նստիլ՝ ազգային գիտակցութենէ զուրկ շրջապատի մը մէջ, եւ ազգի մասին ճառել :

Դիւրին է՝ առանց մատը մատին տանելու, ազգը քննադատել, ազգային մշակոյթի մշակը արհամարհել ...

Դիւրին է, անշուշտ, զառամեալ պառաւներու պէս, «վայ կորանք, կորանք, հոլովել ...: Ի՞նչպէս ձեր խիղճը հանդիստ կը ննջէ, երբ անդին ափ մը հաւատաւոր հայորդիներ, գիշերը ցորեկին խառնած, կը վազեն, կը հեւան անվերջ, վասն ազգօգուտ ձեռնարկի մը ...

Ի՞նչպէս կը յանդգնիք աղարտել ու արհամարհել՝ այն բուռ մը անձնուրաց հայորդիներու ճիգն ու շարժումը, որ թարմութիւն ու նոր աւիւն կը ներարկեն, գաղթահայ կեանքէն ներս ...

Ձե՞ք ուզեր գործել.— Մի գործէք :

Ձե՞ք ուզեր Հայ մնալ.— Երթաք բարով: Բայց մի խանգարէք ուրիշներուն աշխատանքը :

Բարեբախտաբար, կ'ապրինք երկրի մը մէջ, որ օրօրանն է ողջմտութեան եւ ա –

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՍԷՅԴՈՅԻ ԵՂԵՐԱԿԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

Ես ծնած եմ այս ժողովուրդի խօսքերէն ու տառապանքէն: Կրակ տուի այդ աշխարհին, պէտք է երթամ այդ ժողովուրդի հետ, այն կրակին մէջ վառուելու : Ով որ կը սիրէ մեռնիլ այդ ժողովուրդի համար, թող ինծի հետեւի »:

Կ'ուզէի Գէորգին ընկերանալ, սակայն Վարդանի սէրը, անգամ մըն ալ զինքը ողջ առողջ տեսնելու փափաքը խեղդեցին երկիր դառնալու որոշումը : Եւ անցայ Կովկաս մեկնող ընկերներու հետ :

Տաժանելի ճամբորդութենէ մը վերջ, մեր հանդիստը գտանք Թիֆլիս: Ընկերները բաժնուեցան զանազան տեղեր: Զիս ալ տեղաւորեցին մեծահարուստ մարդու մը վաճառատան մէջ, կոկիկ սենեակ մը, օժտուած ապրելու բոլոր յարմարութիւններով: Ժամանակ մը վերջ, հասկցայ որ ես պահապան կարգուած եմ այդ հաստատութեան: Բողոքեցի ընկերներուն, զիս այն տեղէն հանելու համար : Ռոստոմ խնդալով ըսաւ.

— Հա Սէյդօ ջան, քեզ կը հանենք այն տեղէն: Պատրաստուէ, վաղը գնացքը պիտի առնես Երեւան երթալու, Նիկոլը այն տեղէն, ուզած է քեզ :

Խնդրեցի որ զիս Վարդանին քով ղրկեն, կարօտս առնելու համար : — Հոն է նաեւ Վարդանը, ըսաւ Ռոստոմ: Հասայ Երեւան, եւ մնացի Նիկոլի տրամադրութեան տակ: Խնդրեցի Նիկոլէն Վարդանը տեսնել, ըսաւ. — Դեռ երկու օր առաջ Վարդանը ուժեղ խումբով մը ղրկեցինք Գանձակի կողմերը: Ինչպէս գիտէք, ծայր տուած են հայ – թաթարական ընդհարումները: Շատ մը տեղեր Հայերը սարսափի օրեր կ'ապրին: Դեռ վեց ամիս առաջ Վարդանը իր այդ խումբով Պարսկաստան ղրկեցինք. — Խոյ, Սալմաստ, ուր Քիւրտերը, Եզիտները, եւ Թուրքերը ջարդի սարսափներ ձգած էին հայկական շրջաններու մէջ: Վարդանը հոն հասնելով, խաղաղութիւնն ալ իր հետ տարաւ: Անոր շնորհիւ, այսօր այդ երեք ցեղերը աղբօր պէս կ'ապրին իրարու հետ: Ուստի, հանեցինք Վարդանը այն տեղէն եւ ղրկեցինք ուրիշ վտանգաւոր շրջան մը: Այդպէս քու վրադ ալ պարտք մը կ'իյնայ: Դուն ալ պէտք է Վարդանին նման ուրիշ վտանգաւոր շրջան մը փրկես :

Իմ տրամադրութեան տակ դրաւ 25 հոգինոց սպառազէն ձիաւոր խումբ մը, մեծ մասով Խնուսցիներէ բաղկացած, բոլորն ալ առոյգ ու աշխոյժ տղաքներ, շատերը բարձր ուսման տէր, որոնցմէ ես շատ վար կը մնայի, բայց կարելի չէր Նիկոլի որոշման դէմ երթալ: Միեւնոյն ատեն որոշած էր խումբի գրագիր :

Կարգ մը պատուէրներ տալէ վերջ, աւելցուց — Սէյդօ ջան, երբ հայ ժողովուրդը սարսափի օրեր կ'ապրի, անոր վշտակիցը Դաշնակցութիւնն է: Քեզի կը մնայ որ ջանաք բարձր պահել ձեր Դաշնակցականի հանդամանքը, յանուն հայ ժողովուրդի փրկութեան գործին: Շարուրի հայութիւնը սարսափի օրեր կ'ապրի, օրէ օր ջարդուելու վտանգին տակ է, գացէք, քաջալերեցէք տեղացիները, խրատեցէք ձեր շարքերը գիւղացիներով: Եւ օրը օրին գրեցէք պատահածի մասին:

Մտանք Շարուր: Տեղացի հայութիւնը, քանի մը անգամ եւ մնացած է մեր երկրի Հայերէն, մատնուած խեղճ ու կրակ վիճակի, կռուելու ոչ մի կարով, օրէ օր ջարդուելու կը սպասէին երբ մենք հասանք :

Լուր հասաւ թէ Խանխլարի Թուրքերը կը ջարդեն Հայերը: Թռանք ձիեր եւ կայծակի արագութեամբ օգնութեան հասանք: Թուրքերը դիմադրեցին, բայց շուտով հասկցան որ դիմացի ուժը իրենց կարծածը չէ: Քանի մը դիակներ ձգելով չչմեցան եւ փախուստի դիմեցին: Գիւղը մնաց մեր տրամադրութեան տակ, ալ Թուրքի երես չտեսանք: Այդ շրջանը՝ խաղաղ անցաւ ամբողջ տարին:

1905ի աշնան, Թուրքերը օգնական ուժեր ստանալով պաշարեցին Խանխլարը: Եւ օրէ օր օղակը նեղցուցին: Կացութեան մասին ամէն օր կը գրէինք Նիկոլին: Ան լաւ գիտէր մեր վիճակը: Երկու օր գիշեր ցերեկ անդադար կռիւ: Անոնց գրոհին կը պատասխանենք ձեռնառումբերով, ահուսարսափ եւ ջարդ պատճառելով Թուրքերուն: Ռազմական կորովը եւ կարգապահական ոգին մեծ է բոլոր ընկերներու մէջ:

Գիւղացիները վհատած փախուստի ճամբայ կը փնտռեն, ուրանալով ամէն ինչ: Սպառած էր մեր ռազմանիւթը, ինչ որ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէր : Կը խորհրդակցէինք որեւէ միջոցով, թէ անվնաս գիւղէն դուրս հանել գիւղացիները: Այդ տագնապալի պահէն, Կորիւնը փրկարար հրեշտակի նման, ուժեղ խումբով մը, եւ առատ ռազմանիւթով, օգնութեան հասաւ: Իրենց հուռաններով եւ մանաւանդ ձեռնառումբերով, սկսան կոնակէն հարուածել Թուրքերը, որոնք շշմած մնացին երկու կրակի մէջ: Փախուստի դիմեցին, բազմաթիւ դիակներ ձգելով : Զփորձեցինք իրենց ետեւէն երթալ, շատ յոգնած էինք, մէկ շաբաթ հանգիստ ըրինք, Թուրքերը չերեւցան:

Ահա կը հասնի լուր մը, Ագուլիսը պաշարած են եւ կոտորածը անխուսափելի է: Ամէնէն դժուարն այն էր որ կտրած էին նաեւ ճամբաները: Կորիւն յանձն առաւ իր խումբով Ագուլիս երթալ :

ՄԱՐԳԱՐ ԲԱՐԽԵԱՆ

(3)

(Շար.)

ԼՈՒՐԵՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԵՐԹԵՐԷՆ

•

ԵՐԵՒԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ համալսարանը ամէնէն շատ թիւով ուսանողներ ունեցած է այս տարի : Համալսարանի 22 մասնագիտական բաժիններուն մէջ կ'ուսանին 635 ուսանողներ : Կարգ մը բաժիններ (աշխարհագրութիւն, պատմութիւն եւ կենսաբանութիւն) այս տարի ունեցած են երկու անգամ աւելի ուսանողներ : Համալսարանին մէջ կազմակերպուած է «բաց դռներու օր» որպէսզի երիտասարդները դիւրութիւն ունենան ընտրելու իրենց մասնագիտութիւնը : Մօտ հազար պատանիներ եւ աղջիկներ հետեւած են : Այս տարի համալսարան ընդունուելու համար դիմած են երկու հազար ուսանողներ որոնց մեծ մասը Հայաստանի զանազան շրջաններէն են, իսկ 455ը Խ. Միութ. հանրապետութիւններէն : Աչքի կը զարնէ երիտասարդութեան ձգտումը դէպի բնական գիտութիւնները : Անցեալ տարուան50ի տեղ, այս տարի այդ բաժիններու 150 տեղի համար դիմած են 325 հոգի : Երկրաբանական եւ քիմիական բաժիններուն մէջ մէկ տեղի համար քննութիւն կուտան 4–5 հոգի : Մեծ մրցում կայ նաեւ կենսաբանական, աշխարհագրական, պատմութեան, Հայոց լեզուի եւ գրականութեան բաժիններուն մէջ : 24 թեկնածուներ ղրկուած են Մոսկուայի եւ Լենինկրատի «ասպիրանդուրա»ները :

Գիտական աշխատանոցները այս տարի պիտի հարստանան նոր սարքաւորումներով եւ գործիքներով : Գրադարանը գնած է 53 հազար րուպլիի, գիտական, քաղաքական, գեղարուեստական նոր գիրքեր : Մօտ կէս միլիոն րուբլի կը ծախսուի ուսումնական շէնքերու նորոգման համար : Կ'աշխատին պրոֆեսօրա – դասախօսական կազմի բնակարանային պայմանները բարելաւելու :

ՀԱՅՊԵՏՀՐԱՏԸ (Պետական Հրատարակչականը) հրատարակեց «Սովետական քուրդ բանաստեղծներ» ժողովածուն, ուր ամփոփուած են քիւրտ բանաստեղծներու կարգ մը ստեղծագործութիւնները : Անոնց մէջ Ա. Աւդալ ջերմօրէն կ'երգէ հայ մեծ երաժշտագէտը, երգ մը ձօնելով — «Կոմիտասին» — ուր ցոյց կուտայ թէ անոր անունը հարազատ է քիւրտ ժողովուրդին : Մ. Ռաշիտի «Հայերէն լեզուով» աւիւնով է գրուած : Քրտական ժողովրդական բանահիւսութենէն քանի մը նմոյշներ կան, գրական մշակումով, «Սիամանթօ եւ Խաչեզարը» եւ «Մամէն ու Այշէն» յայտնի ժողովրդական ստեղծագործութիւնները Ջ. Ջալիլի մշակումով, պահած են իրենց ազգային գոյնը, մեղեդին եւ յուզականութիւնը : Գիրքը խմբագրած է Ս. Տարօնցին :

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ Գ. եւ Դ. դասարանի գիրքերը, որոնք կ'ընդգրկեն քերականութիւն, ուղղագրութիւն եւ խօսքի զարգացման բաժիններ, արդէն ունեցած են մինչեւ իններորդ տպագրութիւն : Սակայն ծրագիրը եւ դասագիրքը չեն համապատասխաներ, ծրագիրը փոխուած է իսկ դասագիրքը մնացած է անփոփոխ : Բաւական շատ են լեզուական եւ քերականական սխալները, ինչպէս գիտել կուտայ « Սով. Հայաստան » :

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ. — Վ. Սիտալ «Պայքարի երգեր» բանաստեղծութիւններ : Կկոմիտաս «Ձեմ կրնա», «Գարուն» «Զինչ ու գինչ», Գ. Ջերտարեան Սօնետ, Ս. Զօր-բաշեան «Երկու սիէս», Ա. Ս. Յարութիւնեան «Խաղողի այգու պարարտացումը», Ե. Մ. Մովսէսեան «Բամբակենու սննդառութիւնը եւ պարարտացումը » :

Նոր կառավարութեան կազմը. — Մոսկուայի անթենը կը հաստատէ Խ. Հայաստանի կառավարութեան մէջ կատարուած փոփոխութիւնները : Վարչապետ Կարապետեանի յաջորդեց Անտոն Քոչինեան : Առաջին փոխ վարչապետ Արամ Փիրուզեան պաշտօնանկ եղած է եւ անոր տեղ նշանակուած է Սուրէն Մովսէսեան :

Նոր կառավարութեան կողմն է. — Ծրագրային յանձնաժողովի նախագահ Լեւոն Գաչարթեան, ներքին նախարար՝ Մարտիրոսով, առեւտրական նախարար՝ Զաւէն Ջերչեան՝ կրթական՝ Զաւէն Գրիգորեան, ելմտական՝ Լոռիս Սաեփանեան, հաղորդակցութեանց՝ Շմաւոն Աբուզանեան, շինանիւթերու ճարտարարուեստի Մայիլէշ Վարդանեան եւ երկրագործական՝ Սամսոն Ղազարեան :

Պաշտօնանկ եղած է նաեւ Գերագոյն Ատեանի (խորհուրդ) նախագահը :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՆՈՐ ՄԱՏՈՒՌ ՄԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

•

ՊԷՅՐՈՒԹ, 15 Սեպտ. (Յառաջ). — Լեռներուն, ծովուն ու Պէյրութ քաղաքին իշխող Պիքֆայայի դալար բարձունքին վրայ կառուցուած, աղօթքի պէս հոգեպարար ու քարաշէն Ս. Աստուածածին մատուռին եւ անոր յարակից, դպրեվանքի ուսանողութեան ամրան հանգստեան ծառայելիք շէնքին բացումը կատարուեցաւ կիրակի առտու, 13 Սեպտեմբեր, հանդիսաւոր արարողութեամբ :

Այս մատուռն ու շէնքը որոնք գործն են ճարտարապետ Յ. Մ. Աւետեան, շինուած են կտակովը տէր եւ տիկին Երուանդ Սարգիս Տէմիրճեանի, (Այնթապցի) ի յիշատակ իրենց եղբօր եւ ծնողքին :

Պատարագեց կաթող. փոխանորդ Խադ արք. : Ներկայ էին Երուսաղէմի պատր. տեղապահը, Եղիշէ արք. Տէրտէրեան եւ դպրեվանքի դպրապետ Հայկազուն վարդապետ, չորս ուրիշ վարդապետներու հետ : Ներկայ էին նաեւ Լիբանանի թեմին առաջնորդ Խորէն եպիսկ. Բարոյեան եւ վարդապետներ Անթիլիասի վանքէն : Հիւրերուն մէջ կը գտնուէին տեղական վանքերու ընդհ. վանահայրը, Պիքֆայայի եւ Փարաֆի թաղապետութեանց անդամները, նախարարներ, հայ երեսփոխանները՝ Մ. Տէր Գալուստեան, Տ. Թոսպաթ եւ Ժ. Զատըր եւ ազգային մարմիններու անդամներ, ինչպէս եւ մեծ բազմութիւն մը հաւատացեալներու :

Իր քարոզին մէջ Խադ արք. օրհնելով յիշատակը նուիրատուներուն յիշեցուց թէ պէտք է որ Լիբանանցի հայ մեծահարուստները ուժ տան Անթիլիասի դպրեվանքին եւ ուրիշ կրօնական հաստատութեանց : Պատարագէն վերջ հիւրերը պատուասիրուեցան : Խադ արք. դարձեալ խօսք առնելով արեւշատութիւն մաղթեց Լիբանանի հանրապետութեան նախագահ Քամիլ Շամունին եւ ըսաւ թէ քրիստոնէութիւնը կը ծաղկի Լիբանանի գեղածիծաղ ափերուն վրայ : «Մենք ալ հնչեցուցինք այս նոր մատուռին զանգը որ այսուհետեւ ներդաշնակ պիտի հնչէ միւս վանքերուն զանգակներուն հետ » :

Շահէ վարդապետ Ֆրանսերէնի թարգմանեց Խադ արք.ի խօսքերը : Երեսփոխան Էմիլ Լահուդ պատասխանելով ըսաւ. — « Մենք Հայերուն կը նայինք իբրեւ հարազատ Լիբանանցիներ : Ոչ միայն կը փառաբանենք, այլեւ կը սիրենք այս եկեղեցին, իբրեւ կոթող մեր երկրին մէջ : (Ծափեր) : Պ. Կ. Մուր խոստացաւ բարեկարգել մինչեւ մատուռ երկարող ճամբան :

✱

ՏՈՔԹ. ԳԵՂԱՄ Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ ի պատիւ հացկերոյթ տրուած է Սինսինաթիի մէջ, (Մ. Նահանգներ), ատամնաբուժական բաժինին իր անդամակցութեան 25րդ տարելիցին առթիւ, ի գնահատութիւն իր օգտակար գործունէութեան ու խղճամիտ պաշտօնավարութեան : Քաղաքին ատամնաբուժական Միութեան նախագահը, Հ. Ծօնս, այս առթիւ ըսած է. — «Տոքթոր, դուք ձեր օրուան գործի ժամերուն մէկ մասը անշահախնդրօրէն յատկացուցած էք պզտիկ դպրոցականներու բերաններուն առողջապահական վիճակին բարելաւման 25 տարիէ ի վեր : Մենք հոս հաւաքուած ենք մեր բարձրագոյն գնահատանքը արտայայտելու : Կը հաստատենք ձեր ցոյց տուած ուղղամիտ եւ հոգածու գործունէութիւնը եւ հմտութիւնըձեզի յանձնուած պարտականութիւններուն : « Բժ. Գեղամ Արմաշցի է, երբեմնի դպրեվանքին երաժիշտ – ուսուցիչ Յակոբոս Այվազեանի տղան ինչպէս եւ զարմիկը Շ. Նարդունիի :

ԾԱՆՐ ՊԱՏԻԺՆԵՐ

★

Անգարայի եղեռնադատ ատեանին առջեւ վերջացաւ դատավարութիւնը «Միլլէթ» թերթի աշխատակից Նուրէտտին Արտըճօղլուի եւ պատասխանատու տնօրէն Հիւսնի Սէօյլէմէզօղլուի : Արտըճօղլու այդ թերթին մէջ գրած էր յօդուած մը «Երեսփոխանի մը բաց նամակ» խորագրով, եւ այս գրութիւնը նախատինք մը նկատուած էր կառավարութեան բարոյական անձնաւորութեան, իսկ երկրին շահերուն դէմ ոտնձգութիւն մը :

Դատարանը այսօր հաղորդեց իր վճիռը եւ այս յանցանքներուն համար ծանր պատիժներու դատապարտեց երկու ամբաստանեալները : Արտըճօղլու դատապարտուեցաւ երեք տարի եւ երկու ամիս ծանր բանտարկութեան եւ երկու տարի Պիլէճիկ աքսորման : Հիւսնիւ Սէօյլէմէզօղլու՝ երկու տարի եւ մէկ ամիս բանտարկութեան եւ մէկ տարի Քիւթահիա աքսորման : Դատապարտեալները պիտի վճարեն նաեւ դատական մեծագումար ծախքերը :

«Միլլէթ» թերթն ալ փակուեցաւ :

ԹԱՒՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ Հէրրի Զարացեան (Նիւ Եորքէն) եւ իր նուագախումբը Փորթուկալի կառավարութեան հիւր եղած են : Մասնակցած են միջազգային համանուագքաւեալներու տարեկան փառատօնին : Երբ Փորթուգալցի մեծահարուստ մը գիրենք հրաւիրած է, Զարացեան ներկայացուցած իրենց վերջերս պատրաստած հայ եղանակներու ձայնապնակ մը : Յաջորդ օրը տեղական լրագիրները եւ ձայնասփիւռը ծանուցած են խիստ հետաքրքրական երաժշտական յայտագիր մը : Ամբողջ ժամ մը յատկացուցած են հայկական եղանակներու : Այս առթիւ լրագրողներ պանդոկ կ'երթան եւ կ'ուզեն տեղեկութիւններ առնել Հայերու մասին : Տեղացի մը կ'ըսէ. — «Ես կը ճանչնամ Հայերը, առատ մազերով, խիտ յօնքերով մարդիկ են եւ անոնց մականունը նաև կը վերջանայ » :

պատութեան :

Կը շնչենք ժողովուրդի մը մէջ, ուր ամէն բառ ու որակում չեն կորսնցուցած իրենց իմաստը :

Ամէն երկրի մէջ, մենք անխտիր տուած ենք մեր ազգային տուրքը, խրացնելով տեղական լեզուն եւ մշակոյթը :

Հակառակ այս ակներեւ իրողութեանց, եթէ օտարները անգիտակցաբար անտեսեն մեր ազգային սրբութիւնները, ներելի է իրենց այդ վերաբերմունքը :

Բայց անքաւելի ոճիր մըն է՝ եթէ այդ սրբապղծութիւնը գործողները, հայանուն թութակներ են :

Մենք չենք կրնար հանդուրժել, որ այդ անգոյն եղկելիները, իրենց անհատական կիրքերուն գոհացում տալու համար, չարամտօրէն չահագործեն տեղացիներու բարեմտութիւնը, խեղաթիւրելով մեր ազգային ճիգերն ու շարժումները :

Գոյութեան պայքար մըել՝ չի նշանակեր ազգային մոլուցքէ տարուիլ :

Ազգային ինքնաճանաչում՝ չի նշանակեր երբեք ազգայնամոլութիւն ...

Օտարութեան մէջ ամէն շարժում ու ճգտում, միայն եւ միայն այդ սրբազան նպատակին կը ծառայեն :

Ահա թէ ո՛ւր է մեր խիկարներուն եւ սրտցաւ Հայերու տարբերութիւնը :

Բ. Հ.

« ՅԱՌԱՋ » Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (19)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Ան կը բուժէ մարդուն սիրտը, ուղեղը եւ յիշողութիւնը, բայց յղի ժամանակ պէտք չէ կրել զայն, որովհետեւ սիրոյ կիրքեր կը յարուցանէ ան իր շուրջը :

« Ահաւասիկ թափանցիկ քար մը՝ պղղինձի ժանգառի գոյնով : Եթովպացիներու աշխարհին մէջ, ուր կ'արտադրուի, Մգնատիս–Ցգա կ'անուանեն զայն : Ատիկա ինծի նուիրեր է իմ կնոջ՝ թագուհի Աստիսի հայրը, Եգիպտոսի Սաւսակիի փարաւոնը, որուն ձեռքը անցած է այս քարը գերի ինկած թագաւորէ մը : Դուն կը տեսնես որ, ան գեղեցիկ չէ, բայց իր գինը անգնահատելի է, որովհետեւ աշխարհիս վրայ միայն չորս մարդեր տէր են Մգնատիս–Ցգա քարին : Ան անսովոր յատկութիւն մը ունի, — արծաթը իրեն քաշելու, ինչպէս ագահ եւ արծաթասէր մարդ մը : Ես քեզի կը նուիրեմ զայն, որովհետեւ դուն անշահախնդիր ես, անգինս :

« Մտիկ ըրէ, Սուլամիթ, այս շափիւղաներուն : Ասոնցմէ մէկ քանին իրենց գոյնով նման են ցորենի տերեւուկներուն, ուրիշներ նման են աշնան երկինքին, շատեր՝ ծովու կը նմանին, երբ օդը պայծառ է : Ասիկա կուսութեան քարն է — պաղ ու վճիտ : Հեռաւոր ու դժուարին ճամբորդութիւններու ժամանակ աս քարը բերնին մէջ կը դնեն, ծարաւը յագեցնելու համար : Ան կը բուժէ նմանապէս բորոտութիւնը եւ ամէն տեսակ դէշ կոշտերը : Ատիկա պայծառութիւն կուտայ մտածումին : Հռոմի մէջ Արամազդի քուրմերը ցուցամատին վրայ կը կրեն այդ քարը :

« Բոլոր գոհարներու թագաւորն է — Շամիր քարը : Յոյները զայն Ադամանդ կ'անուանեն, որ «անպարտելի» կը նշանակէ : Ան աշխարհիս բոլոր նիւթեղէններէն աւելի կարծր է եւ անվթար կը մնայ ամէնէն բոցավառ կրակին մէջ անգամ : Այս՝ արեգակին լոյսն է, որ խըտացեր է երկրիս վրայ եւ պաղեր է ժամանակի ընթացքին : Ուրախացիր, Սուլամիթ, ան կը խաղայ բոլոր գոյներուն հետ, բայց ինք կը մնայ թափանցիկ, ինչպէս ջուրի կաթիլը, Կը փայլի գիշերուան մթութեան մէջ, բայց ցորեկն իսկ կը կորսնցնէ իր փայլը մարդասպանի ձեռքին վրայ : Շամիր քար կը կապեն ծանր երկունքով բռնուած կիներու ձեռքին վրայ, զայն իրենց ձախ ձեռքին վրայ կ'անցընեն նաեւ կռուի գացող զօրականները : Ան որ Շամիր կը կրէ, — հաճելի կը դառնայ թագաւորներուն եւ չի վախնար չար ոգիներէ : Շամիր քարը մարդու երեսէն կը քշէ խայտաբղէտ գոյնը, կը մաքրէ շնչառութիւնը, հանգիստ քուն կը պարգեւէ լուսնոտներուն, եւ կը քրտնի թոյնի մը մօտիկութենէն : Շամիր քարերը կ'ըլլան արական եւ իգական, գետնին խորը՝ անոնք ընդունակ են բազմանալու :

« Լուսնաքարը, տժգոյն եւ մեղմիկ, ինչպէս լուսինի քարն է : Գուշակութիւններ ընելէ առաջ, անոնք այդ քարը կը դնեն՝ լեզուին տակ եւ ան ձիրք կուտայ անոնց՝ ապագան կանխատեսելու : Անիկա յարային կապ մը ունի լուսնին հետ, որովհետեւ լուսնի լրումի ատեն կը պաղի եւ կը փայլի աւելի պայծառօրէն : Ասիկա նպաստաւոր է կիներու համար այն ատեն, երբ անոնք հասուննալով մանկութենէ կ'անցնին աղջկնութեան :

«Միշտ վրադ պահէ այս զմրուխտէ մատանին, քոյր իմ հարսն, որովհետեւ զմրուխտը, Իսրայէլի թագաւոր Սողոմոնի նախասիրած քարն է : Անիկա կանանչ է, թրթռուն եւ քնքուշ, ինչպէս գարնանային խոտը, եւ երբ մարդ երկար կը նայի անոր վրայ, սիրտը կը պայծառանայ : Եթէ դուն առտուընէ մտիկ ընես անոր, քեզի համար ամբողջ օրը թեթեւ կուգայ : Քու գիշերային անկողինիդ վերէն ես զմրուխտ պիտի կախեմ, աղուորս, թող ան փարատէ դէշ երազներդ, թող մեղմացնէ սրտիդ բախումները եւ վրուէ սեւ միտքերըդ : Զմրուխտ կրողի մը չեն մօտենար ոչ օձերը եւ ոչ ալ կարիճները, իսկ եթէ զմրուխտը օձի մը աչքերուն առջեւ պահենք, անոնցմէ անընդհատ ջուր կը հոսի, մինչեւ որ կուրանան : Փոշիացած զմրուխտ կուտան թունաւորուած մարդուն, խառնելով ուղտի տաք կաթին մէջ, որպէս զի ցնդի թոյնը :

Վարդի իւղի մէջ լուծուած զմրուխտը կը բուժէ թունաւոր սողուններու խայթուածքը, իսկ քրքումի հետ լուծելով եւ հիւանդ աչքերուն վրայ դնելով, ան կը բուժէ հաւկուրութիւնը : Ան կ'օգնէ նաեւ դարմանումին թանչքին եւ սեւ հազին, որ բուժելի չէ, մարդկային եւ ոչ մէկ միջոցով» :

Թագաւորը իր սիրականին նուիրեց նաեւ լիբիական մեղեսիկներ (ամեթիստ), որոնք իրենց գոյնով նման են գարնանային նուաֆիթիթ մանիշակներուն, Լիբանանի լեռնաստորոտներու անտառները ծաղկող մանիշակներուն. մեղեսիկներ, որ հրաշագործ զօրութիւն մը ունին սանձելու միրիկը, մեղմելու զօրութիւնը, պաշտպանելու արբեցութենէ եւ օժանդակ ըլլալու՝ վայրենի գազաններու որսորդութեան ատեն :

(Շար.)

թիւնը, դիւրացնելով անկախ եւ միացեալ Քորէայի կազմութիւնը, Հնդկաչինի անկախութիւնը, Գերմանիոյ միացումը եւ Աւստրիոյ ազատագրումը։ Ցետոյ, պարտաւոր է թոյլ տալ որ Ռուսիոյ դրացիները վայելեն իրենց ազգային անկախութիւնը, փոխանակ բռնութեամբ տապալելու անոնց կարգուսարքը :

Այս առաջարկները պարզած ատեն, Պ. Տըլըս մանրամասնօրէն յիշեց Խ. Միութեան բացասական արարքները Քորէայի, Հնդկաչինի, Գերմանիոյ, Աւստրիոյ եւ ուրիշ երկիրներու մէջ։ Ցետոյ յայտնեց թէ Այգընհաուըր խոր հաւատք ունի Ազգաժողովի մասին։ «Արեւելեան Եւրոպայի մէջ Մ. Նահանգները չեն ուզեր որ Ռուսիան շրջապատուի թշնամի ազգերով : Արաբանեակ երկիրներու հանդէպ մեր քաղաքական դաւանանքը չի տրամադրեր յեղափոխութիւն արտածել.... Մենք մեր յոյսը կը դնենք խաղաղ փոփոխութեան մը վրայ։ Գալով զինաթափութեան, մենք չարք մը առաջարկներ ներկայացուցինք : Մենք անդրդուելի չենք, բայց կը պահանջենք անհրաժեշտ երաշխիքները որպէսզի բոլոր ազգերը համակերպին տրուած որոշումներուն» :

× Ընդհ. Ժողովը որոշեց օրակարգ անցընել Մարոքի եւ Թունուզի խնդիրները :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ազգ. դրամատուները որոշեցին չորսէն Յունկէսի իջեցնել զեղչի սակը, դարկ տալու համար միջազգային առեւտուրին։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ հանրապետութեան նախագահը, Ճելալ Պայար, Մ. Նահանգները պիտի այցելէ Յունուար 27ին, նախագահ Այզընհաուըրի հրաւէրով :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ ընկերվարական կուսակցութիւնը 250 պատուիրակներու քուէներով որոշեց պայքարիլ Ատընաուըրի քաղաքականութեան դէմ, ամէն բանէ առաջ պահանջելով երկրին միացումը, փոխանակ միացեալ Եւրոպայի ծրագրին յարելու :

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ համաձայնութիւն մը կնքեցին սահմանային խնդիրներու մասին, ինչ որ բարենշան կը համարուի :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ մէջ կատարուած քննութեան մը համաձայն, 193 կենսական շրջաններ եթակայ են հիւլէական ռմբակոծութեան։ Այժմէն միջոցներ կը խորհուին կրաւորական պաշտպանութեան համար :

ՎԵՑ ԳԻՒՂԵՐ ԵՒՍ ՔԱՆԴՈՒԵՑԱՆ Կիպրոսի Պաֆոս շրջանին մէջ, ցնցումներու հետեւանքով։ Կառավարութիւնը մեծաքանակ վրաններ պահանջեց, պատսպարելու համար 53.000 բնակիչներ որոնց տուները քանդուած կամ վնասուած են : ·Ազգաժողովին ալ պիտի դիմեն :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ արտօնեց որ Կեդր. Ասիոյ հինգ հանրապետութեանց մէջ պտոյտ մը կատարէ Լոնտոնի «Տէյլի Թէլէկրաֆ»ին թղթակիցը։ 16 տարիէ ի վեր առաջին անգամ է որ այսպիսի արտօնութիւն մը կը տրուի :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ յեղափոխական ատեանը նիստ պիտի գումարէ մօտերս, դատելու համար նոր դաւադիրները։ Թերթերուն պիտի հաղորդուին ամբաստանեալներուն անունները։ Ատեանը իրաւասու է քննելու դաւաճանութեան վերաբերեալ բոլոր գործերը, հին ըլլան թէ նոր :

ԻՐԱՆԻ նախորդ վարչապետին՝ Տոքթ. Մոսատեղի հետ պիտի դատուին նաեւ յիսուն նախկին նախարարներ եւ Ազգ. ճակատի անդամներ։ Ատեանը կը բաղկանայ հինգ զօրավարներէ։ Տոքթ. Մոսատեղ նորէն հարցաքննուեցաւ : Թեհրանի սուրիական դեսպանը կը հաւաստէ թէ Շահը եւ զօր. Զահետի խոստացած են մահապատժի չենթարկել ամբաստանեալը, նըկատի առնելով անոր մատուցած ծառայութիւնները։

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ կուսակցութեան համագումարը բացուեցաւ Էքս լէ Պէնի մէջ : Զախակողմեան հոսանքը զօրացած է այս անգամ :

ԻՏԱԼԻՈՅ Սենտիքաները որոշեցին ընդհ. գործադուլ մը սարքել Սեպտ. 24ին :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ ՏԱԼՈՎ ՈՒՇ – ԿԱՆՈՒԽ ԿԸ ՇԱՀԻՔ

« Յառաջ » բազմաթիւ բաժանորդներ ունի ոչ միայն Ֆրանսայի եւ հարեւան երկիրներու, այլ եւ Միջին Արեւելքի, Ալժերիոյ, Մարոքի, Թունուզի մէջ եւ Ափրիկէի խորերը, (Քամերուն, Քոնկօ, Եթովպիա եւն.)։

ՄԻԱԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ
ԾԱՆՕԹ ԵՐԳՉՈՒՀԻ
ՏԻԿԻՆ ՋԵՓԻԻՌ ՇԱՆԹԻ

որ Մ. Նահանգներուն մէջ պտոյտ մը կատարելէ վերջ, կը վերադառնայ Պէյրութ։

Հովանաւորութեամբ Ֆր. Կապ. Խաչի

26 Սեպտեմբեր ժամը ճիշդ 21էն 23.30

Salle Chopin. 8, Rue Daru, Métro Ternes

Տոմսերը կը ծախուին գրատուններ, Հ. Սամուէլ, Պարսամեան եւ Բալուեան : Եւ մասնաճիւղերուն քով, նաեւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը եւ Գավէզեան նպարավաճառատունը :

Գիները — 200, 150 ֆրանք

ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբի : Այս կիրակի ժամը 16էն 23, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ։ Ա. յարկ։

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղերուն ընկերները եւ փափաքող երիտասարդները։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԽՐԻՄԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ

Իսի Խրիմեան դպրոցը կը վերաբացուի հինգշաբթի, Սեպտեմբեր 23ին։ Ուսուցչութեամբ Տիկին Արմենուհի Բալուեանի։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

« Արաքս» մանկական - պատանեկան թերթին վերջին թիւը(20) 15 Սեպտ. ամբողջովին պատկերազարդ (Տրդատ թագաւոր, Սասունցի Դաւիթ, Անահիտ, Ղարաբաղի առիւծը, հայերէնի դասընթացք եւայլն :

Տարեկան բաժնեգին հազար ֆրանք :

N. Hovhannessian, 14, Rue du Soleil, Paris

ԴԵՐԱՍԱՆ Տ. ՆՇԱՆԵԱՆ ԱՄՈԼԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

Մարսէյլի, Լիոնի եւ Վալանսի մէջ
Հոկտեմբեր 3ին եւ 5ին, Մարսէյլ :
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Զաքարեան եւ Իսահակեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, ժամը 12.45ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 ռիւ Ժան Կուժօն), հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց մօր՝ տիկին ԵՐԱՆԵԱԿ ԶԱՔԱՐԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ԳՐԱՏՈՒՆ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, Rue Richer, Paris (9·) Tél. PRO. 64-90
C.C.P. Paris 3630.66

Նորագոյն հրատարակութիւններ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Մովսէս Խորենացի, աշխ. թարգմ. Ս. Մալխասեանի, Գահիրէ, 1953, (կազմուած) 1800 ֆր. :

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Գ. Գիւզալեան, Ա. մաս, նախնական շրջանէն մինչեւ քրիստոնէութիւն, բազմաթիւ նկարներով եւ քարտէսներով, Պէյրութ, 1953, 800 ֆրանք :

ԸՆՏԻՐ ԵՐԿԵՐ ԿԷՕԹԷԻ, Ա. Հատոր նորավէպեր, թարգմ. Ա. Աբեղեան, Գահիրէ, 1952, 1200 ֆրանք :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՐԴԻ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ, Յ. Օշական, Ե. հատոր, Իրապաշտները, Երուսաղէմ, 1952, հազար ֆրանք, Բառգիրք Սեբաստահայ գաւառաբարբառի, Կ. Գաբիկեան, Երուսաղէմ, 1952, 1200 ֆրանք :

Տայեան Գէորգ պէյ (վէպ) տիկին Զ. Պահրի, Փարիզ, 600 ֆրանք։ Թեւածող մտքեր (վէպ) Լուսիկ, Պէյրութ, 1953, 500 ֆրանք։ Կեանքի եւ Մահուան երգեր, Մ. Զարիֆեան, Երուսաղէմ, 1951, 200 ֆրանք։ Տրտմութեան եւ խաղաղութեան երգեր, Մ. Զարիֆեան, Երուսաղէմ, 1951 200 ֆրանք։ Հրախաղութիւն, Բ. Թօփալեան, Փարիզ, 400 ֆրանք, Որ մրրկաւ էին զատուած (վէպ), Սմ. Փանոսեան, Պէյրութ, 1953, 700 ֆրանք։ Իմ Յուշերը, Վ. Փափազեան, երկու հատոր, Պոսթըն, 1950, 3000 ֆրանք :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ԱՌԹԻՒ

ԱՐԱՐԱՏ ընթերցանութեան գիրքերու շարքը, Ա. Բ. Գ. 100, 200, 300 ֆրանք։ Ինչպէս նաեւ բառարաններ, քերականութեան գիրքեր, Պարոյր Հոգեւոր. Աղօթագիրք, »Նարեկ»ի աշխ. թարգմ., Երազահան եւն. եւն. :

ԻՏԱԼԻՈՅ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Ստիպողաբար կը խնդրուի Իտալիոյ մեր բաժանորդներէն փութացնել իրենց վճարումները, յանձնելով Բժ. Եր. Արզումանեանի (3 Via Cappelari Milano)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 25ին։ Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12։

Դասերը կը սկսին Հոկտ. 2ին։

Հեռաձայն Ռէնսի 172

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեպտեմբեր 30ին կը բացուի ուսումնական նոր տարին։ Փութացէք տոհմային կրթութեան եւ լուսաւորութեան այս հաստատութեան մէջ արձանագրել ձեր զաւակները։

Արձանագրութիւններու եւ որեւէ տեղեկութեան համար դիմել ամէն օր տնօրէնութեան :

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

ԴՊՐՈՑԻ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

ՍԵՒՌԱՆ. — Ֆ. Կ. Խաչի հայերէնի դասընթացքը կը սկսի Սեպտ. 27ին, Տիկ. Վերժին Յովհաննէսեանի բնակարանին մէջ, ուսուցչութեամբ Տիկին Արմենուհի Բալուեանի :

Կը հրաւիրուին Սեւրանի ու շրջականերու (Լիվրի – Կարկան, Օլնէ, Պլան – Մենիլ) ծնողքները արձանագրել իրենց տըղաքը Տիկին Վ. Յովհաննէսեանի մօտ :

ԿԱՐԵՒՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի եկեղեցւոյ Կրթ.Մարմնոյ Պանեէօ Քաշանի, Ժանթիյյիի, Պուաքոլոմպի, Շավիլի, Պէլվիլի, Լիլայի, Լիսէ Քոնտորսէի եւ եկեղեցւոյ կեդրոնի, բոլոր հինգշաբթի օրերու հայերէնի դասընթացքները վերսկսած են, 17էն սկսեալ, Ուսուցչական նոր ուժերով եւ յարմարագոյն կարգադրութիւններով :

Կը խնդրուի բոլոր ծնողներէն որ ըմբռնելով գործին լրջութիւնը հոծ բազմութեամբ ներկայանան արձանագրութեան համար, իրենց պատկանած թաղային դպրոցներու ուսուցչական մարմնոյն :

ՀՐԱՒԷՐ ՍԵՒՐԱՍՏԱՑԻՆԵՐՈՒ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացը ուրախութեամբ կը ծանուցանէ թէ իր անդրանիկ սանը՝ պատանի Կարապետ Զափուլճեան, Հոկտեմբեր մէկէն սկսեալ իբրեւ գիշերօթիկ պիտի ուսանի Սեւրի Մուրատեան վարժարանը։

Այս առթիւ, Ուսումնասիրացս սարքած է թէյասեղան մը, այս կիրակի, ժամը 16ին, եւ, կը հրաւիրէ Սեբաստիոյ նահանգին պատկանող մեր բոլոր հայրենակիցները բոլորուիլ սոյն սեղանին շուրջ, բաժնելու մեր ուրախութիւնը, ծանօթանալու մեր սանին եւ մեր բոլորիս ջերմ գուրգուրանքովը քաջալերելու զինքը։

Թէյասեղանը տեղի կ'ունենայ Սէվրի Մուրատեան վարժարանին մէջ :

Մուտքը ազատ է :

ՓԱՐԻԶԻ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգնութեան Մարմինը կը յայտարարէ, թէ իր ընդունելութեան օրն է ամէն երեքշաբթի ժամը 15-17 (Հայոց եկեղեցին, 15 ռիւ Ժան Կուժօն), ուր կը հրաւիրուին, դիմել կարօտ աշակերտներու ծնողները որեւէ խորհրդակցութեան համար :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ. — Տէր եւ Տիկին Համբիկ Թէրզեան, Տէր եւ Տիկին Տօնապետ Տօնապետեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Տատեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Վրթանէսեան, Տէր եւ Տիկին Աբրահամ Թօնկուրեան եւ պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն այն ամէն բարեկամներու որոնք անձամբ, հեռագրով կամ նուիրատուութեամբ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց սիրեցեալ մօր ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՔՍԻ ԹԷՐԶԵԱՆԻ (ծնեալ Հիւնքեարպէէնտեան) մահուան առթիւ :

Օր. ԱԼԻՍ ԴԵՐՁԱԿԵԱՆ
EDMOND THOMSON
Ամուսնացած

Թուլուզ, 8 Սեպտ. 1953 Օթավա

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

■

ՎԻԷՆ. — Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Օհանջանեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԱՌՆՈՒՎԻԼ. — Հ.Յ.Դ. Վարդան ենթակոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Կուռնէվիլի, Առնուվիլի եւ Սարսէլի բոլոր ընկերները, այս կիրակի կէս օրէ վերջ, Առնուվիլի ծանօթ հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը 23 Սեպտ., ժամը 9ին, ընկերուհի Վ. Յովհաննէսեանի բնակարանը, Փլաս տ'Իօռօփ, 12։

«ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»ի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը :

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ կը հրաւիրուի Տիկին Ա. Լ. Ղարիպեան :

ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ ՎԱՐԴԱՆ, Մէրտէկօզցի կը փնտռէ քոյրը, Սրբուհի Բաբաեան, ծնեալ Նահապետեան, հօրը անունը՝ Սիմօն, մօրը՝ Սմբատուհի։ Կը կարծուի թէ Թաւրիզ, Պարսկաստան կը գտնուի :

Տեղեկացնել Նահապետեանի, 177 ռիւ տը Քրիմէ, Մարսէյլ, Ֆրանս։

ԼԻԼԱՑԻՆ

Միշտ լաւագոյն ճաշը կրնաք ընել հոն, իսկ շաբաթ եւ կիրակի օրերը ունկնդրել նաեւ արեւելեան նուագ։

Ձեր ճամբուն վրայ է
Լ Ի Լ Ա Ն
24, Rue Saint Lazare, Paris 9e
Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

ԿԱՐԻ ՈՒ ՁԵՒԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

45 տարուան փորձառութիւն եւ լաւագոյն վկայականներով

ACADEMIE DAYDOU
12 Rue Lafayette, Paris (9·)
Métro Chaussée d'Antin

եւ թղթակցութեամբ :

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ։

Մեր մատչելի գինները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար։

ՁԵՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Դ Ի Մ Ե Ց Է Ք՝

Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale, MARSEILLE
(Face Rue Parmentier)
Téléphone : Colbert 33 - 22

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ
(Ֆուռնիթիւր), ԱՍՏԱՌ, ԹԵԼԱ,
ԴԵՐՁԱՆ, ԿՈՃԱԿ, ԵՒ ԱՅԼՆ։

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԿԻՐԱԿԻ 20 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
DIMANCHE 20 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7172 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2583

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՆԻՆՔ ԵՒ ՉՈՒՆԻՆՔ

Նոր ուժերու պակասը հետզհետէ զգալի կը դառնայ անոր համար որ բազմաթիւ ուսումնականներ չատ վերէն կը նային հայկական իրականութեան վրայ :

Անոնք նախապաշարումներ, կանխակալ կարծիքներ ունին : Կը կարծեն թէ բան մը կորսնցուցած կ'ըլլան իրենց արժէքէն եւ դիրքէն, եթէ որոշ աստիճանէ մը վար իջնեն : Եթէ խառնուին ամենօրեայ չար - ժումին :

Անշուշտ կարելի չէ հայկական շրջանակի մէջ պաշտօն եւ ամպիոն ճարել այն հարիւրաւոր համալսարանականներուն որ կը պատրաստուին Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ :

Անոնց ամբարած գիտութիւնը հորիզոն եւ հասարակութիւն կը փնտռէ :

Երկու պահանջներն ալ միայն օտարը, իրենց բնակած երկրին ժողովուրդը կրնայ ճարել : Մանաւանդ Հիւս. Ամերիկայի մէջ ուր դուռները բաց են ամէնուն առջեւ :

Արդար չէ պահանջել որ համալսարանի դասախօս մը վարժապետութիւն ընէ ծաղկոցի մը մէջ : Եւ կամ վեղար մը դնէ գլխուն :

Ստիպուած էք ասպարէզ ճարել, որպէս զի արժեցնէ իր հմտութիւնը, — դրական, գիտական կամ գեղարուեստական :

Ձեր բարի կամքէն կախուած չէ խմբովին Հայաստան փոխադրել զանոնք :

Ցարական իշխանութեան օրով բազմաթիւ հայ գիտնականներ եւ դասախօսներ կը նախընտրէին ռուսական կեդրոնները : Շատ - չատ մինչեւ Թիֆլիս եւ Բագու կ'իջնէին :

Եթէ չենք սխալիր, այսօր ալ կլոր թիւ մը կը կազմեն անոնք որ հեռու կը մնան Երեւանէն : (Շատերը հայերէն ալ չեն գիտեր) :

Այս ճշգումներէն վերջ, ահա թէ ի՛նչ ըսել կ'ուզէինք. —

Համալսարանական կոչուին թէ ճեմարանական, բոլոր անոնք որ հայկական ասպարէզ չեն գտներ իրենց հմտութիւնը արժեցնելու համար, իրաւունք չունին ամէն կապ խզելու իրենց ժողովուրդէն հետ :

Եթէ չեն կրնար օգտակար ըլլալ ի պաշտօնէ, ուղղակի, այդ չի նշանակեր թէ ուրիշ պարտականութիւններ չունին :

Նախ, տարրական պարտք է օտար լեզուին եւ գիտութեան հետ սորվիլ, նա՛եւ, հայերէն : Պատմութիւն, գրականութիւն եւ մնացեալը :

Եթէ գիտէին եւ մոռցած են, թող բարեհաճին նորէն սորվիլ : Կեանքը մշտնջենական շարժում է : Ուսանի՛լ :

Ի՞նչ անուն կուտաք ամերիկեան Քորնէլ համալսարանին այն չորս հայ դասախօսներուն — պրոֆեսո՛ր — որոնք ոչ իսկ տարրական հետաքրքրութիւն մը ցոյց տուած են, գիտնալով հանդերձ որ հայերէնի դասընթացք մը բացուած է իրենց քթին տակ :

Եւ չե՞ն կարմրիր, այստեղ, ուրիշ համալսարանական երիտասարդներ, երբ Ֆրանսացին, Արաբը կամ Չինացին հայերէնի դաս կ'առնեն Արեւելեան լեզուներու վարժարանին մէջ, իսկ իրենք հացպանիր հայերէնով մը կը գոհանան :

Մխանգամ ընդ միշտ կը յայտարարենք.

Տարէց թէ երիտասարդ, բոլոր անոնք որ ամէն բան կը սորվին բացի հայագիտութենէ, դատապարտուած են դառնալու հասարակ աշխարհաքաղաքացիներ :

Ինչ արժանիքներ ալ ունենան, իրենցմէ միայն «եան»ը պիտի մնայ, հայկական տոմարին մէջ :

Կրնան միջազգային համբաւներ դառնալ, բայց անհետ պիտի կորսուին համայնակուլ յորձանքին մէջ :

Ի՞նչ օգուտ իրենց փառքէն, եթէ կանանչ տերեւ մը, աւիշ մը պիտի չաւելնայ հայկական անդաստանին մէջ :

Խօսինք միւս տարրական պարտականութեանց մասին : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՐՈՔԻ ԵՒ ԹՈՒՆՈՒԶԻ ԽՆԴԻՐԸ ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՐԵՔ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԸ ՀԵՌԱՑԱՆ ԺՈՂՈՎԷՆ

ՄԱԿի ընդհ. ժողովի ուրբաթ օրուան նիստին մէջ, Ֆրանսայի երեք պատուիրակները առին քալեցին, երբ Հիւս. Ափրիկէի մասին կը խօսէր Փաքիստանի արտաքին նախարարը, Մոհամմէտ Զաֆրուլլահ խան : Դուրս ելած ատեն, ըսին թէ Զաֆրուլլահ խան կրնայ ուզածը խօսիլ, բայց իրենք պարտաւոր չեն լսելու : Ճառէն վերջ երկուքը վերադարձան սրահ, բայց գլխաւոր պատուիրակը դուրսը մընաց : Այս առթիւ հետեւեալ բացատրութիւնը տուին թղթակիցներու.

— Դուրս ելանք վասն զի Ֆրանսա կը նկատէ թէ Զաֆրուլլահ խա՛ն կամ ուրիշ ոեւէ մէկը իրաւունք չունի այս խնդիրը յարուցանելու : Մենք հակառակ չենք Մարոքի եւ Թունուզի խնդիրները օրակարգ անցընելու, ինչպէս տեղի ունեցաւ երէկ, վասն զի մեր դիրքը ծանօթ է եւ պէտք չկայ աւելորդ վիճաբանութիւններ կատարելու : Բայց մեր դիրքը չէ փոխուած անցեալ տարիէն ի վեր եւ Ֆրանսա պիտի չմասնակցի ոեւէ վիճաբանութեան՝ այս խնդիրներու մասին :

Զաֆրուլլահ խան վիճաբանութիւնը բացաւ խստօրէն քննադատելով Ֆրանսայի քաղաքականութիւնը Մարոքի եւ Թունուզի մէջ : Նախ շնորհաւորեց Ֆրանսան որ տրամադրութիւն յայտնած է կատարեալ անկախութիւն տալու Հնդկաչինի, բայց անմիջապէս աւելցուց թէ այս տրամադրութիւնը հետեւանք է ժողովուրդներու մղած բուռն պայքարին : Յետոյ ըսաւ թէ Փաքիստան «խորապէս կը զգայ այն թըշուառութիւնը որուն մատնուած են իրենց անկախութենէն զրկուած ժողովուրդները» : Այս առթիւ յատկապէս յիշեց թէ Ֆրանսան իրենց անկախութենէն զրկեց Հիւս. Ափրիկէի ժողովուրդները անցեալ դարու վերջը եւ ներկայ դարու սկիզբը : « Այդ ժողովուրդները եւ իրենց վեհապետները փորձեցին օրինաւոր ելքի մը յանգիլ բանակցութիւններով եւ խաղաղ փոփոխութեամբ : Ի՞նչ եղաւ Ֆրանսայի պատասխանը : Զսպում եւ ճնշում : Ի՞նչ եղաւ արեւմտեան պետութեանց հակազդեցութիւնը, — անտարբերութիւն :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԻՐԱՆԻ ՄԷՋ

ԶՕՐԱՒՈՐ ՑԵՂԱԽՈՒՄԲԻ ՄԸ ՎԵՐՋՆԱԳԻՐԸ

Թեհրանէն կը հեռագրեն թէ Կաշկայներու ցեղապետը, Նասըր խան, որ 200 հազար հպատակներ ունի, վերջնագիր մը ուղղած է կառավարութեան, պահանջելով ազատ արձակել Տոքթ. Մոսատեղը : Զօր. Զահետի մասնաւոր ներկայացուցիչ մը ղրկած էր դէպի հարաւ, ստուգելու համար թէ այս ցեղախումբը հաւատարի՞մ է նոր կառավարութեան եւ Շահին : Իբրեւ պատասխան, ցեղապետը յայտներ է թէ 70.000 հրացանակիրներ պատրաստած է, յառաջ խաղալու եւ Շիրազը գրաւելու համար, եթէ իր պայմանները չընդունուին :

Զօր. Զահետիի սպայակոյտին պետը հետեւեալ յայտարարութիւն ըրաւ, այս յոխորտանքին առթիւ. — «Տեսնենք ինչ կ'արժեն իրենց հրացանները Շերմըն (ամերիկեան) հրասայլերուն դիմաց » :

Զօրավարին ներկայացուցիչը, Ալի Հէյաթ, կ'ըսէ թէ ցեղապետը կատարեալ հաւատարմութիւն յայտնեց Շահին, բայց ուրիշ աղբիւրէ մը կը պնդեն թէ հետեւեալ պայմանները դրած է, — 1. Անմիջապէս բանտէն արձակել Տոքթ. Մոսատեղը եւ անոր գործակիցները. — 2. Կատարեալ ներում նախորդ կառավարութեան վերագրուած ոճիրներուն եւ դաւադրում հետապնդումներու. — 3. Նոր ընտրութիւններ Իրանի Գերագոյն ատեանին հսկողութեան տակ :

Ցեղապետը իր բանակատեղին հաստատած է Ֆիրուզապատի մէկ անառիկ հովիտին մէջ, ուր կը գտնուին ցեխէ եւ աղիւսէ շինուած բերդեր : Կաշկայները վճռական յաղթանակ մը տարին կառավարութեան զօրքին վրայ 1946ին, երբ վարչապետ Ահմէտ Ղաւամ կը փորձէր խորտակել իրենց ընդդիմութիւնը :

× Վաւերական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ արաբական եւ ասիական պետութիւնները յատկապէս խնդրած են Իրանի նոր կառավարութենէն «Տոքթ. Մոսատեղի արիւնը չթափել» : Շահն ու վարչապետը խոստացած են խնայել :

× Վերջին լուրերու համաձայն, նախորդ վարչապետին հարցաքննութիւնը պիտի տեւէ առնուազն մէկ ամիս : Բոլոր նախարարութեանց յանձնարարուած է հաւաքել եւ զինուորական ատեանին յանձնել Տոքթ. Մոսատեղի հրատարակած հրամանագիրները :

× Հեռագրի մը համաձայն, նոր թռուցիկներ կը ցրուեն Թեհրանի մէջ, ուղղուած՝ կառավարութեան, համայնավար Թուտէին, Մ. Նահանգներուն եւ Անգլիոյ դէմ : «Զօր. Զահետի 45 միլիոն տոլարի ծախեց Իրանը», կ'ըսէ թռուցիկը :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁՔԻ ԽՆԴԻՐԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Պետական պաշտօնէութեան պակասաւոր թոշակներու խնդիրը կարգադրելէ վերջ, կառավարութիւնը այժմ զբաղած է մասնաւոր ձեռնարկներու աշխատավարձքի քննութեամբ : Այս առթիւ կը խորհրդակցի նաեւ գործատէրերու կազմակերպութեան հետ, որ յետաձգած է իր որոշումը, սպասելով Հաւաքական պայմանագրի գերագոյն յանձնաժողովին գումարման : Ամէն պարագայի մէջ, իր որոշման կը սպասուի այս շաբթուան սկիզբը : Իրենք ալ, ինչպէս կառավարութիւնը, հակառակ են աշխատավարձքի ընդհ. յաւելման, եւ կ'ուզեն գոհացում տալ միայն այն աշխատաւորներուն որոնք սովորականէն վար վճարում կը ստանան :

Իրազեկներ դիտել կուտան թէ այս խընդիրն ալ չատ բարդ հանգամանք ունի : Նախ որ պակասաւոր աշխատավարձքի յաւելումը պէտք է կատարուի համաձայն իւրաքանչիւր ձեռնարկի կարեւորութեան եւ կարողութեան : Յետոյ, չատ հաստատութիւններ չեն կրնար աշխատավարձքի յաւելում կատարել առանց արտադրութեան գինը աւելցնելու :

Այսպէս, գործատէրերը դիտել կուտան թէ մեծդժուարութեանց պիտի հանդիպին պարենաւորման հարցին մէջ, թէ կառավարութեան որոշած գեղչերը գործադրելու եւ թէ աշխատավարձքի յաւելում կատարելու համար : Գործատէրերը ուրիշ մտահոգութիւններ ալ կը յայտնեն, նկատի առնելով սենտիքաներու ճնշումը կառավարութեան վրայ :

× Կարգ մը թերթեր կը կարծեն թէ կառավարութիւնը պիտի նախընտրէ աւելցընել ընտանեկան նպաստները, միշտ ընդդիմանալով աշխատավարձքի ընդհ. յաւելման : Այսպէս, եթէ նուազագոյն օրապահիկը անփոփոխ մնայ (20.000 Ֆր.), այն ատեն ընտանեկան նպաստները 12 առ հարիւր պիտի աւելցնեն փարիզեան շրջանին մէջ : Այս խնդիրն ալ դժուարութիւններ կը ներկայացնէ : Ընտանեկան նըպաստներու սնտուկը տրամադրելի ունի 46 միլիառ Ֆրանք, բայց այս գումարները սահմանուած են գոցելու Ընկերային Ապահովութեան միւս ճիւղերուն բացը : Հետեւաբար ելմտական նախարարը վերապահ է ընտանեկան նպաստներու յաւելման մասին, քանի հասոյթի նոր միջոցներ չեն գտած :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ ...

Բանասէր Արամ Երեմեան—Մարզուանցի մը որ արեւելահայերէն կը գրէ — անծանօթ աշուղի մը մասին կը խօսի «Հայ. Կոչնակ»ի մէջ (22 Օգոստ.) :

Այս առթիւ արտատպած է անոր մէկ տաղը, որ անտիպ է եւ որուն տակ արձանագրուած է եղեր թուական մը, 1796 :

Աշուղը կը կոչուի Նազիլա : Տեսակ մը աշխարհարշրջիկ, որ պտտած է Մեղրի, Ջուղա, Ագուլիս, Քանաքեռ, Կարին, Երզնկա, Արաբկիր, Ակն, Սըվազ, Ամասիա, Թոքատ, Մարզուան, Իզմիր, Անգարա, Կ. Պոլիս եւայլն :

Այդ պտոյտներուն շնորհիւ Նազիլա սերտած է ժողովուրդի կեանքը : Եւ կը նկարագրէ իր «տեսած մարդկանց բարքը», ոտանաւորով մը :

Իւրաքանչիւր քաղաքի յատկացուած է երկու կամ չորս տող :

Ինչպէս կ'երեւայ, Նազիլա օր տեսած մարդ է, եւ յանախ կը խօսի «խորոտիկ» աղջիկներու, «խաս» հարսներու եւ անոնց կամար յօնքերու մասին :

Քանի մը նմոյշներ, —

Լուսաւորչական են Մեղրեցիք
Շատ ժամ կը սիրեն մարդ ու կնիկ .
Աղջիկներ ունին չատ խորոտիկ,
Համեստ են, խոնարհ, ոնց աղունիկ :
Մեծ մեծ թիւլպէնտ են Ջուղայեցիք,
Խաս հարսներ ունին չատ խաթունիկ,
Ունքերը կամար, բերան փոքրիկ,
Մազերն երկար, չատ սիրունիկ :
Ուսումնասէր են Թաւրիզեցիք,
Իրենց շորերով չատ խատուտիկ :
Լեզուակորոյս են Ագուլեցիք,
Խանումներ ունին խունջիկ – մունջիկ :
Խիստ մեծասիրտ են Ղափանցիք,
Հայ ազգի համար կ'ընեն բարիք
Աղքատ են, հպարտ Քանաքեռցիք,
Չեն սիրեր երբեք իրենց մարդիկ :

Այսքանը՝ կովկասեան ճակատէն :

Յաջորդով քանի մը նմոյշներ եւս. արեւմտեան Հայաստանի եւ Փոքր Ասիոյ քաղաքացիներու մասին, որոնց մէջ կ'երեւան Կարնեցիները, Արաբկիրցիները, Ակնցիները, Ամասիացիները, Իզմիտցիները ու Իզմիրցիները եւ... Եալովացիները, իրենց սեւ ու ճերմակով :

ՎԱՀԷ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԹԷՆՔ հասաւ Խ. Միութեան նոր դեսպանը, Միխայիլ Սերգեյեւ : Վեց տարիէ ի վեր թափուր կը մնար այս պաշտօնը : Գործակատար մը եւ կրճատեալ պաշտօնէութիւն մը կը վարէին դեսպանատունը, 1947էն ի վեր, երբ դեսպանը, Կ. Ռատիոնով ետ կանչուեցաւ, իբրեւ հետեւանք համայնավար ապստամբութեան ձախողման : Նոր դեսպանը Աթէնք հասած ատեն յայտարարեց.— «Կը յուսամ թէ բարի կամեցողութիւն պիտի գտնեմ, որպէսզի կարենանք միասնաբար աշխատիլ խաղաղութեան համար » :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ելմտական նախարարը, Հասան Փոլաթքան, Մ. Նահանգները գացած է, նոր գումարներ ճարելու համար : Այս առթիւ տեսակցելով արտաքին գործերու նախարարին հետ, յայտարարեց թէ « օտար դրամագլուխը աղգ. հաստատութեանց հաւասար իրաւունքներ պիտի վայելէ : Դրամատէրը երբ որ ուզէ կրնայ երկրէն դուրս հանել իր շահն ու դրամագլուխը» :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ հիւլէական նոր փորձերուն առթիւ, իրազեկներ դիտել կուտան թէ Մոսկուա դիւանագիտական ձեռնարկ մը կը կատարէ, արգիլել տալու համար հիւլէական զէնքերը : Մասնագէտներ մեծ կարեւորութիւն չեն ընծայեր կատարուած փորձերուն :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ, ՁԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ

Ժ.

Հին ու Նոր Կտակարաններուն պայքարին մէջ, մին ընդդէմ միւսին, երեւան կուգան երկու հզօր փրոթակոնիսթներ, իբրեւ ներկայացուցիչ երկու տարբեր աշխարհակարգերու, — Մովսէս եւ Պօղոս :

Առաջինը կը խօսի Աստուծոյ անունով, երկրորդը՝ Յիսուսի: Առաջինը՝ քարոզիչ միաստուածութեան, երկրորդը՝ քրիստոնէութեան: Առաջինը՝ ներկայացուցիչ աշխարհակարգի մը, որ հիմնուած է սեփականատիրութեան էթիքի մը վրայ, երկրորդը՝ փօփէրիզմի:

Թէ, պատմութեան այս մեծ դերասանները, ո՛րքան հաղորդ են Աստուծոյ գաղափարին կամ Յիսուսի վարդապետութեան, աւելի ճիշդ՝ թէ ո՛րքան հարազատութիւն ցոյց կուտան միաստուածութեան եւ քրիստոնէութեան հետ, հետաքրքրական է պրպտել, վերլուծել, ստուգել, երեւան հանել իրենց իսկ կեանքին ու գործին մէջէն՝ վերջ դնելու համար եկեղեցւոյ թութակներու անհամ կրկնաբանութեանց :

Ա.— Ո՞վ էր Մովսէս :

Հազարումէկ առասպելներ կան Մովսէսի ծագման մասին: Ոմանք կ'ուրանան Մովսէսի... գոյութիւնը (տես Էմիլ Ֆէրբիէրի գործը, Աստուածաշունչին առասպելները, էջ 263, եւ Փոթէրի գործը, Կրօնքներու հիմնադիրները, էջ 41): Ոմանք ալ Մովսէսը կը համարին ղեւտական ազնուականութեան բախտաւոր չաւաւիղը, Նեղոս գետին եղեգնուտին մէջ լքուած, զոր կ'որդեգրէ եգիպտացի իշխանուհի մը՝ լքուելուն տալով ծանօթ անունը, աւանդաբար թարգմանուած՝ «Ջուրէն ազատուած», (հէքեաթ մը, զոր կը պատմեն ուրիշ ժողովուրդներ եւս... իբրեւ սեփական ազգային բանահիւսութիւն) : Բայց պնդողներ կան թէ եգիպտացի իշխանուհին չէր կրնար, հալածուած ժողովուրդի մը լոգուող, եբրայական անուն մը տալ իր որդեգիրին, իբրեւ առարկութիւն աւելցնելով նաեւ որ համաձայն եբրայական տարբեր մեկնութեան մը՝ Մովսէս կը նշանակէ ոչ թէ «Ջուրէն ազատուած», այլ ընդհակառակն «Ջրամոյն» կամ « ջուրի մէջ հեղձամահ», — ուստի աւելի տրամաբանական կը համարին այդ անուան մէջ տեսնել եգիպտական լեզուին մէկ փաստը՝ «Մովսէս = մանուկ» ստուգաբանութեամբ: Եւ հիմա՝ ուշադրութիւն, — ըստ Աստուածաշունչ Մատեանին՝ Մովսէսի հայրն է Ամրամ, որ «իրեն կին առաւ... իր հօրաքոյրը, Յովքաբէթ», եւ այս կենակցութեան պտուղներն եղան Ահարոնը եւ Մովսէսը (Ել. Զ. 20): Արդ, համաձայն Մովսիսական Օրինագրքին՝ Մովսէսի հօրը կատարած այս շահատակութիւնը կը համարուի ազգապղծութիւն (Ղեւտ. ԺԸ. 12), թէեւ Վոլ կը պնդէ թէ, ըստ Թալմուտի վկայութեան, ազգապղծութիւն չէր համարուեր՝ տակաւին այդ օրերուն: Այստեղ, գաղափարներու զուգորդութեամբ՝ Ֆրէյզըրի միտքը կ'երթայ դէպի դատական հնաւանդ սովորութիւն մը, յանցափորձութիւն (օրտալի), որ, ապօրէն ծնունդներու պարագային՝ ապացուցանելու համար ծնողքին անմեղութիւնը կամ մեղաւորութիւնը, կը հրամայէ գետերու ջուրին մէջ նետել երախան, — եթէ ապօրէն է՝ կը խեղդուի Ջրամոյն, եթէ ոչ՝ կը ծփայ ջուրին երեսը: Կեղտերն ալ ունէին դատաստանական այս սովորութիւնը՝ դիմելով Հռենոս գետին... վճիռին: Ու Ֆրէյզըր, մերժելով Փարաւոնի անգթութեանց շարքին կապել Ջրամոյն Մովսէսի պատմութիւնը, Յովքաբէթի մեղանչումներուն մէջ կը փնտռէ ծանօթ արարքին բուն շարժառիթը : Պատկերագարդելու համար Ֆրէյզըրի պրպտումները, կ'արժէ այստեղ արձանագրել եբրայական աւանդութիւն մըն ալ, որ կը վկայէ թէ Ամրամ, տեսնելով որ Փարաւոն կը հրամայէ Ջրամոյն սպաննել Իսրայելացւոց բոլոր նոր ծնունդները, կ'որոշէ ամուսնալուծում կատարել ... :

Այլ առակ լուարուք.— Կղեմէս Աղեքսանդրացի, արձագանգ տալով հնաւանդ զրոյցի մը, կը գրէ թէ Մովսէս, ծագումով քաղդէացի, թլփատուած եւ մկրտուած ըստ օրինաց Եբրայեցւոց, սկզբնաբար կը կոչուէր Յովակիմ, եւ Մելքի ... երկինք չունէլ եաք :

Այսքանը իբրեւ ... զրոյանք : Մեզ կը շահագրգռէ մէկ բան, — Մովսէսի նկարագիրը եւ գործը:

Արդ, Մովսէս ... ոճրագործ մըն է, « Աղէն նայեցաւ, անդին նայեցաւ, եւ երբ տեսաւ որ մարդ չկայ, սպաննեց Եգիպտացին ու դիակը թաղեց աւազին մէջ» (Ել. Բ. 12): Յետոյ կը փախչի Մադիամացւոց երկիրը, ուր կը ծառայէ իբրեւ հովիւ՝ քրմապետի մը մօտ : Կղեմէս Աղեքսանդրացի, հմուտ աստուածաբան եւ ծանրագլուխ մտաւորական, բայց վարժապետներու յատուկ քմայքով մը՝ ոչխար արածելու այս ծառայութեան մէջ կ'որոնէ ժողովուրդ վարելու վարժութիւնը, զոր Մովսէս ի յայտ բերաւ յետագային՝ անապատին մէջ, իսկ ես ազգակերտութեան իր կարողութիւնը կը գտնեմ գործած... ոճիրին մէջ: Արդարեւ, ոճիրը, զոր կը պատմէ Աստուծոյ Մատեանը՝ գայթակղութիւն պատճառելով արդի մտաւորականներուն, հոգեկան լուսանկար մըն է, որ ցոյց կուտայ Մովսէսի խառնուածքը, նկարագիրը եւ վճռականութիւնը հասնելու համար իտէալին: Ահա գործիչ մը, հոգեբնախօսական ցայտուն յատկանիշերով, — դիւրաբորբոք, բարկացոտ, վրէժխնդիր, անգութ : Խառնուածք մը՝ ազգայնական թթխմորով : Միջոցներու մէջ խտրութիւն չի դներ՝ հասնելու համար իր իտէալին: Մտաւորական կշիռով՝ կատարելապէս ծանօթ Եգիպտացւոց ընկերային եւ կրօնական ուսմանց, նկարագրով բռնապետ՝ Մովսէս, հրէական հին աշխարհակարգին այս անյողդողդ հիմնադիրը, Հրէից պատմութեան մէջ կը մտնէ՝ երբ կ'անցնի տարօրինակ շարժումի մը գլուխը.— Անջատողական շարժում մըն է ատիկա, ծփուն հայրենիքի մը պատկերը :

Կարմիր ծովէն անդին, անապատին մէջ օրօրուն այդ նաւ-ազգը, — անսովո՛ր երեւոյթ, բացառի՛կ օրինակ՝ ժողովուրդներու պատմութեան մէջ, — այլ խօսքով՝ Եբրայեցւոց տասներկու ցեղերէն բաղկացած այդ բազմութիւնը(*), զոր Մովսէս կը կազմակերպէ աստուածպետութեան մը տարազով՝ Եգիպտացւոց դիւաններէն փոխ առնուած օրէնքներով, չմոռնամ՝ եգիպտական կրօնական զգեստներուն ձեւն իսկ իւրացուցած եւ ազգայնացուցած, ինչպէս կը հաստատէ Վիքթոր Անսէսիի գիրքը, Եգիպտոս եւ Մովսէս, (յետագային՝ պիտի անդրադառնամ Մովսէսի մէկ ունակութեան, որ «մանրամասնութեանց հիւանդութիւն» կը կոչուի), դարերէ ի վեր եւ մինչեւ այսօր բազմներ եւ հաւատացողներ կան թէ պատմութեան կը ներկայանայ իբրեւ միաստուածութեան յարած առաջին ժողովուրդը, ինչպէս Եբրայեցւոց մեծ օրէնսդիրը կը ներկայացուի միաստուածութեան առաջին ջատագովը : Թերեւս ... խնդրուք պատճառելու համար մեզի :

Մովսէս՝ միաստուածեա՞ն :

Ընդվզելով կ'ընդվզիմ ու կը յայտարարեմ թէ Մովսէսի Աստուածը, ի՛նչ անուն կ'ուզէք՝ տուէք, Եհովա կամ Էլոհիմ, Սաբաւովթ կամ Տէր Զօրութեանց, որեւէ կապ չունի ուղղափառ քրիստոնէից միաստուածութեան գաղափարներուն հետ, ընդհակառակն Մովսէս ամէնէն վարպետ ու ճարպիկ դերակատարն է տէլփիզմի:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Անգամ մը եւս կը կրկնեմ թէ պիտի երբեք չզբաղիմ Աստուածաշունչ Մատեանին խմբագրական կարկտուքներով, — կ'առնեմ այնպէս ինչպէս կը ներկայանայ, առանց ձեր ուշադրութիւնը հրաւիրելու հակասութեանց, կրկնութեանց ու խաթարումներուն վրայ: Բայց չեմ կրնար, այստեղ, հրաժարիլ մատնանշելէ հետեւեալ պարագան.— Հնգամատեանը կը վկայէ թէ Փարաւոն սպաննել տուաւ Եբրայեցւոց բոլոր արու ծնունդները: Այդ կոտորածին օրերուն էր որ ծնաւ Մովսէս, որ, ըստ աւանդութեան՝ փրկուեցաւ եւ մեծցաւ եգիպտացի իշխանուհիի մը բնակարանին մէջ: Երբ 40 տարեկան եղաւ՝ վերադարձաւ իր ազգին ծոցը (Գործք, Է. 23): Եգիպտական լուծէն ազատեց իր ժողովուրդը եւ քալեց դէպի անապատ՝ երբ 80 տարեկան էր (Ել. Է. 7): Արդ, Մովսէսի ծննդեան օրերուն՝ սպաննուեցան Իսրայելացւոց բոլոր արու զաւակները: Ուրեմն ութսունոց Մովսէսը, երբ իր նաւ-ազգը կը վարէր անապատին մէջ, շրջապատուած էր միայն ծերերէ, կիներէ եւ աղջիկներէ: Իսկ թէ Եգիպտոսէն հեռանալէ ետք, «երկրորդ տարուան առաջին ամսուն», ո՛րքան բազմացած էին Իսրայելացիները, «քսան տարեկանէն վեր պատերազմելու կարող երիտասարդները» մանաւանդ, կարդալ Գիրք Թուոց, Ա. գլուխ, եւ թող լուծէ հանելուկը՝ ով որ կրնայ :

ԾԱՌԸ

Բնակած տունիս պարտէզին մէջ եղեւին մը կայ, սլացիկ, աշտանակաձեւ, մութ կանանչ գեղեցիկ ծառ մը :

Երկու տարի առաջ, աշնան վերջերը, անոր կատարը սկսաւ դեղնիլ եւ հետզհետէ չորցաւ: Ձմրան սաստկաշունչ հովը թափեց անոր երկար ոսկեգոյն ասեղները, եւ հետեւեալ գարնան եղանակին ծառը գլխատուած էր կարծես եւ կը պարզէր տխրատեսիլ երեւոյթ մը :

«Մեղք եղաւ» կ'ըսէի, ամէն անգամ որ պատուհանին եզերքը արմուկներս դրած կը դիտէի զայն: Բայց, տարի մը հազիւ անցած էր, երբ օր մը նկատեցի որ ծառին կատարէն ժայթքած էր նոր ծիլ մը:

Դեռ շաբաթ մը առաջ գոյութիւն չունէր անիկա: Ծառը իր էութեան ամբողջ զօրութիւնը ի գործ դրած էր վերստանալու համար նախկին կերպարանքը՝ որ գեղեցկութեան կատարումն էր բնութեան խորհմաց գաղտնիքներուն մէջ :

Անիկա պիտի չորնար բոլորովին, պիտի ցամքէր անոր աւիշին մինչեւ յետին չիթը, եթէ չյաջողէր յաղթանակել իր գեղեցկութեան սպառնացող վտանգներուն :

Ոստերուն իւրաքանչիւր դալար ասեղին մէջ՝ հողին, արեւին, ջուրին եւ երկինքէն անցնող ամպերու շուքին կենսապարգեւ խորհուրդը կը սպառնար :

Ծառը շահած էր՝ իր խուլ ու ցաւագին պայքարին մէջ՝ գեղեցկութեան պսակը, եւ այժմ ինչպէս առենօք, հովին շունչին մէջ կ'օրօրուէր լուսաթաթախ իր կանանչով :

Անոր նպատակը ապրիլը չէր միայն, կեանքին կառչած մնալ որեւէ կերպով : Կրնար հողէն եւ ջուրէն, լոյսէն ոսկեզօղ գանակներէն ստանալ անհրաժեշտ սնունդը կանգուն մնալու համար երկար տարիներ :

Անոր վերագոյն ձգտումն էր գեղեցկութեան ցոլք մը հանդիսանալ երկրին վրայ, կատարելութեան պատկերի մը մէջ՝ որուն սահմանուած էր յաւիտենական ներդաշնակութեան օրէնքներով :

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ԵՐԿՈՒ ԳՈՎԵՍՏ ՏԱՍԸ ՊԱՐՍԱՒ

ԽՄԲ.— «Սովետական Հայաստան» օրաթերթի Օգոստ. 14ի խմբագրականէն կ'ամփոփենք հետեւեալ տեսութիւնը, մեր աշխարհաբարին վերածելով: Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ, քանի մը գովասանական տողերէ վերջ, մուրճը կ'իջնէ գրագէտներու եւ բանաստեղծներու գըլխուն, որպէսզի տառապէս հետեւին կուսակցութեան հրահանգներուն, ոտանաւոր գրեն թէ արձակ.—

... Անշեղօրէն կատարելով կուսակցութեան ցուցմունքները, սովետական գրականութիւնը ձեռք բերած է զգալի նուաճումներ, որոնց մէջ իր բաժինն ունի սովետահայ գրականութիւնը : Յետպատերազմեան տարիներուն լոյս տեսան կարգ մը արձակ, չափածոյ եւ թատերական ստեղծագործութիւններ : Որոշ գրակ. աշխատանք կատարեցին նաեւ մամուլը, դըրաքննադատներն ու թատերագիրները:

... Երբ դիտենք յետպատերազմեան տարիներուն ստեղծուած մեր ամբողջ գըրական արտադրութիւնը, չենք կրնար ըսել թէ՝ պահանջը լիովին կատարուած է: Հայաստանի գրողները, իրենց ստեղծագործութեանց մէջ դեռ պէտք եղածին պէս չեն պատկերացուցած մեր հանրապետութեան բանուորները, կոլտնտեսային գիւղացիութեան (հաւաքական հողագործութիւն) եւ մտաւորականութեան հերոսական առօրեան :

... Ցաւով պէտք է ըսել, որ երկրի մարդոց կեանքի հոյակապ տեղաշարժները տակաւին չեն գտած իրենց արժանի դրսեւորումը սովետահայ գրողներու ստեղծագործութեանց մէջ: Ատիկա յառաջ կուգայ անկէ որ գրողներէն շատեր չեն ճանչնար կեանքը, կոմունիզմ կառուցանող հերոսներու բազմաբովանդակ առօրեան, աշխոյժ կերպով չեն թափանցեր այդ առօրեայի մէջ, տակաւին չեն հրաժարիր գրասենեակային կեանքէն :

Գաղափարական հարցերու մասին Կեդր. Կոմիտէի որոշումները կը պահանջեն մեր գրողներէն անողոք պայքար գրական խոտանի դէմ, պահանջկոտ ըլլալ հրատարակման համար ներկայացուած ստեղծագործութեանց հանդէպ : Հայաստանի Գրողներու Միութեան ղեկավարները կուսակցութեան այդ ցուցումը տակաւին անբաւարար կերպով կը կատարեն: Վերջին տարիները լոյս տեսան գաղափարապէս եւ գեղարուեստօրէն ցած որակով եւ անընդունելի կարգ մը վէպեր, պատմուածքներ, բանաստեղծութեանց ժողովածուներ ու թատերական գործեր, որոնք քննադատուեցան մեր մամուլին մէջ: Ներկայիս թոյլ է պայքարը միջակութեան ու գորշութեան դէմ՝ բանաստեղծութեան մէջ: Անգոյն, ընթերցողի պահանջը չգոհացնող ստեղծագործութիւնները բաւական մեծ թիւ կազմեցին վերջին երկու երեք տարիներու ընթացքին հրատարակուած բանաստեղծութիւններու ժողովածուներուն մէջ: Անհրաժեշտ է վճռապէս պայքարիլ, սովետահայ բանաստեղծութեան գեղարուեստական մակարդակը բարձրացնելու համար :

Գեղարուեստական գրականութեան զարգացման համար մղուած պայքարին մէջ կարեւոր դեր է վիճակուած գրաքննադատութեան: Պէտք է, դժբախտաբար, նշել որ մեր գրաքննադատութիւնը տակաւին դէշ կը կատարէ իր դերը: Ան ետ կը մնայ ոչ միայն կեանքէն, այլեւ գրականութեան ընդհանուր զարգացումէն: Գրողներու Միութեան կազմին մէջ կան քառասուն գրագէտներ, սակայն ատոնց զգալի մասը վերջին տարիները պարզապէս ոչինչ ըրած է գրականութեան զարգացման համար: Հրապարակի վրայ չափազանց քիչ են սովետահայ գրողներու ստեղծագործական ուղին հանգամանօրէն վերլուծող արժէքաւոր ուսումնասիրութիւններ: Կարգ մը քննադատներ իրենց գործունէութիւնը կը սահմանափակեն գրական հաւաքոյթներուն մասնակցելով եւ մերթ ընդ մերթ բանաւոր ելոյթներ ունենալով : Անոնք կամ երկար ատեն չեն երեւար մամուլին մէջ, կամ կը գրեն միայն գրական տարեդարձներուն նուիրուած յօդուածներ: Այդպէս թէ հեշտ է, եւ թէ ձեռնտու :

Մեր գրական կազմակերպութիւններուն մէջ տակաւին արմատախիլ չեն եղած ըստեղծագործութիւններու գործարար քննարկումներ բաժակաճառերով փոխարինելու երեւոյթները: Ապացոյց՝ Գրողներու Միութեան բանաստեղծներու բաժնին մէջ գրող Վ. Դաւթեանի «Ճանապարհ սրտի միջով» ժողովածուի քննարկման փաստը ինչպէս եւ այդ ժողովածուի համանուն բանաստեղծութեան վերաբերեալ « Գրական Թերթ»ի ելոյթը: Ժողովածուն իր կարգ մը գրական կողմերուն հետ ունի լուրջ թերութիւններ, բայց Գրողներու Միութեան մէջ այդ ժողովածուի քննարկման ատեն թէ զեկուցանողը եւ թէ ելոյթ ունեցողները (ճառախօսները) կարծէք միաբերան որոշեր էին միայն գովաբանել հեղինակը: Այդ քննարկումը ոչ մէկ օգուտ տուաւ բանաստեղծին: Գրականութեան շահերը կը պահանջեն ուշադիր եւ խիստ պահանջկոտ ըլլալ բոլոր ստեղծագործութիւններուն հանդէպ, մանաւանդ անոնց, որոնք աւելի շատ են օժտուած գրականութեան մէջ իրենց նոր, ինքնատիպ, արժէքաւոր խօսքն ըսելու ձիրքով :

Մեր մամուլի էջերուն մէջ եւ յաճախ տեղ կը գտնեն մակերեսային եւ անգոյն գրախօսականներ, որոնք երկը վերլուծելու տեղ կը գոհանան անոր բովանդակութեան անյաջող շարադրութեամբ : Մամուլի եւ գրագէտներու պարտքն է այսուհետեւ վճռապէս բարձրացնել գրաքննադատութեան մակարդակը :

Կուսակցութեան ԺԹ. Համագումարը նշեց մեր գրականութեան եւ անոր աշխատողներուն առջեւ դրուած կենսական խնդիրները: Մեր գրողներու պարտքն է իրենց ստեղծագործութիւններուն մէջ կըրակի տակ առնել ընկերութեան մէջ եղած արատներն ու թերութիւնները գրական ամենաբազմազան սեռերով (ժանր) եւ, մանաւանդ, երգիծանքի հզօր ուժով խարազանել, այրել ու ոչնչացնել ինչ որ բացասական է, հինցած, մահացած, ինչ որ խորթ է մեր ընկերութեան : Գրողներու առջեւ դրուած ամենակարեւոր խնդիրներէն մէկն է պատկերացնել շահագործումէ ազատ ընկերութեան ներկայացուցիչը հանդիսացող սովետական մարդը իր հոգու ամբողջ վեհութեամբ, գեղարուեստական այնպիսի ուժով, որ ընթերցողը անպայման ուզէ օրինակել զայն :

ԳԱԶԱՆԱԶՈՒՍՊԸ

★

1915ի Մայիսի վերջերուն հաւաքուեր էին մօտ տասը աքսորեալներ Զանկըրըի այգիներու Թաղին մօտիկ փողոցի մը տունը, ուր վեց անձեր միասին կը բնակէին․ — Ս․ Սրենց, Ա․ Խըրայէլեան, Հ․ Համբարձումեան, Ե․ Թիրաքեան (Հրաչ), Գրիգոր Եսայեան եւ Դ․ Վարուժան։

Անձկալի էր մեր վիճակը, քանզի անորոշ։ Զրկուած էինք ճշգրիտ տեղեկութիւններէ։ Մեզի աքսորականներուս հետ դեռ Թղթակցելու քաջութիւն պահող ընկերներ գտնալով որ Թուրքերէն նամակներն ալ խիստ քննութեանց կ'ենթարկուէին, կը զգուշանային նոյնիսկ լուր հաղորդել։

Ստացեր էի մեր Արմէն Մեծատուրեանէն, զոր «Կարմիր Արմէն» կ'ըսէինք Սեբաստիա, որ Թուրքերէն բացիկով մը, քանի մը անմեղ խօսքերու հետ կը գրէր․

— «Փէտէրտէն մէքթուպ ալտըմ, Սուրէն տայըն քէօյլէրտէ Թահսիլտարըլըգ էտիյօր»։ (Հայրիկէս նամակ առի, Սուրէն քեռիդ գիւղերը հարկահաւաքութիւն կ'ընէ)։

Սուրէն անունը Մուրատի կեղծ անունն էր։ Կը նշանակէր որ քաշուած էր սարերը եւ կը կռուէր։ Շատ կարեւոր էր այս լուրը մեզի համար։ Պարտք սեպեցի հաղորդել զայն Հրաչին։ Կարդաց, պատռեց ու բսաւ ոգեւորուած։

— Եթէ մենք մեռնինք, Մուրատ մեր վրէժը կը լուծէ . . .

Մինչ ես ու Հրաչ մեր փսփսուքը լրացուցած կը միանայինք ներկաներուն, Վարուժան կը շարունակէր խօսիլ։

— Սեբաստիայէն կորսնցուցինք, ափսո՛ս, Յովհաննէս Ակինեանը, խոստմնալից սպայ մը։ Ունեցանք նաեւ անդարմանելի կորուստ մը, ուսուցիչ Արամ Երանոսեանը, որուն «գազանազուսպ» մակդիրը տուած էինք։

Օր մը Պոլիս, Նշան Թաշ, Հայրիկեան վարժարանը այցի գացեր էի եւ ինչ որ առաջին առիթով ուշս գրաւեց, դպրոցի մը համար անսովոր լռութիւնն էր։ Երբ տեսչարան, Հայրիկեանին առաջնորդեցին զիս, չկրցայ զսպել զարմանքս որ այսքան լռութիւն կը տիրէր։

— Մի զարմանար, ըսաւ Հայրիկեան, մեր դպրոցին ներկայ բարեկարգութիւնը կը պարտինք Երանոսեանին որ թէեւ երիտասարդ, բայց բացառիկ դէմք մըն է։

Նախանձեցայ։ Մեր Ս․ Լուսաւորիչ վարժարանը հակառակ մեր ճիգերուն՝ միշտ աղմուկ կար։ Մտածեցի թէ կրնայի զինքը մեր վարժարանը տանիլ, քանի որ ամէն բանէ առաջ ընկերներ էինք եւ կրնայի Հայրիկեանէն աւելի վճարել։

Տեսակցեցայ քանիցս եւ հարցուցի թէ ինչպէս կը յաջողէր կարգի բերել անառակ աշակերտները, ինծի համար, իր ուժը ձայնին ու աչքերուն Թովչանքին մէջն էր։

Ոչ, առկէ աւելին կայ, ըսաւ։ Ես՝ հնազանդ, համակերպող աշակերտներէն նախապատիւ կը համարիմ անառակները, ըմբոստները, ընդվզողները, որոնց մէջ ջիղ կայ եւ աւիւն։ Կը մտերմանամ անոնց հետ եւ կը մատնանշեմ իրենց թէ ինչ նըպատակի պէտք է վերապահեն իրենց անվախութիւնն ու առնականութիւնը։ Կը խրատեմ որ իրենց բնածին խենդութիւնն ու ձեռներէցութիւնը ի շահ մեր ցեղինօգտագործելու համար, սորվին, պաշար ամբարել։

— Անոնք առաջին օրէն կը սիրեն զիս, քանզի ես իբր վարժապետ չեմ խօսիր, այլ իբրեւ հաւասար ընկեր։

Եթէ պատահի որ նոր անառակ մը ունենայ դպրոցը ու դասարանին մէջ անկարգապահութիւն ընէ, իմ հին խելառներս լաւ դաս մը կուտան դրօսանքի ժամուն, պատուիրելով որ խելօք կենայ եւ ուժ չփորձէ։ Թէեւ կը կշտամբեմ զիրենք՝ իրենց նորեկը կրթելու այս ձեւին համար, բայց կ'արդարացնեն իրենք զիրենք, թէ չեն կրնար հանդուժել, որ ոեւէ մէկը ինծի սրտնեղութիւն պատճառէ։

Համաձայնեցանք իրեն հետ, կը շարունակէր Վարուժան, որ 1913ի տարեշրջանին, պիտի ըլլայ Ս․ Լուսաւորիչ վարժարանին դասատարակ ուսուցիչ, բայց Մուրատը եկաւ Պոլիս, Թելադրեց Արամին թէ մայրաքաղաքը արդէն շատ վարժապետներ ունի, մինչ մեր գիւղերը կը կարօտին ուսուցիչներու։ Եւ առաւ տարաւ իր գիւղը։ Մուրատի ձայնը աւելի ուժեղ կը խօսէր իր սրտին քան իմս։ Արամ անմիջապէս մեկնեցաւ 1914ի ձմեռը, յետոյ իբրեւ զինուոր փոխադրուեցաւ Երզնկա, անկէ խուսափելով դարձաւ Շ․ Գարահիսար, բայց ճամբան սաստիկ ցուրտէն Թոքերու բորբոքում ունեցաւ եւ մեռաւ մարտի սկիզբը։

Յովհաննէս Ակինեան Արամեան վարժարանէն ինծի մօտիկ ընկեր, ինկած էր 1914ի ձմեռը Սարը Գամըշի ճակատը։ Մասամբ հաշտուած էի իր սուգին հետ։ Արամին մահը նոր կը լսէի, որուն հետ ոչ ոք այնքան սերտ կապեր ունէր, որքան ես։ Սկսայ հեկեկալ։ Հազիւ կրցայ ոքտի ելլել եւ մեկնիլ, մինչ Վարուժան, տեսնելով իր չարագոյժ պատմութեան ազդեցութիւնը իմ վրայ, կ'անդրադառնար որ անտեղի էր Արամին մահը պատմել իմ առջեւ . . .

ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

★

Սարերդ ծաղկել, ձորերդ ծաղկել
Զմրուխտ գարունքի շորեր են հագել,
Գարնան ճամբով ես գնում երջանիկ,
Անուշ հայրենի՛ք, քնքուշ հայրենի՛ք:

Վարդերը գարնան շուրթերով վառման
Խօսում են քեզ հետ սիրով անսահման․
—Քեզմով ենք միայն զուարթ, երջանիկ
Անուշ հայրենի՛ք, քնքուշ հայրենի՛ք:

Արտերդ լիքն են ցորենի բերքով,
Լոյս արտոյտների հայրենի երգով,
Բերքով երջանիկ, երգով երջանիկ,
Անուշ հայրենի՛ք, քնքուշ հայրենի՛ք:

Ես էլ մի հասկ եմ քո կեանքի արտում,
Սիրտս մի արտոյտ քեզ գովք է կարդում,
Քեզմով է միայն որդիդ երջանիկ,
Անուշ հայրենի՛ք, քնքուշ հայրենի՛ք:

ԱՇՈՏ ԳՐԱՇԻ

ԿՐԹԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ԳԵՂ․ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Հինգշաբթի օր, ժամը 7ին Փարիզի հայ գեղարուեստական Թանգարանը այցելեց կրթական նախարար եւ թանգարանին պատուակալ նախագահ Պ․ Անտրէ Մարի իր հետեւորդներով։

Թանգարանի նախագահը եւ հիմնադիրը ցոյց տուին բոլոր յարկաժինները, անհրաժեշտ բացատրութիւններով։

Պ․ Անտրէ Մարի այս առթիւ իր գոհունակութիւնը յայտնելով ըսաւ․

— «Իմ այստեղ ներկայութիւնս ինքնին պերճախօս վկայութիւն է այն շահագրգռութեան զոր Ֆրանսական կառավարութիւնը կը տածէ հանդէպ հայ գաղութին եւ այս Թանգարանին։ Արդարեւ, այստեղ հաւաքուած են հնագոյն եւ բարձր քաղաքակրթութեան մը տէր ժողովուրդի մը, դարերու ընթացքին ստեղծած գանձերը։ Այդ գանձերը հիացումով կը լեցնեն զիս իրենց հնութեամբ, ոճի բծախնդիր մաքրութեամբ եւ ներշնչումի այլազանութեամբ։ Ժողովուրդ մը դարերու ընթացքին կրցած է ստեղծել արժէքներ որոնք դիմացած են ժամանակին աւերումին։

«Այս Թանգարանին հանդէպ Ֆրանսական կառավարութեան ընծայած աջակցութեան համար թերեւս դուք կը մտածէք երախտագիտական զգացումներ արտայայտել։ Թոյլ տուէք անկեղծօրէն արտայայտելու ոչ միայն իմ՝ այլեւ ամբողջ կառավարութեան երախտագիտութիւնը հանդէպ հայ գաղութին, որու զաւակները իրենց արիւնը խառնեցին մեր զինուորներու արիւնին, երկու պատերազմներու ընթացքին։ Ես այստեղ հաճոյքով կը տեսնեմ նախկին զինուորներ որոնց կուրծքին վրայ կ'երեւի պատերազմական շքանշանի ժապաւէնը։

«Ֆրանսական կառավարութիւնը գոհ է որ այս շէնքի յատկացումով ձեզի ստեղծեց միջավայր մը, ուր դուք առեն առեն պիտի կրնաք հաւաքուիլ ձեր ազգային գանձերու շուրջը՝ հպարտանալու եւ ներշնչուելու համար։

«Այս Թանգարանին մէջ հաւաքուած գանձերու յարաճուն յաւելման եւ առատութեան չի բաւեր Թանգարանի տարածութիւնը։ Հետեւաբար, անոր ընդարձակումը որ իմ նախարարութեանս փայփայած ծրագիրներէն մէկն է — յոյս ունիմ որ իրագործուի հանրապետութեան նախագահին այս շէնքին բացումը կատարելէն իսկ առաջ։

Դժուար է անշուշտ, նախարարի մը համար, խոստումներ ընել, բայց կրնաք վստահ ըլլալ թէ կարելին պիտի փորձեմ։

Պ․ Նախարարը վերջացնելով, յաջողութիւն ու յարատեւութիւն մաղթեց նախագահին եւ իր գործակիցներուն։

Ցետոյ խօսք առաւ Թանգարանի հովանաւորող մարմնի անդամ եւ ներքին գործերու նախարարութեան բարձրաստիճան պաշտօնատար Պ․ Լավէլ եւ յանուն Թանգարանի բարեկամներու ջերմ շնորհակալութիւններ յայտնեց անոր եւ կառավարութեան սրտագնդիչ հաւաստիքներուն համար։

ԼՐԱՏՈՒ

ՀԱՅՆԷԻ ԵՐԳԵՐԷՆ

★

Մենք ոչ լալիս ենք եւ ոչ հառաչում,
Մշտահար այդպէս ուրախ ենք դէմքով,
Սիրոյ գաղտնիքներ չենք արտայայտում
Երբեք ոչ խօսքով եւ ոչ հայեացքով:

Իրենց անբարբառ ցաւերով նրանք,
Մեր հոգու խորքում բազմած են միշտ
լուռ
Թոչում է սրտից դառն հառաչանք,
Բայց մեր շրթունքներ փակուած են ամուր:

Հարցրու հողում հանգուցեալներին,
Օրօրոցի մէջ հարցրու մանկան
Գուցէ նրանցից գիտնաս տակաւին,
Եթէ ես քեզնից ծածկել եմ մի բան:

Թարգմ․ ԱՐՍԷՆ ԿՐԱՍԵԼՆԻԿԵԱՆ

ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՀԻ ԱՐՈՒՍ Ոսկանեանի մահուան տասնամեակի առթիւ կազմակերպուած է յուշ երեկոյ Երեւանի մէջ։ Ա․ Ոսկանեան կեանքի եւ բեմ․ գործունէութեան մասին խօսած է Զ․ Զարեան․ — «Արուս Ոսկանեան հայ բեմի տաղանդաւոր ներկայացուցիչներէն մէկն էր։ Ան բեմէն ծաղկեցուց հիմանիզմի գաղափարը։ Անոր խաղը պարզ եւ զերծ էր արտաքին պաճուճանքներէն»։ Տաղանդաւոր արուեստագիտուհիին մասին յուշերպատմած են Օ․ Գուլալեան, Վ․ Վաղարշեան, բանաստեղծ Ն․ Զարեան, Թատերագէտ Մելիքսէթեան։

ՕՐԻՈՐԴԸ․— Շուտ, տոքթոր, նշանածս խեղդուեցաւ։

ԲԺԻՇԿԸ․— Անմիջապէս արուեստական շնչառութիւն տանք։

ՕՐԻՈՐԴԸ․— Ոչ, տոքթոր, բնական շնչառութիւն տուէք, աւելի կը վճարենք . . .

»ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (20)

Ա․ ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Թագաւորը ընծայեց նաեւ Պերսեպոլիսի փերուզակ, որ երջանկութիւն կը բերէ սիրոյ մէջ, կը դադրեցնէ ամուսիններու վէճերը, կը փարատէ Թագաւորին բարկութիւնը եւ կը նպաստէ նժոյգներ զըսպելու եւ վաճառելու ատեն։ Նաեւ նուիրեց կատուի – աչք կոչուած Թանկագին քարը, որ կը պահպանէ մարդուս հարստութիւնը․ ինչպէս նաեւ իր տիրոջը բանականութիւնը եւ առողջութիւնը։ Նաեւ գալուկ, կապոյտ կանանչ, — ինչպէս ծովի ջուրին գոյնը՝ ափերուն մօտ — կապոյտ զմրուխտ քարը, բուժիչ՝ բորոտութեան եւ սպիտակուցի հիւանդութեանց (շրջիկներու բարի ուղեկիցը)։ Ինչպէս եւ երփներանգ ակատը, զոր կրողը չի վախնար Թշնամիներու խարդաւանքներէն եւ կը խուսափի երկրաշարժի ատեն փլատակներու վտանգէն։ Նաեւ տապարաքար դոհարը, երիկամնաքարը, որ կը վանէ կայծակի հարուածները։ Դարձեալ խնձորի կանանչ, մութ Թափանցիկ ոնիքսը (եղնգաքար)որ իր տէրը ազատ կը պահէ հրդեհէ և ւխելագարութենէ։ Նաեւ սեւ ծիծեռնաքարը, որ ճարտարախօսութիւն կը շնորհէ, ինչպէս եւ յղի կիներէն յարգուած արծուաքարը, զոր արծիւները կը դնեն իրենց բոյներուն մէջ, երբ հասնի իրենց ձուերու ձուէն ելլելու ժամանակը, եւ զաբեղզատ քարը՝ Ոփիր երկրէն, որ կը փայլի արեւներու նման, եւ դեղին–ոսկեգոյն ոսկեքարը — առեւտրականներու եւ գողերու բարեկամ քարը․ նաեւ սարտոնը — Թագաւորներու եւ Թագուհիներու սիրած ակնեղէնը․ եւ մորագոյն լիկիրիոն քարը, զոր կը գտնեն, ինչպէս յայտնի է մկան ստամոքսին մէջ, որուն տեսողութիւնը այնչափ զօրաւոր է որ, ան կը Թափանցէ պատէն անդին, — այդ պատճառով ալ նոյն քարը կրողները աչքի կ'իյնան իրենց սուր տեսողութեամբ, — անկէ զատ ան կը դադրեցնէ քիթի արիւնհոսութիւնը եւ կը բուժէ ամէն տեսակ վէրքեր, բացի այն վէրքերէն որ քարէ եւ երկաթէ առաջ եկած են։

Թագաւորը Սուլամիթի վիզը անցուց մեծարժէք մանեակներ՝ հիւսուած մարգարիտներով զորս իր հպատակները կ'որսային Պարսից ծոցին մէջ․ մարգարիտները՝ կենդանի փայլ եւ իր մարմնին տաքութենէն նրբին գոյն մը կ'առնէին։ Անոր Թուխ կուրծքին վրայ բուստերը (մէրճան) աւելի եւս կը կարմրէին, փերուզակն ալ անոր մատներուն վրայ շունչ կ'առնէր։ Անոր ձեռքերուն վրայ փողփողուն կայծեր կ'արձակէին այն դեղնագոյն սաթէ պաճուճանքները զորս Սողոմոն Թագաւորին նուէր կը բերէին հիւսիսային հեռաւոր ծովեզերքներէ՝ Տիւրոսի Քերամ Թագաւորին անվախ նաւորդները։

Սուլամիթ ոսկեծաղիկներով եւ շուշաններով կը ծածկէր իր անկողինը ու կը պատրաստուէր գիշերուան համար, իսկ Թագաւորը, հանգչելով անոր կուրծքին վրայ, կ'ըսէր խայտադին․

— Դուն կը նմանիս արքայական նաւակի մը՝ Ոփիր երկրին մէջ, ով սիրականս, կը նմանիս ոսկեայ Թեթեւ նաւակի մը, որ սլծուփ կը լողայ սրբազան գետին վրայ, բուրումնաւէտ ճերմակ ծաղիկներու մէջէն։

Այսպէս այցի եկաւ Սողոմոնի արքային — Թագաւորներու մէջ ամէնէն մեծին եւ իմաստուններու մէջ իմաստագոյնին — իր առաջին եւ վերջին սէրը։

Շատ տարիներ անցած են այդ ժամանակէն ի վեր։ Եղեր են Թագաւորներ եւ Թագաւորութիւններ, բայց անոնցմէ եւ ոչ մէկէն հետք մը մնացած է, ինչպէս չէ մընացած անապատին մէջէն փչող հովէն։ Տեղի են ունեցած երկարատեւ ու անողորմ պատերազմներ, որոնցմէ ետք զօրավարներու անունները փայլեր են դարերու ընթացքին, ինչպէս արիւնոտ աստղեր, բայց ժամանակը ջնջեր է անոնց յիշատակն անգամ։

Իսկ խաղողի այգիին աղքատիկ աղջկան եւ մեծ արքային սէրը չանցնիր եւ չի մոռցուիր, որովհետեւ հզօր է սէրը ինչպէս մահը, որովհետեւ իւրաքանչիւր սիրող կին Թագուհի մըն է, որովհետեւ գեղեցկագոյն է սէրը։

×

Եօթը օր էր անցեր այն ժամանակէն, երբ Սողոմոն — բանաստեղծը, իմաստունը եւ Թագաւորը — իր արքունիքն էր բերած աղքատիկ աղջնակը, որուն հանդիպած էր առաւօտ արշալոյսին՝ խաղողի այգիին մէջ։ Եօթը օր շարունակ կը վայելէր Թագաւորը անոր սէրը, եւ սակայն չէր յագենար։ Եւ մեծ ուրախութիւնը պայծառացուց իր դէմքը, ինչպէս արեւակին ոսկեգոյն փայլը։

Պայծառ, ջերմ, լուսնակ գիշերներ էին —սիրոյ քաղցր գիշերներ։ Վագրի մորթերէ պատրաստուած անկողնին մէջ մերկ պառկած էր Սուլամիթը, եւ Թագաւորը, նստած անոր ոտքերուն քով, գետինը, կը լեցնէր իր զմրուխտէ բաժակը Մարէօտիսի ոսկենման գինիով եւ կը խմէր իր սիրականին կենացը, հրճուելով իր ամբողջ սիրտով, ու կը պատմէր անոր իմաստուն պատմութիւններ հին ժամանակներէն։ Սուլամիթի ձեռքերը կը հանգչէին անոր գլխուն վրայ․ ան կը շոյէր Թագաւորին ալեխառն սեւ մազերը։

(Շար․)

ՔՐՈՒՖԻ աշխարհահռչակ հաստատութիւնը, որ ծանր հարուածներ ստացաւ դաշնակից իշխանութեանց կողմէ, կը շարունակէ գործել, մեծագումար ապրապրանքներ ստանալով արտասահմանէն: Այսպէս, պողպատի գործարան մը պիտի հաստատէ Փաքիստանի մէջ, կրաշաղախի գործարան մը՝ Հնդկաստան: Պիտի չահագործէ Աթէնքի հիւս. շրջանին հանածոները եւ առկախ կամուրջ մը պիտի շինէ Վոսփորի վրայ, աւելի քան մէկ մղոն երկայնութեամբ, որպէսզի նաւերը կարենան երթեւեկել Սեւ Ծովէն:

ԱՆԳԱՐԱ պիտի երթան վարչապետը՝ Պ. Լանիէլ եւ արտաքին նախարարը Պ. Ժ. Պիտօ, Սեպտ. 30ին: Պիտի վերադառնան Հոկտեմբեր 4ին:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ բնակիչները, որոնք ուտելիքի կապոցներ ստացած էին նախագահ Այզընհաուըրի կարգադրութեամբ, ձմեռն ալ հագուստ-կապուստ պիտի ստանան: Հրաւէր ուղղուած է Մ. Նահանգներու ժողովուրդին, որպէսզի մասնաւոր ընկերութեանց յանձնեն տրամադրելի զգեստները: — Նոյն երկրամասին փոխ-վարչապետը, Իւլպրիխտ, ճառ մը խօսելով, ազդարարեց թէ արեւմտեան Գերմանիան «պիտի կործանի», եթէ յարձակի արեւելեան շրջանին վրայ: Այս առթիւ ըսաւ թէ Տօքթ. Ադընաուըր յարձակողական մը կը պատրաստէ արեւելեան Գերմանիոյ եւ Լեհաստանի դէմ, աջակցութեամբ դրամատէրներու եւ զինապաշտներու:

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ լեհական պատուիրակութեան անդամներէն Տօքթ. Մարէք Քորովից, առտուն կանուխ փախչելով Նիւ Եորքի մէկ հիւրանոցէն, ուր կը հետապնդուէր իր պաշտօնակիցներուն կողմէ, Մ. Նահանգներուն պաշտպանութիւնը խնդրեց: Ըսաւ թէ Սեպտ. վեցէն ի վեր որոշած էր փախչիլ, թէ մղձաւանջ է Լեհաստանի մէջ ապրիլ: Գչ. օր ներկայ եղաւ ընդհ. ժողովին: Դշ. օր պատրուակելով թէ թղթածրարը կարգի պիտի դնէ, սենեակին լոյսերը չմարեց եւ յաջորդ առտու ժամը 5·30ին հեռացաւ հիւրանոցէն, ըսելով թէ երկու օր պիտի բացակայի:

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ կուսակցութեան համագումարին մէջ, ելմտական նախարարը, Պ. Էտ. Ֆոռ յայտարարեց թ էհամաձայն է պատուաւոր հաշտութիւն մը կնքելու Հնդկաչինի մէջ: Խօսելով ներքին քաղաքականութեան մասին, կրկնեց թէ աղետալի է աշխատավարձքի որեւէ յաւելում որ կրնայ բարձրացնել գիները: Ներքին նախարարը, Պ. Մարթինօ Տեփլա, պահանջեց որ ընկերվարականները ճշդեն իրենց առաջարկները, «տունը կարգի դնելու համար»:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Ֆրանսական, անգլիական եւ ամերիկեան մարզպանները նոր ծանուցագիր մը ուղղեցին խորհրդային ներկայացուցիչին, առաջարկելով վերահաստատել երթեւեկի ազատութիւնը Գերմանիոյ երկու շրջաններուն միջեւ:

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ հասած վերջին լուրերը կ'ըսեն թէ համաձայնութիւն մը մօտալուտ է Անգլիոյ հետ, Սուէզի վէճին լուծման համար: Առկախ կը մնան կարգ մը մանրամասնութիւններ:

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ Հիւսէյին թագաւորը, որ 18 տարեկան է, վիրաբուժական գործողութեան մը ենթարկուեցաւ Լոնտոնի մէջ:

ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ ՎԱՐԴԱՆ, Մէրտէկօզցի կը փնտռէ քոյրը, Սրբուհի Բաբաեան, ծնեալ Նահապետեան, հօրը անունը՝ Սիմօն, մօրը՝ Սմբատուհի: Կը կարծուի թէ Թաւրիզ, Պարսկաստան կը գտնուի:

Տեղեկացնել Նահապետեանի, 177 ռիւ տը Քրիմէ, Մարսէյլ, Ֆրանս:

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL

Paris 10e, Tél.: TRU. 72-60 (Poste 89)

ՄԻԱԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ԾԱՆՕԹ ԵՐԳՉՈՒՀԻ ՏԻԿԻՆ ՋԵՓԻՒՌ ՇԱՆԹԻ

որ Մ. Նահանգներուն մէջ պտոյտ մը կատարելէ վերջ, կը վերադառնայ Պէյրութ:

Հովանաւորութեամբ Ֆր. Կապ. Խաչի

26 Սեպտեմբեր ժամը ճիշդ 21էն 23·30

Salle Chopin. 8, Rue Daru, Métro Ternes

Տոմսերը կը ծախուին գրատուները, Հ. Սամուէլ, Պարսամեան եւ Բալուեան: Եւ մասնաճիւղերուն քով, նաեւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը եւ Գավէզեան նպարավաճառատունը:

Գիները.— 200, 150 Ֆրանք

ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբի: Այս կիրակի ժամը 16էն 23, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ: Ա. յարկ:

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղերուն ընկերները եւ փափաքող երիտասարդները:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԽՐԻՄԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ

Իսիի Խրիմեան դպրոցը կը վերաբացուի հինգշաբթի, Սեպտեմբեր 23ին: Ուսուցչութեամբ Տիկին Արմենուհի Բալուեանի:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Զարկ տալու համար նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութեան Համախարբերդի Եփրատ երկսեռ միութիւնը յանձն կ'առնէ վճարել բազմանդամ եւ նիւթապէս անկարող հայրենակից ընտանիքներու զաւակներուն նոր շրջանի հայկական դպրոցի ծախքերը:

Դիմել վարչութեան, Ա. Քէօսէեան՝

A. Keussaian, 11 Pl. Jules-Guesde Marseille

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Մարսէյլի Մայր եկեղեցիի հիմնած հայերէնի դասընթացքին երրորդ տարեշրջանը կը վերսկսի 2 Հոկտեմբեր ուրբաթ օր, Բարեգործականի սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր, ձեռնհաս ուսուցիչի մը ղեկավարութեան տակ: Դասընթացքը ձրի է: Դասի օրեր երեքշաբթի եւ ուրբաթ, ժամը 7-9: Երկու սեռէ աշակերտներ կը հրաւիրուին արձանագրուիլ եւ օգտուիլ առիթէն: Առաջին դաս եւ արձանագրութիւն 2 Հոկտեմբեր:

ԴԵՐԱՍԱՆ Տ. ՆՇԱՆԵԱՆ ԱՄՈԼԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

Մարսէյլի, Լիոնի եւ Վալանսի մէջ

Հոկտեմբեր 3ին եւ 5ին, Մարսէյլ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԾԱԽՈՒ ՎԻԼԼԱ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

(Փարիզէն 25 վայրկեան)

Ծախու է 1948ին պեթոնով շինուած, բոլորովին նոր եւ կահաւորուած վիլլա մը, տասը սենեակ, երկու խոհանոց, երկու տէպարա, բաղնիք, մառան եւ ծաղկազարդ պարտէզ մը: Տակը նպարավաճառի խանութ մը մառանով եւ կառատունով (կառաժ) որ ի հարկին կրնայ «ժեռան»ի մը տրուիլ բնակարանով:

Դիմել Պ. Աղաբէկեանի՝

33, PierreBrosolette,

Arnonville-les-Gonesse (S et O)

× Ծախու է նաեւ հող մը 500 ք. մեթր շրջափակուած եւ 75 պտղատու ծառերով:

ԻՏԱԼԻՈՅ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Ստիպողաբար կը խնդրուի Իտալիոյ մեր բաժանորդներէն փութացնել իրենց վճարումները, յանձնելով Բժ. Եր. Արզումանեանի (3 Via Cappelari Milano)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ազգ. Տան վարչութիւնը կը խնդրէ բոլոր Միութիւններէն հոգ տանիլ իրենց տրամադրուած սրահներու մաքրութեան: «Սիկառէթ»ները գետին չնետել, աղմուկ չհանել եւն.:

ՄԱՐՍԷՅԼ.—Օր. Գեղեցիկ Զաքարեան, Պ. Արմենակ Գասպարեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Յակոբիկ Գասպարեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Արամ Զատրճեան (Ամերիկա), Այրի Տիկին Սաթենիկ Զաքարեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Տ. Բաղդասարեան (Փարիզ), Այրի Տիկին Նուարդ Պէզազեան, Տէր եւ Տիկին Հայկազ Պէզազեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Վահագն Պէզազեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Վ. Տէր Վարդանեան, Այրի Տիկ. Սաթենիկ Զաքարեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Զաքարեան (Հալէպ), Տէր եւ Տիկին Զաքէոս Զաքարեան (Թիֆլիս), Տէր եւ Տիկին Հրաչեա Զաքարեան (Թիֆլիզ), Տէր եւ Տիկին Եղիշէ Զաքարեան (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Գեղամ Զաքարեան (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Ռոստոմ Զաքարեան (Փարիզ), ինչպէս եւ Դարմանեան, Հազրոեան ընտանիքները եւ պարագաները խոր կըսկիծով կը ծանուցանեն դառնաղէտ մահը իրենց քրոջ, քենիին, հօրեղբօր աղջկան, մօրաքրոջ եւ ազգականին

Օր. ՍԱԹԵՆԻԿ ԶԱՔԱՐԵԱՆԻ

որ յետ երկարատեւ հիւանդութեան կնքեց իր մահկանացուն 55 տարեկանին, 17 Սեպտեմբեր, Թիմօնի հիւանդանոցին մէջ:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ շաբաթ, 19 Սեպտեմբեր, Պոմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն մէջ, ուրկէ մարմինը փոխադրուեցաւ Սէն Ժիւլիէնի գերեզմանատունը:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ.Յ.Դ. Վարդան ենթակոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Կուսէնվիլի, Առնուվիլի եւ Սարսէլի բոլոր ընկերները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, Առնուվիլի ծանօթ հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը 23 Սեպտ., ժամը 9ին, ընկերուհի Վ. Յովհաննէսեանի բնակարանը, Փլաս տ'Իօռօփ, 12:

PEINTURE DECORATION

VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS

DERNIERE NOUVEAUTE

25, Rue des Pivoines, Alfortville

Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

Pour Vos Tissus

ADRESSEZ-VOUS

A

HAMALIAN

68, Rue Nationale, MARSEILLE

(Face Rue Parmentier)

Téléphone : Colbert 33 - 22

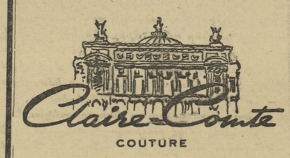
FOURNITURES

POUR TAILLEURS

DOUBLURES, TOILES,

MERCERIES

Meilleurs Prix

17, Bld. des Capucines

(Face au Café de la Paix)

Tél. : OPÉra 80 - 34

— 00 - 25

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ՑՈՒՑԱՍՐԱՀ — 10, Rue du Caire, Paris 2e — Téléphone : CENtral 78 - 44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ — 31, 33, Rue de la Duée, Paris 20e — Téléphone : MEN 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ

Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ 2-28, 2-40, 3-28 և 1-40

★

ՄՆԾԱՔԱՆԱԿ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԺԷՐԶԷՅԻ ԵՒ ԷՆԹԵՐԼՕՔԻ ԲՈՒՐԴԷ ԿԱՄ ԲԱՄՊԱԿԷ

ԲԱՄՊԱԿ՝ ԳՕԹ 2/2 ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԾԱԽՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ ՈՒ ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ծախու են նաեւ գործածուած մեքենաներ, լաւ վիճակի մէջ եւ պոպլինուարներ: Դիմել գործատուն

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • MARDI 22 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7173 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2584

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳՈՆԷ ՏԱՍԱՆՈՐԴ ՄԸ

Օտարութեան մէջ մեծ թիւ մը չեն կազմեր այն մտաւոր ուժերը որոնք ամբողջովին նուիրուած ըլլան հայկական ճակատին :

Ընդհանրապէս ուսուցիչներ են անոնք, եւ մեծ մասով կը ծառայեն Միջին Արեւելքի մէջ, ուր դպրոցներու ցանց մը ունինք :

Դժբախտաբար տրամադրելի ուժերը այդ պահանջին ալ չեն գոհացներ :

Քանակը խնդրանքէն պակաս կուգայ. իսկ որակը յարաբերական է :

Անշուշտ անոր համար որ ասպարէզը աւելի շատ փուշ կը պարունակէ քան թէ վարդ :

Ամէն տեղ ալ, ճրագով կը փնտռեն «նուիրեալներ»ու մնացորդներ կամ նորընծաներ, որոնց բարձրութեան վրայ պահելու համար կրթական մակարդակը :

Այստեղ, մեր աչքին առջեւ նախկին ուսուցիչներ կամ ուսումնականներ ունինք որոնք նպարավաճառութեամբ կամ «քոնֆեքսիոն»ով կը զբաղին...

Համալսարանական, ճեմարանական կամ ինքնաբոյս, բոլոր անոնք որ բարձրագոյն կրթութիւն ստացած են եւ կը ծառայեն օտար հաստատութեանց մէջ, պարտաւոր են իրենց պաշարէն բաժին հանել նաեւ հայկական ածուին :

Պայման չէ որ անպատճառ հայկական կամ հանրային պաշտօն մը վարեն, այս պարտքը կատարելու համար :

Վերջին արտագաղթէն առաջ պատկառելի թիւ մը կը կազմէին անոնք որ դեր մը կը կատարէին հայկական կեանքին մէջ, անկախ՝ իրենց վարած պաշտօնէն :

Եթէ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ չունինք կրթական հաստատութիւններ եւ ազգային գործունէութիւն՝ հին հասկացողութեամբ, այդ չի նշանակեր թէ գործելու ասպարէզ կը պակսի :

Ո՛ւր որ ալ գտնուինք, մեր հանրային կեանքը չարժում եւ վերանորոգում կը պահանջէ : Նոր ոգի եւ աշխատանք :

Ի՞նչ օգուտ գանգատիլ հիներէն կամ հին եղանակներէն, երբ նորը չի զգացներ իր գոյութիւնը, խօսքով թէ գործքով :

Ամէն սերունդ հետք մը պիտի ձգէ իր ճամբուն վրայ, ակօս մը բանալով եւ հորիզոն մը ցուցնելով :

Բացառիկ դէմքեր, սակաւաթիւ ընտրեալներ միայն կրնան իրաւունք ունենալ փղոսկրէ աշտարակի մը մէջ քաշուելու եւ «խորհուրդ աղալու» :

Մնացեալներէն ո՛վ որ պաշար ունի, պարտաւոր է ծառայել ժողովուրդին :

Ազգային թէ միջազգային հռչակ չահի, պարտաւոր է իր գիտութենէն, հմտութենէն բաժին հանել ցիրուցան բազմութեանց : Գոնէ տասանորդ մը վճարել :

Վերջերս մենք ալ յօդուածաշարք մը հրատարակեցինք ուր աշխատակից մը տարագիր բազմութեանց փրկութեան համար կը ցուցնէր միայն մէկ հիմնական միջոց, — մտաւորականութիւն պատրաստել :

Մտաւորականութիւնը ամէն բան չէ, մեր ներկայ գոյամարտին մէջ : Մանաւանդ որ, նետուած ենք եօթն անգամ եօթանասուն ցամաքներու վրայ :

Եւ սակայն, կենսական դեր մը կ՚ինկնայ մտաւորականութեան : Պայմանաւ որ անոր իւրաքանչիւր անդամը պատասխանատուութիւն մը ստանձնէ հանրային կեանքի մէջ :

«Տիլեթանթիզմ»է վարակուած մտաւորականութիւն մը չարիք է եւ ոչ թէ բարիք : Եթէ նոյն իսկ միջազգային հռչակ վայելէ, օտար ափերու վրայ :

Հայկական Արտասահմանը կը կարօտի մտաւորականութեան մը որ ե՛ւ բերք ունենայ ե՛ւ կամք՝ ծառայելու ցիրուցան բազմութեանց : Նորոգելու, վերակազմելու անոր կեանքը, ազգային անդաստանէն մինչեւ քաղաքականը : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ՆԻՒԹԱԿԱՆ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՀԻՒՍ. ՔՈՐԷԱՅԻ

Խ. Միութիւնը գեկոյց մը հրատարակեց Սեպտ. 20ին, իբրեւ եզրակացութիւն Հիւս. Քորէայի պատուիրակութեան հետ կատարուած բանակցութեանց որոնք տեւեցին ինը օր : Ահա բովանդակութիւնը.— 1. Մէկ միլիառ ռուբլի տրամադրել Հիւս. Քորէայի, վերաշինութեան համար, մէջն ըլլալով Եալուի ելեկտրական կայանը որ քանդուած է :—2. Շինանիւթ և մասնագէտներ ղրկել, վերաշինութեան համար. — 3. Մթերք եւ ընթացիկ ապրանքներ ղրկել. — 4. Ցետաձգել պատերազմի ընթացքին տրամադրուած վարկերու գանձումը. — 5. Նոր դիւրութիւններ ընծայել, պարտքերու վճարման համար :

Զեկոյցէն առաջ, Պ. Մալենկով ճաշ մը սարքած էր Կրեմլինի մէջ, ի պատիւ Հիւս. Քորէայի պատուիրակներուն որոնց գլուխը կը գտնուի վարչապետը, Քիմ Իլ-սունկ : Այս առթիւ բաժակաճառ մը խօսելով, Մալենկով ըսաւ թէ «Քորէա բանը խորհրդանշանը դարձած է ուժի եւ ազգային ոգիի, խորհրդանշան մը ազնիւ եւ անշահախնդիր ծառայութեան, յանուն մայր հայրենիքի ազատութեան եւ անկախութեան» : Զեկոյցը կ՚ըսէ թէ բանակցութեանց ընթացքին քննուեցան երկու երկիրներուն յարաբերութեանց զարգացման եւ զօրացման խնդիրները եւ թէ երկու կողմերն ալ խոստացան գործակցիլ, խաղաղօրէն լուծելու համար Քորէայի խնդիրը՝ ազգային միութեան հիման վրայ :

Պ. Մալենկով իր ճառին մէջ ըսաւ.— Քորէայի պատերազմը հաստատեց թէ անցած են հին Ասիոյ աշխարհակալութեան օրերը, բայց յարձակողական ուժեր «կը մերժեն ընդունիլ այս իրողութիւնը : Նոյն յարձակողական ուժերը կը փորձեն վերիվայր շրջել զինադադարը եւ ծանրացնել կացութիւնը Ասիոյ մէջ» : Ցետոյ ասիական ժողովուրդներու պայքարը բաղդատելով Ամերիկացիներու անկախութիւնը պայքարին հետ, յայտարարեց.

— Կարելի չէ հանդուրժել որ Չինաստան աւելի երկար ատեն դուրս ձգուի համաշխարհային մեծ խնդիրներէն եւ միջազգային կազմակերպութիւններէն : Ամերիկայի վարիչ շրջանակները կը ձգտին Քորէայի հաշտութեան խորհրդաժողովէն դուրս ձգել Հնդկաստանը եւ ուրիշ ասիական երկիրներ, մինչդեռ ոչ ոք կրնայ ժխտել այդ պետութեանց մասնակցութեան իրաւունքը : Միւս կողմէ, խաղաղասէր ուժերը կրնան եւ պէտք է Քորէայի զինադադարը նկատեն մեկնակէտը նոր ջանքերու, մեղմացնելու համար միջազգային յարաբերութեանց լարումը : Ասիոյ մէջ ստեղծուած նոր պայմաններու շնորհիւ Ծայր. Արեւելքի յառաջդիմական ուժերը կրնան այդ ցամաքամասը վերածել խաղաղութեան մարտկոցի մը : Պէտք է մաղթել որ յաջողի այս ձեռնարկը : Ասիոյ եւ Խաղաղականի երկիրները խաղաղօրէն զարգանալով պիտի կրնան բացառիկ դիւրութիւններ վայելել եւ զօրացնել տնտեսական կապերը իրենց միջեւ եւ աշխարհի միւս մասերուն հետ » :

ՎԻՇԻՆՍԿԻ Կ՚ԱՐԾԱՐԾԷ ՔՈՐԷԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ

ՄԱԿի ընդհ. ժողովի շաբաթ օրուան նիստին մէջ Պ. Վիշինսկի պահանջեց վերսկսիլ վիճաբանութիւնը՝ Քորէայի հաշտութեան խորհրդաժողովի կազմակերպութեան մասին : Այս առթիւ ըսաւ թէ արձանագրուած է Բշ. օրուան (երէկ) ճառախօսներու ցանկին գլուխը, որով պիտի կրնայ պատասխանել Պ. Ֆ. Տըլըսի ճառին :

Ինչպէս կը յիշուի, ՄԱԿի արտակարգ ընդհ. ժողովը երեք բանաձեւեր քուէարկած էր անցեալ Օգոստոսին. — 1. Քորէայի հաշտութեան խորհրդաժողովին պատուիրակները պիտի ընտրուին միայն պատերազմիկ պետութիւններէն. — 2. Խ. Միութիւնը պիտի հրաւիրուի, եթէ Հիւս. Քորէացիները եւ Չինացիները փափաքին : Ոչ մէկ չէզոք պետութիւն պիտի ընդունուի : Երրորդ բանաձեւը ներկայացուցած էր Հնդկաստան, որ վիճելի դարձնելով առաջին երկուքը, Ազգաժողովի ընդհ. քարտուղարին կը ձգէր տեղեկագիր մը պատրաստել : Տասնըվեց զինակից պետութիւնները փակած են վիճաբանութիւնը եւ համաձայն չեն որ կրկին արծարծուի : Այս անգամ Անգլիան ալ միացած է Մ. Նահանգներու տեսակէտին, այնպէս որ ազգաժողովը շատ դժուարին կացութեան մը մատնուած է, Վիշինսկիի նոր առաջարկին հետեւանքով : Երէկ անհամբեր կը սպասուէր իր պատճառաբանութեանց :

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆՆԵՐԸ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ԿԸ ԴՆԵՆ

Կիրակի օր վերջացաւ Ֆրանսայի արմատական կուսակցութեան համագումարը : Ժողովը քննելով ներքին եւ արտաքին քաղաքականութիւնը, քուէարկեց կարգ մը բանաձեւեր որոնք մեծ ուշադրութիւն գրաւած են քաղաքական շրջանակներու մէջ : Տրուած որոշումներուն վրայ մեծ ազդեցութիւն գործած է Ազգ. Ժողովի նախագահը, Պ. Էռիօ, մասնաւորապէս եւրոպական բանակի հարցին մէջ : Այս առթիւ քուէարկուած բանաձեւը նոր պատուար մը կը կազմէ եւրոպական բանակի դաշնագրին վաւերացման առջեւ : Բանաձեւը կը պահանջէ սահմանափակել արեւմտեան Գերմանիոյ ոստիկանական ուժերը, եւ ուրիշ կարգ մը պայմաններ կը դնէ, ինչպէս առաջարկած էր Ռընէ Մայէրի կառավարութիւնը : Այսպէս, կուսակցութիւնը կը պահանջէ համաձայնութիւն մը կնքել Սարի միջազգային կարգուսարքի մասին, եւ ընդունիլ Ֆրանսայի կողմէ խմբագրուած կարգ մը յաւելումներ : Ցետոյ, կը պահանջէ միջազգային քաղաքական օրկան մը ստեղծել :

Արմատական կուսակցութիւնը հազիւ 75 անդամ ունի Ազգ. Ժողովի 625 երեսփոխաններուն մէջ, բայց մեծ հեղինակութիւն կը վայելէ իբրեւ ղեկավար ուժ : Համագումարին ներկայ էին շատ մը նախկին վարչապետներ, որոնցմէ Պ. Տալատիէ վճռապէս հակառակ է եւրոպական բանակի ծրագրին :

Պ. Էռիօ, որ միեւնոյն ատեն կուսակցութեան նախագահն է ցմահ, գնահատելով հանդերձ Տոքթ. Ատընաուըրը, իբրեւ բարեխիղճ, քաջ եւ անկեղծ մարդ մը, դիտել տուաւ թէ ան չորս տարիէ ի վեր կը վարէ արեւմտեան Գերմանիան, «իսկ մեզմէ կը պահանջեն վաւերացնել դաշնագիր մը որ յիսուն տարուան համար է : Ես համաձայն եմ միացեալ պաշտպանութեան դաշնագրին զօրս քանիցս կարդացի, եւ համոզուած եմ թէ անոնք որ համաձայն են՝ չեն կարդացած զայն : Կ՚ըսեն թէ բարեփոխումներ կատարուած են : Ամէնքն ալ գոհացում չեն տար մեզի : Երբ Գերմանիա դարձնէ զինուորական գործիքը, մէկը պիտի չգա՞յ զայն ձեռք առնելու համար : Ես չեմ ուզեր նորէն տեսնել Կեսթափօն եւ էսէսները » :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԻՒՍ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԸ

Աշուղ Նագիլա, որու մասին խօսեր էի կիրակի օր, ուրիշ քաղաքացիներու վարք ու բարքն ալ կը նկարագրէ, քանի մը տողով :

Չեմ գիտեր ինչո՛ւ, Էրզրումի մասին խօսած ատեն, կը գրէ.— «Քաղցած կը թողուն քեզ կնանիք» :

Մինչդեռ, «խելօք են, համեստ Երզնկացիք — Կը հիւրասիրեն, կ՚ընեն բարիք» :

Երկար չէ ոտանաւորը, զոր Երեւանի մէջ օրինակեր է Արամ Երեմեան, ձեռագիր տաղարանէ մը եւ որ կը կրէ 1796 թուականը :

Ճաշակեցէք մնացեալը, քանի մը կըրճատումներով.—

Քաջ, պալապան են Արաբկիրցիք,
Խեղճի պաշտպան են ամէն մարդիկ.
Արծաթասէր են Ակնցիք,
Շատ ալ երգասէր՝ մարդ ու կնիկ.
Աստուածապաշտ են Սըւազեցիք,
Սրտով բարի են անոնց մարդիկ.
Երկարապատում Ամասացիք,
Ունեն շատ խելօք, ճարտար մարդիկ.
Շատ ժամասէր են Թօխաթեցիք,
Աշխատասէր են հարս ու աղջիկ.
Օտարասէր են Իզմիտեցիք,
Կը սիրեն ուտում այր ու կնիկ.
Շատ հիւրասէր են Մարզուանցիք,
Այգիներ ունին, վանք գեղեցիկ.
Ունին կարասներ՝ մեծ ու կլորիկ.
Լի ճերմակ գինով, «մար – կարմրիկ».
Դպրոցասէր են մեր Իզմիրցիք,
Կարդալ կը սիրեն ողամարդիկ.

Այս գովասանքներէն բաժին չունին «Եալըւացիք», զոր աշուղը կը նկարագրէ այսպէս.

Չէրչի են սրտով Եալըւացիք,
Չեն ըներ երբեք մարդկանց բարիք.

Իսկ Պոլսեցիները բերնի ջուրեր կը հոսեցնեն.

Ուսումնական են Ըստանպուլցիք,
Աղջիկներ ունեն, գարնան ծաղիկ,
Կանայք խելացի ու խորամիկ,
Կը խօսին մաքուր, շատ անուշիկ.

Ինչպէս կ՚երեւայ, գինեսէր եւ կնասէր աշուղը ուզած է հանդիպիլ նաեւ էտիրնէ. բայց չէ կրցեր : Եւ տաղը կը վերջացնէ ամենայն բարեպաշտութեամբ.

Կինէ երթանք մենք Անգորա,
Մտնենք մեծ վանքը ու աղօթենք,
Աշխարհի համար «Հայր Մեր» ըսենք :

Եթէ աշխարհի եւ մանաւանդ իր ժողովուրդին այսօրուան վիճակը տեսնէր, տարակոյս չկայ թէ Նագիլա օրն ի բուն «Տէր Ողորմեա» պիտի երգէր Անգարայի մէջ, առանց տեղէն շարժելու....

ՎԱՀԷ

ԻՐԱՆ ՋՈՒՋԵՐ ԳՈՐԾԱԿՑԻԼ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Թեհրանէն կը հեռագրեն Անատոլու գործակալութեան.—

Արտաքին քաղաքականութեան մէջ նոր կառավարութեան գլխաւոր ջանքն է Ամերիկայի հետ բարեկամ մնալ : Այսուհանդերձ Մոսկուան չվշտացնելու մտահոգութեամբ Իրան կը հետեւի «միջին ճամբու» քաղաքականութեան :

Այս պատճառով է որ զօր. Զահետի չհաւանեցաւ ամերիկեան դեսպան Հէնտըրսընի թելադրութիւններուն թէ Իրանի կառավարութիւնը պէտք է անմիջապէս չփման մէջ մտնէ Թուրք ընդհ. սպայակոյտին հետ, Մերձաւոր ու Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան հիմերը դնելու համար : Քաղաքական շրջանակներու համոզումով Ամերիկա այս գլխաւոր մտահոգութեամբ է որ Իրանի այնքան կարեւորութիւն կուտայ : Ամերիկեան օժանդակութիւնը պիտի աւելնայ մինչեւ 60 միլիոն տոլարի եւ պիտի յատկացուի մասնաւորաբար օդային ուժերուն : Ստուար թիւով օդանաւորդներ պիտի պատրաստուին :

ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԻՏ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Աւելի քան երեսուն պատգամաւոր–պատգամաւորուհիներով, կիրակի, 9 Օգոստոս, կէսօրէ ետք ժամը 2ին, Արմենիայի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Արմենիա Երիտասարդաց Միութեան 13րդ պատգամաւորական ժողովը։

Ներկայ էին աւագ ընկերներ եւ բազմաթիւ երիտասարդ ունկնդիրներ նոյնպէս, որոնք խանդավառ եւ ջերմ մթնոլորտի մէջ, աւելի քան ութ ժամ, լարուած ուշադրութեամբ ունկնդրեցին Միութեան տեղական եւ այլ մասնաճիւղերու միամեայ բարոյական եւ նիւթական գործունէութեան տեղեկագիրները ու գծեցին գործունէութեան նոր ուղեգիծ յառաջիկայի համար։

Ուրախալի երեւոյթ մըն էր հաստատել, որ բոլոր պատգամաւորները կը խօսէին սահուն հայերէն, ու ցոյց կուտային մեր մշակոյթին ու պատմութեան, մեր դատին ու ճակատագրին հանդէպ նախանձախնդրութիւն ու ոգեւորութիւն։

Ներկայացուած զեկոյցներէն երեւան կուգար, որ համարատու տարեշրջանին, միութիւնը ամէն տեղ կատարած է ակնառու նուաճումներ։ Մասնաճիւղերու վարչութեանց գործունէութեան մաս կազմած են դասախօսութիւններ եւ հրապարակային պարբերական լսարաններ ու ձեռարկներ։

Պ. Այրէսի, Ալւինայի, Ֆլորէսի, Մոնթէվիտէոյի եւ Սան Փաւլոյի մէջ միութիւնը ունեցած է իր երկսեռ երգչախումբերը։ Ձայնասփիւռային ժամերով զարկ տուած է ազգային երգի եւ մշակոյթի տարածման։

Այս աշխատանքներուն զուգահեռ, ուշադրութիւն դարձուցած է նաեւ մարզանքին։ Կազմակերպած են միջմասնաճիւղային ընդախաղի մրցումներ եւ ուրիշ տեսակ խաղեր։

Բերած է մասնակցութիւն ՀՕՄի եւ աւաղներու հրապարակային ձեռնարկներուն եւ տարածած է մեր լեզուն ու երգը ուր որ կարելի է։

Ամառուան եղանակի համար, ամէն տեղ Արմենիա Երիտասարդութեան գործունէութեան մաս կազմած են դաշտագնացութիւններ եւ դաշտահանդէսներ, որոնց շնորհիւ կարելի է եղած պահել ընկերական կապը միութեան անդամներուն միջեւ։

Եղած են սրահէ դուրս շրջաններ։ Հակառակ այս արգելքին, մեր երիտասարդները հաւաքուած են իրենցմէ մէկուն բնակարանը ուր ոչ միայն կատարած են իրենց հերթական ժողովները, այլ եւ մարզանքները, երբ ստեղծուած է յարմարութիւն այդ նպատակին համար։

Սան Փաւլոյի մէջ մեր երգը ունկնդրող օտար բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ այն աստիճան գոհ մնացեր են, որ թելադրեր են մեր տղոց, պետական թատրոնին մէջ կազմակերպելու հայկական համերգ մը։

Խրիմեանի շրջանին մէջ օրիորդաց խումբերու համար հաստատուած է ձեռագործի եւ նկարչութեան դասընթացք։

Տեղ տեղ Արմ. Երիտ. Միութեան հայերէնի հերթական դասընթացքները այն աստիճան հետաքրքրութիւն առաջ բերած են, որ յատուկ յատկացումով պահած են ուսուցչուհի, աւելի քան քառասուն աշակերտներու համար։

Արթնցած է նոր սերունդին մէջ հետաքրքրութիւն հայ գրքին ու գրականութեան հանդէպ։ Իրենց աշխատանքով աւելցուցած է թիւը Խրիմեան շրջանին մէջ գտնուող գրադարանի գիրքերուն։ Այլուր գրադարաններու ճոխացման համար ըրած են նիւթական յատկացումներ։

Իրենց ջանքերով հինգ տարիէ ի վեր լոյս կը տեսնէ ԿԱՄՔ պարբերականը, որ ունի աւելի քան հազար երկու հարիւր երիտասարդ իր ընթերցողները։

Ամէն տեղ տօնակատարած են Միութեան հիմնարկութեան տարեկան ձեռնարկները, ուր պանծացուցած են մեր մշակոյթն ու ազգային աւանդութիւնները։

Հարաւի երեք հանրապետութեանց մէջ —Արժանթին, Ուրուկուէյ եւ Պրազիլիա, — Արմենիա Երիտասարդաց Միութիւնը ներկայիս պատկառելի ուժ մըն է։ Հեռու մակերեսային ապրումներէ, ան փարած է ազգային գաղափարականութեան յայտաբար Մեր Դատին ու կ'աշխատի իր շրջապատին մէջ ծաւալել հայութեան եւ հայ անունին շուրջ յարգանք եւ հետաքրքրութիւն։

Եթէ բացէ մը վեր առնէր իր աչքերը մեր հանգուցեալ ընկերը՝ Արսէն Միքայէլեան, որ տասներեք տարիներ առաջ դրաւ հիմը այս երիտասարդական խանդավառ միութեան, վստահօրէն գոհունակութեամբ պիտի դիտէր իր փայփայած ծրագիրներուն իրականացումը։

Արմենիա Երիտասարդաց Միութիւնը շատոնց դուրս եկած իր նեղ շրջապատէն, արդէն կ'ապրի մեր զանգուածներուն ճակատագրով։

Հեռաւոր հորիզոններու տակ արմատ նետած երիտասարդական այլ միութեանց հետ յարաբերութեան մէջ՝ ան կը հետեւի Սփիւռքի մէջ մեզ շահագրգռող բոլոր տեսակի հարցերուն։

Հաստատել այս բոլորը, դառնալ վկայ այս տղոց թափած մեղուաջան աշխատանքին, ու չոգեւորուիլ, պիտի ըլլար ուրացում սպառած ճիգերուն։

Նահանջ եւ տեղատուութիւն արձանագրող բազմաթիւ ազգային այլ երեւոյթներու մօտ, հոգեկան գոհունակութեամբ պէտք է նշել Արմենիա Երիտասարդաց Միութեան յեղափոխական զեղումներով կատարած նուաճումները։

Անոնք, աւելի կը քանդակուին ահա հոգիներուն մէջ հազար երկու հարիւր երիտասարդներու, որոնց շարքերէն ամէն տարի հասակաւորներ մուտք կը գործեն ազգային կեանքի գործունէութեան դաշտէն ներս, զրահուած պայքարի նուիրական սկզբունքներով։

Ասիկա փաստ է, թափուած քրտինքի բեղնաւորման։ Փաստ մը հպարտօրէն գոհելու.

Ապրի՛ք տղաք. վասնզի ձեզմով պիտի պահուի Սփիւռքի մէջ մեր Դատին ու արիւնին յաջորդականութիւնը։

ԱՐՄԵՆԻԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԵԼՔ ԴԷՊԻ ԾՈՎ

(ՌՈՒՍԻՈՅ ԴԱՐԱՒՈՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ)

Կ'ըսուի թէ պետութեանց քաղաքականութիւնը կը հիմնուի իրենց աշխարհագրութեան վրայ։ Ռուսական քաղաքականութիւնը ուսումնասիրել աշխարհագրական տեսակէտով, չի նշանակեր զանց առնել միւս ազդակները, օրինակ պատմութիւնը, որ շատ բարդ է։ Այսուհանդերձ նշանակելի է որ ցարական եւ սովետական Ռուսիան զրկուած են ծովային ելքերէ։ Սառուցեալ Ովկիանոսը սառնապատ է տարուան ութ ամիսը, Պալթիկ ծովը փակուած է դանիական նեղուցներով, Սեւ Ծովը՝ Տարտանէլով։ Հնդկաց ովկիանոսը արգիլուեցաւ պատուար պետութեանցմիջոցով, որոնք ստեղծուեցան Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան կողմէ։ Եւ վերջապէս կայ հեռաւորութեանց խնդիրը Ծայր. Արեւելքի հետ։ Ահա թէ ինչու Միջերկրականի մօտենալը Ռուսիոյ համար կը ներկայացնէ, ոչ թէ ժամանակաւոր նպատակակէտ մը, այլ կը կազմէ քաղաքական հետեւանքը աշխարհագրական դիրքին։ Ահա թէ ինչու ռուսական դիւանագիտութիւնը միշտ կը ձգտի դէպի Միջերկրական եւ դէպի ասիական ափերը, ընդհարելով ծովային պետութեանց դիրքին։

1877ին Տոսթոյեւսկի կը գրէր թէ Ռուսիան պէտք է գրաւէ Պոլիսը...։ 1453ին էր որ Թուրքերը հաստատուեցան Բիւզանդիոնի մէջ եւ մինչեւ 1774 Քիւչիւք Քայնարճայի դաշնագիրը, անոնք բացարձակ հսկողութիւն ի գործ կը դնէին Նեղուցներուն վրայ։ Կատարինէ Բ. յաջողեցաւ Բ. Դուռնէն իրաւունք ձեռք ձգել ռուսական առեւտրական նաւերը անցընելու, սակայն օգտուելով Օսմանեան կայսրութեան անկումէն, յարատեւ ոտնձգութիւններ ըրաւ, որոնք շուտով բախեցան Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ընդդիմութեան։ 1774էն 1918 Քիւչիւք Քայնարճայէ մինչեւ Մուտրոսի դաշնագիրը, Թուրքիան պահեց Նեղուցներու տեսական հսկողութիւնը, մեծ պետութեանց հակակշռին տակ։ 1918 Հոկտեմբերէն մինչեւ 1936 Յուլիս — Մուտրոսի զինադադարէն մինչեւ Մոնթրէօյի պայմանագիրը — այս տեսական հակակշիռը ի գործ դրին Դաշնակիցները (1923 Յուլիսի Լոզանի դաշնագրէն սկսեալ Ազգերու Դաշնակցութեան միջոցաւ)։ 1936ին էր միայն որ վերահաստատուեցաւ Թուրքիոյ գերիշխանութիւնը Նեղուցներուն վրայ։ Ահա այս իրերու վիճակն է որ Ռուսիան կ'ուզէ փոխել, ուղղակի, կամ անուղղակի, միեւնոյն ատեն ուրիշ ելքեր փնտռելով, յուզելով Ճիպրալթարի եւ Սուէզի հարցերը։

Թեհրանի խորհրդաժողովին ատեն, Խ. Միութիւնը ընդդիմացաւ Անգլիոյ ծրագրին, — Պալքանները մտնել եւ Թուրքիան պատերազմի մղել։ Ռուզվէլթ հակառակեցաւ Չըրչիլի։ Հասկնալի է թէ ինչու Կարմիր Բանակը դանդաղեցուց իր ընթացքը, եւ կեցաւ Վարշաւայի դուռներուն առջեւ, շիտակ Պերլինի վրայ երթալու։ 1944 Օգոստոսին, Ռումանիոյ զինաթափութիւնը տեսակ մը զինադադարի ձեւ առաւ, զոր ստորագրեց Մալինովսքին, առանց Անգլիոյ եւ Ամերիկայի մասնակցութեան։

Թրանսիլվանիան եւ Պոհեմիան այս երկու մարտկոցները գրաւելով, Սթալին վերանորոգեց Պուլկարիոյ հետ ալ գործակցութիւնը։ Քէպէքի մէջ Չըրչիլի եւ Ռուզվէլթի հանդիպումը փորձ մըն էր թումբ դնելու սովետական հոսանքին դէմ։

Սելանիկ եւ Եգէական ծովը Կարմիր Բանակին նպատակակէտ եղաւ, երբ Թիթօն կը գովաբանէր Պալքանեան համայնավարներու Դաշնակցութեան մը ստեղծումը Տարտանէլէն մինչեւ Թրիեսթէ։ Երբ Պ. Արցիշեւսքին մերժեց Լեհաստանի չորրորդ բաժանումը, Կարմիր Բանակը ալ աւելի մխրճուեցաւ Պալքաններուն մէջ։ Չէ մոռցուած անգլիական ցամաքահանումը Սելանիկի մէջ—ոչ ալ նահանջը։

Բացի Յունաստանէն, ուր զօր. Մարկոս կը փորձէր իշխանութիւնը ձեռք ձգել, Խ. Միութիւնը տէր տիրական էր Պալքաններուն մէջ եւ անոնց Միջերկրականեան ափերուն։

Կրեմլը, այսպէս, կ'ուզէր փորձել ցարական քաղաքականութեան երկու ամէնէն յատկանշական միջոցները — 1907ի ռուսանգլիական դաշնագիրը, որ կը բաժնէր Պարսկաստանը ազդեցութեան գօտիներու, եւ 1915ի գաղտնի դաշնագիրը, որ Պոլիսը Ռուսիոյ կուտար։

Բացորոշ է որ Թիթօ բաժնուելով Քոմինֆորմէն, փակած եղաւ Պոլսոյ եւ Նեղուցներու նիգը։ Խ. Միութիւնը ոտք դրած էր Միջերկրականի մէջ։ Թիթոյի խզումին հետեւանքով պատուհան մը փակուեցաւ։

Ամբողջ երկու դար արեւմտեան պետութեանց քաղաքականութեան սկզբունքներէն մէկն էր արգիլել ռուսական մարտանաւերու մուտքը Միջերկրական եւ պաշտպանել Թուրքիոյ հողային ամբողջութիւնը։

Այդ քաղաքականութիւնը կը շարունակուի մինչեւ այսօր ալ։ Եւ խորհրդային Ռուսիան, ինչպէս ցարականը, փակուած կը մնայ, հեռու՝ տաք ջուրերէն, եւ աչքերն ուղղած դէպի Ծայր. Արեւելք։

Թ. Ա. Թ.

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՍԷՅԴՕՅԻ ԵՂԵՐԱԿԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

Ես հակառակեցայ.—Չեմ ուզեր որ այդ վտանգաւոր շրջանը երթաս առանձին, ես ալ իմ խումբով քեզի հետ կուգամ։ Մերժեց։ — Դուն քու խումբիդ գլուխը մնացիր, եւ սպասէ Նիկոլի որոշման։ Դուն Խանխլարը ազատեցիր, ես ալ կ'երթամ Գողթնը ազատելու։

Մէկ շաբաթ սպասեցինք, Թուրքերը չերեւցան։ Սուրհանդակ մը լուր բերաւ թէ Վանանդի կողմերը Կորիւն տագնապի մէջ է։ Առանց Նիկոլի որոշման, ամբողջ խումբով Կորիւնի օգնութեան գացինք։ Մեր երեւումը, դէշ ազդեց Թուրքերուն վրայ։ Թէեւ շարունակեցին կռուիլ, բայց կոտրած էր իրենց կորովը։ Կամաց կամաց նօսրացան եւ դիմեցին փախուստի։ Սկսանք հալածել, քանի մը գիւղեր քար ու քանդ ըրինք, վառեցինք։ Քանի մը գիւղեր փախան ազատեցան, եւ անոնց շարժուն հարստութիւնը անցաւ Հայերու ձեռքը։ Քանի մը գիւղեր ալ հաւատարմութիւն յայտնելով, ազատեցան ջարդի եւ թալանուելու սարսափէն։ Այդ օրերուն կացութիւնը շտկուեցաւ եւ ամէն կողմ խաղաղութիւն կը տիրէր։

Դժբախտաբար երկար չտեւեց։ Այս անգամ բռնկեցաւ Ղափանը։ Արեւիկի շրջանը, Հանդ գիւղը ճգնաժամ կ'անցընէին։ Թուրքերը մտած էին գիւղ, եւ ջարդը ըսկսած էր երբ մենք յայտնուեցանք։ Մեր հուռաները, համազարկը եւ նետուած ռումբերը խուճապի մատնեցին Թուրքերը որոնք սկսան փախչիլ։ Գիւղացի Հայերը վիրաւոր գայլերու նման, ինկան փախչողներու ետեւէն։ Քիչ մը առաջ, մահուան դատապարտուածները այժմ մահ կը փռէին չորս կողմ, մահ ոսոխին, իր արիւնը ծծողին։ Վաթսունը անց ծերունի մը, գլխաբաց, իր արծաթի նման մազերը հովին տուած, խելագարի նման կ'որոտայ, կը պոռայ.

— Կեանքիս մէջ սրտի մօտ բան չտեսայ, քան այս վայրկեան, որ իմ արիւն ծծող դուշման սարսափահար կը փախչի իմ առջեւէն։ Դեռ մէկ ժամ առաջ, անոր սուրն էր իմ կրծքին, հիմա իմ սուրն է անոր թիկունքին։ Թող ապրի հայ ժողովուրդը, որ իր ծոցէն Դաշնակցականներու նման քաջերէ դուրս տուեր։ Թող յաւերժ, եւ ապրի Դաշնակցութիւնը, որ գերեզմանի դուռէն դատապարտուած հազարաւոր կեանքեր փրկեց։

Փախչողները կը հետապնդուին, հանդիպող Թուրք գիւղերը կը փճանան։ Մենք հալածելով հասանք մինչեւՋանգիլու, Թրքական շրջանակէն ներս։

Այդ միջոցին Նիկոլէն նամակ հասաւ եւ բոլորս միասին դարձանք, Երեւան։ Եկած էր նաեւ Ռոստոմ։ Որոշուեցաւ որ Կորիւն անցնի Բագու, ուր հայ թաթարական կռիւը կ'եռար, իսկ ինծի հրահանգեցին դառնալ Թիֆլիս, Երկիր անցնելու համար։

— Սէյդօ ջան, ըսաւ Ռոստոմ, Թիֆլիսում, Սասունցի Մուշեղ քեզի կը սպասէ։ Այնտեղի ընկերները ձեզ կը զինեն։ Բոլոր միջոցներ ձեռք առնուած են։ Ձեր ներկայութիւնն անհրաժեշտ է երկրին մէջ։ Գէորգ մինակ մնաց, գացէք անոր թիկունք դառնալու, ձեզ ջանք եւ կորով կը մաղթեմ։

Այս կարգադրութենէն վերջն էր որ Կորիւն ինծ առանձնացուց եւ ցաւ ի սիրտ ըսաւ.

— Սիրելի Սէյդօ, ինչպէս գիտես, երբ Աղթամարէն Երկիր դարձանք, բոլոր ընկերներու որոշումով, ես Գէորգին օգնական, փոխ-խմբապետ նշանակուած էի։ Դարձանք Երկիր, Գէորգի առաջին խօսքը այս եղաւ. — Մինակ մնացինք, մեր իւղով ու ալիւրով։ Աշխատինք Հրայրի ծրագիրը իրականացնել։ Յարաբերութեան մէջ մտնենք Թուրք եւ քիւրտ բէկերու եւ աղաներուն հետ ճեղք մը բանալ անոնց եւ կառավարութեան միջեւ։ Դուն, սիրելի Կորիւն, անցիր Խնուսի շրջանը, յարաբերութիւն հաստատէ Սայիտ բէկի, Խորոմանկցի Զէյնալ աղայի եւ Ջրբանցի Իպոյի հետ։ Իսկ ես մեր այս շրջանին մէջ ամէնէն առաջ պիտի տեսնուիմ Ղասըմ բէկի հետ, համաձայն իր փափաքին։

Դժբախտաբար, Խնուսի շրջանը անցած ատենս, Գէորգ ոչ մի ընկերոջ չլսեց, գործեց ինքնագլուխ եւ տեղի տուաւ քանի մը անհարկի կռիւներու, ինչպէս Խարս, մանաւանդ ձեր գիւղը, ուր զոհ տուաւ ինը լաւագոյն ընկերներ, ինչպէս եւ 72 անմեղ գիւղացիներ։ Եւ գիւղը կիսովին այրուած է, թալանուելէ վերջ։ Կսկծալի ցաւ մը զգացի։ Այդ իսկ պատճառով ձգեցի Երկիրը եւ 1905ի վերջերը անցայ Կովկաս։ Սրտէս չէր գար այդ առթիւ քեզի բան մը ըսել։ Հիմա որ քեզ Երկիր ղրկելու որոշում տրուեցաւ, պարտք կը զգամ ըսելու.— Գնա եւ եթէ այս փոթորիկներէն անվնաս ազատեցայ, ես ալ կուգամ ձեզ միանալու»։

Հասայ Թիֆլիս։ Հոն էին Արմէն Գարօն, Յարութիւն Կիրակոսեան (Տուրբախ) եւ ուրիշներ։ Ընկերներ զիս եւ Մուշեղը զինեցին։ Արմէն Գարօն իմ Կովկասի տարած աշխատանքին ի պատիւ, պատեանով նոր տասնոց մաուզէր ատրճանակ մը վզիս անցուց — նպատակով վայելես, Սէյդօ ջան։ Գնա, հայրենիքը քեզի կը սպասէ։

Մուշեղի հետ Երկիր դառնալու պատրաստութեան մէջն էինք, ահա բռնկեցան Թիֆլիսի հայ – թաթարական կռիւները։ Արմէն Գարոյի կարգադրութեամբ, ուժեղ խումբով մը կը կռուէինք Օրդու Գալէ։

ՄԱՐԳԱՐ ԲԱՐԽԵԱՆ

(4) (Շար.)

ՀԻՄԱԿ ԱԼ ՍՈՒՐԻԱՆ ԿԸ ԾԱՂՐԵՆ

★

ԽՄԲ.— Թուրք ծանօթ հրապարակագիր մը, Ապիտին Տավէր, կը գրէ *Ճիւմհուրիյէթի* մէջ, գռեհիկ սրամտութիւն մը փորձելով (11 Սեպտ.) .—

Հաթայի կցումէն ի վեր, Սուրիա Իսքէնտէրունի ցնորքէն տարուած է, եւ մեր հարաւային դրացին վարակուած է քրոնիկ հիւանդութենէ մը։ Կրնան դարմանուիլ այս ախտէն, բայց չեն փափաքիր, ընդհակառակն, վերջին օրերս Սուրիոյ Հանրապետութեան նախագահ զօրավար Էտիպ Շիշէքլի իր հիմնած կուսակցութիւնով, նմանապէս վարակուած է այս հիւանդութենէն, եւ ընտրութեանց մէջ քուէ որսալու համար սկսած է կրկնել Իսքէնտէրունի յանկերգը։

Շիշէքլիի կուսակցութիւնը, որ կը կոչուի Արաբական Ազատագրութեան կուսակցութիւն, վերջերս ծայրայեղութեան գնաց եւ սկսաւ գաղտնաբար կամաւոր արձանագրել, խոստանալով ընտրութիւններէն վերջ զէնք տալ կամաւորական չարքերուն, մարզել զանոնք, որպէս զի երթան գրաւել Իսքէնտէրունը, զայն կցել Սուրիոյ (?)։

Երբ այս լուրը կարդացի, յիշեցի նշանաւոր խօսքը.— Եօլմէ Էչէյիմ Եօլմէ, Եօնճա պիթէճէք ...: *Զկրցայ զսպել խնդուքս։ Կը նշանակէ որ ընտրութիւնները պիտի շահի Արաբական Ազատագրութեան կուսակցութիւնը, ցնորատես կամաւորները պիտի զինուին, պիտի մարզուին եւ երբ քաջամարտիկ ռազմիկներ չեմ գիտեր ո՛ր գնդապետին հրամանին տակ պիտի արշաւեն.— Յառաջ դէպի Իսքէնտէրուն ...*

Անշուշտ Թուրք զօրախումբերն ալ ձեռնածալ պիտի նստին մեր սահմանը անցնող այս հերոսներուն դիմաց. բարեւի պիտի կենան ճամբաներուն վրայ։ Եւ Հաթայի Թուրք ժողովուրդը գետինը զարդեր պիտի փռէ, ծաղիկներ պիտի սփռէ Արաբական Ազատագրութեան ռազմիկներու ճամբուն վրայ, դափնեպսակներ պիտի դնէ անոնց գլխուն, մատաղներ պիտի մորթէ ցնծութեան աղաղակներով։

Քանի որ գործը այդքան դիւրին է. հարկաւ Իսքէնտէրունէն վերջ պիտի գրաւուին Թրքական միւս նահանգները, Մարտին, Հաթայ, Տիարպաքըր, Ուրֆա, Անթէպ, Մարաշ, Իչէլ, Սէյհան, Մերսին, իրենց ամբողջ աւաններով եւ գիւղաքաղաքներով։

Մենք պարզապէս կը ծիծաղինք, ամէն անգամ որ ընտրական քարոզութեան առիթով յարութիւն կ'առնէ Սուրիոյ այս ցնորքը, զոր մենք վաղուց մեռած կը կարծէինք։

Սուրիոյ մէջ կազմուած ազատագրական գունդերուն կը յանձնարարենք որ այդ կամաւորները ոչ թէ մեր վրայ արշաւեն Իսքէնտէրունն ու Հաթայը ետ առնելու համար, այլ ղրկեն Իսրայէլի վրայ, այդ պզտիկ եւ նորածին պետութեան, որ սակայն սկսած է գրաւել արաբական հողերը։

Եթէ ուժ եւ քաջութիւն ունին, թող չափուին հրեայ զօրքին հետ եւ ետ առնեն իրենց գրաւեալ հողերը։ Անշուշտ գիտէք թէ ամբողջ արաբ պետութեանց նման, Սուրիա եւս կռուի մէջ է Իսրայէլի հետ եւ զինադուլ կնքած է։

Գիտենք նաեւ թէ քանի մը տարի առաջ հռչակուած արաբ — Իսրայէլ պատերազմին մասնակցեցաւ Սուրիան ալ, յաղթուեցաւ չարաչար եւ չկրցաւ փրկել արաբական հողերը։ Հիմա իսրայէլեան բանակը ասպարէզ կը կարդայ եւ իրենց կը սպասէ։ Ինչ մեծ պատիւ եւ փառք պիտի ըլլար Սուրիական Ազատագրական կամաւորներուն ճակատիլ հրեայ բանակին դէմ, յաղթել անոր եւ ազատագրել նոյնինքն արաբական հողերը։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ *«Օրթոտոքս» թեմին առաջնորդական աթոռը թափուր պիտի մընայ, Տիրան արք.ի հրաժարման հետեւանքով։ Նոր առաջնորդին ընտրութեան համար եռապատիկ ցանկ մը կազմած են, հետեւեալ թեկնածուներով.— Եւրոպայի կաթող. պատուիրակ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան, Թորգոմ Վ. Մանուկեան (Առաջն. փոխանորդ), Հմայեակ Վ. Ինթոյեան (ազգ. վարչութեան ատենապետ)։ Ոմանք Հալէպի առաջնորդ Զարեհ եպիսկ.ն ալ առաջարկած են, բայց մեծամասնութիւնը որոշած է նկատի չառնել, «հակաէջմիածնական» համարելով զայն ...*

ԱԹԷՆՔԻ Հ. Յ. Դ. Երիտ. *Միութեան կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչները այցելելով Աթէնքի եւ համայն Յունաստանի Մետրոպոլիտին, գրաւոր եւ բերանացի ցաւակցութիւն յայտնած են Յոնիական կղզիներու աղէտին համար եւ մէկ միլիոն տրախմիի չէք մը յանձնած են աղէտեալներուն համար։ Թրակիոյ Հայերն ալ հինգ միլիոն հաւաքած են եւ կը յուսան 15 միլիոնի բարձրացնել։*

ՀԱՅ ՄԱՍՆԱԳԷՏԸ *Սամուէլ Նաքաշեան Հիւս. Ամերիկայէն Իրան ղրկուած է, կարգ մը հանրօգուտ շինութիւններ կատարելու համար։*

ՕՐ. ՌՕԶ ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ Ա. *մրցանակ շահած է ամբողջ Քալիֆորնիոյ (Մ. Նահանգներ) նահանգի բարձրագոյն դպրոցներու համար բացուած լրագրական մըրցումին մէջ։ Ամերիկեան թերթերը հրատարակելով իր նկարը, մեծ գովեստով կը խօսին անոր կարողութեան մասին։*

ՀՈՄՍ *Սուրիոյ երրորդ կարեւոր քաղաքն է, ուր քրիստոնեաները եւ Հայերը փոքրամասնութիւն կը կազմեն։ Հոն կը գտնուի սպայից բարձր. վարժարանը։ Հաստատուած է շաքարի ընկերութիւն մը, որուն կարեւորագոյն պաշտօնեաները Հայեր են։ Վերջերս հիմնուած է նաեւ տպածոյ ապրանքներու յատուկ գործատեղի մը, որուն գծագրող եւ ներկող վարպետներէն շատեր Հայեր են։ Նմանապէս կազի ընկերութեան կեդրոնին կարեւոր պաշտօնեաները Հայեր են, մանաւանդ մեքենական ճիւղին մէջ։*

Հոմսի մէջ կ'ապրին 120 հայ ընտանիքներ, որոնց 40ը տեղացի կը նկատուին, հոն հաստատուած ըլլալով 20–25 տարիէ ի վեր։ Մնացեալները չորս հինգ տարիէ ի վեր հոն են։ Այս Հայերուն մէջ կան նաեւ բժիշկներ, բժշկուհի մը, ատամնաբոյժներ եւ դեղագործներ ու մեքենագէտ արհեստաւորներ։ Տեղական կառավարութիւնը շատ լաւ վերաբերում ունի Հայերու հանդէպ, որոնք բարեկեցիկ են։ Ունին եկեղեցի մը եւ ծխատէր քահանայ։ Դպրոց կ'երթան 85 աշակերտներ, (25ը մանկապարտէզ)։ Նախակրթարանը կը բաղկանայ հինգ դասարաններէ։ Եկուոր Հայերը Հալէպ կը ղրկեն իրենց զաւակները ուսանելու համար, իսկ ունեւորները իրենց աղջիկները կը ղրկեն «սէօռ»երու դպրոցը։ Ազգ. վարժարանին մէջ կը պաշտօնավարեն երեք ուսուցչուհիներ եւ կրթ. նախարարութենէն տրամադրըուած երկու արաբ ուսուցիչներ։ Մտահոգութիւն կը պատճառեն ձրի աշակերտներու թիւը, ծնողներու անբաւականութիւնը եւն.։ Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունի 65 անդամ։ Ֆութպոլի խումբը երրորդական խումբերու ախոյենութիւնը շահած է։ Ունին ակումբ մը, ընտանեկան ջերմիկ բոյն մը, ուր կայ խոհարար մը որ ճաշ ալ կու տայ։ Այնուհետեւ մարզական ճիւղին աւելի զարկ պիտի տրուի։ Օգն. Խաչի մասնաճիւղը կը բաղկանայ անձնուէր հայ օրիորդներէ եւ տիկիններէ եւ շահած է բոլոր Հայերու համակրանքը։

ՊԵՏՐՈՍ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ *Լիբանանցի առեւտրական մը որ Եթովպիայէն մեկնելով Ատեն հաստատուած էր 1938ին, կը վարէ այդ քաղաքին լիբանանեան հիւպատոսարանի գործերը, հիւպատոսին մահէն ի վեր։*

ՊԱՏԱՆԻ ՍԱՐԳԻՍ *Կոթեան Երնկլըթաունի մէջ (Մ. Նահանգներ) առաջին մըցանակ շահած է մրցելով քաղաքին «Հայ սքուլ»ներու բոլոր գծագրող ուսանողներու հետ։ Բնիկ Նախիջեւանցի է եւ երկու տարիէ ի վեր Ամերիկա փոխադրուած, Անչայի միջոցաւ։*

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Տիւսէլտօրֆի (Գերմանիա) նուրբ կօշիկներու միջազգային մրցումին, հարիւրաւորներու մէջ պատուոյ վկայական եւ ոսկի շքանշանի արժանացած են փարիզաբնակ արուեստագէտ Սարգիս Տէրպալեանի գործերը։

Նշանակելի է որ քննիչ մարմնին 8 անդամներէն իւրաքանչիւրին դաղտնի տըւած նիշերը ամէնքն ալ եղած են բարձրագոյն։

Ուրեմն միաձայնութեամբ եղած է այս վարձատրութիւնը զոր քննիչ մարմնի նախագահը հեռագրով հաղորդած է Պ. Տէրպալեանին իր շնորհաւորութիւններով։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՒԱՏԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐՍԿՍԱ՞Ի

●

Բարեկամս, գեղեցիկ կերպով կը նկարագրէ հարսնիք մը, որ տեղի ունեցած է Փարիզի մօտակայ գաւառներէն մէկուն մէջ։

Երկրին օրէնքներուն համաձայն, նախապէս քաղաքապետարանին մէջ տեղի կ'ունենայ պաշտօնական ձեւակերպութիւնը, որուն կը յաջորդէ եկեղեցական ծիսակատարութիւնը։ Փեսան կը պատկանի Հայ–Հռոմէական համայնքին, իսկ հարսը՝ Հայ. Առաքելական եկեղեցւոյ։ Նախապէս որոշուած համաձայնութեամբ, կ'առաջնորդուին Հայ–Հռոմէական եկեղեցին։ Վարդապետը՝ որուն անունը չենք ուզեր հրապարակել, ամուսնական արարողութենէն առաջ, կ'առաջարկէ հարսին դաւանափոխ ըլլալ եւ կամ ուրիշ կերպով չյաճախել «Լուսաւորչական» եկեղեցին։

Հարսը եւ իր ծնողքը չփոթութեան կը մատնուին, իսկ փեսան եւ իր ծնողքը կը զայրանան վարդապետին այս անտեղի ելոյթին առթիւ։

Որպէսզի խնդիրը տարբեր հանգամանք չստանայ, հանդիսականները կը յաջողին միջամտելով խօսք հասկցնել եւ պսակադրութիւնը կը կատարուի։

Տարիներէ ի վեր մելան կը սպառի ապազգայնացման դէմ։ Մտաւորականութիւնը զանազան միջոցներ կ'առաջարկէ, — դպրոց, եկեղեցի, հայրենի աւանդութիւն եւայլն։ Գերագոյն ճիգեր կը փորձուին հայութեան խլեակ մը, մասնիկ մը աւելի փրկելու համար։

Երեք յարանուանութիւններն ալ միասնաբար կը պայքարին ուծացումին եւ ապազգայնացման դէմ անխտիր։

Արդ, ներկայ ճգնաժամին մէջ անտեղի չէ՞ վարդապետին ելոյթը, հետեւանք անհեռատեսութեան։ Եկեղեցին խղճի եւ հաւատքի գործ է։ Իրաւունք չունինք բռնանալու հաւատացեալին խղճին վրայ։ Եկեղեցին կը քարոզէ քրիստոնէութիւնը, հաւատացեալին կը մնայ պահել իր խղճին համոզումը։

Եկեղեցին գաղտնի ոստիկանական կազմակերպութիւն ալ չունի, որ հետապնդէ եւ ստուգէ հաւատացեալին այս կամ այն յարանուանութեան հաւատարիմ մնալու կամ սայթաքելու պարագան։

Աններելի է հաւատաքննութեան որեւէ փորձ, մանաւանդ ներկայիս։

ՆՈՒՊԱՐ ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (21)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

— Ըսէ ինծի, իմ թագաւորս, հարցուց անգամ մը Սուլամիթ, զարմանալի չէ՞ միթէ, որ ես քեզ այնպէս յանկարծակի սիրեցի։ Ես այժմ կը վերյիշեմ անցածը, եւ ինծի անանկ կու գայ, որ, ես քեզի պատկանիլ սկսայ առաջին ակնթարթէն, երբ տակաւին քեզ չէի կրցած տեսնել իսկ, այլ ձայնդ միայն կը լսէի։ Սիրտս թրթիռ զգաց այդ վայրկեանին եւ բացուեցաւ քու առջեւ, ինչպէս ամառուան գիշերը ծաղիկը կը փթթի հարաւային հովէն։ Ի՞նչով դուն ինձ գերեցիր այդպէս, իմ սիրականս։

Եւ արքան հանդարտօրէն իր գլուխը Սուլամիթի քնքոյշ ծունկերուն վրայ յենլով, փաղաքուշ ժպիտ մը ունեցաւ ու պատասխանեց.

— Գեղեցկուհիս, քենէ առաջ հազարաւոր կիներ իրենց սիրականներուն տուած են այդ հարցումը եւ քենէ հարիւրաւոր դարեր վերջ անոնք պիտի ուղղեն նոյնը իրենց սիրականներուն։ Երեք բան կայ աշխարհիս վրայ, անհասկնալի ինծի համար ալ, — արծիւի ճամբան դէպի երկինք, օձինը՝ ժայռին վրայ, նաւունը՝ ծովուն մէջ. անհասկնալի է չորրորդն ալ, — այր մարդու ճամբան դէպի կնոջ սիրտը։ Ասիկա իմ իմաստութիւնս չէ։ Սուլամիթ, Ագուրի խօսքերն են ասոնք, Յակոբի որդւոյն, որմէ լսեր են իր աշակերտները։ Բայց մենք պիտի յարգենք նաեւ ուրիշին իմաստութիւնը։

— Այո, ըսաւ Սուլամիթ մտածկոտ, թերեւս ճիշդ է որ մարդ բնաւ չի կրնար հասկնալ այդ։ Այսօր խնջոյքի ատեն իմ կուրծքիս վրայ անուշաբոյր շուշաններու փունջ մը ունէի։ Եւ սակայն, երբ դուն դուրս ելար սեղանատունէն, դադրեցաւ ծաղիկներուս բոյրը։ Ինծի անանկ կու գայ որ, քեզ պիտի սիրեն, ով թագաւորս, եւ կիները, եւ այր մարդերը, եւ գազաններն, եւ մինչեւ իսկ ծաղիկները։ Ես յաճախ կը մտածեմ եւ չեմ կրնար հասկնալ թէ ինչպէս կարելի է սիրել ուրիշ մէկը, բացի քենէ։

— Եւ բացի քենէ, Սուլամիթ։ Ամէն ժամ ես գոհութիւն կը յայտնեմ Աստծու, որ քեզ ղրկեց իմ ճամբուս վրայ։

— Կը յիշեմ, ես նստած էի պարիսպին մէկ քարին վրայ, եւ դուն՝ քու ձեռքդ իմ գլխուս վրայ դիր։ Կրակ հոսեցաւ իմ երակներուս մէջէն, գլխու պտոյտ ունեցայ։ Ես ըսի ինքնիրենս. «Ահա թէ ով է իմ տէրս, ահա իմ թագաւորս, իմ սիրականս»։

— Ես կը յիշեմ, Սուլամիթ, թէ ինչպէս դուն դարձար իմ կանչիս վրայ։ Բարակ հագուստիդ տակէն ես տեսայ քու մարմինդ, քու գեղեցիկ մարմինդ, զոր ես Աստծու չափ կը սիրեմ։ Ես կը սիրեմ զայն, ոսկեգոյն աղուամազով ծածկուած, կարծես թէ անոր վրայ արեգակը դրոշմած ըլլար իր համբոյրը։ Դուն սլացիկ ես, ինչպէս մատակ նժոյգը՝ լծուած Փարաւոնի կառքին, դուն գեղեցիկ ես ինչպէս Ամինոդաբի կառքը։ Քու աչքերդ նման են զոյգ աղաւնիներու՝ նստած ջուրերու ակունքին մօտ։

— Ո՛հ, սիրելիս, քու խօսքերդ կը յուզեն զիս։ Ձեռքդ քաղցրօրէն կ'այրէ զիս։ Ո՛հ, իմ թագաւորս, քու ազդերդ մարմարէ սիւներու կը նմանին։ Քու որովայնդ ցորենի շեղջի կը նմանի, շրջապատուած շուշաններով։

Լուսնի լոյս շողը կ'ընկերակցէր եւ կը լուսաւորէր զանոնք։ Ու այսպէս, անոնք մոռցեր էին ժամանակի եւ տեղի գիտակցութիւնը։ Կ'անցնէին ժամերը, եւ անոնք զարմանքով կը տեսնէին թէ ինչպէս վարդագոյն արշալոյսը ներս կը նայէր իրենց ննջարանի վանդակապատ լուսամուտներէն։

Այսպէս, անգամ մը Սուլամիթ ըսաւ.

— Դուն ճանչցեր ես, իմ սիրելիս, անթիւ կիներ եւ կոյսեր, եւ անոնք բոլորն ալ աշխարհիս ամէնէն գեղեցիկ կիներն են եղած։ Կ'ամչնամ մտածելով՝ որ ես պարզ, անուս աղջիկ մըն եմ, արեւէն մրկուած խեղճուկ մարմնով։

Բայց թագաւորը, իր շրթունքները անոր շուրթերուն հպելով, կ'ըսէր անսահման սիրով եւ երախտագիտութեամբ։

— Դուն թագուհի ես, Սուլամիթ։ Դուն իսկական թագուհի ծնած ես։ Դուն համարձակ ես եւ առատաձեռն սիրոյ մէջ։ Եօթը հարիւր կիներ ունիմ ես եւ երեք հարիւր ալ հարճեր, անթիւ կոյսեր ճանչցած եմ ես, բայց դուն, միակն, ամէնէն գեղեցիկն ես կիներուն մէջ։ Ես քեզ գտայ այնպէս, ինչպէս սուզակը որ Պարսից ծոցին մէջ բազմաթիւ կողովներ կը լեցնէ դատարկ խեցիներով եւ սակաւարժէք մարգարիտներով, մինչեւ որ կարենայ հանել ծովուն յատակէն արքայական թագին արժանի մարգարիտը։ Թէեւ հազար անգամ կրնայ սիրել մարդ, բայց միայն մէկ անգամ կը սիրէ։ Շատ ու շատ մարդեր կը կարծեն թէ կը սիրեն իրենք, մինչ Աստուած անոնցմէ երկուքին կ'ուղարկէ սէրը։ Եւ երբ դուն անձնատուր եղար ինծի հոն, նոճիներու մէջ, մայրիի ծառերուն հովանիին տակ, կանանչ անկողինին մէջ, — ես սրտանց գոհութիւն յայտնեցի Աստծու որ այնչափ ողորմած է ինծի հանդէպ։

(Շար.)

Պ. Տալլատէ դիտել տուաւ թէ մէկ տարուան ընթացքին չփոխուեցաւ որեւէ բան որ ընդունելի դարձնէր եւրոպական բանակի դաշնագիրը : Զօրսերու ժողովի մասին ալ խօսելով, թելադրեց անցու-դարձին հետեւիլ «ծայրագոյն խոհեմութեամբ» : Ինք միշտ յոռետես է Մոսկուայի քաղաքականութեան հանդէպ :

× Արտաքին նախարարը, Պ. Ժորժ Պիտօ, պատասխանեց Տոքթ. Ատընաուըրի, ըսելով թէ պատրաստ է «բանալու Բ. աշխարհամարտէն մնացած վիճելի խնդիրներու թղթածրարը, ուր առաջին տեղը կը բռնէ Սարի փշոտ խնդիրը» : Իրազեկ աղբիւրէ մը կը հաւաստեն թէ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը պատրաստ է Եւրոպայի դիւանագիտական նախաձեռնութիւնը ձգել Ֆրանսայի, բայց հաւանական չէ որ սպասէ նոր տարիէն անդին : Այս տեղեկութիւնը հաղորդած է արեւմտեան Գերմանիոյ ամերիկեան մարզպանը :

★

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՒԱՔԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐՆԵՐՈՒ Գերագոյն յանձնաժողովը նիստի հրաւիրուած է այսօր, երեքշաբթի : Իր տալիք որոշումներէն կախում ունի աշխատավարձքի յաւելման խնդիրը : Յանձնաժողովը երեք տարի առաջ ալ գումարուած էր, առանց համաձայնութեան մը յանգելու նուազագոյն օրապահիկի մասին :

ԲԵՐԻԱՆ ՓԱԽԱԾ եւ չէզոք երկիր մը ապաստանած է, եթէ հաւատանք Մ. Նահանգներու ծերակոյտի մէկ յանձնաժողովին քաղած տեղեկութեանց : Այն թերթը որ հրատարակած է այս լուրը, կ'ըսէ թէ փախուստին բոլոր մանրամասնութիւնները ունի եւ թէ Բերիա Մ. Նահանգներուն պաշտպանութիւնը խնդրած է :

Երէկուան բոլոր թերթերը հրատարակած էին այս լուրը, ճոխացեալ մանրամասնութիւններով : Կ'արձանագրենք վերապահութեամբ :

ԹԵՀՐԱՆԻ կառավարական շրջանակներուն մէջ կ'ըսեն թէ Կաշկայ ցեղախումբին վերջնագիրը կեղծ է, կարմիրներու կողմէ հրատարակուած եւ թէ ցեղապետը հաւատարիմ է Շահին եւ նոր կառավարութեան :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ յեղափոխական ատեանը բացուեցաւ երէկ, երկուշաբթի, դատելու համար նոր դաւադիրները : Հեռագիրը կ'ըսէ թէ ամբաստանեալներուն գլուխը կը գտնուի նախկին վարչապետը՝ Նահաս փաշա, իր կնոջ հետ : Ատեանը կրնայ մահուան, բանտարկութեան կամ տուգանքի դատապարտել ամբաստանեալները, համաձայն իրենց յանցանքին :

ՏԵՂԱՏԱՐԱՓ ԱՆՁՐԵՒՆԵՐԸ աղետալի ողողումներ պատճառեցին Հիւսիս. Իտալիոյ մէջ : Զորս հոգի մեռան : Նիւթական վնասը անհաշուելի :

ԻՏԱԼԻՈՅ բոլոր թերթերը գործադուլ յայտարարեցին 24 ժամուան համար :

ՄԱՆԿԱԿԱՆ անդամալուծութեան (փոլիօմիէլիթ) պատուաստ մը գտնուած է եւ մօտերս տրամադրելի պիտի ըլլայ, ինչպէս կը հաւաստեն առողջապահութեան համաշխարհային կազմակերպութեան մասնագէտները, առանց կանխահաս յոյսեր ներշնչելու :

ՃԻՊՐԱԼԹԱՐԻ նեղուցը լողալով անցաւ Անգլուհի մը, Օր. Ջէտուիք, հինգ ժամ 45 վայրկեանէն, այսինքն մէկ ժամ 13 վայրկեան շահելով նախորդ մրցանիշին վրայ :

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ փոխ վարչապետը, Վիտերոսկու, պաշտօնանկ եղաւ : Ուրիշ փոփոխութիւններ ալ կը սպասուին :

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ նոր ցնցումներ զգացուեցան Կիպրոսի մէջ, քանդելով չորս կիսաւեր գիւղեր :

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ Ֆրանսուհի մը եւ երկու Հայեր, Վարդանեան եւ Կուսինեան, այն ամբաստանութեամբ թէ Պուլոնյի անտառը տարած եւ կողոպտած են Վենեցուէլլայէն եկած ռումանացի լրագրող մը :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Թոնկուրեաններուն, իրենց մօր եւ զոքանչմօր դառնակսկիծ մահուան առթիւ։— Փոխան ծաղկեպսակի շնորհակալութեամբ ստացած է.— Պ. Խաչիկ Թէլեանէ հազար ֆր., Պ. Տալաքլիփէլեանէ հազար, Պ. Ղազար Տէրտէրեանէ 500 ֆրանք :

ՄԻԱԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ
ԾԱՆՕԹ ԵՐԳՉՈՒՀԻ
ՏԻԿԻՆ ՋԵՖԻՒՌ ՇԱՆԹԻ

որ Մ. Նահանգներուն մէջ պտոյտ մը կատարելէ վերջ, կը վերադառնայ Պէյրութ :

Հովանաւորութեամբ Ֆր. Կապ. Խաչի

26 Սեպտեմբեր ժամը ճիշդ 21էն 23.30

Salle Chopin. 8, Rue Daru, Métro Ternes

Տոմսերը կը ծախուին գրատուններու, Հ. Սամուէլ, Պարսամեան եւ Բալուեան : Եւ մասնաճիւղերուն քով, նաեւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը եւ Գավէզեան Նպարավաճառատունը :

Գիները.— 200, 150 ֆրանք

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Փարիզէն Այրի Տիկին Արշալոյս Վարդանեան իր ամուսնոյն Հայկ Վարդանեանի մահուան տարելիցին առթիւ մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ Մոնմորանսիի Հանգստեան տան :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՊՈՄՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Ազգ. վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր 1ին, ուսուցչուհութեամբ Տիկին Արփինէ Մխիթեքի : Արձանագրութիւնները կը սկսին նոյն օրը, ուրբաթ Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԽՐԻՄԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ

Իսիի Խրիմեան դպրոցը կը վերաբացուի հինգշաբթի, Սեպտեմբեր 24ին : Ուսուցչութեամբ Տիկին Արմենուհի Բալուեանի :

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Զարկ տալու համար նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութեան Համախմբերդի Եփրատ երկսեռ միութիւնը յանձն կ'առնէ վճարել բազմանդամ եւ նիւթապէս անկարող հայրենակից ընտանիքներու զաւակներուն նոր շրջանի հայկական դպրոցի ծախքերը :

Դիմել վարչութեան, Ա. Քէօսէեան՝

A. Keussaian, 11 Pl. Jules-Guesde Marseille

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Մարսէյլի Մայր եկեղեցիի հիմնած հայերէնի դասընթացքին երրորդ տարեշրջանը կը վերսկսի 2 Հոկտեմբեր ուրբաթ օր, Բարեգործականի սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր, ձեռնհաս ուսուցիչի մը ղեկավարութեան տակ : Դասընթացքը ձրի է : Դասի օրեր երեքշաբթի եւ ուրբաթ, ժամը 7-9 : Երկու սեռէ աշակերտներ կը հրաւիրուին արձանագրուիլ եւ օգտուիլ առիթէն : Առաջին դաս եւ արձանագրութիւն 2 Հոկտեմբեր :

ԴԵՐԱՍԱՆ Տ. ՆՇԱՆԵԱՆ ԱՄՈԼԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

Մարսէյլի, Լիոնի եւ Վալանսի մէջ

Հոկտեմբեր 3ին եւ 5ին, Մարսէյլ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ :

ՎԱՐԱԳԱՅ ԽԱՉ

Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյն հոգաբարձութիւնը կը յայտարարէ թէ այս կիրակի տօնն է Ս. եկեղեցւոյս անուան :

Նոյն օրը պիտի պատարագէ եւ քարոզէ առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան : Տեղի պիտի ունենայ նաեւ մատաղի օրհնութիւն :

Կը հրաւիրենք մեր ժողովուրդը նոյն օրը եկեղեցին, ներկայ ըլլալու համար սոյն աւանդական արարողութեան :

Մատաղացին նուիրողներէն կը խնդրուի օր առաջ հասցնել իրենց նուէրները հոգաբարձութեան (71 ռիւ Ժան Ժոռէս, Պ. Շիշմանեանի) :

Սկիզբ. ժամերգութեան ժամը 8.30 : Ս. պատարագ ժամը 10.30 :

Հաղորդակց. միջոց.— Կառախումբ Կառ տիւ Նորէն ժամը 8.30, 9.38, 10.38 :

ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԻ ՓՆՏՌԷՔ
ԵՐԲ ՍԱՍՈՒՆԻՆ ԿԱՅ

31, RUE D'ALEXANDRIE

Métro Sentier, Réaumur et St. Denis

Tél. : GUT. 92 - 65

Արեւելեան թէ եւրոպական ձեր բոլոր ուզած համադամ կերակուրները, անուշեղէնները, ըմպելիները, աղանդերները :

ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԵԱՄԲ
եւ
ՇԱՏ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԻՏԱԼԻՈՅ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Ստիպողաբար կը խնդրուի Իտալիոյ մեր բաժանորդներէն փութացնել իրենց վճարումները, յանձնելով Բժ. Եր. Արզումանեանի (3 Via Cappelari Milano)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ազգ. Տան վարչութիւնը կը խնդրէ բոլոր Միութիւններէն հոգ տանիլ իրենց տրամադրուած սրահներու մաքրութեան : «Սիկառէթ»ները գետին չնետել, աղմուկ չհանել եւն. :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 25ին : Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12 :

Դասերը կը սկսին Հոկտ. 2ին :

Հեռաձայն Ռէնսի 172

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեպտեմբեր 30ին կը բացուի ուսումնական նոր տարին : Փութացէք տոհմային կրթութեան եւ լուսաւորութեան այս հաստատութեան մէջ արձանագրել ձեր զաւակները :

Արձանագրութիւններու եւ որեւէ տեղեկութեան համար դիմել ամէն օր տեսչութեան :

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

ԴՊՐՈՑԻ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

ՍԵՒՌԱՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի հայերէնի դասընթացքը կը սկսի Սեպտ. 27ին, Տիկ. Վերժին Յովհաննէսեանի բնակարանին մէջ, ուսուցչութեամբ Տիկին Արմենուհի Բալուեանի :

Կը հրաւիրուին Սեւրանի ու շրջականերու (Լիվրի - Կարկան, Օլնէ, Պլան - Մեսնիլ) ծնողքները արձանագրել իրենց տղաքը Տիկին Վ. Յովհաննէսեանի մօտ :

ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ ՎԱՐԴԱՆ, Մէրտէկօզցի կը փնտռէ քոյրը, Սրբուհի Բաբաեան, ծնեալ Նահապետեան, հօրը անունը՝ Սիմօն, մօրը՝ Սմբատուհի : Կը կարծուի թէ Թաւրիզ, Պարսկաստան կը գտնուի :

Տեղեկացնել Նահապետեանի, 177 ռիւ տը Քրիմէ, Մարսէյլ, Ֆրանս :

ԳՐԱՏՈՒՆ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, Rue Richer, Paris (9·) Tél. PRO. 64-90
C.C.P. Paris 3630.66

Նորագոյն հրատարակութիւններ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Մովսէս Խորենացի, աշխ. Թարգմ. Ս. Մալխասեանի, Գահիրէ, 1953, (կազմուած) 1800 ֆր. :

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Գ. Գիւզալեան, Ա. մաս, Նախնական շրջանէն մինչեւ քրիստոնէութիւն, բազմաթիւ նկարներով եւ քարտէսներով, Պէյրութ, 1953, 800 ֆրանք :

ԸՆՏԻՐ ԵՐԿԵՐ ԿԷՕԹԷԻ, Ա. Հատոր նորավէպեր, Թարգմ. Ա. Աբեղեան, Գահիրէ, 1952, 1200 ֆրանք :

ՀԱՄԱՅՆԱՊԱՏԿԵՐ ԱՐԵՒՄՏ. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ, Յ. Օշական, Ե. հատոր, Իրապաշտները, Երուսաղէմ, 1952, հազար ֆրանք, Բառգիրք Սեբաստահայ գաւառաբարբառի, Կ. Գաբիկեան, Երուսաղէմ, 1952, 1200 ֆրանք :

Պատմութիւն Արդի Հայ գրականութեան, Մ. Վ. Ճանաշեան, Վենետիկ, 1953 1800 ֆրանք :

Տայեան Գէորգ պէյ (վէպ) տիկին Զ. Պահրի, Փարիզ, 600 ֆրանք : Թեւածող մտքեր (վէպ) Լուսիկ, Պէյրութ, 1953, 500 ֆրանք : Կեանքի եւ Մահուան երգեր, Մ. Զարիֆեան, Երուսաղէմ, 1951, 200 ֆրանք : Տրտմութեան եւ խաղաղութեան երգեր, Մ. Զարիֆեան, Երուսաղէմ, 1951 200 ֆրանք : Հրախաղութիւն, Բ. Թօփալեան, Փարիզ, 400 ֆրանք, Որ մրրկաւ էին զատուած (վէպ), Սմ. Փանոսեան, Պէյրութ, 1953, 700 ֆրանք : Իմ Յուշերը, Վ. Փափազեան, երկու հատոր, Պոսթըն, 1950, 3000 ֆրանք :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ԱՌԹԻՒ

ԱՐԱՐԱՏ ընթերցանութեան գիրքերու շարքը, Ա. Բ. Գ. 100, 200, 300 ֆրանք : Ինչպէս նաեւ բառարաններ, քերականութեան գիրքեր, Պարտէզ հոգեւոր. Աղօթագիրք, »Նարեկ»ի աշխ. Թարգմ., Եբրայահան եւն. եւն. :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

■

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 21ին : Կարեւոր օրակարգ :

ՊԷԼՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի «Ահարոնեան» խումբի վիճաբանական ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ (Ա. յարկ) : Նիւթը՝ «Հայ երիտասարդութիւնը պէտք է աւանդապա՞շտ ըլլայ թէ յառաջդիմական» : Կը հրաւիրուին բոլոր փափաքողները :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը 23 Սեպտ., ժամը 9ին, ընկերուհի Վ. Յովհաննէսեանի բնակարանը, Փլաս տ'Էօռօփ, 12 :

ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի նախկին անդամներու յաջորդ հաւաքոյթը տեղի պիտի ունենայ կիրակի 4 Հոկտ. Ալֆորվիլ... շահի սրահին մէջ, 19ա ռիւ Քոմարբէն, ժամը 16էն 21 :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Խորին շնորհակալութիւն բոլոր հանրային կազմակերպութեանց, բարեկամներու եւ ծանօթներու, որոնք գրաւոր կամ անձամբ կամ ծաղկեպսակով եւ նուէրներով մասնակցեան մեր խոր վշտին, մեր սիրելի մօր՝ ՏԻԿԻՆ ԵՐԱՆԵԱԿ ԶԱՔԱՐԵԱՆԻ մահուան առթիւ : Զաքարեան եւ Իսահակեան ընտանիքներ :

TISSUS HAUTE NOUVEAUTÉ

Le Sommet de la Qualité

Tél. PROvence 61 - 71

94, Rue Lafayette, Paris

Առաջնակարգ զգեստ մը ընտրելու համար պահանջեցէք ձեր դերձակէն այս վաճառանիշով, — ԿԵՐՊԱՍԻ ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԸ

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE

25, Rue des Pivoines, Alfortville

Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին ճաշակով :

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար :

ՁԵՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Դ Ի Մ Ե Ց Է Ք՝

Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale, MARSEILLE

(Face Rue Parmentier)

Téléphone : Colbert 33 - 22

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ (Ֆուռնիթիւռ), ԱՍՏԱՌ, ԹԵԼԱ, ԴԵՐՁԱՆ, ԿՈՃԱԿ, ԵՒ ԱՅԼՆ :

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 23 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • MERCREDI 23 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7174 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2585

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓՐԿԵԼ, ՓՐԿԵ՛Լ

Յաճախ կը պարծենանք թէ հայկական անուններ շատ քիչ անգամ կ'երեւան քրէական տարեգրութեանց մէջ:

Դժբախտաբար իրականութիւնը այնքան ալ մխիթարական չէ:

Իսկ հեռանկարը՝ լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառէ: Մանաւանդ եթէ նկատի առնենք անոնք որ այստեղ հասակ նետեցին եւ «բացուեցան»:

Ո՞վ ուսումնասիրեց մեր ընկերային կեանքը: Անոր սպառնացող չարիքները:

Տղան կը մեծնայ Թարզան եւ «կէնկս-թըրեան» քաջագործութիւններ կարդալով:

Կը լափէ ոստիկանական վէպերը: Անյագօրէն կը դիտէ շարժանկարի վրայ պարզուած արկածախնդրութիւններ:

Կը թափառի փողոցէ փողոց: Կը տեսնէ ուրիշ բաներ: Սանձարձակ վայելքի ցուցահանդէս մը կը բացուի աչքերուն առջեւ:

Յաճախ դպրոցէն խոյս կուտայ: Եւ խմբովին կ'երթան կասկածելի ժամադրավայրեր, երբեմն ոստիկանութեան ճանկը իյնալով:

Անոնք որ աչքը – բաց կը համարուին կամ աւելի «փորձառու»ի մը հետ մտերմացած են, կը սորտեն դիւրին վաստակի եւ ձրի վայելքի լրացուցիչ դասընթացքը:

Հետեւա՞նքը. — Կարդացէք օրաթերթերու ոճիր-արկածի բաժինը:

Քրէական յանցանքի ո՞ր մէկ տեսակը «ի տղայ տիոց»:

Բացառիկ դէպքերը կ'արձանագրուին թերթերու մէջ, եթէ ոստիկանութիւնը երեւան հանած ըլլայ:

Բայց, ապականութեան, այլասերման փաստե՞ր կը պակսին, ամենօրեայ կեանքի մէջ:

Ընտանեկան բոյներ կան որոնք դժոխքի վերածուած են, առանց արձանակ պայթած կամ դանակ մը խորտակուած ըլլալու:

Կան ուրիշ տուներ ուր տղան գլուխ առած գացած է, եւ կամ փնտռուած, իբրեւ գող կամ սատահակ:

Եւ չարիքը հետզհետէ կը ծաւալի, վարակելով աղջիկներն ալ:

Մեր ոտքը գետնէն կը կտրի, երբ ասոր ան հայերէն կտոր մը երգեն կամ արտասանեն:

Բայց, չենք տեսներ այն բազմազան մոլութիւնները որ կը խախտեն, կը խաթարեն նորահասներուն բարոյական ըմբռնումները:

Վարդը կը տեսնենք, վէրքը չենք տեսներ: Չենք ուզեր տեսնել:

Շատ հեռուները չերթանք, վերյիշելով կարգ մը նողկալի դէպքեր, Փարիզի թէ գաւառի մէջ:

Դեռ երէկ էր որ 23 տարեկան երիտասարդ մը կը սպաննէր հայրն ու քոյրը, կը վիրաւորէր մեծ մայրն ու Ֆրանսացի նշանածը, եւ անձնասպան կ'ըլլար:

Եւ ահաւասիկ ատրճանակով յարձակումի, խոշտանգումի եւ գողութեան դէպք մը, ուր երկու հայ երիտասարդներու անունները կ'երեւան, Ֆրանսացի աղջկան մը հետ...

Մեր գործը չէ դանազանել մեղաւորն ու անմեղը: Ոչ ալ մեղադրել ծնողքը:

Իրազեկներ կը պատմեն թէ ամբաստանեալներէն մէկուն հայրը հիւանդացած է, սրտի ցաւէն, իսկ միւսին մայրը երբ լսեր է որ խնդիրը գողութեան կը վերաբերի, չառաչուն ապտակ մը իջեցուցած է տղուն երեսին, ոստիկաններուն առջեւ:

Մենք պարտք սեպեցինք արձանագրել իրականութիւն մը որ խորապէս վրդովիչ է եւ կը պահանջէ լուրջ աշխատանք:

Բոլորիս պարտքն է նորերը փրկել, ոչ միայն այլասերումէ, այլ եւ բարոյական անկումէ:

Ծնողներուն հետ, այս պարտականութիւնը կ'իյնայ մանաւանդ Երիտ. Միութեանց վրայ: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԻՇԻՆՍԿԻ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ԱՐԳԻԼԵԼ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ԶԷՆՔԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԵՍԱԿԷՏՆԵՐԸ՝ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ազգաժողովին խորհրդային պատուիրակութեան նախագահը՝ Պ. Վիշինսկի կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ ընդհ. ժողովի Բչ. օրուան նիստին մէջ, զինաթափութեան եւ միջազգային կացութեան մասին: Այս առթիւ, նորէն առաջարկեց արգիլել հիւլէական զէնքերը:

Ահաւասիկ իր բանաձեւը. —

1. Արգիլել հիւլէական, ջրածին եւ զանգուածային քանդումի միւս զէնքերը, առանց որեւէ պայմանի: Հրահանգել Ապահովութեան Խորհուրդին որ անյապաղ համաձայնագիր մը պատրաստէ, այդ արգելքին միջազգային ստուգումը ապահովելու համար:

2. Յանձնարարել հինգ մեծ պետութեանց որ իրենց զինեալ ուժերը կրճատեն մէկ երրորդ համեմատութեամբ, մէկ տարուան ընթացքին: Պահանջել Ապահովութեան Խորհուրդէն որ միջազգային խորհրդաժողով մը հրաւիրէ մօտաւոր թուականի մը մէջ, բոլոր ազգերու սպառազինութեանց կրճատման համար:

3. Ապահովութեան Խորհուրդը պէտք է միջոցներ ձեռք առնէ քանդելու համար ռազմական խարիսխները օտար երկիրներու մէջ, ընդունելով որ այդ կարգադրութիւնը ամէնէն կարեւոր քայլն է ի խնդիր տեւական խաղաղութեան եւ ապահովութեան:

4.— Դադրեցնել քարոզչական պայքարը կարգ մը երկիրներու մէջ, պայքար մը որ կը ձգտի թշնամութիւն եւ ատելութիւն արծարծել եւ որ կը հակասէ Ազգաժողովին հիմնական սկզբունքներուն եւ նպատակներուն:

Այս բանաձեւը ներկայացնելէ առաջ, Պ. Վիշինսկի բացատրեց թէ իր կառավարութիւնը մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ Ազգաժողովին գործունէութեան եւ դերին: «Բայց, դիտել տուաւ, այդ կազմակերպութիւնը խոր տագնապ մը կ'անցընէ ներկայիս, իբրեւ վարագոյր ծառայելով Հիւս. Ատլանտեանի խմբակցութեան յարձակողական ծրագիրներուն: Կարգ մը պետութիւններ Ազգաժողովը օգտագործած են աւելի բարդացնելով համաշխարհային գործերը, Փաչական խմբակցութիւնները քաջալերելու եւ ժողովուրդները Խ. Միութեան դէմ հանելու համար: Հաւաքական պաշտպանութեան դրութիւնը ներշնչուած է ուժերու գերակշռութեան գաղափարէն: Հիւս. Ատլանտեանի կազմակերպութիւնը (ՀԱԿ = ՕԹան) ապօրէն է, եթէ քննենք Ազգաժողովի ուխտին տեսակէտով»:

Մոսկուայի ներկայացուցիչը յետոյ պատասխանելով Պ. Տըլըսի, պնդեց թէ չէզոք պետութիւնները պէտք է մասնակցին Քորէայի հաշտութեան խորհրդաժողովին, եթէ ուղղակի շահագրգռուած են ասիական խնդիրներու լուծումով: «Մ. Նահանգները քանիցս ապացուցին թէ պիտի չփարանին արդելք հանդիսանալ այն պետութեանց որոնք կ'ուզեն իրենց սեփական ճամբուն հետեւիլ: Թէեւ վերջերս Պ. Ֆ. Տըլըս ըսաւ թէ Մ. Նահանգները բացած են խաղաղութեան տան դուռը եւ հրաւիրեց Խ. Միութիւնը որ ներս մտնէ, բայց իր միւս ճառերը կը ցուցնեն թէ Ամերիկայի արտաքին քաղաքականութիւնը որեւէ ապացոյց չէ բերած, հաստատելու համար այս յայտարարութիւնը»:

Գերմանական հարցի մասին ալ խօսելով, Պ. Վիշինսկի յայտարարեց թէ արեւմտեան պետութիւնները կը ջանան անգամ մը եւս գերման ժողովուրդը պատերազմի առաջնորդել, պահանջելով անոր վերազինումը: «Ինչպէս կ'ըսէր Մալենկով,

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

«ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ ՍՈՍԿԱԼԻ ԶԷՆՔԵՐ ՈՒՆԻՆ»

Միեւնոյն օրը նոյնքան ուշագրաւ ճառ մը կը խօսէր Մ. Նահանգներու նախագահը, հացկերոյթի մը առթիւ: Ահաւասիկ ամփոփումը.

— Որ եւ է զոհողութիւն չափազանց չէ, պաշտպանելու համար Մ. Նահանգները Խ. Միութեան հիւլէական յարձակման դէմ: Գիտենք որ ազատութեան թշնամիները քանդումի ամէնէն զարհուրելի զէնքերը ունին: Այդ սպառնալիքին դիմաց, նորէն կը յիշեցնեմ,—ոչ մէկ զոհողութիւն, ոչ մէկ աշխատանք, ոչ մէկ ծառայութիւն չափազանց տաժանելի չէ, ապահովելու համար մեր ազատութեան տրամաբանական եւ անհրաժեշտ պաշտպանութիւնը: Վտանգի այս ժամանակաշրջանին մեր մտածումները եւ վճիռները պէտք է առաջնորդուին մեր ազգին ապահովութեան, մեր ազատ կարգուսարքին պահպանման հոգէն: Մենք, ազատ ժողովուրդ, մեր ճիգերը պիտի միացնենք բոլոր անոնց որ իրապէս վճռած են վանել աղետալի պատերազմի մը սպառնալիքը: Նոյնքան վճռականութեամբ մեր ջանքերը պիտի միացնենք պարտութեան մատնելու համար ո եւ է նախայարձակ որ կ'ուզէ օգտագործել այդ սպառնալիքը, ի խնդիր համաշխարհային տիրապետութեան»:

× Պ. Սիմինկթըն, Մ. Նահանգներու օդանաւային ուժերու նախկին նախարարը, ճառ մը խօսելով տասը հազար ունկնդիրներու առջեւ, ըսաւ թէ Խ. Միութիւնը շուտով ի վիճակի պիտի ըլլայ հիւլէական արշաւ մը կատարելու:

Գերմանիան պատերազմի ամէնէն վտանգաւոր աղբիւրն է Եւրոպայի մէջ: Անոր վերազինումը անխուսափելի կերպով պիտի յարուցանէ ուրիշ խնդիրներ որոնք կրնան պատերազմի կայծ մը դառնալ զրամատէրներու միջեւ»:

Անդրադառնալով արբանեակ երկիրներուն, Պ. Վիշինսկի ըսաւ. — «Խորհրդային ընկերութեան միութիւնը երբեք այնքան միակտուր եղած չէր որքան այսօր, ոչ ալ խորհրդային ժողովուրդներու եղբայրական բարեկամութիւնը այսքան զօրաւոր: Այս պարագան անքուն գիշերներ անցընել կուտայ խաղաղութիւն թշնամիներուն որոնք յոյսեր կը սնուցանեն այդ միութիւը խախտելու եւ խորհրդային պետութեան նոր յաջողութիւնները խափանելու համար»:

× Հեռագիրը կ'ըսէ թէ արեւմտեան երկիրներու քաղաքական շրջանակները մեծ տպաւորութիւն մը չկրեցին այս ճառէն: Ազգաժողովին բրիտանական պատուիրակութեան մէկ ներկայացուցիչը «սնամէջ եւ ժխտական» կոչեց զայն, աւելցնելով. — «Պ. Վիշինսկի նորէն ծամեց ռուսական այն բոլոր բանաձեւերը որոնց այնքան վարժուած ենք»: Ճառը յուսախաբութիւն պատճառեց նաեւ Լոնտոնի մէջ, ուր «շինարար եւ դրական» դիրքի մը կը սպասէին, միջազգային յարաբերութիւնները բարելաւելու համար: Մ. Նահանգներու արտ. նախարարն ալ, որ ճառին կը հետեւէր լարուած ուշադրութեամբ, ժխտական գտաւ զայն, ըսելով, — «Շատոնց լսած եմ այս բոլորը»: Եւ սակայն աւելցուց թէ պիտի ուսումնասիրէ զայն: Ֆրանսայի պատուիրակն ալ ըսաւ թէ «ճառը ոչ մէկ նորութիւն կը պարունակէ: Միշտ միեւնոյն երգապնակն է»: Այս առթիւ դիտել կը տրուի թէ Վիշինսկի յաճախ յիշեց Լենինի անունը, երեք անգամ՝ Մալենկովը, բայց երբեք Ստալինը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

ԴԵՐԵՆԻԿԵԱՆ ՀԱՆԵԼՈՒԿ

Մինչ կը սպասէինք որ Դերենիկ եպիսկոպոս ձայն տար Պրիւսէլէն, ուրիշ բաներ կը լսենք:

Ճամբորդ մը, որ վերջերս Լոնտոն հանդիպած էր, կ'ըսէ թէ Անթիլիասի դպրեվանքին վերատեսուչը երկու օր մնալէ ետք, ճամբայ ելած է դէպի... էջմիածին:

Պէյրութի «Արարատ»ին հետ, «Ազդարար»ն ալ կը հաստատէ այս լուրը, հետեւեալ մանրամասնութեամբ.

— «Մեր ստացած հաւաստի տեղեկութեանց համաձայն, Դերենիկ եպիսկ. Փոլատեան պիտի այցելէ նաեւ Ս. Էջմիածին, պիտի մնայ շուրջ երկու ամիս, կարգ մը դասախօսութիւններ տալու համար» : (1 Սեպտ.):

Այս լուրերուն վրայ, նորէն փորձեցինք ստոյգ տեղեկութիւն մը ստանալ Փարիզի Հայոց եկեղեցիէն:

Պատասխան,— Ոչ որեւէ լուր, ոչ ալ նամակ ստացած ենք:

Միջանկեալ ըսեմ որ առաջին անգամ եկեղեցիէն հաղորդած էին թէ Պրիւսէլ գացած է...

Արդ, ի՞նչ կը նշանակէ այս մանկամիտ խորհուրդ խորհինը:

Դերենիկ եպիսկ. մեղք մը գործած չըլլար, էջմիածին երթալով:

Եւ քանի որ Պէյրութի թերթերը ամէն բան գրեր են, ի՞նչ կը նշանակէ մեկնումը գաղտնի պահել Փարիզի կամ Լոնտոնի մէջ:

Կը վախնար որ մասնաւոր խնդրա՞նք մը կը յանձնէին իրեն, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին ներկայացնելու համար:

Ամէն պարագայի մէջ, պիտի չզարմանամ, եթէ Դերենիկ եպիսկոպոս վաղը վերադառնայ իբրեւ... արքեպիսկոպոս:

Էջմիածին եպիսկոպոս «կ'արտադրէ» 1945էն ի վեր: Մէկ օրէն միւսն ալ՝ արքեպիսկոպոս:

Անցեալ տարի չէ՞ր որ չորս եպիսկոպոս եւս օծեց, երկուքին «արք»ի տիտղոս ալ շնորհելով:

Մէկը՝ Երուսաղէմի պատր. տեղապահն էր որուն իրական արժանիքները չեմ գիտեր, բայց գիտեմ որ բանագող-բանաստեղծի համբաւ մը կը վայելէ...

Հայ. եկեղեցին կը շահի՞ թէ կը կորսնցնէ, երբ իր բարձրաստիճան հովիւները իշխանաւորի հովեր առնեն, դիւանագիտական շարժուձեւերով: ՎԱՀԷ

«ՄԻԿ ՕԴԱՆԱՒ ՄԸ ՅԱՆՁՆՈՒԵՑԱՒ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Ինչպէս կը յիշուի, Մ. Նահանգներու հրամանատարութիւնը հարիւր հազար տոլարի պարգեւ մը խոստացած էր այն օդաչուին որ «Միկ» դրութեամբ օդանաւ մը կը յանձնէր անվթար: Միեւնոյն ատեն հռչակաւոր արեւեստագիտուհի մը յանձն առած էր իր շնորհները տրամադրել...

Արդ, երկուշաբթի օր Հիւս. Քորէացի օդաչու մը Ամերիկացիներուն անձնատուր եղաւ իր վարած «Միկ» օդանաւին հետ, իջնելով Սէուլէն 15 մղոն հեռու: Մ. Նահանգներու հրամանատարութիւնը անմիջապէս միջոցներ ձեռք առաւ, խոստացուած պարգեւը վճարելու համար: Տրըուած որոշման համաձայն, 50.000 տոլարը օդաչուին բաժինն է, իսկ մնացեալը՝ օդանաւին գինը: Յայտնի չէ թէ ո՛վ պիտի ստանայ այս վերջինը:

Դասալիք օդաչուն քսանըհինգ տարեկան է: Անունը գաղտնի կը պահեն: Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ օդանաւը բոլորովին անվթար է:

———

ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ՓՈԹՈՐԻԿ ՄԸ կը տիրէ Ատլանտեանի եւ Մանշի մէջ: Բազմաթիւ նաւարեկութիւններ պատահած են: Մասնագէտներ կը կարծեն թէ փոթորիկը, որ քիչ մը մեղմացած էր երէկ, պիտի վերսկսի այսօր:

ԻՆՉՈ՞Ւ ԲԵՐԻԱՆ

Ինչո՞ւ երեք ղեկավարներից առաջինը՝ Բերիան է հարուածի տակ ընկել եւ ի՞նչ են նրա դէմ բերուած ամբաստանութիւնները ։

Բերիայի անկման պատճառները երկու են ։

Նախ այն, որ Բերիան պետն էր ներքին գործոց նախարարութեան, այլ խօսքով՝ հզօր Չեկային ։

Եւ երկրորդը՝ որովհետեւ Բերիան ռուս չէր ։

Սովետական իշխանութեան առաջին տարիներում Չեկան — այժմ ներքին գործոց նախարարութիւնը — տեռորի գործիք էր ահաբեկման մէջ պահելու համար Սովետական Միութեան բնակչութիւնը ։ Ստալինը, իր միահեծան իշխանութեան օրով, այնպիսի կատարելութեան հասցրեց ահաբեկման սիստեմը, որ Չեկան դարձաւ ոչ միայն քաղաքային բնակչութեան, այլ եւ Համայնավար կուսակցութեան, Խ. Միութեան սահմաններից դուրս սովետական բովանդակ պաշտօնէութեան եւ նոյնիսկ բանակի ահն ու սարսափը ։ Չեկան իր մասնաւոր եւ միշտ սպառազէն բանակով, որ հաշուըւում է մօտ կէս միլիոն եւ բաղկացած է հետեւակազօրից եւ օդային տորմիղներից — եւ միշտ սպառազէն ու պատրաստ է ռազմի դաշտ իջնելու, — իր հակակշռի տակ էր պահում նոյնիսկ սովետական բանակը, որի ռազմանիւթերի պահեստները Չեկայի հսկողութեան տակ են գտնւում ։ Չեկայի — այժմ ներքին գործոց նախարարութեան — ձեռքն է կեդրոնացած սովետական լրտեսական ցանցը արտասահմանում ։ Բերիայի օրով Չեկայի հակակշռի տակ էր գտնւում Խ. Միութեան հիւլէական ուժի արտադրութիւնը ։

Այս բոլորի հետ, Բերիան, Ստալինի մահից յետոյ, եղաւ մէկը այն ղեկավարներից, որոնք կոչուած էին վարելու Խ. Միութեան ժողովուրդների ճակատագիրը ։

Բերիայի ձեռքին, ուրեմն, հսկայական ուժ կար, որով կարող էր մագլցել իշխանութեան կատարները, եթէ կարենար այնպէս ճարպիկ կերպով գործածել այդ ուժը, ինչպէս որ գործածեց Ստալինը ։

Բայց երբ իր հակառակորդ միւս ղեկավարները նկատել են, որ Բերիան փորձեր է անում օգտագործելու իր ձեռքը հասած ուժը, որոշել են կանխել Բերիայի հարուածը ։

Եւ այդ կանխումը պիտի լինէր միայն եւ միայն մի ձեւով — չեկայապետ Բերիայի ֆիզիքական ոչնչացումով ։ Չեկայապետների համար ուրիշ վերջաւորութիւն չկայ ։ Նրանք, քանի ողջ են, պէտք է իրենց արիւնոտ գործի վրայ լինեն ։ Իսկ երբ այս կամ այն պատճառով նրանց օգտակարութիւնը վերջանայ Համայնավար կուսակցութեան համար, նրանք պիտի գլխատուեն ։ Ուրիշ կերպ չի կարող լինել ։

Չեկայապետների ձեռքով Համայնավար կուսակցութիւնը կատարում է այնպիսի ահաւոր գործեր, որոնց մասին պէտք չէ դրսի աշխարհը իմանայ ։ Եւ, անկասկած, չեկայապետների միջոցով կատարուել են գործեր, որոնց մասին աշխարհը երբեք տեղեկութիւն պիտի չունենայ ։

Մի պահ երեւակայեցէք, որ Բերիան, ճիշդ ժամանակին կռահելով իր գլխին գալիքը, փախչէր արտասահման ։ Այս աներեւակայելի բան չէ ։ Բայց աներեւակայելի է, թէ ինչեր կարող էր պատմել Բերիան արտաքին աշխարհին ։

Սովետական աշխարհում չեկայապետները այն իշխանաւորներն են, որոնց կեանքը պիտի վերջանայ իրենց պաշտօնի հետ ։ Այդ է ապացուցում չեկայապետների պատմութիւնը ։ Սովետական իշխանութիւնը հաստատուելուց ի վեր Կրեմլը ունեցել է չորս զարհուրելի չեկայապետներ — Ձերժինսկիյ, Եագոդա, Եժով եւ Բերիա ։ Այդ չորսից միայն Ձերժինսկին է բնական մահով մեռել, դեռ պաշտօնի վրայ գտնուած ժամանակ ։ Միւս երեքի կեանքը լրացել է իրենց պաշտօնի հետ ։

Գաղտնի չէ այլեւս, որ սովետական կայսրութեան մէջ անհանդստութիւն է տիրում ։ Արբանեակ երկիրների բռնած ըմբոստ եւ կէս ըմբոստ դիրքը դրա պերճախօս ապացոյցն է ։ Ստեղծուած կացութեան պատասխանատուութիւնը պէտք էր մէկի վրայ բառնալ՝ խաղաղեցնելու համար անհանգիստներին ։

Այդ գործելակերպը կիրառել է ինքը Ստալինը ։ Երբ 1936ին եւ 1938ին՝ նախ խելագար Եագոդայի, ապա Եժովի օրով ահաբեկումը հասաւ սահմռկեցուցիչ չափերի, Ստալինը, որի հրամանով էին կատարում իրենց ոճիրները Եագոդան եւ Եժովը, այդ նոյն Ստալինը երկուսին էլ գնդակահարել տուեց ։ Խ. Միութեան մէջ ժողովուրդը, անշուշտ, հրճուանքով լսեց այդ մարդակերպ երկու հրէշների ոչնչացումը եւ մի պահ շունչ քաշեց ։ Իսկ Եագոդայի եւ Եժովի բոլոր ոճիրների բուն հեղինակ Ստալինը, մի առժամանակ դարձաւ դրեթէ «փրկարար» ժողովուրդի աչքում, մինչեւ որ հրապարակ իջաւ երրորդ հրէշը՝ Բերիան ։

Չեկայի սարսափների տակ տառապած ժողովրդի համար ոչ մի տարբերութիւն կ'անի այն պարագան, թէ ո՞վ եւ ինչո՞ւ է գլխատում չեկայապետին ։ Այնքան ատելութիւն կայ կուտակուած չեկայապետի դէմ ժողովրդի սրտում, որ նրա մահը միայն գոհունակութիւն կարող է պատճառել ։ Ահա Բերիայի կորստեան պատճառներից մէկը ։

Իսկ երբ այդ բոլորի վրայ աւելացնենք նաեւ այն, որ ատելի չեկայապետը ձգտել է միահեծան իշխանութեան տէր դառնալ, այդ դէպքում հասկնալի կը լինի, որ ղեկավարութեան միւս անդամները յարմարագոյն անձն են ընտրել ոչնչացնելու համար ։

Միամտութիւն կը լինի, ի հարկէ, կարծել, որ միւս երկու ղեկավարները՝ Մալենկովն ու Մոլոթովը՝ անհուն սիրով են տոգորուած իրար հանդէպ ։ Անհաւանական չէ, որ հէնց հիմա արդէն նրանք դաւեր են սրում իրար դէմ ։ Բայց նախ պիտի մէջտեղից վերցուէր Բերիան ։

Եւ վերցուեց ։

ՎԱՐԴԳԷՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

ՅՈՒՇԵՐ ԾՆՆԴԱՎԱՅՐԷՍ

Յիշուցան կը յիշեմ քանի մը անուններ, 1915ի առաջին զոհերէն ։

Վահան Պատըլեան եւ Խաչիկ Կիւլէմիրեան, երկուքն ալ յայտնի Դաշնակցականներ, շրջանաւարտ Մարզուանի Անաթոլիա Գոլէճէն ։ Միեւնոյն ատեն վարիչներն էին ազգ. կեանքին ։

Երուանդ Թախախճեան, Պարտիզակի մէկ վարժարանէն, Յակոբ Պարոնվարդեան վարիչը՝ Իբրանոսեան տան ։

Երուանդ Խախախճեան, Պարտիզակի դպրոցէն, Պօղոս Թահմիզեան ուսուցիչ ։

1915ին Վահան մօտ 30 տարեկան, միջահասակ, ուղիղ քալուածքով, երբեմն իր ձեռքի մատները բաճկոնակին գրպանները դրած, քիչ մը կլոր դիմագիծով համակրելի մարդ մըն էր, թեթեւ ժպիտ մը դէմքին ։

Շատ անգամ զայն տեսնելու առիթը կ'ունենայի, մանաւանդ երբ մօրեղբօրս՝ Եդուարդ Զիչէքեանի ընկերացած ըլլար ։

Վահանը, խոնարհ եւ լռիկ աշխատող մըն էր, հայրենասէրի ազնիւ զգացումներով տոգորուած ։

Խաչիկը՝ դրեթէ միեւնոյն տարիքն ունէր եւ երկայնահասակ էր ։ Իր վայելուչ թեթեւ սրածայր մօրուքը աւելի փայլ կու տար ղեղեցիկ դէմքին. նուրբ կազմուածքով եւ դիւրաշարժ ։

Իմ Պոլիս մեկնումիս առաջին տարին Վահանը յանձնարարական մը տուած էր, պետական վարժարան մտնելուս առթիւ ։ Անմիջապէս «Ազատամարտ»ի խմբագրատունը երթալով յանձնեցի Վռամեանի, որ իր կարգին գիս յանձնարարեց Երուանդ Զավուշեանի (վերակազմեալ հնչակեան) ։

Վահան միշտ կը քաջալերէր մեզ, բարձրագոյն ուսում առնելու եւ ժողովուրդին ծառայելու համար ։

Եթէ չեմ սխալիր 1909 - 1910ին էր որ «Յառաջ»ը լոյս կը տեսնէր Կարին ։ Կիրասոնի համար թերթերը փոքր կապոցով Եդուարդ Զիչէքեանի կը ղրկէին ։

— Քեռի, կ'ըսեմ, այս ի՞նչքան վարնոց թուղթի վրայ եւ շատ գէշ տպագրութիւն ունի, ծալքին կողմերը երբեք չեն կարդացուիր ։ Երբեմն ալ ծալքերը ճեղքուած կ'ըլլան ։

— Երբ որ մեծնաս դուն ալ պիտի դրես «Յառաջ»ին, մինչեւ այդ հող մի ըներ, թերթը կը մեծնայ եւ լաւ թուղթի վրայ մաքուր տպագրութիւն կ'ունենայ ...

Անհետացած մտաւորականներու երկրորդ ցանկ մը.—

Արամայիս Զիչէքեան, Պէյրութի Ամերիկեան գոլէճէն, Եղիա Պարոնվարդեան, (նոյնպէս), Գէորգ Սէրճանեան, Մարզուանի գոլէճէն, Բիւզանդ Ղուկասեան, Պոլսոյ իրաւաբանական վարժարանէն, Յովակիմ Սագպագարեան, (նոյնպէս), Յարութիւն Վէլէտեան, Մարզուանի գոլէճէն, Ասատուր Պարոնվարդեան, ուսուցիչ Նշան Թոքաթլեան (Րոպըրթ գոլէճէն) ։ Ողջ են միայն Եր. Ճիւհէրեան եւ Նշան Պաղտատլեան ։

Կիրասոնի Մանկապարտէզը, կ'ըսեն՝ թէ Սեւ Ծովու իր քոյր քաղաքներու մանկապարտէզներէն աւելի բախտաւորն էր իր յառաջդիմութեամբը, շնորհիւ մանկավարժ եւ հեղինակ Օր. Զապէլ Զաքարեանի եւ Մարզուանի Ամերիկեան գոլէճէն Օր. Հռիփսիմէ Մանուշարեանի ։

✕ Կիրասոն ունէր Ազգային Մատենադարան մը, աղջկանց վարժարանին տեսչութեան յարակից սենեակին մէջ, ուր հարիւրաւոր գրքերու կարգին հաճոյքը ունեցած եմ թղթատելու Վենետիկի «Բազմավէպ» եւ «Գեղունի» պատկերազարդ ամսագիրները ։

1910ին, երիտասարդութիւնը փառաւորապէս կը տօնէր մանկապարտէզի ընդարձակ սրահին մէջ, Դաշնակցութեան Քսանամեակը ։ Խնջոյք, հայրենասիրական երգերով եւ ճառերով ։

Մխիթարական էր երիտասարդութեան խանդն ու կորովը, եւ գաղափարական թռիչքը ։

Իսկ մենք պատանիներս բնազդաբար արձագանգ կ'ըլլայինք մեր մեծերուն ։

✕ Արշլեան – Արմէնեանի, Աշոտ Մաթեանի, եւ Շահէնի թատերախումբերը Կիրասոնի մէջ տուած են զանազան ներկայացումներ, որոնցմէ կը յիշեմ միայն Ոճրագործին բնտանիքը, Աւազակներ, Պատուի համար, Արցունքի հովիտ, Մարուղ Երազները եւայլն ։

Նմանապէս սիրող դերասաններ ներկայացուցած են Մարուղ Երազները եւ ուրիշ կտորներ ։

✕ Կիրասոնը ունէր երեք դերձակ կարուհիներ (եւրոպական իմաստով) Օր. Սիրուհի Ինճէեան, Տիկին Բարիզ, եւ Օր. Մագտաղ ։

✕ Կը պատմեն թէ 1900 - 1901ին «Դրօշակ» կարդալու կասկածի տակ կը խուզարկեն քանի մը տուներ, ի միջի այլոց Կիրասոնի մեծերէն Մատթէոս Թօղաթլեանի տունը ։ Երբ գաղտնի ոստիկանները հիւրասենեակէն ներս կը մտնեն, տեսնելով պատէն կախուած շրջանակի մը մէջ Սուլթան Համիտին բաւական խոշոր նկարը, երկիւղածութեամբ կը քաշուին սենեակէն հապըքէ․լի էֆէնտիմիզպուրտա տըր բույօրուն (Մեր վեհափառ Թագաւորը այս տեղ է) ։ Եւ խուզարկութիւնը տեղի չունենար ։

Այս առթիւ շուկային նոր երգ մը, կը շրջէր բերնէ բերան, երբեմն Թուրքերէն, երբեմն ալ Հայերէնով խառն ։ (Օլան Մաթոս տօղրու-սէօյլէ, սէ՞ն տէ քոմիթէսին) ։

— Կիրասոնցիներու թիւը Սփիւռքի մէջ կը հաշուէն 50 այր եւ 25 կին ։ Ասոնց մէջ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՍԷՅԴՈՅԻ ԵՂԵՐԱԿԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

Մուշեղ ուրիշ խումբով մը կը կռուէր Հալարար ։ Նաեւ ուրիշ խումբեր ։ Կռիւը սոսկալի էր, իսկ կողմերը անհաւասար ։ Ասոր վրայ աւելցուցէք Բորչալուէն եկած թաթարական օգնական նոր ուժեր Թիֆլիսի Թաթարներուն ։

Իսկ Վրացիներու ազգայնական կուսակցութեան ներկայացուցիչները Դաշնակցութեան ակումբը կուզային վախցնելու համար, Բոչալուէն եկած թաթարական ուժը կը չափազանցէին, կը ջանային մեր կռուելու կորովը խախտել, Դաշնակցութիւնը նսեմացնել ։ Մինչդեռ իրենց մայրաքաղաքն էր որ վերան կը դառնար ։

Թաթարական հեղեղը կը ջանայ փախցնել կայարանի կռուողները ։ Հոն ամրացած էր Տուրքախ, եւ կը կռուէին գերմարդկային ճիգով ։ Կայարանի կռուողները նեղութեան մէջ էին եւ օդակը հետզհետէ կը նեղնար ։ Արմէն Գարոյի կարգադրութեամբ, Մուշեղի հետ մեր խումբերով թռանք կայարան ։ Ուժեղ գրոհ մը տուինք ։ Մեր համազարկերը եւ նետած ձեռնառումբերը մեծ սարսափ ազդեցին Թաթարներուն ։ Շղթան քակուեցաւ եւ խայտառակ նահանջով մը փախուստի դիմեցին ։

Թաթարական ուժի խորտակումէն վերջ յանկարծ մեր դէմը ցցուեցաւ պետական զօրքը, որ մինչ այդ հանդիսատեսի դերին մէջն էր, եւ կատարեցին կարգ մը ձերբակալութիւններ ։ Շատ չանցած ամէնքն ալ ազատ արձակուեցան մերոնց ջանքերով ։

Ահա իմ Կովկասի երկու տարուան կեանքը, եւ կատարած աշխատանքս ։ Իմ ջերմ փափաքս էր, անգամ մըն ալ Վարդանը ողջ տեսնել եւ կարօտս առնել ։ Սակայն, երազս մնաց երազ, ու ես Վարդանը չտեսայ ։ Բայց ուրախ եմ որ Վարդան իրականացուցեր է իր վրայ դրուած յոյսերը եւ իր պարտաճանաչութեան շնորհիւ մեծ համակրանք կը վայելէ կուսակցութեան մէջ ։ Այս բանը փառք է բոլորիս» ։

Այսպէս, 1906ի ամառը Սէյդօն դարձաւ Երկիր, եւ մտաւ իր նախկին խմբապետ Գէորգի հրամանատարութեան տակ ։ Ատեն–ատեն սուր վէճեր կը ծագէին երկուքին միջեւ ։ Բայց այդ ըսի–ըսաւները չէին ազդեր երկու քաջերուն կարգապահութեան վրայ ։ Երբեք չեղաւ օր մը որ անոնք թերանային իրենց փոխադարձ յարգանքին մէջ ։

Կացութեան բերումով հասանք 1907ի չարաղէտ Թուականը, Մայիս 27, երբ Սուլուխի կռւին մէջ կտրուեցաւ Գէորգ Չաւուշի կեանքին վերջին թելը ։ Հոս ալ Սէյդօն ցոյց տուաւ իր հերոսի նկարագիրը ։

Ռուբէնն է որ կը նկարագրէ.

—« Մեքենայ դարձած էր Սէյդօն — Տղայ, զարկէք, ո՞ր դիրքը մտան, կը գոռար, աչքերը չռած, երեսը տաքցած հրացանը վար կը դնէր, ու կ'առնէր մաւզեր ատրճանակը, արագահարուածի նըման կը հնձէր թշնամու խիտ շարքերը ։ Վախ ու մահ այդ քաջի քով գոյութիւն չունէին ։ Հակառակ անոր որ վիրաւորուած էր, սակայն մէկ վայրկեան դիրքը չլքեց, չուարում չունեցաւ, չդադրեցաւ հարուածելէ եւ ընկերները քաջալերելէ ։

Գէորգի մահը խոցեր բացած էր Սէյդոյի սրտին մէջ ։ Միշտ կ'ըսէր. — Անկարելի է որ ուրիշով կարենանք զայն փոխարինել ։ Հրայրի եւ Գէորգի կորուստը խանգարեց մեր ծրագիրը ։

Սէյդօն կը ջանար կուսակցութեան աշխատանքները կատարել իր խմբապետին (Գէորգի) գծած ուղղութեամբ, որ Հրայրի ուղղութիւնն ունէր. — Հայ քըրդական մերձեցում ։ Քիւրտերը դարձնել կառավարութեան դէմ ։ Եւ այդ ուղղութեամբ, Ջնոյի եւ Զաւէնի հետ մէկտեղ (անշուշտ Վերին մարմնի որոշումով), Զխուրայ Յարդօնկ գիւղի մէջ կը տեսնուէին Ղասըմ բէկի հետ, Գէորգի մնացած բարեկամութիւնը վերակենդանացնելով ամուր հիմերու վրայ դնելու համար ։

Դաւաճան բէկը կը տեսնուի տղոց հետ եւ կը յիշէ իր հաւատարմութիւնը եւ կը խոստանայ անթերի կատարել իր պարտականութիւնները ։ Ապա իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Գէորգի կորուստին առթիւ ։ Ուտել, խմելէ վերջ ձին կը հեծնէ եւ իր ղուլամներով կը հեռանայ ։

Անփորձ տղաք, իրենք զիրենք ապահով զգալով, ոչ իրենց տեղերը կը փոխեն, ոչ գիւղը կը ձգեն ։ Անխռով քուն կը մտնեն ։ Դաւաճանը անշուշտ լրտեսներ կարգած կ'ըլլայ տղոց վրայ ։ Եւ երբ կը ստուգէ անոնց քնացած ըլլալը, խուժանով մը կը յարձակի եւ երեքն ալ կը սպաննէ ։ Յաջորդ օրը, քալիրներով տղոց դիակները կը փոխադրէ քաղաք եւ նըրման կ'արժանանայ ։

Սկիզբէն ի վեր խարէութիւն էին Գէորգի հետ հաստատուած բարեկամութիւնները ։ Թուրքերէն եւ Քիւրտերէն ոչ մէկը, բացի Խորոմանկցի Զէյնալ աղայէն, յեղափոխութեան յարած չէին ։ Ինչ որ ալ կ'ընէին, իրենց շահուն համար էր ։

Այն օրը որ Ղասըմ բէկ բարեկամական ձեռք կ'երկարէր Գէորգին, իր ճար ու միջոց կտրուած էր ։ Մեծ եղբայրը՝ Մուսաբէկ աքսորուած էր Թուրքիոյ մէկ հեռաւոր վայրը՝ Աքիա ։ Միւս երկու եղբայրները, Նըհօ բէկն ու Զաղայիր բանտարկուած էին ։

ՄԱՐԳԱՐ ԲԱՐԽԵԱՆ

(5)

(Շար.)

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

*

Արտասահմանի Հայութիւնը կը գտնուի անկիւնադարձի մը առջեւ: Տարիքոտ եւ փորձառու հայրենակիցներ, տոգորուած առաւել կամ նուազ ազգասիրական զգացումներով, օրինակելի դիրքեր կը գրաւեն: Դժբախտաբար, նորահասներէն շատեր չեն ուզեր հետեւիլ իրենց մեծերուն բարի օրինակին, եւ **անտարբերութեամբ կը դիմաւորեն ամէն փորձ**:

Այդպիսիներուն խոցելի կողմն է ցուցամոլութիւն եւ մակերեսային տրամաբանութիւն:

Կէօթէ գրած է.— «Երիտասարդը կրնայ ըլլալ տաղանդաւոր, սակայն, ոչ երբեք մեծ: Մեծութիւնը կը կայանայ, տեւականութեան շնորհած կարողութեան եւ կչիռին, ինչպէս եւ ծերութեան ընծայած մտային լուսաւորութեան մէջ»:

Մարդ էակին ծնունդը կախում չունի իր կամքէն, սակայն բարոյական բարձրացումը իր գործն է: Կամայ ակամայ հարկադրուած ենք հետեւիլ բնութեան անվրկանդ օրէնքներուն: Արժանապատուութիւնը եւ առաքինութիւնը որոնք սին բառեր չեն, փարոսի նման կը լուսաւորեն կեանքին լաբիւրինթոսը:

Անհատ մը որ կ'անտեսէ իր ծնողքը, ազգ մը որ չի ճանչնար իր անցեալը, կը նմանի ովկէանոսին մէջ կորսուած նաւակի մը: Հայութեան անցեալին մեծութեան մասին, օտար հեղինակաւոր կարծիքներ բաւական են՝ մոլորածներուն ներշնչելու ուժ եւ ուրուշ:

Ռէյմոն Փուանքարէ ըսած է.— «Ապագան փակուած է այն մարդոց համար, որոնք կը մոռնան իրենց անցեալը»:

Անցեալը, ներկան եւ ապագան, այնքան սերտօրէն զօդուած են իրարու, որ զանոնք իրարմէ անջատելու փորձը կը կազմէ անբնական եւ անտրամաբան արարք մը:

Առածը կը պատգամէ.— «Եթէ վանէք բնականը, ան կը վերադառնայ՝ քառասմբակ»: Նոյն օրէնքին դէմ կը մեղանչէ այն անձը որ կը փորձէ ուրանալ իր հայկական հանգամանքը:

ԳՐԻՄԻԹԷԼ

Հազիւ հինգ հոգի են Ջարդերէն ազատուածները:

Կիրասոնի խաղաղ ու չէն հայ բնակչութիւնը չկայ այլեւս, ինչպէս չկան միւս անհամար բազմութիւնները:

Արեւոտ ու սգաւոր իմ քաղցրիկ ծննդավայր, քու յիշատակդ միշտ վառ պիտի մնայ մեր սրտին մէջ:

Ջարդարարը արիւն լակեց եւ աւարի տուաւ ամէն բան, բայց նորէն անօթի է եւ մերկ:

ԱՐՏԱԽԱԶԴ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ Գ. Մ. Տիգրանեան Նահրի)Պէյրութի) Խալիլ Պեռեւի փողոցին մէջ հաստատած է «վաճառատուն» մը, ուր հանդերձեղէն կը բաշխէ չքաւորներու: Այս մարդասէրը Մ. Նահանգներ գտնուած առեն Լօս Անճէլըսի իր ծանօթներէն եւ բարեկամներէն կրցած է հաւաքել 20 – 25 հակ հին հագուստներ եւ 700 կօշիկներ: Ինք անձնապէս կը վարէ բաշխումի գործը եւ ատոր համար 400 հրաւէրներ յանձնած է Պէյրութի Թաղ. խորհուրդներուն եւ ուրիշ պաշտօնական եւ բարեսիրական մարմիններու, որպէսզի իրենց թաղի կարօտեալներուն փոխանցեն: Մ. Նահանգներու մէջ այն կարծիքը կազմած են թէ Լիբանանի հայութիւնը նպաստի կարօտ չէ: Գ. Տիգրանեան կը թելադրէ որ ՖԷմփերը քանդուին եւ անոնց տեղ շինուին յարմար բնակարաններ: Այդ «քէմփ»երը կ'ապականեն սերունդը նիւթապէս թէ ֆիզիքապէս:

ՀԻՒՍ. ՍՈՒՐԻՈՅ գիւղաքաղաքներէն Րաքքա, որ Հարուն Էլ-Ռաշիտ-ի օդափոխութեան վայրը եղած է ժամանակին, ունի այժմ ամբակառոյց բերդերու աւերակները միայն: Քաղաքը կարեւոր հանգոյց մըն է Տէր Զօր – Ռաս իւլ Այն, Տէրպէսիէ, Ամուտա տանող ճամբաներուն վրայ: Այստեղ կանգ կ'առնեն բոլոր ինքնաշարժերը: Ընդարձակուելու յարմարութիւնն ունի, բայց թերութիւնները շատ են: Տուները խճողուած են եւ փատառողջ: Մասնաւորաբար աչքի կը զարնէ մաքրութեան պակասը: Կը պատմեն թէ ժամանակին արգիլուած էր հաւաքական լողանքը, նկատի առնելով ժառանգական Փրանկախտաւորներու թիւը: Ջուրի գործածութեան մասին ալ անհոգ են: Այդ ջուրը կը հայթայթէ Եփրատը, որ թէեւ պետական միջոցներով զտուած է, «բայց ժողովուրդը յաճախ կը նախընտրէ էշերով եւ կառքերով ուղղակի բերել գետէն, պղտոր եւ աղտոտ:

Րաքքա կարեւոր կեդրոն մըն է առուտուրի: Շուկան ողողուած է մանր առեւտրականներով, արհեստաւորներով, նպարավաճառներով: Հայերը բարեկեցիկ վիճակ ունին: Ցիւուն ընտանիք մնացած է 1941ի դէպքէն ի վեր, արհեստաւորներ եւ խանութպաններ: Ունին դպրոց մը 50է աւելի աշակերտներով, որոնք հազիւ նախնական ուսում մը կը ստանան: Անոնք որ կ'ուզեն շարունակել ստիպուած են անցնիլ պետական վարժարանը, միայն արաբերէն սորվելու համար: Իբրեւ եկեղեցի կը գործածեն յատկապէս այդ նպատակին համար վարձուած տուն մը: Հոս ալ քահանայ չկայ: Տէր Զօրի քահանան կ'այցելէ տօներու առթիւ, ինչպէս եւ կնունքի, հարսնիքի եւն.ի համար: Հայերը համակերպած են իրենց ճակատագրին, նոյնացած բնիկներուն հետ, տարազով ալ, այնպէս որ դուրսէն օտար այցելու մը դժուար կը զանազանէ իրենց ազգութիւնը, եթէ խօսակցութիւնը չլսէ: Օդը շատ լաւ է, սակայն փոշոտ: Աչքի ցաւերը յաճախադէպ են: Թէեւ բուժարանմը կայ, բայց վիրաբուժական գործողութիւններու եւ ծանր հիւանդութիւններու առեն շատեր Հալէպ կ'երթան: Ազգային կեանքէ զրկուած են, ոչ մէկ կազմակերպութիւն, ոչ իսկ Հ. Մ. Ը. Մ. կամ Հայրենակցականներ:

Րաքքայէն երբ քանի մը քիլոմեթր հեռանաս աչքիդ առջեւ կը պարզուի անապատ մը, փոշիի ամպերով: Պէտք է 90 քիլմ. ճամբայ կտրես հասնելու համար Այն Արուսի զով գետիւրին եւ պաղպաջուն ջուրերուն: Վայրկեանը 800 թոն ջուր ժայթքող այդ աղբիւրը հսկայ աւազան մը կը գոյացնէ: Իր երեք ջրաղացները շրջակայ բոլոր գիւղերուն ալիւրը կ'աղան: Վերջին տարիները շատեր գաղթած են գիւղէն եւ այժմ հազիւ 15 ընտանիքներ կան որոնք պարտիզպանութեամբ եւ հողամշակութեամբ կը զբաղին: Ունին դըպրոց մը քան աշակերտներով եւ մէկ ուսուցիչներով: Բոլոր միութիւնները քայքայուած են: Ոչ Հ. Մ. Ը. Մ., ոչ Օգնութեան Խաչ, ոչ իսկ մարզական խումբեր: Գրեթէ բոլոր երիտասարդները կը հեռանան գիւղէն, մեքենաշարժ արօրի եւ կամնիչի վրայ աշխատելու համար հեռուները, ի խնդիր պատառ մը հացի: Թափուր եկեղեցի մըն ալ ունին, բայց ոչ հոգեւոր հովիւ: Երբեմն Հալէպէն քահանայ մը կ'այցելէ:

ՊՈԼՍՈՅ Ազգ. Հիւանդանոցին ամսագրէն կ'իմանանք թէ աւարտած է Հինդլեան յարկաբաժնին յարակից շէնքին կառուցումը եւ բացումը պիտի կատարուի շուտով: Արթեզեան ջրհորը եւս նոր կեդրոնախոյս (սանթրիֆիւժ) մեքենայով մը օժտուած ըլլալով, առատ ջուր կը հայթայթէ հաստատութեան: Պարտէզին որմափակումը աւարտած է արդէն եւ Հիւանդանոցին մեծ ու փոքր բոլոր շէնքերը այլեւս ապահով են արտաքին ոտնձգութեանց դէմ:

Նորակառոյց պատին մէջ բացուած է երկաթեայ հսկայ դուռ մը անիւներու վըրայ զետեղուած, որով կարելի է անցք տալ ամէն տեսակ բեռնատար կառքերու:

Այս առթիւ քանի մը թիւեր, քաղելով «Սուրբ Փրկիչ»էն.— Յուլիս ամսուան ընդհ. մուտքը եղած է մօտ 42.000 թրք. ոսկի (3.5 միլիոն ֆրանք), ելքը քիչ մը աւելի, (փոքրիկ բացով մը, 395 ոսկի), մուտքի գլխաւոր աղբիւրներն են նուէրները, 25.000 ոսկի, դրամական թէ նիւթեղէն:

Պատսպարեալներու թիւն է.— հիւանդներ երեք հարիւր, յիմարներ 75, պատսպարեալներ 140: Մէկ ամսուան ընթացքին կատարուած են 82 վիրաբուժական գործողութիւններ, 250 զանազան քննութիւններ եւն.:

~~~

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԵՐ ԾԱՂԿՈՑԻՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏԸ

*

ՄԱՐՍԷՅԼ.—Մարթեկօ Ֆոնտալը Թաղամասերու ծաղկոցին տարեմուտը տեղի ունեցաւ Սեպտեմբեր 17ին: դպրոցի սըրահին մէջ: Առաջին առթիւ ներկայացան 20–25 աշակերտ - աշակերտուհիներ: Մընացեալներուն կը սպասուի յաջորդաբար:

Մինչեւ 15 տարեկան եւ աւելի պզտիկներ ինչ ուրախութեամբ կը ճռուողէին հայերէն, իրենց կարօտը առնելով դպրոցէն, ուրկէ զրկուեր էին երկուքուկէս ամիսէ ի վեր: Ուսուցչուհին՝ Տիկին Ռ. Միլտոնեան փորձեր կատարեց, հասկնալու համար թէ տղաքը մոռցա՞ծ են իրենց սխալով յաջողակ եղան, յետոյ կանչեց Լուսին Գարաճեանը որ «Արարատ» Բ.էն կարդաց իր դասը, գրեթէ անսխալ եւ բաւական սահուն: Ապա հրաւիրեց Գոհարիկ Հացագործեանը, Տիգրանուհի Քաջունեանը, որոնք ալ մէկ երկու տառասխալով յաջողակ եղան: Յետոյ Ստեփան Մկրտիչեանը, որ թէեւ ուշ սկըսած էր նոյն դասերը, բաւական լաւ ընթերցում մը ըրաւ, այնպէս որ, կը խոստանայ քիչ օրէն հասնիլ միւսներուն:

Այդ օրը արձանագրութիւններ կատարուեցան, եւ կարգադրութիւններ եղան դասաժամերուն մասին:

Դպրոցին հոգաբարձութիւնը թաղեցի հայրենակիցներուն աջակցութեամբ, լըռիկ մնջիկ աշխատելով այս վերամուտն ալ ապահոված էր: Հոգ տարուած է ելեկտրականութեան եւ ուրիշ պէտքերու, այնպէս որ անցեալ տարուընէ աւելի յուսալից է այս վերամուտը, թէ նիւթական եւ թէ բարոյական տեսակէտով:

Հոգաբարձութիւնը մօտերս պիտի հրաւիրէ թաղային ժողով մը, պարզելու համար իր մէկ տարուան գործունէութիւնը, նիւթական թէ բարոյական, որպէսզի բոլորն ալ գիտակցօրէն ընծայեն իրենց աջակցութիւնը:

Թաղեցի

ՆՈՐ ՕԴԱԿԱՅԱՆՆԵՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ԱՆԳԱՐԱ.— Որոշուեցաւ նոր օդակայաններ շինել: Նախարարաց Խորհուրդի վերջին նիստին մէջ ատոնց համար յատկացուած վարկերը ճշդուեցան: Այսպէս՝ Ագրըէն (Արարատ) զատ կարճ ատենէն պիտի ամբողջացուին Վանի, Կարսի, Աֆիոնի եւ Անթալիոյ օդակայանները 30 միլիոն ոսկի ծախքով:

Ագրըի օդակայանին բացումը մասնաւոր հանդիսութեամբ կատարուեցաւ: Ներկայ էին նախարարներ, երեսփոխաններ եւն.: Այսուհետեւ շաբաթը երեք անգամ օդանաւ պիտի բանի Ագրըի, Անգարայի եւ Իսթանպուլի միջեւ:

— Անրան անասուններուն խօսք պիտի չտրուի այս ժողովին:

— Ուրեմն ինչո՞ւ դուք ձեզի խօսք կուտաք...

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (22)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

*

Անգամ մըն ալ հարցուց Սուլամիթ.

— Ես գիտեմ որ, անոնք ամէնքը սիրեր են քեզ, որովհետեւ անկարելի է չսիրել քեզ: Սաբայի թագուհին քեզի եկեր է իր երկրէն: Կ'ըսեն թէ աշխարհիս վրայ ապրած բոլոր կիներէն ամէնէն իմաստունը եւ գեղեցիկը ան է եղած: Ես երազի նման կը յիշեմ իր կարաւանները: Չգիտեմ ինչու, բայց մանուկ օրերէս դրաւեր են զիս երեւելիներու կառքերը: Ես այն ատեն հազիւ եօթ ութ տարու կայի: Կը յիշեմ անոր ոսկեպաճոյճ ուղտերը, ծիրանիի կարմածներով, ծանր բեռներով բեռնաւորուած. կը յիշեմ անոր ջորիները՝ ոսկեայ բոժոժներ ականջներուն միջեւ. կը յիշեմ ծիծաղաշարժ կապիկները արծաթեայ վանդակներու մէջ, ինչպէս նաեւ հըրեայ սիրամարգները: Բազմաթիւ ծառաներ կ'ուղեկցէին ճերմակ եւ կապոյտ հագուստներով. անոնք կը տանէին մարգուած վագրեր եւ յովազներ՝ կարմիր ժապաւէններով: Ես այն ատեն միայն ութ տարեկան էի:

— Օ, փոքրիկս, դուն այն ատեն միայն ութ տարեկան էիր, — ըսաւ Սողոմոն տեսակ մը վիշտով:

—Դուն կը սիրէիր զայն աւելի քան զիս, այո՞, Սողոմոն: Բան մը պատմէ ինծի անոր մասին:

Ու Թագաւորը ամէն բան պատմեց այդ զարմանալի կնոջ մասին: Այդ կինը՝ շատ բան լսելով Իսրայէլի Թագաւորին իմաստութեանը եւ գեղեցկութեանը վրայ, իր երկրէն եկեր էր Սողոմոնի մօտ հարուստ ընծաներով, մտադրելով փորձել անոր իմաստութիւնը եւ նուաճել սիրտը: Ան քառասնամեայ փարթամ կին մըն էր, որ արդէն թառամիլ սկսած էր: Գաղտնի եւ կախարդական միջոցներով կրցեր էր սլացիկ եւ ճկուն ցուցնել իր փլուզամերձ մարմինը, սլացիկ եւ ճկուն՝ ինչպէս մանկամարդ աղջիկ մը, իր դէմքն ալ ահաւոր, անմարդկային գեղեցկութեան մը դրոշմը կը կրէր: Սակայն անոր իմաստութիւնը սովորական մարդկային իմաստութիւն էր, այն ալ՝ կնոջական չնչին իմաստութիւն մը:

Ուզելով Թագաւորը փորձել հանելուկներով, նախ անոր ղրկեց մօտ յիսուն պատանիներ՝ ամէնանուրբ տարիքի մէջ, յիսուն ալ աղջիկներ՝ անոնք բոլորն ալ այնպէս խորամանկօրէն հագցուած էին որ, ամէնէն սրատես աչքն իսկ չէր կրնար ճանչնալ անոնց սեռը: «Ես քեզի իմաստուն կ'անուանեմ, Թագաւոր, — ըսաւ Թագուհին Բալկիս, — եթէ դուն ինծի ըսես թէ ատոնցմէ որոնք կին եւ որոնք այր են»:

Թագաւորը ծիծաղեցաւ եւ հրամայեց ուղարկուածներէն իւրաքանչիւրին տալ մէկ-մէկ արծաթեայ տաշտ եւ արծաթեայ սափոր մը՝ լուացուելու համար: Եւ մինչդեռ մանչերը համարձակօրէն ձեռքերով ջուրը շաղ կուտային եւ բուռերով իրենց երեսին կը զարնէին, ամրօրէն շփելով մորթը, աղջիկները կը վարուէին այնպէս, ինչպէս միշտ ալ կ'ընեն կիները լուացուելու ժամանակ: Անոնք քնքշօրէն եւ խնամքով իւրաքանչիւր ձեռքը առանձին կը լըւային, մօտեցնելով աչքերուն:

Այսպէս հասարակ բանի մը պէս լուծեց Թագաւորը Բալկիս-Մակեդայի առաջին հանելուկը:

Յետոյ Թագուհին Սողոմոնի ղրկեց մեծ ադամանդ մը, վայրի կաղնիի մեծութեամբ: Այդ գոհարին մէջ կար նուրբ, շատ կտրտուած ճեղք մը, որ նեղլիկ, բարդ անցք մը կը բանար ամբողջ գոհարին մէջէն: Պէտք էր այդ ադամանդի մէջէն անցընել մետաքսի թել մը: Իմաստուն Թագաւորը գոհարին բացուածքին վրայ թողուց շերամի որդ մը, որ դուրսէն սողալով, իր հետքին վրայ ձգեց մետաքսի ամենանուրբ ոստայն մը:

Գեղուհին Բալկիս Սողոմոն Թագաւորին ղրկեց նաեւ մեծարժէք բաժակ մը՝ քանդակուած սարդիոնէ, գեղարուեստական հոյակապ աշխատանք մը: «Այս բաժակը քուկդ է, — հրամայեց հաղորդել Թագաւորին, — եթէ դուն զայն լեցնես այնպիսի հեղուկով մը, որ գոյացած ըլլայ ոչ երկրէն եւ ոչ ալ երկինքէն»: Սողոմոն լեցնելով անօթը յոգնաբեկ ձիու մարմինէն առնուած փրփուրով, հրամայեց տանիլ Թագուհիին:

Թագուհին այսպիսի շատ հանելուկներ առաջարկեց Սողոմոնին, բայց չկրցաւ նըսեմացնել անոր իմաստութիւնը: Իր գիշերային կիրքերու բոլոր ծածուկ հմայքներով անգամ անկարող եղաւ պահել անոր սէրը: Եւ երբ ձանձրացուց Թագաւորը, վերջինը խստօրէն, վիրաւորական եղանակով մը ծիծաղեցաւ անոր վրայ:

Ամէնուն յայտնի էր որ Սաբայի Թագուհին ոչ ոքի կը ցուցնէր իր ոտքերը, ուստի եւ մինչեւ գետին երկարող հագուստ կը հագնէր: Սիրային զեղումներու ժամերուն իսկ իր ոտքերը հագուստներու մէջ սեղմած կը պահէր: Այդ պատճառով շատ տարօրինակ եւ ծիծաղաշարժ պատմութիւններ յօրինուած էին անոր մասին:

Կային այնպիսիներ որ կը վստահեցնէին թէ՝ Թագուհին այծի ոտքեր ունի, բուրդով ծածկուած:

(Շար.)
~~~

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ կառավարութիւնը ձերբակալած է 13 երեւելիներ — նախկին վարչապետ, նախարար, իշխան եւն. — զինուորական ատեանին առջեւ դատելու համար: Գլխաւոր ամբաստանեալներն են Համիտ Կուտա, Նահաս (փաշա), որ հինգ անգամ վարչապետ եղած է, իշխան Ապպաս, Ֆարուքի նախկին խորհրդականը եւն.: Բոլորն ալ ամբաստանուած են իբրեւ հայրենադաւ:

ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏԻ ջրանցքէն պիտի օգտուի նաեւ Թուրքիա, վերջնական համաձայնութիւն գոյացած ըլլալով, ինչպէս կը գրեն Թուրք թերթերը: Այս կարգադրութեան փոխարէն Թուրքիա Խ. Միութեան պիտի տրամադրէ 449.000 տոլար, ամերիկեան դրամատուն մը դնելով: Իգտիրի դաշտը տեւականօրէն պիտի օգտուի ջրանցքէն:

ՍՈՒՐԻՈՅ կառավարութիւնը պահանջեց Իսրայէլէն մէկդի դնել Յորդանանի վրայ ելեկտրակայան մը կառուցանելու ծրագիրը: Հակառակ պարագային, Լիբանանի հետ պիտի փոխեն Յորդանանի երկու գետակներու ընթացքը, նուազեցնելով ջուրը: Սուրիա խնդրած է զինադադարի խառն յանձնախումբէն անյապաղ կասեցնել ծրագրուած ելեկտրակայանին կառուցումը, գիտել տալով որ ծրագիրը պիտի ցամքեցնէ 12.000 արտավար սուրիական հող:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ամերիկեան դեսպանները ժողով գումարեցին Վիէննայի մէջ, քննելու համար արբանեակ երկիրներու մէջ կատարուած վերջին փոփոխութեանց հետեւանքները:

ՀԻՒԱՔԱՆԱՆ պայմանագիրներու յանձնաժողովը գումարուեցաւ երէկ, քննելու համար Նուազագոյն օրապահիկի եւ տարեկան աշխատավարձքի յաւելման խնդիրները:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԵՒՐՈՊԱՅԻ խորհրդաժողովը բացուեցաւ երէկ, Հռոմի մէջ: Թերթերը կը գրեն թէ տեսակէտի տարբերութիւններ կան Ֆրանսական կառավարութեան մէջ, տուեալք հրահանգներու մասին:

ԹՈՒՆՈՒԶԻ պէյը հանդարտութեան կոչ մը ուղղեց ժողովուրդին, նոր մարզպանին ժամանման առթիւ:

ԱՐՏԱՔԻՆ գործերու նախարարը, Պ. Պիտօ ընդունելով Տօքթ. Ատընաուըրի առաջարկը, որոշեց Սարի շրջանին բանակցութիւնները սկսիլ Հոկտեմբերին:

«ԵՀՈՎԱՅԻ ՎԿԱՆԵՐԸ» կոչուած աղանդէն երեք հոգի մէկ մէկ տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան, մերժած ըլլալով զինուորութիւնը, նոյնիսկ իբրեւ հիւանդապահ:

Պոլսոյ եւ Լիբանանի իր երկու տարուան թատերական շրջանէն վերադառնալով

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ

Կը ներկայացնէ Նոյ. 9, երկուշաբթի երեկոյ Թէաթրը տ'Իէնայի մէջ:

Իր թատերգութիւններէն՝

ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՅ

Այժմէական քօմէտի երեք արար:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ Թուականը:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ

Ժանթիյի Պիւէթր շրջանին հայերէնի դասընթացքը վերսկսած է: Արձանագրութիւնները կը կատարուին կրթ. մարմնին կողմէ:

Դասաւանդութիւնները տեղի պիտի ունենան հինգշաբթի ամբողջ օրը եւ [illegible] երեկոները ժամը 8.30էն: Ուսուցիչներն են Պ. Պ. Խ. Վշտունի եւ Յ. Առաքելեան:

Անչուշտ Թաղեցիները պիտի փութան ուժ տալ այս ձեռնարկին, ղրկելով իրենց զաւակները որպէսզի կանոնաւորապէս հետեւին դասընթացքին:

Կրթ. մարմին

ԼԻԼԱՅԻՆ

Միշտ լաւագոյն ճաշը կրնաք ընել հոն, իսկ շաբաթ եւ կիրակի օրերը ունկնդրել նաեւ արեւելեան նուագ:

Ձեր ճամբուն վրայ է

Լ Ի Լ Ա Ն

24, Rue Saint Lazare, Paris 9e
Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

ՄԻԱԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ
ԾԱՆՕԹ ԵՐԳԶՈՒՀԻ
ՏԻԿԻՆ ԶԵՓԻՒՌ ՇԱՆԹԻ

որ Մ. Նահանգներուն մէջ պտոյտ մը կատարելէ վերջ, կը վերադառնայ Պէյրութ:

Հովանաւորութեամբ Փր. Կապ. Խաչի

26 Սեպտեմբեր ժամը ճիշդ 21էն 23.30

Salle Chopin, 8, Rue Daru, Métro Ternes

Տոմսերը կը ծախուին գրատուններ, Հ. Սամուէլ, Պարսամեան եւ Բալուեան: Եւ մասնաճիւղերուն քով, նաեւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը եւ Գավէզեան նպարավաճառատունը:

Գիները.— 200, 150 ֆրանք

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՊՈՄՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Ազգ. վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր 1ին, ուսուցչուհութեամբ Տիկին Արփինէ Մխօթիքի: Արձանագրութիւնները կը սկսին նոյն օրը, ուրբաթ Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԽՐԻՄԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ

Իսիի Խրիմեան դպրոցը կը վերաբացուի է, ուսուցչութեամբ Տիկին Արմենուհի Բալուեանի:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Զարկ տալու համար նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութեան Համախարբերդի Եփրատ երկսեռ միութիւնը յանձն կ'առնէ վճարել բազմանդամ եւ նիւթապէս անկարող հայրենակից ընտանիքներու զաւակներուն նոր շրջանի հայկական դպրոցի ծախքերը:

Դիմել վարչութեան, Ա. Քէօսէեան՝

A. Keussaian, 11 Pl. Jules-Guesde Marseille

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Մարսէյլի Մայր եկեղեցիի հիմնած հայերէնի դասընթացքին երրորդ տարեշրջանը կը վերսկսի 2 Հոկտեմբեր ուրբաթ օր, Բարեգործականի սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր, ձեռնհաս ուսուցիչի մը ղեկավարութեամբ: Դասընթացքը ձրի է: Դասի օրեր երեքշաբթի եւ ուրբաթ, ժամը 7-9: Երկու սեռէ աշակերտներ կը հրաւիրուին արձանագրուիլ եւ օգտուիլ առիթէն: Առաջին դաս եւ արձանագրութիւն 2 Հոկտեմբեր:

ՎԱՐԱԳԱՅ ԽԱՉ

Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյն հոգաբարձութիւնը կը յայտարարէ թէ այս կիրակի տօնն է Ս. եկեղեցւոյս անուան:

Նոյն օրը պիտի պատարագէ եւ քարոզէ առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան: Տեղի պիտի ունենայ նաեւ մատաղի օրհնութիւն:

Կը հրաւիրենք մեր ժողովուրդը նոյն օրը եկեղեցին, ներկայ ըլլալու համար սոյն աւանդական արարողութեան:

Մատաղացին նուիրողներէն կը խնդրուի օր առաջ հասցնել իրենց նուէրները հոգաբարձութեան (71 ռիւ ժան ժոռէս, Պ. Շիշմանեանի):

Սկիզբ. ժամերգութեան ժամը 8.30: Ս. պատարագ ժամը 10.30:

Հաղորդակց. միջոց. — Կառախումբ Կառ տիւ Նօրէն ժամը 8.30, 9.38, 10.38:

ԻՏԱԼԻՈՅ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Ստիպողաբար կը խնդրուի Իտալիոյ մեր բաժանորդներէն փութացնել իրենց վճարումները, յանձնելով Բժ. Եր. Արզումանեանի (3 Via Cappelari Milano)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 25ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9–12: Դասերը կը սկսին Հոկտ. 2ին:

Հեռաձայն Ռէնսի 172

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեպտեմբեր 30ին կը բացուի ուսումնական նոր տարին: Փութացէք տոհմային կրթութեան եւ լուսաւորութեան այս հաստատութեան մէջ արձանագրել ձեր զաւակները:

Արձանագրութիւններու եւ որեւէ տեղեկութեան համար դիմել ամէն օր տեսչութեան:

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

ԴՊՐՈՑԻ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

ՍԵՒՐԱՆ. — Ֆ. Կ. Խաչի հայերէնի դասընթացքը կը սկսի Սեպտ. 27ին, Տիկ. Վերժին Յովհաննէսեանի բնակարանին մէջ, ուսուցչութեամբ Տիկին Արմենուհի Բալուեանի:

Կը հրաւիրուին Սեւրանի ու շրջականերու (Լիվրի – Կարկան, Օլնէ, Պլան – Մենիլ) ծնողքները արձանագրել իրենց տղաքը Տիկին Վ. Յովհաննէսեանի մօտ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Ճընտոյեան եւ զաւակները եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ մօր, մեծ մօր եւ ազգականին Տիկին Ռոզա Ճնտոյեանի մահուան առթիւ:

Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

43, Rue Richer, Paris (9e)

Tél. PRO. 25 - 46 R.C.No. 46325

Գրատունս ստացած է հետեւեալ նորութիւնները.—

Ճամբուս վրայ, Մալխասի 2000 ֆր. Կէօթէ, Նորավէպեր, Արտ. Աբեղեանի, 1200 ֆրանք: Մանկապատում, Եղ. Տարօնեանի 500 ֆրանք: Ընտանիքին Գիրքը, երաժշտական եւայլն, 1000 ֆրանք: Կեանքի եւ Մահուան երգեր, Մ. Զարիֆեանի 250 ֆրանք: Թեւաւոր Մտքեր, Լուսիկի 600:

ԾԱՆՕԹ.— Լոյս տեսաւ գրատանս ընդարձակ գրացուցակը, 144 էջ, որ կը պարունակէ հայերէն եւ ֆրանսերէն գիրքերու ճոխ մթերք մը:

Փափաքողին հատ մը ձրի կը ղրկենք:

ԵՐԳԱՊՆԱԿՆԵՐ

Պոլսէն նոր ստացած ենք արեւելեան, Յունաստանէն՝ յունական եւ ուրիշ վայրերէ հայկական երգապնակներ (տիսք):

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 21ին, Խրիմեան սրահը:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 21ին: Կարեւոր օրակարգ:

ՊԷԼՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի «Ահարոնեան» խումբի վիճաբանական ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ (Ա. յարկ): Նիւթը՝ «Հայ երիտասարդութիւնը պէտք է աւանդապա՞շտ ըլլայ թէ յառաջդիմական»: Կը հրաւիրուին բոլոր փափաքողները:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը 23 Սեպտ., ժամը 9ին, ընկերուհի Վ. Յովհաննէսեանի բնակարանը, Փլաս տ'Իօռօփ, 12:

ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի նախկին անդամներու յաջորդ հաւաքոյթը տեղի պիտի ունենայ կիրակի 4 Հոկտ. Ալֆորվիլի սրահին մէջ, 19ա ռիւ Քոմպբէն, ժամը 16էն 21:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Նուպարեան Մատենադարանին մէջ, այս շաբաթ օր ժամը 5ին: Պիտի խօսի Պ. Նուպար Գարիպեան: Նիւթը՝ «Խնամատարական գործը Լիբանանահայութեան մէջ»:

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE

25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին ձեւերով:
Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

Pour Vos Tissus
ADRESSEZ-VOUS
A
HAMALIAN
68, Rue Nationale, MARSEILLE
(Face Rue Parmentier)
Téléphone : Colbert 33 - 22

FOURNITURES
POUR TAILLEURS
DOUBLURES, TOILES,
MERCERIES

Meilleurs Prix

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris 2e
Téléphone : CENtral 78 - 44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris 20e
Téléphone : MEN 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ

Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ 2-28, 2-40, 3-28 և 1-40

★

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԺԷՐՍԷԻ ԵՒ ԷՆԹԵՐԼՕՔԻ ԲՈՒՐԴԷ ԿԱՄ ԲԱՄՊԱԿԷ

ԲԱՄՊԱԿ՝ ԴՕԹ 2/2 ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԾԱԽՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ ՈՒ ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ծախու են նաեւ գործածուած մեքենաներ, լաւ վիճակի մէջ եւ պայինուարներ: Դիմել գործատուն

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամսեայ. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. : ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 24 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • JEUDI 24 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7175 Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ : ԹԻՒ 2586

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽՐԱՏԱԿԱՆ...

Ջկան հրաշագործ միջոցներ՝ այլասեռումէ եւ ապականութենէ փրկելու համար նորահասները :

Սեղմումները եւ սաստերն ալ անօգուտ են : Ջուրի ձայն կուգան :

Պէտք է մտածել եւ գործել համաձայն միջավայրի պահանջներուն :

Ամէնէն առաջ՝ մթնոլորտ ստեղծել, ուրկէ տղուն «աչքը դուրսը չմնայ» :

Տեղացիները շատ աւելի մտահոգ են, ի տես կանխահաս չարագործներու յարաճուն բազմութեան :

Անոնք ալ չարիքին պատճառները կը վերլուծեն մեզի պէս,—

Անյագ վայելքի եւ դիւրին վաստակի տենչ : Սանձարձակ ազատութիւն :

Յառն ի խուռն ընթերցումներ արկածախնդրական հրատարակութեանց որոնք ամէն բանէ առաջ կը դրդեն մանուկներու եւ պատանիներու երեւակայութիւնը :

Մնացեալը կը լրացնէ չարժանկարը, իր վարակիչ եւեւէքներով, — ոճիր, արկած, առեւանգում, գողութիւն, գինարբուք եւ ուրիշ պատկերազարդ չհասատակութիւններ :

Կառավարութիւնները յաճախ կ'արգիլեն այս կամ այն չարժանկարը : Եւ կամ տարիքի սահման մը կը դնեն :

Բայց, սինեմային դուռը միշտ բաց է, եւ տղաք ներս կը մտնեն խմբովին : Երբեմն «չափահասութեան» իրաւունքով, բայց աւելի շատ՝ անպատկառ լրբութեամբ :

Ներքին, ընտանեկան պարագաներն ալ խորապէս կ'ազդեն նորահասներու վարքուբարքին վրայ :

Երբ ծնողքը կամ ուրիշ անդամներ անճոռնի տեսարաններ կը պարզեն, տղան եւ աղջիկը անմիջապէս կ'ազդուին :

Երբ տունը կը լեցնէք օտարալեզու գիրքերով եւ թերթերով, ոճիրներու, արկածներու դրդիչ նկարագրութիւններով, ձեր զաւակները կը խմորուին, «կը զարգանան» մէկ ուղղութեամբ :

Ուշադրութիւն ըրէք եւ պիտի տեսնէք որ ձեր բերած, իրենց գնած թերթը, գիրքը լափելով կը կարդան, եթէ ոճիր - արկած է :

Կը կարդան ճաշի պահուն : Փողոցը քալած ատեն : Եւ կամ անկողնին մէջ : Կը կարդան գաղտագողի կամ խմբովին :

Ամէն ազգի մէջ ալ, մանուկը եւ պատանին աւելի շատ եւ աւելի շուտ բան կը սորվին իրենց տեսածովն ու լսածովը, քան ձեր խրատներով : Եւ ամէնէն առաջ ծուռ բաները կը սորվին :

Ուրեմն, ձեր ձեռքն է տունին մէջ ստեղծել առողջ մթնոլորտ մը, իբրեւ տարրական ապահովութիւն :

Նոյնքան ծանր պարտականութիւն մը կ'իյնայ Երիտ. Միութեանց եւ ուրիշ հանրօգուտ կազմակերպութեանց վրայ, չարիքը սահմանափակելու համար :

Երիտ. Միութեան իւրաքանչիւր անդամ եթէ բան – գործ ընէ ուրիշ մը, ուրիշներ արձանագրել, ամէն բանէ առաջ ծառայած կ'ըլլայ իր իսկ սերունդին փրկութեան :

Նորերը աւելի լաւ կը հասկնան իրար : Թէ՛ լեզուով եւ թէ կենցաղավարութեամբ :

Ահաւասիկ աշխատանքի ճակատ մը, տիրաբար գործելու համար : Առանց երէցներու միջամտութեան :

Թող փորձեն «կամաւորական խումբեր» կազմել — տեսակ մը «փրկութեան բանակ» — իրենց տարեկիցները կառավարելու, փորձութիւններէ եւ մոլութիւններէ փրկելու համար :

Զարիքը համատարած հանգամանք չունի տակաւին : Բայց կը սողայ, կը սողոսկի հետզհետէ : Աւերներ կը գործէ անզգալաբար :

Թերթին սիւնակները բաց են, աւելի գործնական առաջարկներու համար :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԻ ԽՆԴԻՐԸ

ՆՈՒԱԶԱԳՈՅՆ ՕՐԱՊԱՀԻԿ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԵՑԱՒ 23.000 ՖՐԱՆՔ.— ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ԵՒ ԳՈՐԾԱՏԷՐԵՐԸ ՀԱՄԱՁԱՅՆ ՉԵՆ

Ինչպէս գրած էինք, Գչ. օր նիստ գումարեց հաւաքական պայմանագիրներու յանձնաժողովը : Կը մասնակցէին երկու նախարարներ, 15 պատուիրակներ գործատէրերու, նոյնքան ալ սենդիքաներու կողմէ, երեք ներկայացուցիչներ ալ ընտանիքներու միութենէն : Ուրեմն 35 հոգի : Վիճաբանութիւնները շատ երկար տեւեցին : Նիստին սկիզբէն իսկ սենդիքաներու պատուիրակները փոփոխութիւն մը առաջարկեցին օրակարգին մէջ, եւ յետոյ ներկայացուցին իրենց պահանջները :

Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը այս անգամ բաղդատաբար չափաւոր պայման մը կ'առաջարկէր, -- նուազագոյն օրապահիկ որոշել ամսական 23.000 ֆրանք, 173 ժամ աշխատանքի համար եւ ջնջել գաւառի վերաբերեալ կրճատումները : Բանուորական Ուժը կը պահանջէր 27.000 ֆրանք, Քրիստոնեայ աշխատաւորներու դաշնակցութիւնը՝ 23000 եւն. : Ի վերջոյ, բազմաթիւ քուէարկութիւններէ ետք, մերժուեցան Բանուորական Ուժի եւ Քրիստոնեայ աշխատաւորներու միութեանց առաջարկները եւ 15ի դէմ 19 ձայնով քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը որ անհրաժեշտ կը գտնէ ամսական 23.000 ֆրանքի եկամուտ մը, «որպէսզի աշխատաւոր մը կարենայ հոգալ իր նուազագոյն պէտքերը » :

Գործատէրերու գլխաւոր ներկայացուցիչը, որ դէմ քուէարկած էր, երկարօրէն բացատրեց իր ընդդիմութեան պատճառները : Այս առթիւ դիտել տուաւ թէ Ֆրանսայի մէջ աշխատավարձքը իբրեւ ամբողջութիւն կը մօտենայ զանազան երկիրներու աշխատավարձքին, բայց գիները շատ բարձր են : Հետեւաբար, նախ անհրաժեշտ է գիները գեղչել : Եզրակացութիւն, — աշխատավարձքի ընդհ. յաւելումէն աւելի, հարկ է աւելցնել գնելու կարողութիւնը եւ աշխատանքը : «Բայց եւ այնպէս, կարելի կը գտնենք անմիջապէս դարման մը տանիլ անոնց որ պակաս կը ստանան : Հաւաքական պայմանագիրներու յանձնաժողովը իրաւասու չէ իրական աշխատավարձքի խնդիրը քննելու. հետեւաբար գործատէրերու Միութիւնը պատրաստ է անյապաղ քննելու այս հարցը, բանուորական կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներուն հետ» :

Հաւաքական պայմանագիրներու յանձնաժողովը յետոյ որոշեց Սեպտեմբեր 28-ին նիստի հրաւիրել երկու մասնախումբեր, մինչեւ երկու ամիս քննելու համար ընտանեկան ելեւմուտքի միջին թիւը :

Այժմ կառավարութեան կը մնայ վերջնական որոշում մը տալ. որովհետեւ յանձնաժողովը միայն իր կարծիքը կը յայտնէ : Թերթերը կը գրեն թէ ելմտական նախարարը եւ կառավարութեան կարգ մը անդամները միշտ հակառակ են աշխատավարձքի ընդհ. յաւելման, այն մտավախութեամբ թէ գիները կ'աւելնան եւ ֆրանքը կ'իյնայ, խանգարելով իրենց բոլոր հաշիւները :

× Կառավարութիւնը սկսած է քննել նոր օրինագիծ մը՝ գործադուլի իրաւունքի մասին : Օրինագիծը կը տրամադրէ, — Պարտաւորիչ աշխատանքի ենթարկել այն պաշտօնատարները եւ պաշտօնեաները « որոնք անհրաժեշտ են ազգին համար » . — Գործադուլ յայտարարել միայն մեծամասնութեան քուէով .— Պատիժներ տնօրինել այն սենդիքաներուն որոնք պատասխանատու» են «ապօրէն» գործադուլի մը .— Կրճատել գործադուլի օրերու աշխատավարձքը եւ թոշակները :

ՆՈՐ ԶՏՈՒՄ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ԵՐՐՈՐԴ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆ Է ԱՅՍ, ՎԵՑ ԱՄՍՈՒԱՆ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

Մոսկուայի եւ Թիֆլիսի անթելը եւ թերթերը կը ծանուցանեն թէ նոր մաքրագործումներ կատարուած են Վրաստանի մէջ : Պաշտօնանկ եղած են վարչապետը, Վ. Մ. Բագրացէ եւ կեդր. կոմիտէին Ա. քարտուղարը, Մերգուլաւա : Նոր վարչապետ նշանակուած է Կ. Դ. Ճաւախիշվիլի, իսկ կեդր. կոմիտէի Ա. քարտուղար՝ Մաւալացէ :

Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ պաշտօնանկութեան վճիռը արձակուած ատեն ժողովին կը մասնակցէր Մոսկուայի ամենազօր կեդր. կոմիտէին անդամներէն ընկեր Նիկոլա Շատալին : Վեց ամսուան մէջ երրորդ զտումն է որ կը կատարուի Սթալինի եւ Բերիայի երկրին մէջ :

Անցեալ յուլիսին, Բերիայի վարումէն քանի մը շաբաթ ետք, պաշտօնանկ եղաւ Վրաստանի ներքին գործերու նախարարը, Վլատիմիր Դեկանոզով : Աւելի առաջ, անցեալ ապրիլին, ուրիշ կարեւոր փոփոխութիւններ կատարուած էին : Այս նոր մաքրագործումը կ'ապացուցանէ թէ Մոսկուա գոհ չէ տակաւին : Թիֆլիսի պաշտօնական զեկոյցը մասնաւորապէս կը յիշէ թէ Վրաստանի կուսակցութեան եւ կառավարութեան կատարած գործը «անբաւարար» էր :

Պ. Բագրացէ Վրաստանի վարչապետ նշանակուեցաւ Սթալինի մահէն քիչ վերջը, անցեալ մարտին : Ինքն էր գլխաւոր ամբաստանիչը այն ժողովին մէջ որ դատապարտեց եւ վտարեց Դեկանոզովը : Ինչպէս կ'երեւայ, Բերիայի անկումէն ի վեր Կրեմլին լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւի Վրաստանի անցուդարձին, այն կասկածով թէ տակաւին անոր կուսակիցներ կան կարեւոր դիրքերու վրայ : Բագրացէ ականաւոր դէմք մըն էր Վրաստանի մէջ եւ լայն իրաւասութիւններ կը վայելէր : Իր պաշտօնանկութեան հրամանագիրը, որ հրատարակուեցաւ Թիֆլիսի «Զարեա Վոստոկա» թերթին մէջ, պարզապէս կ'ըսէ թէ արձակուած է վարչապետութեան պաշտօնէն եւ իրեն յաջորդած է Պ. Ճաւախիշվիլի :

Նշանակելի պարագայ մը եւս,— Անցեալ յուլիսին Վրաստանի կեդր. կոմիտէի Քաղաք.Բիւրոյին անդամ նշանակուած էր զօր. Անտոնով, որ հրահանգեց ամենախիստ միջոցներ ձեռք առնել, ոչնչացնելու համար Բերիայի ազդեցութիւնը Վրաստանի մէջ : Արդ, մինչ միւս բոլոր անդամները հեռացուած են, զօրավարը կը մնայ իր պաշտօնին մէջ : Իրազեկներ կ'եզրակացնեն թէ՝ Բերիայի անկումէն ի վեր զինուորական ազդեցութեան ենթարկուած է Վրաստան որ սահմանակից է Թուրքիոյ : Խ. Միութեան կեդր. կոմիտէի մէկ անդամին ներկայութիւնը Վրաստանի կեդր. կոմիտէի լիագումար նիստին մէջ՝ կ'ապացուցանէ Վրաստանի կուսակցական տագնապին խորութիւնը եւ Կրեմլինի շահագրգռութիւնը՝ վերահսկողութեան համար :

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ զօր. Զահետի արեւմտեան Իրանի անապատը աքսորած է 150 համայնավարներ (Թուտէի անդամներ) : Կալանաւորները զինուորական կառքերով եւ խիստ հսկողութեամբ ճամբայ հանուած են արեւածագէն առաջ եւ պիտի արգելափակուին Ֆալաք իւլ Աֆլաքի մէջ (Խորամապատի մօտ) : Կալանաւորներուն մէջ կը գտնուի նաեւ Խալիլ Մալէքի, որ համայնավար մը չէ, այլ Թուտէ ազգայնական եւ կուսակից Տոքթ. Մոսատեղի :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

«ԱՏՈՒՔ ՑՈՐԵՆ ԿԱՐՄՐԱՀԱՏ»

Երէկ ստացայ «Բամբիռ»ի երկրորդ թիւը (Օգոստոս) :

Հալէպի Քառէն Եփփէ Ճեմարանին պարբերաթերթն է այս, ամբողջովին ուսանողներու կողմէ խմբագրուած :

Կը պարունակէ ինքնագիր յօդուածներ, ինչպէս եւ թարգմանութիւններ եւ տեսութիւններ՝ տոկուն հայերէնով մը :

Իւրաքանչիւր դասարան իր ներկայացուցիչն ունի այս հանդէսին մէջ, որուն խմբագրութեան հետ, բազմագրութիւնն ալ սիրայօժար ստանձնած են իրենք, ուսանող եւ ուսանողուհի :

Պարբերաթերթը կը պարունակէ նաեւ տեղեկութիւններ ճեմարանի կեանքէն :

Հաստատութիւնը այս տարի տուած է իր անդրանիկ շրջանաւարտները, երկու աղջիկ, երեք տղայ :

Ժամանակին աշխատակից մը նկարագրած էր այս առթիւ կատարուած հանդէսը, ուր Բերիոյ Թեմի առաջնորդը, Զարեհ եպիսկ. կը յայտարարէր արդար հպարտութեամբ .

— « Ճեմարանը պարտադրեց իր գոյութիւնը՝ հակառակ նիւթական անհուն դժուարութիւններու ... Ճեմարանն ու ճեմարանական սերունդը մեր տարափիւռ գոյութեան եւ ապագայ կեանքի կռուաններն են, եւ կրնանք վստահ ըլլալ թէ մեր ընթացաւարտները կը գիտակցին իրենց պարտականութեանց» :

Համաձայն տեսչութեան տեղեկագրին, ճեմարանը 1952 – 1953 տարեշրջանին ունեցած է 92 ուսանող, 42 աղջիկ, 50 մանչ :

Ճեմարանը չի գոհանար միայն բարձրագոյն կրթութեան եւ հայագիտութեան դասեր տալով : Իր գլխաւոր հոգն է «հայկական շունչ եւ ոգի խառնել մեր հանրային կեանքին», ինչպէս կը բացատրէր դեր տնօրէնը, Միհրան Թէօլէօլեան :

Պարզ աշխարհաբարով, կ'ուզեն հասցնել սերունդ մը որ ոչ միայն պաշար ունենայ, այլեւ խանդավառուի հանրօգուտ ծառայութեան տենդով :

Կ'աշխատին լեցնել պարպուած դիրքերը : Ինչ որ տուած են վեց տարուան մէջ, լաւագոյն երաշխիքն է վաղուան համար : «Ատոք ցորեն կարմրահատ», ինչպէս կ'ըսէին հիները :

... Բայց ես Բամբիռի մասին պիտի խօսէի :

ՎԱՀԷ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԻՒՍ. ՔՈՐԷԱՅԻ այն օդաչուն որ «Միկ 15» օդանաւ մը յանձնած էր Ամերիկացիներուն, յայտարարեց թէ լուր չունէր հարիւր հազար տոլարի պարգեւէն, թէ շատոնց փախչիլ կ'ուզէր եւ առիթի կը սպասէր : Ցետոյ ըսաւ թէ համայնավարները նոր օդանաւեր կը ղրկեն հիւս. Քորէա, խախտելով զինադադարը : Անունը ծածկած էր, բայց արդէն հրատարակուած է թերթերու մէջ, լուսանկարով : Կը կոչուի հարիւրապետ Քոհ Քումսուք : Կ'ըսուի թէ լեհական «Միկ. 15» օդանաւ մը եւս փորձած է արեւմտեան շրջանը անցնիլ, բայց խորտակուած է ռուսական օդանաւերու կողմէ :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ Քաղմարէք եպիսկոպոսը 12 տարի բանտարկութեան դատապարտուեցաւ Վարշաւայի զին. ատեանին կողմէ, այն ամբաստանութեամբ թէ «լրտեսական ցանց մը հիմնած էր ի շահ Վատիկանի եւ ամերիկեան աշխարհակալներու» : Դատապարտուեցան նաեւ չորս քահանաներ, վեցէն 12 տարի բանտարկութեան : Մայրապետ մը հինգ տարի պատիժ ստացաւ յետաձգումով եւ անմիջապէս արձակուեցաւ : Անշուշտ բոլորն ալ «խոստովանած էին» իրենց մեղքերը ...

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄՐՏՑԱՒ ԽՕՍՔԵՐ

●

Յաճախ կը կրկնեն — մեր եկեղեցին գլխաւոր ազդակն է հայապահպանման: Երկրորդական են լեզու, մամուլ, դրականութիւն: Եկեղեցին կը բաւէ ...:

Վայրկեան մը ընդունինք այս վարկածը իբրեւ ճշմարտութիւն եւ խօսինք այդ մասին քիչ մը աւելի խորանալով :

Հայկ․ Եկեղեցին իրապէս ժողովրդավար հաստատութիւն է, ազատ՝ կաշկանդումներէ, անկախ շատ մը նախապաշարումներէ: Մոլեռանդ չէ, բաղդատելով ուրիշ քրիստոնեայ դաւանանքներու հետ: Անման են մեր արարողութիւնները, շարականները: Զմայլելի բանաստեղծութեամբ մը շաղախուած անոնց ամէն մէկ բառը, հնչիւնը :

Հին է մեր Եկեղեցին, շա՛տ հին: Ունի իր պատմութիւնը, ինչպէս ազգ մը, ինչպէս հայ ազգը, որ դիմագրաւած է հազար-հազար փորձութեանց ու փոթորիկներու եւ պահած, պահպանած է իր բարքերը, իր մշակոյթը, իր գոյութիւնը վերջապէս, մահմետականութեան ծովուն մէջ :

Եւ այսօր մեր երկրէն դուրս, հազար հովերէ տարուբեր, կառչած մեր լեզուին ու աւանդութեանց կ'ուզենք Եկեղեցին եւս դարձնել ազդակ մը մեր ինքնապաշտպանութեան պայքարին համար :

Ամէն Հայ համաձայն է ասոր, հաւատացեալ թէ ոչ: Իր կրօնական հանդամանքէն դուրս, եկեղեցին ազգային փրկութեան գօտի մը կը համարուի Ովկիանոսի ալիքներուն խաղալիք մեր նաւուն համար :

Ուրեմն մէկդի դնելով տեսակէտները, խօսինք անոր մասին իբրեւ միջոց փրկութեան :

Որպէսզի Եկեղեցին իրեն սահմանուած այդ հիմնական դերը կատարէ, պէտք է ըլլայ ուրեմն ուժեղ, կարգապահ, օժտուած՝ բանիմաց եւ արժէքաւոր եկեղեցականներով, յարգելի՝ բոլորին համար իր արտաքին թէ ներքին կարգուսարքով, իր աւանդական մեծութեան բոլոր ստորոգելիներով :

Արդ, ներկայիս Եկեղեցին կը ներկայացնէ՞ այդ պայմանները: Ի վիճակի՞ է իրեն սահմանուած պաշտօնը կատարելու:

Դժբախտաբար ոչ: Քննենք քանի մը պատճառներ :

Նախ, Հայկ․ Եկեղեցին մասամբ կորսնցուցած է իր միասնականութիւնը : Ամէն գաղութ ենթակայ է ոչ միայն տեղական օրէնքներու, այլ եւ ազգային վարչութեանց, առաջնորդներու կամ կաթող․ փոխանորդներու, պատրիարքներու, նոյնիսկ պարզ քահանաներու ինքնորոյն տեսակէտներուն :

Չխօսինք ամերիկահայ գաղութի մասին ուր դժբախտ դէպք մը երկուքի բաժնեց Եկեղեցին: Եկող – գացող առաջնորդներ չունեցան անհրաժեշտ հեղինակութիւնը կամ իմաստութիւնը, լեցնելու համար խրամատը: Ոչ իսկ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը կրցաւ մէկի վերածել զայն, պառակտումէ փրկելով այդ բազմամարդ գաղութը: «Համալսարանական» բարձրաստիճան եկեղեցականներ ուրիշ բան չգտան հոն ընելիք եթէ ոչ անգլերէն աւետարան եւ քարոզ կարդալ կամ հայերէնը աւելորդ նկատել: Կրնանք խօսիլ քիչ մը աւելի երկար այդ «ելոյթներու» մասին:

Նախ սա «համալսարանականները»:

Ո՞վ դէմ է որ ունենանք բարձրագոյն ուսում առած եկեղեցականներ : Ընդհակառակն, յաճախ կը դանդատինք երբ քահանայ մը բեմ կ'ելլէ եւ չի կրնար երկու խօսք իրարու քով բերել, կամ հոգեհանգիստի անուններու ցանկը կը կարդայ սըխալ եւ աղաւաղելով: Բայց ամէն բա՞ն են այդ նոր երիտասարդ համալսարականները, որոնք կը յաւակնին մեր Եկեղեցին կառավարել գիրքերէ կամ դպրոցներէն քաղուած, շատ անգամ հում գիտելիքներով:

Հազար անգամ ոչ: Ժամանակին երբ մեր երկրին մէջ էինք եւ ունէինք ազգ․ սահմանադրութեամբ կառավարուած թեմեր, կային ոչ – համալսարանական առաջնորդներ, շատերը դպրեվանքերէն ելած, ճեմարաններու մէջ կարդացած կամ վանքերէ արձակուած, որոնք իմաստուն առաջնորդներն էին մեր ժողովուրդին ու Եկեղեցիին, եւ հրաշքներ կը գործէին անոնց պահպանման, յառաջդիմութեան, բարւոք մատակարարութեան համար :

Անոնք շատ լաւ կը ճանչնային այդ ժողովուրդը, կը սիրէին զայն, ունէին այն ոգին որ դարերով պահպաներ է Հայը : Իրենց վարչական կարողութեամբ եւ չըփումով իրենց թեմին հետ, անոր ցաւերը ճանչնալով, անոր լեզուն ու հոգին իւրացնելով, այդ առաջնորդները կը դառնային մէկ մարմին, մէկ հոգի : Համալսարաններէ բերուած գիտական աստուածաբանութեամբ չէին մօտենար Հայ․ Եկեղեցւոյ աւանդութեանց եւ անոր դարաւոր պատմութիւնը չէին քններ օտարոտի եւ դունաւոր ակնոցներով:

Չունէ՞ինք զարգացած եկեղեցականներ, Օրմանեանի, Դուրեանի, Բաբգէնի, Թորգոմի եւ ուրիշներու նման, որոնք կրնային դաս տալ այսօր Օքսֆորտ կարդացող վարդապետներուն : Դաս տալ մանաւանդ ճանչնալու հայ ժողովուրդը, Հայկ․ Եկեղեցին, անոր հին մշակոյթը, անոր դարաւոր պատմութիւնը : Առաջնորդելով զայն խորտուբորտ ճամբաներու վրայ եւ անոնց հետ նոյնանալով :

Այսօր, ամէն մէկը հեղինակութիւն է եւ ինքն իրեն թոյլ կուտայ փորձել այնպիսի կարգադրութիւններ, որոնք ընդհանրական հանգամանք ունին եւ կ'իյնան եկեղեցական բարձրագոյն ժողովներու իրաւասութեան տակ :

Մէկը կ'ելլէ Աւետարանը աշխարհաբար կը կարդայ, որպէս թէ հասկնալի ըլլալու համար նորերուն :

Ո՞ւր մնաց մեր եկեղեցիին եւ բոլոր եկեղեցիներու այն խորհրդաւորութիւնը որ, հաւատացեալ կամ ոչ, գոնէ պահ մը կը հեռացնէ մեզ աշխարհային հոգերէ եւ մտածումներէ: Ո՞վ պիտի պահպանէ մեր ոսկեղէնիկ գրաբարը որուն այսօրուան միակ պահապանը Եկեղեցին է: Տեսա՞ծ էք որեւէ կաթոլիկ եկեղեցի որ լատիներէնը անգլին նետէ որպէսզի հասկնալի դառնայ ամէնուն: Եւ կը կարծէ՞ք որ նորերը կուգան Աւետարանը հասկնալու եւ անոր վարդապետութիւնները իւրացնելու համար, իբրեւ նուիրական խօսք :

Իմ համեստ կարծիքով, Աւետարանը գրաբար լսելը, չհասկնալու գնով, շատ աւելի հմայք ունի եկեղեցւոյ գմբէթին ու կամարներու տակ․ քան հասկցուած աշխարհաբարը զոր ըստ կամս կ'ենթարկէ իր քննական մտքին ու հայեցողութեան :

Ուրիշ նորութիւն մը մեր բարձրաստիճան կղերականներու կողմէ, — եկեղեցւոյ բեմէն խօսիլ հաւատացեալներուն հետ — միշտ նորերուն հետ ըսել կ'ուզեն — իւրաքանչիւր երկրի լեզուով:

Այսպէս, Հիւս․ Ամերիկայի, Քանատայի եւ անգլ․ գաղութներու մէջ՝ անգլերէն, Հարաւ․ Ամերիկայի մէջ սպաներէն եւ փորթուկերէն, Ֆրանսայի, Պելճիոյ եւ Զուիցերիոյ մէջ ֆրանսերէն, Իտալիոյ մէջ իտալերէն, Յունաստան՝ յունարէն, արաբական երկիրներու մէջ՝ արաբերէն, Թրքախօսներուն համար եւ Թուրքիոյ մէջ՝ թուրքերէն, թերեւս վաղը՝ Երուսաղէմի մէջ եբրայերէն:

Ու այս եղաւ Հայաստանեայց Եկեղեցի...

Ի՞նչ պիտի ըսես, սիրելի համալսարանական, քու անգլերէնովդ կամ արաբերէնովդ հայ երիտասարդին որպէսզի եկեղեցի գայ եւ քեզ լսէ: Ի՞նչ է նպատակդ, գինքը Հա՞յ պահել, ցոյց տալով կ'երեւի որ լեզուդ անգամ կրնաս մոռնալ, բայց ոչ աստուած որ Հայ է ... :

Հապա սա եկեղեցական արարողութիւններու քմահաճ փոփոխութիւննե՞րը, կրճատումները, եղանակներու այլափոխումնե՞րը զանազան հեղինակութիւններով: Այդ ալ ուրիշ հարց, որուն կ'արժէ անդրադառնալ: Երկար պիտի ըլլար թուել վարչական եւ զարմանազան մարմիններու կարգադրութեանց գործած աւերը մեր մինուճար եկեղեցիին հանդէպ, կարգադրութիւններ որոնք յաճախ քաղաքական նկատումներէ կը բխին, ծառայելով ոչ միայն գաղութները պառակտելու, այլեւ Հայկ․ Եկեղեցին կուսախնձոր դարձնելու եւ վարկաբեկելու :

ՍՕՍԻ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ

●

Զարհուրելի բան մը ունի ինծի համար ատամնաբուժին թիկնաթոռը: Զայն շինող արհեստաւորը ի զուր փորձեր է, իր ճաշակը եւ հմտութիւնը ի գործ դնելով հաճելի կերպարանք մը տալ անոր : Այդ նստարանը ինծի համար ելեկտրական աթոռին հեռաւոր մէկ ազգականն է :

Ատամնաբոյժս ալ՝ փոխանակ համոզիչ խօսքերով՝ զայն ինծի սիրելի դարձնելու, հեղնանքի նշաւակ կը դարձնէ: Երբ վարանումով կը մօտենամ թիկնաթոռին՝ կ'ըսէ ինծի․— Յայտնի է որ զինուորութիւն չես ըրած: Այն ատեն ես ալ անվախութիւնս ցոյց տալու համար, մէկ ոստումով կը նստիմ թիկնաթոռին վրայ եւ սրտադողով, կը դիտեմ: Ան գզրոցին մէջէն երկու գործիք կը հանէ, մէկը՝ կոթը ծռած մանտրտիկ չերեփի մը կը նմանի, ծայրամասը մէկ Փրանքոյի մեծութեամբ հայելի մը, զոր կը դնէ վարի ակռայիս վրայ եւ մէջը կը նայի: Կարծեմ թէ այդ ակռային հանդիպակաց վերի ակռան կը դիտէ: Իսկ միւսը չարաշուք սրածայր գործիք մըն է, ծայրը կը խօթէ ակռայիս մէջ, փտածին խորութիւնը հասկնալու համար :

Քննութիւնը կատարելէ ետք, ինծի պիտի ըսէ թէ ակռաս խնամելի՞ք է թէ քաշելիք: Եթէ քաշելիք է, փոխանակ բոլորտիքէն սկսելով մեղմօրէն յայտնելու իր որոշումը՝ չոր, կտրուկ, լակոնական, կ'ըսէ․ — «Այս ակռան պիտի քաշեմ» : Երբ այս խօսքը կ'իմանամ՝ վախէս սիրտս ուժգին կը տրոփէ, լեզուս կը պապանձի, ըսելիքս չեմ գիտնար: Իսկ ան ինծի միայն կէս վայրկեան կուտայ մտածելու համար եւ եթէ պատասխան չստանայ 30րդ երկվայրկեանին գործիքները կը տեղաւորէ, թերթը կ'առնէ կը նստի եւ կ'ըսէ․— «Հիմա մինչեւ իրիկուն ժամանակ ունիս մըտածելու համար»: Ես ալ ճարահատ կ'ըսեմ․— Քանի որ քաշելիք ակռայ է քաշեցէք:

Կը մօտենայ ինծի, կռնակը կը դարձնէ, դզրոցին մէջէն բան մը կ'առնէ եւ դարձեալ իմ կողմս կը դառնայ: Աստուած իմ, աքցանն է: Լայնքով եւ երկայնքով կը ցուցնէ ինծի, եւ ինչպէս որ մսագործը նախապէս դանակը կը սրէ, իմ ատամնաբոյժս ալ աքցանին թեւերը կը շարժէ գիտնալու համար թէ լաւ կը բանի՞ :

Երբ պզտիկ տղայ էի, մեր քաղաքին մէջ սափրիչ մը կար, որ քաղաքին առաջին ակռայ քաշողն էր: Իրիկուն մը մեր տունը եկաւ ակռաս քաշելու համար, զիս նստեցուց աթոռին վրայ եւ ըսաւ․— «Տղաս, բնաւ մի վախնար, հիմա ակռայիդ պզտիկ ապտակ մը պիտի զարնեմ՝ որպէսզի չարութիւն չընէ»: Ես ալ իրաւ կարծելով քաջաբար բերանս բացի: Երբ ձեռքը դէպի բերանս տարաւ ափէն դուրս ցցուած կըտուցի նմանող բան մը տեսայ: Այդ գործիքը ո՞ւրկէ հանեց եւ ե՞րբ ափին մէջ դրաւ․— այդ ինծի համար հանելուկ մը մնաց :

Ահաւասիկ Անատոլուի ակռայ քաշողին եւ Փարիզի ատամնաբոյժին տարբերութիւնը :

Բայց թողունք անցեալը: Այս պահուս կը գտնուիմ Փարիզի ատամնաբոյժին ձեռքին տակ: Ինծի հրամայեց որ բերանս բանամ: Երբ բացի, աչքերս ալ ինքնաբե–

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՍԷՅԴՈՅԻ ԵՂԵՐԱԿԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

●

Այս վերջինը բանտին մէջ թունաւորելով մեռցուցին: Իսկ ինքը փախստական էր Գէորգի նման եւ հետապնդման առարկայ: Կառավարութիւնէն եւ Թուրքերէն զատ, բոլոր աշիրէթները իրեն դէմ էին: Խոյթեցի իր աշիրէթէն զատ, ոչ մէկ աշիրէթի մէջ կրնար ոտքը կոխել :

Կառավարութիւնը վերջնագիր տուաւ քիւրտ շէխերուն եւ աշիրաթապետներուն —եթէ Ղասըմ բէկը կառավարութեան չյանձնեն, պիտի զրկուին իրենց շնորհուած բարիքներէն :

Այս սպառնալիքին տակ, Հասանանցի Շէխ Մուհամմէտ էմին եւ Շէխ Քէմիլ, իրենց աշիրաթապետ Սլէյման աղան (Ղասըմ բէկի փեսան) հանեցին Ղասըմ բէկի դէմ: Մօտ քսան օր իրարու դէմ կռուեցան, եւ երկու կողմն ալ մեծ կորուստ ունեցան : Ղասըմի ռազմանիւթը կը պակսի եւ կը դիմէ Գէորգի օգնութեան, Գէորգ իր աջակցութիւնը չզլացաւ: Տեղական ընկերներէն քսան հոգի Վարդենեացի Մուրատի ղեկավարութեամբ, օգնութեան կ'երթան Ղասըմ բէկին, որ ընկճուած, թուլութեան նշաններ ցոյց կուտար: Կռիւը կ'եռայ: Դիմացէն Սլէյման աղայի ղոլամներէն հայածին մը, Մոսօ սպառնալով կը պոռայ․— Հէյ Ղասըմ բէկ, քու վերջին օրն է այսօր, ո՞ւր պիտի մտնես Մոսոյի ձեռքէն հոգիդ ազատելու համար: Ղասըմ բէկի ղոլամներէն դարձեալ հայածին, Խարդա Նազէ Մոսօն, կը պատասխանէ․

— Տօ չան տղայ, եթէ հոն դուն միինակ Մոսօ մըն ես՝ հոս ամէնքս ալ Մոսօ ենք, քու եւ աղայիդ կռիւը գիտէ՞ք թէ որու դէմ է: Աղայիդ ըսէ թող մէջտեղէն քաշուի, որպէսզի այս փոթորիկը իր գըլխուն չպայթի :

Մոսօն Սլէյմանին կը պատմէ լսածը — թէ մեր կռիւը Ֆետայիներու դէմ է եւ ոչ թէ Ղասըմ բէկին, հոն կռուողները բոլորն ալ Ֆետայիներն են: Եւ կը պահանջեն որ կռիւը դադրեցնեն ի նպաստ Ղասըմ բէկի: Իսկապէս ալ կռիւը վերջացաւ ի նպաստ Ղասըմ բէկի :

Այս վիճակը երկար չտեւեց: Ամիսներ վերջ, նոր գործի լծուեցան շէխերն ու աշիրաթապետները: Երբ ստուգեցին Ղասըմի եւ Գէորգի զինակցութիւնը, խնդիրը յայտնեցին Ռաշիտ էֆէնտիին, որ քաղաքին ամէնէն ազդեցիկներէն մէկն էր, կառավարական պաշտօնեայ եւ ազգականութեամբ կապուած Միրզաբէկի տան հետ:

Ռաշիտ էֆ․ անձամբ կը տեսնուի Ղասըմի հետ, իր դիւանին մէջ, կը պարզէ եղելութիւնը եւ կ'աւելցնէ .

— Դուն արդէն գիտես որ կառավարութիւնը Գէորգը ողջ կամ մեռած ձեռք բերողին մեծ պարգեւ կը խոստանայ: Քու ներման արժանանալու առիթը եկած է, ալ ի՞նչ կը սպասես: Թերեւս ներման արժանանան եղբայրներդ ալ, բանտէն ազատուելով :

Ղասըմ բէկ կը խոստանայ դաւաճանել Գէորգի :

Այս դաւադիրքը Ղասըմ բէկի կինը՝ Գիւլնազ խանում կը յայտնէ Մոսոյին որ տարիներէ ի վեր կը ծառայէր Ղասըմին եւ անոր սէրը կը վայելէր իր քաջութեան շընորհիւ: Իսկ Գիւլնազ խանումը, իր ամբողջ էութեամբ կապուած ու նուիրուած էր Մոսոյին․— Ըսէ Մոսօ, թող Ցակօն զգուշացնէ Գէորգը որպէսզի Ղասըմի ծուղակը չիյնայ: Վերջերս շատ դէշ լուրեր կը լսուին, մանաւանդ Ռաշիտ էֆ․ի հոս գալէն ի վեր: (1910ին, երբ Խարզայ Մոսօն ու Մարգպետ հիւր եկան Վարդանին, Ս․ Կարապետ Շրջ․ ժողովին երթալու, նոյն իրիկունըՄոսօն մանրամասն նկարագրեց դաւաճանութեան ծալքերը զորս իմացած էր Գիւլնազ խանումէն):

Սակայն Գէորգ ծանօթ էր այդ վայրենի ցեղի հոգեբանութեան, թափանցած էր մինչեւ անոնց ծուծն ու ոսկորը: Երբեք չեղաւ օր մը որ, ճշդիւ կատարէր Խասըմ բէկի ժամադրութիւնը : Օրը կ'որոշէր, խօսք կուտար, եւ որոշուած օրը չէր երթար :

Բայց եւ այնպէս անոնք յաճախ իրարու հետ կը տեսնուէին: Եւ հանդիպումը կ'ըլլար անակնկալ, զգոյշ եւ շրջահայեաց : Գէորգ կ'ըլլար գերազանց ուժով: Անգամ մը Գէորգ ճաշի հրաւիրուեցաւ Ղասըմ բէկի կողմէ, իր դիւանին մէջ: Խօսք տըւաւ, օրն ալ որոշեց, բայց ճաշի չգնաց : Ընկերներու դիտողութեան առթիւ ըսաւ․

— Ի՞նչ գիտնամ, այդ օրը այդ լակոտը ինչեր կը մտածէ :

Եւ օր մը ուժեղ խումբով մը մտաւ անոր դիւանը: Ղասըմ բէկի ղոլամ Ամոյի կինը Գէորգի ներկայութեան բողոքեց տագրոջ կողմէ պղծուած ըլլալուն համար: Ղասըմ բէկը դատը կը յանձնէ Գէորգին, որ յանցաւորը կը սպաննէ ի ներկայութեան Ղասըմի: Այս վերջինը անակնկալի գալով, կը գալարուէր անզօր կատաղութեամբ, աչքը յառած յատակի գորգերուն վրայ թիթռացող դիակին, ու լճացած արեան: Կը զգար Գէորգի գերազանց ուժը...

Միշտ այսպէս, Գէորգ, իր հեռատեսութեամբ եւ շրջահայեցութեամբ կանխեց Ղասըմ բէկի բոլոր դաւերը :

Խարսայ կռիւը, 1904ին, Գէորգի տարած բոլոր կռիւներու փառապսակն եղաւ:

ՄԱՐԳԱՐ ԲԱՐԽԵԱՆ

(6) (Շար․)

բարար գոցուեցան: Կարծես թէ միեւնոյն ջիղն է այս երկու գգայրանքին հրամայողը, բայց հակոտնեայ աշխատանք կատարել կուտայ: Զգացի որ աքցանը ակռաս երկու ճանկերուն մէջ առած՝ նախ վար հրեց, յետոյ վեր քաշեց, շատ մեծ ցաւ մը չզգացի: Կարծեցի թէ նախապատրաստական գործողութիւն մըն է որ կը կատարէ եւ կը սպասէի վախճանին: Այդ միջոցին ատամնաբոյժը հրամայեց որ թքնեմ: Երբ աչքերս բացի, զարմանքով տեսայ ակռաս աքցանին ծայրը արիւնլուայ վիճակի մէջ: Հարկ կա՞յ ըսելու թէ ատամնաբոյժը վարպետ ակռայ քաշող մըն է:

Ուրիշ անգամ մըն ալ պէտք ունեցայ ատամնաբոյժին ծառայութեան: Քննելէ վերջը ըսաւ.— «Այս ակռան պիտի խնամեմ»: Ուրախութենէս քիչ մնաց վիզը ցատկէի: Մեքենան մօտեցուց ինծի, ծայրը կլոր, պզտիկ խարտոց մը դրաւ եւ ըսկսաւ ակռաս տաշել: Ուրախութիւնս փորս մնաց: Չէի գիտեր որ ակռայ մը տաշելը զայն չոյել չէ: Գանկս թմբուկի մը վերածուեցաւ որուն մէջ դըռ – դըռը արձագանգ կը գտնէր: Երբ վերջացուց ըսի.— Աստուած թշնամիս ատամնաբոյժին դըռդըռին կարօտ չընէ:

Ատամնաբոյժը բարկաճայթ,

— Ծօ՛ մենք այն ատեն ի՞նչ պիտի ընէինք, հացի տեղ կղմինտր պիտի կրծէինք:

Խօսքս ետ առի, որովհետեւ իրաւունք ունէր:

Վերջապէս չորս հինգ անգամ երթալ գալէ վերջ նոր ակռայ մը դրաւ եւ լաւ գործ մը կատարած ըլլալու վստահութեամբ ձեռքս հայելի մը տուաւ զայն տեսնելու համար: Հրաշալի էր, հին ակռայէս աւելի գեղեցիկ:

Երբ թինաթոռէն վար իջայ, սեղանին վրայ չքեղ կազմով տետրակ մը բացաւ եւ ըսաւ ինծի հրամայական շեշտով մը — «այս տետրակին մէջ գրէ տպաւորութիւններդ»:

Գրիչս հանեցի եւ գրեցի:

— «Ատամնաբոյժ Պ. Ք.ի բարձր արհեստը իրեն հաւասար ունի միայն իր ազնիւ բնաւորութիւնը»:

— Մնաք բարով:

— Երթաք բարով:

ՎԱՀՐԱՄ ՄՈՍԿՈՖԵԱՆ

Ս. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ նոր համաձայնութիւն մը կնքած են, որով Թուրքիա թումբ մը պիտի շինէ Սարտարապատի մէջ, Իգտիրի մէջ,:

Արաքս գետի երկու ափերուն վրայ յաճախադէպ ողողումներ տեղի կ'ունենան եւ անհրաժեշտ նկատուած էր անոնց առաջքըն առնել: Գետին երկու ափերը ամրապնդելու համար տեսակցութիւններ տեղի կ'ունենային Իգտիրի մէջ, Ռուս եւ Թուրք մասնագէտ պատուիրակներու միջեւ: Այս տեսակցութիւնները վերջ գտած են:

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Թուրքիա եւս պիտի օգտուի Սարտարապատի ջրանցքէն:

ԱՆՑԵՏԱԶԳԵԼԻՆ

★

ՎԻԷՆՆԱ, (Յառաջ).— Եթէ ակնարկ մը նետէք «Հայրենակցական» եւ «Վերաշինաց» Միութիւններու «տեղեկատուներուն» վրայ՝ ցաւի եւ խոր հառաչանքի ճիչ մը պիտի լսէք ամէնուն մէջէն: Ամէն նոր թիւ լոյս տեսնելուն՝ նոր լուսանկարներ ու նոր կենսագրականներ անհետացումը կը ծանուցանեն հին սերունդի մնացորդներուն: Այնքան աւելի է ճնշող համատարած ցաւը, որքան համոզուած ենք թէ այդ սիրելի ծերունիները յաճախ վերջին մնացորդներն են Հայաստանի որեւէ քաղաքի, աւանի կամ գիւղի մը: Ու անոնք թերեւս իրենց հետ միասին գերեզմանի քարը կ'իջեցնեն նաեւ իրենց գիւղին, աւանին կամ քաղաքին պատմութեան մասին լաւատեղեակ միակ ու վերջին աղբիւրին վրայ:

Ահա թէ ինչու անյետաձգելի ու շատ ուշացած պարտականութիւն մը կայ ողջ մնացող Հայերուս համար.— Օր առաջ գրի առնել կամ առնել տալ ամէն մէկ Թրքահայ քաղաքի, աւանի եւ գիւղի պատմութիւնը՝ օգտուելով մանաւանդ հայ ծերունիներէ, քաղելով անոնցմէ պատմական, տեղագրական, ազգագրական, մշակութային ամէն տեսակ տեղեկութիւններ, առաջնութիւն տալով ազգային սովորութիւններու եւ բանահիւսութիւններու:

Կոչ կ'ընենք բոլոր Հայրենակցականներուն ու վերապրողներուն, մէկդի նետել ամէն անհասկացողութիւն ու փոքր հաշիւներ, միանալ եւ միացեալ ուժերով հրապարակ հանել հայրենի քաղաքին կամ գիւղին ամբողջական պատմութիւնը:

Ըսենք, ինչ որ այսօր տակաւին կրնանք, վաղը արդէն ուշ պիտի ըլլայ:

Հ. ԵՓՐԵՄ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՊԱՏԱՐԱԳ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ.—Կիրակի առտու Հանգստեան Տան բոլոր պատսպարեալները եւ շրջականերէն եկած Հայեր լեցուցած էին մեծ սրահը որ այս առթիւ աղօթատեղիի վերածուած էր շարժական սեղանով մը եւ իր զարդերով:

Պատարագեց եւ քարոզեց Աղգէ քահանայ Փայլակեան, իսկ երգեցողութիւնները կատարուեցան Արնուվիլ լէ Կոնէսի դպրաց դասուն կողմէ: Զափազանց յուզիչ էր պատկերը մեր մեծ հայրիկներուն ու մեծ մայրիկներուն, որոնք երկիւղածօրէն մօտեցան Հաղորդութեան սեղանին:

Պատարագէն վերջ մասնաւոր սեղան մը տրուեցաւ պատսպարեալներու (աղանդեր, հաւ, նաեւ հաւու ջուրով եղինձ, պտուղ): Տնօրէնը, Պ. Մանուկեան ալ ճաշի հրաւիրած էր պատարագիչ քահանան եւ դպիրները:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՋԷԶ ԳԻՒՂԸ (Սուրիա) Հալէպէն 45 քիլոմեթր հեռու է: Քիլիսի ճամբուն վրայ այս աւանը ապրուստի մեծ դիւրութիւններ կ'ընծայէ իր բնակիչներուն, հողագործական եւ առեւտրական կեդրոն մը ըլլալով: 65 հայ ընտանիքներ հաստատուած են հոն, բոլորն ալ բարեկեցիկ, ոմանք ալ նախանձելի դիրքի տէր: Բնակիչները մեծ մասով Արաբներ եւ Քիւրտեր են: Ազգային վարժարանը, մանկապարտէզով միասին ունի 135 աշակերտներ, ութը պաշտօնեաներով (տնօրէն մը, ուսուցիչ մը եւ օրիորդ մը եւ կրթական նախարարութենէն նշանակուած արաբ ուսուցիչ մը, իսկ մանկապարտէզի մէջ չորս օրիորդներ): Դպրոցին տարեկան ելեւմուտքն է 5000 լ. ոսկի եւ ամէն տարի կը հաւասարակշռուի առանց որեւէ բացի: Տնօրէնը, Համբարձում Պէրպէրեան (իբաւաբան) ձրի կը պաշտօնավարէ, ամէն զոհողութիւն յանձն առնելով: Ունին եկեղեցի մը առանց հոգեւոր հովիւի: Հալէպէն քահանայ մը կ'այցելէ կնունքի, հարսանիքի եւ թաղումի համար: Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունի 35 անդամ, սկաուտ եւ գայլիկներու թիւը կը հասնի քսանի: Միակ գիւղն է ուր Օգն. Խաչի մասնաճիւղ չկայ:

Հայ բողոքականներն ալ դպրոց մը ունին ուր կը յաճախեն Հայեր եւ կարգ մը տեղացի ազգերու զաւակներ: Կրթական նախարարութեան բացած վարժարանը կը յաճախեն մեր դպրոցներու աւարտական դասարանի աշակերտները: Աջէզի օդն ու ջուրը շատ առողջարար են, այդ պատճառով օդափոխութեան կ'երթան հոն: Ապրուստը աժան է: Առատ ձմերուկ եւ խաղող կ'արտածուին հեռաւոր վայրեր:

ԱՖՐԻՆԸ ուրիշ մէկ կարեւոր գիւղն է հիւսիսային Սուրիոյ: Ատենօք բազմաթիւ հայ ընտանիքներ հաստատուած էին հոս, բայց ներգաղթի ատեն շատեր աւելի մեծ կեդրոններ մեկնեցան, իսկ ուրիշներ Հայաստան գաղթեցին: Այժմ 6–7 հայ ընտանիքներ վերջնապէս հաստատուած են: Ընդհանրապէս արհեստաւոր եւ բանուոր են եւ հակառակ իրենց փոքր թիւին յաջողած են եկեղեցի մը շինել, քովն ալ դպրոց մը, որ ունի 15 աշակերտ, մէկ ուսուցիչ – դաստիարակ: Դպրոցը ինքնաբաւ է: Եկեղեցին քահանայ չունի, տօնական օրերուն քահանայ մը կ'այցելէ: Տեղացիներու եւ Հայերու յարաբերութիւններ բարեկամական են, կառավարութիւնն ա բարեացակամ:

ՀԱԼԷՊԻ առաջնորդարանը այցելած է քաղաքապետ Սայիտ Պասմաճի: Առաջնորդ՝ Զարեհ եպիսկ. այս առթիւ անոր ուշադրութեան յանձնած է Մէտանի (Նոր գիւղ) եւ Հայկական թաղերու վերաբերեալ հարցեր (ջուր,, ճամբաներու նորոգութիւն, եւն.): Ցիշած է մասնաւորաբար Գերմանիկ թաղամասի պարագան, ուր իբրեւ թէ առանց արտօնագրի շինուած տուները պիտի փլցուին պետութեան կողմէ: Քաղաքապետը խոստացած է պէտք եղած դիւրութիւնները տալ [illegible] բնակիչներուն:

ՊՈԼՍՈՅ թերթերը կը գրեն թէ դպրեվանքին բացումը պիտի կատարուի հոկտեմբեր 10ին: — Խաչվերացի առթիւ հանդիսաւոր արարողութիւններ կատարուած են Գալաթի եկեղեցին, ուր կը գտնուի Աստուածածնի հրաշագործ պատկերը: Լեզուն յանկարծ բացուած ըլլալով, համր թրքուհի մը խոստացած է երկու ոչխար նուիրել եկեղեցիին:

ԱՐԴԻՒՆԱՒՈՐ ՀԱՒԱՔՈՅԹ ՄԸ

★

Կիրակի օր, վերամուտի հանդէսներուն առաջինը վիճակուած էր Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց ընկերութեան որ թէյասեղան մը սարքած էր, Սեւրի Մուրատեան վարժարանին մէջ, ի պատիւ իր որդեգրած սանին: Կային անշուշտ շատ մը բացականեր, արձակուրդի պատճառով:

Թէյասեղանը անցաւ ոգեւորիչ եւ մանաւանդ արդիւնաւոր: Առաջին խօսքը տրուեցաւ Մխիթարեան վարժարանի տեսուչ Հ. Մեսրոպ վրդ. Ճանաշեանի որ շընորհաւորեց Ուսումնասիրաց Ընկերութիւնը իր գործունէութեան համար եւ փափաք յայտնեց որ միւս բոլոր Հայր. Միութիւնները հետեւին անոր օրինակին, իրենց ջանքերը կեդրոնացնելով նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութեան վրայ:

Յետոյ խօսք առաւ Հ. Ղեւոնդ վրդ. Քիլէրճեան որ թելադրեց հնարաւորութիւններ ստեղծել, մէկի տեղ բազմաթիւ ուսանողներ որդեգրելու համար:

Օր. Մառի Կառվարենց հմայեց ներկաները երգելով ժողովրդական երգեր եւ արժանանալով բուռն ծափերու: Օրուան սեղանապետը, Լ. Համբարձումեան ոգեւորութիւն ստեղծեց, միեւնոյն ատեն թելադրելով նիւթական միջոցներ ճարել, նոր սաներ որդեգրելու համար: Անմիջապէս ձեռնարկուեցաւ նուիրատուութեանց, հաճելի անակնկալներով եւ կէս ժամուան մէջ գոյացաւ հարիւր հազար ֆրանք, ինչ որ պատկառելի կրնայ համարուիլ, բաղդատելով ներկաներու թիւին եւ կարողութեան հետ:

Անակնկալները շարունակուեցան սեղանապետին երգերով, Պ. Երուանդ Երանոսեանի համարատուութեամբ, ամերիկահայ Պ. Վ. Մարտիկեանի ճամբորդական տպաւորութիւններով (Յունաստան, Պոլիս եւ Պէյրութ), արտասանութիւններով, երգերով եւ պարերով, որոնք տեւեցին մինչեւ ուշ ատեն: Պ. Մարտիկեան յոյս յայտնեց թէ կարելի պիտի ըլլայ Ամերիկայի Սեբաստացիներու աջակցութեամբ, այս մէկ սանին թիւը բարձրացնել քանըմէկի:

Ամէնքը բաժնուեցան ուրախ եւ խանդավառ:

ԼՐԱՏՈՒ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (23)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Ուրիշներ կ'երդուէին թէ թագուհին ներբաններու փոխարէն սագի մը թաղանթապատ թաթերը ունի: Եւ մինչեւ իսկ կը պատմէին թէ՝ Բալկիս թագուհիին մայրը անգամ մը լողանալէ ետքը նստեր է աւազին վրայ, ուր քիչ առաջ աստուածներէն մէկը, որ ժամանակաւորապէս սագի կերպարանք առած էր, իր սերմը թողած էր, եւ այս դէպքէն յղացած էր Սաբայի գեղեցիկ թագուհին:

Եւ ահա անգամ մը Սողոմոն հրամայեց իր սենեակներէն մէկուն յատակը թափանցիկ բիւրեղէ շինել տալ, տակը դատարկ տարածութեամբ, ուր ջուր լեցուցին եւ ողջ – ողջ ձուկեր նետեցին: Այս ամէնը կատարուած էր այնպիսի անսովոր արուեստով մը, որ անտեղեակ մարդը չէր կրնար բնաւ նկատել ապակին եւ պիտի երդնուր թէ՝ իր առջեւը մաքուր, թարմ ջուրով աւազան մըն է որ կը տարածուի:

Եւ երբ ամէն ինչ պատրաստ էր, Սողոմոն տեսութեան հրաւիրեց իր արքայական հիւր տիկինը: Շրջապատուած փարթամ շքախումբով մը, թագուհին առաջ կը շարժի Լիբանանի Տան սենեակներէն եւ կը հասնի մինչեւ նենգապատիր աւազանը: Անոր միւս ծայրը նստած է թագաւորը, որ կը փայլի ոսկիով եւ թանկագին քարերով, ինչպէս նաեւ իր սեւ աչքերու դիւթիչ հայեացքով:

Դուռը կը բացուի թագուհիին առջեւ, որ քայլ մը կ'առնէ, սակայն կը ճչայ եւ.. Սուլամիթ կը խնդայ մանկական զուարթ ծիծաղով ու ծափ կը զարնէ.

— Անիկա կը ծռի եւ կը բարձրացնէ իր զգեստը, անանկ չէ՞,— կը հարցնէ Սուլամիթ:

— Այո, սիրականս, ան վարուեցաւ այնպէս ինչպէս պիտի վարուէր ամէն կին: Վեր բարձրացուց իր հագուստին ծայրը, ու թէեւ տեւիկա մէկ ակնթարթ միայն տեւեց, բայց եւ այնպէս եւ ես, եւ իմ ամբողջ արքունիքը տեսանք որ, Սաբայի գեղեցիկ թագուհին՝ Բալկիս Մաքեդան, սովորական մարդկային ոտքեր ունէր, որոնք սակայն ծուռ էին եւ թաւ մազերով ծածկուած: Յաջորդ օրն իսկ ան ճամբայ ինկաւ. առանց հրաժեշտ տալու ինծի, եւ հեռացաւ իր մեծաշուք կարաւանին հետ մէկտեղ: Ես չուզեցի վիրաւորել զինքը: Իր ետեւէն վստահելի սուրհանդակ մը ղրկեցի, որուն հրամայեցի՝ թագուհիին տալ լեռնային անզգիտ խոտի փունջ մը, — ամէնէն լաւ միջոցը՝ մարմնի մազերը ոչնչացնելու համար: Սակայն ան վերադարձուց ինծի իմ սուրհանդակիս գլուխը, թանկարժէք ծիրանիէ կարուած պարկի մը մէջ:

Սողոմոն՝ իր սիրականին պատմեց նաեւ շատ բաներ իր կեանքէն, որ ուրիշ ոեւէ մարդ չէր գիտեր եւ զորս Սուլամիթ իր հետ գերեզման տարաւ: Պատմեց անոր իր դժուարին եւ երկարամեայ թափառումները, երբ, փախչելով իր եղբայրներուն բարկութենէն, Աբիսողոմի եւ Ադոնիայի նախանձոտութենէն, ստիպուեցաւ ուրիշ անունով պահուըտիլ օտար երկիրներու մէջ, սոսկալի խեղճութեան եւ զրկանքներու տակ: Պատմեց թէ՝ ինչպէս հեռաւոր եւ անծանօթ երկրի մը մէջ, երբ չուկան նստած կը սպասէր որ զինքը ոեւէ աշխատանքի մը համար վարձեն, իրեն մօտեցաւ թագաւորին խոհարարը եւ ըսաւ.

— Օտարական, օգնէ ինծի սա ձուկով լեցուն կողովը պալատ տանելու:

Իր խելքով, ճարպիկութեամբ եւ բարեհամբոյր բնաւորութեամբ Սողոմոն այնչափ դիւր եկաւ պալատականներուն, որ քիչ ատենէն տեղաւորուեցաւ արքունիքին մէջ, եւ երբ աւագ խոհարարը մեռաւ, ինք անոր տեղը անցաւ: Յետոյ պատմեց Սողոմոն, թէ ինչպէս թագաւորին միակ դուստրը, գեղեցիկ եւ փափուկ աղջիկ մը, գաղտնօրէն սիրահարեցաւ նոր խոհարարին, թէ ինչպէս ակամայ իր սէրը յայտնեց անոր, թէ ինչպէս անոնք գիշերանց փախան արքունիքէն, սակայն բռնուեցան, թէ ինչպէս մահուան դատապարտուեցաւ եւ յետոյ տեսակ մը հրաշքով յաջողեցաւ փախչիլ արդելարանէն:

Սուլամիթ ագահօրէն ականջ կը դնէր իրեն, եւ երբ Սողոմոն լռեց, այն ատեն գիշերային խաղաղութեան մէջ իրարու հպեցան անոնց շուրթները, իրարու հիւսուեցան թեւերը, չփուեցան կուրծքերը: Եւ երբ առտու եղաւ, Սուլամիթի մարմինը վարդի փրփուրի կը նմանէր, իր գեղեցիկ աչքերը կապտորակ ծիրով մը պատած էին սիրոյ յոգնութենէն: Ու ըսաւ մեղմանուշ ժպիտով մը.

— Թարմացուցէք զիս խնձորներով, կազդուրեցէք գինիով, որովհետեւ ես ուժաթափ եղայ սէրէն:

Իսկ աստուածուհիին մեհեանին մէջ, Բաալ էլ Քար լերան վրայ, նոր էր վերջացեր մեծ խորհուրդին առաջին մասը, ուր նեղկայ ըլլալ թոյլ կը տրուէր նոր ուխտաւորներու:

Հերթական քուրմը — ճերմակ հագուստով հնամենի ծերունի մը. ածիլուած գըլուխով, անյեխ եւ անմօրուս, բեմին բարձրութենէն երեսը դարձուց դէպի ժողովուրդը եւ հանդարտ, յոգնաբեկ ձայնով մը արտասանեց.

(Շար.)

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ներքին նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ անցեալ չաբթուան ըն – թացքին զինուորներ ոչնչացուցին հաշիշի տունկեր, երկու հազար քառ. քիլոմեթր տարածութեան մը վրայ, հիւս. Լիբանանի մէջ :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը Հռոմ կը սպասուի այսօր, խորհրդակցելու համար իտալական կառավարութեան հետ : Այս առթիւ ունկնդրութեան պիտի ընդունուի Պապին կողմէ :

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ առաջարկած էր Յունաս – տանի վերահաստատել դիւանագիտական յարաբերութիւնները : Յունաստան հա – ւանութիւն յայտնեց, խնդիրը հաղորդե – լով Ազգաժողովին : Ուղղակի բանակցու - թիւններ պիտի սկսին անյապաղ :

ԳԱՀԻՐԷԻ խորհրդային դեսպանը տե – սակցութիւն մը ունեցաւ Եգիպտոսի ար – տաքին նախարարին հետ : Ունկնդրութե – նէն ետք, յայտարարեց թղթակիցներու , — «Խնդրեմ, հարցումներ չուղղել, որով– հետեւ պիտի չպատասխանեմ» :Կ'ըսուի թէ առեւտրական համաձայնութիւն մը պիտի կնքուի երկու երկիրներուն միջեւ :

ՎԵՑ ԶԻՆԱԿԻՑ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ արտա - քին նախարարներու փոխանորդները ժո – ղով գումարեցին Հռոմի մէջ, քննելու հա– մար միացեալ Եւրոպայի ծրագիրը : Ֆր – րանսայի մէջ տակաւին համաձայնութիւն գոյացած չէ թէ այս հարցի եւ թէ եւրո – պական բանակի դաշնագրին վաւերացման մասին : Ընկերվարական կուսակցութիւնը համաձայն է դաշնագրին վաւերացման , պայմանաւ որ Անգլիան ալ մասնակցի եւ վերստուգիչ մարմին մը կազմուի :

ՆՈՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ կատար - ուած են Թեհրանի մէջ, համաձայն վեր – ջին լուրերու : Քսանըհինգ հոգի կը թա – փառէին նախորդ վարչապետին բնակա – րանին շուրջ, եւ ձերբակալուեցան : Պա - չարման վիճակ յայտարարուեցաւ Սպա – հանի մէջ :

ԲԵՐԻԱՅԻ փախուստի մասին զարմա – նազան զրոյցներ կը շրջին, բայց ոչ մէկ բան հաստատուած է տակաւին : Ամերի – կացիները իրենք ալ թերահաւատ են :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ 18·210 ռազմական օ- դանաւ շինած է անցեալ տարի, համա – ձայն ամերիկեան աղբիւրներու : Այսպէս տարուան վերջը պիտի ունենայ 31·209 ռազմական օդանաւ, բացի 5000 փո - խադրական օդանաւերէ :

ԱՀԱԲԵԿՈՒՄՆԵՐԸ կը շարունակուին Թունուզի մէջ : Ոստիկանութիւնը հետ – զհետէ կը սաստկացնէ հետապնդումները : Կը սպասուի որ պէյին կոչը մեղմացնէ կացութիւնը :

ՆՈՐ ՑՆՑՈՒՄՆԵՐ տեղի ունեցան Կիպ - րոսի մէջ, առանց մեծ կորուստներ պատ– ճառելու :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Տէր եւ Տիկին Խաչա– տուր Երեմեան ողբալով Տիկին Սիրանուշ Տիրատուրեանի (ծնեալ Երեմեան) մահը , փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն հազար ֆրանք «Յառաջ»ի , հազար ֆրանք ալ Անտիլիի ծերանոցին :

ԼԻՈՆԻ ՀԱՅ ԾՆՈՂՆԵՐՈՒ

ԼԻՈՆ.— Հայկազեան դպրոցը կը վերա– բացուի Սեպտեմբեր 24ին, հինգշաբթի, հովանաւորութեամբ Ազգ. Միութեան : Օր. Ընծայ Ստեփանեան, վարիչ մանկա– պարտիզպանուհին որ անցեալ տարեշրջա– նին այնքան սիրուեցաւ Լիոնահայ ծնող – ներէ եւ փոքրիկներէն, այս տարի եւս ստանձնած է իր ուսուցչական պաշտօնը մեր դպրոցին մէջ : Ուստի կոչ կ'ընենք ծը– նողներուն ղրկել իրենց զաւակները, օգ – տուելու համար այս բացառիկ առիթէն :

Հայ երիտասարդ եւ երիտասարդուհի – ներ կրնան դիմել եկեղեցւոյ դրասենեակը, գիշերային դասընթացքներու արձանա - գրուելու համար :— (Դիւան)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«Արաքս» մանկական - պատանեկան թերթին վերջին թիւը(20) 15 Սեպտ. ամ- բողջովին պատկերազարդ (Տրդատ Թա – գաւոր, Սասունցի Դաւիթ, Անահիտ, Ղա– րաբաղի առիւծը, հայերէնի դասընթացք եւայլն :

Տարեկան բաժնեգին հազար ֆրանք :

N. Hovhannessian, 14, Rue du Soleil, Paris

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՄԻԱԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ԾԱՆՕԹ ԵՐԳՉՈՒՀԻ ՏԻԿԻՆ ՋԵՓԻՌ ՇԱՆԹԻ

որ Մ. Նահանգներուն մէջ պտոյտ մը կա– տարելէ վերջ, կը վերադառնայ Պէյրութ :

Հովանաւորութեամբ Ֆր. Կապ. Խաչի

26 Սեպտեմբեր ժամը ճիշդ 21էն 23·30

Salle Chopin. 8, Rue Daru, Métro Ternes

Տոմսերը կը ծախուին գրատուններ , Հ. Սամուէլ, Պարսամեան եւ Բալուեան : Եւ մասնաճիւղերուն քով, նաեւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը եւ Գավէզեան Նպարա – վաճառատունը :

Գիները.— 200, 150 ֆրանք

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՊՈՄՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Ազգ. վարժա – րանը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր 1ին , ուսուցչուհութեամբ Տիկին Արփինէ Մխ – թիքի : Արձանագրութիւնները կը սկսին նոյն օրը, ուրբաթ Սահակ Մեսրոպ եկե– ղեցւոյ սրահին մէջ :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ

Ժանթիյի Պիւէթր շրջանին հայերէնի դասընթացքը վերսկսած է : Արձանագրու– թիւնները կը կատարուին կրթ. մարմնին կողմէ :

Դասաւանդութիւնները տեղի պիտի ու– նենան հինգշաբթի ամբողջ օրը եւ [illegible] երեկոները ժամը 8·30ին : Ուսուցիչներն են Պ. Պ. Խ. Վշտունի եւ Յ. Առաքէլեան :

Անշուշտ ծնողները պիտի փութան ուժ տալ այս ձեռնարկին, ղրկելով իրենց զաւակները որպէսզի կանոնաւորապէս հետեւին դասընթացքին :

Կրթ. մարմին

ՎԱՐԱԳԱՅ ԽԱՉ

Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեց– ւոյն հոգաբարձութիւնը կը յայտարարէ թէ այս կիրակի տօնն է Ս. եկեղեցւոյս անուան :

Նոյն օրը պիտի պատարագէ եւ քարոզէ առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան : Տեղի պիտի ունենայ նաեւ մատաղի օրհ– նութիւն :

Կը հրաւիրենք մեր ժողովուրդը նոյն օրը եկեղեցին, ներկայ ըլլալու համար սոյն աւանդական արարողութեան :

Մատաղացին նուիրողներէն կը խնդ – րուի օր առաջ հասցնել իրենց նուէրները հոգաբարձութեան (71 ռիւ Ժան Ժոռէս, Պ. Շիշմանեանի) :

Սկիզբ. ժամերգութեան ժամը 8·30 : Ս. պատարագ ժամը 10·30 :

Հաղորդակց. միջոց. — Կառախումբ Կառ տիւ Նորէն ժամը 8·30, 9·38, 10·38 :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Գույումճեան ընտանիքը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Մարսէյլի Սահակ Մեսրոպ մայր եկեղեցիին մէջ,139 Ավընիւ տիւ Փրատօ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց հօրՍՈՒ– ՔԻԱՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆի մահուան քառա– սունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները :

INDUSTRIELS, COMMERÇANTS, PARTICULIERS

Pour toutes vos assurances

Consultez un professionnel

A. AGLAGHANIAN

49, Rue Rivay

Levallois-Perret. — Tél. : PER. 53-97

Ecrire ou téléphoner pour rendez-vous

PEINTURE DECORATION

VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS

DERNIERE NOUVEAUTE

25, Rue des Pivoines, Alfortville

Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին զուգերանդ։

Մեր մասնագիտները եւ ամեն նյութառու- սեր են հայկական հաստատութիւններ եւ ճարտարապետներու համար :

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեպտեմբեր 30ին կը բացուի ուսումնա– կան նոր տարին : Փութացէք տոհմային կրթութեան եւ լուսաւորութեան այս հաս– տատութեան մէջ արձանագրել ձեր զա – ւակները :

Արձանագրութիւններու եւ որեւէ տե – ղեկութեան համար դիմել ամէն օր տես– չութեան :

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

ԴՊՐՈՑԻ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

ՍԵՒՐԱՆ. — Ֆ. Կ. Խաչի հայերէնի դասընթացքը կը սկսի Սեպտ. 27ին, Տիկ. Վերժին Յովհաննէսեանի բնակարանին մէջ, ուսուցչութեամբ Տիկին Արմենուհի Բալուեանի :

Կը հրաւիրուին Սեւրանի ու շրջականե – րու (Լիվրի – Կարկան, Օլնէ, Պլան – Մե– նիլ) ծնողքները արձանագրել իրենց տը– ղաքը Տիկին Վ. Յովհաննէսեանի մօտ :

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Նուպարեան Մատենադարանին մէջ, այս շաբաթ օր ժամը 5ին : Պիտի խօսի Պ. Նու– պար Գարիպեան : Նիւթը՝ «Խնամատարա– կան գործը Լիբանահայութեան մէջ» :

ՀԱՅ - ԹԱՏՐՈՆ ՆՇԱՆԵԱՆ ԱՄՈՒԼԸ

Իրենց վերջին թատերական պտոյտէն վերադարձած ըլլալով՝ 3 Հոկտեմբեր շա– բաթ գիշեր ժամը 20·45ին Մարսիլիա, Սալ Մազընոյի մէջ :

Մասնակցութեամբ Մարսիլահայ բեմի սիրուած դէմքերու՝ Կ. Մուրաֆեանի , Ազատ Սէրէնկիւլեանի եւ Գ. Թիւրքէլեա– նի կը ներկայացնեն Պրամսօնի գլուխ գոր– ծոց տռամը, երեք արար՝

ԲՐՕՖԷՍԷՕՐ ՔԼԵՆՈՎ

կամ

ԱՐԱՐԻՉ ՆԵՐԵՑԻ ՔԵՁԻ

Թարգմանութիւն եւ բեմադրութիւն՝ Տ. Նշանեանի : Նոյն ներկայացումը 5 Հոկտ. Պօմոնի Սինէմա Ֆլորէալի մէջ : Յետոյ Վալանս եւ Լիոն :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ մասնաւոր յայտագրով : Զխաչաձեւել :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

■

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Հ. Յ. Դ. Զա – ւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շա– բաթ ժամը 21ին, Խրիմեան սրահը :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայր – եան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 21ին : Կարեւոր օրակարգ :

ՊԷԼՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խում- բի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի «Ա– հարոնեան» խումբի վիճաբանական ժողո– վը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ (Ա. յարկ) : Նիւթը՝ «Հայ երիտա – սարդութիւնը պէտք է աւանդապա՞շտ ըլ- լայ թէ յառաջդիմական» : Կը հրաւիրուին բոլոր փափաքողները :

ԱՆԻԷՌ – Պ. ՔՈԼՈՄՊ.— Նոր Սերուն - դի ընդհ. ժողովը երկուշաբթի 28 Սեպտ. ժամը 21ին, ընկերվարականներու սրահը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ .—

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակոմիտէն այս շաբաթ ժամը 21ին :

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէն այս կիրակի , կէսօրէ վերջ ժամը 3ին :

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները : Ընկերներուն ներկա – յութիւնը անհրաժեշտ է : Սոյն ժողովնե – րուն ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կոմիտէի ներ- կայացուցիչները :

(Շար.)

ՁԵՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ԴԻՄԵՑԷՔ՝

Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale, MARSEILLE

(Face Rue Parmentier)

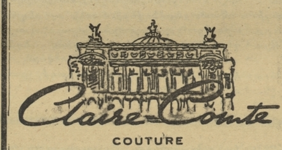
Téléphone : Colbert 33 - 22

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՑԱՏՈՒԿ ԳԻՆԵՐՈՎ ՊԻՍՏԻՆԵՐ

(Փուանիերիւ), ԱՍՏԱՌ, ԹԵԼԱ,

ԴԵՐՁԱՆ, ԿՈՃԱԿ, ԵՒ ԱՅԼՆ :

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

17, Bld. des Capucines

(Face au Café de la Paix)

★

Tél. : OPÉra 80 - 34

— 00 - 25

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ

ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ

Ծախ մթերք հայերէն հին եւ նոր հրատարակութեանց

Հայագիտական եւ արեւելագիտական գրքեր՝ ամէն լեզուով

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

Ֆրանսայէն եւ արտասահմանէն ստացուած ապսպրանքները

կը գործադրուին օրը օրին

ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՒՄՈՎ ԿԸ ԳՆԵՆՔ՝

Հայերէն եւ օտար լեզուներով արեւելագիտական ամէն կարգի գրքեր

եւ մատենադարաններ

LIBRAIRIE ORIENTALE H. SAMUELIAN

51, Rue Monsieur le Prince, Paris (6e)

Tél. DAN. 88-65, Chèque Postal, Paris 1278-35

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՈՒՐԲԱԹ 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
VENDREDI 25 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7176 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2587

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ո՞Ր ԴՈՒՌԸ ԶԱՐՆԵԼ

Չկայ, չկա՛յ որեւէ վստահելի եւ հաստատուն աղբիւր՝ ուղղակի եւ լրիւ տեղեկութիւններ ստանալու համար մեր Հայրենիքէն։

Ոչ իսկ անթելը կրնայ գոհացնել օրուան պահանջները, իր հում եւ քարոզչական զեկուցումներով։

Պատահաբար ձեռք անցած թերթերն ալ աղօտ գաղափար մը կուտան միօրինակ բովանդակութեամբ։ Սխեմականերով թխածոյ եւ թարգմանածոյ նիւթեր, վերէն վար քարոզչական։

Ներգաղթի դադարումէն եւ լիազօր պատուիրակներուն վերադարձէն ի վեր, եկող-գացող ալ չկայ։

Արտասահմանի խորհրդային դեսպանութեանց եւ հիւպատոսութեանց հայ պաշտօնեաները որեւէ իրաւասութիւն չունին։

Անոնք ոչ Հայաստանի ներկայացուցիչներ են, ոչ ալ իրազեկ՝ անցուդարձին։

Պարզապէս իրենց յատկացուած պաշտօնով կը զբաղին։ Երբեմն ալ կը մասնակցին տօնակատարութեանց։

Փակով անհատական — ընտանեկան նամակներուն, գիտէք թէ ի՛նչ եւ երբ կը գրեն։

Կը մնան արտաքին, օտար աղբիւրները։

Հաղուադէպ է որ միջազգային հեռագրական գործակալութիւնները եւ թերթերը կանոնաւոր տեղեկութիւններ հաղորդեն Հայաստանի մասին։

Անոնք պարբերաբար կը խօսին Վրաստանի եւ Ազրբէջանի մասին, որոնց մէկը ճամբու վրայ է, Սեւ ծովուն շնորհիւ, իսկ միւսը քարիւղ կը հոտի։

Կը խօսին, նաեւ, հեռաւոր Ուզպեկիստանի եւ Թուրքեստանի մասին որոնք շահեկան են միջազգային աշխարհակալութեան տեսակէտով։

Չեն մոռնար, նաեւ, երեք փոքր հանրապետութիւնները, Էսթոնիա, Լիթուանիա եւ Լեթոնիա, որոնք մօտիկ են արեւմտեան Եւրոպայի։

Ժլատ եւ սակաւախօս են միայն մեր Հայրենիքի մասին։

Երբեմն կցկտուր լուրեր կուտան, երբ մեծ դէպքեր պատահին։ Կամ կը յիշեն ի միջի այլոց։

Յաճախ Թրքական աղբիւրներէ կը բխին իրենց տեղեկութիւնները։ Կամ պատահաբար լսուած անթելէ մը։

Այսպէս, Սթալինի մահէն եւ Բերիայի արտաքսումէն ի վեր, օրը օրին կ'իմանանք թէ ի՛նչ կ'անցնի կը դառնայ Թիֆլիսի եւ Բագուի մէջ։ Ոչ միայն հեռագրական լուրերով, այլեւ մասնաւոր տեսութիւններով։

Իսկ երբ կարգը կուգայ Երեւանի, կա՛մ ենթադրութիւն է, եւ կամ կիսկատար տեղեկութիւն մը։ Յաճախ զրոյց։

Դեռ երէկ, բոլոր գործակալութիւնները եւ թերթերը մանրամասնօրէն կը նկարագրէին Վրաստանի մէջ կատարուած նոր մաքրագործումները։

Աւելի առաջ լայնօրէն խօսած էին ուրիշ գործողութեանց, ինչպէս եւ Ազրբէջանի անցուդարձի մասին։

Պարզ տրամաբանութիւնը կ'ըսէ թէ անշուշտ Հայաստանի մէջ ալ բաներ մը պատահած են։

Յաջորդաբար կատարուած զտումները եւ փոփոխութիւնները տեղական հանգամանք չունին։

Աղբանչանը տրուած է կեդրոնէն, միեւնոյն չարժառիթներով։ Ինչպէս որեւէ գործողութեան առեն։

Վերջերս կարգ մը տեղեկութիւններ հրատարակուեցան Հայաստանի կառավարական փոփոխութեանց մասին։

Իսկ հիմա որ Թիֆլիսը նորէն կը ցնցուի, ո՞ր առաձնաշնորհեալ «կապ»ը պիտի բարեհաճի պարզել Երեւանի չարն ու բարին։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՀՌՈՄԻ ՄԷՋ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մառեչալ Փափագոս, Յունաստանի վարչապետը, Հռոմ հասաւ Դշ. օր, արտաքին գործերու նախարարին հետ։ Այս պաշտօնական այցելութիւնը մեծ ուշադրութիւն գրաւած է քաղաքական շրջանակներու մէջ։ Երկու պետութեանց վարիչները պիտի քննեն շարք մը խնդիրներ, որոնք սերտ կապ ունին Պալքաններու եւ Միջին Արեւելքի հետ։ Հռոմի մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս այցելութեան որ տեղի կ'ունենայ այնպիսի առեն մը երբ լարուած են Իտալիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ յարաբերութիւնները։ Իրազեկներ կը կարծեն թէ Թրիէսթէի խնդիրն ալ պիտի քննուի, թէեւ Իտալիա երբեք միտք չունի քանդելու Պալքանեան համաձայնութիւնը։ Հռոմի վարիչները պիտի բացատրեն թէ Իտալիա չի կրնար անտարբեր մնալ Պալքաններու հանդէպ, ուր թէ բարոյական եւ թէ ռազմագիտական շահեր ունի. բայց չի կրնար միանալ Պալքանեան դաշինքին, ցորչափ կարգադրուած չէ Թրիէսթէի խնդիրը։

Միեւնոյն առեն կը հաւաստեն թէ Միջին Արեւելքի խնդիրն ալ մեծ տեղ մը պիտի գրաւէ երկու պետութեանց վարչապետներուն խորհրդակցութեան մէջ։ Իտալիա քանի մը տարիէ ի վեր ազդեցութեան պայքար մը կը մղէ Միջին Արեւելքի մէջ։ Ան մասնաւորապէս շահագրգռուած է արաբական երկիրներով։ Շատեր կը կարծեն թէ Իտալիա կրնայ նոյնիսկ որոշ չափով գրաւել Անգլիոյ ձգելիք դիրքերը։ Իսկ Յունաստան շատ հին եւ բազմաթիւ շահեր ունի Արեւելքի մէջ։

✕ Չորս միլիոն բանուորներ ընդհ. գործադուլ մը սարքեցին 24 ժամուան համար։ Կը պահանջեն աշխատավարձքի յաւելում եւ գործ՝ քսան հազար բանուորներու որոնք ճամբուած են, իբրեւ հետեւանք մեծ գործարաններու արգիլացման։ Երէկ (Եշ.) թերթ չկար Իտալիոյ մէջ։ Թատրոնները եւ սինեմաներն ալ փակուած էին։

« ՈՒՐԻՇ Ի՞ՆՉ Կ'ՈՒԶԷՔ »

Աւստրիոյ կառավարութիւնը նոր ծանուցագիր մը ուղղեց Խ. Միութեան մարզպանին, ըսելով թէ հրաժարած է հաշտութեան կրճատեալ դաշնագրէն, զոր մշակած էին արեւմտեան պետութիւնները։ Այդ ծրագիրը կրնար Աւստրիան ազատել տնտեսական յանձնառութիւններէ. բայց որովհետեւ Խ. Միութիւնը կ'ընդդիմանար, Աւստրիա կ'ուզէ որ բանակցութիւնները վերսկսին, հաշտութեան դաշնագիրը կնքելու համար։ Նախորդ ծրագիրը, 52.500.000.000 ֆրանք հատուցում կը նախատեսէ Խ. Միութեան համար, վճարելի՝ վեց տարիէն։ «Ուրիշ ի՞նչ կ'ուզէք», կը հարցնեն Աւստրիացիները, որոնք չաքաշար կը տուժեն դաշնագրին ձգձգումով։ Խորհրդարանին մէջ կատարուած վիճաբանութեան մը առեն, արտաքին նախարարը յայտարարեց. — «Ցաւ ի սիրտ կուտանք այս ծանուցագիրը։ Բայց եթէ Խ. Միութիւնը խոստանայ ստորագրել հաշտութեան դաշնագիրը, Աւստրիոյ ժողովուրդին մեծամասնութիւնը պիտի ընդունի կրել դաշնագրին տնտեսական բեռը»։

ՍԷՈՒՏԻ ԱՐԱԲԻՈՅ կառավարութիւնը ծանուցագիր մը ուղղեց Անգլիոյ, գանգատելով թէ անգլ. ջոկատ մը կրակ բացած եւ քանի մը բնակիչներ սպաննած է ովասիսի մը մէջ։

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ջախջախիչ յաղթանակ մը շահեցան Տանըմարքայի երեսփ. ընտրութեանց մէջ։

« ՎՏԱՆԳԻ ԺԱՄԸ ԱՆՑԱԾ ՉԷ ՏԱԿԱՒԻՆ »

Կ'ԸՍԷ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՆԱԽԱՐԱՐԸ

Պ. Ժորժ Պիտօ կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ հիւս. Ատլանտեանի կազմակերպութեան մէջ (ՀԱԿ – Օթան), անոր մնայուն ներկայացուցիչներու չաբաթական ժողովին մէջ։

Ինչպէս կ'երեւայ, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը տակաւին ապահով չի նկատեր Եւրոպայի պաշտպանութեան կազմակերպումը։ Միւս կողմէ, չի հաւատար թէ Ատլանտեանի զինակիցները կրնան աւելցնել իրենց զինուորական ծախքերը։

Ահաւասիկ իր ճառին ամփոփումը.

— Կազմակերպական աշխատանքներ կատարած ենք, բայց տակաւին ամրապնդուած չէ մեր ապահովութիւնը։ Դեռ շատ գործ կայ։ Մենք այսօր ունինք ուժ մը որ մեզ կ'ապահովէ անակնկալ հարուածի մը դէմ, ինչպէս կը հաւաստեն զինուորական հեղինակութիւններ։ Բայց տակաւին բաւարար չափով պաշտպանուած չենք հակառակորդի մը նախայարձակման դէմ, ոչ թիւով, ոչ ալ գործողութեանց արժէքով։ Մեր համախմբած ուժերը պիտի չկրնան երկար առեն կեցնել արշաւանքի ալիք մը, որուն ետին կը գտնուին ատուարաթիւ պահեստի ուժեր։ Միւս կողմէ, պէտք չէ յոյս դնել մեր երկիրներուն ստանձնած զինուորական ծախքերու յաւելման վրայ։ Հետեւաբար ստիպուած ենք յարմարագոյն ձեւով օգտագործել տրամադրուած վարկերը, աւելցնելու համար մեր պաշտպանութեան կարողութիւնը»։

Պ. Պիտօ կարգ մը ռազմագիտական խնդիրներ ալ շօշափելէ ետք, եզրակացուց.

— Այն խաղաղութիւնը ուր կ'ապրինք այսօր կէս – խաղաղութիւն մըն է։ Պատերազմը կը շարունակուի հարաւային – արեւելեան Ասիոյ մէջ։ Աշխարհը բաժնող եւ միջազգային կացութիւնը ծանրացնող հարցերէն ոչ մէկը կարգադրուած է։ Հետեւաբար պէտք է արթուն մնանք եւ աւելցնենք մեր ուժերը։ Վտանգի ժամը անցած չէ տակաւին։ Մեր հետզհետէ աւելի սերտ եւ տեւական միութեամբ, մեր յարատեւութեամբ միայն պիտի կրնանք հարթել դժուարութիւնները եւ վերջապէս հաստատել մեր ուզած տեւական խաղաղութիւնը»։

✕ Վեց զինակից պետութեանց արտաքին նախարարներու փոխանորդները, որոնք ժողովի նստած են Հռոմի մէջ, երկու յանձնախումբեր ընտրեցին, քաղաքական եւ տնտեսական խնդիրները քննելու համար։ Այս առթիւ աչքի առջեւ ունին ծրագիր մը որուն համաձայն պիտի կազմակերպուի «Փոքր Եւրոպան», իր մասնաւոր խորհրդարանով, (Երեսփ. եւ Ծերակոյտ)։ Մասնագէտներու ձգուած է ճշդել մանրամասնութիւնները։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԲԵՐԻԱՅԻ մասին շրջած զրոյցները ամէն օր կը նորոգուին։ Թեհրանի «Աթէշ» թերթը կը գրէ թէ հռչակաւոր չեկիստը Իրան մտած է ուրիշ երեք փախստականներու հետ, թէ սահմանապահ զինուորները ամէնքն ալ ձերբակալած, բայց յետոյ արձակած են Տօքթ. Մոսատեղի հրամանով։ Ցետոյ Բերիա հեռացեր է Իրանէն... Իսկ Մատրիտի մէկ թերթը կը գրէ թէ Բերիա Սպանիա կը գտնուի...

ՓԱՐԻԶԻ նորաձեւութեանց հռչակաւոր տունը, Քրիսթիան Տիոր, կը սպառնայ արձակել 150 բանուորուհիներ, նկատելով որ կառավարութիւնը 1948էն ի վեր չի պարտիր իր դնած մէկ չէնքը։ Վերջին պահուն տնտեսական գործերու վարիչը պարզել տուաւ չէնքին մէկ մասը։

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

ԵՐԳՉՈՒՀԻ ՋԵՓԻՒՌ ՇԱՆԹ

Եւ ահա երգչուհի Զեփիւռ Շանթը մեր մէջ։

Յաջող երգահանդէսներ տալէ ետք Ամերիկայի գլխաւոր քաղաքներուն մէջ, Նիւ Եորք, Պոսթըն, Ֆիլատելֆիա, Ֆրեզնօ, Լօս Անճէլըս եւն., տիկին Զեփիւռ Շանթ, ընդառաջ երթալով Ֆրանսահայ Կ. Խաչի Կեդր. վարչութեան հրաւէրին, երգահանդէս մը պիտի տայ նաեւ Փարիզի մէջ այս շաբաթ իրիկուն, Շօփէնի սրահին մէջ։

Միջին Արեւելքի եւ Մ. Նահանգներու թերթերը մեծ գովեստով կը խօսին Տիկին Զ. Շանթի հմայիչ ձայնի, անոր հարազատ եւ խոր ապրումի մասին, մանաւանդ Սայաթ Նովայի երգերուն մէջ։

Երգչուհի Զ. Շանթ մեր աննման աշուղին երգերը լսած եւ սորված է հանգուցեալ Նիկոլ Աղբալեանէն որ Սայաթ Նովայի երգերուն հաղուագիւտ վարպետներէն մէկն էր։ Տիկին. Շանթի առոգանութիւնը յստակ է։ Կը զգաս որ ան ամբողջովին զգացում դարձած, կը խօսի եւ կը յուզէ ունկնդիրը։

Իր յայտագիրը զուտ հայկական է։ Պիտի երգէ Ալէմշահէն, Ցով. Ալանէն Խաչատրեանէն, Մեհրապէն, Սիւնիէն, Սրուանձտեանէն, Կոմիտասէն, Կանաչեանէն, Սայաթ Նովայէն եւ Ռ. Մելիքեանէ։

Էջմիածնեցի որ ներկայ եղած է անոր երգահանդէսին, Հայրենիքի մէջ կը գրէ թէ Տիկին Զ. Շանթի երգահանդէսը իր էութեամբ ու բովանդակութեամբ հայ երգն էր, խորապէս հասկցուած, որ ապրիլ կուտայ։ Տիկինը ունի զուլալ ու թաւշային ձայն, որ լսողութիւնդ կը շոյէ ու հոգիդ կը պարուրէ երջանկութեամբ։ Ան կ'երգէ երաժշտական հարազատութեամբ եւ գիտէ հայ լեզուի նրբութիւնները եւ անոնց իմաստը, որով իր երգերը կը դարձնէ գերազանցօրէն հայկական։ Սայաթ Նովայի երգերուն մէջ անթերի կը տիրապետէ Թիֆլիզի բարբառին։

Երաժշտագէտ Վ. Սրուանձտեան, որ հիւանդ է տարիներէ ի վեր, փափաք յայտնած է անձամբ ներկայ ըլլալ Տիկին Զ. Շանթի երգահանդէսին։ «Ասպարէզ»ի մէջ իր հիացումը յայտնած է, իսկ ուրիշ թղթակից մը այս առթիւ կը գրէ թէ «այնքան խոր էր անոր երգին ազդեցութիւնը, որ արցունքը անվերջ կը հոսէր աչքերէն»։

Ամերիկայի, Պէյրութի թէ Եգիպտոսի մէջ, բազմութիւնը խուռներամ ներկայ եղած է Տիկ. Զեփիւռի երգահանդէսներուն։

Անշուշտ Փարիզի հայութիւնն ալ պիտի օգտուի այս բացառիկ առիթէն, լսելու եւ գնահատելու համար համակրելի երգչուհին։

Մ.Մ.

ՀԱԶԱՐ ՏՈԼԱՐ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

«Հայրենիք» էն կ'իմանանք թէ Հ. Յ. Դ. Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէն եւ Հայ Օգն. Միութեան Կեդր. վարչութիւնը հինգ հարիւրական տոլար տրամադրած են Յոնիական կղզիներու վերջին երկրաշարժի աղէտեալներուն։

Այս գումարը յանձնուած է Նիւ Եորքի Յոնիական Օգնութեան Կեդր. յանձնաժողովին, իբրեւ եղբայրական օգնութիւն եւ երախտագիտութեան պարտք, յատկացուելու համար իր նպատակին։

Մեր պաշտօնակիցը այս առթիւ խմբագրական կոչ մըն ալ ուղղած է, որպէսզի ուրիշներ ալ օգնեն։

ԴԵՐԱՍԱՆ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ համար յիսուն հազար ֆրանքի չէք մը ստացանք Պ. Մուշեղ Ճիլճրճեանէ (Մոնաքօ)։

ՊՈԼԻՍ ՄԵԿՆԵՑԱՒ ծանօթ երգչուհին. Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան։ Պիտի մնայ քանի մը ամիս, երգահանդէսներ տալու համար, ինչպէս ըրած էր անցեալ տարի։

ԲԱԳՈՒ ԵՒ ԱՐԱՐԱ

Հայ նորագոյն պատմութեան մէջ փառաւոր դէպքեր են Բագուի հերոսական պաշտպանութիւնը եւ Հայկական Լեգէոնի ճակատամարտը Արարայի վրայ։

Տարօրինակ զուգադիպութիւն։ Երկու դէպքերը տեղի կ'ունենան 1918 Սեպտեմբերի նոյն շաբթուան մէջ։ Բագուի անկումը՝ Սեպտեմբեր 15ին, իսկ Արարայի յաղթանակը՝ Սեպտեմբեր 19ին։

Պատերազմը կը մօտենար իր վախճանին։ Օսմանեան Կայսրութեան հարաւային սահմաններէն յառաջացող զօր. Ալենպիի բանակը կ'ուղէր ծրագրուած արդիւնքը ձեռք բերել, այսինքն արաբական երկիրներու անջատումը Թուրքիայէն։ Իսկ վերջինները, օգտուելով ռուսական յեղափոխութեան ստեղծած քայքայումէն, կովկասեան ճակատի վրայ կը մտածէին նուաճումներ ապահովել։

Վերջին ամիսներուն կատարուած գործողութիւնները Օսմանցիներու մահուան ջղաձգութիւնն էր։ Ճակատագրական այդ օրերուն, իրարմէ հեռու երկու վայրերու մէջ, քաջարի հայ զինուորը մասնակից էր կռիւներուն։

Հայութիւնը մարտունակ ժողովուրդի մը համբաւը կը ստանար, Բագուի նման ռազմական մեծ արժէք ներկայացնող վայրի մը պաշտպանութիւնը գրեթէ մինակը ստանձնելով։ Պէտք է անդրադառնանք այդ դէպքերուն, որովհետեւ մեր մէջ կան դեռ մարդիկ, որոնք կը կարծեն, թէ հայ ժողովուրդը չէ որ իր ազատութեան, անկախութեան եւ իրաւունքներուն համար պիտի կռուի, այլ՝ «ուրիշը իրեն համար պէտք է սուրը պատեանէն քաշէ եւ ճօճէ» («Արեւ», 1953 Սեպտեմբեր 10. «Հայկական Դատի վարձկան եւ զինւոր մունետիկները»)։

Մինչդեռ այսօրուան Հայաստանի գոյութիւնը ամբողջովին կը պարտինք հայկական սուրին։ Փոքր ընկրկում մը եւս եթէ ունենար հայկական բանակը պիտի ենթարկուէր Արեւմտեան Հայաստանի բախտին։

Բագուն ծանօթ է իր նաւթային արդիւնաբերութեամբ։ 1914 – 1918 պատերազմին արդէն սկսած էր զգալի դառնալ նաւթի կենսական նշանակութիւնը։ Ահա թէ ինչ կը գրէր գերման ընդհ. սպայակոյտի պետ զօր. Լուտենտորֆ իր յուշերուն մէջ.

«Գլխաւոր ազդակը, որ գերման արեւմտեան բանակին խորտակումը առաջ բերաւ, վառելանիւթի պակասն էր, որովհետեւ Թուրքերը չկրցան ատենին գրաւել Բագուն, եւ Հայերն էին, որ Թուրքերուն արգելք եղան Բագուն գրաւելու իր ժամանակին»։

Այս լոյսին տակ պէտք է դիտել Հայաստանի շուրջ տեղի ունեցած դէպքերը։

Բոլշեւիկեան յեղափոխութիւնը տարուան մը ընթացքին քայքայած էր ռուս բանակը, Գերմանները յառաջանալով եւրոպական, իսկ Թուրքերը՝ կովկասեան ճակատի վրայ, երկու հրամանատարութիւնները կը միանային 1918 Յունիսին, Թիֆլիսի մէջ։

Թուրքերը վերագրաւած էին Երզնկա, Էրզրում, Կարս, Ալեքսանդրապոլ, միւս կողմէն Վան – Իգտիր գիծը։ Հայաստան սեղմուած էր Արարատեան դաշտին մէջ, ուր մղեց մահու կենաց գերագոյն կռիւը, 1918 Մայիսին։ Թշնամին ունէր ռազմական երկրորդ նպատակ մը՝ գրաւումը Բագուին, որ նաւթային կեդրոն եւ ադրպէյջանցիներու մայրաքաղաքն էր։

Ինչպէս զօր. Լուտենտորֆ կը խոստովանի, Գերմաններու համար առաջնակարգ կարեւորութիւն ունէր Բագուի գրաւումը։ Եւ այդ քաղաքին ամիսներ տեւող պաշտպանութիւնն էր պատճառ, որ Թուրքերը, Հայաստանի ճակատին վրայ նոր ուժեր կեդրոնացնելու փոխարէն, զանոնք շտապով ղրկեցին Բագու։

Եւ ի՞նչ տեղի կ'ունենար հոն։

Ռուսական բանակի մնացորդ ուժերը, գլխաւորապէս Հայերու լայն մասնակցութեամբ ու ղեկավարութեամբ, զօրաւոր դիմադրութիւն մը կը կազմակերպէին քաղաքին շուրջ։ Վրացիները առանց ընդդիմութեան ճամբայ տուած էին Թուրքերուն։

Միւս կողմէ՝ Բագուի պաշտպանութեան ատեն, ներքին կեանքը կատարելապէս ողբերգական էր։ Բոլշեւիկներու միակ մտահոգութիւնն էր յեղափոխութիւնը խորացնել եւ քաղաքային իշխանութիւնը ձեռք ձգել։ Եւ երբ դիմում կատարուեցաւ Միջագետքի անգլիական հրամանատարութեան՝ օգնական զօրք ղրկելու խնդրանքով, այս անգամ բոլշեւիկները բոլորովին թշնամական դիրք բռնեցին, բանակի հրամանատարութեան ծրագիրները ջլատելով։ Այդ բոլոր մանրամասնութիւնները կ'արժէ կարդալ «Հայրենիք» ամսագրի 1925 Մայիս – Օգոստոս թիւերուն մէջ, գրի առնուած Սերգէյ Մելիք Եոլչեանի կողմէ։

Դժբախտաբար Անգլիացիները զօր. Դենստըրվիլի հրամանատարութեան տակ հազիւ երեք հազար զինուոր կարողացան բերել, որոնցմէ 1800 հոգի մասնակցեցան կռիւներուն(*)։ Եւ այս պարագան աւելի դժնդակ կացութիւն մը ստեղծեց Բագուի պաշտպանութեան համար։

Երկար կռիւներէ յոգնաբեկ, Բագուի զինուորները կարծեցին, թէ այլեւս Անգլիացիները պիտի պաշտպանեն քաղաքը, այլ խօսքով, ենթադրուեցաւ, որ ուրիշը մեզի համար «սուր պիտի ճօճէր»...։ Մինչդեռ Միջագետքի անգլիական հրամանատարութիւնը իր շահերուն աւելի համապատասխան գտաւ դէպի Մուսուլ յառաջանալ, քան թէ նոր բանակ ղրկել Բագու։

1918 Սեպտ. 15ին ինկաւ Բագուն։

Ցիսուն հազար Հայեր հեռացած էին քաղաքէն, դէպի Հիւս. Կովկաս եւ Պարսկաստան։ Թրքական բանակը մուտք գործեց քաղաք եւ քանի մը օր թալանեց նաւթաշխարհի հարուստ այս կեդրոնը։ Խաղաղ հայ բնակչութենէն քսան հազար հոգի սպաննուեցան։

Եւ ինչ ողբերգութիւն։ Նոյն օրը, 1918 Սեպտեմբեր 15ին, Մակեդոնիոյ մէջ կը ճեղքուէր գերմանեւպուլկար ճակատը։ Սեպտեմբեր 29ին անձնատուր կ'ըլլար Պուլկարիա։ Սեպտեմբեր 19ին զօր. Ալենպի պարտութեան կը մատնէր Ելտրըմ օրդուն։ Թալէաթ փաշայի դահլիճը կը հրաժարէր. նոր կառավարութիւնը դիմում կ'ընէր զինադադարի համար, որ ի վերջոյ Հոկտեմբեր 22ին կը կնքուէր Մունտրոսի մէջ։

Անվարան կարելի է ըսել, թէ Բագուն եթէ քանի մը շաբաթ եւս դիմանար, այդ պարագան շատ մեծ ազդեցութիւն պիտի ունենար Կովկասի հետագայ քաղաքական կեանքին, մասնաւորապէս Հայաստանի ճակատագրին վրայ։

Բայց հակառակ ատոր ալ, Բագուի մէջ կազմակերպուած հայկական զօրաւոր դիմադրութիւնը փրկեց Հայաստանը։

Գալով բոլշեւիկներու դաւադիր աշխատանքին, Բագուի պաշտպանութեան ընթացքին, մէջբերում մը ընենք սովետական վաւերագրերէն։

Հայպետհրատի կողմէ 1944ին հրատարակուեցաւ «Վ. Ի. Լենին, ռազմական գրագրութիւն, 1917 - 1920», 155 էջնոց հատորը։ 32րդ էջին վրայ կը կարդանք 1918 Յուլիս 7ին, Լենինի կողմէ Մոսկուայէն ղրկուած հեռագիր մը Ի. Վ. Ստալինին, Ցարիցին. այդ հեռագրին մէջ կ'ըսուի.

— «... Բագուի վերաբերմամբ առաւելապէս կարեւոր է, որ դուք անընդհատ յարաբերութիւնների մէջ լինէք Շահումեանի հետ եւ Շահումեանը գիտենայ Գերմանացիների առաջարկը, որ դեսպան Եոֆֆէին արուած է Պերլինում, այն մասին. որ Գերմանացիները կը համաձայնուէին դադրեցնել Թուրքերի յարձակումը Բագուի վրայ, եթէ մենք Գերմանացիներին համար երաշխաւորենք նաւթի մի մասը։ Ի հարկէ, մենք կը համաձայնուենք։ Այսպէս ուրեմն, ձախ էս–էրների նկատմամբ անողոք եղէք եւ յաճախակի ծանուցեցէք»։

Իսկ Յուլիս 29ին, նոյն Լենինը, այս անգամ ուղղակի Շահումեանին, Բագու, կը հեռագրէ.

— «Սովետների Ե. Համագումարի որոշման եւ Կենտրոնական Սովետական իշխանութեան դէմ Դաշնակների ամէն տեսակ գործողութիւնները կը դիտուին որպէս ապստամբութիւն եւ որպէս դաւաճանութիւն։ Զօրքեր ուղարկելու նկատմամբ միջոցներ ձեռք կ'առնենք, բայց հաստատապէս խոստանալ չենք կարող»։

1918 Մարտ 3ին բոլշեւիկները ստորագրած էին չարաղէտ Պրեսթ – Լիթովսկի դաշնագիրը, որով յանձն կ'առնէին պարպել Արտահանի, Կարսի եւ Պաթումի շրջանները։ Դէպի Բագու ճամբան բացուած էր։ Միւս կողմէ, ինչպէս Լենին կը խոստովանի, Բագուի մէջ զբաղած էին հարուածելու էս – էրները, Դաշնակցականները եւ Գերմաններուն հետ բանակցութեան մէջ էին նաւթը անոնց տրամադրելու համար։

Հայ յեղափոխական շարժումին եւ ապա հայ կամաւորական շարժումներու մասին շատ մը գրուածներ, յուշեր լոյս տեսած են, բայց գրքոյկ մը անգամ նուիրուած չէ Բագուի հերոսամարտին, որուն արժէքը միջազգային է, իսկ հայ ռազմիկներու մասնակցութիւնը այնքան պատուաբեր է մեր ժողովուրդին եւ ճակատագրական մեր հայրենիքի փրկութեան համար։

Գ. Լ.

(*) «Հայերու մասնակցութիւնը ընդհ. պատերազմին», զօր. Կ. Ղորղանեան, էջ 200։

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՓԻԺԱՄԱՑՈՎ ՎԱՐԺԱՊԵՏԸ

«Լը Մոնտ»ի արեւելագէտ աշխատակիցը, Էտ. Սապլիէ, Եգիպտոսէն Իրան անցած է եւ նոր յօդուածաշարքով մը կը նկարագրէ այդ երկրին անցուդարձը՝ Տոքթ. Մոսատեղի անկումէն ի վեր։

«Յառաջ» օրը օրին հաղորդած է վերջին յեղաշրջումին մանրամասնութիւնները։ Ուստի, յօդուածաշարքէն պիտի ամփոփեմ կարգ մը նկարագրութիւններ եւ խորհրդածութիւններ, որոնք ամբողջական գաղափար մը կու տան անցուդարձի մասին։

Փարիզեան թերթին աշխատակիցը վարպետ գրիչով մը կը ներկայացնէ Տոքթ. Մոսատեղը որ դարաւոր երկիր մը կը վարէր փիժամա հագած, չարունակ անկողին գամուած, միշտ պատրաստ նուաղելու, լալու։

— Իշխանութեան գլուխ հասնելէ ի վեր (1951 ապրիլ), Տոքթ. Մոսատեղ իր գործերէն իւրաքանչիւրը շրջապատած է մարգարէական լուսապսակով մը։ Քարիւղի ազգայնացման օրէնքը քուէարկել տուաւ խորհրդարանին պատմելով ինչ որ տեսած էր նախընթաց գիշեր, — «Ճերմակ կերպարանք մը պոռաց ինծի.— Ոտքի ելիր եւ խորտակէ իրանեան ժողովուրդին շղթաները»։

Եւ այսպէս խորհրդաւոր շարժուձեւեր։ Մոսատեղ կանգ չէր առներ որեւէ ծեքծեքումի առջեւ։ Օր մը իր կտակը հանդիսաւորապէս կը յանձնէր ազգին ներկայացուցիչներուն, վախ յայտնելով թէ կրնայ սպաննուիլ ազգին թշնամիներուն կողմէ։ Ուրիշ օր մը իր ննջասենեակը կը հաստատէր խորհրդարանին մէջ։ Իր նուաղումները, լացերը, սպառնալիքները, ինչպէս եւ դիւանագիտական յաջողութիւնները իրեն շահեցուցած էին փայլուն տիտղոս մը Ամերիկայի մէջ— «1951ի մեծ մարդը»։ Փիժաման իր հանդիսաւոր հանդերձանքը դարձած էր։ Մանաւանդ իր անկողինը համաշխարհային համբաւ կը վայելէր։ Եւ կ'ըսեն թէ այդ նոյն անկողինն էր որ կորսնցուց զինքը։

Մոսատեղ ինքն ալ կը զարմանար իր տարօրինակ վիճակին վրայ։ Եւ յաճախ կ'ըսէր.— «Տեսա՞ծ էք վարչապետ մը որ երկու տարի բանտարկուած ըլլայ իր սենեակին մէջ»։ Տունը փակուած, գրեթէ կորսնցուցած էր ամէն շփում զանգուածին հետ։ Այսպէս, պիտի ըմբռնէր Օգոստոս 18ի կրկնակ ցոյցին իմաստը։ Առտուն, իր Ազգ. ճակատին կուսակիցները 15.000 հոգի հաւաքուեր էին զինքը ծափահարելու համար. կէս օրէն վերջ 90.000 հոգի կը պատասխանէին Թուտէի կոչին (Համայնավար)։

Ասոր վրայ աւելցուցէք իր անսահման հպարտութիւնը։ Օգոստոս 19ին, երբ յանկարծ փողոցի թշնամական ցոյցերը սկսան սարսել իր իշխանութիւնը, կ'աղաղակէր. — «Փողո՞ցը, ձգեցէք, ան միշտ ինծի հետ եղած է»։

Մոսատեղ իր կեանքի ամբողջ առաջին շրջանը անցուցած էր դողալով։ Կառավարութեան գլուխը անցած ատեն միջոցներ կը գտնէր ուրիշները դողացնելու։ Նախորդ Շահին օրով բանտարկուած էր Սերճանի մէջ։ Գահաժառանգին — ներկայ Շահին միջամտութեան շնորհիւ էր որ ազատեցաւ։ Եւ սակայն իշխանութեան գլուխ անցնելէ վերջ, կը թուի թէ կ'ուզէր վրէժ լուծել իր բարերարէն։

Կատարեալ արհամարհանք ունէր իր նախարարներուն հանդէպ, զանոնք կը գործածէր իբրեւ ծառաներ, ամէն գործի համար։ Հազուադէպ չէր որ այցելուներու առջեւ գաւաթ մը ջուր կամ թէյին շաքարը ուզէր այս կամ այն նախարարէն։ Այս առթիւ նշանակալից է հետեւեալ մանրադէպը զոր ինծի պատմեց իր մտերիմներէն մէկը։

Օր մը Հուսէյն Ֆաթեմի, արտաքին նախարարը, գործի մը թղթածրարը կը ներկայացնէր իրեն։

«Ապուշութիւն է», ըսաւ. եւ երբ նախարարը կը պնդէր, ծերունին թղթածրարը առնելով խօսակցին գլխուն իջեցուց։

Մոսատեղի հակառակորդները զանազան ձեւերով կը բացատրեն անոր արտակարգ վարմունքը։ Կան որ ժառանգական հիւանդութեան մը կը վերագրեն զայն։

Այս մեծահարուստ իշխանաւորը 1944ին, երբ երեսփոխան էր, ջուրը ձգեց ռուսական այն ծրագիրը որ կը ձգտէր Մոսկուայի տիրապետութեան տակ առնել հիւսիսային Իրանի նաւթահորերը։ 1951ին ալ Մեծն Բրիտանիոյ դէմ ծառացաւ եւ, զօր. Ռազմարայի սպանութեան շնորհիւ անցաւ իշխանութեան գլուխ։ Այդ օրէն կը սկսի Ապատանի քարիւղի հանքերուն ազգայնացման պայքարը։

Տոքթ. Մոսատեղ լաւ կը ճանչնար իրանեան հոգին, բայց բոլորովին կ'անգիտանար միջազգային կեանքին էական ազդակները, — քարիւղի ճարտարարուեստի կառուցուածքը եւ ամերիկեան հոգեբանութիւնը։

Անգլիացիներէն ետ առնելով հարաւային Իրանի քարիւղի մենաշնորհը, Տոքթ. Մոսատեղ կը կարծէր թէ ուրիշ գնորդներ պիտի գտնէ արագօրէն։ Այսպէս առաջին սխալը կը գործէր։ Խ. Միութիւնը երբեք տրամադիր չէր համաշխարհային ընդհարում մը պայթեցնելու, արեւմուտքին ձեռքէն առնելով իրանեան նաւթահորերը։ Մ. Նահանգնե՞րը։ Ճիշդ է որ իշխանութեան գլուխ անցած ատեն Ազգ. ճակատը կապեր ունէր կարգ մը ամերիկեան շրջանակներու հետ։ Բայց, շատ չանցած ժողովրդական հոսանքը ստիպեց Տոքթ. Մոսատեղը դիրք բռնել «աշխարհակալութեան» դէմ։ Ամէն անգամ որ նոր յաջողութիւն մը շահէր, փողոցին շնորհիւ, աւելի սերտօրէն կախում կ'ունենար ամբոխէն։

Մնաց որ, ամերիկեան գլխաւոր ընկերութիւնները համաձայնութիւններ ունէին անգլիական ընկերութեանց հետ։ Պահ մը Տոքթ. Մոսատեղ կարծեց թէ Թրումընի վարչութեան շնորհիւ պիտի կրնայ բանեցնել քարիւղի ճարտարագործութիւնը. բայց հանրապետական կուսակցութեան յաղթանակը փարատեց իր պատրանքները։

Այդ օրէն Տոքթ. Մոսատեղ դատապարտուած էր։ Ռոզ Մառի եւ Միրիէլլա նաւերուն փորձն ալ ձախողանք մըն էր։ Առաջին նաւուն փոխադրած քարիւղը ծովուն վրայ իսկ անցաւ Անգլեւիրանեան ընկերութեան ձեռքը։ Իսկ երկրորդը թէեւ յաջողեցաւ խուսել պաշարումը, բայց բերած քանի մը հազար թոն քարիւղը կը պատկանէր իտալական ընկերութեան մը որ ենթակայ է անգլեւամերիկեան խմբակի մը...

Բաւական է յիշել քանի մը թուանշաններ, հասկնալու համար Մոսատեղի քաղաքականութեան ձախողումը։ Անգլեւիրանեան ընկերութիւնը ամէն տարի 34 միլիոն թոն քարիւղ կը բաշխէր։ Արդ, երկու տարուան ընթացքին Մոսատեղ կրցաւ արտածել միայն 50.000 թոն։

Նախորդ վարչապետը բոլորովին կղզիացած էր իր իշխանութեան վերջին օրերուն։ Դուրսէն Անգլիացիները եւ Ամերիկացիները վճռած էին այլեւս գործ չունենալ իրեն հետ։ Ներսէն՝ արքայականները, սպաները, մոլլաները, մեծ կալուածատէրերը իրեն դէմ էին։ Կը մնար միայն Թուտէն, իբրեւ ապաւէն։ Իրանի համայնավարները պատրաստ էին ապստամբելու, կառավարութիւնը պաշտպանելու համար։ Իրենց վարիչները զէնք կը պահանջէին։ Բայց Տոքթ. Մոսատեղ կը խորշէր ծայրագոյն ձախի յաղթանակէն։

Իրականին մէջ, «հին աղուէս»ը ձեռնարկած էր յեղափոխական գործի մը առանց յեղափոխական մեթոտներու։ Իր փորձը օգտուեցաւ ժողովրդական ուժերու աջակցութենէն՝ ընդդէմ օտար աշխարհակալութեան։ Բայց Տոքթ. Մոսատեղ երբեք վստահութիւն չունէր ամբոխին վրայ։ Այդ է պատճառը որ նախընտրեց անհետանալ քան թէ անոր պաշտպանութեան ապաւինիլ։

Այսօր «հին աղուէսը» արգելափակուած է վանդակին մէջ։ Պելժ հռչակաւոր իրաւագէտը, Ռոլէն, որ յաղթականօրէն պաշտպանեց Իրանի դատը Լա Հէյի ատ–

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՄՄԱՆԻ (Յորդանան) հայ գաղութը 30 տարուան կեանք ունի։ Ա. Աշխարհամարտին, քանի մը Հայեր, գաղթական կը հաստատուին Ամման, հազիւ 30 ընտանիք եւ կը զբաղին պարտիզպանութեամբ, դերձակութեամբ, լուսանկարչութեամբ եւն.։ Հազիւ տեղաւորուած, գաղութին առաջին մտահոգութիւնը կ'ըլլայ ազգ. վարժարան մը հաստատել։ Ազգ. վարժարանը կը բացուի Երուսաղէմի Պատրիարքարանին օժանդակութեամբ եւ հանգուցեալ Թորգոմ պատրիարք զայն կ'անուանէ Հեթումեան Ազգ. վարժարան, որովհետեւ Հեթում Թագաւոր իշխած էր այդ շրջաններուն մէջ։ Շատեր, դերձակներ, լուսանկարիչներ, ժամագործներ կ'արժանանան արքայական գնահատանքի։ Բժիշկ Սուրէն Էթէէմէզեան կը հաւաքէ նոր սերունդը եւ կը ներշնչէ ազգային գիտակցութիւն, եւ բժիշկին տունը կը վերածուի ակումբի։ 1937ին բժիշկին եւ Պէյրութահայ նոր գաղթականներու նախաձեռնութեամբ կը հիմնուի Հ.Մ.Ը.Մ.ի Ամմանի մասնաճիւղը, որ նոր էջ մը կը բանայ գաղութին մէջ։ 1941ին գաղութը կ'ունենայ իր մնայուն հոգեւոր հովիւը։ Այսօր Հեթումեան ազգ. վարժարանը ունի 270 աշակերտ, հայ կաթողիկէ վարժարանը 120, իսկ բողոքականներունը 80 աշակերտ։ Այս գաղութին թիւը աւելցաւ Երուսաղէմի աղէտին հետեւանքով, սակայն հայ համայնքը մնացած է անկազմակերպ։ Գաղութին միասնականութիւնը խախտեցաւ, դպրոցն ու եկեղեցին դարձան հոգեւոր հովիւին սեփականութիւնը ստեղծելով քաոս, որուն միակ պատասխանատուն կը համարուի Երուսաղէմի Պատրիարքարանը։ Ազգ. գոյնզգոյն մարմիններ ստեղծուեցան Պատրիարքարանին կողմէ նշանակուած։ Այդ մարմինները ոչ համարատու են, ոչ համարատու։ Ըմտացոյցը կը հաւասարակշռուի ըստ բախտի։ Աշակերտներու ամսաթոշակները անորոշ են։ Ուսուցիչներու ամսաթոշակի պայքար կայ։ Անոնք դպրոցի անունով պարահանդէս կը կազմակերպեն որպէսզի ամսաթոշակ ստանան։ Նստարանները կոտրուած են, իսկ եկեղեցիին շապիկները մաշած ու պատռուած են։ Եթէ դիտողութիւն ըլլայ, կը պատասխանեն՝ չհաւնողը թող տղան կաթոլիկներու դպրոցը ղրկէ եւն.։ Եթէ ներկայ Ազգ. խորհուրդը մօտէն չհետաքրքրուի, երկու տարիէն դպրոցը կրնայ փակուիլ։ Իսկ անդին Հ.Մ.Ը.Մ.ը, Համազգայինը, Հ.Կ.Խաչը, Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդը լծուած են լուրջ աշխատանքի։

ՀԱՄԱ (Սուրիա) Հոմսէն երեսուն քիլոմեթր հեռու։ Որոնդէս գետը, երկուքի կը կիսէ քաղաքը։ Ժողովուրդը միատարր է։ Շատ քիչ Հայեր կան։ Ապրուստը աժան է, կաթի, մածունի, պանիրի եւ իւղի քաղաքն է որ համբաւ շահած է ամբողջ Սուրիոյ մէջ։ Հայերը ոչ մէկ կազմակերպութիւն ունին հոս, բոլորն ալ արհեստաւորներ են եւ կ'ապրին անջատաբար։

ՔԷՍԱՊ (Սուրիա) գիւղը յառաջդիմած է քանի մը տարիէ ի վեր։ Քարիւղի աղօտ լոյսին տեղ, ելեկտրական լոյսը կերպարանափոխած է Քէսապի գիշերային տեսքը։ Ջուրն ու ելեկտրականութիւնը մեծապէս կ'օգնեն Քեսապի բարգաւաճման։ 1952–53 դպրոցական տարեշրջանը Քեսապի եւ շրջաններուն մէջ յատկանշական եղաւ պետութեան թիւ 175 հրամանագրին յարմարելու ջանքերով։ Բերիոյ Թեմի Ուսումն. Խորհուրդին կատարած ցուցմունքները իրենց օգուտը ունեցան։

Իքիզ – Օլուգ Քեսապէն դէպի հարաւ արեւմուտք երեք քմ. հեռաւորութեան վրայ հայկական սիրուն գիւղ մըն է։ Ներկայիս ջուրի հարցը լուծուած է։ Արդէն 25 ընտանիքներ իրենց ամառնային հանգիստը հոն կ'անցընեն։ Մօտակայ Քէօրքէնէ գիւղն ալ որոշ աշխատանքներու լծուած է։ Զորս տարի առաջ նոր ուխտավայրի մը հիմը դրուեցաւ հայկական էսկի – Էօրէնի Կիլիկեան հին Խաչքարի մը գտնուած վայրը, Քէսապցիներու պատմական Պալլուն (այժմ Թուրքիոյ սահմանին մէջ)։ Օգոստոս 20, 21, 22ին Օգն. Խաչը տօնեց իր այնքան երկար ատենէ ի վեր պատրաստած Քերմէսը եւ յաջողութիւն ունեցաւ։

եանին առջեւ, հեռագրած է թէ պատրաստ է Տոքթ. Մոսատեղը պաշտպանելու որեւէ ատեն։ Բայց, ինչ վճիռ ալ տրուի, նախորդ վարչապետին համար ամէն բան վերջացած է այլեւս։

Եւ սակայն, ժողովուրդին մէկ մասը իրական պաշտամունք մը ունի իրեն համար։ Իր քարուքանդ բնակարանին վայրը ուխտատեղի դարձած է։ Շատ մը ժողովրդական տուներու մէջ սուգ կը պահեն եւ կ'աղօթեն իր վերադարձին համար։ Իրեն հաւատարիմ է պազարը, այսինքն երկրին ամբողջ առեւտրական կեանքին ջղային կեդրոնը։

Իր անկումէն ետք մանր առեւտրականները երեք օր փակեցին իրենց խանութները, Թուտէի վրէժխնդրութենէն խուսափելու պատրուակով։

Տոքթ. Մոսատեղ մանր քաղքենի դասին մարդն է։ Իր իշխանութեան ընթացքին ուժ տուաւ փոքր առեւտրականներուն, փրկելով մեծ արտադրիչներու ճանկերէն։ Իրանի պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով առեւտրական հաւասարակշռութիւն հաստատուեցաւ։ Կարգ մը արտադրութեանց, օրինակ՝ բամպակին արտածումը մեծապէս աւելցաւ։

Իր կառավարութիւնը գիւղացիներուն հանդէպ ալ ժողովրդական տնօրինութիւններ ըրաւ։ Իր հաստատած գիւղական խորհուրդներուն շնորհիւ գիւղացիները կրցան պայքարիլ մեծ հողատէրերու մատակարարներուն դէմ։ Տեւականօրէն գիւղացին իբրեւ աշխատավարձ կը ստանայ բերքին մէկ հինգերորդը, եւ պարտաւոր է մնացեալը յանձնել հողատիրոջ։ Երկու տարիէ ի վեր գիւղացիները դադրեցուցած էին յանձնումը եւ կառավարութիւնը աչք կը գոցէր։

ԼՈՒՐԵՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԵՐԹԵՐԷՆ

★

ԵՐԵՒԱՆԻ բնակչութեան 80 առ հարիւրը ջուր ունի բնակարաններուն եւ բակերուն մէջ։ Յետ պատերազմեան տարիներուն փողոցներուն մէջ չորս անգամ աւելցած են ջուրի ծորակները եւ տասն անգամ ցայտաղբիւրներու (շատրուան) թիւը։ Ամէն քայլափոխին մարդ կը հանդիպի աղբիւր-յուշարձաններու, շատրուաններու եւ ջրաւազաններու։ Այս տարի պիտի շինուին երեսուն ցայտաղբիւր եւս։

ՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒ տանը մէջ բացուած է սովետական կերպարարուեստագէտներու գործերու շրջուն ցուցահանդէսը ուր ներկայացուած են երկու հարիւր գեղանկարչական, քանդակագործական եւ գրչական աշխատանքներ։ Ցուցադրուած են 1950–51ի համամիութենական ցուցահանդէսներու լաւագոյն աշխատանքները։ Ցուցահանդէսին նիւթերը բազմազան են, կան թէ պատմա-յեղափոխական, թէ ժամանակակից կեանքէ նիւթեր։

ՍՈՎԵՏԱՀԱՅ թատերգութեան մէջ վերջին տարիները կարգ մը յաջող երկեր ստեղծուած են, կ'ըսէ «Սով. Հայաստան»ի մէկ աշխատակիցը, Հ. Սալախեան, բայց անմիջապէս վերջը դիտել կուտայ թէ թատրոնի զարգացման մէջ, յետպատերազմեան սովետական թատերգութիւնը հասնելով հանդերձ որոշ յաջողութեան, ցարդ ետ կը մնայ կարգ մը պահանջներէ։ Ճիշդ չեն ըմբռնած «տիպականութեան» սատիրայի ((երգիծանք) նշանակութիւնը, ինչպէս եւ «անկոնֆլիկտայնութեան տեսութիւնը» եւն.։ Յօդուածագիրը այս առթիւ կը քննադատէ նաեւ «Միքայէլ Նալբանդեան» թատերախաղը։ Հեղինակները ձեռքի տակ ունենալով հարուստ պատմ. նիւթեր առեր ենամենակարեւորը, կրցեր են պատկերացնել Նալբանդեանի զարգացումը, անոր բնաւորութեան լաւ գիծերը ինչպէս եւ ցոյց տալ ռուս ազգին ընտիր ներկայացուցիչներուն բարերար ազդեցութիւնը Նալբանդեանի քաղաքական սկզբունքներուն ձեւաւորման վրայ։ Սակայն «հիմնականում յաջողած» այս թատերախաղին մէջ եւս լրիւ չեն պատկերացուած կերպարները (տիպար)։ Երկու պատկերներու մէջ, ուր երեւան կուգան ժողովուրդի ներկայացուցիչները, «Նրանք կտրուած են գործողութեանց ընթացքից, ժգոյն են, անդէմ, չեն արտայայտում աշխատաւոր զանգուածների խորքում թաքնուած ակտիւ պոտենցիալ ուժը»։

Յօդուածագիրը ուրիշ գանգատ մըն ալ ունի, —«Մեր հասարակութեան պահանջները բաւարարող կոմեդիաներ դեռ եւս քիչ են»։ Այս առթիւ կը յիշէ երկու թատերախաղեր, Մ. Քոչարեանի «Հին հիւանդութիւնը» եւ Ա. Գուլակեանի «Անհանգիստ մարդիկ»ը, եւ երկուքն ալ թերի կը գտնէ երգիծանքի եւ գեղարուեստական մշակման տեսակէտով։ «Բոլոր դրական հերոսները երկուկաթիլ ջրի պէս միմիանց նման են, ժգոյն է նրանց լեզուական ֆակտուրան»։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

★

ՎԱԼԱՆՍ, 21 Սեպտ. — Հայ Մարզականին 1953 – 1954 տարեշրջանի ախոյենական մրցումները սկսան 6 Սեպտ. կիրակի, առաջին մրցումը մեր դաշտին վրայ, Կրընոպլի դէմ։

Վեցերորդ տարին է որ Հայ Մարզականի Ա. խումբը մարզադաշտ կ'իջնէ միշտ (Փրոմոսիոն տ'Օնէօր»ի։ Գոնէ մինչեւ 5րդ տարին պէտք էր բարձրանար «Տիվիզիոն տ'Օնէօր»ի։ Անյաջողութեան պատճառները երկու են. — Նախ՝ կրտսեր եւ պատանի խումբերէն սպասուած «փրոմոսիոն» խաղալու ընդունակ ուժեր չհասան, ինչպէս 1946ի ճատէները, երկրորդ նիւթական պայմանները։ Այսպէս տարուէ տարի հակիչներու ցանցն ալ կը նօսրանայ։ Եւ սակայն գործը կը քալէ։

Սեպտեմբեր 13ին տեղի ունեցաւ մեր Բ. ախոյենական մրցումը, Պուռ լէ Վալանսի դէմ։ Միշտ բարձրագոյն, այս խումբը 15 տարիէ ի վեր Ա. շարք, երբեմն աւելի ցած վար իջնելով այս տարի դասարան փոխեց եւ հասաւ մեր աստիճանին՝ փրոմոսիոն տ'օնէօր։ Առաջին մրցումը տեղի ունեցաւ մեզի դէմ։ Թէեւ չափազանց ինքնավստահ երկու կողմերը բաւական մարտնչելէ ետք, դաշտ ելան, (ունին յարդարուած, դաշտ), խաղը վերջացաւ ի նպաստ մերոնց 2–1։ Ամբողջ խաղի ընթացքին ոչ մէկ միջադէպ։

× Մեր երրորդ ախոյենական մրցումը, միշտ Ա. խումբ, տեղի ունեցաւ Սեպտեմբեր 20ի կիրակին, մեր դաշտին վրայ, Ռ. Ս. Կափի դէմ։

Այս խումբն ալ բաւական երկար ատենէ ի վեր կը զարնուի »տիվիզիոն տ'օնէօր» բարձրանալու յոյսով։ Այս տարի աւելի ուժով կազմով դաշտ ելած են։ Մեր խումբին ամենալաւ խաղացողներէն հինգ տղաքներ կը բացակայէին զանազան պատճառներով։ Այնպէս որ մեր խումբը ըսկիզբէն մինչեւ վերջ յուսահատական մաքառումներէ զատ ուրիշ ոչինչ կրնար ընել։ Մանաւանդ Բ. կիսախաղին քառորդ մնացած մեր տղաքը բոլորովին յոգնած երեւոյթ ունէին։ Վեց տարուան մէջ մեր դաշտին վրայ այսքան չարաչար պարտութիւն կրած չէինք, — հակառակորդը վեց, մերոնք մէկ, այն ալ փէնալթիով մը։ Եւ ըսել որ մեծ բազմութիւն մը եկած էր քաջալերելու տղաքը։

Նաւասարդ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (24)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

— Խաղաղութեան մէջ ապրեցէք, որդիներ եւ դուստրեր։ Արիացէք կատարելապէս։ Փառաբանեցէք դիցուհիին անունը։ Թող անոր օրհնութիւնը մեր վրայ ըլլայ յաւիտեանս յաւիտենից։

Եւ իր վերամբարձ ձեռքով օրհնեց ժողովուրդը։ Ու անմիջապէս, բոլոր անոնք որ ուխտուած էին խորհրդներու առաջին աստիճանին, փռուեցան գետնին վրայ եւ ապա, հանդարտօրէն վեր ելլելով, լռելեայն ուղղուեցան դէպի դուռը։

Եգիպտական Փամենոթ ամսուն եօթներորդ օրն էր. Ոսիրիսի եւ Իսիսի հոգեւոր խորհուրդներուն նուիրուած։ Իրիկուընէ սկսած փառաշուք թափօրը երեք անգամ շրջան ըրած էր տաճարին չորս կողմը՝ աշտանակներով, արմաւենիի տերեւներով եւ սրբազան անօթներով, աստուածներու խորհրդանշաններով եւ Փալլոսի սրբազան պատկերացումով։ Թափօրին մէջտեղը քուրմերը եւ երկրորդակարգ մարգարէները իրենց ուսերուն վրայ բարձրէն կը կրէին կղպուած տապանակը՝ թանկարժէք փայտէ, մարգարտայեա, փղոսկրով եւ ոսկիով պատած։ Հոն կը մնար նոյն ինքն աստուածուհին, Անտեսանելին, Բեղմնաւորիչը, Խորհրդաւորը, Մայրը, Քոյրը եւ աստուածներու կինը։

Զարանենդ Սէթը խորամանկութեամբ հրապուրած էր իր եղբայրը, աստուածային Ոսիրիսը, մեծ խնճոյքի մը ատեն նենգօրէն կապկպեր եւ դրեր էր զայն չքեղ դագաղի մը մէջ եւ կղպելով՝ դագաղը մեծ աստծու մարմնին հետ մէկտեղ նետած էր Նեղոս գետը։ Իսիսը, որ դեռ նոր էր ծներ Հօրը, վիշտով եւ արցունքներով ամբողջ աշխարհի մէջ կը փնտռէր իր ամուսնին մարմինը եւ երկար ատեն չէր կրնար գտնել։ Վերջապէս ձուկերը կը պատմեն անոր, թէ ծովու ալիքները դագաղը նետեր են ծովուն խորերը եւ Բիբլոսի մօտ են հասցուցեր, ուր անոր չուրջը հսկայական ծառ մըն է աճեր եւ բունին մէջ առեր աստծու մարմինը եւ անոր ծփուն տնակը։ Այն երկրին թագաւորը հրամայեր է այդ հսկայական ծառէն իրեն համար սիւն մը շինել, առանց գիտնալու թէ անոր մէջը ինքը՝ Ոսիրիս աստուածը՝ մեծ կենսատուն կը հանգչի։ Իսիսը Բիբլոս կ'երթայ, հոն կը հանէ յոգնաբեկ տաքէն, ծառաէն եւ դժուարին ու քարքարուտ ճամբէն։ Անիկա դագաղը կ'ազատէ ծառին մէջտեղէն, իր հետ կը տանի եւ քաղաքին պարիսպին մօտ տեղ մը հողին մէջ կը պահէ։ Սակայն Սէթը կրկին գաղտնօրէն կը յափշտակէ Ոսիրիսի մարմինը, տասնըչորս կտորներու կը բաժնէ զայն ու կը ցրուէ Վերին եւ Ներքին Եգիպտոսի բոլոր քաղաքները եւ գիւղերը։

Ու կրկին, մեծ վիշտերով ու հեծեծանքներով Իսիս ճամբայ կ'իյնայ փնտռելու համար սրբազան անդամները իր ամուսնին եւ եղբօրը։ Անոր լացերուն իր բողոքները կը խառնէ քոյրը, Նեփթիս աստուածուհին, ինչպէս եւ աստուածուհիի որդին, լուսապայծառ Հորը, Հորիգիթը։

Այս էր խորհրդաւոր իմաստը այդ թափօրին՝ սրբազնագործ ծիսակատարութեան առաջին մասին մէջ։ Այժմ, պարզ հաւատացեալներուն երթալէ եւ քիչ մը հանգիստ առնելէ ետք, պէտք էր կատարել մեծ խորհուրդին երկրորդ մասը։ Տաճարին մէջ մնացեր էին միայն բարձրագոյն աստիճանի ուխտեալները —քուրմերը, մարգարէները, խորհրդագէտները եւ ատենակալները։

Սպիտակազգեստ մանուկները, արծաթեայ մատուցարաններով միս, հաց, չոր պտուղներ եւ պերլուզեան անուշ գինի կը բաժնէին։ Ուրիշներ տիւրոսեան նեզբերան անօթներով սիկերեան ըմպելի կը մատուցանէին, զոր այն ատենները կախարդան բարձրացնելէ առաջ յանցագործներուն կուտային՝ անոնց մէջ առնականութիւնը գրգռելու համար, եւ որ սակայն բարձր յատկութիւն մը ունէր, — մարդոց մէջ արծարծել եւ պահպանել սրբազան խենթութեան կրակը։

Հերթապահ քուրմին մէկ նշանովը հեռացան մանուկները։ Բարապան քուրմը կղպեց բոլոր դուռները։ Յետոյ ուշադիր անցաւ բոլոր մնացողներուն քովէն, նայեցաւ անոնց դէմքերուն եւ հարցուփորձ ըրաւ զանոնք՝ այդ գիշերուան մուտքը թոյլատրող խորհրդաւոր խօսքերով։ Ուրիշ երկու քուրմեր տաճարին երկայնքը եւ անոր երկու սիւներուն չուրջը անուաւոր արծաթեայ բուրվառ մը քաշեցին։ Տաճարը լեցուեցաւ կապոյտ թանձր, արբեցնող եւ բուրաւէտ խունկով, եւ ծուխին մէջէն հազիւ նշմարուեցան թափանցիկ քարերէ շինուած լապտերներու բազմագոյն կրակները. լապտերները ունէին ոսկեզանգակ շրջանակներ եւ կախուած էին առաստաղէն արծաթեայ երկայն շղթաներով։ Հին ատենը Ոսիրիսի եւ Իսիսի այս մեհեանը փոքր էր եւ խեղճուկ, փորուած լերան մը խորը, նման քարայրի մը։ Վերէն ստորերկրեայ նեղ նրբանցք մը կ'առաջնորդէր դէպի տաճարը։ Բայց Սողոմոնի թագաւորութեան օրերուն, երբ ան իր հովանաւորութեան տակ էր առեր բոլոր կրօնները, բացի անոնցմէ որ մանուկներու զոհաբերութիւնը կը թոյլատրէին, նաեւ ծագումով եգիպտացի Աստիս թագուհիին ջանքերուն շնորհիւ։

(Շար.)

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ զինուորական ատեանին ընդհ. դատախազը կախաղան պիտի պահանջէ Տոքթ. Մոսատեղի համար: Յարդ. առաջին հարցաքննութիւնը վերջացած է եւ պատճէնը պիտի յանձնուի ամբաստանեալին, որուն կը վերագրուին երկու ծանր յանցանքներ,— դաւ՝ երկրի վեհապետին դէմ եւ զինեալ ըմբոստութիւն օրինաւոր կառավարութեան դէմ: Օրէնքը մահապատիժ կը նախատեսէ այս երկու յանցանքներուն համար: Նոր ձերբակալութիւններ կատարուեցան Թեհրանի մէջ:

ԱՆԳԼԻԵԳԻՊՏԱԿԱՆ բանակցութեանց մասին նորէն լաւատեսութիւն կը տիրէ երկու երկիրներուն միջեւ: Անգլիա սկզբունքով ընդունած է պարպել Սուէզի շրջանը, 18 ամսուան մէջ: Կը մնայ ճշդել կարգ մը պայմաններ: Երբ 80.000 զինուորները հեռանան, անգլիացի մասնագէտները պիտի կրնան մնալ մինչեւ ինը տարի: Եթէ պատերազմ ծագի Միջին Արեւելքի մէջ, Անգլիա պիտի կրնայ վերագրաւել Սուէզի շրջանը:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ թէ լրտեսութեան ամերիկեան ցանց մը երեւան հանուած է: Այս կազմակերպութիւնը կը գործէ եղեր «աողջապահական» հաստատութեան անունով, 1952էն ի վեր, լրտեսներ եւ դործակալներ հաւաքելով:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ ինը դաւադիրներ եւս ձերբակալուեցան, թիւը բարձրացնելով 23ի: Ուրիշ ձերբակալութիւններ ալ կը սպասուին: Դատավարութիւնը պիտի սկսի շաբաթ օր:

ԻՐԱՆԻ օդատորմիղէն չորս սպաներ կը փորձէին կրակի տալ չորս օդակայաններ ուր նոր օդանաւեր կը գտնուէին: Պահակները կրցան ի դերեւ հանել ձեռնարկը, բայց դաւադիրները փախան: Օդակայանները կը գտնուին Ղալա Մորկի, Թեհրանէն երկու մղոն հեռու: Իրանեան թերթերը կը գրեն թէ սպաները կրակ ձգած էին 16 անկիւններու մէջ, բայց կարելի եղաւ բոլորն ալ մարել, երբ դեռ բոցերը օդանաւերուն չէին հասած:

ՉՈՐՍ ՄԵԾԵՐՈՒ նոր ժողով մը անօգուտ կը գտնէ Պելժիոյ նախկին վարչապետը: Պ. Սփաք (ընկերվարական): Այս առթիւ ճառ մը խօսելով միացեալ Եւրոպայի խորհրդակցական ժողովին մէջ, խստօրէն քննադատեց Չըրչիլը, որ կ'ուզէ անձամբ տեսակցիլ Մալենկովի հետ: «Ես չեմ կարծեր թէ 1953ին կը բաւէ չորս հոգի հաւաքել սենեակի մը մէջ, լուծելու համար խաղաղութեան բոլոր խնդիրները: Ի՞նչ պիտի ըսեն այդ մարդիկը: Այզընհաուըր, Չըրչիլ եւ Լանիէլ կարգով պիտի յայտարարեն թէ խաղաղութիւն կ'ուզեն: Մալենկով հանդիսաւորապէս պիտի պատասխանէ, ըսելով թէ կարելի է բոլոր խնդիրները լուծել խաղաղութեամբ: Յետոյ Մալենկով քանի մը ժողովրդական երգեր պիտի երգէ ...»:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ վարչապետը, մարէշալ Թիթօ, ներկայ եղաւ նոր ռազմափորձերուն որոնք ամենամեծն են Բ. աշխարհամարտէն ի վեր: Մարէշալը գործողութեանց կը հետեւէր քալելով տղմուտին մէջ, սաստիկ անձրեւի մը տակ:

ՓՈԹՈՐԻԿԸ նորէն սաստկացաւ հիւսիսային Եւրոպայի մէջ: Բազմաթիւ նաւեր վտանգուած են: Անգլ. գրօսանաւ մը ընկղմեցաւ Մանշի մէջ, ութ ուղեւորներով: Ֆրանսական երկու գիւղեր քշուեցան ջուրերէն եւ փոթորիկէն, Լուառ Ենֆէրիէօրի մէջ:

Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ
43, Rue Richer, Paris (9e)
Tél. PRO. 25 - 46 R.C.No. 46325

Գրատունս ստացած է հետեւեալ նորութիւնները.—
Ճամբուս վրայ, Մալխասի 2000 փր.
Կէօթէ, ճորավէպեր, Արտ. Արեղեանի, 1200 ֆրանք: Մանկապատում, Եղ. Տարօնեանի 500 ֆրանք: Ընտանիքին Գիրքը, երազահան եւայլն, 1000 ֆրանք: Կեանքի եւ Մահուան երգեր, Մ. Զարիֆեանի 250 ֆրանք: Թեւածող Մտքեր, Լուսիկի 600:
ԾԱՆՕԹ.— Լոյս տեսաւ գրատանս ընդարձակ գրացուցակը, 144 էջ, որ կը պարունակէ հայերէն եւ ֆրանսերէն գիրքերու ճոխ մթերք մը:
Փափաքողին հատ մը ձրի կը ղրկենք:
ԵՐԳԱՊՆԱԿՆԵՐ
Պոլսէն նոր ստացած ենք արեւելեան, Յունաստանէն՝ յունական եւ ուրիշ վայրերէ հայկական երգապնակներ (տխք):
ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

ՄԻԱԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ԾԱՆՕԹ ԵՐԳՉՈՒՀԻ ՏԻԿԻՆ ՋԵՓԻՒՌ ՇԱՆԹԻ

որ Մ. Նահանգներուն մէջ պտոյտ մը կատարելէ վերջ, կը վերադառնայ Պէյրութ:
Հովանաւորութեամբ Ֆր. Կապ. Խաչի
26 Սեպտեմբեր ժամը ճիշդ 21էն 23.30
Salle Chopin. 8, Rue Daru, Métro Ternes

ՅԱՅՏԱԳԻՐԸ ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ:

Տոմսերը կը ծախուին գրատուններ, Հ. Սամուէլ, Պարսամեան եւ Բալուեան: Եւ մասնաճիւղերուն քով, նաեւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը եւ Գավէզեան նպարավաճառատունը:
Գիները.— 200, 150 ֆրանք

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ.— Բրոֆ. Մանասէ Սեւակ, որ ծանօթ է փարիզահայ մտաւորականութեան, խոստացաւ այժմէական հարցի մը մասին գեկուցում-դասախօսութիւն մը տալ, վաղը շաբաթ, ժամը ճիշդ 7ին, Ազգ. Տան մէջ: Մուտքը ազատ է:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՊՈՄՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Ազգ. վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր 1ին, ուսուցչուհութեամբ Տիկին Արփինէ Միսթիքի: Արձանագրութիւնները կը սկսին նոյն օրը, ուրբաթ Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԴՊՐՈՑԻ

Ժանթիյի Պլաէթր շրջանին հայերէնի դասընթացքը վերսկսած է: Արձանագրութիւնները կը կատարուին կրթ. մարմնի կողմէ:
Դասաւանդութիւնները տեղի պիտի ունենան հինգշաբթի ամբողջ օրը եւ [illegible] երեկոները ժամը 8.30ին: Ուսուցիչներն են Պ. Պ. Խ. Վշտունի եւ Յ. Առաքելեան:
Կրթ. մարմին

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

Ազգ. Տան հինգշաբթի օրուան հայերէնի դասընթացքը, 1 Հոկտ. հինգշաբթի, ժամը 2ին: Արձանագրութեանց համար դիմել Պ. Ա. Հանչէրի, 9 ռիւ Սօլնիէ:

ԼԻՈՆԻ ՀԱՅ ԾՆՈՂՆԵՐՈՒ

ԼԻՈՆ.— Հայկազեան դպրոցը կը վերաբացուի Սեպտեմբեր 24ին, հինգշաբթի, հովանաւորութեամբ Ազգ. Միութեան: Օր. Ընծայ Ստեփանեան, վարիչ մանկապարտիզպանուհին որ անցեալ տարեշրջանին այնքան սիրուեցաւ Լիոնահայ ծնողներէ եւ փոքրիկներէն, այս տարի եւս ստանձնած է իր ուսուցչական պաշտօնը մեր դպրոցին մէջ: Ուստի կոչ կ'ընենք ծնողներուն ղրկել իրենց զաւակները, օգտուելու համար այս բացառիկ առիթէն:
Հայ երիտասարդ եւ երիտասարդուհիներ կրնան դիմել եկեղեցւոյ գրասենեակը, գիշերային դասընթացքներու արձանագրուելու համար:— (Դիւան)

ՆՈՒԷՐՆԵՐ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

(Սեպտ. 29ի թէյասեղանին առթիւ)

Ոմն տասը հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկ. Գարեգին Զատրճեան տասը հազար, Տէր եւ Տիկ. Վահան Մարտիկեան (Ամերիկայէն), Փանոսեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկ. Օ. Զատէեան, Պ. Կարապետ Ալեքսանեան, Զրայեան ընտանիք, Նշան Շիրվանեան, Յակոբ Զաքարեան, Սարգիս Տէօվլէթեան, Երուանդ Երանոսեան, Ֆրանսահայ Լաւրան, Գրիգոր Աղամեան, Սարգիս Գոչեան, 5000ական ֆրանք: Սուքիաս Պապիկեան, Վրոյր Պետիկեան, Թոքատի Հայր. Միութիւն, Նշան Դարբինեան, Օր. Մանուէլեան, Վահան Զըպըքճեարեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Քէլլէճեան 2000ական: Պ. Լութֆիկ Գաշըքճմէնեան, Տոքթ. Ա. Պօղոսեան 3000ական ֆրանք:
Պանեէօ Քաչանի Նոր Սերունդ, Պ. Շէրպէթճեան, Տիկին Աղամեան, Տիկին Նուարդ Ղորղորեան, Տիկին Ծորտիկեան հազարական ֆրանք: Ոմն, Արամ Գասպարեան, Աւետիս Տէր Յակոբեան, Ս. Պապիկեան, Յարութիւն Շիրվանեան 500ական, Տոքթ. Համբարձ 2500, քոքարտներէ 7000 ֆրանք:
Մուրատ Ուսումնասիրացը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ նուիրատուներուն եւ բոլոր ներկաներուն:

Ֆ. Կ. ԽԱՉ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կ. Խաչի քաղաքի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր մէկին: Դասերը հինգշաբթի առաւօտները 9 - 12, ուսուցչութեամբ տիկ. Հազարեանի:
× Նկատի ունենալ Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի պարահանդէսը Դեկտ. 19ին, Սփլանտիտի սրահին մէջ:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ Ս. Խ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Հոկտեմբ. 25, ժամը 6էն մինչեւ կէս գիշեր Մօտէրն Փալաս Օթէլի շքեղ սրահներուն մէջ, 8պիս փլաս տը լա Րէբիւպլիք Ճոխ պիւֆէ, նուագ, անակնկալներ:
Ապահովել սեղանները հեռաձայնելով՝ Օտէ. 02-12 Փրօ. 44-39:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Նուպարեան Մատենադարանին մէջ, այս շաբաթ օր ժամը 5ին: Պիտի խօսի Պ. Նուպար Գարիպեան: Նիւթը՝ «Խնամատարական գործը Լիբանահայութեան մէջ»:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Գույումճեան ընտանիքը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Մարսէյլի Սահակ Մեսրոպ մայր եկեղեցիին մէջ, 139 Ավընիւ տիւ Փրատօ Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց հօրՍՈՒՔԻԱՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ:
Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները:

ԻՍԻԻ Խրիմեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է 5500 ֆրանք Օր. Անժէլ Մանուկեանի եւ Պ. Սուքիաս Ալէքսանի ամուսնութեան առթիւ: Մեր խնդակցութիւնները:

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Gros, Demi-Gros
Գուլպայ, մի - պա, ճերքին ճերմակեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ:
Նոր գիներ
Articles polichinelles-ի համար:
Միակ հասցէն՝
BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS
SOCIÉTÉ ARMIN
PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65
Ամենավերջին դրութեամբ:
Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—
ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակոմիտէն այս շաբաթ ժամը 21ին:
ՎՌԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէն այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:
Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները: Ընկերներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները:
(Շար.)

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն տեխպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին Ահարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 21ին, Խրիմեան սրահը:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 21ին: Կարեւոր օրակարգ:

ՊԷԼՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը:

ԱՆԻԷՌ - Պ. ՔՈԼՈՄՊ.— Նոր Սերունդի ընդհ. ժողովը երկուշաբթի 28 Սեպտ. ժամը 21ին, ընկերվարականներու սրահը:

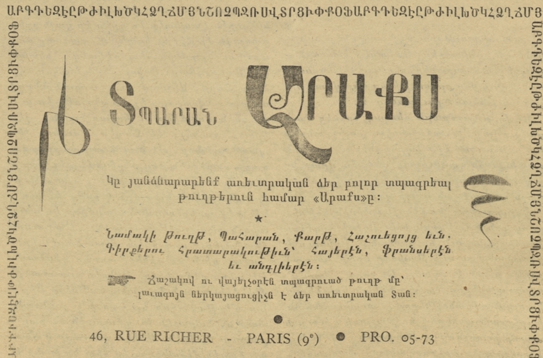
ՀԱՄԱԽԱՐԲ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Լիոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«Արաքս» մանկական - պատանեկան թերթին վերջին թիւը (21) 22 Սեպտ. ամբողջովին պատկերազարդ (Տրդատ Թագաւոր, Սասունցի Դաւիթ, Անահիտ, Ղարաբաղի առիւծը, հայերէնի դասընթացք եւայլն:
Տարեկան բաժնեգին հազար ֆրանք:
N. Hovhannessian, 14, Rue du Soleil, Paris

Pour Vos Tissus
ADRESSEZ-VOUS
A
HAMALIAN
68, Rue Nationale, MARSEILLE
(Face Rue Parmentier)
Téléphone : Colbert 33 - 22
FOURNITURES POUR TAILLEURS
DOUBLURES, TOILES, MERCERIES
Meilleurs Prix

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 փր. Վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 փր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՇԱԲԱԹ 26 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — SAMEDI 26 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7177 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2588

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԼՈՅՍԻ ՇՈՂԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌԵՆ

Քանի կը բազմապատկուին միջազգային ժողովները եւ հանդիպումները, այնքան կը մթագնի հորիզոնը :

Այնպէս որ, պատասխանատու վարիչներն իրենք ալ շուարած են :

Քանի մը օր առաջ Պելժիոյ նախկին վարչապետը, Պ. Սփաք, խօսք առնելով Եւրոպայի խորհրդակցական ժողովին մէջ, աւելորդ կը գտնէր Զօրսերու խորհրդաժողով մը, առ այժմ :

Եւ հեգնութիւն մըն ալ կը սահեցնէր .

— « Ի՞նչ պիտի ընեն այդ մարդիկը : Այզընհաուըր, Չըրչիլ եւ Լանիէլ կարգով պիտի յայտարարեն թէ խաղաղութիւն կ'ուզեն : Մալենկով հանդիսաւորապէս պիտի պատասխանէ, ըսելով թէ կարելի է բոլոր խնդիրները լուծել խաղաղութեամբ : Յետոյ Մալենկով քանի մը ժողովրդական երգեր պիտի երգէ···» :

Պ. Սփաք ընկերվարական է եւ տարիներով իր երկրին արտաքին գործերու նախարարութիւնն ալ վարած : Բազմաթիւ մեծ, պատասխանատու պաշտօններ ստանձնած է միջազգային ժողովներու մէջ, իբրեւ նախագահ, խորհրդական կամ պատուիրակ :

Ուրեմն, ճարտասանական փորձ մը չէ որ կը կատարէ, վերի խօսքերը արտասանելով, այլ անողոք իրականութիւն մը կը պատկերացնէ սուր հեգնութեամբ :

Ցարդ բազմաթիւ ժողովներ եւ խորհրդակցութիւններ վերջացան փոխադարձ հաւաստիքներով : Խաղաղասիրական ճառերով եւ հոգեշահ քարոզներով :

Երգեր ու աղօթքներ ալ պակաս չեղան, իսկ ժողովրդական առածները Ազգաժողովին աղ ու պղպեղը կը կազմեն :

Արդի՞ւնքը,— « Արթո՛ւն կաց » եւ չարունակէ զինարշաւը ···

— « Աշխարհը բաժնող եւ միջազգային կացութիւնը ծանրացնող հարցերէն ոչ մէկը կարգադրուած է : Վտանգի ժամը անցած չէ տակաւին » : (Ժորժ Պիտօ) :

Եւ սակայն, օրուան վարիչները կ'ուզեն անկարելին փորձել, ելք մը գտնելու համար :

Այդ վարիչներէն մին, ծերունին Չըրչիլ, միշտ կը հաւատայ անձնական տեսակցութեանց օգտակարութեան : Կը հաւատայ թէ կարելի է եթէ ոչ լեզու գտնել, գոնէ փարատել կարգ մը թիւրիմացութիւններ :

Երէկ, պատերազմի ամէնէն զարհուրելի տագնապներուն մէջ, այդպիսի հանդիպումներ սարքեց Սթալինի հետ :

Այսօր կ'ուզէ նոյնը փորձել Մալենկովի հետ, գիտնալով հանդերձ որ նոյն արժէքը չունի :

Ուրիշ ծերունի մը, Պ. Էտ. Էռիօ, կը յայտարարէր առջի օր ,, տեսակցութեան մը առթիւ.

— Ֆրանսա պէտք է անկարելին փորձէ, խօսակցութեան գետին մը գտնելու համար Մ. Նահանգներուն եւ Ռուսիոյ միջեւ : Ես երբեք չեմ ցաւիր որ 1922ին փորձեր կատարեցի, որպէսզի Ռուսիա խօսի Արեւմուտքի հետ : Պէտք է նորէն փորձել մեր բոլոր ուժերով : Պատերազմը այնքան խուժդուժ բան է որ կ'արժէ այդպիսի ճիգ մը » :

Ինչպէս կը տեսնէք, լոյսի շող մը կը փնտռեն ամէն տեղ, համատարած անստուգութեան մէջ :

Կարգ մը շրջանակներ այն տպաւորութիւնը կրած են թէ Մոսկուայի նոր վարիչները աւելի չափաւոր քաղաքականութեան մը կը հետեւին, զանազան զիջումներ կատարելով :

Իրականին մէջ, երեւութական է այդ չափաւորութիւնը : Աւելի շատ ռազմախաղ, դիմացի ճակատը ճեղքելու :

Պատրանք չէ՞ խաղաղութիւնը, երբ միլիոններ կը հեծեն բռնութեան տակ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՒ ԱՆԳԱՐԱ

ՆՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ, ՆԱԽԿԻՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Մոսկուայի անթելը հետեւեալ տեղեկութիւնը կը հաղորդէր երէկ. — Խ. Միութեան եւ Թուրքիոյ միջեւ վերջերս կատարուած բանակցութիւնները յանգեցան համաձայնութեան մը, կարգ մը սահմանային խնդիրներու մասին, Արաքս գետին մօտ : Թուրքիա կ'ընդունի Խ. Միութեան վճարել ծախքերու իր բաժինը, կարգ մը սահմանամերձ քաղաքներ կառուցանելու համար :

Դժբախտաբար մանրամասնութիւններ կը պակսին : Ի՞նչ կը նշանակէ «սահմանամերձ քաղաքներ» : Վերջերս պաշտօնապէս հաստատուեցաւ թէ համաձայնութիւն մը գոյացած է, որուն շնորհիւ Թուրքիա պիտի օգտուի Սարտարապատի ջրանցքէն, ոռոգելու համար Իգտիրի դաշտը : Մոսկուա մեծ գումար մը կը պահանջէր այս յանձնառութեան համար, բայց Կարս Արտահանի մասին կատարուած անպատեհ նահանջէն վերջ, այս առթիւ ալ տեղի տուաւ : Հեռագիրը կ'ըսէր թէ Թուրքիա պիտի վճարէ միայն 440,000 տոլար, ամերիկեան դրամատուն մը դնելով այդ գումարը :

Ամէն պարագայի մէջ, բացորոշ է որ Մոսկուա միշտ պատրաստ է նոր զիջումներ կատարելու եւ Թուրքիան սիրաշահելու :

Ինչպէս գիտել կուտայ տեղական թերթ մը, Խ. Միութեան տեղեկատու գործակալութիւնները փութացին գոհունակութեամբ հաղորդել կատարուած բանակցութեանց «բարեդէպ արդիւնքը», այն ալ երկրորդական խնդիրներու մասին : Ինչ որ անգամ մը եւս կ'ապացուցանէ թէ Մոսկուա կ'ուզէ բարելաւել իր յարաբերութիւնները Թուրքիոյ հետ :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Խ. Միութիւնը վերջերս դիւանագիտական ձեռնարկներ կատարած է, որպէսզի Թուրքիա դադրեցնէ իր աջակցութիւնը «պաշարումի ամերիկեան յարձակողական փորձերուն» : Պարզ աշխարհաբարով, Մոսկուա կ'ուզէ որ Թուրքիա ռազմական խարիսխներ չտրամադրէ Մ. Նահանգներուն : Ինչպէս գիտել կուտան իրազեկներ, Թուրքիա անդամ ըլլալով Ատլանտեան զինակցութեան, բացառիկ դէպքեր պէտք է պատահին, որպէսզի բաժնուի այդ ճակատէն :

Այսպէս կամ այնպէս, Խ. Միութիւնը հետզհետէ կը խորացնէ իր « խաղաղութեան արշաւը» թէ Պալքաններու եւ թէ Միջին Արեւելքի մէջ : Արդ, Թուրքիա կը գտնուի այդ երկու ռազմագիտական ճականներուն ճամբուն վրայ : Ան պաշտպանողական զինակցութիւն մը կնքած է Աթէնքի եւ Պելկրատի հետ : Յետոյ, կրնայ մասնակցիլ Միջին Արեւելքի պաշտպանողական դաշինքին, տրամադրելով զինուորական կարեւոր ուժ մը, նոյն իսկ այդ ճակատին գլուխն անցնելով :

Ահա թէ ինչու Խ. Միութիւնը ամէն միջոց կը փորձէ, Թուրքիոյ վրայ ազդելու համար :

····· ·····

ԵԳԻՊՏՈՍԻ դաւադիրներուն դատը ըսկաւ Սեպտ. 24ին, յեղափոխական ատեանին առջեւ : Առաջին ամբաստանեալն էր նախկին վարչապետ մը, Իպրահիմ Ապտէլ Հատի : Ամբաստանագիրը յիշելով անոր անցեալ յանցանքները, (կաշառակերութիւն, ահաբեկում եւն.) կ'ըսէ թէ այս անգամ ալ «դաւաճանած է հայրենիքին դէմ, կապեր հաստատելով օտար պետութեանց հետ, վնասելու համար ներկայ կարգուսարքին եւ պետութեան շահերուն» : Ընդհ. դատախազը մահապատիժ կը պահանջէ :

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ԶԷՆՔԵՐՈՒ ՄՂՁԱՒԱՆՋԸ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ. Ֆ. Տըլլըս առջի օր ճառ մը խօսեցաւ հիւլէական զէնքերու եւ միջազգային կացութեան մասին : Այս առթիւ ընդունելով որ Խ. Միութիւնն ալ հիւլէական ռումբ ունի, ազդարարեց թէ այդ պարագան «աննախնթաց վտանգ մը կը կազմէ մարդկութեան համար» : Եւ առաջարկեց միջազգային հսկողութիւն հաստատել հիւլէական զէնքերու վրայ, ինչպէս եւ վերջ տալ աշխարհի այն կացութեան որ կրնայ այդ զէնքերը գործածելու մղել : Յետոյ գիտել տուաւ թէ անցեալ շաբթու ալ նոյն կոչը ուղղած էր Ազգաժողովին մէջ, բայց Խ. Միութիւնը պատասխանեց չորս օր վերջը, «կրկնելով միեւնոյն յանկերգը» :

Պ. Տըլլըս տարբերութիւն մը կը տեսնէ ռուս ժողովուրդին եւ համայնավար կառավարութեան միջեւ : «Եղերական է որ այս ճակատագրին մատնուած է ռուս ժողովուրդը : Ան օժտուած է ընտիր յատկութիւններով որոնք հիացում կը պատճառեն մեզի : Ան միշտ վայելած է ամերիկեան ժողովուրդին բարեկամութիւնը եւ այսօր ալ արժանի է մեր համակրանքին» :

Նախարարը յետոյ պարզելով միջազգային կացութեան բացասական երեւոյթները, յայտարարեց.

— « Մենք չենք հաւատար թէ . կարելի է խաղաղութիւնը ապահովել զիջումներ կատարելով : Այդ զիջումները պիտի քաջալերեն անոնք որ արդէն իսկ իրենց տիրապետութիւնը հաստատած են մարդկութեան մէկ երրորդին վրայ : Մենք պատրաստ ենք բանակցելու իւրաքանչիւր վիճելի հարցի մասին.— Գերմանիա, Աւստրիա, Քորէա, Հնդկաչին եւ սպառազինութեանց բեռը : Յետոյ, մենք անդրդուելի չենք, բացի հիմնական խնդիրներէ : Մենք այն յաւակնութիւնը չունինք թէ մեր մենաշնորհն են իմաստութիւնը եւ առաքինութիւնը եւ կրնանք դասեր առնել ուրիշներէն : Մենք ամէն բան պիտի ընենք որպէսզի յաջողի Քորէայի հաշտութեան ժողովը : Մեր զինակիցները եւ մենք միաբան ենք այս կէտին մէջ» :

Պ. Տըլլըս խօսեցաւ նաեւ Իրանի վերջին դէպքերուն վրայ, մաղթելով որ այդ երկիրը լուծէ իր ներքին խնդիրները եւ ամրացնէ իր յարաբերութիւնները ուրիշ ազատ ազգերու հետ : Հնդկաչինի մասին ալ խօսելով, ըսաւ թէ իրապէս անկախութեան պայքար մըն է որ կը մղուի եւ թէ Մ. Նահանգները «կրնան ամենայն դիւանագիտութեամբ, դրամով եւ նիւթեղէնով աջակցիլ անոր» :

·············

ՀՆԴԿԱՉԻՆԷՆ կը հաղորդեն թէ կատաղի կռիւներ կը մղուին Թոնքինի շրջանին մէջ : Ֆրանսական ուժերը բուռն յարձակողականի մը ձեռնարկած են թնդանօթներով :

ԱՒՍՏՐԻՈՅ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը Փարիզ պիտի գան կիրակի օր, խնդրելու համար որ դաշնակիցները փութացնեն հաշտութեան դաշնագրին կնքումը :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ 14 զինակիցները 120 օդակայաններ պիտի ունենան մինչեւ տարեվերջ : Անցեալ տարի ունէին միայն 60 հատ, ուրեմն կրկինը :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ անթելը խաղաղութեան կոչ մը ուղղեց երէկ, առաջարկելով «անկեղծ խօսակցութիւն մը կատարել Մ. Նահանգներուն հետ» : Խօսնակը բացատրեց թէ «չկայ վիճելի խնդիր մը որ չլուծուի խաղաղ բանակցութիւններով» :

ԱԶՈՒՆԻԷԻ ԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

Պատիւ ունեցանք մեր խմբագրատան մէջ ընդունելու Պ. Նուպար Տէտէեանը, վարիչը Պէյրութի Ազունիէի բուժարանին :

Այս առթիւ հետեւեալ տեղեկութիւնները քաղեցինք Լիբանանի այս տիպար հաստատութեան մասին որ փրկարար ապաւէն մըն է հարիւրաւոր դժբախտներու համար :

Ինչպէս ծանօթ է, Շթութկարտի դաղթականներէն անոնք որ առողջական պատճառներով ընդունելի չէին Ամերիկա գաղթելու, ԱՆՁԱյի կարգադրութեամբ իրենց ընտանիքներով ղրկուեցան Լիբանան : Տասը հիւանդներէն արդէն երեքը բոլորովին դարմանուած դուրս ելած են իրենց ընտանիքներուն քով : Մնացեալներն ալ առողջանալով հետզհետէ պիտի ելլեն :

Այս բուժարանը, որ Պոլսոյ Ազգ. Հիւանդանոցը կը յիշեցնէ, տարուէ տարի մեծ յառաջդիմութիւններ կ'արձանագրէ : Մահերուն թիւը հետզհետէ կը նուազի : 1951ին երեք հարիւր հիւանդներու վրայ քառն հոգի մեռան, 1952ին նոյն թիւին վրայ տասը, իսկ 1953ին ցարդ հինգ հոգի մեռած են :

Հիւանդներուն 80 առ հարիւրը ձրի են :

Բուժարանին տարեկան ելեւմտացոյցն է 250 հազար լիր. ոսկի որ կը գոյանայ գլխաւորաբար նուէրներէ : Կան Ա. եւ Բ. կարգի հիւանդներ, որոնց մէջ օտարներն ալ կարեւոր թիւ մը կը կազմեն եւ վճարովի են : Երրորդ կարգի հիւանդներէն մեծ մասը ձրի են :

Տարին մէկ անգամ «Ազունիէի բուժարանի Օր» նշանակուած է Սահակ կաթողիկոսի կարգադրութեամբ : Այդ «Օր»ն է որ ամէնէն շատ նուէրներ կը հաւաքուին :

Առաջնակարգ մասնագէտ բժիշկներ խընամքով կը հետեւին հիւանդներուն : Բժ. Մկրտիչեան մասնագէտ վիրաբոյժ մըն է որ յաջող գործողութիւններ կը կատարէ, վերջին դրութեամբ, մանաւանդ թոքերու վրայ : Ան մեծ համբաւ կը վայելէ ամբողջ Լիբանանի մէջ :

Լիբանանի կառավարութիւնն ալ, գնահատելով բուժարանը, հիւանդներ կը ղրկէ : Նոյնպէս Իրաք եւ Սուրիա :

ՏԻԿԻՆ ԶԵՓԻՒՌ ՇԱՆԹԻ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այսօր, շաբաթ, ժամը 21ին : Յայտագիրը կը բաղկանայ ամբողջովին հայկական երգերէ, որոնցմէ շատերը առաջին անգամ պիտի լսէք : (Տես Դ. էջ) :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԵԾ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐ տեղի կ'ունենան Թուրքիոյ մէջ, այն ռազմադաշտին վրայ ուր երբեմն կռուած էր Մեծն Աղեքսանդր (Իսքէնտէրուն) : Ներկայ է նաեւ Հարաւ. արեւելեան Եւրոպայի ցամաքային ուժերուն հրամանատարը, զօր. Վայմըն (Ամերիկացի) :

ՍՈՒՐԻՈՅ քողոքին վրայ, Ազգաժողովին զինադադարի յանձնախումբը պահանջեց Իսրայէլէն դադրեցնել ելեկտրական մը շինութիւնը Յորդանանի վրայ, քանի որ այդ ծրագիրը կը հակասէ զինադադարի պայմաններուն :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ կառավարութիւնը որոշեց «իր տիրոջը» վերադարձնել այն «Միկ. 15» օդանաւը զոր Հիւս. Քորէացի մը յանձնած էր դաշնակից հրամանատարութեան : Այս որոշումը հաղորդեց ամերիկացի հրամանատարը, զօր. Քլարք, միեւնոյն ատեն յայտնելով թէ յետաձգուած է 50000 տոլարի պարգեւին վճարումը, զինադադարի բանակցութեանց ընթացքին : Այս որոշումը յետադարձ ուժ չունի, կ'ըսեն, եւ Քորէացի օդաչուն պիտի ստանայ իր բաժինը :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԵՕԶՂԱՏԻ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՎԻԷՆՆԱ, (Յառաջ) — Վերջերս «Յառաջ»ի մէջ գրուեցաւ թէ Եօզղատցիներն ալ ձեռնարկած են գրելու իրենց պատմութիւնը։ Ցայտնելով մեր ուրախութիւնը՝ դրի կ'առնենք Եօզղատի մասին մեր հաւաքած նիւթերէն մին — «Եօզղատի Մշակութային Ընկերութիւնները»։ Ուրախ պիտի ըլլանք, եթէ մէկը «Յառաջ»ի մէջ լրացնէ այս նիւթը։

1· ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ (1852) — Եօզղատի հնագոյն եւ առաջին Մշակ· Ընկերութիւնը կը կոչուի «Լուսաւորչեան Ընկերութիւն» եւ հիմնուած է 1852ին։ Հիմնադիրն է Եօզղատի առաջնորդ Մկրտիչ Վ· Տիգրանեան, որ հաղիւ հասած իր վիճակը՝ թէ քաղաքի եւ թէ 55 գիւղերու մէջ կրթութիւն եւ ուսում ծաւալելու հոգ կը տանի։ Եօզղատէն 1852 Հոկտեմբեր 24ին Պոլսոյ «Նոյեան Աղաւնի»ի գրուած նամակի մը մէջ կը կարդանք — «Անծանօթ էր տեղւոյս լրութեան անուն ընկերութեան եւ աղջկանց վարժարանի։ Իսկ Հոգեւոր Դէտս այս յորդորանօք համոզեաց զսիրտ հասարակութեան հաստատել ընկերութիւն, որում եւ անուն իւր «Լուսաւորչեան» եւ այսու կամի զի սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգորի յիշատակաւ՝ այս հաստատութիւն հոգ տարցի լուսաւորութեան հայ բնակչաց վիճակիս եւ ի պատիւ երկոտասան չարչարանաց սրբոյ Լուսաւորչին՝ անդամք ընկերութեան «երկոտասան դահեկան վճարեսցեն ամ յամէ» («Նոյեան Աղաւնի», Կ· Պ· 1852, թ· 39)։

Եօզղատէն 1852 Դեկտեմբեր 10ին գրուած նամակ մըն ալ կը հաստատէ վերոյիշեալ տեղեկութիւնները, աւելցնելով թէ «Լուսաւորչեան Ընկերութիւն»ը պաշտպանն է նաեւ նորաբաց աղջկանց վարժարանին, թէ 17 հոգի 41 բաժին գրուած են 492 ղրուշի վճարումով, եւ այլն («Մասիս», Կ· Պ· 1852 թ· 50)։ Հմմտ· «Նոյեան Աղաւնի», անդ, թ· 41)։

Ընկերութեանս հիմնումը 1851ին կը դնէ «Սկնակ բանասէր» 1898ին, գրելով· — «(1851) Լուսաւորչեան» ընկերութիւն ի նպաստ աղջկանց վարժարանի Եօզղատի» («Արեւելք», Կ· Պ· 1898 թ· 3854)։

2·— ՎԱՀԱՆԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ (1872) — Հիմնուած է 1872ին նախաձեռնութեամբ Արխատակէս եպ· Դերձակեանի, որ Եօզղատ գտնուած ատեն բացումը կատարած է նաեւ համանուն«Վահանեան» վարժարանի («Հայրենիք», Կ· Պ· 1873 թ· 150։— «Թէրճէման Էֆքեար», Կ· Պ· 1884 թ· 1941)։

Միհրան Քիւրքճեան 1882ին Եօզղատէն կը գրէ թէ «Վահանեան Ընկերութիւն»ը 1872ին հիմնուած է «քանի մը դպրոցասէր ազգայնոց ջանիւք» եւ թէ համանուն վարժարանը լաւ ընթացքի մէջ է («Փունջ», Կ· Պ· 1882 թ· 1673)։

1884ին Ընկերութիւնը կը շարունակէ կառավարել իր վարժարանը («Մասիս», 1884 թ· 3594)։

3· ԱՆՁՆՈՒԷՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ (1876)· — Կազմուած է 1876ին։ 1881ին Թոյլցած կ'երեւի («Թէրճ· Էֆքեար», 1881 թ· 1160), սակայն յաջորդ տարի գործօն է, ինչպէս կը վկայէ Թղթակիցը «Մասիս»ի (1882 թ· 3290)· «··· Ամէն երեքշաբթի եւ կիւրակէ օրերը Թանգարանը (Ընթերցարան) կը բանան եւ հոն լրագիր կ'ընթեռնուն· վեց տեսակ լրագիր կուգայ հոս։ Կը գովենք Անձնուէր Ընկերութեան ջանքն եւ յարատեւութիւնը»։

Ընկերութիւնը 1883ին իր եօթներորդ տարին կը փակէ հանդէսով· ճառեր ու երգեր տեղի կ'ունենան, կը բաժնուի շաքար ու պտուղ· Ընկերութիւնը կ'ունենայ կարեւոր մուտք մը։ Այդ առթիւ կը պարզուի Ընկերութեան նպատակը·— «Զրի դասախօսութեամբ, լսարաններով եւ այլ ճարտար միջոցներով ժողովրդեան բարոյական եւ իմացական կարողութիւնները մշակել, չքաւոր դպրոցականաց վարժարանական պէտքերն լնուլ եւ եթէ իւր դրամական վիճակը ներէ՝ կեդրոնական գիշերօթիկ վարժարան մը հիմնել քաղաքիս մէջ, ուր ազգայնութեան զգացումը մահամերձ վիճակի մէջ կը տարուբերի» («Բիւրակն», Կ· Պ· 1883, էջ 266)։

Ընկերութիւնը 1883ի վերջերը Վերի Գերեզմանատան կից Թանգարան մը կը կառուցանէ եւ իր տարեկան մուտքը Մայր-վարժարանի կը յատկացնէ։ 1884ին ունէր 35 անդամ եւ 60 ոսկի դրամագլուխ («Թէրճ· Էֆքեար», 1884 թ· 1941։ — «Մասիս», 1884 թ· 3682)։

4· ԱՐԱՄԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ (?)· — Կը յիշուի 1881ին միայն անունով եւ արդէն իր «չքեղ փայլունութիւնը լիովին կորսնցուցած» («Թէրճ· Էֆ·», 1881 թ· 1160)։

5· ԼՈՒՍԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ (1876 — 7) — Հիմնած են «Վահանեան վարժարանի» սաները, հաւանօրէն 1876-7ին։ 1881ին կազմալուծուած էր եւ Ընկերութեան երեք հազար դահեկանը Մատթէոս Իննանճեանի վրայ կը մնար («Թէրճ· Էֆքեար», 1881 թ· 1160։ — «Մասիս, 1884 թ· 3683)։

6· ԽՈՐԷՆԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ (1878)· — Թղթակցի մը համաձայն՝ հիմնուած է 1878ին եւ բացած «Խորէնեան» ընկերական վարժարանը։ Թէ Ընկերութիւնը եւ թէ վարժարանը կը պահէին իրենց գոյութիւնը 1884ին, վարժարանը ունէր 150 աշակերտ («Մասիս», 1884 թ· 3594)։

7· ԱՐՄԵՆՈՒՀԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ (1881) — Եօզղատի փոխ-առաջնորդ Ղեւոնդ եպ· Շիշմանեան 1881ին հիմնած է «Արմենուհեան Ընկերութիւնը» (Փունջ, 1881 թ· 1673)։

«Փունջ» 1883ին կը գրէ·— «Եօզղատէն մեր Թղթակիցն կը ծանուցանէ մեզ թէ Գեր· Տ· Ղեւոնդ սրբազանի անձանձիր ճգամբ կազմեալ Արմենուհեան Ընկերութիւնն վերջին օրերս սկսած է մեծ յառաջադիմութիւն ընել եւ իւր անդամուհեաց թիւն հասուցած է հազարի մօտ, թէ քիչ ժամանակի մէջ ութսուն լիրայի արդիւնք գոյացուցած ըլլալով՝ մտադիր է քիչ օրէն վիճակահանութեան դնել ձեռագործներն եւ կարեւոր արդիւնք մը հայթայթել ի նպաստ վարժարանին օրիորդաց։ Սոյն Ընկերութիւնը, կ'ըսէ, նպատակ ունիչքաւոր սանուհեաց հանդերձն ու գրական պիտոյքը հայթայթել եւ եթէ դրամական վիճակը ներէ՝ բարձր դասերու համար ձեռնհաս վարժուհիներ բերել կամ պատրաստել տալ· մտադիր է յիշեալ ութսուն լիրայով անշարժ կալուած մը գնել յօգուտ վարժարանին։ Ընկերութեան գործադիր ժողովոյ անդամքն են· Տիրուհի Խանճեան, Մարթա Աղամեան, Տիրուհի Արսլանեան, Թագուհի Քէչիչեան, Եւա Փափազեան, Տիրուհի Ռէսմիեան, Մարիամ Սարաճեան, Եղիսաբէթ Ուզուրլուեան, Ագապի Կիւլպէնկեան, Ագապի Տօնիկեան, Մարիամ Թէքիրեան։ Ընկերութեան նախագահն է Տէր Ղեւոնդ Սրբազան, իսկ ատենադպիրը՝ Տէր Վարդան Արզարեան» («Փունջ», 1883 թ· 1779)։

Ուրիշ Թղթակցի մը համաձայն՝ «Արմենուհեան Ընկերութիւնը» հաստատուած է Տէր Վարդան քահ· Արզարեանի ջանքերով, պաշտպանն է «Արմենուհեաց» վարժարանի, շինած է վեց խանութ՝ իբրեւ հասութաբեր կալուած, բայց 1884ին «վախճանած»ի պէս է(«Մասիս», 1884 թ· 3594)։

8· ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ «ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ» (1881) — Պոլսոյ «Միացեալ Ընկերութիւնք Հայոց»ի մասնաճիւղ մը կը կազմուի Եօզղատի մէջ 1881 Յունիսին եւ բաւական մեծ գումար մը կը հաւաքէ ի նպաստ «Միացեալ»ին («Մասիս», 1881 թ· 2973)։

9· ԳՐԱՍԻՐԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ (1885)· — Եօզղատի «Գրասիրաց Ընկերութիւն»ը հիմնած են «Վահանեան վարժարան»ի հին եւ նոր սաները՝ 1885 Յունուարի սկիզբները։ Ընկերութեանս նպատակն է· «Հիմնել Վահանեան վարժարանին մէջ Մատենադարան մը եւ ճոխացնել զայն օգտակար գրքերով, հանդէսներով եւ լրագիրներով, օգնել ըստ կարգի վարժարանի ուսումնական պիտոյից» («Թէրճ· Էֆքեար», 1885 թ· 2344)։

Ընկերութեան անդամներն ու բաժանորդները ամէն կիրակի եւ տօն օրեր կը հաւաքուին վարժարանի սրահը· կը ճառեն, ազգային երգեր կ'երգեն, կը նուագեն եւ ընթերցանութեամբ կը պարապին։ Իր նիւթական աղբիւրներն են· Ներքին եւ պատուոյ անդամներու բաժինները եւ նուէրներ։ 1885 Մայիս 29ին Ընկերութիւնը բացումը կը կատարէ իր Լսարանին եւ Մատենադարանին՝ նախագահութեամբ Միհրան Քիւրքճեանի եւ ճառախօսութեամբ ուսուցիչ Զաքարիա Քէսիքպաշեանի։ Կը խօսին նաեւ Գործ· Ժողովի ատենապետ Յովհաննէս Գասպարճեան, Սմբատ Խապիկեան եւ Իսահակ Ներսէսեան, տեղի կ'ունենան երգեցողութիւններ, Ընկերութիւնը կը ստանայ նուէրներ (անդ)։

10· ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ (1885)· — 1886 Փետրուար 11ին Եօզղատէն կը գրեն Պոլսոյ «Փունջ»ին· — «Քաղաքիս ձեռնհաս եւ բանիբուն ազգայիններէն կազմեալ «Դպրոցական Միութիւն»ը՝ Արմենուհեաց վարժարանի համար Տիկին Նադաշեան անուն վարժուհի մը բերել տուաւ Պոլսէն։ Շնորհակալեաց եւ քաջալերութեան արժանի են յիշեալ միութեան այս եւ այսպիսի ազգօգուտ գործք» («Փունջ», 1886 թ· 1982)։

Ընկերութիւնը հիմնուած կ'երեւայ 1885ին։

11· ԵՕԶՂԱՏԻ ՀԱՅՐ· ՄԻՈՒԹԻՒՆ (1919) — Կազմուած է Պոլսոյ մէջ 1919ի սկիզբը։ Նոյն տարուան Մարտին «Ներկայացում Եօզղատի հայութեանբեկորներուն համար» վերնագրի տակ կը գրէ«Ժամանակ» (Կ· Պ· 1919 թ· 348, 3580)·— «Եօզղատի Հայր· Միութեան նախաձեռնութեամբ ··· Ֆէյէեան Թատերախումբը կը ներկայացնէ Փըթի - Շանի մէջ «Քոյր Թերեզա» հետաքրքրական ողբերգութիւնը։ Եօզղատի անունը ինքնին կը բաւէ հասարակութեան գութը շարժելու եւ արդիւնաւորելու այդ բարենպատակ ձեռնարկը, որուն ամբողջ հասոյթը պիտի յատկացուի Եօզղատի երեք հազարէ աւելի որբ ու անպաշտպան թշուառներուն»։

Միութեան անդամներէն յաջորդները վարչութենէն հաշիւ կը պահանջէին 1920ին·— Սմբատ Թուլումճեան, Աւետիս Թուլումճեան, Աստուր Ն· Սէմէրճիպաշեան (փաստաբան), Գէորգ Ա· Ռ· Գարագաշեան, Բարունակ Մենչիկեան, Նազարէթ Մեծիկեան, Սամուէլ Թումայեան, Տիգրան Պագըրճեան, Աւետիս Գասպարեան, Կարապետ Թ· Ս· («Ժողովուրդի Ձայն», Կ· Պ· 1920 թ· 599)։

2· ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ (1920) — Կիլիկիա ապաստանած Եօզղատցիները Ատանայի մէջ 1920ին սկիզբները կազմած են «Հայր· Միութիւն» մը՝ յանուն Եօզղատի եւ շրջանի գաւառակներու (Պօղազլեան, Ալաճա, Ագտաղմատէն), նպատակ ունենալով ամոքել կարօտեալներու թշուառութիւնը, ի մի խմբել բոլոր հայրենակիցները եւ բնակեցնել նորակազմ Հայաստանի մաս կազմող արդաւանդ հողամասի մը մէջ («Ժամանակ», 1920 թ· 3807)։

ՔԷՕՀԼԷՆ ԳԻՒՂ·— Սմբատեան Ընկերութիւն (1874) — 1874 Մայիս 18ին Հայրենիք կը հրատարակէ Եօզղատէն անթուակիր Թղթակցութիւն մը, ուր կ'ըսուի·— «Սար Համզա գիւղի Մնացական վարժապետը Քէօլէն գիւղի մէջ, որ Եօզղատէն վեց ժամ հեռու է, Սմբատեան անուամբ Ընկերութիւն մը կազմելով, այսպիսի նեղ եւ անձուկ ժամանակի մը մէջ ուսումնասիրութեան լոյսը կը ջանայ վառ պահել։ Ժողովուրդը անոր աջակից է եւ Սարհամզա գիւղի աշակերտներն ալ Քէօհլէն բերելով ձրի կը կերակրէ եւ կը խնամէ եղեր» («Հայրենիք», 1874 թ· 200)։

ԹԵՐՋԻԼԻ ԳԻՒՂ·— Սեթեան Ընկերութիւն (1879) — Հիմնուած է 1879 Մայիսին ընիկ Զէյթունցի Մնացական Սէմէրճեանի ջանքերով, որ Պօղուզի գիւղերուն մէջ երկար ատեն ուսուցչութիւն ըրած է։ Ընկերութեան նպատակն է· «Պօղուզի 49-50 գիւղերու մէջ կրթութիւն եւ լոյս ծաւալել եւ ի հարկին երկրագործական վարժարան մը հիմնելով՝ վիճակայնոց տեսականապէս դաս տալ» («Մասիս», 1883 թ· 3405)։

Ընկերութեան գործակատար Սէմէրճեան հանգանակութեամբ 33·727 դահեկան կը հաւաքէ եւ 1882 փետրուար 1ին Պօղուզի կեդրոն Թերզիլի գիւղին մէջ «Սեթեան վարժարան»ը կը բացուի, որ կ'ըլլայ գիշերօթիկ եւ ցերեկեայ, ունենալով 23 աշակերտ։ Ընկերութիւնը տարեկան քսան ոսկի կը վճարէ վարժարանի ուսուցչին («Մասիս», 1884 թ· 3594)։

Հ· ԵՓՐԵՄ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մամուլը այս միջոցին շատ կը զբաղի Փրանսական գործերով։ «Փրաւտա» առջի օր երեք սիւնակ նուիրած էր Պ· Լանիէլ-Ուաշինկթըն այցելութեան։ Եւ դեռ ուրիշ յօդուածներ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ հրաւէր մը ուղղեց պուլկարական կառավարութեան, բանակցելու եւ հաշտուելու համար։

ՓՐՈՖ. ՏՕՏՈՄԵԱՆՑ ՀԱՅԿ· ԿԵԱՆՔԻ ՄԷՋ

Ինչպէս անցեալ անգամ, այս անգամ եւս կ'ուզենք ներկայացնել պրոֆ· Տոտոմեանցը, ոչ թէ իր մասնագիտութեամբ, այլ այն գործունէութեամբ զոր ունեցած է հայկական կեանքի մէջ։

Մենք տեսանք զինքը, կիմնազիոնի մէջ, 14 տարեկան պատանի, իբրեւ կազմակերպիչ զանազան ազգասիրական ձեռնարկներու։ Մոռցած էինք ըսել թէ հետեւած է նաեւ ինքնաբերաբար, գրաբարի դասերուն զոր հայրը՝ Պ· Թովմաս, կ'աւանդէր Աստրախանի տասը քահանաներուն եւ դպիրներու։ Այդպիսով, կրցած է առիթ ունենալ հայերէն լեզուն հիմնապէս սորվելու։ Բայց իր հակումները կը շեշտուէին հետզհետէ, պատմական, իմաստասիրական ճիւղերու մէջ, որով չէ կրցած դառնալ հայ ուսուցիչ, հայ գործիչ։

Այդ ըսել չէ թէ չէ զբաղած հայկական կեանքով։ Ընդհակառակն, պատանեկութենէ վերջ, ուզած է եւ կրցած է աւելի օգտակար ծառայութիւններ մատուցանել հայութեան։

Հայրը, թէեւ հայ ուսուցիչ, կրցած էր ընել որոշ խնայողութիւն, եւ երբ պատանի Վահան ուզած է եւրոպական համալսարաններու մէջ շարունակել իր նախասիրած ճիւղերը, Թովմաս Տոտոմեանց ընդառաջ գացած է այդ ցանկութեան, եւ Վահան Տոտոմեանց եկած է Ժընեւ, հետեւելու այդ կարգի դասախօսութեանց։ Ժընեւ արդէն կեդրոն էր Հ· Յ· Դաշնակցութեան, հոն էին Գ· Խաժակ, Միք· Յովհաննէսեան (Վարանդեան), Ռոստոմ, որոնց հետ երիտասարդ Վահան շատ մտերիմ յարաբերութիւններ կը մշակէ եւ իր բարեկամութիւնը կը շարունակուի մինչեւ այդ հայրենանուէր գործիչներուն մահը։ Կ'ունենայ երկար թղթակցութիւններ մանաւանդ Վարանդեանի հետ որ զինք կ'անուանէր «Փըթի Պուժուա բարեկամս»։

Ուսանող Գ· Խաժակ եւ Միք· Յովհաննէսեան իրենք ալ մեծապէս կը հետաքրքրուէին ընկերային հարցերու ուսումնասիրութեամբ, եւ Տոտոմեանցի թելադրութեամբ միասին կը կազմեն տնտեսական գրականութիւն ուսումնասիրելու խմբակցութիւն· որուն կը միանան հետզհետէ ուրիշ հայ ուսանողներ, ինչպէս անմխիթանական Աթաբէկեան, Չյետագային Սիպիր աքսորուած եւ հոն մեռած, Տրապիզոնցի Հմայեակ Խոշպուլեան (Հնչակեան), Թովմաս Մելիքեան, Հնչակեան, եղբայրը Համբարձում Մելիքեանի, (մեծ մեկենաս հայ մամուլին, մասնաւորապէս «Հորիզոնի», ինչպէս առատաձեռն աջակից հայրենասիրական ձեռնարկներու։ Ո՞ւր են Համբարձում Մելիքեանի պէս հայ հարուստներ։

Տոտոմեանցի թելադրութեամբ հիմնուած այդ խմբակցութիւնը բացի իր ծրագրուած նպատակէն կը կատարէ ուրիշ աշխատանքներ հայ ուսանողութեան մէջ, սատարելով ուսանողներուն այնչափ որչափ կրնար, տարածելով հայկականութեան զգացումը անոնց մէջ։ Արդէն Հ·Յ· Դաշնակցութեան կեդրոնավայրը չէր յատկացուած միայն կուսակցութեան անդամներուն, այլեւ ժամադրավայրը եղած էր բոլոր հայ ուսանողութեան, առանց դաղափարի եւ դաւանանքի խտրութեան։ Հոն կը տրուէին դասախօսութիւններ, ներկայացումներ որոնց բոլորն ալ սիրով ներկայ կ'ըլլային։ Տոտոմեանց, Գ· Խաժակի հետ, աւելի քաջալերիչն էին կուսակցութեան այս լայնամիտ ուղղութեան եւ ատոր համար սիրուած էր բոլոր շրջանակներէ։ Դաշնակցութեան ապագայ վարիչները մեծապէս կը գնահատէին անտեսագիտութեան հետեւող ուսանողին այդ վերաբերումը եւ ուզած էին նոյնիսկ «Դրօշակ»ի աշխատակից դարձնել զայն, Բայց Տոտոմեանցի նախասիրութիւնները իրեն թոյլ չէին տար նետուիլ կուսակցական շարքերու մէջ եւ պատասխանատու պաշտօն վարել։

Կուսակցութեան փափաքով Ժընեւի ուսանողները կը խմբանկարուէին· (այդ խմբանկարէն հատ մը կը գտնուի այսօր Հ· Յ· Դ· Թանգարանին մէջ)։ Հոն՝ իր սիրած ընկերներուն մէջ է Տոտոմեանց, կ'ուզէ ուրախացնել իր ծնողքը, եւ կը ղրկէ այդ խմբանկարը։ Բայց Թղթատարը կը յանձնէ զայն ոստիկանութեան։ Երբ, ուսանող Վահան, արձակուրդի առթիւ տուն կը վերադառնայ, թէ կայարանին մէջ, թէ

վերջը, տունը խիստ հարցաքննութեանց եւ խուզարկութեանց կ՚ենթարկուի: Խմբանկարը ցուցնելով տեղեկութիւն կը պահանջեն խումբէն իւրաքանչիւրի մասին, կ՚ուզեն գիտնալ ամէն մէկին անունը եւ թէ՝ որ կուսակցութեան կը պատկանին, ի՞նչ ծրագիր կը ներկայացնէ այն կուսակցութիւնը որուն կը պատկանին այդ երիտասարդները: Կը հարցնեն թէ կապեր ունի՞ն Պլեխանովի, Լենինի եւն., հետ: Տոռոմեանց խուսափողական պատասխաններ կուտայ, «մեր ուսանողական շրջանակներուն մէջ, չենք լսած այդպիսի անուններ», կ՚ըսէ: Աթաբէկեանի պատկերին մասին իրեն հարց կուտան, դարձեալ նոյն պատասխանը, ինչպէս Վարանդեանի, Խաժակի, Ռոստոմի մասին, «Չեմ ճանչնար, ես շատերու հետ յարաբերութիւն չունէի, այդ օր առաջին անգամ տեսայ զիրենք» եւն.: Չէի գիտեր:

Հարցումը կը փոխուի.— «Ուրեմն ցոյց տուր այն անձերը զոր կը ճանչնաս»: Եւ Տոռոմեանց քանի մը դէմքեր ցոյց կուտայ, որոնց մասին ոչ մէկ կասկած չկայ Ռուսաստանի մէջ, ինչպէս Լիսիցեան, Միրզոյեան, Շահնազարեան եւ առաւելապէս օրիորդներ՝ որոնցմէ մին պիտի ըլլար ապագային Ռոստոմի կինը, իսկ միւսը՝ Վարանդեանի: Բայց եւ այնպէս Տոռոմեանց միշտ կասկածելի կը նկատուի եւ հսկողութեան տակ կը մնայ: Ի վերջոյ հօր բարեկամներէն ազդեցիկ անձնաւորութիւններու միջամտութեամբ, թոյլ կը տրուի Վահանին Ժընեւ երթալ եւ շարունակել ուսանողութիւնը, քանի որ իր նախընտրած ճիւղը մեծ օգտակարութիւն կրնայ բերել մայր Ռուսաստանին: Այս պատճառաբանութեամբ միայն Տոռոմեանցի կարելի կ՚ըլլայ հեռանալ Աստրախանէն:

Այս միջադէպը աւելի մղում կուտայ Տոռոմեանցի, Ժընեւ վերադարձին, աւելի զարկ տալու հանրօգուտ աշխատանքին, եւ սիրելի ընկերներու հետ կը հիմնեն իսկական Ուսանողական Միութիւն, կը ճոխացնեն Դաշնակցութեան ընթերցարանը, ներկայացումներ (աւելի յաճախ կը տրուին), կապ կը ստեղծեն Եւրոպայի հայ ուսանողական կեդրոններու հետ: Եւ Ժընեւ կը դառնայ Եւրոպայի բոլոր հայ ուսանողական միութիւններու կեդրոնը: Ուսանողական համագումարին առթիւ Տոռոմեանց կը ծանօթանայ նաեւ Լիպարիտ Նազարեանցի հետ որ Հայտըլպէրկէն եկած էր:

Ժընեւի մէջ հետզհետէ կը ստուարանան ռուսական եւ թուրք լրտեսական խումբերը, Օսմանեան կառավարութիւնը Պէռն կը հրահանգէ վերջ տալ հայ ուսանողութեան հայկական շարժումներուն: Պատասխան.— «Դաշնակցային Զուիցերիոյ մէջ, Պէռն չի կրնար միջամտել Ժընեւի գործերու»: Դիմումը կը կրկնուի, Ժընեւի տեղական վարչութեան մօտ, որ, ոչ մէկ ապօրինի արարք կը տեսնէ հայ ուսանողութեան հայրենասիրական գործունէութեան մէջ: Լրտեսական խումբը իր տեղեկագիրներուն մէջ Ժընեւի բոլոր հայ ուսանողները· Թէ Ռուսիոյ եւ թէ Թուրքիոյ «դաւաճան» կը ներկայացնէր եւ Հ. Յ. Դ. Բիւրօն տեղեկութիւն ստանալով կը զգուշացնէ ուսանողները: Տոռոմեանց այլեւս Աստրախան չի վերադառնար եւ իր աշխատանքները կը շարունակէ Ժընեւի մէջ:

1896ի ջարդերու տարին է: Աւետիս Նազարբէկ Լոնտոնի մէջ ուսումնասիրութիւն մը կը պատրաստէ Հայաստանի մասին եւ զայն կը հրատարակէ «Ամէնի» անունով: Գիրքին մէջ կայ գլուխ մը ուր կ՚ըսուի թէ՝ «Հայաստան շատ ատակ է, ընկերվարութեան, եւ այդ նպատակով պատրաստ հող ունի»: Գիրքը կը ղրկուի նաեւ գերման տեսաբան Կաուցկիին: Տոռոմեանց այդ առթիւ Կաուցկիի «Տի Նէօյէ Ցայթ» թերթին մէջ գերմաներէն գրախօսական մը կը գրէ, ընդունելով անոր գիտական արժէքը, բայց վերոյիշեալ հատուածին առթիւ կ՚ըսէ.— «Հայաստան որեւէ կերպով ընկերվարութեան յարմար հող չի ներկայացներ, այդպիսի երեւակայութիւն մը ոչ միայն գրքին առարկայականութեան կը վնասէ այլեւ կը ժխտէ ընկերվարութեան հիմունքը»:

Կաուցկի ամբողջապէս համամիտ կը գտնուի Տոռոմեանցի եւ ինք ալ իր կողմէ յօդուած մը նուիրելով նոյն գրքին հրատարակութեան առթիւ, կ՚ըսէ.— «Ո՞ւրկէ ո՞ւր Հայաստանը ընկերվարութեան պատրաստ հող պիտի ներկայանար, քանի որ հոն դրամատիրութիւնը դեռ իր գիտական եւ կազմակերպուած փուլին մէջ չէ մտած եւ դրամագլուխի յղացքը չէ գոյացած»:

Ընկերվարութեան օտարազգի հեղինակաւոր տեսաբանները աւելի ճիշդ կը տեսնեն մեր երկրին վիճակը եւ պահանջները քան մեր թութակները:

Այդ առթիւ սերտ յարաբերութիւն մը կը հաստատուի Տոռոմեանցի եւ Կաուցկիի միջեւ:

Թ. ԳԱՌՆԻԿ

ԴԷՊԻ ԱՍՏԱՓԱԶԱՐ

★

ԽՄԲ.— Աստափազարցի մտաւորական մը, Վահրամ Պուրմայեան, որ իր ծննդավայրը այցելած էր անցեալ Օգոստոսին, յօդուածաշարք մը կը հրատարակէ Պոլսոյ Մարմարա օրաթերթին մէջ: Քանի մը հատուածներ, առաջին չորս յօդուածներէն: Ուրիշ հատուած մը՝ յառաջիկային.

...Ահա վերջապէս Աստափազարը, «Աստուածարեալ» քաղաքը, ինչպէս կը սիրէր յորջորջել Բիւթանիոյ անզուգական առաջնորդը, Ստեփաննոս արք. Յովակիմեան: Ոտքս գետին կը դնեմ յուզումով եւ յիշատակներով բեռնաւոր:

Կը խմեմ Զարքին թեթեւ եւ անուշ ջուրը, այնքան ընտանի օտարացած քիմքիս ու երանի կուտամ ես ինծի որ բախտը կ՚ունենամ այսքան տարիներէ ետք կարօտէն պապակած շրթներս զովացնելու իրմով, մինչդեռ այնքան Աստափազարցիներ, ցրուած աշխարհի չորս ծագերուն, մեռան իրենց ծննդավայրին սիրական ջուրին կարօտովը ծարաւի: Քաղաքին միակ ըմպելի ջուրը, միանգամայն ամէն ինչի գործածութեան միակ ջուրը, որ մեզի համար խորհրդանիշն է մեր ծննդավայրին եւ որով սնանք ու ու մեծցանք մինչեւ մեր նախահայրերը:

Կը թողում Զարքը՝ չուկան պտտելու համար, հետեւեալ օրուան թողլով պըտոյտս՝ դէպի քաղաքին փողոցները:

Որքան տարածուեր, ընդարձակուեր է չուկան, անշուշտ գոհացում տալու համար հետզհետէ աճող բնակչութեան մը յարաճուն պէտքերուն, մանաւանդ սնուցանելու համար այն հարիւրաւոր մեծ ու փոքր գիւղերը, որոնցմով շրջապատուած է Աստափազար եւ որոնց շնորհիւ է որ փոխադարձաբար ինքն ալ կ՚ապրի: Քաղաքը գրեթէ ամբողջութեամբ վերածուեր է հսկայ չուկայի մը, ուր կարելի է գտնել ամէն բան, հասարակ առարկայէն մինչեւ ինքնաշարժի բարդ կազմածներ:

Ծննդավայր այցելութեանս կարեւորագոյն մասը կը կազմէ անտարակոյս այն շրջագայութիւնը, զոր կատարեցի անոր փողոցներուն մէջ: Ինծի թուեցաւ թէ կը մտնէի պատկառելի թանգարանէ մը ներս, ուր ցուցադրուած պիտի տեսնէի հին անցեալի մը վերաբերեալ պատմական թանկագին նշխարներ ու յիշատակի մասունքներ, որոնց իւրաքանչիւրին առջեւ ծունր պիտի դայի երկիւղած յարգանքով: Ինծի թուեցաւ թէ հոն այդ մասունքներուն դիմաց պիտի ապրէի կեանքիս ամէնէն սրտայոյզ րոպէները, կարօտի եւ հիացման անբացատրելի զգայնութեամբ մը վերացած:

Անյագ զմայլանքով պիտի ուզէի ականջ դնել զանգակներուն քաղցր երաժշտութեան, զոր երբեմն հովերը պիտի գային տարտղնել ամէն դի: Տղու պարզամիտ հոգիով ու հին օրերու միթիք հաւատքով անգամ մըն ալ պիտի ուզէի լսել ժամկոչին ճռկանի հարուածներուն հընչիւնը ծննդավայրիս սա խորտուբորտ քարերուն վրայ, այն պահուն երբ իրիկնամուտի ժամերգութիւնը մօտ ըլլար սկսելու: Ու մանաւանդ պիտի ուզէի նորէն մտիկ ընել այն սրտացունց հրաւէրը, զոր կիրակի առտուները ժամկոչին աղու ձայնը կ՚արձագանգէր խորունկէն, մինչ մենք արթնցած այդ պարզուկ բայց խռովիչ երազէն, քաղցր ու անբացատրելի երազանքով կ՚արբենայինք:

— Եկայք, հաւատացեալք, ի սուրբ եկեղեցի ...

— Թախ, թախ, թախ:

Այս քարերը, որոնց վրայ կոխելով կը պտըտիմ այս պահուս, կը կրեն թերեւս հետքերը տղու քայլերուս, ինչպէս նաեւ հետքերը այն հազարաւոր տղոց քայլերուն, որոնցմով անոնք երթեւեկեր են տունէն դպրոց ու դպրոցէն տուն:

Հիմա լուռ է փողոցը եւ արեւը այրող:

Հազիւ քանի մը անցորդ, կը մօտենամ դպրոցին, մանկութեանս օրերու Արամեան վարժարանը: Կը փնտռեմ զայն բայց չեմ գտներ: Չկայ... Ժամանակն ու երկրաշարժը անհետացուցեր են զայն: Բայց ահա անոր տեղ կանգներ է ուրիշ դպրոց մը, կարծես ուզելով լուծել իր նախորդին վրէժը:

Կը ջանամ աչքիս առջեւ բերել դպրոցըս, մայր ու փայտաշէն, բայց ընտանի ու սիրելի իր լայնշի զանգուածով, իր մաշած ու անխնամ գրասեղաններով որոնց վրայ մեր անունները կը փորագրէինք եւ իր վիթխարի սրահով, ուր ամբողջ աշակերտութիւնը իր դասերը կը սերտէր ամպիոնին վրայ բազմած դաստիարակին խստաբիր հսկողութեան տակ:

Չկայ նաեւ եկեղեցին, Հրեշտակապետ եկեղեցին իր քաղցրահնչիւն զանգակներով, իր Աստուած Հայրիկի խոշոր պատկերով, որ առաստաղէն կը նայէր մեզի իր խստաբիր աչքերուն եւ թաւ մօրուքին անդիմադրելի պատկառանքը հոսեցնելով մեր տղու հոգիներուն մէջ:

ՎԱՀՐԱՄ ՊՈՒՐՄԱՅԵԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

★

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ախոյենական առաջին մրցումը տեղի ունեցաւ Սեպտեմբեր 20ին, մեր դաշտին վրայ, ընդդէմ Վէրի: Այս խումբը երկու անգամ պարտութեան մատնեց մեզ, անցեալ շրջանին:

Անձրեւը կը տեղար երբ երկու խումբերը դաշտ ելան ժամը 15.30ին: Խաղը շատ առաջ կ՚ընթանար երկուստեք: Կար ջիղերու պրկում: Հակառակորդը այս անգամ իբրեւ այցելու, գիտեր մեր վճռականութիւնը:

Տասը վայրկեանէն Լօշեան կարձանագրէր առաջին կէտը: Քիչ վերջ Զարիֆեան ալ կը շահէր երկրորդ մը: Դադարը մօտենալուն հակառակորդը կրցաւ կէտ մը շահիլ:

Երկրորդ կիսախաղին, Զարիֆեան անգամ մըն ալ գնդակը հակառակորդին բերդէն ներս սահեցուց:

Մեր տղաքը այլեւս ինքնավստահ սկսան հանդարտ խաղալ, մինչ հակառակորդը օգտուելով այդ թուլութենէն, երկրորդ, ապա երրորդ կէտերը շահեցաւ, հաւասարելով մեզի 3—3: Քառորդ ժամ միայն կը մնար երբ խմբապետ Սրապ յառաջանալով կը խաբէ չորս հինգ հակառակորդներ եւ գնդակը կուտայ Լօշեանին որ կը շահէր չորրորդ կէտը: Երկու վայրկեան կը մնար երբ Զարիֆեան, հինգի բարձրացուց մեր կէտերը: Խաղը վերջացաւ մեր յաղթանակով, 5–3:

Հոկտեմբեր չորսին Պլան Մէնիլի դաշտին վրայ տեղի կ՚ունենայ ախոյենական մրցումներու երկրորդ չարքը:

Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Տաճարը ընդարձակուեցաւ դէպի խորը եւ դէպի վեր, ու զարդարուեցաւ մեծարժէք նուիրաբերութիւններով:

Առաջուան բեմը անմատչելի մնացած էր իր սկզբնական դաժան պարզութեանը մէջ, զայն շրջապատող բազմաթիւ մանր խորաններով, որոնք յատկացուած էին գանձերու, նուիրաբերութիւններու, ինչպէս նաեւ գաղտնի նպատակներու՝ ամենախորհրդաւոր ցոփութիւններու ժամանակ:

Սակայն իրաւցնէ հոյակապ էր տաճարին արտաքին գաւիթը՝ կանգնած ի պատիւ Հաթար աստուածուհիին, քառակուսի սիւնաշարքերով՝ որոնք կը բաղկանային քսանչորս սիւներէ: Աւելի փարթամ էր ներքին ստորերկրեայ սիւնասրահը՝ յատկացուած աղօթողներու: Անոր ճնճանկար յատակը ամբողջովին զարդարուած էր ձուկերու, երկակենցաղ եւ սողուն գազաններու արուեստական պատկերացումներով: Իսկ առաստաղը ծածկուած էր երկնագոյն կապոյտով, որուն վրայ կը փայլէր ոսկի արեւը, կը շողար արծաթ լուսինը, կը պլպլային անթիւ աստղերը եւ կ՚իշխէին թեւարձակ թռչունները: Յատակը կը ներկայացնէր երկիրը, առաստաղը՝ երկինքը, իսկ զանոնք միացնողը, ծառերու վիթխարի բուներու նման, կլոր եւ բազմոլորկ սիւներն էին:

Եւ որովհետեւ բոլոր սիւներն ալ կը վերջաւորուէին լոտոս քնքուշ ծաղիկին կամ պալմի նուրբ դրասանգներով, ուստի եւ անոնց վրայ կրթնած առաստաղն ալ իրաւցնէ երկինքի նման թեթեւ ու անմարմին կ՚երեւար:

Տաճարին պատերը, մինչեւ մարդու հասակին բարձրութիւնը, կրանիթի կարմիր շերտաքարերէ էին, բերուած Թեբէէն, Աստիս Թագուհիին ցանկութեամբ:

Տեղին վարպետները կըցեր էին կրանիթին տալ հայելիի ողորկութիւն եւ զարմանահրաշ շուք: Աւելի վերջը, մինչեւ առաստաղ, պատերն ալ, ինչպէս եւ սիւները, խայտաճամուկ պատկեր մը կը ներկայացնէին՝ երկու Եգիպտոսներու աստուածութեանց խորհրդանշաններու քանդակներով եւ նկարներով:

...Կիսախաւար բեմը կը բարձրանար ամբողջ մեհեանին վրայ, եւ անոր խորը աղօտ կերպով ոսկեփայլ ճաճանչներ կ՚արձակէին սրբութիւն-սրբոց պատկերը, ուր Իսիսի խորհրդանշանները կը պահուէին:

Երեք մեծ դուռներ՝ մէջտեղէն, երկու փոքր ալ կողմերէն կ՚առաջնորդէին դէպի սրբավայրը: Մէջտեղի դուռներուն առջեւ էր զոհարանը՝ եթովպական վանաքարէ (որսիդաքար) շինուած սրբազան դանակը վրան: Դէպի բեմ տանող սանդուխներուն վրայ տեղաւորուած էին կրտսեր քուրմերը եւ քրմուհիները ծնծղաներով, սրինգներով եւ դափերով:

Աստիս Թագուհին բազմած էր իր առանձնարանի մէջ: Փաքրիկ քառակուսի բացուածք մը, որ ճարտարօրէն ծածկուած էր ծանր վարագոյրով, անմիջապէս դէպի բեմ կ՚առաջնորդէր եւ հնարաւորութիւն կուտար, առանց ինքզինքը ցուցնելու, հետեւիլ սրբազնագործ ծիսակատարութեան բոլոր մանրամասնութիւններուն: Թեթեւ եւ նեղ շրջազգեստ մը, վշեայ շղարշէ եւ արծաթակուռ, սեղմօրէն կը նստէր թագուհիին մարմնին վրայ, մերկ թողելով իր թեւերը՝ մինչեւ ուսերը եւ ոտքերը՝ սրունքներէն վեր, ազդրերու կէսերը: Թափանցիկ կերպասին մէջէն վարդագոյն փայլ մը կ՚արձակէր իր մորթը եւ տեսանելի էին իր սլացիկ մարմնին բոլոր յստակ գիծերն ու բարձունքները:

Այդ մարմինը, հակառակ Թագուհիին երեսնամեայ տարիքին, չէր կորսնցուցած իր ճկունութիւնը, գեղեցկութիւնը եւ թարմութիւնը: Անոր մազերը, կապոյտ գոյնով ներկուած, կ՚իջնէին ուսերն ի վար, ծայրերը զարդարուած բուրումնաւէտ անթիւ գնդիկներով: Իր դէմքը զգալապէս կարմրցուցած եւ ճերմկցուցած էր, իսկ աչքերուն շուրջն ալ ծիր քաշուած էր սնգոյրով, այնպէս որ շատ խոշորցած կ՚երեւային եւ մթութեան մէջ կը վառուէին, նման կատուազգի ամեհի գազանի մը աչքերուն: Ոսկեայ սրբազան ուրարը կախուած էր անոր վիզէն վար, երկուքի բաժնելով իր կիսամերկ կուրծքը:

Այն օրէն ի վեր որ Սողոմոն պաղեցաւ Աստիս Թագուհիէն, ձանձրանալով անոր անսանձ տռփանքներէն, Թագուհին իր հարաւցի անվերջ կիրքերով ու նախանձով, վիրաւոր կնոջ մը կատաղութեամբ անձնատուր եղած էր անբարոյ եւ վաւաշոտ ցոփութեանց:

... Երուսաղէմի մէջ մութ եւ չար, ահռելի եւ թովիչ լուրեր շրջան կ՚ընէին Թագուհիի մասին: Սիրուն մանչերու եւ աղջիկներու ծնողները իրենց զաւակները հեռու կը պահէին անոր տեսողութենէն, մարդիկ կը վախնային ամուսնական առագաստին մէջ արտասանել անոր անունն իսկ, որ պղծումի եւ փորձանքի համանիշ էր: Բայց մարդոց յուզումնալից, գրգռեցնող հետաքրքրութիւնը՝ դէպի այդ կինը կը մղէր իրենց հոգին եւ անոր իշխանութեանը կ՚ենթարկէր իրենց մարմինները:

(Շար.)

ԻՏԱԼԻՈՅ 24 ժամուան գործադուլին կը մասնակցէին վեց միլիոն աշխատաւորներ եւ պաշտօնեաներ: Արհեստակցական Միութիւնները կ'ազդարարեն թէ գործադուլը պիտի վերսկսի, եթէ աշխատավարձքի յաւելում չստանան եւ արձակուած բանուորները չվերահաստատուին իրենց գործերուն մէջ: Գործադուլը անշարժութեան դատապարտեց գործարանները, ածխահանքերը, նաւարանները եւ ուրիշ բազմաթիւ հաստատութիւններ: Որ եւ է ծանր միջադէպ չպատահեցաւ: Հանրային սպասարկութիւնները կը բանէին: Հացը, կաթը, կազը, ջուրը, թղթատարը, ելեկտրականութիւնը ապահովելու համար ամէն միջոց ձեռք առնուած էր: Հողագործներն ալ կ'աշխատէին, թէեւ առանձին գործադուլ մը սարքած են Հոկտեմբեր 5ի համար: Դրամատուները եւ խանութներն ալ բաց էին, բայց սովորականէն պակաս յաճախորդներով, քանի որ երթեւեկը դադրած էր:

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ պաշտօնեաները մասնակի գործադուլ մը սարքած էին երէկ: Մենք ալ որեւէ նամակ չստացանք:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ամերիկեան դեսպաններուն բացառիկ ժողովը, Վիէննայի մէջ, վերջացաւ երեք օրէն: Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին:

ՄՈՆԹԵԼԻՄԱՌԷՆ կը գրեն մեզի. — Անցեալ Դեկտեմբերին վէճ մը ծագած էր Պ. Եղիկեանի եւ Պ. Ցրէյի միջեւ, որ իր նամակները այրած էր: Եղիկեան բարկանալով ապտակած էր: Դատական ատեանը Պ. Ցրէն եւ իր սուտ վկան դատապարտեց 4000 ֆրանք հատուցում վճարելու Եղիկեանի կնոջ, 2000ական ֆրանք ալ իրեն եւ տղուն, ինչպէս եւ դատական ծախքերը վճարելու: Նամակները այրելու խնդիրը պիտի քննուի առանձին, Կրընոպլի մէջ, յառաջիկայ Դեկտեմբերին:

ԴԷՊԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը եւ բարեկամները Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան իրենց հաւաքական այցելութեանը առթիւ կը յիշեցնեն թէ արձանագրուած հայրենակիցները պէտք է կէսօրէ վերջ ժամը մէկին հաւաքուին Պուլվառ Քառնօ:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Նուպարեան Մատենադարանին մէջ, այս շաբաթ օր ժամը 5ին: Պիտի խօսի Պ. Նուպար Գարիպեան: Նիւթը՝ «Խնամատարական գործը Լիբանահայութեան մէջ»:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Պ. Միհրան Աբէլ իր տիկնոջ Տիկին Նոյեմիի մահուան տարելիցին առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրէ Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութեան:

ՎԻԷՆ. — Պ. Կղեմէսմանճեան իր հօրեղբօր՝ հանգուցեալ Պ. Մանուէլ Սանճեանի (Մարաշցի) մահուան քառասունքին առթիւ հազարական ֆրանք կը նուիրէ Ֆ. Կ. Խաչին, Հ. Յ. Դ. կոմիտէին, Հ. Մ. Ը. Մ.ին, «Յառաջ»ի եւ Այնճարի «Յառաջ» դպրոցին:

ԴԵՐԱՍԱՆ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Ստացած ենք Տիկին Արշալոյս Վարդանեանէ երեք հազար ֆրանք, տիկին Բ. Է. երկու հազար ֆրանք:

ՀԱՅ - ԹԱՏՐՈՆ
ՆՇԱՆԵԱՆ ԱՄՈԼԸ

Իրենց վերջին թատերական պտոյտէն վերադարձած ըլլալով՝ 3 Հոկտեմբեր շաբաթ գիշեր ժամը 20.45ին Մարսիլիա, Սալ Մազընոյի մէջ:

Մասնակցութեամբ Մարսիլահայ բեմի սիրուած դէմքերու՝ Կ. Մուրաֆեանի, Ազատ Սէրէնկիւլեանի եւ Գ. Թիւթէլեանի կը ներկայացնեն Պրամսոնի գլուխ գործոց տրամը, երեք արար՝

ԲՐՕՖԷՍԷՕՐ ՔԼԵՆՈՎ

Թարգմանութիւն եւ բեմադրութիւն՝ Տ. Նշանեանի: Նոյն ներկայացումը 5 Հոկտ. Պօմոնի Սինէմա Ֆլորէալի մէջ: Յետոյ Վալանս եւ Լիոն:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ մասնաւոր յայտագրով: Չխաչաձեւել:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՄԻԱԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ
ԾԱՆՕԹ ԵՐԳՉՈՒՀԻ
ՏԻԿԻՆ ՋԵՖԻՌ ՇԱՆԹԻ

որ Մ. Նահանգներուն մէջ պտոյտ մը կատարելէ վերջ, կը վերադառնայ Պէյրութ:

Հովանաւորութեամբ Ֆր. Կապ. Խաչի

26 Սեպտեմբեր ժամը ճիշդ 21էն 23.30

Salle Chopin. 8, Rue Daru, Métro Ternes

ՅԱՅՏԱԳԻՐԸ ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ:

Տոմսերը կը ծախուին դրատուններ, Հ. Սամուէլ, Պարսամեան եւ Բալուեան: Եւ մասնաճիւղերուն քով, նաեւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը եւ Գավէզեան նպարավաճառատունը:

Գիները. — 200, 150 ֆրանք.

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. — Բրոֆ. Մանասէ Սեւակ, որ ծանօթ է փարիզահայ մտաւորականութեան, խոստացաւ այժմէական հարցի մը մասին զեկուցում-դասախօսութիւն մը տալ, այսօր շաբաթ, ժամը ճիշդ 17ին, Ազգ. Տան մէջ: Մուտքը ազատ է:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՊՈՄՈՆ. — Ֆ. Կ. Խաչի Ազգ. վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր 1ին, ուսուցչուհութեամբ Տիկին Արփինէ Մխիթէքի: Արձանագրութիւնները կը սկսին նոյն օրը, ուրբաթ Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

Ազգ. Տան հինգշաբթի օրուան հայերէնի դասընթացքը, 1 Հոկտ. հինգշաբթի, ժամը 2ին: Արձանագրութեանց համար դիմել Պ. Ա. Հանչէրի, 9 ռիւ Սօլեյ:

ԼԻՈՆԻ ՀԱՅ ԾՆՈՂՆԵՐՈՒ

ԼԻՈՆ. — Հայկազեան դպրոցը կը վերաբացուի Սեպտեմբեր 24ին, հինգշաբթի, հովանաւորութեամբ Ազգ. Միութեան: Օր. Ընծայ Ստեփանեան, վարիչ մանկապարտիզպանուհին որ անցեալ տարեշրջանին այնքան սիրուեցաւ Լիոնահայ ծնողներէ եւ փոքրիկներէն, այս տարի եւս ստանձնած է իր ուսուցչական պաշտօնը մեր դպրոցին մէջ: Ուստի կոչ կ'ընենք ծնողներուն ղրկել իրենց զաւակները, օգտուելու համար այս բացառիկ առիթէն:

Հայ երիտասարդ եւ երիտասարդուհիներ կրնան դիմել եկեղեցւոյ գրասենեակը, գիշերային դասընթացքներու արձանագրուելու համար: — (Դիւան)

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԳՈՂԹԱՆ ՔՆԱՐ (պատկերազարդ երգարան): Հրատ. նկարիչ Սւօ: Գին հարիւր սուր. դահեկան: Տպ. Արեւելք: Հասցէ Հալէպ (Սուրիա):

ԿԱՐԻ ՈՒ ՁԵ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

45 տարուան փորձառութիւն եւ լաւագոյն վկայականներով

ACADEMIE DAYDOU
12 Rue Lafayette, Paris (9e)
Métro Chaussée d'Antin
եւ թղթակցութեամբ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵՐ ՀԱՍՑԷԻՆ

Կարգ մը կազմակերպութիւններ (Լիոնի Ազգ. Միութիւնը, Համախարբերդ եւն.), թերթեր (Ասպարէզ, Պայքար, Հ. Կոչնակ եւն.), եւ անհատներ տակաւին կը շարունակեն հին հասցէն գործածել: ՀԱՍՑԷՆ Կ'ԵՐԵՒԱՅ ԹԵՐԹԻՆ ՃԱԿԱՏԸ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Կ. Խաչի քաղաքի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր մէկին: Դասերը հինգշաբթի առաւօտները 9 - 12, ուսուցչութեամբ տիկ. Հազարեանի:

× Նկատի ունենալ Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի պարահանդէսը Դեկտ. 19ին, Սփլանտիտի սրահին մէջ:

ՁԵՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ԴԻՄԵՑԷՔ՝

Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale, MARSEILLE
(Face Rue Parmentier)
Téléphone : Colbert 33 - 22

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ (Ֆուռնիթիւր), ԱՍՏԱՌ, ԹԵԼԱ, ԴԵՐՁԱՆ, ԿՈՃԱԿ, ԵՒ ԱՅԼՆ:

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS
SOCIÉTÉ ARMIN
PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ: Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

TISSUS HAUTE NOUVEAUTÉ
Le Sommet de la Qualité
Tél. PROvence 61 - 71
94, Rue Lafayette, Paris

Առաջնակարգ զգեստ մը ընտրելու համար պահանջեցէ՛ք ձեր դերձակէն այս վաճառանիշով, — ԿԵՐՊԱՍԻ ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԸ

ԿԱՐՕ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ
ՎԻՔԹՈՐԻԱ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ
Նշանուած

Ռօնի սու Պուա — 20 Սեպտ. 1953

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ. —

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակոմիտէն այս շաբաթ ժամը 21ին:

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէն այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբը այս երեքշաբթի ժամը 21ին:

ԱՐԱՄ խումբը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները: Ընկերներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները:

(Շար.)

ՎԱԼԱՆՍ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին Ահարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ. — Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 21ին, Խրիմեան սրահը:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ. — Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 21ին: Կարեւոր օրակարգ:

ՊԷԼՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը:

ԱՆԻԷՌ - Պ. ՔՈԼՈՄՊ. — Նոր Սերունդի ընդհ. ժողովը երկուշաբթի 28 Սեպտ. ժամը 21ին, ընկերվարականներու սրահը:

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Լիոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ այս հինգշաբթի ժամը ճիշդ վեցին, կը դասախօսէ Ազգ. Տան դետնայարկի սրահին մէջ, (32 ռիւ տը Թրէվիզ): Նիւթը՝ «Հայ ցեղին բաժինը մարդկային մշակոյթի պատմութեան մէջ»:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Իսի լէ Մուլինոյի մէջ, այսօր, շաբաթ ժամը 15ին, Սալ տը լա Ժիւսթիս տը Փէ: Օրակարգէն զատ, քաղաքացի Էտ. Տէփրէօ զեկուցում պիտի տայ վերջին գործադուլներու, կուսակցութեան դիրքի, քաղաքական եւ ընկերային կացութեան մասին:

Կը հրաւիրուին նաեւ Դաշնակցական ընկերները:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«Արաքս» մանկական - պատանեկան թերթին վերջին թիւը (21) 22 Սեպտ. ամբողջովին պատկերազարդ (Տրդատ Թագաւոր, Սասունցի Դաւիթ, Անահիտ, Ղարաբաղի առիւծը, հայերէնի դասընթացք եւայլն:

Տարեկան բաժնեգին հազար ֆրանք:

N. Hovhannessian, 14, Rue du Soleil, Paris

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ	ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
10, Rue du Caire, Paris 2e	31, 33, Rue de la Duée, Paris 20e
Téléphone : CENtral 78 - 44	Téléphone : MEN 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ.

Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ 2–28, 2–40, 3–28 և 1–40

★

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ — ԺԷՐՍԷՅԻ ԵՒ ԷՆԹԵՐԼՕՔԻ ԲՈՒՐԴԷ ԿԱՄ ԲԱՄՊԱԿԷ

ԲԱՄՊԱԿ՝ ԳՕԹ 2/2 ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԾԱԽՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ ՈՒ ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ծախու են նաեւ գործածուած մեքենաներ, լաւ վիճակի մէջ եւ պոպինուարներ: Դիմել գործատուն

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԿԻՐԱԿԻ 27 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
DIMANCHE 27 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7178 Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2589

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՐԴԱԼՈՒ ՀԱՃՈՅՔԸ

Այս անգամ պիտի չհարցնենք թէ հաւրիւրէն քանի՞ն հայերէն գիրք կը կարդան:

Ուրիշ պարագայ մը կը զբաղեցնէ մեր միտքը :

— « Ընթերցող հասարակութիւնը » հետզհետէ կը կորսնցնէ կարդալու վարժութիւնը :

Միշտ կը գանգատինք նորերէն եւ կրտսերներէն :

Բայց, խոստովանեցէք որ հիներն ու երէցներն ալ նոյն ճամբան բռնած են :

Օրն ի բուն օտարալեզու հրատարակութիւններ թղթատելով, հարեւանցի կը նային հայկականին վրայ :

Ամէնուն գրպանն ալ տեղական թերթ մը կայ: Ոմանք մէկէ աւելի կը գնեն :

Եւ կը մխրճուին, առանց շատ բան հասկնալու: Աչքի վարժութիւն :

Աւելի բանդէտներ գիրքեր ալ կը գնեն, հետաքրքրութիւն գոհացնելու, քան թէ զարգանալու համար :

Կան ալ որ կը գնեն դրադարան ճոխացնելու համար: Իբրեւ զարդարանք: Ինչպէս որ տանտիրուհիներն ալ զարդանօթներ եւ գեղորներ կը դիզեն:

Այսպէս, հետզհետէ նոր մթնոլորտ մը կը ստեղծուի: Եւ մարդիկ աստիճանաբար կը կորսնցնեն մայրենի լեզուով կարդալու հաճոյքը :

Երանի՜ թէ օտար հրատարակութեանց ընթերցումը նպաստէր իրենց զարգացման եւ ճաշակի նրբացման:

Քիչերն են օժտուած այդ շնորհով :

Մնացեալ մեծամասնութիւնը օրուան հովերուն կը յարմարի: Եւ օտար թերթն ու գիրքը ձեռք առած ատեն, կարծես ծխիկ մը կը վառէ:

Ամէն պարագայի մէջ, մայրենի հրատարակութիւնն է որ կը տուժէ :

Շատերը չեն զգար: Բայց եթէ վերաքննութիւն մը կատարեն, պիտի տեսնեն որ հայերէն կարդալու հաճոյքը, նոյնիսկ աչքի վարժութիւնը կորսնցուցած են, մէկ տարիէն միւսը :

Այդ վայելքին յաջորդած են ուրիշ սովորութիւններ, որոնց համար ժամեր կը վատնուին մեքենաբար :

Շատեր կան որ անմիջապէս կ՚ընդօրինակեն տեղացիներուն այս կամ ժամանցը, յաւելեալ եւ ճոխացեալ մանրամասնութիւններով :

Բայց, հարիւրէն քանի՞ն կը հետեւին միեւնոյն տեղացիներուն սա միւս գեղեցիկ սովորութեան,— կարդա՛լ, կարդալ ազատ ժամերուն:

Այո, ժամեր յատկացնել ընթերցանութեան: Աւտոն գործի գացած ատեն: Կէսօրուան դադարին: Կիրակի օր: Սենեակին անկիւնը կամ պարտէզի մը մէջ: Եւ արձակուրդի շրջանին :

Այս ընթերցողներուն մէջ բազմութիւն մը կը կազմեն ոչ միայն ուսումնականները, այլ եւ համեստ բանուորներն ու բանուորուհիները :

Մանկութենէ, տունէն եւ դպրոցէն ստացուած վարժութիւն մըն է որ կը շարունակուի, կը զարգանայ տարիքին հետ:

«Ուսումնականներ» չեն պակսիր մեր մէջ ալ :

Այստեղ, ինչպէս ամէն տեղ, մեծամասնութիւն կը կազմեն կարդալ – գրել գիտցողները:

Բայց, նորէն կը հարցնենք, հարիւրէն քանի՞ն ընթերցում կը կատարեն իբրեւ անհրաժեշտ սնունդ:

Թող չըսեն թէ չկան հայկական հրատարակութիւններ, բան սորվելու, միտք եւ արուեստ ծծելու համար :

Որեւէ դրացանկ թղթատած կամ դրատուն մը հանդիպա՞ծ են:

Ներկայ պարագային ալ երբ աչքը զուրը մնայ, սեփականը դատելու եւ ճաշակելու վարժութիւնը կը տկարանայ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ ՄՈՍԿՈՒԱՆ ՀԱՆԳՍՏԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԵՐԱՇԽԻՔՆԵՐ՝ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ԴԷՄ

ՄԱԿի ընդհ. ժողովին ուրբաթ օրուան նիստին մէջ կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ Ֆրանսական պատուիրակութեան նախագահը, Պ. Մորիս Շուման, Խ. Միութեան մտավախութիւնները փարատելու համար: Բացատրեց թէ եւրոպական հասարակութեան կազմակերպումը երբեք ուղղուած չէ Խ. Միութեան դէմ, այլ ընդհակառակն պիտի ծառայէ միջազգային յարաբերութիւնները բարելաւելու: Ահաւասիկ իր ճառին ամփոփումը.

— « Այն օրը որ Խ. Միութիւնը հասկնայ այս պարագան, Ֆրանսան պատրաստ պիտի գտնէ իրեն հետ փնտռելու անհրաժեշտ միջոցները՝ լրացնելու համար Եւրոպայի կազմակերպումը, որ ինքնին ապահովութիւն մը կը կազմէ յարձակողական զինապաշտութեան մը վերածնութեան դէմ, յաւելուածական երաշխիքներու ցանցով մը, մանաւանդ ներկայ սահմանագլուխներու բռնի փոփոխութեան դէմ: Ինչո՞ւ յանձն կ՚առնենք երբեմն շատ ծանր զոհողութիւններ, եթէ ոչ այնպիսի կարգուսարք մը ստեղծելու որ ոչ մէկ երկիր չկարենայ իր ճարտարագործական եւ մարդկային միջոցները տրամադրել նուաճման կամ վերանուաճման պատերազմ մը պատրաստելու համար : Կ՚ուզէի օգտուիլ այս հրապարակային առիթէն, Պ. Վիշինսկի, ձեզի յայտնելու համար, ամենայն անկեղծութեամբ ; զացումները երկրի մը որ չէ մոռցած ձեր ժողովուրդին կրած ահագին զոհողութիւնները, ի խնդիր հաւաքական յաղթանակին: Ոչ մէկ ազգ կրնայ Ֆրանսայի չափ ըմբռնել արչաւանքի եւ ապահովութեան մտայլկումը :Կ՚ուզենք հաւատալ թէ Խ. Միութիւնը այսուհետեւ քաղաքական ապահովութիւնը պիտի չփնտռէ պետութեանց պառակտումին մէջ. պետութիւններ որոնք կ՚ուզեն անկախ մնալ, ոչ ալ աշխարհագրական ապահովութիւն պիտի փնտռէ ուղղակի կամ անուղղակի իրենենթակայ երկիրներ կուտակելով: Ծաւալման ոգին անվրէպ յառաջ կը բերէ վերախմբում վտանգուած երկիրներու :

« Ինչո՞ւ կը վախնաք Եւրոպայի քաղաքական կազմակերպութենէն որուն նախաձեռնութիւնն ստանձնած է Ֆրանսա : Ինչո՞ւ չէք աջակցիր այն յարատեւ ջանքերուն զորս կը թափէ ֆրանսական կառավարութիւնը, համախորհուրդ՝ ամերիկեան եւ անգլիական կառավարութեանց հետ, լուծելու համար գերմանական եւ աւստրիական խնդիրները: Այս քաղաքականութիւնը, այս ջանքերը ոչ թէ իրարու կը հակասեն, այլ իրար կը լրացնեն եւ ճշդիւ կը համապատասխանեն միեւնոյն հիմնական ճշմարտութեան որ պէտք է ընդունի մեր բոլորիս հաւանութիւնը: Խաղաղութիւնը ամրապէս հաստատելու համար պէտք է երաշխաւորել ոչ թէ այս կամ այն երկրին ապահովութիւնը, այլ ամէնուն ապահովութիւնը: »

ՀՆԴԿԱՉԻՆ ԵՒ ՀԻՒՍ. ԱՓՐԻԿԷ

Ֆրանսական պատուիրակը Հնդկաչինի մասին ալ խօսելով, ըսաւ.

— «Կարգ մը կիսապաշտօնական յայտարարութիւններէ դատելով, այն երկու պետութիւնները որոնք դուրսէն կը ներշնչեն եւ կը զինեն Հնդկաչինի ըմբոստները, տրամադիր են բանակցութիւններ կատարելու, վերջացնելու համար պատերազմը: Իրենց կը մնայ ապացուցանել թէ այդ երկդիմի ակնարկները պարզ քարոզութիւն չեն եւ թէ Ֆրանսական կառավարութեան կողմէ քանիցս յայտնուած խաղաղութեան բաղձանքին հանդէպ նոյն անկեղծ բաղձանքն ունին դիմացէն :

Կարելի է դիւանագիտական բանակցութիւն մը կատարել Քորէայի հաշտութեան ժողովին առթիւ, վերջ տալու համար Հնդկաչինի մէջ կատարուած նախայարձակման, վերահաստատելու համար միջազգային բնականոն յարաբերութիւնները Ասիոյ մէջ» :

Հիւս. Ափրիկէի հարցերուն առթիւ, Պ. Մ. Շուման ըսաւ թէ այն պահուն երբ Ֆրանսա նախաձեռնութիւնն ստանձնած է հրաւիրելու Եւրոպայի վաղեմի ժողովուրդները որ զոհեն իրենց վեհապետութեան մէկ մասը, կարելի չէ մեղադրանքներ ուղղել անոր: Հակառակն պիտի ըլլար որ ափրիկեան ցամաքամասը ցիրուցան ըլլար, երբ Եւրոպան կը դաշնակցի եւ կը միանայ» :

Եզրակացնելով, Ֆրանսական պատուիրակը պաշտպանեց աստիճանական զինաթափութեան ծրագիրը :

Այս ճառէն ետք խօսք առաւ Պելժիոյ պատուիրակը, ջերմապէս շնորհաւորելով իր պաշտօնակիցը: Յետոյ իր կարգին հաւաստիքներ տուաւ Ատլանտեանի դաշինքին խաղաղասիրական նպատակներու մասին :

Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ Պ. Մ. Շումանի ճառը նպաստաւոր տպաւորութիւն գործած է արեւմտեան երկիրներու մէջ : Պ. Վիշինսկի, որ լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւէր, նիշեր առնելով, դուրս ելաւ ճառէն վերջ: Երբ իր տպաւորութիւնները հարցուցին, ըսաւ.

— « Ինծի համա՞ր էր այս ճառը: Ժամանակ ունինք քննելու: Սպասեցէք յաջորդ ճառիս » :

ՆՈՐԷՆ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Թիֆլիսէն կը հեռագրեն թէ Վրաստանի Գերագոյն Խորհուրդին նախագահութիւնը երեք նախարարներ եւս արձակեց, իբրեւ կուսակից Բերիայի: Առաջինն է Միխայիլ Բարամիյա, Հողագործութեան նախարարը, որուն յաջորդած է Միխայիլ Գէորգացէ: Երկրորդը՝ Մշակոյթի նախարարը, Վլատիմիր Զոբելի, երրորդը՝ կրթական նախարարը, Ռուստամ Ցուլուկիցէ: Առաջինին յաջորդած է Կոստանդին Կուբիա, երկրորդին՝ Գէորգի Ձելյացէ :

Իրազեկներ այս առթիւ կ՚ըսեն թէ Բարամիյա ամէնէն ականաւոր դէմքն էր երեքին մէջ: Անցեալ տարի ապրիլին արձակուած էր Կեդր. Կոմիտէի Բ. քարտուղարի պաշտօնէն, ամբաստանուելով իբրեւ «քաղքենի ազգայնական եւ գաղափարական դիծէն շեղած»: Այս տարի ապրիլին, Սթալինի մահէն մէկ ամիս ետք, 1952ին արձակուած պաշտօնեաները մեծ մասով վերահաստատուեցան, եւ Բարամիյա Վրաստանի կառավարութեան անդամ նշանակուեցաւ Բերիայի յանձնարարութեամբ: Այն ատեն ըսուեցաւ թէ Բարամիյա եւ ուրիշներ «անիրաւաբար ամբաստանուած էին անզոյ ազգայնականութեամբ :

***

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՅ միջեւ կատարուած բանակցութիւնները վերջացան, առանց կարեւոր արդիւնքի մը յանգելու: Մառեչալ Փափագոս եւ իր արտաքին նախարարը Աթէնք վերադարձան : Կ՚ըսուի թէ թելադրած են որ Իտալիան ալ մանակցի Պալքանեան դաշինքին :

ԻՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ ՇԱՔԱՐ պիտի գնէ Մ. Նահանգներու երկրագործական նախարարութիւնը (50 հազար թոն): Կը մտածեն այս շաքարը գնել Քուպայէն: Արժէքը՝ վեց միլիոն տոլար, որ պիտի գանձուի նախապէս տրամադրուած 45 միլիոն տոլարի վարկէն:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

« Վ Ա Ր Ա Գ »

Նոր ստացայ այս պարբերաթերթը, որ կը հրատարակուի Հիւս. Ամերիկայի մէջ, իբրեւ եռամսեայ օրկանը Համավասպուրականի Հայր. Միութեան :

Միջանկեալ, դիտողութիւն մը, —

Համը փախաւ սա «Համա»ներուն, — Համավասպուրական, Համախարբերդցիական, Համա...

Ունինք լաւագոյն բացատրութիւնը. — Վասպուրականի, Խարբերդի եւն. Եռանգային Միութիւն :

Նոր պարբերաթերթը հրատարակուած է այս տարի ապրիլին: Աչքի առջեւ ունիմ առաջին երկու թիւերը, ապրիլ եւ յուլիս: Ընտիր տպագրութիւն, առաւելապէս գրական բովանդակութեամբ: Եւ պատկերազարդ:

Ցօղուածներ ունին վանեցի ծանօթ գրողներ:

Միւս Հայրենակցական կամ վերաշինաց Միութիւններէն կը տարբերի անով որ կարճ կապած են տեղացիական – ընտանեկան մանրամասնութիւններ, որոնք ամբողջ էջեր կը խնողեն:

Յուլիսի թիւին մէջ լայն տեղ տրուած է Գարեգին եպիսկ. Սրուանձտեանցի, որ այնքան արդիւնաւոր դեր կատարեց Տարօնի, Վասպուրականի եւ ընդհանրապէս «գաւառ»ի մէջ:

Իր «Համով Հոտով»ը, «Թորոս Աղբար»ը, «Մանանայ»ն եւ ուրիշ հրատարակութիւններ մինչեւ այսօր ալ թանկագին գանձարան մը կը կազմեն հում նիւթերու:

Այս առթիւ, «Վարագ» արտատպած է «Արծուիկ Տարօնի» խմբագրականը (1863 Ապրիլ 1):

— « ... Դու էլ, ո՛վ Արծուիկ, դու հայրենեաց սիրով նշխէ քո թեւերը, համբուրելով Հայաստանի լեռները, տար այդ հոտ հայրենակարօտ Հայերուն, տար, թող մխիթարուին նոցա հոգիները» :

Եւ նշանաբան մը որ իննսուն տարի վերջն ալ կը պահէ իր ուժը.

— « Քո ճանապարհ՝ ճշմարտութիւն լինի. քո եղանակ՝ բարեխառն խոհեմութիւն, քո ընթացք՝ զգուշութիւն, քո շունչն՝ ազատութիւն „քո բարբառ՝ Հայրենասիրութիւն ...» :

Այս պատգամը արձակուած ատեն, ժողովուրդ ունէինք հայրենի հողերուն վըրայ :

Իսկ այսօր... Ցիրուցան ի սփիւռս աշխարհի :

Ճիշդ ատոր համար ալ, Վարագներ, Տարօններ, Արաքսներ եւ Արարատներ պէտք են մեզի: Մանաւանդ արծիւներ եւ արծուիկներ, շունչ տալու համար արմատախիլ բազմութեանց:

ՎԱՀԷ

ԸՆԿԵՐ Վ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ ՄԵՐ ՄԷՋ

Երէկ Փարիզ ժամանեց ընկեր Վահան Նաւասարդեան, որ ատենէ մը ի վեր արեւմտեան Գերմանիա կը գտնուէր, իր աչքերը դարմանելու համար: Իրեն կ՚ընկերանայ ընկերուհի Վ. Նաւասարդեան :

Ուրախութեամբ հաստատեցինք թէ դարմանուած է հիւանդ աչքը, շնորհիւ ճարտար գործողութեան մը:

Ընկերը մեր շրջանը պիտի մնայ մօտ երկու շաբաթ :

***

ՎԱԼԱՆՍԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ մասին ընդարձակ գրութիւն մը հրատարակած է «Լը Տոֆինէ Լիպէռէ» թերթը, զանազան պատկերներ ալ հրատարակելով (23 Սեպտեմբեր): Այս առթիւ կ՚ըսէ թէ օծումը պիտի կատարուի նոյեմբեր 15ին: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՄԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ, ՁԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ

ԺԱ.

Աստուածներու պարտէզ մըն է Հրէից պատմութիւնը, այլ խօսքով՝ Հին Կտակարանը :

Դժուար է համրել, բայց թոյլ տուէք ինծ ներկայացնել, այստեղ, ածու մը միայն՝ յիշատակելով աստուածախումբ մը իրենց անուններով.—

Մենի (Ես. ԿԵ. 11), Թամուզ (Եզ. Ը. 14), Մողոք (Գ. Թագ. ԺԱ. 7), Բահաղ (Դատ. Ը. 33), — այս Բահաղէն զատ Իսրայելացիք ունէին Բահաղ - ճանճիկ աստուած մըն ալ, որ հաւատացեալները կը պաշտպանէր ճանճերուն խայթուածքին դէմ (Դ. Թագ. Ա. 2): Ունէին, դարձեալ, Իսհաք աստուած մը (Ամովս, Է. 9), զոր Աստուածաշունչին Թարգմանիչները շփոթած են... Իսահակին հետ, մին Իսրայելացւոց նախահայրերէն: Վերջապէս ունէին Աշէրահ աստուածը, հազարանուն (միրիոնիմոս) եւ շատ ժողովրդական դիցուհին, որուն աղաւնիի ձագ ու տատրակ ընծայ կը տանէին աղացկան կիները եւ բորոտները, — Թարգմանիչները շփոթած են դարձեալ եւ... պուրակ թարգմանած են (Բ. Օր. ԺԶ. 21) այս աստուածուհիին անունը, (այս շփոթութիւնը անոր համար, թերեւս, որ Աշէրահ կը մեծարուէր աղօթավայրերու պուրակներուն մէջ, ուր իր արձանն ունէր, ինչպէս նոյնիսկ Երուսաղէմի տաճարին մէջ), իսկ ուրիշ տեղ՝ Աստարովթ (Դ. Թագ. ԻԳ. 15): Տանք քանի մը անուններ եւս,— Մեղքոմ, Քամովս, Ամմոն, Սեմել, Ներաս, Սոզոթբենովթ, Բոսեթ, Սեղիմ, ո՞ր մէկը թուեմ, տակաւին կրնամ քսան անուն եւս տալ, բայց զանց կ'առնեմ: Այսուհանդերձ անկարելի է չյիշատակել Բելփեգովրը, ամէնէն անառակ այս աստուածը, որու պաշտամունքին մաս կը կազմէր շնութիւնը, (սեռային բարքերու պատմութեան մէջ՝ շնութիւն բառը կորսնցուցած է իր սկզբնական իմաստը, — Մովսէսի օրով՝ դեռ բառը ունէր որոշ չափով գայթակղեցուցիչ նշանակութիւն մը, զոր ընդօրինակիչներու բացատրական լուսանցագրութիւնը, տարտամ կամ սխալ, կը քօղարկէ այն աստիճան՝ որ, Յիսուսի օրով, բառը հոմանիշ կը դառնայ... անհաւատարմութեան, մինչդեռ բանասիրական պրպըտումներ կը հաստատեն թէ «շուն» կը կոչուէին, հին ատեն, երիտասարդ եւ գեղանի քուրմեր եւ քրմուհիներ, որոնք կը սպասարկէին մեհեաններու կամ նուիրական պուրակներու մէջ, եւ անոնց տրուած ընծան կը կոչուէր «շանխուր»՝ եթէ « շունը » այր էր, եւ « կալէն»՝ եթէ աղջիկ էր, — տե՛ս Բ. Օր. ԻԳ. 18, նաեւ աւելի թափանցիկ՝ Ովս. Գ. 1, իսկ համեմատութեան համար՝ տես Փիլոն Երբայեցիի Ճառերը, Ա. հատոր, հրատ. Վենետիկ):

Բայց պէտք կա՞յ տակաւին վկայութիւններ բերելու, ժխտելու համար Հրէից միաստուածութեան առասպելը: Թէ ո՛րքան խոր արմատ արձակած էր կռապաշտութիւնը «աստուածընտիր» այս ժողովուրդին բարքերուն մէջ, թէ ո՛րքան սիրելի էին հեթանոս աստուածները անոնց, փաստ մը եւս այն որ Դաւիթի մէկ տղան կը կոչուէր երբեմն Բաղիադա (Ա. Մնաց. ԺԴ. 7), երբեմն Եղիադա (Ա. Մնաց. Գ. 8), — արդ, Բաղիադա կը նշանակէ «Բահաղը կը ճանչնայ», իսկ Եղիադա՝ «Էլո՛հը կը ճանչնայ», այս երկուքն ալ հեթանոս աստուածներ: Աստուածներու անուն կրելը (թէոփոր), սովորութիւն մը որ շարունակուեցաւ նաեւ քրիստոնէութեան մէջ, (օրինակ՝ Աստուածատուր եւ Քրիստոսատուր անունները), ցոյց կուտայ թէ Իսրայելացիք բազմաստուածեան դարերու քղամիդը նետած չէին իրենց ուսերէն, երբ կը կոչուէին տակաւին Բաղիադա կամ Եղիադա, Ադոնիսեդեկ կամ Ադոնիբեզեկ՝ տարիներ ետքը Մովսէսի մահէն (Յեսու. Ժ. 1):

Վերջապէս նոյն այս ժողովուրդը չէ՞ր որ աղօթավայրերու կամ սրբատեղիներու կը վերածէր բլուրները, որոնք Աստուածաշունչին մէջ կը կոչուին «դիտարան » կամ «բարձր տեղ», Մասփա կամ Բամա: Ի՞նչ կը նշանակէ «սեղան կանգնել» լեռներուն գլուխը եւ զոհ մատուցանել: Կաղնեստանները անգամ վերածուած էին սրբարաններու, յիշեցէք Մամբրէի կաղնիները (Ծննդ. ԺԳ. 18), Մօրէի կաղնիները (Ծննդ. ԺԲ. 6): «Բարձր լեռներու վրայ կամ բլուրներու վրայ, ամէն տերեւալից ծառերու տակ՝ պաշտամունք կը կատարէին իրենց աստուածներուն» (Բ. Օր. ԺԲ. 2), «զոհ կը մատուցանէին լեռներուն գլուխը, ու բլուրներուն վրայ՝ կաղնիի, կաղամախիի ու բեւեկնիի տակ խունկ կը ծխէին» (Ովս. Դ. 13):

Հնդամատեանին «աստուածաշունչ» խմբագրութի՛ւնն իսկ թաթախուած է բազմաստուածեան ոգիով: «Ահա Ադամ եղեւ իբրեւ զմի ի մէնջ» կը խօսի Եհովա (Ծննդ. Գ. 22), այսինքն Ադամ, գիտութեան ծառին պտուղն ուտելով, մտաւ աստուածներուն շարքին մէջ: Զարմանալի՛, «միաստուածեան» Մովսէս երգ մը կը յօրինէ ու կը հարցնէ թէ «ո՞վ իցէ նման քեզ ... յաստուածս, Տէր» (Ել. ԺԵ. 11): Իսկ իր աները, Յոթոր (չեմ գիտեր թէ ինչո՛ւ յետոյ, Գիրք Թուոց, Ժ. 29, կը կոչուի Ռագուէլ), տեսնելով Մովսէսի յաղթանակը, կը բացագանչէ. «Մեծ է Տէր քան զամենայն աստուածս (Ել. ԺԸ. 11):

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

— Եղբայրդ հիւանդանոցն էր. ինչպէ՞ս եղաւ :

— Հիմա շատ լաւ է, բայց չեմ կարծեր թէ անմիջապէս տուն գայ :

— Ինչո՞ւ. բժի՞շկը տեսար :

— Բժիշկը չտեսայ. բայց զինք խնամող հիւանդապահուհին տեսայ ...

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՄԻՔԱՅԷԼ ԶԱՓՐԱՍՏ

Իրենց անհատական կեանքը ամէն բանէ վեր բռնող, դէպի մարդկային բարոյական սկզբունքները թեւածող Թրքահայ դերասաններու առաջին կարգին վրայ կարելի է դասել կատակերգակ – դերասան Միքայէլ Զափրաստը :

Միքայէլ - Երանոս Զափրաստ կրտսեր որդին էր Ծանօթ հայկաբան միականի Գէորգ պատուելի Զափրաստճեանի, որ երկար տարիներ Պոլսոյ Ազգ. դպրոցներուն մէջ պաշտօնավարելով հասցուցած է բազմաթիւ աշակերտներ որոնք յետոյ մեր հանրայինկեանքին մէջ կատարած են շատ կարեւոր դեր մը: Անոնցմէ կարելի է յիշել հոս Ներսէս պատրիարք Վարժապետեան, Ստեփան Փափազեան, (անդամ Պերլինի վեհաժողովի պատուիրակութեան), Մկրտիչ Մէզպուրեան եւ տակաւին շատ ուրիշներ :

Միքայէլ Զափրաստ, Թրքահայ բեմի վերջին շրջանի ամէնէն վարպետ կատակերգակը, ծնած է Պուքրէշ՝ 1848ին: Եղած է երգի եւ պարի սիրահար երկրի մը՝ Ռումանիոյ զաւակ եւ անմահ ու հէք Ռշտունիին նման ունեցած է իր երակներուն մէջ չէնչող ու զուարթ աւիւնը՝ երգի ու պարի :

Դժբախտ մանկութիւն մը ունեցած է Միքայէլ Զափրաստ: 1853ին Պոլիս գալով մտած է Ս. Փրկչի վարժարանը, ուր այդ միջոցին իր հայրը՝ պատուելի Գէորգ կը դասաւանդէր հայերէն լեզուն: Հազիւ ինը տարեկան՝ կը կորսնցնէ մայրը եւ այդ դժբախտ դէպքը պատճառ կ'ըլլայ որ Զափրաստ բոլորովին հեռանայ դպրոցէն, որովհետեւ կրտսեր եղբայր մը ունենալով կը ստիպուի տունը մնալ ու օգնել տնական աշխատութեանց, հօրն իսկ յանձնարարութեամբ :

Տարիները կ'անցնին: Զափրաստ կը մտածէ արհեստ մը սորվիլ եւ ատամնաբուժութիւն ընելու նպատակով միջոց մը կ'աշակերտէ ատամնաբոյժ Ա. Շիշմանեանի: Քիչ ատենէն կը լքէ այդ գործը եւ իբրեւ օգնական դեղագործ կը պաշտօնավարէ Ազգ. Հիւանդանոցին մէջ: Հոդ ալ չի յաջողիր եւ կ'որոշէ կեղծամ շինելու արհեստին հետեւիլ: Սակայն այս բոլոր ասպարէզները խիստ նեղ կուգան իր արուեստագէտ հոգիին եւ վերջապէս 1867ին բոլորովին տիրացած ըլլալով եւրոպական պարերու ուսուցման կերպին, պաշտօնի կը կոչուի Սամաթիոյ եւ ուրիշ թաղերու ազգային դպրոցներուն մէջ :

1869ին, Զափրաստ, Գում Գափու մասնաւոր սրահ մը կը վարձէ ուր պարի դասաւանդութեամբ կը զբաղի: Ընդարձակ սրահը վարագոյրով մը երկուքի բաժնուած ըլլալով, մէկ կողմը աշակերտներուն, իսկ միւս կողմը մասնաւոր վճարմամբ եկող պարասէրներուն կը յատկացնէ: Դասաւանդութենէն ետք վարագոյրը կը վերնար ու բոլոր ներկաները միանալով կը պարէին :

Օր մը, այդ թուականներուն ծանօթ եւ արդէն հաստատուն համբաւի մը տիրացած դերասան Խաչիկ Փափազեան (Պետրոս Ադամեանի առաջին խաղընկերներէն) այցելելով Զափրաստի պարասրահը կը տեսնէ վարագոյրի մը բացուիլը եւ զարմացած կը հարցնէ.

— Ի՞նչ է այս, Զափրաստ, հոս թատրո՞ն ես հաստատեր:

— Այո, այո... կը պատասխանէ Զափրաստ, ոտքերու... թատրոն:

Եւ երկուքին միջեւ կը շարունակուի խօսակցութիւնը, որու ընթացքին Խաչիկ Փափազեան կը թելադրէ Զափրաստին միանալ Վարդովեան թատերախումբին :

Զափրաստ այս առաջարկին վրայ քմծիծաղ մը կ'ունենայ, սակայն Խաչիկ Փափազեան այնպիսի համոզկեր ձեւով մը առաջ կը տանի իր խօսակցութիւնը որ Զափրաստ ի վերջոյ համոզուած, կը մրմնջէ..

— Էհ, փորձենք, տեսնենք ի՞նչ կ'ըլլայ:

Եւ յաջորդ օրն իսկ, Փափազեանի կնքահայրութեամբ, Միքայէլ Երանոս Զափրաստ կը նուիրուի բեմին :

Առաջին անգամ բեմ կ'ելլէ Սկիւտար, Ագլըլէ թատրոնին մէջ Ալզիր (Վոլթէր) ողբերգութեան Սետար ամերիկացիին դերով :

Այդ միջոցին Թրքահայ բեմին վրայ կը տիրապետէին երկու մեծ կատակերգակներ՝ Գարեգին Ռշտունի եւ Դաւիթ Թրեանց: Այս երկու արդէն տիրական համբաւի մը արժանացած դերասաններուն քով Զափրաստի յայտնութիւնն ու մէկէ աւելի գլխաւոր դերերով քիչ ժամանակի մը մէջ համբաւ շինելը արդէն բաւական է ապացուցանելու համար Զափրաստի տաղանդին ճշմարտութիւնն ու մեծութիւնը :

Հոս կ'արժէ աւելցնել սակայն, որ Զափրաստ բախտաւոր դերասան մըն է եղած: Որովհետեւ Ռշտունի եւ Թրեանց, երկուքն ալ նկարագրի ու բարոյականի տէր մարդիկ, երբեք ատելութեամբ եւ նախանձով չեն վարուած իրեն հետ եւ երբեք ալ չեն աշխատած արգելք հանդիսանալ անոր արագ վերելքին: Զափրաստ բախտաւոր եղած է այդ ուղղութեամբ, որովհետեւ առհասարակ դերասանական ընտանիքին մէջ ատելութիւնն ու նախանձը տիրապետած են եւ մինչեւ այսօր ալ, աւաղ, կարծես առհաւական դասաւորութեամբ մը, դերասան մը իր փառքը կը փնտռէ իր խաղընկերոջ անկումին մէջ:

1877ին Զափրաստ արդէն Թրքահայ բեմի կարեւորագոյն ուժերէն մէկն էր: Հետզհետէ կը խաղայ կարեւոր դերեր որոնք յետոյ կը դառնան բոլորովին իր մենաշնորհը: Իր ամենայաջող դերը եղած է «Սէր առանց համարման»ի մէջ ծառայ Անտրէայի դերը, որուն մէջ ոչ ոք կրցած է իրեն չափ վարպետութիւն եւ արուեստ դնել:

Զափրաստ ստանձնած է նաեւ դերեր

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

ՓՈՍՏԱԼ

Հաճի Տիւրիկը, սպասուհիներու միջնորդը, տասնըհինգ օր աշխատելէ վերջ միայն յաջողեցաւ ձեռք ձգել Կեսարացի Ղազար էֆէնտիի կնոջ, Սուրբիկ հանըմին, Գատըգիւղի ամէնէն հարուստ տիկիններէն մէկուն, ուզած սպասուհին :

Հաճին, Պարտիզակցի մը, ինքն ալ սպասուհի, տնտու, լուացարար, խոհարար կին եղած էր ատենով, պարագային համեմատ: Ծառայութեան ամէն աստիճաններէն անցեր էր մէկիկ մէկիկ, Պոլսոյ հայ տուներուն, անոնց կարծեցեալ պարկեշտութիւններուն մէջէն հանելով իր հիմակուան անկախ դիրքը:

Այդ տուներուն բոլորին մէջ, Հաճի Տիւրիկ, որ այն ատեն դեռ Երուսաղէմ գացած չըլլալուն համար՝ Հաճի չէր, իբրեւ ճշմարիտ ու կատարեալ աղախին, աղաներէն մինչեւ սպասաւորները ճանչցեր էին մօտէն: Երբ որ մեծ ու պզտիկ, գրեթէ առանց բացառութեան, քիչ շատ զինքը սղմեր սղմրտկեր էին, հոս հոն, սենեակներուն մէջ, հանըմները տունը չեղած միջոցին, սանդուխին գլուխը, դուռներուն ետին, երբեմն խոհանոցներուն անկիւնները: Շատ մը տուներուն մէջ իր տիրուհիներուն նախանձը շարժելու չափ ընդունելութիւն գտած էր առանց զանգատելու :

Շատ բան տեսած էր իր անձին վրայ եւ աւելի շատ իրեն շուրջը, իր բարակ հետաքրքիր քիթովը հոտուըտալով ամէն ապականութիւնները եւ սուր ականջովը՝ դռներուն ետեւէն ունկնդրելով կամացուկ մը ըսուած խօսքերուն :

Եփուն կնիկ մըն էր արդէն, երբ որ առած «պախշիշ»ներէն եւ ամսականնէն աւելցուցած ստակովը Երուսաղէմ գնաց, ով գիտէ ուխտի՞ թէ մեղքերուն թողութիւն ուզելու համար: Վերադարձին՝ Հաճի Տիւրիկ, սպասաւորութիւնը թողուց, ինք իր գլխուն գործի սկսաւ, ծանօթ տուներու համար կին ծառաներ գտնելու ձեռք զարկաւ, «թէլլալ» կնիկ եղաւ: Իսկոյն յաջողեցաւ այս գործին մէջ. պատրաստաբան ու զուարճախօս կին էր, էֆէնտիներուն՝ վրան բաց կատակներ կ'ընէր. հանըմներու՝ օրուան գայթակղութիւնները կը բերէր: Ամէնքը գոհ էին իրմէ — ամէն բանի յարմար սպասուհին ինքը միայն ճարել գիտէր: Իր տեղաւորած ծառաները տարիներով կը կենային գտնուած տեղերնին: Մեծ տուները, հարուստի տուները, իրեն կը դիմէին. անոնք որ իր յաճախորդներն էին, իր անունովը կը պարծենային :

— Մեր թէլլալը Հաճի Տիւրիկն է:

— Մերն ալ :

Հաճին՝ Շրիկըլին կամ Պիւռկիւեն պէս բան մը կ'ըլլար հայ հանըմներուն համար:

Ասոր համար է անշուշտ որ Սուրբիկ հանըմ իրեն լուր ղրկեց երբոր իր տանը մէջ, հին օրուան Մարիամին քով, նոր սպասուհի մը աւելցնելու որոշում տուաւ ու անոր ճշդեց այն յատկութիւնները որ նոր գալիք աղախինէն կը պահանջուէին :

— Ընտիր մէկը ըլլալու է ամէն բանէ առաջ. հոդ չէ թէ սկիզբը ձեռքէն գործ չգայ. հոս շուտով «խըմէթ»ը կը սորվի. արդէն մեծ բան մըն ալ չունի ընելիք. տղուս Օննիկին սենեակը պիտի չակէ, զգեստները մաքրէ. սա ալ ըսեմ որ աղջիկ զաւակ չեմ ուզեր տանս մէջ :

Եւ վախնալով որ գալիք սպասուհին Օննիկին սենեակը չակելու, զգեստները մաքրելու սահմանելովը՝ պէտք եղածէն աւելի բացայայտ կերպով իր դիտաւորութիւնը հասկցուցած կ'ըլլայ, իսկոյն աւելցուց.

— Աչքը երեսը բաց մէկը չեմ ուզեր հա, Հաճի, դուն իմ ուզածս հասկցար, թէ որ զիս գոհ ընես, ուզած «թէլլալչէք»դ էվէլոքը կուտամ:

— Հասկցայ, «օղուլ» :

Միջնորդը քիչէն շատ հասկցող կին էր. անմիջապէս չորս դին ընկաւ, հարցուց փնտռեց, բայց գտնուածները Սուրբիկ հանըմին ուզած պայմանները լիովին չէին միացներ իրենց վրայ: Գեղեցիկ աղախիններ չէին պակսեր իր ձեռքին տակ, բայց ասոնց աչքերն ալ, երեսն ալ պէտք եղածէն աւելի բացուած էին ու Սուրբիկ հանըմին ծեր էրիկը՝ Ղազար աղան գլխէ հանելու չափ սատանայ էին: Հանըմին ուզածը միամիտ աղջիկ մըն էր եւ ասիկա Պոլսոյ մէջ դիւրին չեղաւ գտնել :

Այն ատեն Հաճի Տիւրիկ յատուկ ճամբորդութիւն ըրաւ. Իզմիր, Պաղչէճիկ, Արսլանպէկ, Ատաբազար: Վերջապէս պըտըտեցաւ բոլոր այն գեղ տեղուանքը որոնք սպասուհիներու արտածումը կ'ընեն. եւ ահա մեծ յոգնութիւններէ վերջը, չորեքշաբթի օր մը ցերեկին, յաղթական մուտքով մը, Սուրբիկ հանըմին ներկայացուց իր գեղէն բերած սպասուհին, հազիւ տասնըութը տարեկան կին մը, զոր նոյն օրն իսկ միասին առեր բերեր էր Պաղչէճիկէն :

Սուրբիկ հանըմ գլխէն մինչեւ ոտքը զննեց նորեկը, որ դրան մօտ բարեւ բռնած կեցած էր իր հագած «պասմայէ» տձեւ շրջազգեստին հակառակ, իրօք խիստ շնորհալի գտաւ զայն, քանի որ շուտով ամսականին վրայ յարմարեցաւ միջնորդին հետ. եօթը մէճիտ ամիսը եւ տարին երկու ձեռք նոր լաթ, բացի իր մէկդի նետածներէն, զորս իր յօժարութեան համեմատ պիտի նուիրէր, եթէ գոհ մնար անոր «խըմէթ»էն:

Գ. ԶՕՀՐԱՊ

(Շար.)

ՏՈՄՍԵՐ

ԱԶԳԸ ԿԸ ԲԱՐԲԱՌԻ

★

— Պարոն խմբագիր, կը բողոքեմ ձեր հակաթուրք ուղղութեան դէմ․ ի՞նչ պէտք ունիք, առտու, իրիկուն Թուրքը խայթե-լու եւ «հին, հին դարուց յիշատակ» ջարդերուն մասին խօսելու․ հասկցանք, դժբախտ դէպքեր պատահեցան, բայց տարին տասներկու ամիս այդ մասին գրելու պէտք չկայ… Ուրիշ կէտ մըն ալ — հիմա, Թուրքը Ամերիկացիին մօտիկ բարեկամն է․ սխալ կ'ընէք կոր Ամերիկացիին սիրած մարդուն դէմ գրելով․ քիչ մը դիւանագէտ եղէք։ Աղէկ միտքս ինկաւ — սա մեր հողերուն խնդիրը․ վազ անցէք, եղբայր, վազ անցէք, Թուրքը մեզի եօթը նահանգ չէ, եօթը օխանոց ձմերուկ մըն ալ չի տար…

— Պարոն խմբագիր, ես շատ դժգոհ եմ ձեր Թրքասէր յօդուածներէն եւ լուրերէն։ Սիրելիս ի՞նչ պէտք ունիք ըսելու որ Թուրքիոյ մէջ ճամբաներ կը շինուին, գործարաններ կը բացուին կամ Թուրքը, հիմա ֆէս չի դներ, իր հանըմներուն երեսը բացած է եւ լատիներէն տառերը ընդունած է… Թուրքը սանկ գովելու պէտք կա՞յ։ Ինծի հարցնելու ըլլաք, ամէն օր Թուրքին դէմ գրելու էք եւ Ամերիկացիներուն հասկցնելու էք թէ ով էր էր մեզի ջարդողը․ ես առաջարկ մը ունիմ․ թերթին մէջ սիւնակ մը բացէք, ամէն Հայ թող պատմէ Թուրքին ձեռքէն իր քաշածները․ հարիւր տարուան բաւելիք նիւթ կ'ունենաք։ Ցետոյ, կ'ուզեմ որ ամէն օր սա մեր հողերը ետ ուզէք, տարին մէկ, երկու օր ուզելով բան չըլլար, Սեւրի չորս նահանգները բաւական չեն, դուք պահանջելու էք եօթը նահանգները…

— Պարոն խմբագիր, խելքս չի հասնիր թէ ի՞նչու համար, ամէն օր Երեւանը կը բամբասէք եւ Մոսկոֆին դէմ կը գրէք․ մենք ալ գիտենք որ Ռուսիոյ մէջ ազատութիւն չկայ, բայց աւելորդ է այդ մասին խօսիլ․ քիչ մը դաս առէք հայ բոլշեւիքներէն․ մարդիկը անանկ վարպետ են որ երբ Երեւանի երկինքը ամպոտի, միւս օրը կը գրեն թէ պայծառ արեւ կար․ ես, հայրենասիրութիւն ատոր կ'ըսեմ․ մեր ժողովուրդը կը տառապի եղեր․ թող երթայ տառապի․ չէ՞ք լսած որ տառապանքը մարդուն հոգին կ'ազնուացնէ․ խօսք մտիկ ըրէք եւ ասկէ վերջ աղուոր լուրեր տուէք Հայաստանէն։

— Պարոն խմբագիր, կրնա՞մ դիտողութիւն մը ընել․ ինչո՞ւ «դրախտավայր» կը գրէք Ռուսաստանի համար եւ «դժոխավայր» չէք գրեր․ ըսել է որ դուք ալ սկըսած էք կարմրիլ․ շատ սխալ է․ էֆէնտիմ, զարկէք այդ սրիկաներուն գլխուն, կ'ուզեմ որ ամէն օր իրենց դէմ գրէք…

— Պարոն խմբագիր, կղերականները կը հալածէք, աղէկ չէք ըներ…

— Պարոն խմբագիր, սա մեր կղերականներուն լաւ դաս մը տուէք…

— Պարոն խմբագիր, մեր գրոց-բրոցները մի բամբասէք․ ամօթ է։

— Պարոն խմբագիր, իրենց տեղը նստեցուցէք մեր գրոց-բրոցները, ամօթ չէ…

… Կը լսեմ որ այս լուրջ դանդատները ստացող խմբագիրը որոշած է իր արհեստը փոխել եւ իր թերթը, եղածին պէս յանձնել… ազգին…

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

«տամ»ներու մէջ, որոնց մէջ ալ կը̃ցած է դնել ճշմարիտ արուեստի դրոշմը։

1877ին Վարդովեանի վարչութեան տակ կը մեկնի Սելանիկ, սակայն քանի մը ներկայացումներէ ետք վարչութեան եւ խումբին միջեւ դրամական անհամաձայնութիւններ ծագելով, կարգ մը դերասաններ Չափրաստի թելադրութեամբ կ'անջատուին խումբէն եւ կ'անցնին Ռոտոսթօ։ Վարդովեան Պոլիս կը վերադառնայ եւ նոր խումբ մը վերակազմելու համար դերասան կը փնտռէ։ Այս միջոցին Չափրաստ եւ իր գործակիցները, բացի Ռշտունիէն, որ հոն մնալով Սելանիկի մէջ ողբալի մահ մը կ'ունենայ, Պոլիս կուգայ եւ նոր ու ապահով պայմաններով կը միանան Վարդովեանի, սակայն քանի մը ներկայացումներէ ետք, Վարդովեան ըստ իր ծանօթ սովորութեան կը սկսի զրկանքներ ընել։ Վէճ եւ դատարան։ Քայքայումը կրկին ծայր կուտայ։ Չափրաստ, Աստղիկ, Սիրանոյշ եւ ուրիշներ հեռանալով Վարդովեանէն նոր խումբ մը կը կազմեն եւ կը մեկնին Անդրիանապոլիս (1878)։

Անդրիանուպոլսոյ մէջ Չափրաստ եւ ընկերները իրենց խումբով մեծ ընդունելութիւն կը գտնեն։ Անոնց յաջողութեան լուրերը ուրիշ դերասաններու ալ ախորժակը կը գրգռեն եւ Սերովբէ Պէնկլեան դուսանքդու (օփէրէթ) խումբ մը կազմակերպելով կը մեկնի Անդրիանուպոլիս, Չափրաստի խումբին միանալու եւ անոր հետ գործակցելու առաջադրութեամբ։

ԱՐՏԱՇԷՍ ՑՄԲԷԹԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՔՐՈՋ ՆԱՐՕՏ

★

Որովհետեւ ես քոյր չէի ունեցած,
Մեր առաջին սիրոյ պայծառ օրերում
Քրոջական հմայք մը կար որ մնաց
Հոգիիդ մէջ իր քաղցրութեամբ այրցում։

Եւ մանաւանդ, երբ կ'ըլլայիր քնացած,
Կը դիտէի քեզ հոգեզմայլ, հոսանուտ
Այն պահերում՝ որոնց աղբիւրն է ցամքած,
Եւ իսկ չէր դպեր ոսկի մազերուդ …

Եւ իսկ չէի շնչեր որ շունչդ ըզգայի,
Խունկ՝ որով միշտ բուրումնաւէտ է
հոգիս։

Դուն այս աշխարհին արդեօք մանուկ տարիքիս
Եկա՞ծ էիր։ Ամէն հեքեաթ հրաշալի
Քեզի ծանօթ էր ձայնիս մէջ պատմըւած,
Երբ որ վաղո՜ւց էիր քոյրիկըս եղած …

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

Ե՞ՐԲ ԿԸ ԳՐԷՔ

★

«Լէ Նուվէլ Լիթէրէռ»ի աշխատակիցը դիմած է ծանօթ գրագէտներու, գիտնալու համար թէ որ ժամը աւելի յարմար է իրենց ստեղծագործութեան համար։

Պէաթրիս Պէք (Կոնքուրի մրցանակաւոր) կ'ըսէ․— Կը նախընտրեմ առաւօտ շատ կանուխ գրել, երբ ամէն մարդ պառկած է։ Երբ առանձնութիւնը եւ լռութիւնը կատարեալ են։ Կրնամ նաեւ աշխատիլ օրուան որեւէ ժամուն, բացի գիշերէն։ Օրուան միջոցին երբ բառերու զուր փրփրոտուքը կը յուսահատեցնէ զիս, կը քնանամ քանի մը վայրկեան, արթննալով, գտած եմ ըմբոստ բառը, որ ինծի կը սպասէր։

Տոմինիկ Ռօլէն (1952ի Ֆեմինայի մրցանակաւոր)․— Շատ լաւ կրնամ աշխատիլ առաւօտուն երբ տան մաքրութիւնը կարգին է եւ ինքզինքս ազատ կը զգամ։ Ժամ մը, առաւելագոյն ժամուկէս կ'աշխատիմ։ Ցետոյ, կէսօրէն ետք ժամ մըն ալ կ'աշխատիմ։ Սակայն ներքին աշխատութեանս ժամերը տեղի կ'ունենան անհամար պըտոյտներուս ատեն զորս կ'ընեմ Փարիզի եւ արուարձաններուն մէջ։ Ճամբան հանդիպած դէմքերս են, տեսարաններն են որ էութիւնը կը կազմեն իմ գրելիք վէպերուս։ Ձմեռը լաւ չեմ կրնար աշխատիլ, որովհետեւ կը սարսափիմ ցուրտէն եւ ուղեղս կը թմրի։ Լաւագոյն ամիսները գարունը եւ ամառն են, մանաւանդ երբ գիւղը ըլլամ։ Լռութիւնը անհրաժեշտ է ինծի համար, ինչ որ ինծի կուտան գիւղը եւ խաղաղ բնանկարը։

Ֆրանսիս Ամպրիէռ չի հաւատար ներշնչումին իբրեւ յեղակարծ եւ ձրի շնորհ մը։ Այլ շնորհ մըն է որ ինքնիրեն կը պատրաստուի եւ ինքզինք կ'արժեցնէ։ Երբ երկար խորհրդածես նիւթի մը մասին, մտածես հարցի մը մասին, մտքով մօտենաս անձերուն, վայրկեան մը կուգայ ուր ցրուած գաղափարները եւ պատկերները իրարու մէջ կը լուծուին եւ մարմին կ'առնեն։ «Շատ արագ կը գրեմ, սակայն գրելուս կարճ ժամանակին կը յաջորդէ երկար ժամանակ մը։ Գրելէ առաջ կը խորհրդածեմ, գրելէ ետք կը վերաքննեմ։ «Մեծ Արձակուրդներ» վէպս թէեւ երեք շաբաթէն գրեցի, սակայն այդ գիրքը մէջս կը կրէի չորս տարիէ ի վեր եւ տասնըմէկ ամիս աշխատեցայ ձեռագիրը էջ առ էջ եւ նախադասութիւն առ նախադասութիւն շտկելու։ Ոչ մասնաւորաբար որեւէ եղանակ կը նախընտրեմ, ոչ ալ որոշ ժամ գրելու։ Կը բաւէ որ բացարձակ առանձին ըլլամ որեւէ տեղ սեղանի մը եւ կաղամարի մը հետ, մասնաւորաբար գիւղին մէջ։

Խովէ Պազէն ալ չի հաւատար «Ներշնչումին», այլ միայն աշխատանքին եւ մեթոտին։ «Անդադար նիշեր կ'առնեմ, մինչեւ իսկ գիշերը, գաղափարներ, պատկերներ։ Իմ մեթոտս է երբեք բան չփախցնել ուշադրութենէս, այլ շօշափել ամէն բան, ամէն յիշատակ, մտածում, էակ անսպառ հետաքրքրութեամբ։ Այնպէս մը կ'ընեմ որ ամէն մէկ ժամը օգուտ մը ունենայ մեր ներքին էութեան։ Մնացեալը շարադրութիւն է, ինչ որ նոյնքան կարեւոր է։ Ստեղծագործութեան պահերը կը զուգադիպին մեր եռանդի պահերուն։ Մէկը որ չի զգար թէ պատրաստ է, գրող մըն է որ գրելու փափաք չունի։ Ցաճախ չեմ բռնադատեր ինքզինքս։ Անոնցմէ չեմ որ քըտնելու սատիճան ճիգ ի գործ կը դնեն։ Հաճոյքով կը գրեմ։

Մարք Պլանփէն իր վէպերը եւ նորավէպերը կը գրէ արձակուրդի շրջանին, գիշեր ցերեկ աշխատելով, օրական վեց–եօթը եւ ութ ժամ «մնացեալ ժամանակը կը նուիրեմ Ալիանս Ֆրանսէզին, մամուլի մէջ ունեցած պաշտօնիս, ճամբորդութեան, եւայլն որոնք պարապ ժամանակ չեն ձգեր ստեղծագործութեան եւ խորհրդածութեան։ Սակայն իմ մէջս աշխատանք մը կը կատարուի առանց իմ գիտակցութեանս։ Արձակուրդի ատեն կ'ազատիմ ամէն բանէ, եւ թեթեւցած եմ, եւ կը սկսիմ ոգի ի բոլին աշխատիլ։ Կարծես թէ փոխ վրէժ կը լուծեմ։

Մոռիս Քոնսթանթէն Ուէյէռ կ'ըսէ թէ գրագէտի մը կեանքին մէջ բեղնաւոր շըրջաններ կան։ «Լըջօրէն աշխատելու համար առանձնութեան պահանջ ունիմ, սակայն այդ առանձնութեան պահը կը գտնեմ յաճախ ամէնէն անսպասելի վայրերու մէջ, «Սրահին Ասպետ»ը վէպս գրեցի շոգեկառքին մէջ։ Ինչպէս եւ «Կայծքարի հինգ պայթիւնները»։ Ցաճախ թատրոն կ'երթամ։ Սակայն ականջս ծանր ըլլալով, լաւ չեմ լսեր դերասաններուն ձայները եւ քիչ ատենէն արդէն հեռացած եմ ներկայացումէն եւ կը սկսիմ աշխատիլ ոգի ի բոլին։ Պտոյտներու ատեն է որ ամէնէն աւելի կ'առանձնացնեմ ինքզինքս»։

Ռոլան Տորժըլէս (կոնքուրի մրցանակաւոր) կը գրէ առտուն, կէսօրէ ետք եւ իրիկունը, բայց երբեք գիշերը։ «Աւելի լաւ կ'աշխատիմ ձմեռը քան թէ ամառը։ Ջերմութիւնը եւ աղմուկը գրագէտին երկու թշնամիներն են։

Քլոտ Ֆառէռ (Ֆրանսական ակադեմիայէն, անբուժելի Թրքասէրը)․— Ժամանակին կ'աշխատէի ժամը առտուան երկուքէն մինչեւ ինը։ Իսկ այսօր կ'աշխատիմ ընդհականակն ուշ իրիկուն։ Սակայն միշտ ալ կը սիրեմ որ շուրջս լռութիւն տիրէ մանաւանդ հեռաձայնի։ Տասնըհինգ, քսան տարի լրագրող եղած եմ, եւ արհեստիս բերումով ստիպուած էի արագ գրել եւ առանց երկար բարակ խորհրդածելու։ Սակայն միշտ ալ կը գրէի այնպիսի հարցերու մասին որոնց խորապէս ծանօթ էի»։

Ֆէռնան Կրէկ (բանաստեղծ, Ֆրանսական Ակադեմիայէն)․— «Ներշնչումի պահ»ը երկու տեսակ է, բուն ներշնչումը որուն համար մասնաւոր պահ չկայ եւ որ յանկարծ կուգայ, մտքի եւ զգացումի խորերէն, երբեմն երազի մէջ, եւ աշխատանքի պահը»։ Իր կարծիքով աշխատելու լաւագոյն եղանակը ձմեռն է։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (26)

Ա․ ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Անոնք որ մէկ անգամ իսկ փորձած էին անոր կատաղի եւ արինաթաթաւ փաղաքշանքները, այլեւս չէին կրնար մոռնալ զինքը եւ յաւիտեանս անոր թշուառական, անսանձ ստրուկները կը դառնային։ Զայն նորէն ձեռք բերելու համար անոնք պատրաստ էին ամէն մեղքի համար, ամէն մէկ ստորնացումի եւ յանցագործութեան։

… Տաք օդին մէջ, դանդաղօրէն կը ծածանէր հովահարը։ Քուրմերը համր դմայլումով մը կը դիտէին իրենց զարհուրելի տիրուհին։ Եւ սակայն, ան կարծես թէ մոռցեր էր անոնց ներկայութիւնը։ Թեթեւօրէն ետ քաշելով վարագոյրը, ակնապիշ կը նայէր դիմացը, բեմին այն կողմը, ուր երբեմն հնամեայ ոսկեհուռ վարագոյրներու մթին ճեղքերէն կ'երեւար Իսրայէլի Թագաւորին գեղեցիկ եւ պայծառ դէմքը։

Միայն զայն կը սիրէր իր բոցավառ ու անյագ սիրտով մերժուած Թագուհին, դաժան ու վաւաշոտ Աստիսը։ Անիկա ամենուրեք կրկին կը փնտռէր անոր դէթ վաղանցուկ հայեացքը, փաղաքշական խօսքերը, անոր ձեռքերուն շփումը, եւ սակայն չէր կրնար գտնել։ Հանդիսաւոր ընդունելութիւններու, պալատական հացկերոյթներու եւ դատավարութեանց օրերը Սողոմոն յարգանք ցոյց կուտար անոր, իբրեւ Թագուհիի եւ Թագաւորի դստեր, բայց իր հոգին մեռած էր այլեւս անոր համար։ Եւ յաճախ գոռոզ Թագուհին կը հրամայէր որոշեալ ժամերուն զինքը տանիլ Լիբանանի Տան մօտէն, ուրկէ դէթ հեռուէն, աննշմար կերպով, դահաւորակին ծանր կերպասներու մէջէն, պալատական ամբոխին մէջ, կարենար տեսնել Սողոմոնի անմոռաց գեղեցիկ դէմքը։ Եւ շատոնց արդէն անոր հրաբորբոք սէրը դէպի Թագաւորը այնպէս խառնուած էր կիզիչ ատելութեան հետ, որ ինքն իսկ՝ Աստիս՝ ի վիճակի չէր իրարմէ զատել զանոնք։

Նախապէս Սողոմոն ինք եւս մեծ տօնախմբութեանց օրերը կ'այցելէր Իսիսի տաճարը եւ զոհ կը մատուցանէր աստուածուհիին, եւ մինչեւ իսկ անոր դեղագոյն քրմապետին տիտղոսը իր վրայ առաւ, երբ երկրորդը եգիպտական Փարաւոնէն ետք։ Սակայն «բեղնաւորման արինոտ զոհաբերութեան» դաժան խորհուրդները իր միտքը եւ սիրտը ուծացուցած էին աստուածներու մօր պաշտամունքէն։

— Անգիտակցօրէն կամ բռնի, եւ կամ պատահականութենէ ու հիւանդութենէ ներքինացածը Աստուծոյ կողմէ չի կըրնար անարգուիլ, — կ'ըսէր Թագաւորը։ — Բայց վայ անոր որ ինքզինք կ'այլանդակէ։

Եւ ահա անոր օթեակը տաճարին մէջ՝ պարապ կը մնար ամբողջ տարին։ Եւ ի զուր Թագուհիին բոցավառ աչքերը ագահօրէն կը նայէին անշարժ վարագոյրներուն վրայ։

Մինչ այս մինչ այն, զինին սիկերեան ըմպելին եւ թմրեցնող խունկերը արդէն իսկ իրենց որոշ ազդեցութիւնը թողած էին տաճարին մէջ։ Ցաճախ կը լսէին աղմուկ եւ ծիծաղ, ինչպէս նաեւ քարէ յատակին վրայ թափող արծաթեայ անօթներուն ձայնը։ Կը մօտենար արինոտ զոհաբերութեան հոյակապ, խորհրդաւոր վայրկեանը։ Կրօնական յափշտակութիւնը համակած էր հաւատացեալները։

Թագուհին թարթափուն կը դիտէր տաճարը եւ հաւատացեալները։ Հոն էին մեծ թիւով ականաւոր եւ յարգելի անձեր Սողոմոնի շքախումբէն եւ հրամանատարներէն։

Եւ ահա Թագուհիին աչքերը կանգ առին, երկար եւ ուշադիր, լարուած մտքով մը, արքայական թիկնապահներու պետերէն մէկուն՝ Եղիաբի պատանեկան գեղեցիկ դէմքին վրայ։

Թագուհին գիտէր թէ ինչէն է որ այնպիսի վառ գոյնով մը կը ճառագայթէր անոր կլորիկ դէմքը, թէ ինչու անոր ջերմ հայեացքը յառած էր այս կողմը, դէպի վարագոյրը, որ հազիւ հազ կը շարժէր Թագուհիին գեղեցիկ եւ ճերմակ ձեռքերու շփումէն։ Անգամ մը, գրեթէ կատակելով եւ բոպէական քմայքի մը հպատակելով, ան հարկադրեց Կղիաբը իր մօտ անցընել երկարատեւ ու երանաւէտ գիշեր մը ամբողջ։ Առտուն արձակեց զայն, բայց այդ ատենէն ի վեր Թագուհին արդէն շատ օրեր անընդհատ կը տեսնէր ամենուրեք — եւ արքունիքին, եւ տաճարին մէջ, եւ փողոցները — սիրահար, հեզ եւ տառապող երկու աչքեր, որոնք միշտ կը հետեւէին իրեն հլու եւ հնազանդ։

Թագուհիին մութ յօնքերը կնճռոտեցան եւ կանանչ, երկարաւուն աչքերը յանկարծ մթագնեցան սարսափելի մտածումէ մը։ Հազիւ նկատելի շարժումով մը, հրամայեց ներքինիին՝ վար առնել հովահարը, ու ըսաւ ցած ձայնով․

— Դուրս ելէք ամէնքդ։ Քուշ, դուն պիտի երթաս եւ ինծի կանչես Եղիաբը, արքայական պահակին պետը։ Թող ան մինակը գայ իմ քովս։

(Շար․)

Sahak [illegible]

ՄԻԱՑԵԱԼ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԴՐՕՇԸ

Եւրոպայի խորհրդակցական ժողովը, որ տեղի կ'ունենայ Ստրազպուրկի մէջ, իբրեւ դրօշակ ընդունեց կապոյտ երկինք մը 15 ոսկի աստղերով որոնք շրջանակի ձեւով շարուած են եւ կը ներկայացնեն անդամակից ազգերը: Շրջանակի ձեւը կը խորհրդանշէ միութիւնը, իսկ երկինքի վրայ փայլող աստղերը՝ միացեալ Եւրոպայի ժողովուրդներուն յոյսը:

Այս դրօշը պիտի պարզուի Եւրոպայի Խորհուրդի շէնքին առջեւ, ամէն անգամ որ ընդհ. ժողովը գումարուի: Կրնայ ուրիշ պարագաներու մէջ ալ պարզուիլ: Ժողովը 17ի դէմ 54 ձայնով քուէարկեց բանաձեւ մը որ կը յանձնարարէ արտաքին նախարարներուն միեւնոյն դրօշը գործածել իբրեւ խորհրդանշան Եւրոպայի նոր կազմակերպութեան:

Ժողովը քննեց նաեւ Յոնիական կղզիներու աղէտը եւ յանձնարարեց միջոցներ ձեռք առնել հաւաքական օգնութիւն մը հասցնելու համար:

Սարի հարցին առթիւ, ութի դէմ 84 ձայնով քուէարկուեցաւ Հոլանտայի արտաքին նախարարին բանաձեւը, որ կը թելադրէ սպասել Ֆրանսայի եւ արեւմտեան Գերմանիոյ միջեւ կատարուած ուղղակի բանակցութեանց: Եօթը գերման ընկերվարականներ դէմ քուէարկեցին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՄԱՆ ծրագիր մը մշակած է ելմտացոյցի նախարարութիւնը: Օրինագիծը կը տրամադրէ մէկ տեսակ տուրք հաստատել, տուրքէ ազատ համարուած գումարը 180·000 ֆրանքէն բարձրացնել 220·000ի, պահել ընդհ. ծախքերու համեմատութիւնը (տասը առ հարիւր), բայց քան առ հարիւրի յաւելուածական զեղչ մը կատարել վարձու աշխատաւորներու համար եւն.: Առեւտրականներու տուրքը պիտի հաշուեն պաշտօնեաներու թիւին, գործիքներու, տեղին կարեւորութեան եւն. վրայ: Միեւնոյն ատեն պիտի ծանրացնեն պատիժները օրինազանցներու համար: Հրամանագիր - օրէնքներու Գ. շարքը կը բաղկանայ 65 մասերէ: Առեւտրական օրէնքներն ալ պիտի բարեփոխուին:

ՀՆԴԿԱՉԻՆԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, ֆրանսական զօրքը հետզհետէ կը զօրացնէ իր պաշտպողական ցանցը Կարմիր Գետի տելթային մէջ, 5000 կարմիր զինուորներու դէմ:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ կառավարութիւնը մերժեց դադրեցնել ելեկտրակայանի շինութիւնը Յորդանան գետին վրայ, ինչպէս պահանջած էր Ազգաժողովին ներկայացուցիչը: Իսրայէլի արտաքին նախարարը պատրաստակամութիւն յայտնեց բանակցելու, անարդար գտնելով Սուրիոյ պահանջը: Սուրիական թերթերը կը գրեն թէ ի հարկին ազդու միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, շինութիւնը արգիլելու համար:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ գործարանատէրները ցուցահանդէս մը սարքած են, ի պէտս Ամերիկացիներուն եւ միւս դաշնակիցներուն, ապացուցանելու համար թէ ի վիճակի են հոգալու բոլոր զինուորական պիտոյքները, հասարակ վրաններէն մինչեւ ծանր հրետանին: Գերմանիա իրաւունք չունի թնդանօթ եւ օդանաւ շինելու, բայց խոստացած է 500·000 զինուոր տրամադրել եւրոպական բանակին համար: Ցուցադրած են 500 տեսակ պիտոյքներ:

ԱՆԳԼԻՈՅ աշխատաւորական կուսակցութեան համագումարը բանաձեւ մը քուէարկեց, «մերժելով որեւէ քաղաքականութիւն որ կը ձգտի արեւելեան Եւրոպան ազատել զինու զօրութեամբ»:

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒՆ դէմ դաշինք մը մշակած են Մ. Նահանգները եւ Սպանիա, միասնաբար գործելու համար:

ԱՀՌԵԼԻ ԹԱԹԱՌ ՄԸ ահագին աւերներ գործեց Անամի մէջ: Մարդկային զոհերու թիւը հարիւրներով, նոյնիսկ հազարներով կը հաշուեն:

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ պաշտօնեաներու մասնակի գործադուլը կը շարունակուի Փարիզի թէ գաւառի մէջ, փոխն ի փոխ: Մասնաւորապէս խանգարուած է ցրուիչներու գործը: Բանթողները չեն ուզեր որ գործադուլի նախորդգործադուլին առթիւ տրուած որոշում մը, — եօթը օրական վար դնել:

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ լեհական հիւպատոսն ալ խզեց իր յարաբերութիւնները Լեհաստանի հետ եւ Ուրուկուէյ ապաստանեցաւ:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՊՈՄՈՆ. — Ֆ. Կ. Խաչի Ազգ. վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր 1ին, ուսուցչուհութեամբ Տիկին Արփինէ Մխիթիքի: Արձանագրութիւնները կը սկսին նոյն օրը, ուրբաթ Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

Ազգ. Տան հինգշաբթի օրուան հայերէնի դասընթացքը, 1 Հոկտ. հինգշաբթի, ժամը 2ին: Արձանագրութեանց համար դիմել Պ. Ա. Հանչէրի, 9 ռիւ Սօլնիէ:

ԼԻՈՆԻ ՀԱՅ ԾՆՈՂՆԵՐՈՒ

ԼԻՈՆ. — Հայկազեան դպրոցը կը վերաբացուի Սեպտեմբեր 24ին, հինգշաբթի, հովանաւորութեամբ Ազգ. Միութեան: Օր. Ընծայ Ստեփանեան, վարիչ մանկապարտիզպանուհին որ անցեալ տարեշրջանին այնքան սիրուեցաւ Լիոնահայ ծնողներէ եւ փոքրիկներէն, այս տարի եւս ստանձնած է իր ուսուցչական պաշտօնը մեր դպրոցին մէջ: Ուստի կոչ կ'ընենք ծնողներուն ղրկել իրենց զաւակները, օգտուելու համար այս բացառիկ առիթէն:

Հայ երիտասարդ եւ երիտասարդուհիներ կրնան դիմել եկեղեցւոյ գրասենեակը, գիշերային դասընթացքներու արձանագրուելու համար: — (Դիւան)

ՎԱՐԱԳԱՅ ԽԱՉ

Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյն հոգաբարձութիւնը կը յայտարարէ թէ այս կիրակի տօնն է Ս. եկեղեցւոյս անուան:

Նոյն օրը պիտի պատարագէ եւ քարոզէ առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան: Տեղի պիտի ունենայ նաեւ մատաղի օրհնութիւն:

Հաղորդակց. միջոց. — Կառախումբ Կառ տիւ Նորէն ժամը 8·30, 9·38, 10·38:

ՏԻՐՈՒՀԻ ՋԱՌԱՓԵԱՆ եւ ԻՎ ԹԷՍԻԷ

Կը կազմակերպեն երաժշտական հանդէս մը, նուիրուած արդի երաժշտութեան, Նոյեմբերի 5ին, 1953, Էքօլ Նոռմալ տը Միւզիքի սրահին մէջ:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ, ամսօրեայ հանդէս գրական, գիտական եւ գեղարուեստական, Ե. տարի Թիւ 1 (49): Օգոստոս: Պատկերազարդ: Հասցէ. — Խիապան Եուսուֆապատ, Փասաժ Լովլակար Թիւ 2, Թեհրան (Իրան):

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, մանկական եւ պատանեկան ամսագիր: Ե. տարի, Թիւ 8 (56), Օգոստոս: Զարդարուած սիրուն պատկերներով: Հասցէ. — Ամատունի Արզումանեան, Խիապան Էկբատան, Թեհրան, (Իրան):

ՎԱՐԱԳ, եռամսեայ պարբերաթերթ Համալսարանականի Հայր. Միութեան, Թիւ 1 (Ապրիլ) եւ 2 (Յուլիս): Ճոխ բովանդակութեամբ եւ պատկերազարդ: (Մ. Նահանգներ):

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ. — Աֆիոն Գարահիսարցի Մարիցա Փօթիքեան, հօրը անունը Յարութիւն, մօրը անունը Տիրուհի: Իզմիրի դէպքէն Յունաստան գացեր են: Աղջիկը (Մարիցա) Յունաստանէն գացեր է Ֆրանսա եւ Լիոնի մէջ ամուսնացեր է, ծնողքն ալ գացեր են Հայաստան: Կը խնդրուի Լիոնի հայրենակիցներէն եւ ծանօթներէն, թերթի միջոցաւ եւ կամ անձնական նամակով մը գրել հետեւեալ հասցէին: Խորէն Ժամկոչեան, ռիւ Ժորժ Փիքօ, Պէյրութ:

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL

Paris 10e, Tél.: TRU. 72-60 (Poste 89)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵՐ ՀԱՍՑԷԻՆ

Կարգ մը կազմակերպութիւններ (Լիոնի Ազգ. Միութիւնը, Համախաբրբերդ եւն.), թերթեր (Ասպարէզ, Պայքար, Հ. Կոչնակ եւն.), եւ անհատներ տակաւին կը շարունակեն հին հասցէն գործածել: ՀԱՍՑԷՆ Կ'ԵՐԵՒԱՅ ԹԵՐԹԻՆ ՃԱԿԱՏԸ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Կ. Խաչի քաղաքի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր մէկին: Դասերը հինգշաբթի առաւօտները 9 - 12, ուսուցչութեամբ տիկ. Հաղարեանի:

× Նկատի ունենալ Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի պարահանդէսը Դեկտ. 19ին, Սփլանտիտի սրահին մէջ:

Pour Vos Tissus

ADRESSEZ-VOUS

A

HAMALIAN

68, Rue Nationale, MARSEILLE

(Face Rue Parmentier)

Téléphone : Colbert 33 - 22

FOURNITURES POUR TAILLEURS

DOUBLURES, TOILES, MERCERIES

Meilleurs Prix

PEINTURE DECORATION

VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS

DERNIERE NOUVEAUTE

25, Rue des Pivoines, Alfortville

Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

TISSUS HAUTE NOUVEAUTÉ

Le Sommet de la Qualité

Tél. PROvence 61 - 71

94, Rue Lafayette, Paris

Առաջնակարգ զգեստ մը ընտրելու համար պահանջեցէք ձեր դերձակէն այս վաճառանիշով, — ԿԵՐՊԱՍԻ ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԸ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ. —

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէն այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբը այս երեքշաբթի ժամը 21ին:

ԱՐԱՄ խումբը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին:

ԻՇԽԱՆ խումբը այս հինգշաբթի ժամը 21ին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ենթակոմիտէն այս ուրբաթ ժամը 21ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները: Ընկերներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները:

(Շար.)

ՎԱԼԱՆՍ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի առաւօտ ժամը 9·30ին Ահարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՊԷԼՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը:

ԱՆԻԷՌ - Պ. ՔՈԼՈՄՊ. — Նոր Սերունդի ընդհ. ժողովը երկուշաբթի 28 Սեպտ. ժամը 21ին, ընկերվարականներու սրահը:

Պ. Ա. ԶՕՊԱՆԵԱՆ այս հինգշաբթի ժամը ճիշդ վեցին, կը դասախօսէ Ազգ. Տան գետնայարկի սրահին մէջ, (32 ռիւ տը Թրէվիզ): Նիւթը՝ «Հայ ցեղին բաժինը մարդկային մշակոյթի պատմութեան մէջ»:

ԴԷՊԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը եւ բարեկամները Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան իրենց հաւաքական այցելութեանը առթիւ կը յիշեցնեն թէ արձանագրուած հայրենակիցները պէտք է կէսօրէ վերջ ժամը մէկին հաւաքուին Պուլվառ Քառնօ:

Պոլսոյ եւ Լիբանանի իր երկու տարուան թատերական շրջանէն վերադառնալով

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ

Կը ներկայացնէ Նոյ. 9, երկուշաբթի երեկոյ Թէաթր տ'Իէնայի մէջ:

Իր թատերգութիւններէն՝

ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՅ

Այժմէական քոմէտի երեք արար:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը:

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի - պա, ներքին ներմակեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ:

Նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար:

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)

Tél.: ARC. 66-50

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

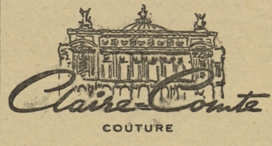
17, Bld. des Capucines

(Face au Café de la Paix)

★

Tél. : OPÉra 80 - 34

— 00 - 25

COUTURE

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — MARDI 29 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7179 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2590

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆԹԱՓԱՆՑԵԼԻՆ

Վեց ամսուան մէջ չորրորդ անգամն է որ կը ցնցուի «ազատ եւ անկախ» Վրաստանը:

Զտում եւ մաքրագործում՝ չանթահարիչ արագութեամբ: Եւ ի ներկայութեան Մոսկուայէն ղրկուած լիազօրի մը:

Սեպտեմբեր 22ին հեռագիրը կը ծանուցանէր թէ պաշտօնանկ եղած են վարչապետը՝ Վ. Բաղրացէ եւ Կեդր. Կոմիտէին Ա. քարտուղարը՝ Բերզուլաւա:

Երրորդ զտումն էր այս:

Անցեալ Յուլիսին պաշտօնէ կ'արձակուէր ներքին գործերու նախարարը, Դեկանոզով:

Բաղրացէ, որ վարչապետ նշանակուած էր Ստալինի մահէն քիչ վերջը (մարտ), առաջին չանթերը տեղաց անկեալ նախարարին գլխուն: Եւ հիմա ինքն է որ կ'իյնայ թաւալգլոր:

Սեպտեմբեր 25ին Մոսկուայի եւ Թիֆլիսի անթենները կը հաղորդէին ուրիշ երեք փոփոխութիւններ.— Պաշտօնանկ եղած են հողագործութեան, մշակոյթի եւ լուսաւորութեան (կրթական) նախարարները:

Ինչ որ ալ ըլլան պատճառաբանութիւնները, կը նշանակէ թէ Մոսկուա տակաւին գոհ չէ Վրաստանի ներքին կացութենէն:

Երբ Ստալինը ողջ էր եւ Բերիան տէր-տիրական, Վրաստան կը համարուէր Մոսկուայի շփացած զաւակը՝ Կովկասի մէջ:

Անշուշտ այսօր ալ չատ բան կորսնցուցած չէ իր վարկէն, շնորհիւ իր աշխարհագրական դիրքին:

Եւ սակայն, կը թուի թէ այժմ աւելի ուշադրութեամբ կը հետեւին անոր անցուդարձին, այդ նոյն դիրքին պատճառով:

Ամէն պարագայի մէջ, անսովոր բան մըն է որ տեղի կ'ունենայ:

Եւ յետոյ, ինչպէս ուրիշ հանրապետութեանց եւ «ինքնավար» շրջաններու մէջ, այս անգամ ալ Մոսկուան կը գործէ իր սեփական աչքերով եւ ձեռքերով: Լիազօրներ կը ղրկէ, այս կամ այն վճիռը, տնօրինութիւնը հաղորդելու համար:

Իրաւեկ թերթ մը գիտել կուտար, այս առթիւ.—

Անցեալ յուլիսին Վրաստանի Կեդր. Կոմիտէի Քաղաք. Բիւրոյին անդամ նշանակուած էր զօր. Անտոնով, որ հրամայեց ամենախիստ միջոցներ ձեռք առնել, ոչնչացնելու համար Բերիայի ազդեցութիւնը Վրաստանի մէջ:

Արդ, մինչ ուրիշներ ճամբուած են, զօրավարը կը մնայ իր պաշտօնին մէջ: Ուրեմն զինուորական իշխանութեան շուքն ալ կը յածի Վրաստանի վերեւ:

Մօտաւորապէս նոյն երեւոյթը պարզուեցաւ Ազրբէջանի մէջ, երբ գլխիվայր կ'իյնար ամենազօր Բաղիրովը, որ Մոսկուայի մէջ ալ ձայն ունէր:

Տակաւին երկու տարի առաջ, այս Թուրք – Թաթարը «քաղքենի ազգայնականութեան մնացուկներ եւ զաշնակներ» կը փնտռէր, պատուհասելու համար:

Հասարակ մահկանացուներուն տրուած չէ թափանցել այս գաղտնիքներուն:

Իրենք, «սովետական մարդիկ» ալ շատ բան չեն գիտեր, բաց ի թխածոյ եւ կաղապարեալ բանաձեւերէն որոնք տառապէս կը թարգմանուին աշխարհի բոլոր լեզուներով:

Ժամանակն է որ պիտի լուսաբանէ շատ մը բախտորոշ խորհուրդներ:

Դարձեալ, ժամանակն է որ պիտի պարզէ Հայաստանի կացութիւնը:

Ոչ մէկ ստոյգ լուր մեր աշխարհէն, այս դէպքերուն առնչութեամբ:

Գիտենք, միայն, որ քանի մը նախարարներ փոխուած են:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵ՞Ր ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԵՆ

«Ֆիկարօ» կը գրէ թէ Համայնավար կուսակցութիւնը Սեպտ. 23ին մասնաւոր ծրագիր մը կազմած է, գործադուլներ սարքելու համար յառաջիկայ հոկտեմբերին: Այս առթիւ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ.—

Համայնավար կուսակցութեան համար անակնկալ մը եղան անցեալ Օգոստոսի գործադուլները, իրենց յանկարծական թափով եւ ծաւալով: Իր վարիչները մեծ մասով արձակուրդի գացած էին, իսկ Մորիս Թորէզ իր Պաշէնվիլի առանձնարանին մէջ գրեթէ մինակը կը ներկայացնէր Քաղաք. Բիւրօն՝ փարիզեան շրջանին մէջ: Սախպողաբար եռ կանչուեցան բացակաները, բայց ուշ մնացած էին, ամբողջովին ձեռք առնելու համար շարժումին ղեկավարութիւնը: Հետեւաբար պէտք է վերսկսիլ: Կուսակցութիւնը համոզուած է թէ գործը հասունցած է: Ընդհանուր ձեռնարկի մը սկզբունքը որոշուեցաւ Քաղաք. Բիւրոյին Սեպտ. 18ի նիստին մէջ: Անշուշտ փարիզեան շրջանը առաջին տեղը կը բռնէ եւ այդ շրջանին սենտիքաներու Միութեան քարտուղարին՝ Էօժէն Հենաֆի յանձնուած է գործին կազմակերպումը: Ընդհանուր ձեռնարկին կազմակերպիչը կը մնայ Պընուա Ֆրաշոն, աջակցութեամբ Անրի Ռենոյի եւ Մարսէլ Փօլի:

Էօժէն Հենաֆ կուսակցութեան հրահանգները առնելով, Սեպտ. 23ի իրիկունը Համայնավար կուսակցութեանՍէնի կեդրոնատեղին հրաւիրած է պատասխանատուները, ինչպէս եւ Ռընոյի եւ Սիթռօէնի ներկայացուցիչները: Հենաֆ ըսած է.— «Պէտք չէ մէկ վայրկեան կորսնցնել, հարկ է տաք տաք ծեծել երկաթը: Այժմ մեզի՝ Աշխատանքի Դաշնակցութեան կ'իյնայ ստանձնել նախաձեռնութիւնը: Բայց ատոր համար պէտք է առաւելագոյն սահմանին հասցնել միացեալ գործունէութիւնը»:

Հետեւաբար որոշուած է որ կուսակցութեան իւրաքանչիւր պատասխանատու անգամ առժամապէս զադրեցնէ զուտ քաղաքական աշխատանքը, ամբողջովին նուիրուելու համար արհեստակցական շարժումին: Անոնց իւրաքանչիւրին յանձնուած է շրջան մը, պատրաստելու համար ընդհ. ձեռնարկը: Ամբողջ խլրտումը պէտք է պատրաստ ըլլայ ամէնէն. ուշը Սեպտ. 28ի բկուշաբթիէն սկսեալ (երէկ):

Կուսակցութիւնը նախատեսած է գործադուլեան գլխաւոր գիծերը: Ազդանշանը պիտի տան թղթատարական պաշտօնեաները: Այս շարժումը սկսած է արդէն քանի մը օրէն ի վեր: Յետոյ — այս շարթու — պիտի հետեւին ճարտարագործական եւ անհատական ձեռնարկներու աշխատաւորները: Սեպտ. 23ի նիստին մէջ Աշխատանքի Դաշնակցութեան վարչական խորհուրդին գործօն անդամուհիներէն մէկը, որ Ռընոյի աշխատաւորութիւնը կը ներկայացնէր, յայտարարած է թէ ամէն բան պատրաստ է սահմանափակ ձեռնարկի մը համար: Յետոյ պիտի սկսի փոխադրութեանց (երկաթուղի եւ հանրակառք) ընդհ. գործադուլը: Ճշգրիտ հրահանգներ տրուած են կուսակցութեան այն գործօն անդամներուն որոնք արհեստակցական ճակատին վրայ կը գործեն:

... Կուսակցութիւնը առ այժմ մէկդի դրած է ընդհ. գործադուլը: Աշխատանքը պիտի դադրի քանի մը ժամ, եւ կրնայ տեւել մինչեւ 24 ժամ: Աւելի հեռուն երթալու, այսինքն քանի մը օր կամ անսահման ժամանակով գործադուլ սարքելու համար պէտք է սպասել նոր հրահանգներու: Կուսակցութիւնը ինք պիտի որոշէ թէ ժամանակը եկա՞ծ է ընդհ. գործադուլ մը սարքելու համար:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

«ՊԵՏԱԿԱՆ ԳԱՆՁԸ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆ ՉԻ ՊԱՏՃԱՌԵՐ»

Պ. Լանիէլ երկար ճառ մը խօսեցաւ Քանի մէջ, պարզելով իր կառավարութեան կատարած գործերուն արդիւնքը: Բացատրելէ ետք Հնդկաչինի եւ Մարոքի մասին տրուած որոշումները, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ եւրոպական բանակի մասին.— «Այժմ յուսալի կը դտնենք համաձայնութիւն մը Մեծն Բրիտանիոյ հետ: Միւս կողմէ, երբ ելքի մը յանգին Պ. Պիտոյի եւ Պ. Ատընաուըրի խօսակցութիւնները Սարի եւ յաւելուածական պայմանագիրներու մասին, կառավարութիւնը պիտի խնդրէ խորհրդարանէն օրակարգ անցընել եւրոպական բանակի ծրագիրը»:

Վարչապետը մասնաւորապէս ծանրացաւ ելմտական եւ տնտեսական կացութեան վրայ եւ ըսաւ թէ շնորհիւ ձեռք առնուած միջոցներու եւ կրճատումներու, մօտ քսան տարիէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով 1954ի ելմտացոյցը յայտնապէս վար պիտի ըլլայ անցեալ տարուան ծախքերէն: Պետական գանձը մտահոգութիւն չի պատճառեր գալիք ամիսներու ընթացքին: Ֆրանքին վիճակը, Փարիզի մէջ թէ օտար հրապարակներու վրայ կը կազմէ անժխտելի ապացոյց մը վերելքի: «Գիտէք որ ես երկարապատում ճառերու մարդը չեմ: Յաճախ կը մեղադրեն զիս իր չափազանց լռակեաց եմ: Ես յայտարարեցի Ազգ. Ժողովի պաշտօնակիցներուս թէ ոեւէ կուսակցութեան կամ ընկերային դասակարգի մարդը չեմ. թէ լուծման մը արժէքը ինքն իր մէջ է եւ ոչ թէ իր քաղաքական զունաւորման, աջ կամ ձախ թեւին պատկանելուն մէջ: Այսօր կարելի չէ ժխտել թէ իմ կառավարութիւնս գործեց եւ շատ գործեր տեսաւ»:

Վարչապետը յետոյ հանդիսաւոր կոչ մը ուղղեց խորհրդարանին մեծամասնութեան:

× Նախարարական խորհուրդը նիստ գումարեց երէկ, քննելու համար հրամանագիր – օրէնքներու երրորդ շարքը, (65 հատ): Պիտի քննուի նաեւ աշխատավարձքի խնդիրը, վերջնապէս որոշելու համար նուազագոյն օրապահիկի գումարը:

× Պաշտօնաթերթը երէկ հրատարակեց կարգ մը հրամանագիրներ՝ վարչական բարենորոգումներու մասին: Ստորագրութիւնները օրինականցնելու (լեկալիզասիոն) դրութիւնը ջնջուած է այսուհետեւ: Հետեւաբար պիտի չպահանջուին կարգ մը վկայականներ:

× Աշխատանքի Դաշնակցութեան եւ ինքնավար սենտիքաներու թղթատարական պաշտօնեաներու միութիւնները ժողով գումարելով, որոշած են «գործունէութեան շաբաթ մը» սարքել Հոկտ. 1էն սկսեալ: Սկզբունքով աշխատանքի դադարը միօրինակ տեւողութիւն պիտի չունենայ:

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ճակատին սպարապետը, զօր. Կրուէնթըր, ճառ մը խօսելով Լոնտոնի մէջ, ազդարարեց թէ տակաւին բաւական զօրաւոր չենք: Իր կարծիքով, «ապացոյց չկայ թէ պակսած է խորհրդային սպառնալիքը: Մեր բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ աւելցած է այդ վտանգը»:

ԲԵՐԻԱՅԻ փախուստի մասին շրջած զրոյցները «անհեթեթ» կը գտնեն Մոսկուայի թերթերուն խմբագիրները, պատասխանելով ամերիկացի թղթակիցներու հարցումներուն: Ըսել կ'ուզեն թէ Բերիա դուրս չէ ելած երկրէն:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

ԶԱՐԴԱՊԱՏՈՒՄ ԼԵԶՈՒ ԶԱՐԴԵԼՈՎ

Դադարէ մը օգտուելով համբերութեամբ աչքէ անցուցի «Նոր Մալաթիա»ն, համանուն գաւառի կրթասիրաց Միութեան պարբերաթերթին բացառիկ թիւը, որ լոյս տեսած է Մ. Նահանգներու մէջ, յիսնամեակին առթիւ:

Ընտիր թուղթ, մաքուր տպագրութիւն 154 լայն էջերով, եւ պատկերազարդ: Կողքն ալ ոսկեզօծ: Գինը՝ երկու տոլար:

Այս մանրամասնութիւնները կը յիշեմ, ըսելու համար թէ բաւական խնամք տարած են արտաքինը փայլեցնելու համար, ներքինը ձգելով բախտին: Իւրաքանչիւր յօդուածագրի քմայքին:

Ապահովաբար քանի մը հազար տոլար մսխած են, այս բացառիկ հրատարակութեան համար:

Բայց, ինչպէս կ'երեւայ, հարկ չեն դատած հարիւր տոլար աւելի ծախսել, խմբագիր մը վարձելու եւ յօդուածները, տպագրական սխալները սրբագրելու համար:

Ներելի՞ է այսքան անտաշ, թափթփած եւ *պաշըլպօզուք* շարադրութիւն ոսկի յոբելեանի մը առթիւ:

Հապա ուղղագրական կամ տպագրական վրիպակնե՞րը, — *ցող* (ձող), *խուշտանքում*, *օձիղ* եւն.:

Կողքին ոսկեջուրէն քիչ մըն ալ լեզուի մշակման չէի՞ն կրնար յատկացնել: Գոնէ յանուն կրթասիրութեան:

Ո՞ր մէկ օրինակը յիշել:

Զարդերէն փրկուած բեկոր մը գրի առնուած է «Յուշեր տեղահանութեան օրերէն»:

Մարդը կը խոստովանի թէ «հայ լեզուն լիովին չի գիտեր»: Եւ սակայն գրականութիւն խաղալով, մեքենաբար թրքական ջարդ մը տուած է մայրենի լեզուին:

Այն աստիճան որ, ահուսարսափին տրպաւորութիւնն անգամ եղծուեր է, փրթուած դիակներուն պէս:

Ահաւասիկ նմոյշ մը.—

— «*Որբանոց դրուելու անունին տակ, մօրերու գրկէն առնուած, եւ շատ անգամներ ալ մայրերը իրենց համար անփրկելի եղող մահէն, դէթ իր սրտահատորը փրկած ըլլալու պատրանքով, ակամայ անձերնին մահարան եղող որբանոցներու մէջ առանց խնամքի եւ սնունդի, օրէց օր սպառելով, արինաքամ վիճակի մէջ, աքալով եւ չնչելու անկարող վիճակի մէջ սպառողներու թիւը կարծուածէն շատ աւելի մեծ է, հարիւր հազարներ ըսելու չափ*»: (էջ 12):

Եւ այսպէս մնացեալ մասերը: Յետոյ յաջորդ յօդուածը: Եւ ուրիշներ, արձակ թէ ոտանաւոր:

Վաղը կը պատմեմ թէ Մալաթիոյ արժանաւոր զաւակ մը ի՛նչ տիպար, նոյն իսկ արդիական հայերէն մը կը գրէր, աւելի քան յիսուն տարի առաջ:

ՎԱՀԷ

ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԸ ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 26 Սեպտ. (Յառաջ).— Երէկ, հինգշաբթի, 24 Սեպտ. ժամը 11ին Կաթող. Տեղապահ Խադ. արք. և Լիբանանի առաջնորդ Խորէն եպիսկ. ընկերակցութեամբ Լիբանանի խորհրդարանի երկու հայ երեսփոխաններու, Պ. Պ. Մովսէս Տէր Գալուստեանի եւ Տիգրան Թոսպատի եւ ազգ. վարչութեան Քաղաք. Ժողովի ներկայացուցիչներու (Պ. Պ. Բժ. Աշոտ Գապագեան եւ Տօքթ. Միսաք Տաքէսեան), պաշտօնական այցելութիւն տուին վարչապետ Պ. Ապտալլա Եաֆիի եւ խօսակցութիւն մը ունեցանԼիբանանի Հայ համայնքին վերաբերեալ կարգ մը հարցերու մասին: Վարչապետը շատ բարեացակամ եւ սիրալիր վերաբերում ցոյց տուաւ հայ ժողովուրդի ներկայացուցիչներուն հանդէպ: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՄԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ, ՁԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ

ԺԱ.

(Բ. եւ վերջին մաս)

Կը հետեւի թէ Մովսէս կ'ընդունի ուրիշ բազմաթիւ աստուածներու գոյութիւնը, բայց կ'աշխատի համոզել իր ժողովուրդը՝ պաշտելու համար ազգային Աստուած մը, անոր վերագրելով գերազանցութիւն գինուորական տեսակէտով, ուստի յաճախ կը կոչէ Զօրաց Տէր: Այսպէս կը խորհի նաեւ Ալպէր Ռէվիյլ, որ կ'ըսէ. «Եբրայական միաստուածութիւնը կը կայանայ ոչ թէ այն գաղափարին մէջ թէ Եհովայէն դատ ուրիշ Աստուած չկայ, այլ այն համոզումին մէջ թէ Իսրայէլ չունի եւ չի կրնար ունենալ ուրիշ Աստուած՝ բայց միայն Եհովան»: Եղիա կը զօրացնէ մեր տեսակէտը, երբ կ'ըսէ. «Միթէ Աստուած չկա՞յ Իսրայէլի մէջ, որ կը դիմէք օտար աստուածներու» (Դ. Թագ. Ա. 3): Յետագային, բոլոր մեծ մարգարէները կրակ կը ժայթքեն այդ օտար աստուածներուն դէմ, ազգայնացնելու համար ոչ միայն հողը կամ երկիրը, ժողովուրդը եւ լեզուն, այլ եւ եբրայական հոգին:

Եւ Մովսէս կը յօրինէ եբրայական Աստուած մը, այդ Աստուածով լեցնելու, ողողելու, թրծելու համար եբրայական հոգին: Բայց ատիկա միաստուածութիւն չէ՝ քրիստոնէութեան տեսակէտով:

Հետաքրքրական է քննել թէ ի՛նչ վարպետութեամբ յօրինեց,— Մովսէսի այդ վարպետութիւնն է որ կը կոչուի տէլ-ֆիւմի եբրայական ազգային դպրոց: Եւ ի՛նչ դիմագիծ ստացաւ յօրինուած այդ Աստուածը: Դարձեալ ամէն վկայութիւն, ամէն հաստատում՝ պիտի քաղեմ Աստուածաշունչէն: Որպէսզի գայթակղողը գայթակղի... Աստուածաշունչէն:

Իսրայէլացիք առաջին տաճարը հիմնեցին Սողոմոնի օրով: Առաջ իրենց աղօթքի տունը, Աստուծոյ տունը, տաղաւար մըն էր միայն,— Մովսէս, այդ տաղաւարին մէջ, խորանին ետեւ, պատրաստած էր փոքրիկ խուց մը, որուն կուտար «սրբարան» կամ «սրբութիւն սրբութեանց» անունը: Ոչ ոք արտօնուած էր մտնել այդտեղ, որովհետեւ Աստուած կուգար կը մտնէր այդ խուցը՝ պատգամներ տալու համար իր ժողովուրդին, — «Հոն պիտի հանդիպիմ քեզի և Իսրայէլի որդւոցը համար քեզի պատուիրելիքներուս մասին պիտի խօսիմ քեզի հետ» (Ել. ԻԵ. 22):

Ուրեմն, Աստուած այդ խուցին մէջէն ներշնչեց եւ գրի առնել տուաւ Ս. Գիրքը:

Արդ, այդ խուցը եբրայերէն կը կոչուի դաբիր: Մեր Թարգմանիչները, նախ, « դաբիր » բառին իբրեւ համազօր տուած են «սրբարան» կամ «սրբութիւն սրբութեանց» բառերը Հնգամատեանին առաջին գիրքերուն մէջ, բայց յաջորդական գիրքերուն մէջ գործածած են պարզապէս « դաբիր » եբրայերէն բառը: Ապահովաբար ընդօրինակիչները ուզած են լուսանցագրութեամբ մը մեկնութիւն մը տալ եբրայերէն բառին մասին, բայց յետոյ մեկնութիւնը մտած է բնագրին մէջ,— տես Գ. Թագ. Զ. 16, աշխարհաբարը՝ « դաբիր, այսինքն սրբութիւն սրբութեանց», իսկ գրաբարը, ընդօրինակիչի մը սխալով, «դաբիրն ի սրբութեան սրբութեանցն» , (ունինք նաեւ «հանդէպ դաբիրայն» ձեւը, բոլորովին բանասիրական, ուստի կը թողում):

Եբրայերէն լեզուի ստուգաբանական երեք բառարաններու մէջ տեսայ, սակայն, որ դաբիր կը նշանակէ պատգամախօսութիւն, Դեղփեան քուրմերու պատգամախօսութեան ձեւով, կամ պարզապէս պատգամարան (օրաքուլում): Այս թարգմանութեան ճշգրտութեան կը վկայեն նաեւ Ակիւղաս եւ Սումմաքոս թարգմանիչները: Այսքանը բաւական է, կարծեմ, հաստատելու եւ յայտարարելու համար թէ Մովսէս, այդ խուցին մէջ, Դեղփեան քուրմերուն խաղը կը խաղար իր ժողովուրդին առջեւ՝ խօսելով Եհովայի բերնով: Արդէն աւանդութիւն մը կը վկայէ թէ Մովսէս քրմապետութիւն կ'ընէր Եգիպտոսի մէջ ու ծանօթ էր քաղդէական ու եգիպտական գաղտնագիտութեան եղանակներուն: Օրինակ, Եհովա կը թելադրէ Մովսէսի. «Ահարոնին բերանը խօսքեր դիր, թող անիկա խօսի ժողովուրդին, եւ Ահարոնը քեզի համար բերնի տեղ ըլլայ, եւ դուն ալ Ահարոնին համար Աստուծոյ տեղ ըլլաս» (Ել. Դ. 15): Ահաւասիկ «Աստուած խաղալու» աքանչելի եղանակ մը, կամ Մովսէսեան թրիւքներու խոստովանութիւն մը: Այսպէս Փարաւոնին առջեւ Մովսէս կ'ըլլայ Աստուած, իսկ Ահարոն ալ՝ Մովսէսի պատգամախօսը կամ մարգարէն (Ել. Է. 1):

Մովսէսի այս տէլֆիւմը շատ փորձուած է, յետագային, մարգարէներուն կողմէ, որոնց մէջ իմաստուններ ալ կային, ցաւագարներ ալ, այնքան որ մարգարէանալ կը նշանակէր գառանցել(*): Ովսէէ կը վկայէ թէ Իսրայէլացիք կը խօսեցնէին նաեւ փայտը (Ովս. Դ. 12): Դաւիթ, իր կարգին, թթենիներուն (ըստ այլոց՝ տանձենիներուն) գագաթէն՝ տերեւներուն սօսափիւնին մէջ կը լսէր Եհովայի ոտնաձայնը եւ այդ ոտնաձայնին մէջ՝ Աստուծոյ մէկ պատգամը,— Բ. Թագ. Ե. 24, (յիշեցէք մեր սօսեաց անտառներուն աւանդութիւնը):

Իվերջոյ, սակայն, Աստուածը, որ կը խօսի Իսրայէլացւոց՝ դաբիրին խորէն կամ տանձենիներուն գագաթէն, եթէ նոյնիսկ ընդունինք, հետեւելով Մովսէսի, թէ այն Աստուածն է որ «է յերկինս ի վեր եւ յերկիր ի խոնարհ եւ չիք այլ ոք բաց ի նմանէ» (Բ. Օր. Դ. 39), կրնա՞նք ընդունիլ նաեւ թէ Յիսուսի անուշիկ Հայրն է, Քրիստոնէութեան մէկ հատիկ Աստուածը: Գործիական այդ Աստուածը, որ կը խօսի դաբիրին մէջէն, տալով «Աստուածաշունչ» պատգամներու փունջ մը, կրնա՞նք ընդունիլ նաեւ մենք, — յաջորդով՝ ես պատմեմ ,դուք դատեցէք:

Ծ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Այս յօդուածով տրուած ծանօթութեանց իբրեւ լրացում, կարդալ. Նարդեան Շիթեր ԿԱՆԱՆՉ ԲԱԺԱԿՈՎ հատորս, էջ 176 — 183 եւ էջ 189, ուր պիտի գտնէք նոյնքան հետաքրքրական այլ ծանօթութիւններ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՄԻՔԱՅԷԼ ՋԱՓՐԱՍՏ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ինչպէս առհասարակ բոլոր հայ դերասանական կազմակերպութիւնները, բոլոր ժամանակներու եւ շրջաններու մէջ,(մինչեւ այսօր) Ջափրաստի եւ Սերովբէ Պէնկլեանի զոյգ խումբերուն գործունէութիւնն ալ երկար չի տեւեր: Վէճ, կռիւ, եւ օրին մէկն ալ գործը՝ որ այնքա՜ն խանդավառութեամբ սկսած էր , կը կազմալուծուի : Բոլորն ալ կը վերադառնան Պոլիս:

Այդ միջոցներուն Ջափրաստ Ատանայի թատերասէրներուն կողմէ հրաւէր կը ստանայ խումբ մը կազմելով Ատանա մեկնելու: Կը յաջողի կազմել խումբը եւ Ատանա մեկնելով հոն փայլուն շրջան մը կը բոլորէ: Այդ շրջանի աւարտումէն ետք, վերադարձի ճամբուն վրայ Ջափրաստ կը հանդիպի Զմիւռնիա, ուր հայ հասարակութիւնը ի նպաստ ազգային վարժարանին ներկայացում մը կը խնդրէ իրմէ: Ջափրաստ սիրով ընդառաջ կ'երթայ եւ « սիրողներուն գլուխն անցնելով կը ներկայացնէ Պետրոս Դուրեանի «Վարդ եւ Շուշան»ը, Թուրքերէն :

Այդ ներկայացումը մեծ յաջողութիւն կը գտնէ: Ազգ. վարժարանին կ'ապահովէ մեծկակ գումար մը եւ այդ պարագան պատճառ կ'ըլլայ որ Ջափրաստ Զմիւռնիացիներուն սիրելի դէմք մը դառնայ :

Այդ միջոցին, կրկին հրաւէր կը ստանայ Ատանայէն Թատերական նոր խումբ մը կազմելու համար, սակայն այս անգամ հարցը տեղին վրայ նախապէս անձամբ քննելու եւ պայմաններուն տեղեկանալու համար միայնակ կը մեկնի Ատանա : Երբ Ատանա կը հասնի, կը սկսի ծանօթներու հարցնել զինքը հրաւիրողին բնակարանը : Բոլորն ալ զինքը կը խրատեն գործ չունենալ այդ մարդուն հետ, որ ուրիշ բան չէր եթէ ոչ հասարակ բախտախնդիր մը: Երբ Ջափրաստ կը տեղեկանայ այս դժնդակ իրողութեան, կը խորհի վերադառնալ Պոլիս, բայց ինչպէ՞ս եւ ինչո՞վ... Գրպանը մէկ դրուշ չկար:

Այս մտմտուքներուն մէջ, երբ օր մը սրճարանի մը անկիւնը կծկուած նստած էր ու ինքզինք Պոլիս նետելու մասին ճար մը կը խորհէր, տեղացի մեծահարուստ յոյն վաճառականի մը պաշտօնեան հաւըր ոսկի (կարմիր լիրա) կը բերէ իրեն, յայտարարելով որ իր տէրը Թատերական եղանակի մը կը յատկացնէ այդ դրամը, ապագայ ներկայացումներու հասոյթէն առնելու պայմանով :

Ջափրաստ, իբրեւ պարկեշտ մարդ, ուր որ գացած է յարգուած ու սիրուած հասարակութենէն:

Անմիջապէս գործի կը լծուի, հեռագրով դերասաններ կը կանչէ Պոլսէն, խումբը կը կազմուի եւ ներկայացումները կը տրուին: Ատանացիք նիւթական եւ բարոյական ամէն աջակցութիւն կ'ընծայեն, բայց այս գործն ալ չի յաջողիր եւ օր մը պարտքի տակ մնալու մտավախութենէն տարուած, Ջափրաստ իւրաքանչիւր դերասանի հաշիւը մինչեւ յետին դահեկանը վճարելով, կը ցրուէ խումբը:

Այս գործին մէջ միակ տուժողը ինք՝ Ջափրաստը կ'ըլլայ, վասնզի խումբին ցրուելէն ետք առանց մէկ սանթիմի կը մնայ մէջտեղ: Այսպիսի պարագաներու մէջ, ինչպէս Դաւիթ Թրեանց իր վրձինին կը փարէր, Ջափրաստ ալ պարի ուսուցչութեան կ'ապաւինէր: Ճամբու ծախք մը ճարելով կը վերադառնայ Պոլիս (1880):

Սերովբէ Պէնկլեան իր դուսանրդու խումբով Յունաստանէն Պոլիս վերադառնալով, 1885ին նոր կազմակերպութեամբ մը կը պատրաստուի Եգիպտոս երթալ: Այս խումբին առաջին կատակերգուները կ'ըլլան Թրեանց եւ Ջափրաստ: Թրքահայ այս դուսանրդական խումբը փայլուն շրջան մը կ'անցընէ Գահիրէ եւ Աղեքսանդրիա, անհուն խանդավառութեան մէջ ներկայացնելով իր խաղացանկին ամբողջութիւնը: Ջափրաստի բեմական կեանքին ամէնէն բեղնաւոր ու փայլուն շրջանը կ'ըլլայ այս: Բուրդերու երկրին մէջ իր ստանձնած դերերը անօրինակ յաջողութիւն կը գտնեն եւ իր համբաւին գրեթէ մեծագոյն մասը կը հիմնուի այդ դերերուն վրայ: Այս կարգէն էին Աժաքսի (Պէլ Էլէն), Տրէնցի (Մատամ Անկօ), Ճինկէօզի (Լէպլէպիճի), Վէլի (Քէօսէ Քեհեա), Գէորգի (Արիֆ), Կրօզէնի (Քարնավալ Կէլինի) դերերը: Այս վերջինը մանաւանդ նկատուած է իր կարեւորագոյն դերը :

Անկէ ետք, 1892ին, Ջափրաստը կը գտնենք նոր խումբի մը գլուխը որ Գատըգիւղի մէջ կը ներկայացնէ, հայերէն, Արշակ Զօհրանի թարգմանած « Ֆրօմօն Ժէօն եւ Ռիսլէր էնէ»ն:

Թէեւ այս թուականներուն հայերէն ներկայացումներ տալու բուռն շարժում մը կը սկսի Պոլսոյ մէջ, բայց համիտեան կառավարութիւնը այդ շարժումը իր սաղմին մէջ իսկ կը խեղդէ եւ Կ. Պոլսոյ մէջ հայերէն վերջին ներկայացումը կ'ըլլայ Պետրոս Դուրեանի «Թատրոնը »: (1893) :

Անկէ անդին Ջափրաստ կը գործէ Մարտիրոս Մնակեանի հիմնած Օսմ. Մելոտրամաթիք Թատերախումբին մէջ, ուր կը ստանձնէ կատակերգական դերեր: Այդ խումբին մէջ Ջափրաստ Մնակեանի եւ Ա-

---

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

Փ Ո Ս Տ Ա Լ

Եւ անմիջապէս սկսելու համար կոկիկ ու մաքուր շրջազգեստ մը հագցուց անոր, ճերմակ գոգնոց մը. կապեց, գլխէն նազման հանեց եւ մազերը շտկել տուաւ. այս համառօտ արդուզարդով աղախինը իր գեղեցկութեան բոլոր շքեղութեանը մէջ երեւաց: Մէջքը բարակ չէր, բայց հասակին բարձրութեանը եւ բարձերուն հարստութեանը վայելած էր: Ջուաձեւ, եւ իր գեղացի ըլլալուն հակառակ, դեռ ճերմկտիկ դէմքին վրայ սեւ խոշոր աչքերը սովորաբար թարթիչներուն շուքին մէջ կը պահուէին ու երբեմն միայն ընքուիններուն աղեղին տակ կը խրոխտային : Բերանը՝ իր զմայլելի գծերովը ու երկու դիի անկիւնէն իբրեւ թէ յատկապէս վեր առնուած, անդիմադրելի պչրանք մըն էր ինքնին, եւ մոռցնել կուտար պռկունքին անարիւնութիւնը :

Ոչ ոք կիներուն չափ գեղեցկութեան ճաշակը ու հասկացողութիւնը ունի. գեղեցկութիւնը այն միակ ճշմարտութիւնն է զոր կինը չի կրնար ուրանալ, նոյնիսկ երբ իր թշնամիին վրայ կը գտնուի. շատ հեղ լսած եմ արամբի կնոջ մը վրայ պատմուած չարախօսութիւններու, բամբասանքին, իրաւ կամ սուտ ամէն կերպ պղտորութեանց ամէնէն տաք վայրկեաններուն՝ սա յայտնութիւնը որուն խորին անկեղծութիւնը կըզարմացնէ զքեզ եւ պատմողին արդարասէր մէկը ըլլալուն համոզում գոյացնել կուտայ :

— Ասոնք բոլորը իրաւ են, բայց շուն կնիկը աղուոր է :

Սուրբիկ հանըմ հանեցաւ ուրեմն իր սպասուհին, ապսպրեց որ վրան գլուխը մաքուր պահէ, աշխատութիւնը սահմանեց, վարքի բարքի խրատներ տուաւ :

Յետոյ իմանալով որ հօրմէ մօրմէ որբ ու ամուսնացած էր Տիգրանուհին, Սուրբիկ հանըմ որ Հիւանդանոցի խնամակալուհի էր ու իր ամուսնին պէս սրբասէր ու աստուածավախ կնոջ համբաւը կը վայելէր, իր սովորական մեծախօսութիւններէն քիչ մը ջարդեց:

— Ես ծառաներս զաւկի պէս կը նայիմ. ուրիշ տուներու մէջ անոնց հօրի ջուր կը խմցնեն, դուն աղէկը գիտես, հաճի. ես աղբիւրի ջուր կուտամ անոնց. խոհանոցին մէջ երբ որ կերակուրները չօգտեն ձեզի, ինծի անպատճառ իմաց տուր, խոհարարը ծառաները զրկելու կ'ելլայ, տանկ բաներ չեմ սիրեր ես. սա ալ ըսեմ որ կերակուրդ ուտելուդ պէս խոհանոցին մէջ կենալու չես. էրիկ մարդ ծառաներուն հետ պէտք չէ որ խօսքի բռնուիս. հասկցա՞ր աղջիկս. հիմա գնա, թող Մարիամը գործդ ցուցնէ քեզի :

Մեղր ու կաթ կը վազէր բերնէն. Տիգրանուհին կատարեալ երանութեան մէջ զգաց ինքզինքը :

Հետեւեալ առտուն կանուխ Տիգրանուհին արթնցաւ: Պատուհանէն եկող արեւը ճիշդ իր անկողնին վրայ կ'իյնար, կը սփռուէր, իր հօլանի պարանոցին ու թեւերուն սպիտակութեան վրայ կը ճառագայթէր, բոլոր սենեակին մէջ ուրախութիւն մը կը բերէր: Երկու օրէ ի վեր իր կեանքին մէջ պատահած փոփոխութիւններուն տակ ընդարմացած կը մնար. անկողնին մէջ նստած, մտքովը ատոնց քաղուածքը կ'ընէր :

Գեղը, մօրաքրոջ մը տան մէջ ապրած էր ինքզինքը գիտնալէն ի վեր մինչեւ ամուսնացած օրը: Մօր յիշատակը իր պզտիկ տարիքին մէջ շատ տարտամ կերպով մը կուգար մտքին առջեւ, առեն անցնելով գոյնը նետած , գիծերը եղծուած հին լուսանկարի մը պէս: Հայրը բնաւ ճանչցած չէր: Այս մօրաքրոջ տանը մէջ՝ կէս մը աղախինի ու կէս մը ազգականի պէս կ'ապրէր, դատելով, ինչպէս կ'ըսէր ինքը, իր ապրուստին բեռը զգալի չդարձնելու նպատակով: Ու երջանիկ պիտի ըլլար հող ապրելուն ,եթէ մօրաքրոջը երկու աղջիկները անտանելի չդարձնէին իր կեանքը: Ի՞նչ էր յանցանքը՝ եթէ անոնցմէ աղուոր էր ինքը: Ապաքէն, այս աղուորութիւնը իր թշնամին եղած էր եւ անկեղծութեամբ Տիգրանուհին կը զղջար իր գեղեցկութեան համար :

Գեղին մէջ շատ մը տղաք իր ետեւէն ինկած էին գիշեր ցորեկ, հասակին շքեղութեանը, մինչեւ կռնակը հասնող խարտեաշ մազերուն գովեստը փսփսալով ականջին ի վար: Ասոնց եւ ոչ մէկուն հաւատացած էր, բայց այս հետապնդումները՝ հանդարտ ջուրի մը մէջ նետուած մանր քարերու պէս, իր հանգիստը վրդովեր էին: Մօրաքրոջը աղջիկները իր վրայ ամէն տեսակ չարախօսութիւններ տարածելու մէջ առաջիններէն էին: Ահա այդ միջոցին էր որ երիտասարդ բանուոր մը, իր օրական ապրուստը ճարելու հազիւ հազ կարող մէկը, զինքը ամուսնութեան ուզելու ելեր էր: Տիգրանուհին տասեւութը տարու էր հիմա , ինչ որ գեղ տեղերու մէջ աղջիկներուն համար շատ առաջ դացած տարիք մըն է. յետոյ, իր մօրաքրոջ տունէն ելլելու ստուգութիւնը կար. մօրաքրոջն ալ, զինքը ճամբելու փափաքին մէջ, սիրով ընդուներ էր այս առաջարկութիւնը: Եւ օրին մէկը հարս գացած էր տան մը մէջ, ուր փեսէն զատ անոր ծնողքը կային: Մեծ բան մը չհասկցաւ այս ամուսնութենէն. կարգուելէն ութը օր վերջ էրիկը լեռ գնաց իր գործին, ածուխ շինելու, ու ամիս մը վերջը օր մը միայն դարձաւ կնոջը քով, հետեւեալ օրը նորէն լեռը երթալու, աներեւութանալու համար:

ԳԱ. ԶՕՀՐԱՊ

(2)

(Շար.)

ղեքսանեանի հաւասար համբաւ եւ ժողովրդականութիւն կը վայելէ, սակայն հոդ ալ կ՚ենթարկուի կարգ մը անիրաւութեանց ու զրկանքներու։ Նոյնիսկ ժամանակ մը խումբին ղեկավարը՝ Մնակեան այլեւս դեր չի տար Զափրաստին։ Բոլորովին անգործ ու չքաւոր, 1903ին Զափրաստ կը հեռանայ այդ խումբէն ալ։

Այնուհետեւ տարի մը շարունակ քարշ կուտայ թշուառ կեանք մը, անպատմելի նեղութիւններով։

Փոքրակազմ, կապոյտ աչքերով, խարտեաշ մազերով, համակրելի ու լուրջ անձնաւորութիւն մըն է եղած Զափրաստ։ Իր ձայնը առողջութեան բոլոր ճշգրտութիւնները ունեցած է, եւ հիանալի վարպետ մըն է եղած դիմախաղի (միմիք)։

Թէեւ աստանդական կեանք մըն է ունեցած, միշտ ալ իր ընտանեկան յարկէն հեռու գտնուելով, սակայն այս պարագան բնաւ արգելք մը չէ եղած որ Զափրաստ գորովալից հայր մը եւ խնամատար ամուսին մը ըլլայ։ (Հայրն է դերասան Եդ. Զափրաստի, որ այժմ Հիւս. Ամերիկա կը գտնուի)։

Համեստ ու պատուաւոր մարդ, իր կեանքի բովանդակ ընթացքին իր նշանաբանը եղած է աշխատիլ։ Բեմէն դուրս, կառչած է իր մասնագիտութեան, — պարի ուսուցչութիւն, ատամնաբուժութիւն եւ կեղծամ շինել։ Իր ամէնէն դժնդակ եւ յուսահատական օրերուն իսկ ջանացած է բարձր պահել իր բարոյականը եւ այդ պատճառով ալ զինքը սիրողներու ստուար թիւ մըն է ունեցած։

Զափրաստ ունեցած է նաեւ հեղինակութիւններ.—«Նետամէտ», Թուրքերէն հինգ արարով յուզիչ տրամը, «Գաւաթ մը թէյ», հետեւողութեամբ գրուած կատակերգութիւն մը, որուն մէջ գլխաւոր դերը եզական յաջողութեամբ կատարած է, «Ազատն Արմաւրայ»՝ ազգ. ողբերգութիւն մը որ ներկայացուած է Վարդովեան Թատրոնին մէջ, Կէտիկ Փաշա (1884), արժանանալով ժողովրդական անօրինակ ընդունելութեան, «Փունջ»՝ երգախառն պար մը զոր ինք երգած է յաճախ։

Արեւմտահայ Թատրոնին երեք մեծ կատակերգակներն են եղած Թրեանց, Ռշտունի եւ Զափրաստ։

Կարծես ճակատագրական անէծքի մը կապարեայ ծանրութեան տակ ընկճուած, այս երեքն ալ ունեցած են տխուր վախճան մը։

Թրեանց ՝յետին թշուառութեան մէջ կաթուածահար է եղած Թիֆլիսի մէջ։

Ռշտունին Սելանիկի մէջ հիւծած է ու հալած եւ իր մահուընէն ետք լացող մը չունենալէ զատ մարմինն ալ օրերով անթաղ է մնացած ...

Զափրաստ, այս մեծահոգի մարդն ու մեծ արուեստագէտը, վերջին օրերուն շրջուն վաճառորդ էր Սկիւտարի փողոցներուն մէջ։ Մեռաւ 1907ին, թաղուելով Թաղին ազգ. գերեզմանատունը։

Հայ դերասանի դժխեմ ճակատագիր։

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԻՐԱՔԻ Հ. Կ. ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ (Հ. Կ. Խաչ) մասնաճիւղերը ունեցած են բեղուն գործունէութիւն անցեալ տարուան ընթացքին։ Խանաքինի մասնաճիւղը ունի 42 անդամ – անդամուհի։ Քէրքիւքի մասնաճիւղը 231 անդամ անդամուհի։ Մուսուլի մէջ տուած են ներկայացում ի նպաստ դպրոցին։ Նորակառոյց Ս. Աստուածածին եկեղեցիի շինութեան նուիրած են 50 տինար։ Դպրոցին օժանդակած են 60 տինարով, չքաւոր աշակերտներու համար երկու հարիւր տինար։ Կազմած են հինգ հոգիէ բաղկացեալ նուագախումբ մը որ սիրայօժար կը մասնակցի ազգային բոլոր ձեռնարկներուն։ Ունի սեփական հող որուն վրայ ապագային ակումբ մը պիտի շինէ։ Մուսուլի մասնաճիւղը ունի 59 անդամ անդամուհիներ։ Հրդեհին պատճառով չեն կրցած ներկայացնել «Անուշ»ի շարժանկարը։ Վնասը գոցելու համար դիմած են վիճակահանութեան, որ ապահոված է երկու հարիւր տինար։ Պաղտատի մասնաճիւղը ունի 170 անդամ անդամուհիներ։ 1952ին հիմը դրած են Կարօտեալոցի կար ու ձեւի աշխատանոցին եւ հիմնած նաեւ ձեւագիտութեան դասընթացք մը։ Աղքատ աշակերտներու վճարած են 207 տինար կրթաթոշակ, կեդր. վարչութեան վճարած են 170 տինար։ Պասրայի մասնաճիւղը 50 անդամ անդամուհի։ Ազգ. վարժարանին նպաստ տուած են 120 տինար, չքաւոր աշակերտներու 50 տինար։ Զախայի մասնաճիւղը ունի 49 անդամ անդամուհի օգնած են դպրոցին չքաւոր աշակերտներու գրենական պիտոյքներով։ Ֆառյի մասնաճիւղը ունի 18 անդամ անդամուհիներ։ Կեդրոնին վճարած են իրենց սակը, իսկ անկէ դպրոցական նպաստ ստացած են երեսուն տինար եւ ակումբի շինութեան համար յիսուն տինար։ Հապպանիյէի մասնաճիւղը ունի 52 անդամ անդամուհի։ Ունի սեփական ակումբ, որու նոր եւ հին սենեակներու շինութեան յատկացուցած են 253 տինար։ Կրթական նպաստ տուած են դպրոցին եւ աղքատներուն հարիւր տինար։ Մարկիլի մասնաճիւղը ունի 80 անդամ անդամուհի։ Քաղաքին ազգային վարժարանին օգնած է 180 տինարով, չքաւոր աշակերտներու թոշակ տուած են 85 տինար։ Կէյլան Քէմփի մասնաճիւղը ունի 130 անդամ անդամուհի։ Օգնած են աղքատներու, հիւանդներու դեղերով, ննջեցեալներու թաղման։ Դպրոցի սաներու իբրեւ թոշակ վճարած են 182 տինար։ Սլեխի շրջանին մէջ ալ մասնաճիւղ մը կայ։

ՊՈԼՍՈՅ մէջ գումարուած առողջապահական համագումարին մէջ, որուն կը մասնակցէին աշխարհի ամէն կողմէ եկած մասնագէտներ, Բժ. Հ. Զաղլաեան կարդացած է կարեւոր զեկուցում մը բորոտութեան մասին։ Բժ. Սրնլքճեան, որ Տոքթ. Սինիկա անունով կը մասնակցի, զեկուցում մը կարդացած է «տիզանթերի ամպիէնի» մասին, իսկ Բժ. Կ. Պէրպէրեան «Պիլհազիա» նիւթին շուրջ։

ՅՈՒՆԱԿԱՆ կղզիներու աղէտեալներուն օգնելու համար հանգանակիչ մարմին մը կազմուած է Աթէնքի Հայերէն։ Այս առթիւ Մամբրէ արք. կոչ ուղղած է ժողովուրդին օրպէսզի աջակցին։ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Յունաստանի արիները Օգոստոս 17ին ինքնաշարժով ապա զինուորական փոխադրանաւով անցած են Քեֆալոնիայի Արկոսթոլի քաղաքը։ Հայ արիներու բաժին ինկած է քաղաքի հիւանդանոցի գետնայարկին մէջ անվնաս մնացած դեղօրայքի պարպումը։ Իտալացի հրշէջներու հետ ձեռք ձեռքի երեք մեծ բեռնատար ինքնաշարժեր թանկարժէք գիտական գործիքներով ու դեղերով լեցուցած են։ Քաղաքացի կին թղթակից մը որ ներկայ եղած է հայ արիներու կողմէ հիւանդանոցի պարպումին, իր թղթակցութեան մէջ գովեստով խօսած է անոնց մասին։

ՀԱՅԱԶԳԻ ԱՐԹԻՆՈՎ Խ. Միութեան ամէնէն անուանի խոհարարն է եւ կ՚աշխատի Մոսկուայի ինքնաշարժի գործարանին մէջ, ինչպէս կը գրեն կարգ մը թերթեր։ Գրած է խոհանոցի գիրք մը, որու մէջ կան երկու հազար բաղադրութիւններ։ Ան կը դատապարտէ վոտկան, իբրեւ ցարական շրջանի ժառանգութիւն եւ կը յանձնարարէ խմել գարեջուր։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

★

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

«Սփոր Ալէմ»ի վերջին թիւին կողքը կը զարդարեն երկու Թուրք գօտեմարտներ, Իպրահիմ Մահմուտ եւ Եուսուֆ Իսմայիլօ, որոնց Փարիզի մէջ կատարած թրքական գօտեմարտի մրցումը պատմական պիտի մնայ։

Նշանաւոր անգլիացի գօտեմարտիկ, Թօմ Քէնըն այդ ասպարէզէն քաշուելով, Պոլիս գացած եւ իր հետ Փարիզ բերած է երկու նշանաւոր Թուրքեր, Գարա Ահմէտը եւ Իպրահիմ Մահմուտը։

Հեռատես անգլիացին իր ընտրութեանը մէջ չէր սխալած, քանի որ Գարա Ահմէտ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի լաւագոյն գօտեմարտները խոնարհեցուց իր առջեւ եւ աշխարհի ախոյենութեան պատուի արժանացաւ։

Իսկ Իպրահիմ Մահմուտ, թէեւ չկրցաւ յաղթել նշանաւոր գօտեմարտներու, բայց եթէ ոչ աւելի, գէթ նոյնքան պատուի եւ հանրային համակրանքի արժանի հանդիսացաւ իր ուրիշ մէկ հայրենակիցին, Եուսուֆ Իսմայիլօի հետ կատարուած ամենավայրագ եւ սակայն իսկական մրցումով։

Այս երկու Թուրքերը իրենց հայրենիքին մէջ իրարու հետ ճակատած էին, բայց ամէն անգամուն ալ արդիւնքը եւ ոչ մէկուն համար դրական եղած էր։

Իպրահիմի հասակը 1·87 էր, կուրծքին շրջագիծը 1·25, իսկ ծանրութիւնը հարիւր քիլօ։ Եուսուֆի հասակը 1·89, կուրծքին շրջագիծը 1·33, ծանրութիւնը 122 քիլօ։ Թէեւ բոլոր կազմական առաւելութիւնները այս վերջինին քովն էին, հանդիսականներ կը հաւատային թէ Իպրահիմն էր լաւագոյն ըմբիշը։ Հանդիսականներուն իրեն ծափերը գայրացուցին միւսը, ու մրցումը որ Յունա – հռոմէական (միայն կէս մէջքէն վեր) ձեւով պիտի կատարուէր, շուտով դարձաւ թրքական։ Այսպէս, կռուփի հարուածներ, իրարու ականջ խածնել, մազեր քաշել, եւ մատները իրարու քիթ խօթել խաղին ամէնէն սովորական մէկ երեւոյթը դարձաւ։ Իպրահիմ որ արիւնլուայ վիճակի մէջ սկսած էր պաշտպանողականի մասը, երբեք տեղի չէր տար։

Ներկաները, որոնց համակրանքը Իպրահիմի կողմն էին, «րինկ»ը կը խուժէին, ու ոստիկանները հազիւ կրցան իրարմէ բաժնել երկու մոլեգնած կռուողները։

Վերջապէս, Եուսուֆ եւ Իպրահիմ ոստիկանատուն առաջնորդուեցան ուր երեք ժամ մնալէ վերջ ոստիկանապետը թարգմանի մը միջոցաւ Իպրահիմի հարցուց թէ դատ ունի՞ միւսին դէմ։ Իպրահիմ զարմացած երեւոյթով մը կ՚ըսէր.

— «Մեր ըրածը կռիւ չէր, այլ պարզ գօտեմարտ։ Երբ Թուրքիոյ մէջ մենք կը գօտեմարտենք, մեր մայրերը կը բացակային, բայց մեր կիները կուլան։ Մրցումը լմնցաւ, հիմա իրարու եղբայրենք»։

Ոստիկանապետը զարմացած երկուքն ալ ազատ արձակեց։ Իրարմէ բաժնուեցան, Եուսուֆ Ամերիկա գնաց ու վերադարձին «Պուրկօնեը» շոգենաւին հետ ծովամոյն եղաւ։ Կ՚ըսեն թէ Իպրահիմ դառնօրէն լացաւ այս կորուստին վրայ։

ՍԱՐԳԻՍ Զ.

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՑԻՐՈՒՑԱՆ ՀԱՅԵՐ

ՄՈՆԹԵԼԻՄԱՌ.— Այս քաղաքին մէջ կան 35 հայ ընտանիքներ։ Բոլորն ալ բարեկեցիկ են եւ գլխաւորաբար կը զբաղին առեւտուրով։ Քանի մը հայ բանուորներ կ՚աշխատին Նուկայի եւ Թուղթի գործարաններուն։ Նուկայի երեք գործարանատէր կայ։ Իբրեւ եկեղեցի միայն բողոքականներու ժողովարան մը ունինք։ Պատուելին է Պ. Կէսարէս։ Հինգշաբթի օրերը պատուելին հայերէնի դասեր կուտայ պզտիկներուն իր տան մէջ։ Հայերը մեծ մասով բողոքական են։ Կուսակցութիւններ գոյութիւն չունին։ Կառավարութեան առջեւ մեծ վստահութիւն եւ համակրանք շահած են Հայերը։ Գործատէրերն ալ կը սիրեն եւ կը գնահատեն զանոնք։ Տօնական օրերուն միայն կրօնական հանդէսներ տեղի կ՚ունենան։ Հայերէն մաս մը ամուսնացած են Ֆրանսուհիներու հետ, որոնք կը փափաքին հայերէն սորվիլ եւ հակառակ չեն որ իրենց զաւակները Հայ մեծնան։— Յ. Եղիկեան

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (27)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

Տասը քուրմեր՝ որոնք կարմիր բեհեզով ճերմակ հագուստներ հագեր էին, եկան եւ բեմին մէջտեղը կեցան։ Անոնց հետեւեցան երկու քուրմեր ալ, որոնք ունէին կնոջական հագուստներ։ Անոնք այդ օրը պիտի ներկայացնէին Նէփտիսը եւ Իսիսը. Ոսիրիս աստծու ողբասացութեան խորհուրդին մէջ։ Յետոյ տաճարին խորէն դուրս ելաւ մէկը որ ճերմակ շուրջառ ունէր վրան, առանց որեւէ զարդարանքի. բոլոր կիներու եւ այրերու աչքերը սեւեռեցան անոր վրայ։ Ասիկա այն անապատականն էր, որ տասը տարի շարունակ լիբանանի լեռները ծանր, հերոսական փորձութիւն մը անցուցեր էր եւ այժմ պէտք էր իր անձով՝ կամաւորապէս արիւնի մեծ զոհը մատուցանէր Իսիսին։

Անօթութենէն ծիւրած, հովէն եւ արեւէն մրկուած իր դէմքը դաժան էր, դալուկ. աչքերը յամառօրէն վար կը նայէին, իսկ իրմէ գերընական սարսափ մը կը փչէր ամբոխին վրայ։

Վերջապէս դուրս ելաւ նաեւ մեհեանին քրմապետը, հարիւրամեայ ծերունի մը, գլխուն վրայ խոյր մը, ուսերուն՝ վագրի մորթի, առջեւն ալ կապած ոսկեթել գոգնոց մը, շնագայլերու պոչերով զարդարուն։

Իր դէմքը դէպի աղօթողները դարձնելով, ան իր քրմական հեզ ու դողդոջուն ձայնով արտասանեց.

— Սուտոն դի հոտպու (Թագաւորը զոհ կը մատուցանէ)։

Եւ յետոյ, դառնալով դէպի զոհարանը, իր օգնականին ձեռքէն առաւ կարմիր թաթերով ճերմակ աղաւնին, կտրեց թռչունին գլուխը, սիրտը դուրս հանեց կուրծքէն եւ անոր արիւնը սրսկեց զոհարանին մէջ եւ սրբազան զանակին վրայ։

Կարճատեւ լռութենէ մը ետք, բացագանչեց.

— Ողբանք Ոսիրիսը, Աստուծոյ աստուածը, մեծն Ուն Նոֆեր Ոնուփրիան, Ոնի աստուածը։

Կնոջական հագուստներով երկու ներքինիները — Իսիս եւ Նեփտիս — անմիջապէս սկսան կոծը՝ նրբաշնակ նուրբ ձայնով մը.

— «Դարձիր քու տունդ, ով գեղեցիկ պատանի։ Քեզ տեսնելը երանութիւն է։

«Իսիսը կը թախանձէ քեզի, Իսիսը, որ քեզի հետ մէկտեղ յղացաւ միեւնոյն արգանդին մէջ, քու կինդ եւ քու քոյրդ։

«Ցուցուր նորէն մեզի քու դէմքդ, լուսապայծառ աստուած։ Ահաւասիկ Նեփտիսը, քու քոյրդ։ Ան կը սգայ արցունքներով եւ իր մազերը կը փետէ վիշտին մէջ։

«Մահացու կարօտով կը փնտռենք մենք քու գեղեցիկ մարմինդ։ Ոսիրիս, դարձիր քու տունդ»։

Երկու ուրիշ քուրմեր ձայնակցեցան առաջիններուն։ Հօրը եւ Անուբին էին անոնք, որոնք Ոսիրիսը կ՚ողբային, եւ ամէն անգամ որ անոնք կը վերջացնէին քառեակը, սանդուղին աստիճաններուն վրայ տեղաւորուած երգչախումբը կը կրկնէր զայն հանդիսաւոր ու տխրագին եղանակով մը։

Յետոյ, նոյն երգովը, աւագ քուրմերը սրբավայրէն դուրս բերին աստուածուհիին արձանը, որ այժմ արդէն ծածկուած չէր տապանակով։ Բայց զայն ծածկող սեւ վերնազգեստը, ոսկեփայլ աստղերով, կը պատէր աստուածուհին՝ ոտքերէն վեր մինչեւ գլուխը, բաց թողլով միայն արծաթեայ ոտքերը, օձով մը փաթթուած, գլխուն վրայ ալ կովի եղջիւրներու մէջ հագցուած շրջանակ մը։ Ու յամրաքայլ, բուրվառներու եւ ծնծղաներու ընկերակցութեամբ, լալագին առաջ կը շարժէր Իսիս աստուածուհին թափօրը բեմին աստիճաններէն ի վար, մեհեանին մէջ, որմերուն երկայնքէն, սիւներուն մէջտեղէն։

Այս կերպ կը ժողվէր աստուածուհին իր ամուսնին ցիրուցան անդամները, զայն կենդանացնել կարենալու համար Թօտի եւ Անուբիսի օգնութեամբ։

«Փառք Աբիդոս քաղաքին, ուր գտանք մենք մեծ աստծուն աջ ձեռքը, պատերազմի եւ պաշտպանութեան ձեռքը։

«Քեզի եւս փառք, ով Սայիս քաղաք, որ պահեցիր լոյս աստծուն ձախ ձեռքը, արդարադատութեան ձեռքը։

«Դուն եւս օրհնուած ըլլաս, Թեփէ քաղաք, ուր հանգչեցաւ սիրտը Ուն Նոփիր Ոնուփրիսի»։

Այսպէս շրջան ըրաւ աստուածուհին ամբողջ տաճարին չորս կողմը՝ ետ դառնալով բեմին մօտ. աւելի ու աւելի հնչեղ ու թրթռուն լսելի կ՚ըլլար խմբերգը։ Սրբազան ոգեւորութիւն մը համակեց քուրմերը եւ աղօթողները։

Իսիսը կրցաւ գտնել Ոսիրիսին բոլոր անդամները, բացի մէկէն, սրբազան Ֆալոսէն, որ մայրական արգանդը կը բեղմնաւորէ եւ յաւիտենական նոր կեանքը կը ստեղծագործէ։ Այժմ կը մօտենար Ոսիրիսին նուիրուած խորհուրդին մեծ եւ բուն արարողութիւնը...։

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՁԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԵՒ ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԻՋԵՒ

Մ. Նահանգները եւ Սպանիա Սեպտ. 26ին ստորագրեցին երեք դաշնագիրներ որոնց համաձայն Մ. Նահանգները պիտի կրնան գործածել Սպանիոյ ծովային եւ օդանաւային խարիսխները: Այս առթիւ Մատրիտ պիտի ստանայ 226 միլիոն տոլարի զինուորական եւ տնտեսական օգնութիւն:

Այս համաձայնութեանց մասին բանակցութիւններ կը կատարուէին 1951էն ի վեր: Ինչպէս գիտել կուտան իրազեկներ, կնքուած համաձայնութիւնները բուն բառով դաշնագիր կամ զինակցութիւն չեն, բայց եւ այնպէս նոյն արժէքն ունին: Մ. Նահանգներու նաւատորմը եւ օդատորմիղը առ նուազն քսան տարուան համար պիտի կրնան գործածել Սպանիոյ ռազմագիտական խարիսխները:

Համաձայնութիւնները ստորագրուեցան Մատրիտի մէջ եւ միեւնոյն ատեն ծանուցուեցան երկու մայրաքաղաքներուն մէջ: Երեք համաձայնութիւններն ալ անմիջապէս գործադրելի են եւ չեն կարօտիր խորհրդարանի վաւերացման:

Աւելորդ է ըսել թէ երեք համաձայնութիւններն ալ մեծ տպաւորութիւն գործեցին քաղաքական շրջանակներու մէջ, իբրեւ կարեւոր նպաստ մը Ատլանտեան դաշինքին համար: Այս նոր համաձայնութեանց շնորհիւ, Սպանիան Մ. Նահանգներէն պիտի ստանայ տնտեսական, արհեստագիտական եւ զինուորական օգնութիւն, Փոխադարձ Ապահովութեան ծրագրին: Մ. Նահանգները պիտի կրնան օդանաւային եւ ծովային խարիսխներ շինել կամ օգտագործել Սպանիոյ հետ միասնաբար: Ամէնէն արդիական օդանաւերը պիտի կրնան գործել Սպանիոյ խարիսխներուն մէջ: Տեղերը դաղտնի կը պահուին, բայց սպանիական կառավարութիւնը կրնայ յայտնել: Կը կարծուի թէ պաղ պատերազմի շրջանին ամերիկեան մասնագէտներու, սպաներու եւ զինուորներու թիւը պիտի ըլլայ տասը հազար, որոնք կրնան քաղաքային հագուստով շրջիլ:

Կը կարծուի թէ Մ. Նահանգները մօտ 200 միլիոն տոլար պիտի ծախսեն Սպանիոյ մէջ, օդակայաններու, նաւահանգիստներու, խճուղիներու եւն. բարւոքման համար.

Համաձայնութեանց կնքումէն անմիջապէս վերջ, Մոսկուայի անթենը յայտարարեց.— «Մատրիտի մէջ կնքուած դաշնագիրը իրական զինակցութիւն մըն է որ կ՚ապացուցանէ թէ Ամերիկացիները ստիպուած են նոր զինակիցներ փնտռել իրենց յարձակողական ծրագիրները իրականացնելու համար: Ուաշինկթըն փորձ մը կը կատարէ Սպանիան արեւմտեան Եւրոպայի ռազմական ճակատին մէջ առնելու համար»:

Կարմիր բանակին պաշտօնաթերթը կը գրէ.— «Ֆրանսան այժմ բռնուած է գինապաշտ Գերմանիոյ եւ Ֆրանքոյի Սպանիային միջեւ»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ արհեստակցական Միութեանց Կեդր. Կոմիտէն կոչ մը հրատարակեց, ծանր ամբաստանութիւններ ուղղելով արեւմտեան պետութեանց դէմ: Յայտարարութիւնը կ՚ըսէ թէ երեք պետութիւնները այնպիսի նախապայմաններ կը դնեն որ «անկարելի կամ ապարդիւն կը դառնան նոր խօսակցութիւններ»: Այս ակնարկէն կը հետեւի թէ Մոսկուա պիտի մերժէ իրեն ուղղուած հրաւէրը՝ Զորսերու ժողով մը գումարելու համար Լուկանոյի մէջ:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ բոլոր թերթերը նոր հրամանագիր մը հրատարակեցին, որ կ՚ըսէ թէ միսի, կաթի, բուրդի, հաւկիթի, մորթի եւ ուրիշ անասնաբուծական արտադրութեանց մակարդակը բաւարար չէ եւ չի կրնար գոհացնել ժողովուրդին պէտքերը: Այնուհետեւ կոլխոզները եւ կոլխոզնիկները աւելի բարձր գին պիտի ստանան պետութեան յանձնուած մթերքին համար, պիտի զեղչուի յանձնելի քանակութիւնը եւն.:

ՄԱՐԵՇԱԼ ԹԻԹՕ կիրակի օր ճառ մը խօսեցաւ ի ներկայութեան 250.000 ունկնդիրներու, պարզելով երկրին հողագործական յառաջդիմութիւնը: Որեւէ ակնարկ չըրաւ Թրիէսթէի մասին: Իր ժամանումէն կէս ժամ առաջ վերցուցին նշանախօսք մը որ Թրիէսթէի միջազգայնացումը կը պահանջէր:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՊՈՄՈՆ.— Ց. Կ. Խաչի Ազգ. վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր 1ին, ուսուցչուհութեամբ Տիկին Արփինէ Մխիթեքի: Արձանագրութիւնները կը սկսին նոյն օրը, ուրբաթ Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

Ազգ. Տան հինգշաբթի օրուան հայերէնի դասընթացքը, 1 Հոկտ. հինգշաբթի, ժամը 2ին: Արձանագրութեանց համար դիմել Պ. Ա. Հանչէրի, 9 ռիւ Սօլնիէ:

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Հոկտեմբեր հինգին, երկուշաբթի, ժամը հինգին, ռիւ տը Թրէվիզի դրասենեակին մէջ տեղի պիտի ունենայ Աղքատախնամի ընդհ. անդամական ժողովը: Այս առթիւ վարչութիւնը պիտի ներկայացնէ մէկ տարուան գործունէութեան նիւթական եւ բարոյական հաշուետուութիւնը:

Ստիպողաբար կը խնդրուի բոլոր անդամներէն անպայման ներկայ ըլլալ այս խիստ կարեւոր ժողովին: (Կնիք)

× Աղքատախնամը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Մ. Շամլըեանէ 500 ֆրանք, ողբացեալ Գրիգոր Առաքելեանի մահուան առթիւ:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ԱՆՏՈՒՓ, Սէնթ Էթիէն.—Ձեր ազդը ըստացանք չաբաթ երեկոյ, (գործադուլի պատճառով):

ՎԻԷՆ, Մ. Բ.— Կը սպասենք շարունակութեան:

Տիար Պաղտասար Տիրատուրեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկ. Վ. Տիրատուրեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկ. Կ. Տիրատուրեան և զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Վ. Երեմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Խ. Երեմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ա. Երեմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հ. Երեմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Խ. Յովհաննէսեան, Տէր եւ Տիկ. Խ. Ուլուսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յ. Սիմոնեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կատարեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Տիար Թ. Պօղոսեան (Ամերիկա), Տիար Պ. Տիրատուրեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկ. Տ. Վարդեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Խ. Տէրտէրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ա. Տէրտէրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Մ. Տէրտէրեան եւ զաւակները (Հալէպ), Տէր եւ Տիկ. Ա. Երեմեան (Հալէպ), Տէր եւ Տիկին Կ. Ջաղացպանեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Վ. Տիրատուրեան (Քանատա), սրտի դառն կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօրաքրոջ, եւ ազգականին՝

ՏԻԿ. ՍԻՐԱՆՈՅՇ ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆԻ
(Ծնեալ Երեմեան, Բալուցի)

որ կնքեց իր մահկանացուն, 42 տարեկան հասակին, 5 Սեպտ., շաբաթ, 22 ռիւ Նասիօնալ, Սէն Ժօզէֆ, Մարսէյլ:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ 7 Սեպտ., 1953, Սէնթ Մարթի գերեզմանատունը:

Ց. Կ. ԽԱՉ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կ. Խաչի քաղաքի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր մէկին: Դասերը հինգշաբթի առաւօտները 9-12, ուսուցչութեամբ տիկ. Հազարեանի:

× Նկատի ունենալ Ց. Կ. Խաչի Մարսէյլի պարահանդէսը Դեկտ. 19ին, Սփլանտիտի սրահին մէջ:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Իսիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ իր բոլոր անդամներուն, վերամուտի գործունէութիւնը ըսկսած է արդէն.—

Երգչախումբը երեքշաբթի իրիկունները ժամը 20.30ին:

Հայերէնի դասեր Եչ. օր, 20.30:

Թատերական փորձերՈւր. իրիկ. 20.30:

Իսկ վերամուտի առիթով կուտանք խնջոյք մը Հոկտեմբեր 3ին, Խրիմեան սրահին մէջ: Կը հրաւիրենք բոլոր ընկերները եւ համակիրները:

× Երգչախումբի առաջին փորձը տեղի կ՚ունենայ Հոկտեմբեր վեցին, ղեկավարութեամբ ընկեր Ս. Յովհաննէսեանի:

ՀԱՅ - ԹԱՏՐՈՆ
ՆՇԱՆԵԱՆ ԱՄՈԼԸ

Իրենց վերջին թատերական պտոյտէն վերադարձած ըլլալով՝ 3 Հոկտեմբեր շաբաթ գիշեր ժամը 20.45ին Մարսիլիա, Սալ Մազընոյի մէջ:

Մասնակցութեամբ Մարսիլահայ բեմի սիրուած դէմքերու՝ Կ. Մութաֆեանի, Ազատ Սէրէնկիւլեանի եւ Գ. Թիւթէլեանի կը ներկայացնեն Պրամսօնի գլուխ գործոց տաւմը, երեք արար՝

ՓՐՈՖԷՍԷՕՐ ՔԼԵՆՈՎ կամ ԱՐԱՐԻՉ ՆԵՐԵՑԻ ՔԵԶԻ

Թարգմանութիւն եւ բեմադրութիւն՝ Տ. Նշանեանի: Նոյն ներկայացումը 5 Հոկտ. Պօմոնի Սինէմա Ֆլորէալի մէջ: Ցետոյ Վալանս եւ Լիոն:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ մասնաւոր յայտագրով: Չխաչաձեւել:

ԾԱԽՈՒ ՎԻԼԼԱ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ
(Փարիզէն 25 վայրկեան)

Ծախու է 1948ին պեթոնով շինուած, բոլորովին նոր եւ կահաւորուած վիլլա մը, տասը սենեակ, երկու խոհանոց, երկու տէպարա, բաղնիք, մառան եւ ծաղկազարդ պարտէզ մը: Տակը նպարավաճառի խանութ մը մառանով եւ կառատունով (կառաժ) որ ի հարկին կրնայ «ժենան»ի մը տրուիլ բնակարանով:

Դիմել Պ. Աղաբէկեանի՝
33, Pierre Brosolette,
Arnonville-les-Gonesse (S et O)

× Ծախու է նաեւ հող մը 500 ք. մեթր շրջափակուած եւ 75 պտղատու ծառերով:

ԼԻԼԱՅԻՆ

Միշտ լաւագոյն ճաշը կրնաք ընել հոն, իսկ շաբաթ եւ կիրակի օրերը ունկնդրել նաեւ արեւելեան նուագ:

Ձեր ճամբուն վրայ է

Լ Ի Լ Ա Ն

24, Rue Saint Lazare, Paris 9e
Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

■

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբը այս երեքշաբթի ժամը 21ին:

ԱՐԱՄ խումբը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին:

ԻՇԽԱՆ խումբը այս հինգշաբթի ժամը 21ին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ենթակոմիտէն այս ուրբաթ ժամը 21ին:

Ժողովները տեղի կ՚ունենան սովորական հաւաքատեղիները: Ընկերներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Սոյն ժողովներուն ներկայ կ՚ըլլան Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները:

(Շար.)

Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ այս հինգշաբթի ժամը ճիշդ վեցին, կը դասախօսէ Ազգ. Տան գետնայարկի սրահին մէջ, (32 ռիւ տը Թրէվիզ): Նիւթը՝ «Հայ ցեղին բաժինը մարդկային մշակոյթի պատմութեան մէջ»:

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Կօշիկի Մօնթէօր ա լա փուանթ:

Ժամը 2—7 դիմել Պ. ՎԱՆԼԵԱՆԻ, ամէն օր, բացի երկուշաբթիէ եւ չորեքշաբթիէ,

7, Rue Godot de Mauroy, Paris
Tél· OPÉra 01 - 08

ԼԱՒ ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒՀԻՆԵՐ

Կ՚ուզուին Քլասիկ շըմիզիէի համար, աստոնները ժամը 10—12

Դիմել

Ets. Michel, 165, Rue de Javel, Pa[illegible] 15·
Métro Félix Faure

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS

SOCIÉTÉ ARMIN

PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE

25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:
Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի - պա, ճերքին ճերմակեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ:

Նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար:
Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

Manufacture de Bonneterie Fantaisie

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
10, Rue du Caire, Paris 2e
Téléphone : CENtral 78 - 44

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
31, 33, Rue de la Duée, Paris 20e
Téléphone : MEN 05 - 44

ԱՅՍ ՊԱՀՈՒՍ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Մեքենայով հիւսուելու համար պատրաստ բուրդ

Այր մարդոց, կանանց եւ տղոց ամէն տեսակի բրդեղէններ
2-28, 2-40, 3-28 և 1-40

★

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԺԷՐՋԷԻ ԵՒ ԷՆԹԵՐԼՕՔԻ ԲՈՒՐԴԷ ԿԱՄ ԲԱՄՊԱԿԷ

ԲԱՄՊԱԿ՝ ԳՕԹ 2/2 ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵՆՔ ԲՈԼՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԾԱԽՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆԵՐ
ՈՒ ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ծախու են նաեւ գործածուած մեքենաներ, լաւ վիճակի մէջ եւ պոպլինուարներ: Դիմել գործատուն

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամսեայ 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI 30 SEPTEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7180 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2591

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋՈՒՐԵՐՆ ԱԼ ԲԱԺՆԵՑԻՆ

Պաշտօնապէս հաստատուեցաւ թէ Մոսկուա եւ Անգարա նոր պայմանագիր մը կնքած են :

Այսուհետեւ Թուրքիան ալ պիտի օգտուի Սարտարապատի ջրանցքէն, — Արաքսի ջուրերէն, ոռոգելու համար Իգտիրի դաշտը :

Այդ բարեբեր շրջանը, ռազմագիտական դիրքը, Արարատեան դաշտին բնական, անբաժանելի մասը կը կազմէ, եւ մեր հայրենիքէն խլուեցաւ երկու սիրակցորդ բարեկամներուն դաւակցութեամբ :

Ուրեմն, հողերէն ետք ջուրերն ալ կը բաժնեն, առանց բան մը հարցնելու բուն տիրոջը …

Բոլշեւիկեան իշխանութիւնը ե՞րբ կանգ առած է որեւէ սակարկութեան առջեւ, գոհացում տալու համար Թուրքիոյ : Մեր գլխուն վերեւ :

Այս հարցի մասին ալ բանակցութիւններ կը կատարուէին երկար ատենէ ի վեր :

Խ. Միութիւնը խոշոր գումար մը կը պահանջէր : Անգարա մերժեց եւ Թուրք մամուլն ալ ամբաստանութեան լեզու մը գործածեց :

Հաշիւը փոխուեցան : Եւ հիմա ջուրերն ալ մասամբ ձրի կը փոխեն, փոխան կըրճատեալ գումարի մը :

Թուրքիա 440.000 տոլարի գումար մը պիտի դնէ Մոսկուայի տրամադրութեան տակ, եւ կարգ մը շինութիւններ պիտի կատարէ, լայնօրէն օգտուելու համար Սարտարապատի ջրանցքէն :

Այս ամբողջ անցուդարձի մէջ՝ լսեցի՞ք «ազատ եւ անկախ» Հայաստանի կամ գոնէ Երեւանի անունը ;

Միջազգային գործակալութիւններէն եւ մամուլէն մինչեւ Թուրքիոյ վարիչները եւ թերթերը կը յիշէին միայն երկու պետութեանց անունները : Անոնց միջեւ կատարուած բանակցութիւնները :

Բանգէտներ պիտի արանջան թէ «բաբակ» բաներ կը փնտռենք եւ կամ «բարձր դիւանագիտութեամբ» կը զբաղինք :

Ոչ : Պարզապէս կը յիշեցնենք անողոք իրականութիւն մը, որ կրնայ զարգանալ, միշտ ի վնաս մեզի :

Նոր համաձայնութեան մանրամասնութիւնները ծանօթ չեն տակաւին : Հեռագիրները կարգ մը կէտեր յիշեցին որոնք լուսաբանութեան կը կարօտին :

Բարի դրացնութեան, տնտեսական գործակցութեան յարաբերութիւններ միշտ ալ կրնան հաստատուիլ հարեւաններու միջեւ :

Բուն հարցը հետեւեալն է.—

Աւելի քան քսանեհինգ տարուան դինակցութենէ մը եւ քանի մը տարուան «պաղ պատերազմ»է վերջ, Մոսկուա նորէն ընդ առաջ կ'երթայ Թուրքիոյ : Կ'ուզէ սիրաշահիլ զայն, արեւմտեան ճակատէն բաժնելու համար :

Այս անգամ ինքն ալ չի հաւատար թէ պիտի կրնայ իրեն կապել զայն :

Թուրքիան խորապէս մխրճուած է Ատլանտեանի ցանցին մէջ, փրկելու համար իր անկախութիւնը եւ հողային ամբողջութիւնը : Չի կրնար կէս ճամբէն ետ դառնալ :

Մոսկուան քաջ գիտնալով այս պարագան, կը փորձէ գոնէ նախկին բարեկամութիւնը վերահաստատել նոր հիմերու վրայ :

Առաջին անպատիւ ձեռնարկը կատարեց հրաժարելով Կարս - Արտահանէն : Հանդիսաւորապէս յայտարարելով թէ որեւէ հողային պահանջ չունի Թուրքիայէն :

Իբրեւ խնամակալ, պարտադրեց որ նոյն յայտարարութիւնը կրկնեն Հայաստան եւ Վրաստան :

Սարտարապատի մասին գոյացած համաձայնութիւնը նոյն քաղաքականութեան ուրիշ մէկ երեսն է :

Բուն բառով՝ Թրքական «օրիէնտացիա» որ կը շարունակուի 1918էն ի վեր : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԵԳԻՊՏՈՍ ԿԸ ՀԱՄԱՁԱՅՆԻՆ

ՍՈՒԷԶԻ ՇՐՋԱՆԸ ՊԻՏԻ ՊԱՐՊՈՒԻ 18 ԱՄՍԷՆ.— ՉՈՐՍ ՀԱԶԱՐ ԱՆԳԼԻԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐ ՊԻՏԻ ՄՆԱՆ ԵՐԵՔ ՏԱՐԻ.— ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐԸ ՉԷ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԱԾ ՏԱԿԱՒԻՆ

Երէկ հեռագիրները կը ծանուցանէին թէ համաձայնութիւն գոյացած է Անգլիոյ եւ Եգիպտոսի միջեւ, Սուէզի մասին, որ պիտի պարպուի 18 ամիսէն :

Գահիրէ պաշտօնապէս կը հաստատէր լուրը, իսկ Լոնտոն կը սպասէր որ կարգ մը մանրամասնութիւններ եւս ճշդուին : Ամէն պարագայի մէջ, վերջնական որոշումի մը կը սպասուի այս շաբթու :

Գոյացած համաձայնութեամբ, Անգլիացիները սկզբունքով հաւանած են Սուէզի ջրանցքը պարպել 18 ամիսէն : Պիտի մնան միայն 4-5000 մասնագէտներ, Ֆայետի խարիսխին մէջ, մինչեւ 1956, փոխան 80.000 զինուորներու : Փոքր անհամաձայնութիւն մը կը տիրէ, — Անգլիացիները կ'ուզեն որ 4-5000 մասնագէտները պաշտօնավարեն իրենց ազգային համազգեստով : Եգիպտացիները կ'ընդդիմանան, դիտել տալով թէ այդ համազգեստը պիտի կազմէ խորհրդանշան մը օտար գրաւման : Կը յուսացուի միջին ճամբայ մը գտնել : Այս մասնագէտները, ինչպէս եւ ռազմական խարիսխները պիտի դրուին եգիպտացի զօրավարի մը հրամանատարութեան տակ, որ պիտի ունենայ անգլիացի խորհրդական մը :

Ուրիշ տեղեկութեան մը համաձայն, անգլ. զօրքը Սուէզ կրնայ վերադառնալ միայն այն պարագային երբ յարձակում կատարուի Եգիպտոսի, Հնդկաստանի եւ արաբական երկիրներու դէմ : Անգլիա կ'ուզէր որ Թուրքիոյ դէմ կատարուած յարձակումի մը առթիւ ալ այս իրաւունքը վայելէ : Եւ վերջապէս կ'ըսեն թէ Անգլիա, որ 25տարուան դաշնագիր մը առաջարկած էր, այժմ պիտի գոհանայ 4–8 տարուան դաշինքով :

× Եգիպտական աղբիւրէ պաշտօնապէս կը հաստատեն թէ Անգլիա՝ յանձն առած է ոչ մէկ բան փոխել Սուէզի շրջանին ռազմական կարգուսարքէն : Ցետոյ, պատերազմի սպառնալիքը բաւական պիտի չհամարուի, անգլ. ուժերու վերադարձին համար, այլ ուղղակի յարձակումը :

Այսօր - վաղը կը ճշդուին բոլոր մանրամասնութիւնները :

ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ելմտական վարչութեան մասնաւոր քննիչները կը շարունակեն օրական 500 թղթածրար քննել, հարկային խարդախութիւնները երեւան հանելու համար : Թերթերը ամէն օր շռնդալից յայտնութիւններ կը հրատարակեն :

Սէնի մէջ մետաղի վաճառական մը իր անունը ջնջել տուած էր առեւտրական արձանագրութեանց տոմարէն, ըսելով թէ դադրեցուցած է իր գործունէութիւնը : Քննութեամբ հաստատուելով որ դադարումը կեղծ է, որոշուեցաւ տուրք եւ տուգանք գանձել : Պիտի հաշուեն 154 միլիոն ֆրանք վաճառում եւ 31 միլիոնի շահ :

Միջերկրականի ափերուն վրայ հարկատու մը փառաւոր վիլլա մը կը պահէր բազմաթիւ սպասաւորներով եւ իր տուրքերը չէր յայտարարած : Տուրք պիտի գանձեն 12 միլիոնի վրայ :

Փարիզի մէջ կարեւոր ընկերութիւն մը երրորդի մը վարձու տուած էր իր ապրանքը եւ տուրքի յայտարարութիւն չէր տար : Տուրք պիտի գանձեն 51 միլիոն եկամուտ հաշուելով երեք տարուան մէջ :

ՉՈՐՍ ՄԵԾԵՐԸ ՄԻՇՏ ԿԸ ՎԻՃԻՆ

Խ. Միութիւնը վերջապէս պատասխանեց արեւմտեան երեք դաշնակիցներու Սեպտ. 2 թուակիր ծանուցագրին, որ կ'առաջարկէր ժողով մը գումարել Հոկտեմբեր 15ին, Լուկանոյի մէջ (Զուիցերիա) :

Պատասխանը շատ երկար է եւ ամբողջական թարգմանութիւնը տակաւին չէր հրատարակուած, երբ կը տպուէին այս տողերը : Սակայն իրազեկներ կը հաւաստեն թէ Մոսկուա պիտի չընդունի երեք դաշնակիցներուն հրաւէրը : Խորհրդային ծանուցագիրը կը կրկնէ իր նախկին տեսակէտները, յետոյ կ'առաջարկէ որ Չինաստանն ալ մասնակցի ծրագրուած ժողովին, եւ օրակարգին մէջ արձանագրուին այն բոլոր խնդիրները որ կապ ունին միջազգային յարաբերութեանց լարման հետ : (Դաշնակիցները կ'առաջարկեն քննել միայն գերմանական եւ աւստրիական հարցերը) :

Ճիշդ այդ միջոցին Մոսկուայի «Կոմունիստ» հանդէսը, որ կուսակցութեան տեսաբանական օրկանն է, ուսումնասիրութիւն մը կը հրատարակէր գերմանական հարցի մասին :

Թերթը շարք մը քննադատութեանց հետ, դիտել կուտայ թէ եւրոպական բանակի ծրագիրը անկարելի պիտի դարձնէ Գերմանիոյ միութիւնը : Եւ դարձեալ կը յիշեցնէ Փոցտամի համաձայնութիւնը : «Ճիշդ է, վերջին ութ տարիներու ընթացքին կարեւոր փոփոխութիւններ կատարուեցան զորս պէտք է նկատի առնել գերմանական հարցին կարգադրութեան առթեն : Բայց Փոցտամի յայտարարութեամբ յայտնուած նպատակները միշտ ի զօրու կը մնան » :

Թերթը յետոյ կ'ամբաստանէ Ֆրանսան, Անգլիան եւ Մ. Նահանգները թէ կ'ընդդիմանան, կը հակառակին Գերմանիոյ միացման եւ կեդրոնական կառավարութեան մը կազմութեան, «արեւմտեան Գերմանիան դարձնելու համար գործիք մը աշխարհակալ պետութեանց որոնք իրենց յարձակողական ծրագիրներով կ'ուզեն տիրապետել աշխարհի » :

× Անգլիոյ վարչապետական գրասենեակէն յայտարարութիւն մը հրատարակուեցաւ որ կ'ըսէ թէ Չըրչիլ չէ փոխած իր միտքը, Մայիս 11ի ճառէն ի վեր : Այս յայտարարութիւնը անհրաժեշտ համարուած էր, իբրեւ պատասխան աշխատաւորական կուսակցութեան համագումարին մէջ եղած քննադատութեան մը : Ուրեմն, ծերունի վարչապետը, որ 78 տարեկան է, միշտ կը մնայ կուսակից Զօրսերու խորհրդաժողովի մը, «ամենաբարձր աստիճանով» : Յայտարարութիւնը միեւնոյն ատեն կ'ըսէ թէ անհամաձայնութիւն չկայ վարչապետին եւ իր պաշտօնակիցներուն միջեւ : Անգլիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը կը ձգտի «հալեցնել» պաղ պատերազմը : Ազգաժողովին անգլ. ներկայացուցիչը վերջերս կը բացատրէր թէ «բանակցիլը անձնատուր ըլլալ չի նշանակեր» : Ուրեմն անհրաժեշտ կը գտնեն առիթներ ստեղծել, տեսակցելու համար Խ. Միութեան նոր վարիչներուն հետ :

Մ. Նահանգները այն տեսակէտն ունին թէ ներկայ պարագաներուն մէջ անօգուտ է Զօրս Մեծերու հանդիպումը :

× Ազգաժողովի շրջանակին մէջ յոռետեսութիւն կը տիրէ Քորէայի հաշտութեան խորհրդաժողովին մասին : Կը վախցուի որ ժողովը ձգձգուի մինչեւ տարեվերջ :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ կառավարութիւնը գրաւեց գահընկէց Ֆարուքի բոլոր կալուածները եւ գոյքերը : Միեւնոյն ատեն որոշեց չվճարել անոր մեծագումար պարտքերը :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

ԱՅՍՊԷ՞Ս ԿԸ ԳՐԷԻՆ, ԵՐԷԿ

Հիմա որ ճաշակեցիք «Նոր Մալաթիա» պարբերաթերթին մէջ տպուած չնաշխարհիկ հայերէնը — պատահաբար ընտրուած կտոր մը, — լսեցէք մնացեալը :

Կրթասիրաց Միութեան միւս օրկանը, «Պապ Ուխտի» ,իր յունիսի թիւին մէջ արտատպած էր ուսումնասիրութիւն մը, — «Տեղագրութիւն Մալաթիոյ».

Այս գրութիւնը հրատարակուած է1900ի սկիզբը, Պոլսոյ «Բիւրակն» շաբաթաթերթին մէջ : Յօդուածագիրը՝ Մկրտիչ Ս. Որբերեան (չշփոթել բանաստեղծ Ռ. Որբերեանի հետ) :

Ահա ձեզի նմոյշ մը՝ իբրեւ լեզու եւ պատկեր, ներկայացնելու համար Մալաթիոյ աշխարհագրական դիրքը.

— «Քառակուսի թղթի մը վրայ՝ հիւսիսային կողմը շարէ Սարը Չիչէկի եւ Տէրսիմի լեռները, արեւմտեան կողմը՝ Աղճա տաղը, հարաւային դին՝ Պէյտաղին եւ արեւելքը Թմրէ' միաշար լեռով մը : Հիւսիսային արեւելեան անկիւնէն հատակեկ եւ օձանման գիծ մը ներմուծէ եւ արեւելքի լեռնաշղթային քղանցքին վրայէն քաշէ' դէպի արեւելք՝ Եփրատի մէջ, որով դաշտը երկուքի կը բաժնես. աս Թոխման է, որ Տաշէնտէի եւ Կիւրինի կողմերէն բխելով՝ կուգայ հոս : Հիւսիսարեւմտեան անկիւնէն աւելի նուրբ գիծ մը քաշէ եւ Թոխմայի բերնին չմօտեցած՝ կցէ Եփրատին. աս ալ Գուրու Չայն է, որ Հէքիմ խանի քովերէն կը բխի, թէեւ ամառը երբեմն բոլորովին կը ցամքի » :

Եւ այսպէս ամբողջ գրութիւնը, աշխարհագրականէն մինչեւ ազգագրական, կրօնական, կրթական, առողջապահական եւ տնտեսական վիճակը :

Ես չեմ ճանչնար յօդուածագիրը, որ գրած է խարբերդէն :

Անհրաժե՞շտ է ճանչնալ, երբ մէջտեղն է իր հայերէնը, այնքան սահուն, կենդանի եւ խնամեալ :

Թող չառարկեն թէ յիսուն տարի առաջ դպրոց ունէինք հայրենի հողերուն վրայ, իսկ այսօր խեղճուկրակ ծաղկոցներ :

Անոնք որ «Նոր Մալաթիա»ն խմբագրած են, մեծ մասով տարէցներ են, դպրոց եւ ազգ. կեանք տեսած :

Գոնէ մէկ հոգի կրնային գտնել, համբակներու շարադրութիւնը սրբագրելու համար :

Ի՞նչ օգուտ շէնք յիշատակարաններ տըպել, երբ անճանաչելի պիտի դարձնեն մայրենի լեզուն, նորերուն արգահատանք շարժելով … ՎԱՀԷ

ՀԱԼԷՊԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԸ ԵՒ Հ.Մ.Ը.Մ.

Սուրիոյ վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ Հալէպի քաղաքապետը, «Թահրիր Արապի»ի կեդրոնին պետը եւ ուրիշ երեւելիներ այցելեր են Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ակումբը, ջերմ ընդունելութիւն գտնելով :

Այս առթիւ քաղաքապետը, Սայիտ Պամաճի ճառ մը խօսելով, գրուատեր է Հ.Մ.Ը.Մ.ի դերը՝ մարզական ճակատին վրայ, եւ ջերմապէս գնահատեր է հայ ազգը, իբրեւ շինարար, անձնուէր, հայրենասէր եւ չարքաշ ժողովուրդ մը : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԴԷՊԻ ԱՆԳԱՐԱ ճամբայ կ'ելլեն այսօր, չորեքշաբթի, Պ. Լանիէլ եւ Պ. Ժորժ Պիտօ : Տեղական թերթերը կը գրեն թէ շատ կարեւոր խորհրդակցութիւններ պիտի ունենան Թուրքիոյ վարիչներուն հետ : Միջազգային կացութիւնը պարզելով, անոնք մասնաւորապէս պիտի քննեն հետեւեալ խնդիրները, — պալքանեան դաշինք, Միջին Արեւելքի կացութիւնը, Ֆրանքեւ-Թուրք առեւտրական դաշինք :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ խորհրդարանը պարսաւանքի բանաձեւ մը քուէարկեց Մարոքի Ֆրանսական քաղաքականութեան դէմ :

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵՐԵՔ ՇԱԲԱԹ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Խաչնի մէկ բարեկամիս գրած էի, թէ երթալ հանգստանալու համար «Սեւ Անտառ»ի մէջ, — ջիղերու ամոքման համար խոնաւ վայր մը ուրիշներու կարգին, — ամենեւին չէի փափաքեր անցնիլ Ֆ. քաղաքէն, որովհետեւ աւերակներու բանաստեղծութեան ճաշակը չունէի: Հազիւ ութ օր անցած իրմէ կը ստանայի թուղթերու ամբողջ դէզ մը, որ յիշեալ քաղաքը կը ներկայացնէր իր բովանդակ չքեղութեան եւ գործունէութեան մէջ: Քանի մը օր վերջ, բարեկամս իր նամակին մէջ կը գրէր, ոչ առանց ակներեւ հպարտութեան.— Օտարները ասոր կ'ըսեն «գերմանական հրաշք»:

Իմ շատ կարճ, այլ խիստ հաճելի բնակութեանս շրջանին, առիթ տրուեցաւ ինծի շրջիլ Գերմանիոյ Դաշնակցային Հանրապետութիւնը կազմող եօթը երկիրներէն երկուքը: Կ'ուզէի այստեղ արձանագրել իմ առաջին տպաւորութիւններս այս պարտեալ, կործանած, բաժնուած եւ գրաւման ենթարկուած երկրի մասին, որ սակայն տակաւին կը զարմացնէ աշխարհը իր արտասովոր կենսունակութեամբ: Յաջորդաբար պիտի խօսիմ ճշմարիտ շահեկանութիւն մը ներկայացնող կարգ մը մանրամասնութիւններու վրայ:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒՄԸ. — 1948 Յունիս 20ի դրամական բարեկարգումը հիմնուած է Գերմանիոյ վերականգնումին վրայ: Ամէն մարդ գիտէ թէ խախտած դրամական դրութիւնը միշտ կը համապատասխանէ ընկերային դիւրաբեկ խաղաղութեան եւ յառաջդիմութեան երեւութական ժամանակաշրջանին: Անկարելի է բարձրացնել կեանքի մակարդակը ժողովրդական զանգուածներուն, առհասարակ աշխատաւորութեան եւ պաշտօնեաներուն, առանց դրամական հաստատուն վիճակի: Ի՞նչ բարձրացում կարելի է ակնկալել, երբ այսօր վաստկուած դրամը վաղը կը կորսնցնէ իր արժէքը: Մեկնելով գերոյէն, գերմանական դրամը այսօր աշխարհի ամէնէն ապահով եւ ամուրն է: Ասոր լաւագոյն ապացոյցը կացութիւնն է «Խնայողական Սնտուկ»ին, որուն մուտքը 1581 միլիառ մարքէն բարձրացած է 4376ի (1949էն 1952ի շրջանին): Նմանապէս, ատոր լաւագոյն ապացոյցը ոսկիի եւ օտար դրամի (տըվիզ) կացութիւնն է Դաշնակցային Հանրապետութեան, որուն դրամատունը կը ծանուցանէ թէ այդ տեսակի շուրջ եօթը միլիառի պահեստ մը ունի, ինչ որ յստակօրէն կը ցուցնէ արտածման առաւելութիւնը ներածման վրայ: Հարց ծագած է թէ արդեօք պէտք չէ՞ սահմանափակել արտածումները:

Անմիջական եղան այս բարեկարգութեան ընկերային հետեւանքները: Նախ՝ անգործութեան նուազումը: Տնտեսագէտներ կ'ըսեն թէ գործազրկութիւն կը ծագի այն պարագային, երբ աշխատաւորութեան եօթը կամ ութը առ հարիւրը անգործ կը մնայ: Գերմանական թուանշանները վար կը մնան այս չափանիշէն: Դաշնակցային Հանրապետութեան աշխատաւորութեան թիւը 12 միլիոնէն բարձրացաւ 15ի (1948 – 1953), իսկ անցեալ Յունիսին 16 միլիոնի: Արեւելեան շրջանէն եկած երկու միլիոն գաղթականներ տեղաւորուեցան ամէն կարգի գործերու, մասնաւորաբար բնակարաններու կառուցման աշխատանքին մէջ: Երկրին մէջ կան շրջաններ, ուր բանուորներու պահանջը կը զգացուի: Մնաց որ, կառավարութիւնը հետամուտ է օգնութիւն հասցնելու տնտեսապէս տկարներուն, պատերազմի հաշմանդամներուն, ինչպէս նաեւ գնելու կարողութեան բարձրացման, գիներու կայունացման եւ տուրքերու կանոնաւորման:

ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՒՄ. — «Ահա, ութ օրէ ի վեր, կ'ըսեմ բարեկամիս, Խաչէն կը գտնուիմ եւ ձեր քաղաքին պատերազմէն վնասուած ըլլալուն որեւէ մէկ նշանը չեմ տեսներ»:

— Այո, տակաւին հետքեր կան եւ քեզի ցոյց պիտի տամ. բայց երբ 1945ին վերադարձայ, այլեւս չէի ճանչնար ծննդավայրս, աւերակոյտ մըն էր, թշուառութիւն, քաոս:

Միեւնոյն նկատողութիւնը պիտի իմանայի Մայանսի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ.— Ամէն ինչ որ կը տեսնէք այսօր բան մը չէ, չորս հինգ տարի առաջ տեսնելու էիք»:

Այսօր Գերմանիան կառուցման կիրքով բռնկած անսահման լաստակերտ մըն է: Կառուցում կ'ըլլայ արեւի լոյսով, կառուցում՝ գիշերը՝ լուսարձակներու նշոյլին տակ: Կառավարական ծրագիրը կը նախատեսէ տարեկան երեք հարիւր հազար տուներու շինութիւնը, մինչ այժմ կը շինուի տարեկան աւելի քան 400.000: Հինգ տարուան ժամանակաշրջանին մօտաւորապէս երկու միլիոն բնակարան շինուած է: Երբեք, պատերազմէն առաջ կամ ետքը, ոչ արեւելեան Գերմանիոյ եւ ոչ ալ ուրիշ երկրի մէջ այդքան բնակարան շինուած չէ:

Շինութեանց ընթացքի մասին կարելի է դիւրաւ գաղափար կազմել, եթէ աչք մը նետենք քանի մը կարեւոր քաղաքներու վրայ, որոնք մասնաւորաբար տառապած են պատերազմի հետեւանքներէն:

ՏՈՒԻՍՊՈՒՐԿ.— Եւրոպայի գետային մեծագոյն նաւահանգիստը, 299 օդարշաւներու ենթարկուած է: Իր մեծ հնոցները, նաւահանգիստները, կամուրջները քանդուած եւ նաւերը ընկղմած են: 130 հազար բնակարաններու վրայ, պատերազմէն վերջ միայն երեք հազարը կանգուն կը մնային: Այսօր Տուիսպուրկ նորէն գլուխը կը կանգնի երկաթի եւ պողպատի արտադրութեան: Նոր թաղամասեր շինուած են, ուրիշներ վերանորոգուած եւ քաղաքը արդիական դիմագիծ մը ստացած է առ հասարակ: Մօտ 450.000 բնակիչները կ'ապրին մարդավայել պայմաններու մէջ:

ՔԷՕԼՆ.— Հինգհարիւրամեայ այս քաղաքը, հռչակաւոր իր աթոռանիստ եկեղեցիներով, բառին իսկական առումով հերկուած էր ռումբերէն, պարպուած մանաւանդ իր բնակիչներէն: Մօտաւորապէս 780.000ի համրանքէն մնացած էր միայն 69.000, որոնց մեծ մասը ապաստանած էր հարեւան շրջաններուն մէջ: Այսօր, Քէօլն ունի մօտ 653.000 բնակիչ եւ կը գտնուի գերմանական քաղաքներուն գլուխը: Բայց, հարկ եղաւ վերաշինել ամէն բան. — փողոցները, ճամբաները, կամուրջները, ջրուղիները: Սակայն, առեւտրական կեդրոն եւ նպարեղէններու շտեմարան, Քէօլն վստահութեամբ կը նայի ապագային:

ՖՐԱՆՔՖՈՒՐԹ (Մայն).— 177.000ի համրանքին վրայ կը մնային միայն 44 հազար: Քաղաքին ճարտարարուեստական կարողութեան կէսը փճացած էր: Այսօր, այնտեղ կը կանգնին 140.000 բնակարաններ եւ բնակիչներուն թիւը 550.000էն բարձրացած է 600.000ի. 80.000 գաղթականներ կրցած են հոն պատսպարուիլ եւ աշխատանք ճարել: Առեւտրական կեդրոն եւ հաղորդակցութեան հանգոյց, Ֆրանքֆուրթ կը ներկայացնէ համաշխարհային կարեւորութիւն մը:

ՇԹՈՒԹԿԱՐՏ. — 190.000 բնակարաններուն վրայ 52.000ը քանդուած էին: 25 հազարը վերանորոգուած, իսկ 8500ը վերականգնած են: Բնակչութեան թիւը 550.000ը անցած է:

ՀԱՆՈՎՐ.— 147.000 բնակարաններուն վրայ կը մնային 7665: Կէսէն աւելին ամբողջովին փճացած էր: Այսօր, դարձեալ մօտ 108.000 տուներ կան եւ բնակչութեան թիւը, որ 1945ին 217.000 էր, ներկայիս բարձրացած է 485.000ի, գլելով նախապատերազմեան շրջանը (472.000):

ՊՐԵՄԷՆ.— 173 ռմբակոծութիւն, բնակարաններուն 60 առ հարիւրը քանդուած, նաւահանգիստը անգործածելի դարձած բազմաթիւ նաւերու ընկղմելուն հետեւանքով: Պրեմէն այցելող մը ներկայիս պիտի զարմանայ տեսնելով քաղաքին այդչափ արագ վերելքը:

ԱՐՄԷՆ ՊՍԱԿՈՒՆԻ

ԿՈՒԼՖՕ ՆԱՆԱՆ...

— Կուլֆօ-Նանային մասին քանի մը տող չգրեցիր, կը տրտնջան իրեն ծանօթ ընկերներս: Անոր յիշատակը բան մը չի՞ խօսիր սրտիդ, կը գրէր վերջերս ընկեր մը հեռաւոր ափերէ:

... Ու կը փորձեմ գրել:

Վէպ մըն է իր կեանքը: Ինչպէս հայ աշխարհի այն միւս բազմահազար Կուլփիկներուն, Սառաներներուն, Վարդիկներուն կամ Աննաներուն:

Ո՞վ էր, ո՞ր տեղացի էր Կուլֆօ Նանան: Կ'ըսէին թէ Կարնեցի է: Քղեցի է, Բալուցի կամ Խարբերդցի:

— Ո՞ր տեղացի ես, Կուլֆօ Նանայ, կը հարցնէինք յաճախ:

— Վրան բաց գիւղէն, կը պատասխանէր, զուարթ: Եւ կ'աւելցնէր. — Հայ եմ, տէրտէրի աղջիկ, վարդապետի մայր, չէ՞ բաւեր...

Ես զինքը ճանչցայ երբ հօտաղ էի: Առաւօտ կանուխ կենդանիներս առջեւս ձգած երբ դուրս կուգայի քաղաքէն դաշտ իջնելու համար, հոն կ'ըլլար Կուլֆօ Նանան, ճամբուն վրայ աղբրադլխին՝ իր «չոկանակին» կռթնած:

— Ի՞նչ տուին ուտելու ձագս, կ'ըսէր կարեկցօրէն:

— Ինչ որ տուին արդէն կերայ, կը պատասխանէի, անհոգ:

— Առ, աս ալ դաշտը կ'ուտես, կ'ըսէր, եւ փոքր ծրար մը կ'երկարէր:

Բայց մինա՞կ ինծի: Տասնեակներ, ինծի պէս տասնեակ անօթիներու որոնք չոր հացի կարօտ էին: Եւ, փոքրիկ ծրարին հետ անվերջ, անդուլ փափսուք մը: Միեւնոյն ձեւով, միեւնոյն նախադասութիւններով: Մերկ, անպաճոյճ անձեւ խօսքեր, որոնց մէջ իր հոգին հուր կը դնէր: Անխելք, անփորձ պատանիներս համոզելու, «ճամբու բերելու» գերագոյն ճիգը կը փորձէր անոնցմով: — «Տաhա՛ ի՞նչ կեցեր ես անհաւատ գաղաններուն քով...— Խելք չունի՞ս չողանութիւն կ'ընես, ան ալ առանց հացի ու հագուստի»:

— «Գնա Խարբերդ: Ամերիկացիներ վարժատուն բացեր են, որբերը կը հաւաքեն: Կուշտ հաց կուտան: Նոր հագուստ, նոր կօշիկ կուտան: Դպրոց կ'երթաս, գիր կը սորվիս Հայութիւնը կը գտնաս ու մեծ մարդ կը դառնաս:

Կուլֆօ Նանային ուզածն այն էր որ Թուրքին ու Քիւրտին մօտ մնացած գերիները ազատագրուէին, կարելի բոլոր միջոցներով, եւ հայութեան վերադառնային: «Մեծ մարդ» դառնալը հրապուրիչ խայծ մըն էր որով կը փորձէր շլացնել տատամսողները:

Տարի՞ մը թէ տարիներ վերջ, օր մը զինքը գտայ մեր որբանոցին դուռը «չոկանակ»ին կռթնած, գոհունակութեան ժպիտը երեսին: Եկած էր մեզ տեսնելու եւ մեր «հալ»ը հարցնելու: Եւ դարձեալ փոքրիկ ծրարներով: Ուրկէ՞ կը ճարէր այդ ծրարները,— մեզի համար մութ էր:

Շատ ուրախ էր որ խօսքը մտիկ ըրած էինք, եւ չէինք շնորհք մարդու կարգ անցած: Ու կը մտածէր միւսներու մասին, անոնց մասին՝ որոնք տակաւին հոն՝ Թուրքին ու Քիւրտին մօտ կը մնային:

Կուլֆօ Նանան ծանօթ էր ամէնուն: Անունով կը ճանչնար բոլորը, գիտէր թէ ուր կը գտնուի այսինչ տղան, կամ այնինչ աղջիկը: Դուլ ու դադար չունէր: Տունէ

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

ՓՈՍՏԱԼ

Հարսը հոս ալ կ'աշխատէր օրն ի բուն ու իր կեանքը, բեւեռային օրերուն պէս, երկարատեւ խաւարի մը կը նմանէր զոր ոչ մէկ լոյսի ճառագայթ կուգայ վայրկեան մը գէթ լուսաւորել, ուրախացնել:

Յանկարծ օրին մէկն ալ, իր էրիկը տուն բերին ոտքը կոտրած, ամիսներով անգործութեան դատապարտուած, ասիկա լրումը եղաւ: Ահ, թէ որ գոնէ զաւակ մը բերած ըլլար, հիմա ստնտուութեան կ'երթար Պոլիս, ստակ կը վաստկէր ու տուն մը կրնար գնել, բայց այդ ալ չկար ու ասիկա՝ իր կեսուրը ու կեսրայրը յանցանքի մը պէս կը զարնէին իր երեսին:

Հաճի Տիւրիկ ճիշդ այդ ժամուն հասաւ զինքը միասին Պոլիս տանելու համար: Էրիկն ալ, մօրաքոյրն ալ, որ մօր տեղ կ'անցնէր, յօժարեր էին ասոր. Տիգրանուհին ազատագրութեան պէս բան մը կը կը տեսնէր հոդ: «Թէլլալ»ը՝ անոր ապագայ հանըմին փառաբանութիւնը բերնէն չէր ձգեր: Հարուստ մարդիկ, «վերկիլի» հանըմ. Կաղանդին, Ծնունդին, Զատկին «պախշիշ», կերուխումը առատ, աշխատութիւնը թեթեւ. սպասուհիի մը համար ասկէ աւելի ցանկալի տեղ չէր կրնար ըլլալ:

— Աղջի, «օղուլ», չգտնուած տուն է, կ'ըսէր Հաճի Տիւրիկ:

Այնքան որ, մօրաքոյրը պահ մը կը մտածէր իր աղջիկներէն մէկը ղրկել Տիգրանուհիին տեղը: Վերջապէս որոշումը տուեր էին եւ հետեւեալ առտուն, . դեռ չլուսցած, գիշերուան մութին մէջ կառքը երկու կիները Պաղչէճիկէն իջեցուցեր, ծովեզերքը բերեր ձգեր էր, ճիշդ երբ արշալոյսը կը ծագէր:

Տիգրանուհին հիմա այս մութէն դէպի լոյս ուղեւորութիւնը, ժամանումը միտքը կը բերէր, բարի գուշակ մը կը համարէր իր կեանքին համար: Իսկոյն զմայլեր էր Իզմիթի ծովածոցին վրայ, որ այդուն սրսկած դեղին ոսկիի ցոլացումին մէջ, անշարժ կը տարածուէր, կանուխ արթննալ չուզող աղուոր ու ծոյլ կնկան մը պէս: Մինչեւ այդ տարիքը մօտանց չէր տեսեր ծովը ու այս պահուս, դեղին եռաթի խոշոր նաւակի մը մէջ տեղաւորուած, իր պզտիկ «պօղչան» քովիկը, այդ կապոյտ տարածութեան վրայ սահելուն կը զգօսնուր ու անոր վրայ պատմուած ահաւոր պատմութիւններուն չէր հաւատար:

Իզմիթ հասնելուն՝ հազիւ ատեն ունեցեր էին չոգեկառքը մտնել եւ իսկոյն կայարանին աղմուկէն ու թոհ ու բոհէն դատուելով խոլ արշաւ մը սկսեր էր. անդուլ, անդադար, ժամերով վազք մը, քերելով ծովեզերքը ձախէն, ու աջէն՝ սուրալով մութ մանիշակագոյն հողերու մէջէն որ մինչեւ Հէյրէքէ այդ տեղի ցամաքը կը կազմեն:

Հոս հոն, տեղ տեղ, կը կենային ու Տիգրանուհին կը կարծէր որ յոգնութիւն առնելու համար էր ասիկա. ոմանք կը ձգէին չոգեկառքը, ոմանք նոր կը մտնէին, եւ անմիջապէս ճամբայ կ'իյնային. յիմարական խոյացում կը սկսէր դէպի Պոլիս: Ու կը յիշէր վերջապէս հասնելնին Հայտար Փաշա: Պոլիսը, Բերան, զորս Հաճի Տիւրիկ մատովը իրեն ցուցուց հեռուէն եւ ասդին՝ Գատըգիւղ՝ իրենց գալիք տեղը, մաքուր փողոցներով, գեղեցիկ տուներով շինուած քաղաքը, որուն վրայ հիացաւ: Կայարանին մէջ կը վախնար որ բազմութեան մէջ չկորսուի. թեւէն տակ պզտիկ «պօղչան» ուժով մը կը սեղմէր, իր շփոթութեանը մէջ մոռնալու վախով: Հաճի Տիւրիկը քովն էր սակայն, ճարպիկ ու վարպետ առաջնորդ, որ ամէն դժուարութեանց մէջ կը քաշէր կը հանէր զինքը, մինչեւ որ հոս, այս հարուստ տանը մէջ բերաւ ու յանձնեց զինքը: Հաճի Տիւրիկ, պահապան ու զօրաւոր հրեշտակի մը մարմնացումն էր իր աչքին, ու Տիգրանուհին սրտին խորէն շնորհակալ կ'ըլլար անոր այս վայրկեանիս:

Եւ այս տունը՝ իր հարուստի բարբառող կահաւորումին մէջ, երեք ծառայ որոնք իրենց աշխատութեան մեքենայի ճշդութեամբը զարմացուցեր էին զինքը. ծեր Մարիամը, որ ինչ ընելիքը պիտի սորվեցնէր հոս տեղ. եւ մանաւանդ անուշ լեզու հանըմ մը: Միայն իրիկունը աղային լուրջ ու խոժոռ դէմքէն վախցաւ քիչ մը. յետոյ անոր տղան, երիտասարդ մը, մարմնեղ, արիւնոտ անձ մը. հօրը ձեւը, հօրը լրջութիւնը:

Այս ամէնը կարգով ամփոփեց շարեց մտքին մէջ ու խորունկ գոհունակութիւն մը զգաց. յետոյ, ցատկեց տեղէն շուտով, հագուեցաւ, մազերը սանտրեց, պատէն կախուած հայելիի մեծկակ կտորի մը մէջ նայեցաւ. այն ատեն, առջի անգամ ըլլալով ուշադրութեամբ դիտեց իր դէմքը, աղուոր ըլլալուն հաճոյքը զգաց ու վար իջաւ:

×

Սուրբիկ հանըմին աղուոր «պէյլէմէ»ն ամէնուն բերանն էր գեղին մէջ: Աղաներն ալ, հանըմներն ալ Սուրբիկ հանըմը կը շնորհաւորէին:

Պզտիկ ու անդիմակից պչրանքով կը հագուէր անիկա, իր հանըմին պատուէրին համեմատ, ճերմակ մաքուր գոգնոց կապած առջին: Իրիկունները, աշխատութիւնները լմնալէն ետքը, ամէնէն վերի յարկը իր փոքրիկ սենեակը կ'երթար, պատուհանին առջեւ կը նստէր, շոգենաւէն ելլողները դիտելու համար, մինչեւ որ վարէն կանչէին զինքը:

Գ. ԶՕՀՐԱՊ

(Շար.)

ՎԱԼԱՆՍԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

★

ԽՄԲ. — Ահաւասիկ այն գրութիւնը զոր հրատարակած է *Լը Տոֆինէ Լիպէռէ*ի մէկ ականաւոր աշխատակիցը, Վալանսի Հայոց եկեղեցւոյ շինութեան առթիւ. —

Ինչպէս ծանօթ է 1944ի ռմբակոծու–թեան ատեն Վալանսի Հայոց եկեղեցին ալ քանդուեցաւ հիմնայատակ :

Առնէ մը ի վեր ձեռնարկուած էր նոր եկեղեցիի մը շինութեան, հին եկեղեցիին վայրին վրայ : Վերաշինութեան յանձնա–խումբ մը կազմուած էր նախագահու–թեամբ Պ. Անտոնեանի, որ յետոյ նախա–գահ ընտրուեցաւ Ազգ. Միութեան : Այս երկու կազմակերպութիւնները պարտա–կանութիւն սեպեցին վերաշինել եկեղե–ցին, ջանալով անոր տալ կրօնական հաս–տատութեան մը ճշմարիտ բնոյթը :

Շնորհիւ յանձնախումբին փութաջանու–թեան եւ հասկացողութեան Տոմի նա–հանգապետին եւ վերաշինութեան սպա–սարկութեան հետ, երկու տարի առաջ ձեռնարկեցին եկեղեցիի շինութեան : Հիմ–նարկէքը տեղի ունեցաւ յուղիչ արարո–ղութեամբ մը, 1951 Հոկտեմբեր 28ին, նախագահութեամբ նահանգապետ Պ. Փէռօ Փռատիէի եւ Վէռնէի : Անկէ ի վեր, այդ շատ փոքր վայրին վրայ, որ անկա–րելի եղաւ ընդարձակել, եկեղեցի մը կանգնեցաւ :

Ճարտարապետն է Պ. Կառնիէն, որ ինչ–պէս կ'երեւայ լաւ ուսումնասիրած է ո–ճը, որովհետեւ Հայերը գոհ են արդիւն–քէն : Հետեւեալ հաստատութիւնները աշ–խատեցան այս գործին վրայ. — Պ. Պ. Պռոյի յանձնուած էր որմնադրութեան գործը, Վէրնէի՝ ծեփը եւ ներկը, Ֆօռօ–ֆօնօֆի՝ սալարկումը, Փէյռառի՝ մար–մարակերտութիւնը, Քոհէնի սենադար–դումը, իսկ Լուի Անտռէի ելեկտրականու–թիւնը :

Կեդր. մեծ ապակիին եւ չուրջի երկու ապակիներուն զարդանկարչութիւնը յանձ–նուած էր Պ. Պալայնի եւ փրոֆ. Դոնզելի–սըն է որ կատարէ ապակեզարդումը :

Այս շինութիւնը գլուխ ելաւ շնորհիւ ամբողջ Հայ համայնքին մասնակցու–թեան : Եւ այսպէս Վալանսի Հայերը ի–րենց տունը ունենալու զգացումը պիտի ունենան երբ եկեղեցի երթան եւ հետեւին արարողութեան :

Եկեղեցիին հովիւն է Պապիկեան քահա–նան :

Ամպռուազ Փառէի փողոցին Հայ. եկե–ղեցին ցարդ շինութեանց աշխատա–նոցի մը տպաւորութիւնը կը ձգէր, թէեւ մօտ է աւարտումը, տակաւին շատ մը մա–սեր օր առաջ վերջացնել կ'ուզեն : Պա–պիկեան քահանան գուրգուրանքով կը հե–տեւի աշխատանքներուն, իսկ լաստերուն վրայ կ'երեւայ նկարիչ Դոնզելիսի բարձր դիմաստուերը :

Մուտքին դէմ, չէնքին խորը կ'երեւայ հայկական ոճով խորանը, շինուած սրա–կամարով մը (օժիվ) որու տակ կը գտ–նուին մարմարեայ աստիճաններ, պղնձ–եայ աշտանակներու համար :

Լայնածաւալ կամարին գագաթը, որ դէպի խորան կ'առաջնորդէ, կերեւի հա–յերէն «է» տառը, որ կը նշանակէ «Աստ–ուած Ներկայ է», իսկ սրակամարին վրայ գրուած է Աւետարանին խօսքը «խնդրե–ցէք եւ տացի ձեզ» :

Խորանին վրայ ներկայացուցուած է Ս. Երրորդութիւնը, իսկ երկու կողմերը կ'ե–րեւան Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եւ Ս. Ստե–փաննոս, քովերը՝ Ե. դարու երկու Սուր–բերը, Ս. Սահակ եւ Ս. Մեսրոպ, որ հայկ. տառերը հնարեցին :

Մեծ նկարազարդ ապակիները Յիսուսի կեանքէն դրուագներն են. — Յայտնու–թիւն, Ծնունդ, Մկրտութիւնը Ս. Յովհ. Մկրտիչի կողմը, Ձիթենեաց Լեռը, Խա–չելութիւնը, Յարութիւնը : Նկարիչը գոյ–ներու մեծ ճոխութեամբ գծած է, եւ այն–պիսի պարզութիւն կայ արտայայտու–թեան մէջ որ շատ լաւ կը համապատաս–խանէ Հայ համայնքին ցանկութեան ինչ–պէս եւ իր հաւատքին :

Անուղղակի լոյս մը որ մօտէն ուսում–նասիրուած է, աւելի ցայտուն կը դարձնէ ապակիներու զարդաքանդակը : Եկեղեցին շատ լուսաւոր է :

Ամէնքն ալ կ'աշխատին որ եկեղեցին պատրաստ ըլլայ նշանակուած թուակա–նին, Նոյեմբեր 15, երբ հանդիսաւոր ա–րարողութիւն մը պիտի կատարուի եւ Սե–բովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան պիտի կատարէ օծումը :

Եկեղեցին պզտիկ պիտի գայ առաջին օ–րերուն, երբ բազմութիւնը լեցուի, քանի մը տեղեր ալ վերապահելով հրաւիրեալ անձնաւորութեանց :

«Է» գիրի խորհուրդին տակ Վալանսի Հայերը գոհութիւն պիտի մատուցանեն ի–րենց տրուած այս տան համար :

տուն, Թաղէ Թաղ դրամ կը հաւաքէր, Ջոքեպաններու հետ կը սակարկէր ու ա–նոնց միջոցով Հայ բեկորներ կ'ազատէր : Վտանգաւոր ու դժուարին պարագանե–րուն, ինք անձամբ կ'երթար եւ հազար ու մէկ հնարքներ ի գործ դնելով Հայ բեկոր մը կը փրկէր :

Իր մասին մինչեւ այսօր ալ կը պատ–մուին շատ բաներ որոնք եթէ չափազան–ցուած իսկ ըլլան, բան մը չեն պակսեցներ իր արժանիքէն :

Ինչպէս վերապրող ամէն Հայու՝ նոյն պէս Կուլփօ Նանայի մասին լման գրելու համար գիրք մը պէտք է գրել : Ու մինակ Կուլփօ Նանան, հազար, հազար Կուլփօ Նանաներ Թրքական «չոփ»ը տեսած, քայց, ապրելու, տոկալու, վերակենդանանալու սրբազան տենչէն վարակուած՝ իրենց կա–րելին փորձեցին բան մը ընելու, մէկ հատ աւելի փրկելու համար :

Կուլփօ Նանան գոնէ այն բախտաւորնե–րէն եղաւ, որ Թրքական դժոխքը ապրելէ վերջ՝ տեսաւ ազատութիւնը, մեռաւ բը–նական մահով մը :

Պտղուց մը խունկ՝ քահանայի մը ա–ղօթքը ու խաչ մը իր գերեզմանին վրայ : Թող այս քանի մը տողերն ալ ըլլան պտ–ղուց մը խունկ, պտիկ մը ջուր, ծունր մը աղօթք բոլոր Կուլփօ Նանաներու խօսքին ու խորհուրդով ազատագրուածներու կողմէ իրենց անունին ու յիշատակին :

Մեր սերունդը, — Մանկութիւն, պատա–նութիւն, երիտասարդութիւն չտեսած սե–րունդը յաւիտեան երախտապարտ է ի–րենց : Մենք իրենց նուիրումին ու գերա–գոյն ճիգին շնորհիւ վերադարձանք հա–յութեան, գտանք հայութիւնը, կ'ապրինք Հայ, եւ հպարտ ենք որ Հայ ենք : Ձեղանք «կորսուած սերունդ»ը :

Արդեօք մեր ճիգերն ալ պիտի վար–ձատրուի՞ն, որպէսզի նորեկները եւս կրկնեն այն՝ ինչ որ կրկնուած է սերուն–դէ սերունդ մինչեւ այսօր ... :

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

ԷՋ ՄԸ ՀԱՅԿ. ԼԵԳԷՈՆԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

★

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հոկտեմբեր 4ին, Մար–սէյլի մէջ, կը տօնուի «Արարայ»ի յաղթա–նակին 35րդ տարեդարձը : Այս առթիւ, իբրեւ լեգէոնական մը, պիտի ջանամ մոռ–ցուած էջ մը արձանագրել, իբրեւ դաս մը ապագայի համար :

Արարայի յաղթանակէն քանի մը օրեր հազիւ անցեր էին, երբ Դամասկոսն ալ կ'իյնար Դաշնակիցներու ձեռքը : Այդ օ–րերուն էր որ մեր հալածական, աքսորա–կան ժողովուրդի մէկ մեծ մասը յանկարծ կ'իմանար, Հայաստանի անկախութեան հռչակումը :

Ու այսպէս, Տէր Զօրի սպանդանոցնե–րէն հրաշքով ազատուածներ, անտառնե–րուն ու քարանձաւներուն մէջ, ինքնա–պաշտպանութեան օրհասա. կռիւներ մղած ռազմիկներ, եւ սատանդ. բեկորներ սկը–սեր էին հաւաքուիլ Դամասկոսի մէջ, եւ կազմել բաւական մեծ զանգուած մը, որ յուսալից դէպքի մը կը սպասէին անհամ–բեր : Ցայտնի էր որ ամէն բանէ առաջ լեցուած էին վրէժառութեան Թունդ ո–գիով եւ անմիջական ճամբայ մը, միջոց մը կ'որոնէին, հեռուէն կամ մօտէն ձեռք երկարելու Հայաստանի եղբայրներուն :

Եւ ահա քանի մը օրուան մէջ, 5 — 600 երիտասարդներ, կամաւոր կ'արձանա–գրուէին արեւելեան Լեգէոնին որ քիչ վերջ պիտի դառնար Հայկ. Լեգէոն եւ որ պիտի ջանար բան մը աւելցնել, շահ–ուած փառքերուն վրայ :

Վերջապէս այդ 5 – 600 հոգին, Դամաս–կոսէն կը մեկնէր եւ երկու օրուան ճամ–բորդութեամբ, « կեցցէ Հայաստանի ան–կախութիւնը, կեցցէ Արարայի յաղթական լեգէոնը» աղաղակներով եւ ազգային եր–գերով կը հասնէր Պէյրութ, ուր ծափերու հետ, պատուհաններէն ծաղիկներ կը ցա–նէին իրենց վրայ :

Այդ պանծացումի մուտքէն երկու ամիս վերջ, անոնք, արդէն կատարեալ մար–զանք տեսած զինուորներ դարձեր էին, Ֆրանսայի հովանաւորութեան տակ, ինչ որ մեծ յոյսեր կը ներշնչէր :

Հայացած՝ Հայկական Լեգէոնը, իր խա–կական պաշտօնին եւ պարտականութեան բերումով արդէն գրաւեր էր, Կիլիկիան, որով միայն անոր պաշտպանութեան մի–ջոցներուն մասին կը խորհէին : Վերջին արձանագրուողները որոնք կը կազմէին Դ. վաշտը, միւսներուն պէս, գիրքերու բաժնուելով, Տէօրթ Եոլէն մինչեւ Ալեք–սանտրէթ, իրենց պաշտպանութեան տակ կ'առնէին :

Այդ վայրերուն մէջ պատահեցան քանի մը դէպքեր, որոնք հաճելի չթուեցան մեր զինուորներուն եւ սրտնեղութիւն պատճա–ռեցին :

Օրինակի համար, Տէօրթ Եօլի Ալեք–սանտրէթի ճամբուն վրայ, քանի մը սուր–հանդակ զինուորներ իրիկուան մը մօտ, Թուրք չէթէներու կողմէ անակնկալ յար–ձակման մը կ'ենթարկուէին, եւ զոհ մըն ալ կուտային, բայց մեր միւս զինուորնե–րուն թոյլ չէին տար դէպքին մօտակայ վայրերը խուզարկել եւ գտնել չէթէները, ինչ որ խոր վրդովում կը պատճառէր :

Այդպիսի դէպքեր կը կրկնուէին ուրիշ կէտերու վրայ, խորացնելով վրդովումը :

Դէպքերու արձագանգը երբ հասաւ բո–լոր լեգէոնականներու, անոնք դառնացան եւ սկսան մտածել թէ, տակաւին իրենց գրաւած վայրերուն մէջ ալ զոհեր պէտք է տալ, թէ թշնամին հարուածելով, պատ–ժել գոնէ յանցաւորները :

Այդ անել կացութեան մէջ էին երբ պա–տահեցաւ արիւնալի միջադէպ մը՝ Ալեք–սանտրէթի մէջ, հայ եւ ալժերիացի զին–ուորներուն միջեւ, դէպք մը որ աղետալի եղաւ լեգէոնի ապագային համար ... :

Ձեմ ուզեր դէպքը պատմել իր մանրա–մասնութիւններով : Այն ատեն նկարա–գրութիւններ եղան, Ամերիկայի «Հայրե–նիք»ին եւ ուրիշ թերթերու մէջ : Բայց այս առթիւ անգամ մըն ալ կ'արժէ յիշե–ցնել թէ լեգէոնի զինուորներուն երբեք չտրուեցան կարգապահութեան, ազգ. դի–տակցութեան խրատներ : Զխօսուեցաւ նաեւ քաղաքական եւ դիւանագիտական նրբութիւններու մասին, կանխելու հա–մար, գոնէ Ալէքսանտրէթի դէպքը եւ ու–րիշ անախորժութիւններ :

Ու Լեգէոնական զինուորը, զինազերա–րէն ետք, երբ օր մը իր կոնակը բանակին ու Կիլիկիոյ դարձուցած տուն կը վերա–դառնար, լեցուած էր տխուր յիշատակ–ներով :

ԼԵԳԷՈՆԱԿԱՆ ՄԸ

ԱՆԳԱՐԱՅԻ մէջ սկսաւ «Միլլէթ» կու–սակցութեան 13 վարիչներուն դատավա–րութիւնը : Բոլորն ալ կ'ամբաստանուին թէ կ'ուզէին վերահաստատել Սուլթան–խալիֆայութիւնը, չահագործելով ժողո–վուրդին կրօնական զգացումները :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (28)

Ա. ԿՈՒՊՐԻՆ

ՍՈՒԼԱՄԻԹ

(ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

★

— Այդ դո՞ւն ես, Եղիար, հարցուց Թա–գուհին՝ դուռնէն հանդարտօրէն ներս մտնող պատանիին :

Օթեակին մթութեանը մէջ, պատանին անձայն փարեցաւ անոր ոտքերուն եւ իր շրթներուն մօտեցուց անոր հագուստին ծայրը : Եւ Թագուհին զգաց որ պատանին կուլայ զմայլումէն, ամօթէն եւ հեշտան–քէն : Իր ձեռքը պատանիին կարծր, գանգ–րահեր գլխուն վրայ դնելով ըսաւ.

— Պատմէ ինծի, Եղիար, ամէն ինչ որ գիտես դուն Թագաւորին եւ խաղողի այ–գիին այն աղջնակի մասին :

— Եհ, ինչպէս կը սիրես արքան, Թա–գուհի, ըսաւ Եղիարը դառն հառաչանքով մը :

— Ըսէ, ... հրամայեց Աստիս :

— Ես ի՞նչ կրնամ ըսել քեզի, Թագուհի, իմ սիրտս կը ճաթի նախանձէն :

— Ըսէ ...

— Թագաւորը երբեք այնքան չէ սիրած ուեւէ մէկը, ինչպէս այդ աղջնակը : Անիկա չի բաժնուիր անկէ եւ ոչ մէկ անկիւնթարթ : Անոր աչքերը կը փայլատակին երջանկու–թենէ : Թագաւորը ողորմութիւն եւ պար–գեւ կը տեղայ իր չուրջը : Ան, Աբիմելեքը եւ իմաստունը, սարուկի մը նման կը կե–նայ աղջկան ոտքերուն մօտ, եւ ինչպէս շուն մը՝ չի հեռացներ անկէ իր աչքերը :

— Ըսէ ...

— Եհ, ինչպէս կը լլկես զիս, Թագուհի : Իսկ անիկա, աղջնակը, ամբողջովին սէր է, իր ամբողջ էութիւնովը քնքշութիւն է եւ փաղաքշանք : Ան հեզ է եւ ամօթխած, ան ոչինչ կ'ուզէ տեսնել եւ իմանալ, բացի իր սէրէն : Ան չարթնցներ ոչ ոքի մէջ ա–տելութիւն կամ նախանձ ...

— Շարունակէ, կատաղօրէն կը մռլտայ Թագուհին եւ իր պիրկ մատները Եղիարի սեւ գանգուրներուն մէջ մխելով, իր մարմնին կը մօտեցնէ անոր գլուխը, իր Թափանցիկ վերնազգեստին արծաթեայ կարերով ճանկռտելով անոր դէմքը :

Իսկ այդ միջոցին տաճարին մէջ, սեւ ծածկոցով պատած աստուածուհիին պատ–կերացման չորս կողմը, կը պտտէին քուրմերը եւ քրմուհիները՝ սրբազան խե–լայեղութեան մը մատնուած, ծնծղաներու եւ թմբուկներու ժխորին մէջ, հաչոցի նը–մանող կանչեր արձակելով :

Անոնցմէ մէկ քանին իրենք զիրենք կը ձաղկէին ոնդեղջիւրի կաշիէ շինուած բազմագլի խարազաններով, ուրիշներ կարճ դանակներով հարուածներ կ'իջե–ցնէին իրենց սրտերուն եւ ուսերուն վը–րայ եւ արիւնոտ ու մեծ վէրքեր կը ճառ–ճատէին . շատեր մատներով իրենց բե–րանները կը պատռէին, ականջները կը ճեղքէին եւ դէմքերը կը ճանկռտէին ե–ղունգներով : Այդ կատաղի խմբական կա–քաւումին մէջ՝ աստուածուհիին ոտքե–րուն մօտ անմիջապէս, միեւնոյն կէտին վրայ շարունակ, անհասանելի արագու–թեամբ պտոյտ կուգար Լիբանանի լեռ–ներէն եկած ուխտեալը, ձիւնաթոյր ճեր–մակ եւ փողփողուն հագուստով : Գերա–գոյն քրմապետը կեցած էր անշարժ : Իր ձեռքին մէջ կը պահէր զոհաբերութեան սրբազան դանակը եթովպական վանա–քարէ, եւ պատրաստ էր յանձնելու վեր–ջին ահաւոր րոպէին :

— Փալլոս, Փալլոս, Փալլոս, կ'աղա–ղակէին քուրմերը յափշտակեալ եւ խելա–ցնոր : Ո՞ւր է քու Փալլոսդ, ով լոյս Աստ–ուած : Եկուր, բեղնաւորէ աստուածու–հին : Անոր արգանդը անապատի կը նմա–նի՝ ամառնային տաք ամիսներուն :

Եւ ահա խելագար, ահաւոր եւ սուր կանչ մը ակնթարթի մը մէջ կը խեղդէ ամբողջ խմբերգը : Քուրմերը արագօրէն կը զատուին իրարմէ եւ մեհեանին մէջ բոլորը կը տեսնեն Լիբանանի անապատա–կանը՝ բոլորովին մերկ եւ ահաւոր՝ իր բարձրահասակ, ոսկրոտ եւ դեղին մարմ–նով : Գերագոյն քրմապետը իրեն տուաւ դանակը :

Վայրկեան մը տաժանելի լռութիւն տի–րեց մեհեանին մէջ : Եւ ուխտեալը, արա–գօրէն ծունկով, շարժում մը կատարեց, ապա վեր ուղղուեցաւ եւ ցաւի ու յափշ–տակութեան մռնչիւնով, յանկարծ աստ–ուածուհիին ոտքերուն տակ նետեց միսի տձեւ ու արիւնոտ կտոր մը :

Ան ցնցումներ կ'ունենար : Քրմապետը զգուշաբար նեցուկ եղաւ անոր, թեւերը ուսերուն անցընելով, տարաւ զայն Իսիսի պատկերացման մօտ, խնամքով ծածկեց զինքը սեւ փաթթոցով մը եւ այդ վիճա–կին մէջ թողուց քանի մը վայրկեան, որ–պէսզի գաղտնօրէն, առանց ուրիշներէն տեսնուելու, կարենայ իր համբոյրը դը–րոշմել բեղնաւորուած աստուածուհիին շուրթներուն վրայ :

Անկէ անմիջապէս ետք, զայն պատգա–րակի մը վրայ դրին եւ մեհեանէն դուրս տարին : Բարապան քուրմը դուրս ելաւ մեհեանէն : Փայտեայ մուրճով մը զարկաւ պղնձէ հսկայական շրջանակի մը, ի գի–տութիւն ամբողջ աշխարհի յայտարարե–լով թէ՝ կատարուեցաւ աստուածուհիին բեղնաւորութեան մեծ խորհուրդը : Ու պղնձին զիլ զօղանջը տարածուեցաւ Ե–րուսաղէմի վրայ :

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳՈՐԾԱՏԷՐԵՐՈՒ Ազգ. խորհուրդը մամուլին հաղորդեց իր որոշումները: Կ'առաջարկեն 1953 Հոկտեմբեր 1էն սկսեալ ժամական 110 ֆրանքէն պակաս աշխատավարձք չվճարել: Ասկէ անդին, որեւէ ընդհանուր յաւելումին հակառակ են: Այս որոշումը մեծ դժգոհութիւն պատճառեց սենտիքաներուն:

ԱՒՍՏՐԻՈՅ վարչապետը՝ Ռաապ եւ արտաքին նախարարը՝ Կրուպըր, Փարիզ հասնելով, ընդունուեցան հանրապետութեան նախագահին եւ վարչապետին կողմէ: Պիտի փորձեն արեւմտեան պետութեանց աջակցութիւնը ապահովել, հաշտութեան դաշնագրին կնքումը փութացնելու համար:

ՄԱՀՈՒԱՆ դատապարտուեցան Թունուզի Իզզէտտին իշխանին երեք ահաբեկիչները: Երեքն ալ ներկայ էին դատավարութեան ատեն: Տակաւին չէ գտնուած բուն դրդիչը: Իշխանը սպաննուեցաւ անցեալ յուլիս 1ին:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ խորհրդային դեսպան նշանակուեցաւ Վ. Սիմիոնով, որ գործօն դեր կատարած է այդ երկրին մէջ:

ԹՐԻԷՍԹԷԻ մասին ծանուցագիր մը ուղղելով Պելկրատի իտալական դեսպանատան, Եուկոսլաւիա կը մերժէ հանրաքուէ կատարել կամ միջազգային ժողով մը գումարել, այդ վէճը կարգադրելու համար:

ԱՆԳԼԻՈՅ աշխատաւորական կուսակցութեան համագումարը բացուեցաւ երէկ, մասնակցութեամբ 1266 պատգամաւորներու: Օրակարգին վրայ կան բազմաթիւ փշոտ խնդիրներ:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ոստիկանութիւնը խուզարկութիւն մը կատարեց Ալպանիոյ գահընկէց արքային՝ Զոկի ապարանքին մէջ, Աղեքսանդրիա: Դրամարկղը բանալ տալով գրաւեցին կարգ մը վաւերագիրներ: Գտան նաեւ 9000 ոսկեդրամ, բայց տէրոջը յանձնեցին փոխան ստացագրի:

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ Թաթառին հետեւանքով մեռած են հազար բնակիչներ: Անպատսպար կը մնան առնուազն 200.000 բնակիչներ, որովհետեւ քամին եւ հեղեղները քշած տարած են իրենց յարդէ խրճիթները:

ԹԷՀՐԱՆԻ խորհրդային դեսպանը, որու մասին հակասական գրոյցներ կը շրջէին, Սեպտ. 27ին ներկայ եղաւ Իրանի կառավարութեան կողմէ սարքուած ընդունելութեան մը:

ԻՍՐԱՅԷԼ կը խորհի ազատ նաւահանգիստ մը հաստատել Հայֆայի մէջ: — Հեռագրի մը համաձայն, պիտի դադրեցնէ ելեկտրակայանի մը շինութիւնը Յորդանանի վրայ, ընդ առաջ երթալով Ազգ. դաժողովի հրահանգին:

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ առաջարկեց Իսրայէլի՝ հում քարիւղ ծախել, նարինջ գնելով: Առաջին անգամ է որ Մոսկուա պաշտօնապէս դիմում կը կատարէ Իսրայէլի, առեւտրական պայմանագիր մը կնքելու համար:

ՀՌԵՆՈՍԵԱՆ շրջանին մշակոյթի նախարարութիւնը որոշեց «Գերմանիա ամէն բանէ վեր» երգը ամբողջութեամբ ուսուցանել դպրոցներու մէջ: Դաշնակիցները արգիլած էին այս երգը, Բ. աշխարհամարտէն վերջ:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ներքին նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ ձերբակալուած է համայնավար դաղտնի ցանցին վարիչը, Նորկի Նոյկիոս, որ կը փնտռուէր 1947էն ի վեր: Շատ մը թուղթեր ալ բռնուած են:

ՊՈԼՍՈՅ թերթերը կը գրեն թէ համայնավարական ցանց մը երեւան հանուած է: Կալանաւորներուն մէջ կը գտնուի Հայ մը, Արմենակ Լիսան: Ոստիկանութիւնը կ'ուզէ հաստատել թէ կապ ունէ՞ր Մոսկուայի հետ:

ԹՄՐԵՑՈՒՑԻՉ դեղերու մաքսանենգութիւն մը երեւան հանուած է Պոլսոյ մէջ: Գլխաւոր ամբաստանեալն է Թուրք պաշտօնատարի մը կինը, Մերգուքա, որուն խոստովանութեանց վրայ ձերբակալուած է նաեւ Պէյրութի «Թոսպատ» պանդոկին վարիչը, Արթին:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ Ս. Խ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ Հոկտեմբ. 25, ժամը 6էն մինչեւ կէս գիշեր Մոտէրն Փալաս Օթէլի շքեղ սրահներուն մէջ, 8պիս Փլաս տը լա Րէբիւպլիք
Ճոխ պիւֆէ, նուագ, անակնկալներ:
Ապահովել սեղանները հեռաձայնելով՝
Օտէ. 02-12 Ֆրօ. 44-39:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ

Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէն բացառիկ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու բոլոր ընկերները այս շաբաթ, ժամը 20.30ին, Սոսիէթէ Սավանթի մէջ:
Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Իսիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ իր բոլոր անդամներուն, վերամուտի գործունէութիւնը ըսկսած է արդէն. —

Երգչախումբը երեքշաբթի իրիկունները ժամը 20.30ին:

Հայերէնի դասեր Եշ. օր, 20.30:

Թատերական փորձերՈւր. իրիկ. 20.30:

Իսկ վերամուտի առիթով կուտանք խնջոյք մը հոկտեմբեր 3ին, Խրիմեան սրահին մէջ: Կը հրաւիրենք բոլոր ընկերները եւ համակիրները:

× Երգչախումբի առաջին փորձը տեղի կ'ունենայ հոկտեմբեր վեցին, ղեկավարութեամբ ընկեր Ս. Յովհաննէսեանի:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ֆրանս. Բանակի Նախկին Ռազմիկներու Բարեկ. Միութեան, 1914 - 18 եւ 1939 45: Այս կիրակի առաւօտ, Փրատոյի Ս. Թարգմանչաց եկեղեցւոյն մէջ, հոգեհանգստեան պաշտօն, մասնակցութեամբ Դպրաց Դասուն: Երկու համաշխարհային պատերազմներու եւ ազատագրութեան զոհերուն համար:

Պիտի տօնուի Արարայի ճակատամարտին 35րդ տարեդարձը, ի ներկայութեան նահանգապետ Պ. Փէլաբօնի, Զօր. Մոլի (ընդհ. հրամանատար 9րդ շրջանի) եւ ծով. ուժերու հրամանատարին:

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Հայ Ակիներու եւ Արենուշներու:

Ֆ. Կ. ԽԱՉ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Կ. Խաչի քաղաքի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր մէկին: Դասերը հինգշաբթի առաւօտները 9 - 12, ուսուցչութեամբ տիկ. Հազարեանի:

ԴԵՐԱՍԱՆ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ համար հազար ֆրանք ստացանք Տիկին Ա. Բուդաղեանէ:

ԳՐԱՏՈՒՆ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, Rue Richer, Paris (9e) Tél. PRO. 64-90
C.C.P. Paris 3630.66

Նորագոյն հրատարակութիւններ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Մովսէս Խորենացի, աշխ. Թարգմ. Ս. Մալխասեանի, Գահիրէ, 1953, (կազմուած) 1800 Ֆր.:

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Գ. Գիւզալեան, Ա. մաս, Նախնական շրջանէն մինչեւ քրիստոնէութիւն, բազմաթիւ նկարներով եւ քարտէսներով, Պէյրութ, 1953, 800 ֆրանք:

ԸՆՏԻՐ ԵՐԿԵՐ ԿԷՕԹԷԻ, Ա. Հատոր նորավէպեր, Թարգմ. Ա. Աբեղեան, Գահիրէ, 1952, 1200 ֆրանք:

ՀԱՄԱՌՕՏ ՊԱՏԿԵՐ ԱՐԵՒՄՏ. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ, Յ. Օշական, Ե. հատոր, Իրապաշտները, Երուսաղէմ, 1952, հազար ֆրանք, Բառգիրք Սեբաստահայ գաւառաբարբառի, Կ. Գաբիկեան, Երուսաղէմ, 1952, 1200 ֆրանք:

Պատմութիւն Արդի Հայ գրականութեան, Մ. Վ. Ճանաշեան, Վենետիկ, 1953 1800 ֆրանք:

Տայեան Գէորգ պէյ (վէպ) տիկին Զ. Պահրի, Փարիզ, 600 ֆրանք: Թեւածող մտքեր (վէպ) Լուսիկ, Պէյրութ, 1953, 500 ֆրանք: Կեանքի եւ Մահուան երգեր, Մ. Զարիֆեան, Երուսաղէմ, 1951, 200 ֆրանք: Տրտմութեան եւ խաղաղութեան երգեր, Մ. Զարիֆեան, Երուսաղէմ, 1951 200 ֆրանք: Հրախաղութիւն, Բ. Թօփալեան, Փարիզ, 400 ֆրանք, Որ մրրկաւ էին զատուած (վէպ), Սմ. Փանոսեան, Պէյրութ, 1953, 700 ֆրանք: Իմ Յուշերը, Վ. Փափազեան, երկու հատոր, Պոսթըն, 1950, 3000 ֆրանք:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ԱՌԹԻՒ

ԱՐԱՐԱՏ ընթերցանութեան գիրքերու շարքը, Ա. Բ. Գ. 100, 200, 300 ֆրանք: Ինչպէս նաեւ բառարաններ, քերականութեան գիրքեր, Պարոյր Հովհաննէս. Աղօթագիրք, »Նարեկ»ի աշխ. Թարգմ., Երագահան եւն. եւն.:

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Հոկտեմբեր հինգին, երկուշաբթի, ժամը հինգին, ուխտը Թրէվիզի գրասենեակին մէջ տեղի պիտի ունենայ Աղքատախնամի ընդհ. անդամական ժողովը: Այս առթիւ վարչութիւնը պիտի ներկայացնէ մէկ տարուան գործունէութեան նիւթական եւ բարոյական հաշուետուութիւնը:

Ստիպողաբար կը խնդրուի բոլոր անդամներէն անպայման ներկայ ըլլալ սոյն խիստ կարեւոր ժողովին: (Կնիք)

× Աղքատախնամը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Մ. Շամլըեանէ 500 ֆրանք, ողբացեալ Գրիգոր Առաքելեանի մահուան առթիւ:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Ալֆորվիլի հինգշաբթի օրուան հայերէն դասընթացքի արձանագրութեանց համար դիմել՝ Պ. Յ. Քիւփէլեանի 7 բիւ տէ Պրոշէ եւ Տիկին Ա. Քէպէլեանի 47 ռիւ տէ փաքէրէթ: (Հոգաբարձութիւն)

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Յովհաննէս Լէյլէկեանի ու իր բոլոր պարագաներուն, իր անհրաժ՝ Պ. Ոսկիան Տէրտէրեանի դառն մահուան առթիւ, ու փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ Հ. Յ. Դ. Վեթ. ֆոնտին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Ալֆորվիլ, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Պէկեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Տիրան Գարկաեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Աղաւնի Թագւորեան, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Ալեքսանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հմայեակ Ալեքսանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վրէժ Թագւորեան եւ զաւակը իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ եւ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր, զոքանչին, մեծմօր եւ մօրաքրոջ՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱՆՈՒՇ ՊԷԿԵԱՆԻ
(Ծնեալ Յովակիմեան, Պուրտուրցի)

մահուան առթիւ: Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ, շաբաթ 26 Սեպտեմբեր:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԴԱՍԵՐ

Ա. Աժտէրեան հայերէնի դասեր կուտայ մասնաւորներու եւ խումբերու, ամէն օր, ինչպէս նաեւ իրիկունները: Գրել հետեւեալ հասցէին՝ A. AJDERIAN
41, Avenue des Gobelins, Paris (13e)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ վաճառատան մը համար հայ երիտասարդ մը 22էն 25 տարեկան:
Դիմել՝
Ets. VANTEX 226, Rue St. Denis, Paris (2)

×

Կօշիկի Մօնթէօր ա լա փուանթ:
Ժամը 2—7 դիմել Պ. ՎԱՆԼԵԱՆԻ, ամէն օր, բացի երկուշաբթիէ եւ չորեքշաբթիէ,
7, Rue Godot de Mauroy, Paris
Tél. OPÉra 01 - 08

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ. —
ԱՐԱՄ խումբը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին:
ԻՇԽԱՆ խումբը այս հինգշաբթի ժամը 21ին:
ՀԱՅԱՍՏԱՆ ենթակոմիտէն այս ուրբաթ ժամը 21ին:
ԱԿՆՈՒՆԻ ենթկ. այս շաբաթ ժամը 21ին:
ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ենթկ. այս շաբաթ ժամը 21ին:
Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները: Ընկերներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները:
(Շար.)

ՊԱՆԵԽՕ ՔԱՇԱՆ. — Հ. Յ. Դ. Պանեխօ Քաշանի «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը մասնակցի Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

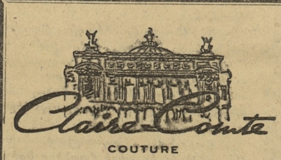
ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի դասախօսութիւնները կը վերսկսին այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ: Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ: Նիւթը՝ Յովհ. Թումանեանի «Անուշ»ը: Նաեւ արտասանութիւն եւ երգ:

ԼԻՈՆ. — Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն բացառիկ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս հինգշաբթի ժամը 20.30ին, 101 Ավընիւ տը Սաքս, Կրան Քաֆէ, Սաքսի սրճարանին ետեւի սրահը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ. — Սարսէլ - Առնուվիլի Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէն եւ բոլոր ընկերները՝ խոր վշտակցութիւն յայտնելով Այրի Տիկին Միսաք Ճիհանշահեանի եւ Տէր եւ Տիկին ընկեր Մանուկ Ճիհանշահեանի, ամուսնոյն եւ հօր եղբօր շրջանիս վաղեմի ընկեր Միսաք Ճիհանշահեանի ցաւալի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար ֆրանք կը նուիրեն Հ. Յ. Դ. Տանֆոնտին: Իսկ ընկեր Մ. Ճիհանշահեան իր հօրեղբօր յիշատակին հազար ֆրանք կը նուիրէ նոյն նպատակին: Ստանալ «Յառաջ»էն:

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS
SOCIÉTÉ ARMIN
PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65
Ամենավերջին դրութեամբ:
Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ձեռնարկատէրներու համար:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

17, Bld. des Capucines
(Face au Café de la Paix)
★
Tél. : OPÉra 80 - 34
— 00 - 25
ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ
ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ
ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ